This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

A 470164 DUPL

FROM THE LIBRARY OF
Professor Karl Heinrich Rau
OF THE UNIVERSITY OF HEIDELBERG

PRESENTED TO THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
BY
Mr. Philo Parsons
OF DETROIT
1871

Johann H

878
L6
G88

const. 5ggr.

J. W. Rau

Lucanus, Marcus Annaeus,

105-28

PARSONS LIBRARY University of MICHIGAN

M. ANNÆI LVCANI PHARSALIA:

SIVE DE BELLO CIVILI CÆSARIS ET POMPEII LIBRI X.

Ex emendatione V. C. HVGONIS GROTII, cum eiusdem ad loca insigniora NOTIS.

Accesserunt

VARIARVM LECTIONVM Libellus; & rerum ac verborum INDEX locupletissimus, operâ THEODORI PVLMANNI & aliorum concinnati.

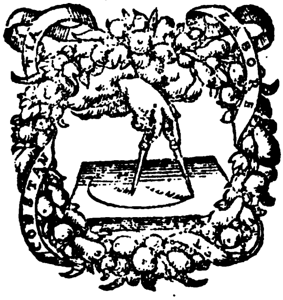

EX OFFICINA PLANTINIANA RAPHELENGII,

M. D.C. XIV.

TESTIMONIA
& IVDICIA
DE
LVCANO.

LVCANVS ipse de Opere suo in VII.

Hæc & apud seras gentes, populosq; nepotum,
Siue sua tantum venient in sæcula fama;
Siue aliquid magnis nostri quoque cura laboris
Nominibus prodesse potest, cùm bella legentur,
Spesq; metusq; simul, perituraq; vota mouebunt:
Attonitiq; omnes veluti venientia fata,
Non transmissa, legent, & adhuc tibi, Magne, fa-
uebunt.

& in X.

Inuidiæ sacræ, Cæsar, ne tangere famæ:
Nam, si quid Latiis fas est promittere Musis,
Quantum Smyrnæi durabunt vatis honores,
Venturi te meq; legent: PHARSALIA *nostra*
Viuet, & à nullo tenebris damnabitur æuo.

TACITVS Annal. XVI.

Mella quibus Gallio & Seneca parentibus natus, petitione honorum abstinuerat, per ambitionem praeposteram, vt Eques Romanus Consularibus potentia aequaretur. Simul acquirendae pecuniae breuius iter credebat per procurationes administrandis Principis negotiis. Idem Annaeum Lucanum genuerat grande adiumentum claritudinis.

Idem XV.

Et Lucanus Annaeus, Plautiusq; Lateranus Consul designatus, viuida odia intulere [coniurationi in Neronem.] *Lucanum propriae causae accendebant, quòd famam carminum eius premebat Nero, prohibueratq; ostentare, vanus aemulatione.* Mox: *Lucanus, Quinctianusq; & Senecio diu abnuere. Pòst promissa impunitate corrupti, quò tarditatem excusarent, Lucanus Atillam matrem suam, Quinctianus Glicium Gallum, Senecio Annium Pollionem, amicorum praecipuos, nominauere.* Deinde: *Non enim omittebant Lucanus quoque & Senecio passim conscios edere.* Posteà: *Exin M. Annaei Lucani caedem imperat* [Nero.] *Is profluente sanguine, vbi frigescere pedes manusq;, & paulatim ab extremis cedere spiritum, feruido adhuc & compote mentis pectore intelligit, recordatus carmen à se compositum, quo vulneratum militem per eiusmodi mortis imaginem obiisse tradiderat, * versus ipsos rettulit; eaq; illi suprema vox fuit.* Posteà: *Atilla sine absolutione, sine supplicio dissimulata.* Iterum ANN. XVI. *Interfecto* [Lucano,] *dum rem familiarem eius acriter requirit* [Mella pater,] *accusato-*

cusatorem conciuit Fabium Romanum, ex intimis Lucani amicis. Mixta inter patrem filiumq; coniurationis scientia fingitur, assimilatis Lucani litteris.

Versus quos morientem Lucanum pronunciasse ait Tacitus, sunt qui hos esse existiment:

Scinditur auulsus, nec sicut vulnere sanguis
Emicuit lentus; ruptis cadit vndique venis;
Discursusq; animæ diuersa in membra meantis
Interceptus aquis. —

Alii hos:

Sanguis erant lacrymæ: quæcunque foramina nouit
Humor, ab iis largus manat cruor: ora redundant,
Et patulæ nares: sudor rubet: omnia plenis
Membra fluunt venis, totũ est pro vulnere corpus.

STATIVS PAPINIVS Præfatione ad Librum secundum Siluarum.

Excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria carissima vxorum, cùm hunc diem forte consecraremus, imputari sibi voluit. Ego non potui maiorem tanti autoris habere reuerentiam, quàm quòd laudes eius dicturus Hexametros meos timui.

Eiusdem Genethliacon Lucani:

LVCANI *proprium diem frequentet,*
Quisquis collibus Isthmiæ Diones
Docto pectora concitatus œstro,

 Penden-

Pendentis bibit vngula liquorem.
Ipsi, quos penes est honor canendi,
Vocalis citharæ repertor Arcas,
Et tu Bassaridum rotator Euan,
Et Paean, & Hyantiæ sorores,
Lætæ purpureas nouate vittas.
Crinem comite; candidamq́; vestem
Perfundant edera recentiores.
Docti largiùs euagentur amnes,
Et plus Aonia virete syluæ,
Et si qua patet, aut diem recepit,
Sertis mollibus expleatur vmbra.
Centum Thespiacis odora lucis
Stent altaria, victimæq́; centum,
Quas Dirce lauat, aut alit Cithæron.
Lucanum canimus. fauete linguis.
Vestra est ista dies, fauete Musæ,
Dum qui vos geminas tulit per artes
Et iuncta pede vocis, & soluta,
Romani colitur chori Sacerdos.
Felix heu nimis & beata tellus,
Quæ pronos Hyperionis meatus
Summis Oceani vides in vndis,
Stridoremq́; rotæ cadentis audis,
Quæ Tritonide fertiles Athenas
Vnctis Bætica prouocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris.
Hoc plus quam Senecam dedisse mundo,
Aut dulcem generasse Gallionem.
Attollat refluos in astra fontes
Graio nobilior Melete Bætis.
Batin Mantua prouocare noli.
Natum protinus, atque humum per ipsam

Primo

Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope sinu recepit.
Tum primum posito remissa luctu
Longos Orpheos exuit dolores:
Et dixit, puer ô dicate Musis,
Longæuos citò transiture vates,
Non tu flumina, nec greges ferarum,
Nec plectro Geticas mouebis Ornos:
Sed septem iuga, Martiumq; Tybrim,
Et doctos equites, & eloquente
Cantu, purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alii Phrygum ruinas,
Et tardi-reducis vias Vlyssi,
Et puppem temerariam Mineruæ
(Trita vatibus orbita) sequantur.
Tu carus Latio, memorq; gentis
Carmen fortior exeris togatum.
Ac primum, teneris adhuc in annis
Ludes Hectora, Thessalosq; currus.
Et supplex Priami potentis aurum.
Et sedes reserabis Inferorum.
Ingratus Nero dulcibus theatris,
Et noster tibi præferetur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantis,
Infandos domini nocentis ignes.
Tu castæ titulum, decusq; Pollæ
Iucunda dabis allocutione.
Mox cœpta generosior iuuenta
Albos ossibus Italis Philippos,
Et Pharsalica bella detonabis.
Et fulmen ducis inter arma diui,
Libertate grauem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum,

Tu Pelusiaci scelus Canopi
Deflebis pius, & Pharo cruenta
Pompeio dabis altius sepulchrum.
Hæc primo iuuenis canes sub æuo
Ante annos Culicis Maroniani:
Cedet Musa rudis ferocis Ennî,
Et docti furor arduus Lucretî,
Et qui per freta duxit Argonautas,
Et qui corpora prima transfigurat.
Quin maius loquor, ipsa te Latinis
Æneis venerabitur canentem.
Nec solùm dabo carminis nitorem,
Sed tædis genialibus dicabo
Doctam, atque ingenio tuo decoram:
Qualem blanda Venus, daretq; Iuno;
Forma, simplicitate, comitate;
Censu, sanguine, gratia, decore.
Et vestros Hymenæon ante postes
Festis cantibus ipsa personabo.
O sæua nimium, grauesq; Parcæ,
O nunquam data festa longa! summis
Cur plus ardua casibus petatis?
Cur sæua vice magna non senescunt?
Sic natum Nasamonii Tonantis
Post ortus, obitusq; fulminatos;
Angusto Babylon premit sepulchro,
Sic fixum Paridis manu trementis
Peliden Thetis horruit cadentem.
Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum caput Orpheos sequebar.
Sic & tu rabidi (nefas) Tyranni
Iussus præcipitem subire Lethen,
Dum pugnas canis, arduaq; voce

Das

Das solatia grandibus sepulchris.
O dirum scelus! ô scelus! tacebis.
Sic fata est, leuiterque decidentes
Abrasit lachrymas nitente plectro.
At tu, seu rapidum poli per axem
Famæ curribus arduis leuatus,
Qua surgunt animæ potentiores,
Terras despicis, & sepulchra rides:
Seu pacis meritum nemus reclusæ
Felix Elysiis tenes in oris,
Quo Pharsalica turba congregatur,
Et te nobile carmen insonantem
Pompei comitantur, & Catones:
Tu magna sacer & superbus vmbra
Nescis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidumque visa
Matris lampade respicis Neronem,
Adsis lucidus, & vocante Polla
Vnum quæso diem, Deos silentum,
Exores. solet hoc patére limen
Ad nuptas redeuntibus maritis.
Hæc te non thiasis procax dolosis
Falsi numinis induit figura;
Ipsum sed colit, & frequentat ipsum
Imis altius insitum medullis.
Ac solatia vana subministrat
Vultus, qui simili notatus auro
Stratis prænitet, incubatque somno.
Securæ procul hinc abite mortes:
Hæc vitæ genialis est origo.
Cedat luctus atrox, genisque manent
Iam dulces lachrymæ, dolorque fessus
Quicquid fleuerat antè, nunc adoret.

M. ANNÆI LVCANI
VITÆ FRAGMENTVM;
ex C. Suetonii Tranquilli (vt videtur) libro de Claris Poëtis.

[M. Annæus Lucanus Cordubensis] prima ingenii experimenta in Neronis laudibus dedit quinquennali certamine. Dein Ciuile bellum, quod cum Pompeio à Cæsare gestum est, recitauit. [Qui tantæ leuitatis & immoderatæ linguæ fuit,] vt in præfatione quadam ætatem & initia sua cum Virgilio comparans, ausus sit dicere, ***Et quantum mihi restat ad Culicem?*** Hic initio adolescentiæ, cùm ob infestum matrimonium patrem suum ruri agere longè cognouisset, reuocatus Athenis à Nerone, cohortique amicorum additus, atque etiam quæsturâ honoratus. Non tamen permansit in gratiâ. Siquidem ægrè ferens recitante se, subitò, ac nullâ nisi refrigerandi sui caussâ, indicto Senatu, Neronem recessisse; neque verbis aduersus Principem, neque factis extantibus posthæc temperauit Adeò vt quondam in latrinis publicis, clariore cum strepitu ventris emisso, hemistichium Neronis, magnâ consessorum fugâ, pronuntiârit: ***Sub terris tonuisse putes.*** Sed & famoso carmine cùm ipsum, tum potentissimos amicorum, grauissimè proscidit. Ad extremum penè signifer Pisonianæ coniurationis extitit, multus in gloria tyrannicidarum palàm prædicanda; ac plenus minarum; vsque eò intemperans, vt Cæsaris caput proximo cuiq. iactaret. Verùm detectâ coniuratione, nequaquam animi constantiam præstitit. Facilè enim confessus, & ad humilimas deuolutus preces; matrem quoque innoxiam inter socios nominauit, sperans impietatem sibi apud [parricidam] Principem profuturam. Imperrato autem mortis libero arbitrio, codicillos ad patrem corrigendos quibusdam versibus [suis] exarauit. epulatusque largiter, brachia ad secandas venas medico præbuit. [Poëmata eius prælegi memini: confici verò ac venalia proponi, nõ tantùm operosè ac diligenter, sed ineptè quoque.]

Eiusdem

Eiusdem
V I T A,
ex Commentario antiquissimo.

M. Annæus Lucanus patrem habuit M. Annæum Melam ex prouinciâ Bæticâ Hispaniæ interioris Cordubensem Equitem Rom. illustrem inter suos; notum Romæ, & propter Senecam fratrem, clarum per omnes virtutes virum, & propter studium vitæ quietioris; quod sequens, magis à turba recedebat, minùs latebat. Matrem habuit & regionis eiusdem & vrbis, Aciliam nomine, Acilii Lucani filiam, oratoris operæ apud proconsules frequentis, & apud clarissimos viros non nullius ingenii; adeò non improbandus, vt in scriptis aliquibus hodie quoque duret eius memoria: cuius cognomen huic inditum appâret. Natus est III. Non. Nouemb. C. Cæsare Augusto Germanico II. L. Cæsiano I. coss. Sed in patria sua non valuit educari: fatorum, credo, decretis, vt id ingenium quod Orbem fama sui impleturum cresceret, in domina mundi aleretur vrbe. Octauum enim mensem agens Romam translatus est. ac ne dispar euentus in eo narraretur eius qui in Hesiodo refertur, cùm opinio tunc non dissimilis maneret, cunas infantis, quibus ferebatur, apes circumuolârunt, osque insidere complures, aut dulcem iam tum spiritum eius inhaurientes, aut fœcundum, & qualem nunc existimamus, futurum significantes. Præceptoribus tunc eminentissimis est eruditus, eosque intra breue temporis spatium ingenio adæquauit: vnà verò studentes superauit profectibus. Declamauit & Græcè & Latinè cum magna admiratione audientiæ. Ob quod puerili mutato in Senatorium cultum, & in notitiam Cæsaris Neronis facilè peruenit, & honore vix dum ætate debito dignus iudicatus est. Gessit autem Quæsturam: in qua cum collegis, more tunc vsitato, munus gladiatorium edidit, secundo populi fauore, Sacerdotium etiam accepit auguratus. Equidem hactenus tem-

pora

pora habuit secunda. Quæ autem sequuntur, mutata inuidia & odio Neronis, ipsi exitium, domesticis luctum miserabilem attulerunt. Inter amicos enim Cæsaris, quòd tam conspicuus fieret profectus in poëtica frequenter offendebatur. Quippe & certamine pentaterico acto, in Pompeii theatro laureis, recitante Nerone, fuerat coronatus, & ex tempore Orphea scriptum in experimentum ingenii ediderat; & tres libros quales videmus. Quare inimicum sibi fecit Imperatorem. quo ambitiosè imitante, non hominum tantùm, sed & artium sibi principatum vendicante, interdictum est ei poëtica, interdictum est etiam causarum actionibus. Hoc factum Cæsaris iuuenili æstimans animi calore, speransque vltionem, à coniuratis in cædem Neronis socius assumtus est: sed parum faustè. Deceptus est enim à Pisone & consularibus, aliisque prætura perfunctis illustribus viris. Dum vindictam expetit, in mortem irruit. Nam sua sponte coactus vita excedere, venas sibi præcîdit; periitque prid. Kal. Maias Attico Vestino & Nerua Syllano coss. XXVII ætatis annum agens: non sine iactura vtilitatis; cùm patriæ, quæ tantam immaturè amisit indolem; tum studiorum quoque. reliqui enim VII. Belli Ciuilis libri locum calumniantibus, tanquam mendosi non darent. qui tametsi sub vero crimine non egent patrocinio, de iisdem dici, quod in Ouidii libris præscribitur, potest: Emendaturus, si licuisset, erat. Exstant eius & alii complures; vt, † Iliacon, Saturnalia. Catascomon. Siluarum x. Tragœdia Medea imperfecta. Salticæ Fabulæ XIV. & Hippamata prosa oratione in Octauium Sagittam: & pro eo, de incendio Vrbis. Epistolarum ex Campania. Non fastidiendi quidem omnes: tales tamen, vt Belli Ciuilis videatur accessio.

ANNO-

ANNOTATIVNCVLA
ad præcedentem Vitam.

† *In hoc Indiculo Operum Lucani pleraq. sunt aut corrupta, aut obscura. Fortè lucis aliquid attulerit Crinitus, cuius hæc verba*: Enumerantur à Grammaticis nostris, præter opus de bello Cæsaris & Pompeii, complura alia ab eodem Lucano composita. Scripsit enim Saturnalia, Siluarum lib. x. Tragœdiam Medeam, quam non absoluit: de Incendio Vrbis: de Incendio Troiæ, cum Priami calamitate: Orpheum: Fabulas complures, & Epistolas. *Libri qui Iliacon inscribitur, (ita enim hîc emendat* V. C. P. S. *cùm antè malè scriptum esset*, vt illa: Consaturnalia) *meminit Luctatius vel Lactantius vetus Interpres Statii Papinii, qui hæc ex eo citat ad versum* DCXLI. *libri* III. *Thebaid.*

Atque Helenæ timuisse Deos. ———

Item ad versum CCCXXII. *lib.* VI. *hæc*:

Haud aliter raptum transuerso limite cæli,
Flammati Phaëthonta poli videre, Deique
Tum vice mutata totis in montibus ardens
Terra dedit cælo * naturaque versa.

Idem Interpres ad versum CCCCXXIV. *libri* IX. *ex Lucani Catagonio citat hæc*:

Thebais Alcmene, qua dum frueretur Olympi
Rector, Luciferum ter iusserat Hesperon esse.

Ex

EX L. FLORI
Historiarum libro IV.
Bellum Cæsaris & Pompeii.

IAM pænè toto orbe pacato, maius erat imperium Romanum, quàm vt vllis externis viribus extingui posset. Itaque inuidens Fortuna principi gentium populo, ipsum illum in exitium suum armauit. Ac Mariana quidem Cinnanaque rabies intra vrbem se præcluserat, quasi experiretur; Sullana tempestas latiùs, intra Italiam tamen detonuerat; Cæsaris furor atque Pompeii, Vrbem, Italiam, gentes, nationes, totum denique quà patebat imperium, quodam quasi diluuio, & inflammatione corripuit; adeò, vt non rectè tantùm ciuile dicatur, ac ne sociale quidem, sed nec externum; sed potiùs commune quoddam ex omnibus, & plus quàm bellum. Quippe si duces eius inspicias, totus senatus in partibus; si exercitus, hinc XI. legiones, inde XVIII. flos omnis & robur Italici sanguinis; si auxilia sociorum, hinc Gallici Germanique delectus; inde Deiotarus, Ariobarzanes, Tarcondimotus, Cothus, omne Thraciæ, Cappadociæque, Ciliciæ, Macedoniæ, Græciæ, Italiæ, totiusque robur Orientis; si moram belli, quattuor annis, & pro clade rerum breue tempus; si locum & spatium vbi commissum est, intra Italiam; inde se in Galliam Hispaniamque deflexit; reuersumque ab occasu, totis viribus in Epiro Thessaliaque consedit; hinc in Ægyptum subitò transiliit; inde respexit Asiam, Africæ

Africæ incubuit; postremò in Hispaniam remigrauit, & ibi aliquando defecit. Sed non & odia partium finita cum bello. Non enim prius quieuere, quàm in vrbe ipsa, medio senatu, eorum, qui victi erant, odia, victoris sese cæde satiarent. Caussa tantæ calamitatis eadem, quæ omnium, nimia felicitas. Siquidem Quincto Metello & Lucio Afranio consulibus, cùm Romana maiestas toto orbe polleret, recentesque victorias, Ponticos & Armenios triumphos in Pompeianis theatris Roma cantaret, nimia Pompeii potētia apud otiosos (vt solet) ciues mouit inuidiam. Metellus ob imminutum Cretæ triumphum, Cato aduersus potentes semper obliquus, detrectare Pompeium, actisque eius obstrepere. Hic dolor transuersum egit, & ad præsidia dignitati paranda impulit. Fortè tunc Crassus genere, diuitiis, dignitate florebat, vellet tamen auctiores opes. Caius Cæsar eloquentia, & spiritu, & iam consulatu alleuabatur. Pompeius tamen super vtrumque eminebat. Sic igitur Cæsare dignitatem comparare, Crasso augere, Pompeio retinere cupientibus, omnibusque pariter potentiæ cupidis, de inuadenda Rep. facilè conuēnit. Ergo cùm mutuis viribus in suum quisque decus niteretur, Galliam Cæsar inuadit, Crassus Asiam, Pompeius Hispaniam, tres maximos exercitus: & iam sic orbis imperium, societate trium principum occupatur. Decem annos traxit ista dominatio. Exinde quoniam mutuo metu tenebantur, Crassi morte apud Parthos, & morte Iuliæ Cæsaris filiæ, quæ nupta Pompeio, generi socerique concordiam matrimonii fœdere tenebat, statim æmulatio erupit.

pit. Iam Pompeio ſuſpectæ Cæſaris opes, & Cæſari Pompeiana dignitas grauis. Nec hic ferebat parem, nec ille ſuperiorem. Nefas! ſic de principatu laborabant; tanquam duos tanta imperii fortuna non caperet. Ergo Lentulo Marcelloque conſulibus rupta prima coniurationis fide, de ſucceſſione Cæſaris ſenatus, idemque Pompeius agitabat: nec ille abnuebat, ſi ratio ſui proximis comitiis haberetur conſulatus; abſenti, quem decem tribuni, fauente Pompeio nuper decreuerant, tum diſſimulante eodem negabatur. Veniret, & peteret maiorum more. Ille contrà flagitare decreta, ac niſi in fide permanerent, non ſe dimiſſurum exercitum. Ergo vt in hoſtem decernitur. His Cæſar agitatus, ſtatuit præmia armorum armis defendere. Prima ciuilis belli arena, Italia fuit; cuius arces leuibus præſidiis Pompeius inſederat; ſed omnia ſubito Cæſaris impetu oppreſſa ſunt. Prima Arimino ſigna cecinerunt. Tum pulſus Etruria Libo, Vmbria Thermus, Domitius Corfinio. Et peractum erat bellum ſine ſanguine, ſi Pompeium Brundiſii opprimere, vt cœperat, potuiſſet. Sed ille per obſeſſi clauſtra portus nocturna fuga euaſit. Turpe dictu. modò princeps patrum, pacis bellique moderator, per triumphatum à ſe mare lacerata & pænè inermi naue fugiebat. Nec Pompeius ab Italia, quàm ſenatus ab vrbe fugatur prior: quam pænè vacuam metu, Cæſar ingreſſus, conſulem ſe ipſe facit. Ærarium quoque ſanctum, quia tardius aperiebant Tribuni, iuſſit effringi; cenſumque & patrimonium populi Romani antè rapuit quàm imperium. Pulſo fugatoque Pompeio,

peio, maluit prius ordinare prouincias, quàm ipsum sequi. Siciliam & Sardiniam annonæ pignora, per legatos habuit. Nihil hostile erat in Gallia. pacem ipse fecerat. Sed ad Hispanienses Pompeii exercitus transeunti per eam duci, portas claudere ausa Massilia est. Misera, dum cupit pacem, belli metu in bellum incidit: sed quia tutis muris erat, vinci eam sibi iussit absenti. Græcula ciuitas, non pro mollitia nominis, & vallum cædere, & incendere machinas ausa, & congredi nauibus: sed Brutus, cui mandatum erat bellum, victos terra marique perdomuit: mox dedentibus sese ablata omnia præter (quam potiorem omnibus habebant) libertatem. Anceps variumque, & cruentum in Hispania bellum cum legatis Cn. Pompeii Petreio & Afranio; quos Ilerdæ castra habentes, apud Sicorim amnem obsidere, & oppido intercludere aggreditur. Interim obundatione verni fluminis, commeatibus prohibet. Sic fame castra tentata sunt, obsessorque ipse quasi obsidebatur: sed vbi pax fluminis rediit; populationibus & pugna campos aperuit; iterùm ferox instat; & cedentes ad Celtiberiam consecutus, aggere & vallo, & per hæc siti ad deditionem compulit. Sic citerior Hispania recepta est, nec vlterior moram fecit. Quid enim vna post quinque legiones? Itaque vltrò cedente Varrone, Gades, Fretum, Oceanus, omnia felicitatem Cæsaris sequebantur. Aliquid tamen aduersus absentem ducem ausa fortuna est circa Illyricum & Africam, quasi de industria prospera eius aduersis radiarentur. Quippe cùm fauces Adriatici maris iussi occupare Dolabella & Anto-

nius, ille Illyrico, hic Corcyræo littore castra posuissent, iam maria latè tenente Pompeio, repentè castra legatus eius Octauius, & Libo ingentibus copiis classicorum vtrimque circumuenit. deditionem fames extorsit Antonio. Missæ quoque à Basillo in auxilium eius rates, quales inopia nauium fecerat, noua Pompeianorum arte Cilicum actis sub mari funibus, captæ quasi per indaginem. duas tamen æstus explicuit: vna, quæ Opiterginos ferebat, in vadis hæsit, memorandumque posteris exitum dedit. Quippe vix mille iuuenum manus, circumfusi vndique exercitus per totum diem tela sustinuit; & cùm exitum virtus non haberet, tamen ne in deditionem veniret, hortante tribuno Vulteio mutuis ictibus in se concurrit. In Africa quoque par & virtus & calamitas Curionis fuit, qui ad recipiendam prouinciam missus, pulso fugatoque Varo iam superbus, subitum Iubæ regis aduentum, equitatumq. Maurorum sustinere non potuit. Patebat victo fuga, sed pudor suasit, vt amissum suá temeriritate exercitum, morte sequeretur. Sed iam debitum par fortuna flagitante, sedem bello Pompeius Epiron elegerat, nec Cæsar moratus; quippe, ordinatis à tergo omnibus, quamuis hiems media prohiberet tempestate, ad bellum nauigauit: positisque ad Oricum castris, cùm pars exercitus ob inopiam nauium cum Antonio dimissa, Brundusii moram faceret; adeò impatiens erat, vt ad arcessendos eos, ardente ventis mari, nocte concubia, speculatorio nauigio, solus ire tentauerit. Exstat ad trepidum tanto discrimine gubernatorem vox ipsius: Quid times? Cæsarem vehis.

his. Contractis in vnum vndique omnibus copiis, positisque comminus castris, diuersa erant ducum consilia. Cæsar pro natura ferox, & conficiendæ rei cupidus, ostentare aciem, prouocare, lacessere, nunc obsidione castrorum, quæ erant sedecim millium vallo obducta (sed quid his obesset obsidio, qui patente mari omnibus copiis abundarent?) nunc expugnatione Dyrrhachii irrita, (quippe quam vel situs inexpugnabilem faceret) ad hoc, assiduis in eruptionem hostium præliis (quo tempore egregia virtus Scæuæ centurionis emicuit, cuius in scuto centum atque viginti tela sedere) iam verò direptione vrbium sociarum, cùm Oricum & Gomphos, & alia castella Thessaliæ vastaret: Pompeius aduersus hæc nectere moras, tergiuersari simul, vt hostem interclusum vndique inopia commeatuum terreret, vtque ardentissimi ducis consenesceret impetus. Nec diutius profuit duci salutare consilium. Milites otium, socii moram, principes ambitum ducis increpabant. Sic præcipitantibus fatis, prælio sumta est Thessalia: & Philippicis campis, vrbis, imperii, generis humani fata commissa sunt. Nunquam vllo loco tantum virium populus Romanus, tantum dignitatis fortuna vidit. Trecenta amplius millia hinc & illinc, præter auxilia regum & senatus. Nunquam imminentis ruinæ manifestiora prodigia, fuga victimarum, examina, insignes interdiu tenebræ. Dux ipse & nocturna imagine theatri sui audiens plausum in modum planctus circumsonare, & manè cum pullo amiculo (nefas) apud principia conspectus est. Nunquam acrior neque alacrior exercitus

Cæsaris fuit. Inde classica prius, inde tela. Annotatum quoque committentis aciem Crastini pilum; qui mox adacto in os gladio, sic inter cadauera repertus, libidinem ac rabiem qua pugnauerat, ipsa nouitate vulneris præferebat. Sed nec minus admirabilior illius exitus belli. Quippe cùm Pompeius adeò equitum copia abundaret, vt facilè circumuenturus sibi Cæsarem videretur, circumuentus ipse est. Nam cùm diu æquo marte contenderent, iussúque Pompeii fusus à cornu erupisset equitatus, repentè hinc signo dato, Germanorum cohortes tantum in effusos equites fecere impetum, vt illi esse pedites, hi venire in equis viderentur. Hanc stragem fugientis equitatus, leuis armaturæ ruina comitata est. Tunc terrore latius dato, turbantibus inuicem copiis, reliqua strages quasi vna manu facta est. Nec vlla res magis exitio fuit, quàm ipsa exercitus magnitudo. Multus in eo prælio Cæsar fuit, mediúsque inter imperatorem & militem. Voces quoque obequitantis exceptæ, altera cruenta, sed docta, & ad victoriam efficax, Miles, faciem feri: altera ad iactationem composita, Parce ciuibus: cùm ipse sequeretur. Felicem vtcunque in malis Pompeium, si eadem ipsum, quæ exercitum eius, fortuna traxisset. Superstes dignitati suæ vixit, vt cum maiore dedecore per Thessalica Tempe equo fugeret, pulsus Larissa; in deserto Ciliciæ scopulo; fugam in Parthos, Africam, vel Ægyptum agitaret: vt denique in Pelusiaco littore, imperio vilissimi regis, consiliis spadonum, &, ne quid malis desit, Septimii desertoris sui gladio trucidatus, sub oculis vxoris suæ liberorúmque

que moreretur. Quis non peractum esse cum Pompeio crederet bellum? Atqui acrius multò atque vehementius Thessalici incendii cineres recaluere. Et in Ægypto quidem aduersus Cæsarem sine partibus bellum. Quippe cùm Ptolemæus rex Alexandriæ, summum ciuilis belli scelus peregisset, fœdúsque amicitiæ cum Cæsare medio Pompeii capite sanxisset, vltionem tanti viri mânibus quærente fortunâ, caussa non defuit. Cleopatra regis soror affusa Cæsaris genibus, partem regni reposcebat. Aderat puellæ forma, & quæ duplicaretur ex illo, quòd talis passa videbatur iniuriam: odium ipsius regis, qui Pompeii cædem partium fato, non Cæsari dederat, haud dubiè idem in ipsum ausurus si expedisset. Quam vbi Cæsar restitui iussit in regnum, statim ab eisdem percussoribus Pompeii obsessus in regia, quamuis exigua manu, ingentis exercitus molem mira virtute sustinuit. Ac primum ædificiorum proximorum atque naualium incendio, infestorum hostium tela submouit: mox in peninsulam Pharon subitus euasit: inde depulsus in maria, mira felicitate ad proximam classem enatauit, relicto quidem in fluctibus paludamento, seu fato, seu consilio, vt illud ingruentibus hostium telis saxísque peteretur. Tandem receptus à classicis suis, vndique simul hostes adortus, de imbelli ac perfida gente, iusta, generi mânibus dedit. Quippe & Theodotus magister, auctor totius belli, & ne virilia quidem portenta, Pothinus atque Ganymedes, diuersi per mare & transfugio & morte consumti, Regis ipsius corpus obrutum limo repertum est in aureæ loricæ honore. In Asia quoque

que

que nouus rerum motus à Ponto, planè quasi de industria captante fortuna hunc Mithradatico regno exitum, vt à Pompeio pater, à Cæsare filius vinceretur. Rex Pharnaces magis discordiæ nostræ fiducia, quàm virtutis suæ, infesto in Cappadociam agmine ruebat. Sed hunc Cæsar aggressus, vno, & (vt sic dixerim) non toto prælio obtriuit, more fulminis, quod vno eodemque momento venit, percussit, abscessit. Nec vana de se prædicatio est Cæsaris, antè victum hostem esse, quàm visum. Sic cum exteris. At in Africa cum ciuibus multo atrocius quàm in Pharsalia. Huc reliquias partium naufragarum quidam furoris æstus expulerat: nec reliquias diceres, sed integrum bellum. Sparsæ magis, quàm oppressæ vires erant. Auxerat sacramentum ipsa clades Imperatoris: nec degenerabat ducum successio. Quippe satis amplè sonabat in Pompeiani nominis locum, Cato & Scipio. Accessit copiis Mauritanus rex Iuba, videlicet vt latius vinceret Cæsar. Nihil ergo inter Pharsaliam & Thapson, nisi quòd amplior, eoque acrior Cæsarianorum impetus fuit, indignantium post Pompeium creuisse bellum. &c.

M. AN

M. ANNÆI LVCANI CIVILIS BELLI SIVE PHARSALIÆ

LIBER PRIMVS.

BELLA per Emathios plus quàm ciuilia campos,
Iusq́; datum sceleri canimus, populumq́; potentem
In sua victrici conuersum viscera dextra:
Cognatasq́; acies: & rupto fœdere regni
Certatum totis concussi viribus orbis,
In commune nefas: infestisque obuia signis
Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.
Quis furor ò ciues? quæ tanta licentia ferri,
Gentibus inuisis Latium præbere cruorem?
Cumq́; superba foret Babylon spolianda trophæis
Ausoniis, vmbraq́; erraret Crassus inulta,
Bella geri placuit nullos habitura triumphos?
Heu, quantum potuit terra, pelagiq́; parari
Hoc, quem ciuiles hauserunt, sanguine, dextræ!
Vnde venit Titan, & nox vbi sidera condit,
Quaq́; dies medius flagrantibus æstuat horis,
Et quæ bruma rigens, ac nescia vere remitti,
Astringit Scythicum glaciali frigore pontum:
Sub iuga iam Seres, iam barbarus isset Araxes,

Et gens si qua iacet nascenti conscia Nilo.
Tunc, si tantus amor belli tibi Roma nefandi,
Totum sub Latias leges cùm miseris orbem,
In te verte manus: nondùm tibi defuit hostis.
At nunc semirutis pendent quòd mœnia tectis
Vrbibus Italiæ, lapsisq; ingentia muris
Saxa iacent; nulloq; domus custode tenentur,
Rarus & antiquis habitator in vrbibus errat:
Horrida quòd dumis, multosq; inarata per annos
Hesperia est, desuntq; manus poscentibus aruis,
Non tu Pyrrhe ferox, nec tantis cladibus auctor
Pœnus erit: nulli penitus discindere ferro
Contigit: alta sedent ciuilis vulnera dextræ.
Quòd si non aliam venturo fata Neroni
Inuenêre viam, magnóq; æterna parantur
Regna deis, cœlumq; suo seruire Tonanti
Non nisi sæuorum potuit post bella gigantum:
Iam nihil ô Superi querimur: scelera ipsa, nefasq;
Hac mercede placent: diros Pharsalia campos
Impleat: & Pœni saturentur sanguine manes:
Vltima funesta concurrant prœlia Munda.
His, Cæsar, Perusina fames, Mutinæq; labores
Accedant fatis: &, quas premit aspera, classes,
Leucas: & ardenti seruilia bella sub Aetna.
Multum Roma tamen debet ciuilibus armis,
Quòd tibi res acta est. Te, cùm statione peracta
Astra petes serus, prælati regia cœli
Excipiet gaudente polo: seu sceptra tenere,
Seu te flammigeros Phœbi conscendere currus,
Telluremq; nihil mutato sole timentem
Igne vago lustrare iuuet: tibi numine ab omni
Cedetur: iurisque tui natura relinquet
Quis deus esse velis, vbi regnum ponere mundi.

Sed

Sed neq; in Arctoo sedem tibi legeris orbe:
Nec polus aduersi calidus quà mergitur Austri,
Vnde tuam videas obliquo sidere Romam.
Aetheris immensi partem si presseris vnam,
Sentiet axis onus. librati pondera cœli
Orbe tene medio: pars ætheris illa sereni
Tota vacet, nullæque obstent à Cæsare nubes.
Tunc genus humanum positis sibi consulat armis,
Inq; vicem gens omnis amet: pax missa per orbem
Ferrea belligeri compescat limina Iani.
Sed mihi iam numen: nec, si te pectore vates
Accipiam, Cirrhæa velim secreta mouentem
Sollicitare Deum, Bacchúmque auertere Nysa.
Tu satis ad dandas Romana in carmina vires.
Fert animus causas tantarum expromere rerum:
Immensúmque aperitur opus, quid in arma furentem
Impulerit populum, quid pacem excusserit orbi.
Inuida fatorum series, summísque negatum
Stare diu; nimióque graues sub pondere lapsus,
Nec se Roma ferens. sic, cùm compage soluta
Secula tot mundi suprema coëgerit hora,
Antiquum repetens iterum chaos, omnia mistis
Sidera sideribus concurrent: ignea pontum
Astra petent: tellus extendere littora nolet,
Excutiétque fretum: fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poscet sibi: totáque discors
Machina diuulsi turbabit fœdera mundi.
In se magna ruunt. lætis hunc numina rebus
Crescendi posuere modum. nec gentibus vllis
Commodat in populum, terræ, pelagíque potentem,
Inuidiam Fortuna suam. tu causa malorum
Facta tribus dominis communis Roma, nec vnquam

In turbam missi feralia fœdera regni,
O malè concordes, nimiáque cupidine cæci,
Quid miscere iuuat vires, orbémque teneri
In medio? dum terra fretum, terramq́ leuabit
Aër, & longi voluent Titana labores,
Noxq́ diem cœlo totidem per signa sequetur,
Nulla fides regni sociis, omnisq́ potestas
Impatiens consortis erit. nec gentibus vllis
Credite, nec longè fatorum exempla petantur:
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.
Nec pretium tanti tellus, pontusq́ furoris
Tunc erat: exiguum dominos commisit asylum.
Temporis angusti mansit concordia discors,
Paxq́ fuit non sponte ducum. nam sola futuri
Crassus erat belli medius mora. Qualiter vndas
Qui secat, & geminum gracilis mare separat Isth-
Nec patitur cõferre fretum: si terra recedat, (mos,
Ionium Aegæo frangat mare: sic, vbi sæua
Arma ducum dirimens, miserando funere Crassus
Assyrias Latio maculauit sanguine Carras,
Parthica Romanos soluerunt damna furores.
Plus illa vobis acie, quàm creditis, actum est
Arsacidæ: bellum victis ciuile dedistis.
Diuiditur ferro regnum: populiq́ potentis,
Quæ mare, quæ terras, quæ totum possidet orbem,
Non cepit fortuna duos. nam pignora iuncti
Sanguinis, & diro ferales omine tedas
Abstulit ad manes, Parcarum, Iulia, sæua
Intercepta manu. quòd si tibi fata dedissent
Maiores in luce moras, tu sola furentem
Inde virum poteras, atque hinc retinere parentem,
Armatasq́ manus excusso iungere ferro,
Vt generos soceris mediæ iunxêre Sabinæ.

Morte

Morte tua discussa fides, bellumq; mouere
Permissum est ducibus: stimulos dedit æmula virtus.
Tu noua ne veteres obscurent acta triumphos,
Et victis cedat piratica laurea Gallis,
Magne times: te iam series, vsusq; laborum
Erigit, impatiensq; loci fortuna secundi.
Nec quenquam iam ferre potest, Cæsár've priorem, Flor. 4. 2.
Pompeius've parem. quis iustius induit arma,
Scire nefas: magno se iudice quisque tuetur:
Victrix causa Deis placuit, sed victa Catoni.
Nec coïêre pares: alter vergentibus annis
In senium, longoq; togæ tranquillior vsu
Dedidicit iam pace ducem: famæq; petitor
Multa dare in vulgus: totus popularibus auris
Impelli, plausuq; sui gaudere theatri: Flor. 4. 2.
Nec reparare nouas vires, multumq; priori
Credere fortunæ. stat magni nominis vmbra.
Qualis frugifero quercus sublimis in agro
Exuuias veteres populi, sacrataq; gestans
Dona ducum: nec iam validis radicibus hærens,
Pondere fixa suo est: nudosq; per aëra ramos
Effundens, trunco, non frondibus, efficit vmbram:
At quamuis primo nutet casura sub Euro,
Tot circum siluæ firmo se robore tollant,
Sola tamen colitur. Sed non in Cæsare tantum
Nomen erat, nec fama ducis: sed nescia virtus
Stare loco: solusq; pudor non vincere bello.
Acer, & indomitus, quò spes, quoq; ira vocasset,
Ferre manũ, & nunquàm temerando parcere ferro.
Successus vrgere suos: instare fauori
Numinis: impellens quicquid sibi summa petenti
Obstaret: gaudensq; viam fecisse ruina.
Qualiter expressum ventis per nubila fulmen

Ætheris impulsi sonitu, mundiq; fragore
Emicuit, rupitq; diem, populosq; pauentes
Terruit, obliqua præstinguens lumina flamma:
In sua templa furit: nullaq; exire vetante
Materia, magnamq; cadens, magnamq; reuertens
Dat stragem latè, sparsósque recolligit ignes.
Hæ ducibus causæ suberant: sed publica belli
Semina, quæ populos semper mersère potentes.
Namq; vt opes nimias mundo fortuna subacto
Intulit, & rebus mores cessère secundis,
Prædáque & hostiles luxum suasère rapinæ:
Non auro, tectis've modus: mensásque priores
Aspernata fames: cultus gestare decoros
Vix nuribus, rapuère mares: fœcunda virorum
Paupertas fugitur; totóque accersitur orbe,
Quo gens quæque perit. tunc longos iungere fines
Agrorum, & quondam duro sulcata Camilli
Vomere, & antiquos Curiorum passa ligones
Longa sub ignotis extendere rura colonis.
Non erat is populus, quem pax tranquilla iuuaret,
Quem sua libertas immotis pasceret armis.
Inde iræ faciles, &, quod suasisset egestas,
Vile nefas: magnúmque decus, ferróque petendum,
Plus patria potuisse sua: mensuráque iuris
Vis erat: hinc leges, & plebiscita coacta,
Et cum Consulibus turbantes iura Tribuni:
Hinc rapti pretio fasces, sectórque fauoris
Ipse sui populus; letalisque ambitus vrbi;
Annua venali referens certamina Campo:
Hinc vsura vorax, auidúmque in tempore fœnus;
Et concussa fides; & multis vtile bellum.
Iam gelidas Cæsar cursu superauerat Alpes;
Ingentésque animo motus, bellúmque futurum

Ceperat.

Cœperat. vt ventum est parui Rubiconis ad vndas,
Ingens visa duci patriæ trepidantis imago,
Clara per obscuram vultu mœstissima noctem,
Turrigero canos effundens vertice crines,
Cæsarie lacera, nudísque adstare lacertis,
Et gemitu permista loqui: Quò tenditis vltrà?
Quò fertis mea signa viri? si iure venitis,
Si ciues: hucusque licet. Tunc perculit horror
Membra ducis, riguêre comæ, gressúmque coërcens
Languor in extrema tenuit vestigia ripa.
Mox ait: O magnæ qui mœnia prospicis vrbis
Tarpeia de rupe tonans, Phrygiique penates
Gentis Iuleæ, & rapti secreta Quirini,
Et residens celsa Latialis Iuppiter Alba,
Vestalésque foci, summique ô numinis instar
Roma, faue cœptis: non te furialibus armis
Persequor: en adsum victor terráque, maríque
Cæsar, vbique tuus, (liceat modò) nunc quoq;, miles.
Ille erit ille nocens, qui me tibi fecerit hostem.
Inde moras soluit belli, tumidúmque per amnem
Signa mouet properè. sic cùm squalentibus aruis
Aestiferæ Libyes viso Leo comminus hoste
Subsedit dubius, totam dum colligit iram,
Mox vbi se sæuæ stimulauit verbere caudæ,
Erexítque iubam, & vasto graue murmur hiatu
Infremuit: tum torta leuis si lancea Mauri
Hæreat, aut latum subeant venabula pectus,
Per ferrum tanti securus vulneris exit.
Fonte cadit modico, paruísque impellitur vndis
Puniceus Rubicon, cùm feruida canduit æstas:
Pérque imas serpit valles, & Gallica certus
Limes ab Ausoniis disterminat arua colonis.
Tunc vires præbebat hyems, atque auxerat vndas

Tertia iam grauido pluuialis Cynthia cornu,
Et madidis Euri resolutæ flatibus Alpes.
Primus in obliquum sonipes opponitur amnem
Excepturus aquas. molli tum cetera rumpit
Turba vado fracti faciles iam fluminis vndas.
Cæsar vt aduersam superato gurgite ripam
Attigit, Hesperiæ vetitis & constitit aruis,
Hîc, ait, hîc, pacem, temerataq́; iura relinquo;
Te Fortuna sequor: procul hinc iam fœdera sunto.
Credidimus fatis, vtendum est iudice bello.
Sic fatus, noctis tenebris rapit agmina ductor
Impiger, & torto Balearis verbere fundæ
Ocyor, & missa Parthi post terga sagitta:
Vicinumq́; minax inuadit Ariminum, vt ignes
Solis lucifero fugiebant astra relicto.
Iamq́; dies primos belli visura tumultus
Exoritur: seu sponte deûm, seu turbidus Auster
Impulerat, mœstam tenuerunt nubila lucem.
Constitit vt capto iussus deponere miles
Signa foro, stridor lituûm, clangorq́; tubarum
Non pia concinuit cum rauco classica cornu.
Rupta quies populi, stratisq́; excita iuuentus
Diripiunt sacris affixa penatibus arma,
Quæ pax longa dabat: nuda iam crate fluentes
Inuadunt clypeos, curuataq́; cuspide pila,
Et scabros nigræ morsu rubiginis enses.
Vt notæ fulsêre aquilæ, Romanaq́; signa,
Et celsus medio conspectus in agmine Cæsar,
Diriguêre metu, gelidos pauor alligat artus,
Et tacito mutos voluunt sub pectore questus.
O malè vicinis hæc mœnia condita Gallis!
O tristi damnata loco! pax alta per omnes,
Et tranquilla quies populos: nos præda furentum,

Primáque

Primaq; castra sumus. melius fortuna dedisses
Orbe sub Eoo sedem, gelidaq; sub Arcto,
Errantesq; domos, Latii quàm claustra tueri.
Nos primi Senonum motus, Cimbrumq; ruentem
Vidimus, & Martem Libyes, cursumq; furoris
Teutonici. quoties Romam fortuna lacessit,
Hac iter est bellis. gemitu sic quisque latenti,
Non ausus timuisse palàm: vox nulla dolori
Credita: sed quantũ, volucres cùm bruma coërcet,
Rura silent, mediusq; iacet sine murmure pontus;
Tanta quies. Noctis gelidas lux soluerat vmbras:
Ecce faces belli, dubiæq; in prœlia menti
Vrgentes addunt stimulos, cunctasq; pudoris
Rumpunt fata moras: iustos Fortuna laborat
Esse ducis motus, & causas inuenit armis.
Expulit ancipiti discordes vrbe Tribunos
Victo iure minax iactatis curia Gracchis. Gron. lib. 4. obser. pag 67
Hos iam mota ducis, vicinaq; signa petentes
Audax venali comitatur Curio lingua:
Vox quondam populi, libertatemq; tueri
Ausus, & armatos plebi miscere potentes.
Vtq; ducem varias voluentem pectore curas,
Conspexit: Dum voce tua potuêre iuuari
Cæsar, ait, partes, quamuis nolente Senatu,
Traximus imperium, tunc, cùm mihi Rostra tenere
Ius erat, & dubios in te transferre Quirites.
Sed postquàm leges bello siluêre coactæ,
Pellimur è patriis laribus, patimurq; volentes
Exilium: tua nos faciat victoria ciues.
Dum trepidant nullo firmatæ robore partes,
Tolle moras: semper nocuit differre paratis.
Par labor atq; metus pretio maiore petuntur.
Bellantem geminis tenuit te Gallia lustris,

Pars quota terrarum. facili ſi prœlia pauca
Geſſeris euentu, tibi Roma ſubegerit orbem.
Nunc neque te longi remeantem pompa triumphi
Excipit, aut ſacras poſcunt Capitolia laurus:
Liuor edax tibi cuncta negat: genteſq; ſubactas
Vix impune feres: ſocerum depellere regno
Decretum eſt genero. partiri non potes orbem:
Solus habere potes. Sic poſtquam fatus, & ipſi
In bellum prono tantum tamen addidit ira,
Accenditque ducem, quantum clamore iuuatur
Eleus ſonipes, quamuis iam carcere clauſo
Immineat foribus, pronúſque repagula laxet:
Conuocat armatos extemplo ad ſigna maniplos:
Vtque ſatis trepidum turba coëunte tumultum
Compoſuit vultu, dextráque ſilentia iuſſit:
Bellorum ô ſocii, qui mille pericula Martis
Mecum (ait) experti, decimo iam vincitis anno.
Hoc cruor Arctois meruit diffuſus in aruis,
Vulneráque, & mortes, hyemésq; ſub Alpibus acta?
Non ſecus ingenti bellorum Roma tumultu
Concutitur, quàm ſi Pœnus tranſcenderet Alpes
Annibal. implentur valido tirone cohortes:
In claſſem cadit omne nemus: terráque maríque
Iuſſus Cæſar agi. quid? ſi mihi ſigna iacerent
Marte ſub aduerſo, rueréntque in terga feroces
Gallorum populi? nunc, cùm Fortuna ſecundis
Mecum rebus agat, Superíque ad ſumma vocantes,
Tentamur. veniat longa dux pace ſolutus
Milite cum ſubito, partéſque in bella togata,
Marcellúſque loquax, & nomina vana Catones.
Scilicet extremi Pompeium, emtíque clientes
Continuo per tot ſatiabunt tempora regno?
Ille reget currus nondum patientibus annis?

Ille

Ille semel raptos nunquam dimittet honores?
Quid iam rura querar totum suppressa per orbem,
Ac iussam seruire famem? quis castra timenti
Nescit mista foro? gladii cùm triste minantes
Iudicium insolita trepidum cinxere corona,
Atque auso medias perrumpere milite leges
Pompeiana reum clauserunt signa Milonem?
Nunc quoque ne lassum teneat priuata senectus,
Bella nefanda parat suetus ciuilibus armis,
Et docilis Syllam scelerum vicisse magistrum.
Vtque feræ tigres numquam posuêre furorem,
Quas nemore Hyrcano, matrũ dũ lustra sequuntur,
Altus cæsorum pauit cruor armentorum;
Sic & Syllanum solito tibi lambere ferrum
Durat, Magne, sitis: nullus semel ore receptus
Pollutas patitur sanguis mansuescere fauces.
Quem tamen inueniet tam longa potentia finem?
Quis scelerum modus est? ex hoc iam te, improbe,
Ille tuus saltem doceat discedere Sylla. (regno
Post Cilicas'ne vagos, & lassi Pontica regis
Prælia, barbarico vix consummata veneno,
Vltima Pompeio dabitur prouincia, Cæsar;
Quòd non, victrices aquilas deponere iussus,
Paruerim? mihi si merces erepta laborum est,
His saltem longi, non me duce, præmia belli
Reddantur: miles sub quolibet iste triumphet.
Conferet exanguis quò se post bella senectus?
Quæ sedes erit emeritis? quæ rura dabuntur,
Quæ noster veteranus aret? quæ mœnia fessis?
An melius fient piratæ, Magne, coloni?
Tollite iampridem victricia, tollite signa:
Viribus vtendum est, quas fecimus. arma tenenti
Omnia dat, qui iusta negat: nec numina desunt.

Nam

Nam neq; præda meis, neq; regnũ quæritur armis:
Detrahimus dominos vrbi seruire paratæ.
Dixerat: at dubium non claro murmure vulgus
Secum incerta fremit: pietas, patriíque penates
Quanquàm cæde feras mentes, animósque tumentes
Frangunt; sed diro ferri reuocantur amore,
Ductorísque metu. Summi tum munera pili
Lælius, emeritíque gerens insignia doni,
Seruati ciuis referentem præmia quercum,
Si licet, exclamat, Romani maxime rector
Nominis, & fas est veras expromere voces;
Quòd tam lenta tuas tenuit patientia vires
Conquerimur. deerátne tibi fiducia nostri?
Dum mouet hic calidus spirantia corpora sanguis,
Et dum pila valent fortes torquere lacerti,
Degenerem patiêre togam, regnumq; Senatus?
Vsqueadeò miserum est ciuili vincere bello?
Duc age per Scythiæ populos, per inhospita Syrtis
Littora, per calidas Libyæ sitientis arenas.
Hæc manus, vt victũ post terga relinqueret orbem,
Oceani tumidas remo compescuit vndas:
Fregit & Arctoo spumantem vortice Rhenum.
Iussa sequi tam posse mihi, quàm velle necesse est.
Nec ciuis meus est, in quem tua classica Cæsar
Audiero. per signa decem felicia castris,
Perq; tuos iuro quocumque ex hoste triumphos,
Pectore si fratris gladium, iuguloq; parentis
Condere me iubeas, plenæq; in viscera partu
Coniugis, inuita peragam tamen omnia dextra.
Si spoliare Deos, ignemq; immittere templis,
Numina miscebit castrensis flamma Monetæ:
Castra super Tusci si ponere Tybridis vndas,
Hesperios audax veniam metator in agros.

Tu

Tu quoſcumq; voles in planum effundere muros,
His aries actus diſperget ſaxa lacertis:
Illa licet, penitus tolli quam iuſſeris vrbem,
Roma ſit. His cuncta ſimul aſſensêre cohortes,
Elataſq; altè, quacumq; ad bella vocaret,
Promisêre manus. it tantus ad æthera clamor, Flor. 1. 12
Quantus, piniferi Boreas cùm Thracius Oſſæ
Rupibus incubuit, curuato robore preſſæ
Fit ſonus, aut rurſus redeuntis in æthera ſyluæ.
Cæſar vt acceptum tam prono milite bellum,
Fataq; ferre videt, ne quo languore moretur
Fortunam, ſparſas per Gallica rura cohortes
Euocat, & Romam motis petit vndique ſignis.
Deſeruêre cauo tentoria fixa Lemano,
Caſtraq;, quæ Vogeſi curuam ſuper ardua rupem
Pugnaces pictis cohibebant Lingonas armis.
Hi vada liquerunt Iſaræ, qui gurgite ductus
Per tam multa ſuo, famæ maioris in amnem
Lapſus, ad æquoreas nomen non pertulit vndas.
Soluuntur flaui longa ſtatione Rutheni:
Mitis Atax Latias gaudet non ferre carinas,
Finis & Heſperiæ promoto limite Varus: Flor. 3. 2. 3
Quaq; ſub Herculeo ſacratus nomine portus
Vrget rupe caua pelagus: non Corus in illum
Ius habet, aut Zephyrus: ſolus ſua littora turbat
Circius, & tuta prohibet ſtatione Monœci.
Quaq; iacet littus dubium, quod terra, fretumq;
Vendicat alternis vicibus, cùm funditur ingens
Oceanus, vel cùm refugis ſe fluctibus aufert.
Ventus ab extremo pelagus ſic axe volutet,
Deſtituatq; ferens: an ſidere mota ſecundo
Tethyos vnda vaga lunaribus æſtuet horis:
Flammiger an Titan, vt alentes hauriat vndas,

Erigat

Finibus Arctois, patriáque à sede reuulsos
Pone sequi, iussámque feris à gentibus Vrbem,
Romano spectante, rapi. sic quisque pauendo
Dat vires famæ: nullóque auctore malorum
Quæ finxêre, timent. nec solum vulgus inani
Percussum terrore pauet: sed curia, & ipsi
Sedibus exiliere Patres, inuisáque belli
Consulibus fugiens mandat decreta Senatus.
Tum quæ tuta petant, & quæ metuenda relinquãt,
Incerti, quò quemque fugæ tulit impetus, vrgent
Præcipitem populum, seriéque hærentia longa
Agmina prorumpunt. credas aut tecta nefandas
Corripuisse faces, aut iam quatiente ruina
Nutantes pendere domos. sic turba per vrbem
Præcipiti lymphata gradu, velut, vnica rebus
Spes foret afflictis patrios excedere muros,
Inconsulta ruit. qualis cùm turbidus Auster
Repulit à Libycis immensum Syrtibus æquor,
Fractáque veliferi sonuerunt pondera mali,
Desilit in fluctus deserta puppe magister,
Nauitáque, & nondum sparsa compage carinæ,
Naufragium sibi quisq; facit: sic vrbe relicta
In bellum fugitur. nullum iam languidus æuo
Eualuit reuocare parens, coniux'ue maritum
Fletibus, aut patrii, dubiæ dum vota salutis
Conciperent, tenuêre Lares: nec limine quisquam
Hæsit, & extremo tunc forsitan vrbis amatæ
Plenus abit visu: ruit irreuocabile vulgus.
O faciles dare summa Deos, eadémque tueri
Difficiles! vrbem populis, victísque frequentem
Gentibus, & generis, coëat si turba, capacem
Humani, facilem venturo Cæsare prædam
Ignauæ liquêre manus. cùm pressus ab hoste

Clauditur

Clauditur externis miles Romanus in oris,
Effugit exiguo nocturna pericula vallo:
Et subitus rapti munimine cespitis agger
Præbet securos intra tentoria somnos.
Tu tantùm audito bellorum murmure Roma
Desereris; nox vna tuis non credita muris.
Danda tamen venia est tantorũ danda pauorum:
Pompeio fugiente timent. tum ne qua futuri
Spes saltem trepidas mentes leuet, addita fati
Peioris manifesta fides, Superíq; minaces,
Prodigiis terras impleruunt, æthera, pontum.
Ignota obscuræ viderunt sidera noctes,
Ardentémque polum flammis, cœlóque volantes
Obliquas per inane faces, crinémque timendi
Sideris, & terris mutantem regna cometen. Suet. Ner. 36 Just.
Fulgura fallaci micuerunt crebra sereno:
Et varias ignis denso dedit aëre formas.
Nunc iaculum longo, nunc sparso lumine lampas
Emicuit cœlo: tacitum sine nubibus vllis
Fulmen, & Arctois rapiens de partibus ignem,
Percussit Latiale caput: stellæq; minores
Per vacuum solitæ noctis decurrere tempus,
In medium venêre diem: cornúque coacto
Iam Phœbe toto fratrem cùm redderet orbe,
Terrarum subita percussa expalluit vmbra.
Ipse caput medio Titan cùm ferret Olympo,
Condidit ardentes atra caligine currus,
Inuoluítque orbem tenebris, gentésque coëgit
Desperare diem: qualem fugiente per ortus
Sole Thyesteæ noctem duxêre Mycenæ.
Ora ferox Siculæ laxauit Mulciber Aetnæ;
Nec tulit in cœlum flammas, sed vertice prono
Ignis in Hesperium cecidit latus. atra Charybdis

Sanguineum fundo torsit mare. flebile sæui
Latrauêre canes. Vestali raptus ab ara
Ignis, & ostendens confectas flamma Latinas
Scinditur in partes, geminóque cacumine surgit,
Thebanos imitata rogos. tum cardine tellus
Subsedit, veterémque iugis nutantibus Alpes
Discussêre niuem. Tethys maioribus vndis
Hesperiam Calpen, summumq́; impleuit Atlanta.
Indigetes fleuisse deos, Vrbisque laborem
Testatos sudore Lares, delapsáque templis
Dona suis, dirásque diem fœdasse volucres
Accipimus; siluisque feras sub nocte relictis
Audaces media posuisse cubilia Roma.
Tum pecudum faciles humana ad murmura linguæ,
Monstrosique hominum partus numeróque modoq́;
Membrorum; matrémque suus conterruit infans:
Diráque per populum Cumana carmina vatis
Vulgantur. tum, quos sectis Bellona lacertis
Sæua mouet, cecinêre deos: crinémque rotantes
Sanguinei populis vlulârunt tristia Galli.
Compositis plenæ gemuerunt ossibus vrnæ.
Tum fragor armorum, magnæq́; per auia voces
Auditæ nemorum: & venientes cominus vmbræ.
Quique colunt iunctos extremis mœnibus agros,
Diffugiunt: ingens Vrbem cingebat Erinnys,
Excutiens pronam flagranti vertice pinum,
Stridentésque comas: Thebanam qualis Agauen
Impulit, aut sæui contorsit tela Lycurgi
Eumenis: aut qualem iussu Iunonis iniquæ
Horruit Alcides, viso iam Dite, Megæram.
Insonuêre tubæ, & quanto clamore cohortes
Miscentur, tantum nox atra silentibus auris
Edidit: & medio visi consurgere campo

Tristia

Tristia Syllani cecinêre oracula manes:
Tollentémque caput gelidas Anienis ad vndas
Agricolæ fracto Marium fugêre sepulcro.
Hæc propter placuit Tuscos de more vetusto
Acciri vates. quorum qui maximus æuo
Aruns incoluit deserta mœnia Lunæ,
Fulminis edoctus motus, venásque calentes
Fibrarum, & monitus volitantis in aëre pennæ,
Monstra iubet primùm, quæ nullo semine discors
Protulerat natura, rapi, sterilíque nefandos
Ex vtero fetus infaustis vrere flammis.
Mox iubet & totam pauidis à ciuibus Vrbem
Ambiri: & festo purgantes mœnia lustro,
Longa per extremos pomœria cingere fines
Pontifices, sacri quibus est permissa potestas.
Turba minor ritu sequitur succincta Gabino,
Vestalémque chorum ducit vittata sacerdos,
Troianam soli cui fas vidisse Mineruam.
Tum qui fata deûm, secretáque carmina seruant,
Et lotam paruo reuocant Almone Cybellen:
Et doctus volucres Augur seruare sinistras:
Septemuírque epulis festis, Titiíque sodales:
Et Salius læto portans ancilia collo:
Et tollens apicem generoso vertice Flamen.
Dúmque illi effusam longis anfractibus vrbem
Circumeunt, Aruns dispersos fulminis ignes
Colligit, & terræ mœsto cum murmure condit,
Dátque locis nomen sacris tunc admouet aris
Electa ceruice marem. iam fundere Bacchum
Cœperat, obliquóque molas inducere cultro:
Impatiénsque diu non grati victima sacri,
Cornua succincti premerent cùm torua ministri,
Deposito victum præbebat poplite collum.

Nec cruor emicuit solitus: sed vulnere largo
Diffusum rutilo nigrum pro sanguine virus.
Palluit attonitus sacris feralibus Aruns:
Atque iram Superûm raptis quæsiuit in extis.
Terruit ipse color vatem: nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidóque infecta cruore
Plurimus asperso variabat sanguine liuor.
Cernit tabe iecur madidum: venásque minaces
Hostili de parte videt. pulmonis anheli
Fibra latet, paruúsque secat vitalia limes.
Cor iacet: & saniem per hiantes viscera rimas
Emittunt: prodúntque suas omenta latebras.
Quódque (nefas) nullis impunè apparuit extis,
Ecce videt capiti fibrarum increscere molem
Alterius capitis. pars ægra & marcida pendet:
Pars micat, & celeri venas mouet improba pulsu.
His vbi concepit magnorum fata malorum,
Exclamat: Vix fas Superi quæcunque monetis
Prodere me populis: neque enim tibi summe litaui
Iuppiter hoc sacrum: cæsique in viscera tauri
Inferni venêre Dei. non fanda timemus:
Sed venient maiora metu. Dii visa secundent,
Et fibris sit nulla fides; sed conditor artis
Finxerit ista Tages. flexu sic omina Tuscus
Inuoluens, multáque tegens ambage canebat.
At Figulus, cui cura Deos, secretáque cœli
Nosse fuit, quem non stellarum Aegyptia Memphis
Aequaret visu, numerísque mouentibus astra,
Aut hic errat (ait) nulla cum lege per æuum
Mundus, & incerto discurrunt sidera motu:
Aut, si fata mouent, orbi, generíque paratur
Humano matura lues. terræ ne dehiscent,
Subsidéntque vrbes? an tollet feruidus aër

Temperiem? segetes tellus infida negabit?
Omnis an infusis miscebitur unda venenis?
Quod cladis genus, ô Superi? qua peste paratis
Sæuitiam? extremi multorum tempus in vnum
Conuenêre dies. summo si frigida cœlo
Stella nocens nigros Saturni accenderet ignes;
Deucalioneos fudisset Aquarius imbres;
Totáque diffuso latuisset in æquore tellus.
Si sæuum radiis Nemeæum Phœbe Leonem
Nunc premeres, toto fluerent incendia mundo,
Succensúsque suis flagrasset curribus æther.
Hi cessant ignes: tu qui flagrante minacem
Scorpion incendis cauda, chelásque peruris,
Quid tantum Gradiue paras? nam mitis in alto
Iuppiter Occasu premitur, Venerísque salubre
Sidus hebet, motúque celer Cyllenius hæret,
Et cœlum Mars solus habet. cur signa meatus
Deseruêre suos, mundóque obscura feruntur:
Ensiferi nimium fulget latus Orionis? Senec. Fur. v. 82.
Imminet armorum rabies: ferríque potestas
Confundet ius omne manu: sceleríque nefando
Nomen erit virtus: multósque exibit in annos
Hic furor. & Superos quid prodest poscere finem?
Cum domino pax ista venit. duc Roma malorum
Continuam seriem: cladémque in tempora multa
Extrahe, ciuili tantùm iam libera bello.
Terruerant satis hæc pauidam præsagia plebem:
Sed maiora premunt. nam qualis vertice Pindi Gron. ad Sen. Trag. p.
Edonis Ogygio decurrit plena Lyæo: Scriver. ad Martial. pag 26
Talis & attonitam rapitur matrona per vrbem,
Vocibus his prodens vrgentem pectora Phœbum.
Quò feror ô Pæan? qua me super æthera raptam Gron. x Obser. pag 8.
Constituis terra? video Pangæa niuosis

Cana iugis, latósque Aemi sub rupe Philippos.
Quis furor hic, ô Phœbe, doce: qua tela, manúsq;
Romana miscent acies, bellúmque sine hoste est?
Quò diuersa feror? primos me ducis in ortus,
Quà mare Lagæi mutatur gurgite Nili.
Hunc ego, fluminea deformis truncus arena
Qui iacet, agnosco: dubiam super æquora Syrtim,
Arentemq; feror Libyen, quò tristis Erinnys
Transtulit Emathias acies. nunc desuper Alpis
Nubiferæ colles, atque aëriam Pyrenen
Abripimur. patriæ sedes remeamus in urbis:
Impiaque in medio peraguntur bella senatu.
Consurgunt partes iterum, totúmque per orbem
Rursus eo. noua da mihi cernere littora ponti,
Tellurémque nouam: vidi iam Phœbe Philippos.
Hæc ait: & lasso iacuit defecta furore.

M. AN-

M. ANNÆI LVCANI CIVILIS BELLI SIVE PHARSALIÆ

LIBER SECVNDVS.

IAMQVE ira patuere deûm, manifestáque belli
Signa dedit mundus: legésque, & fœdera rerum,
Præscia monstrifero vertit natura tumultu,
Indixitque nefas. cur hanc tibi rector Olympi Gron. ad Senec. Trag. 293
Sollicitis visum mortalibus addere curam,
Noscant venturas vt dira per omina clades?
Siue parens rerum cùm primùm informia regna,
Materiámque rudem flamma cedente recepit,
Fixit in æternum causas, qua cuncta coërcet,
Se quoque lege tenens, & secula iussa ferentem
Fatorum immoto diuisit limite mundum:
Siue nihil positum est, sed fors incerta vagatur,
Fertq; refertq; vices, & habent mortalia casum:
Sit subitum quodcunque paras: sit cæca futuri
Mens hominum fati: liceat sperare timenti.
Ergo vbi concipiunt quantis sit cladibus Vrbi
Constatura fides Superûm, ferale per vrbem

Iustitium: latuit plebeio tectus amictu
Omnis honos: nullos comitata est purpura fasces.
Tum questus tenuêre suos, magnúsque per omnes
Errauit sine voce dolor. sic funere primo
Attonitæ tacuêre domus, cùm corpora nondum
Conclamata iacent, nec mater crine soluto
Exigit ad sæuos famularum brachia planctus:
Sed cùm membra premit fugiente rigentia vita,
Vultúsque exanimes, oculósque in morte iacentes;
Nec dum est ille dolor, sed iã metus: incubat amens,
Miratúrque malum. Cultus matrona priores
Deposuit: mœstæq; tenent delubra cateruæ.
Hæ lacrymis sparsêre Deos, hæ pectora duro
Afflixêre solo: lacerásque in limine sacro
Attonitæ fudêre comas: votísque vocari
Assuetas crebris feriunt vlulatibus aures.
Nec cunctæ summi templo iacuêre Tonantis:
Diuisêre deos: & nullis defuit aris
Inuidiam factura parens. quarum vna madentes
Scissa genas, planctu liuentes atra lacertos,
Nunc, ait, ô miseræ contundite pectora matres,
Nunc laniate comas, néve hunc differte dolorem,
Et summis seruate malis: nunc flere potestas
Dum pendet fortuna ducum: cùm vicerit alter,
Gaudendum est. his se stimulis dolor ipse lacessit.
Nec non bella, viri, diuersáque castra petentes
Effundunt iustas in numina sæua querelas.
O miseræ sortis, quòd non in Punica nati
Tempora Cannarum fuimus, Trebiæque, iuuentus.
Non pacem petimus Superi: date gentibus iras:
Nunc vrbes excite feras: coniuret in arma
Mundus: Achæmeniis decurrant Medica Susis
Agmina: Massagetas Scythicus non alliget Ister:

Fundat

Fundat ab extremo flauos Aquilone Suëuos
Albis, & indomitum Rheni caput: omnibus hostes
Reddite nos populis: ciuile auertite bellum:
Hinc Dacus premat, inde Getes: occurrat Iberis
Alter: ad Eoas hic vertat signa pharetras.
Nulla vacet tibi Roma manus. vel perdere nomen
Si placet Hesperium Superi, collapsus in ignes
Plurimus ad terram per fulmina decidat æther.
Sæue parens vtrasque simul partésque ducésque,
Dum nondum meruêre, feri. tantóne nouorum
Prouentu scelerum quærunt, vter imperet Vrbi?
Vix tanti fuerat ciuilia bella moueri,
Vt neuter. Tales pietas peritura querelas
Egerit: at miseros angit sua cura parentes,
Oderúntque grauis viuacia fata senectæ,
Seruatósque iterum bellis ciuilibus annos.
Atque aliquis magno quærens exempla timori,
Non alios, inquit, motus tunc fata parabant,
Cùm post Teutonicos victor, Libycósque triumphos
Exul limosa Marius caput abdidit vlua.
Stagna auidi texêre soli, laxæ'que paludes Gronov: Diatrib. pag 21
Depositum Fortuna, tuum: mox vincula ferri
Exedêre senem, longúsque in carcere pædor.
Consul, & euersa felix moriturus in vrbe
Pœnas antè dabat scelerum. mors ipsa refugit
Sæpe virum, frustráque hosti est concessa potestas
Sanguinis inuisi. primo qui cædis in ictu
Diriguit, ferrúmque manu torpente remisit;
Viderat immensam tenebroso in carcere lucem,
Terribilésq; Deos scelerum: Mariúmque futurum:
Audierátque pauens: Non hæc contingere fas est
Colla tibi: debet multas hic legibus æui,
Ante suam, mortes: vanum depone furorem.

Si libet vlcisci deleta funera gentis,
Hunc Cimbri seruate senem. non ille fauore
Numinis, ingenti Superûm protectus ab ira,
Vir ferus, & Romam cupienti perdere fato
Sufficiens. idem pelago delatus iniquo
Hostilem in terram, vacuísque mapalibus actus,
Nuda triumphati iacuit per regna Iugurthæ,
Et Pœnos pressit cineres. solatia fati
Carthago, Mariúsque tulit: pariterque iacentes
Ignouêre deis. Libycas ibi colligit iras,
Vt primùm fortuna redit: seruilia soluit
Agmina: conflato sæuas ergastula ferro
Exeruêre manus. nulli gestanda dabantur
Signa ducis, nisi qui scelerum iam fecerat vsum,
Attuleratque in castra nefas. prò fata! quis ille,
Quis fuit ille dies, Marius quo mœnia victor
Corripuit? quantóque gradu mors sæua cucurrit?
Nobilitas cum plebe perit: latéque vagatur
Ensis: & à nullo reuocatum est pectore ferrum.
Stat cruor in templis: multáque rubentia cæde
Lubrica saxa madent. nulli sua profuit ætas.
Non senis extremum piguit vergentibus annis
Præcipitasse diem: nec primo in limine vitæ
Infantis miseri nascentia rumpere fata.
Crimine quo parui cædem potuêre mereri?
Sed satis est iam posse mori. trahit ipse furoris
Impetus: &, visum est lenti, quæsisse nocentem.
In numerum pars magna perit: rapuitque cruentus
Victor ab ignota vultus ceruice recisos,
Dum vacua pudet ire manu. spes vna salutis
Oscula polluta fixisse trementia dextra.
Mille licet gladii mortis noua signa sequantur,
Degener ô populus, vix secula longa decorum

Sic

Sic meruisse viris, nedum breue dedecus æui,
Et vitam, dum Sylla redit. cui funera vulgi
Flere vacet? vix te sparsum per viscera Bæbi
Innumeras inter carpentis membra coronæ
Discessisse manus: aut te præsage malorum
Antoni, cuius laceris pendentia canis
Ora ferens miles festæ rorantia mensæ
Imposuit. truncos lacerauit Fimbria Crassos.
Sæua Tribunitio maduerunt robora tabo.
Te quoque neglectum violatæ Scæuola dextræ
Ante ipsum penetrale Deæ, sempérque calentes
Mactauère focos: paruum sed fessa senectus
Sanguinis effudit iugulo, flammisque pepercit.
Septimus hæc sequitur, repetitis fascibus, annus:
Ille fuit vitæ Mario modus, omnia passo,
Quæ peior fortuna potest, atque omnibus vso
Quæ melior: mensóque homini quid fata pararent.
Iam quot apud Sacri cecidère cadauera portum?
Aut Collina tulit stratas quot porta cateruas,
Tunc cùm penè caput mundi, rerúmque potestas
Mutauit tralata locum, Romanáque Samnis
Vltra Caudinas sperauit vulnera Furcas?
Sylla quoque immensis accessit cladibus vltor.
Ille quod exiguum restabat sanguinis Vrbi
Hausit; dumque nimis iam putrida membra recîdit,
Excessit medicina modum, nimiúmque secuta est,
Quà morbi duxere, manus. periêre nocentes;
Sed cùm iam soli possent superesse nocentes.
Tunc data libertas odiis, resolutáque legum
Frenis ira ruit. non vni cuncta dabantur,
Sed fecit sibi quisque nefas. semel omnia victor
Iusserat. infandum domini per viscera ferrum
Exegit famulus: nati maduère paterno

Sanguine.

Sanguine. certatum est, cui ceruix cæsa parentis
Cederet: in fratrum ceciderunt præmia fratres.
Busta repleta fuga, permistáque viua sepultis
Corpora: nec populum latebræ cepere ferarum.
Hic laqueo fauces, elisáque guttura fregit:
Hic se præcipiti iaculatus pondere duræ
Dissiluit percussus humo: mortésque cruento
Victori rapuêre suas: hic robora busti
Extruit ipse sui, nec dum omni sanguine fuso
Desilit in flammas, & dum licet, occupat ignes.
Colla ducum pilo trepidam gestata per vrbem,
Et medio congesta foro: cognoscitur illic
Quicquid vbique latet scelerũ. non Thracia tantũ
Vidit Bistonii stabulis pendere tyranni,
Postibus Antæi Libye: nec Græcia mœrens
Tot laceros artus Pisæa fleuit in aula.
Cum iam tabe fluunt, confusáque tempore multo
Amisêre notas, miserorum dextra parentum
Colligit, & pauido subducit cognita furto.
Méque ipsum memini cæsi deformia fratris
Ora rogo cupidum, vetitísque imponere flammis,
Omnia Syllanæ lustrasse cadauera pacis:
Pérque omnes truncos, cum qua ceruice recisum
Conueniat, quæsisse caput. Quid sanguine manes
Placatos Catuli referam? cui victima tristes
Inferias Marius, forsan nolentibus vmbris,
Pendit, inexpleto non fanda piacula busto:
Cum laceros artus, æquatáque vulnera membris
Vidimus: & toto quamuis in corpore cæso
Nil animæ letale datum, moréṁque nefandæ
Dirum sæuitiæ, pereuntis parcere morti.
Auulsæ cecidêre manus, exectáque lingua
Palpitat, & muto vacuum ferit aëra motu.

Hic

Hic aures, alius spiramina naris aduncæ
Amputat: ille cauis euoluit sedibus orbes,
Vltimáque effodit spectatis lumina membris.
Vix erit vlla fides, tam sæui criminis vnum
Tot pœnas cepisse caput. sic mole ruinæ
Fracta sub ingenti miscentur pondere membra:
Nec magis informes veniunt ad littora trunci,
Qui medio periêre freto. quid perdere fructum
Iuuit, &, vt vilem, Marii confundere vultum?
Vt scelus hoc Syllæ, cædésque ostensa placeret,
Agnoscendus erat. Vidit Fortuna colonos
Prænestina suos cunctos simul ense recisos,
Vnius populum pereuntem tempore mortis.
Tunc flos Hesperiæ, Latii iam sola iuuentus
Concidit, & miseræ maculauit ouilia Romæ.
Tot simul infesto iuuenes occumbere leto,
Sæpe fames, pelagíque furor, subitæ'que ruinæ,
Aut cœli, terræ'que lues, aut bellica clades,
Numquam pœna fuit. densi vix agmina vulgi
Inter & exangues immissa morte cateruas
Victores mouêre manus. vix cæde peracta
Procumbunt, dubiáque labant ceruice: sed illos
Magna premit strages: peraguntq; cadauera partẽ
Cædis: viua graues elidunt corpora trunci.
Intrepidus tanti sedit securus ab alto
Spectator sceleris: miseri tot millia vulgi
Non piguit iussisse mori. congesta recepit
Omnia Tyrrhenus Syllana cadauera gurges.
In fluuium primi cecidêre, in corpora summi.
Præcipites hæsêre rates, & strage cruenta
Interruptus aquis fluxit prior amnis in æquor,
Ad molem stetit vnda sequens: nam sanguinis alti
Vis sibi fecit iter, campúmque effusa per omnem,

Præcipitíque

Præcipitique ruens Tyberina ad flumina riuo
Hærentes adiuuit aquas: nec iam alueus amnem,
Nec retinent ripæ, redeuntq; cadauera campo.
Tandem Tyrrhenas vix eluctatus in vndas
Sanguine cæruleum torrenti diuidit æquor.
His' ne, Salus rerum, Felix his Sylla vocari,
His meruit tumulum medio sibi tollere Campo?
Hæc rursus patienda manent: hoc ordine belli
Ibitur: hic stabit ciuilibus exitus armis.
Quanquàm agitant grauiora metus, multoq; coïtur
Humani generis maiore in prœlia damno.
Exulibus Mariis bellorum maxima merces
Roma recepta fuit: nec plus victoria Syllæ
Præstitit, inuisas penitus quàm tollere partes.
Hos aliò fortuna vocas: olimq; potentes
Concurrunt. neuter ciuilia bella moueret,
Contentus, quo Sylla fuit. Sic mœsta senectus
Præteritique memor flebat, metuensq; futuri.
At non magnanimi percussit pectora Bruti
Terror, & in tanta pauidi formidine motus
Pars populi lugentis erat: sed nocte sopora,
Parrhasis obliquos Helice cùm verteret axes,
Atria cognati pulsat non ampla Catonis.
Inuenit insomni voluentem publica cura
Fata virum, casúsque Vrbis, cunctísque timentem,
Securúmque sui, farique his vocibus orsus.
Omnibus expulsa terris, olimq; fugata
Virtutis iam sola fides, quam turbine nullo
Excutiet fortuna tibi; tu mente labantem
Dirige me, dubium certo tu robore firma.
Nanque alii Magnũ, vel Cæsaris arma sequantur:
Dux Bruto Cato solus erit. pacem'ne tueris,
Inconcussa tenens dubio vestigia mundo?

An

An placuit, ducibus scelerum, populique furentis
Cladibus immistum ciuile absoluere bellum?
Quemque sua rapiunt scelerata in prœlia causæ:
Hos polluta domus, legésque in pace timendæ,
Hos ferro fugienda fames, mundique ruinæ
Permiscenda fides. nullum furor egit in arma.
Castra petunt magna victi mercede: tibi vni
Per se bella placent? quid tot durasse per annos
Profuit immunem corrupti moribus æui?
Hoc solum longæ pretium virtutis habebis?
Accipient alios, facient te bella nocentem.
Ne tantum ô Superi liceat feralibus armis,
Has etiam mouisse manus: nec pila lacertis
Missa tuis cæca telorum in nube ferantur:
Nec tanta incassum virtus eat. ingeret omnis
Se belli fortuna tibi. quis nolet ab isto
Ense mori, quamuis alieno vulnere labens,
Et scelus esse tuum? melius tranquilla sine armis
Otia solus ages: sicut cœlestia semper
Inconcussa suo voluuntur sidera lapsu.
Fulminibus propior terræ succenditur aër,
Imáque telluris ventos, tractúsque coruscos
Flammarum accipiunt: nubes excedit Olympus
Lege deûm. minimas rerum discordia turbat:
Pacem summa tenent. quàm latè Cæsaris aures
Accipient tantum venisse in prœlia ciuem!
Nam prælata suis nunquam diuersa dolebit
Castra ducis Magni. nimium placet ipse, Catoni
Si bellum ciuile placet. pars magna Senatus,
Et duce priuato gesturus prælia Consul
Sollicitant, procerésque alii: quibus adde Catonem
Sub iuga Pompeii, toto iam liber in orbe
Solus Cæsar erit. quòd si pro legibus arma

Ferre

Ferre iuuat patriis, libertatémque tueri:
Nunc neq; Pompeii Brutum, neq; Cæsaris hostem,
Post bellum victoris habe. Sic fatur. at illi
Arcano sacras reddit Cato pectore voces.
Summum Brute nefas ciuilia bella fatemur:
Sed quò fata trahunt, virtus secura sequetur.
Crimen erit Superis & me fecisse nocentem.
Sidera quis, mundúmque velit spectare cadentem
Expers ipse metus? quis, cùm ruat arduus æther,
Terra labet, misto coëuntis pondere mundi,
Complosas tenuisse manus? gentésne furorem
Hesperium ignotæ, Romanáque signa sequentur,
Deductíque fretis alio sub sidere reges?
Otia solus agam? procul hunc arcete furorem
O Superi, motura Dacas vt clade, Getásque
Securo me Roma cadat: ceu morte parentem
Natorum orbatum, longum producere funus
Ad tumulum iubet ipse dolor: iuuat ignibus atris
Inseruisse manus, constructóque aggere busti
Ipsum atras tenuisse faces: non antè reuellar,
Exanimem quàm te complectar Roma, tuúmque
Nomen libertas, & inanem prosequar vmbram.
Sic eat: immites Romana piacula diui
Plena ferant: nullo fraudemus sanguine bellum.
O vtinam, cælíque Deis, Erebíque liberet
Hoc caput in cunctas damnatum exponere pœnas!
Deuotum hostiles Decium pressêre caterua:
Me geminæ figant acies, me barbara telis
Rheni turba petat: cunctis ego peruius hastis
Excipiam medius totius vulnera belli.
Hic redimat sanguis populos: hac cæde luatur,
Quicquid Romani meruerunt pendere mores.
Ad iuga cur faciles populi, cur sæua volentes

Regna

Regna pati pereunt? me solum inuadite ferro,
Me frustra leges & inania iura tuentem:
Hic dabit, hic pacem iugulus, finémque laborũ
Gentibus Hesperiis: post me regnare volenti
Non opus est bello. quin publica signa, ducémque
Pompeium sequimur? nec, si fortuna fauebit,
Hunc quoque totius sibi ius promittere mundi
Non bene compertum est: ideo me milite vincat,
Ne sibi se vicisse putet. Sic fatur: & acres
Irarum mouit stimulos: iuuenisque calorem
Excitat in nimios belli ciuilis amores.
Interea, Phœbo gelidas pellente tenebras,
Pulsatæ sonuêre fores: quas sancta relicto
Hortensî mœrens irrupit Marcia busto.
Quondam virgo toris melioris iuncta mariti:
Mox vbi connubii pretium, mercésque soluta est
Tertia iam soboles, alios fecunda penates
Impletura datur; geminas è sanguine matris
Permistura domos. sed postquàm condidit vrna
Supremos cineres, miserando concita vultu,
Effusas laniata comas, concussáque pectus
Verberibus crebris, cinerésque ingesta sepulcri,
Non aliter placitura viro, sic mœsta profatur:
Dum sanguis inerat, dum vis materna, peregi
Iussa Cato, & geminos excepi feta maritos. Iusta Gronov. lib. 2. obs. pag 48 et 4. ...
Visceribus lassis, partúque exhausta, reuertor
Iam nulli tradenda viro. da fœdera prisci
Illibata tori: da tantum nomen inane
Connubii: liceat tumulo scripsisse, Catonis
Marcia: nec dubium longo quæratur in æuo,
Mutârim primas expulsa, an tradita, tedas.
Non me lætorum sociam, rebusq; secundis
Accipis: in curas venio, partémque laborum.

Da mihi castra sequi: cur tuta in pace relinquar,
Et sit ciuili propior Cornelia bello?
Hæ flexêre virum voces, & tempora quanquam
Sunt aliena toris, iam fato in bella vocante:
Fœdera sola tamen, vanáque carentia pompa
ad. Senec. Trag. 144. Iura placent, ~~sacrisq; deos admittere testes~~.
Festa coronato non pendent limine serta,
Infuláque in geminos discurrit candida postes,
Legitimæq; faces, gradibúsque accliuis eburnis
Stat torus, & picto vestes discriminat auro:
Turritáque premens frontem matrona corona,
Tralata vetuit contingere limina planta.
Non timidum nuptæ leuiter tectura pudorem
Lutea demissos velarunt flammea vultus:
Balteus haud fluxos gemmis astrinxit amictus,
Colla monile decens, humerísque hærentia primis
Suppara nudatos cingunt angusta lacertos.
Sic, vt erat, mœsti seruans lugubria cultus,
Quóque modo natos, hoc est amplexa maritum.
Obsita funerea celatur purpura lana.
Non soliti lusêre sales: nec more Sabino
Excepit tristis conuicia festa maritus.
Pignora nulla domus, nulli coiêre propinqui.
Iunguntur taciti, contentique auspice Bruto.
Ille nec horrificam sancto dimouit ab ore
Cæsariem, duróque admisit gaudia vultu:
(Vt primùm tolli feralia viderat arma,
Intonsos rigidam in frontem descendere canos
Passus erat, mœstámq; genis increscere barbam.
Vni quippe vacat studiísque odiísque carenti,
Humanum lugere genus) nec fœdera prisci
Sunt tentata tori: iusto quoq; robur amori
Restitit. hi mores, hæc duri immota Catonis

Secta fuit, seruare modum, finemq́; tenere,
Naturámque sequi, patriæq́; impendere vitam;
Nec sibi, sed toti genitum se credere mundo.
Huic epulæ, vicisse famem: magnique penates,
Submouisse hyemem tecto: pretiosaq́; vestis,
Hirtam membra super Romani more Quiritis
Induxisse togam: Venerisque huic maximus vsus,
Progenies; Vrbi pater est, Vrbique maritus:
Iustitiæ cultor, rigidi seruator honesti:
In commune bonus: nullósque Catonis in actus
Subrepsit, partemq́; tulit sibi nata voluptas.
Interea trepido discedens agmine Magnus,
Mœnia Dardanii tenuit Campana coloni.
Hæc placuit belli sedes, hinc summa mouentis
Hostis in occursum sparsas extendere partes,
Vmbrosis mediam qua collibus Appenninus
Erigit Italiam, nullo quà vertice tellus
Altius intumuit propiúsque accessit Olympo.
Mons inter geminas medius se porrigit vndas
Inferni Superique maris: collésquè coërcent
Hinc Tyrrhena vado frangentes æquora Pisæ,
Illinc Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon.
Fontibus hic vastis immensos concipit amnes,
Fluminaque in gemini spargit diuortia ponti.
In læuum cecidere latus, velóxque Metaurus,
Crustumiúmque rapax; & iunctus Isapis Isauro,
Sennaq́;, & Adriacas qui verberat Aufidus vndas:
Quóque magis nullum tellus se soluit in amnem,
Eridanus, fractásque euoluit in æquora siluas,
Hesperiamq́; exhaurit aquis. Hunc fabula primum
Populea fluuium ripas vmbrasse corona:
Cúmque diem pronum transuerso limite ducens,
Succendit Phaëthon flagrantibus æthera loris;

Gurgitibus raptis penitus tellure perusta,
Hunc habuisse pares Phœbeis ignibus vndas.
Non minor hic Nilo, si non per plana iacentis
Aegypti Libycas Nilus stagnaret arenas.
Non minor hic Istro, nisi quòd, dum permeat orbem
Ister, casuros in qualibet æquora fontes
Accipit; & Scythicas exit non solus in vndas.
Dexteriora petens montis decliuia Tybrim
Vnda facit, Rutubámque cauum. delabitur inde
Vulturnúsque celer, nocturnæq; editor auræ
Sarnus, & vmbrosæ Liris per regna Maricæ
Vestinis impulsus aquis, radensq; Salerni
Culta Siler, nullasq; vado qui Macra moratus
Alnos, vicinæ procurrit in æquora Lunæ.
Longior educto quà surgit in aëra dorso,
Gallica rura videt, deuexásque excipit Alpes.
Tunc Vmbris Marsisq; ferax, domitúsque Sabello
Vomere, piniferis amplexus rupibus omnes
Indigenas Latii populos, non deserit antè
Hesperiam, quàm cùm Scyllæis clauditur antris,
Extendítque suas in templa Lacinia rupes,
Longior Italia, donec confinia pontus
Solueret incumbens, terrásque repelleret æquor.
At postquam gemino tellus elisa profundo est,
Extremi colles Siculo cessêre Peloro.
Cæsar in arma furens, nullas, nisi sanguine fuso,
Gaudet habere vias, quòd non terat hoste vacantes
Hesperiæ fines, vacuósque irrumpat in agros,
Atq; ipsum non perdat iter, consertáque bellis
Bella gerat. non tam portas intrare patentes
Quàm fregisse iuuat: nec tam patiente colono
Arua premi, quàm si ferro populetur, & igni.
Concessa pudet ire via, ciuémque videri.

Tunc

Tunc vrbes Latii dubiæ, varióque fauore
Ancipites, quanquàm primo terrore ruentis
Cessuræ belli, denso tamen aggere firmant
Mœnia, & abrupto circundant vndique vallo:
Saxorúmque orbes, & quæ super eminus hostem
Tela petant, altis murorum turribus aptant.
Pronior in Magnum populus, pugnátque minaci
Cum terrore fides: vt cùm mare possidet Auster
Flatibus horrisonis, hunc æquora tota sequuntur:
Si rursus tellus pulsu laxata tridentis
Aeolii, tumidis immittat fluctibus Eurum,
Quanuis icta nouo, ventum tenuêre priorem
Aequora, nubiferóque polus cùm cesserit Euro,
Vendicat vnda Notum. Facilis sed vertere mentes
Terror erat, dubiámque fidem fortuna ferebat.
Gens Hetrusca fuga trepidi nudata Libonis,
Iusq; sui pulso iam perdidit Vmbria Thermo.
Nec gerit auspiciis ciuilia bella paternis
Cæsaris audito conuersus nomine Sylla.
Varus, vt admotæ pulsarunt Auximon alæ,
Per diuersa ruens neglecto mœnia tergo,
Quà silua, quà saxa, fugit. depellitur arce
Lentulus Esculea. victor cedentibus instat,
Deuertítque acies: solúsque ex agmine tanto
Dux fugit, & nullas ducentia signa cohortes.
Tu quoque nudatam commissæ deseris arcem
Scipio Luceriæ: quanquàm fortissima pubes
His sedeat castris, iampridem Cæsaris armis
Parthorum subducta metu: qua Gallica damna seducta leg. Gron.
Suppleuit Magnus, dúmque ipse ad bella vocaret, Senec. Suas. 6
Donauit socero Romani sanguinis vsum.
At te Corfini validis circundata muris
Tecta tenent pugnax Domiti: tua classica seruat

Oppositus quondam polluto tiro Miloni.
Vt procul immensam campo consurgere nubem,
Ardentésque acies percussis sole corusco
Conspexit telis, Socii decurrite, dixit,
Fluminis ad ripas, vndaq; immergite pontem.
Et tu montanis totus nunc fontibus exi,
Atque omnes trahe gurges aquas, vt spumeus alnos
Discussa compage feras. hoc limite bellum
Hæreat, hac hostis lentus terat otia ripa.
Præcipitem cohibete ducem: victoria nobis
Hîc primùm stans Cæsar erit. nec plura locutus,
Deuoluit rapidum nequicquam mœnibus agmen.
Nam prior è campis, vt conspicit amne soluto
Rumpi Cæsar iter, calida prolatus ab ira,
Non satis est muris latebras quæsisse pauori?
Obstruitis campos, fluuiis arcere paratis,
Ignaui? non si tumido me gurgite Ganges
Summoueat, stabit iam flumine Cæsar in vllo,
Post Rubiconis aquas. equitum properate cateruæ:
Ite simul pedites: ruiturum ascendite pontem.
Hæc vbi dicta, leuis totas accepit habenas
In campum sonipes: crebróque simillima nimbo
Trans ripam validi torserunt tela lacerti.
Ingreditur pulsa fluuium statione vacantem
Cæsar, & ad tutas hostis compellitur arces.
Et iam moturas ingentia pondera turres
Erigit, & mediis subrepsit vinea muris.
Ecce, nefas belli, reseratis agmina portis
Captiuum traxêre ducem, ciuisq; superbi
Constitit ante pedes. vultu tamen alta minaci
Nobilitas recta ferrum ceruice poposcit.
Scit Cæsar pœnamq; peti, veniámque timeri.
Viue, licet nolis, & nostro munere, dixit,

Cerne

Cerne diem. victis iam ſpes bona partibus eſto,
Exemplúmque mei: vel, ſi libet, arma retenta;
Et nihil hac venia, ſi viceris ipſe, paciſcor.
Fatur: & aſtrictis laxari vincula palmis
Imperat. heu quantò melius vel cæde peracta
Parcere Romano potuit fortuna pudori!
Pœnarum extremum ciui, quòd caſtra ſecutus
Sit patriæ, Magnúmque ducem, totumq́ Senatum,
Ignoſci. premit ille graues interritus iras:
Et ſecum: Romam'ne petes, pacisq́ receſſus
Degener? in medios belli non ire furores
Iamdudum moriture paras? rue certus, & omnes
Lucis rumpe moras, & Cæſaris effuge munus.
Neſcius interea capti ducis arma parabat
Magnus, vt admixto firmaret robore partes.
Iámque ſecuturo iuſſurus claſſica Phœbo,
Tentandásque ratus moturi militis iras,
Alloquitur tacitas veneranda voce cohortes:
O ſcelerum vltores, melioráque ſigna ſecuti:
O verè Romana manus: quibus arma Senatus
Non priuata dedit, votis depoſcite pugnam.
Ardent Heſperii ſæuis populatibus agri:
Gallica per gelidas rabies effunditur Alpes:
Iam tetigit ſanguis pollutos Cæſaris enſes.
Dii melius, belli tulimus quòd damna priores.
Cœperit inde nefas. iam iam me præſide Roma
Suppliciū, pœnamq́ petat. neque enim iſta vocari
Prœlia iuſta decet, patriæ ſed vindicis iram.
Nec magis hoc bellum eſt, quàm cùm Catilina parauit
Arſuras in tecta faces, ſociúsque furoris
Lentulus, exertíque manus veſana Cethegi. Sallust Catil. 43
O rabies miſeranda ducis! cùm fata Camillis
Te Cæſar, magníſque velint miſcere Metellis,

Ad Cinnas, Mariósque venis. sternêre profectò,
Vt Catulo iacuit Lepidus, nostrásque secures
Passus, Sicanio tegitur qui Carbo sepulcro,
Quique feros mouit Sertorius exul Iberos.
Quanquàm, si qua fides, his te quoque iungere Cæsar
Inuideo, nostrásque manus quòd Roma furenti
Opposuit. Parthorum vtinam post prælia sospes,
Et Scythicis Crassus victor remeasset ab oris,
Vt simili causa caderes, qua Spartacus hostis.
Te quoque si Superi titulis accedere nostris
Iusserunt, valet in torquendo dextera pilo:
Feruidus hæc iterum circa præcordia sanguis
Incaluit: disces non esse ad bella fugaces,
Qui pacem potuêre pati. licet ille solutum,
Defectúmque vocet, ne vos mea terreat ætas.
Dux sit in his castris senior, dum miles in illis.
Quò potuit ciuem populus perducere liber,
Ascendi, supráque nihil nisi regna reliqui.
Non priuata cupit, Romana quisquis in vrbe
Pompeium transire parat. hinc Consul vterque,
Hinc acies statura ducum. Cæsar'ne Senatus
Victor erit? non tam cæco trahis omnia cursu,
Téque nihil Fortuna pudet. Multis'ne rebellis
Gallia iam lustris, ætásque impensa labori
Dant animos? Rheni gelidis quòd fugit ab vndis,
Oceanúmque vocans incerti stagna profundi,
Territa quæsitis ostendit terga Britannis?
An vanæ tumuere minæ, quòd fama furoris
Expulit armatam patriis è sedibus vrbem?
Heu demens, non te fugiunt, me cuncta sequuntur:
Qui cùm signa tuli toto fulgentia ponto,
Antè bis exactum quàm Cynthia conderet orbem,
Omne fretum metuens pelagi pirata reliquit,

Angu-

Angustáque demum terrarum in sede poposcit.
Idem per Scythici profugum diuortia Ponti
Indomitum regem, Romanáque fata morantem,
Ad mortem, Sylla felicior, ire coegi.
Pars mundi mihi nulla vacat: sed tota tenetur
Terra meis, quocunque iacet sub sole, trophæis.
Hinc me victorem gelidas ad Phasidos vndas
Arctos habet: calida medius mihi cognitus axis
Aegypto, atque vmbras nusquam flectente Syene.
Occasus mea iura timet, Tethynq; fugacem
Qui ferit, Hesperius post omnia flumina Bætis.
Me domitus cognouit Arabs, me Marte feroces
Heniochi, notique erepto vellere Colchi.
Cappadoces mea signa timent, & dedita sacris
Incerti Iudæa Dei, mollísque Sophene.
Armenios, Cilicásque feros, Taurósque subegi.
Quod socero bellum, præter ciuile, reliqui?
Verba ducis nullo partes clamore sequuntur,
Nec maturæ petunt promissæ classica pugnæ.
Sensit & ipse metum Magnus; placuitq; referri
Signa, nec in tantæ discrimina mittere pugnæ
Iam victum fama non visi Cæsaris agmen.
Pulsus vt armentis primo certamine taurus
Siluarum secreta petit, vacuósque per agros
Exul in aduersis explorat cornua truncis;
Nec redit in pastus, nisi cum ceruice recepta
Excussi placuêre tori: mox reddita victor
Quos libet in saltus comitantibus agmina tauris
Inuito pastore trahit: sic viribus impar
Tradidit Hesperiam, profugusq; per Appula rura
Brundusii tutas concedit Magnus in arces.
Vrbs est Dictæis olim possessa colonis,
Quos Creta profugos vexêre per æquora puppes

Cecropia, victum mentitis Thesea velis.
Hanc latus angustum iam se cogentis in arctum
Hesperiæ, tenuem producit in æquora linguam,
Adriacas flexis claudit quæ cornibus vndas.
Nec tamen hoc arctis immissum faucibus æquor
Portus erat, si non violentos insula Coros
Exciperet saxis, lassásque refunderet vndas.
Hinc illinc montes scopulosæ rupis aperto
Opposuit natura mari, flatusq́ remouit,
Vt tremulo starent contenta fune carinæ.
Hinc latè patet omne fretum, seu vela ferantur
In portus Corcyra tuos, seu læua petatur
Illyris Ionias vergens Epidamnus in vndas.
Huc fuga nautarum, cùm totas Adria vires
Mouit, & in nubes abiere Ceraunia, cúmque
Spumoso Calaber perfunditur æquore Sason.
Ergo vbi nulla fides rebus post terga relictis,
Nec licet ad duros Martem conuertere Iberos,
Cùm mediæ iaceant immensis tractibus Alpes:
Tunc sobole è tanta natum, cui firmior ætas,
Affatur: Mundi iubeo tentare recessus.
Euphratem, Nilúmque moue, quò nominis vsque
Nostri fama venit, quas est vulgata per vrbes
Post me Roma ducem: sparsos per rura colonos
Redde mari Cilicas: Pharios hinc concute reges,
Tigranémque meũ. nec Pharnacis arma relinquas,
Admoneo, nec tu populos vtrâque vagantes
Armenia, Pontíque feras per littora gentes,
Rhiphæasq́ manus, & quas tenet æquore denso
Pigra palus Scythici patiens Mæotica plaustri.
Et quid plura moror? totos mea nate per ortus
Bella feres, totóque vrbes agitabis in orbe
Perdomitas: omnes redeant in castra triumphi.

At

At vos, qui Latios signatis nomine fastos,
Primus in Epirum Boreas agat: inde per arua
Graiorum, Macedúmque nouas acquirite vires:
Dum paci dat tempus hyems. Sic fatur: & omnes
Iussa gerunt, soluúntque cauas à littore puppes.
At nunquam patiens pacis, longæq; quietis
Armorum, ne quid fatis mutare liceret,
Assequitur, generíque premit vestigia Cæsar.
Sufficerent aliis primo tot mœnia cursu
Rapta, tot oppressæ deiectis hostibus arces:
Ipsa caput mundi, bellorum maxima merces,
Roma capi facilis: Sed Cæsar in omnia præceps,
Nil actum credens, dùm quid superesset agendum,
Instat atrox: & adhuc, quanuis possederit omnem
Italiam, extremo sedeat quòd littore Magnus,
Communem tamen esse dolet: nec rursus aperto
Vult hostes errare freto, sed molibus vndas
Obstruit, & latum deiectis rupibus æquor.
Cedit in immensum cassus labor: omnia pontus
Haurit saxa vorax, montésque immiscet arenis:
Vt maris Ægæi medias si celsus in vndas
Depellatur Eryx, nulla tamen æquore rupes
Emineant, vel si conuulso vertice Gaurus
Decidat in fundum penitus stagnantis Auerni.
Ergo vbi nulla vado tenuit sua pondera moles,
Tunc placuit cæsis innectere vincula siluis,
Roboráque immensis latè religare catenis.
Tales fama canit tumidùm super æquora Xerxem
Construxisse vias, multum cùm pontibus ausus,
Europamq; Asiæ, Sestonq; admouit Abydo,
Incessitq; fretum rapidi super Hellesponti,
Non Eurũ, Zephyrúmq; timens: cùm vela, ratesq;
In medium deferret Athon. sic ora profundi

Arctantur

Arctantur caſu nemorum. tunc aggere multo
Surgit opus, longaq́; tremunt ſuper æquora turres.
Pompeius tellure noua compreſſa profundi
Ora videns, curis animum mordacibus angit,
Vt reſeret pelagus, ſpargátque per æquora bellum.
Sæpe Noto plenæ, tenſisq́; rudentibus actæ
Ipſa maris per clauſtra rates faſtigia molis
Diſcuſſêre ſalo, ſpatiúmque dedêre carinis:
Tortáque per tenebras validis balliſta lacertis,
Multifidas iaculata faces. Vt tempora tandem
Furtiuæ placuere fugæ: ne littora clamor
Nauticus exagitet, neu buccina diuidat horas,
Neu tuba præmonitos perducat ad æquora nautas
Præcepit ſociis. iam cœperat vltima Virgo
Phœbum laturas ortu præcedere Chelas,
Cùm taciti ſoluêre rates. non anchora voces
Mouit, dum ſpiſſis auellitur vncus arenis:
Dum iuga curuantur mali, dúmque ardua pinus
Erigitur, pauidi claſſis ſiluere magiſtri:
Strictáque pandentes deducunt carbaſa nautæ,
Nec quatiunt validos, ne ſibilet aura, rudentes.
Dux etiam votis hoc te, Fortuna, precatur,
Quam retinere vetas, liceat ſibi perdere ſaltem
Italiam. vix fata ſinunt. nam murmure vaſto
Impulſum roſtris ſonuit mare, fluctuat vnda,
Totq́; carinarum permiſtis æquora ſulcis.
Ergo hoſtes portis, quas omnes ſoluerat vrbis
Cum fato conuerſa fides, murisq́; recepti,
Præcipiti curſu flexi per cornua portus
Ora petunt, pelagúsque dolent contingere claſſes.
Heu pudor, exigua eſt fugiens victoria Magnus.
Anguſtus puppes mittebat in æquora limes
Arctior Euboica, qua Chalcida verberat, vnda.

Hîc

Hic hæsere rates geminæ, classique paratas
Excepêre manus: tractoque in littora bello,
Hic primum rubuit ciuili sanguine Nereus.
Cætera classis abit summis spoliata carinis:
Vt Pagasæa ratis peteret cum Phasidos vndas,
Cyaneas tellus emisit in æquora cautes,
Rapta puppe minor subducta est montibus Argo,
Vanáque percussit pontum Symplegas inanem,
Et statura redit. iam Phœbum vrgere monebat
Non idem Eoi color ætheris, albáque nondum
Lux rubet, & flammas propioribus eripit astris,
Et iam Pleias hebet, fessi iam plaustra Bootæ
In faciem puri redeunt languentia cœli,
Maiorésque latent stellæ, calidumq; refugit
Lucifer ipse diem. pelagus iam Magne tenebas,
Non ea fata ferens, quæ, cum super æquora toto
Prædonem sequerere mari. lassata triumphis
Desciuit fortuna tuis. cum coniuge pulsus, Deseruit Leg. Grot. ad Senec.
Et natis, totósque trahens in bella penates,
Vadis adhuc ingens populis comitantibus exul.
Quæritur indignæ sedes longinqua ruinæ.
Non quia te Superi patrio priuare sepulcro
Maluerint: Pharia busto damnantur arenæ:
Parcitur Hesperiæ, procul hoc vt in orbe remoto
Abscondat Fortuna nefas, Romanáque tellus
Immaculata sui seruetur sanguine Magni.

M. ANNÆI LVCANI CIVILIS BELLI SIVE PHARSALIÆ

LIBER TERTIVS.

PROPVLIT *ut classem velis cedentibus Auster*
Incumbens, mediumque rates tenuere profundum,
Omnis in Ionios spectabat nauita fluctus:
Solus ab Hesperia non flexit lumina terra
Magnus, dum patrios portus, dum littora nunquā
Ad visus reditura suos, tectúmque cacumen
Nubibus, & dubios cernit vanescere montes.
Inde soporifero cesserunt languida somno
Membra ducis: diri tum plena horroris imago
Visa caput mœstum per hiantes Iulia terras
Tollere, & accenso furialis stare sepulcro.
Sedibus Elysiis, campóque expulsa piorum
Ad Stygias (inquit) tenebras, manésque nocentes,
Post bellum ciuile trahor. vidi ipsa tenentes (mis.
Eumenidas, quaterent quas vestris lampadas ar-
Præparat innumeras puppes Acherontis adusti
Portitor: in multas laxantur Tartara pœnas.
Vix operi cunctæ dextra properante sorores
Sufficiunt: lassant rumpentes stamina Parcas.

Coniuge

Coniuge me lætos duxisti Magne triumphos:
Fortuna est mutata toris: sempérque potentes
Detrahere in cladem fato damnata maritos
Innupsit tepido pellex Cornelia busto. Gron. ad Senec. Trag. pag. 811.
Hæreat illa tuis per bella, per æquora signis,
Dum non securos liceat mihi rumpere somnos, Gronov. Diatrib. p. 226.
Et nullum vestro vacuum sit tempus amori,
Sed teneat Cæsárque dies, & Iulia noctes.
Me non Lethææ, coniux, obliuia ripæ
Immemorem fecêre tui, regésque silentum
Permisêre sequi. veniam, te bella gerente,
In medias acies. nunquam tibi Magne per vmbras,
Perq; meos manes generum non esse licebit.
Abscindis frustra ferro tua pignora. bellum
Te faciet ciuile meum. Sic fata, refugit
Vmbra per amplexus trepidi dilapsa mariti.
Ille, Dei quamuis cladem, manésque minentur,
Maior in arma ruit, certa cum mente malorum.
Et, quid (ait) vani terremur imagine visus?
Aut nihil est sensus animis à morte relictum,
Aut mors ipsa nihil. Titan iam pronus in vndas
Ibat, & igniferi tantum demerserat orbis,
Quantum deesse solet lunæ seu plena futura est,
Seu iam plena fuit: tunc obtulit hospita tellus
Puppibus accessus faciles: legêre rudentes,
Et posito remis petierunt littora malo.
Cæsar, vt emissas venti rapuêre carinas,
Absconditque fretum classes, & littore solus
Dux stetit Hesperio, non illum gloria pulsi
Lætificat Magni: queritur quòd tuta per æquor
Terga ferant hostes. neque enim iam sufficit vlla
Præcipiti fortuna viro: nec vincere tanti,
Vt bellum differret, erat. tunc pectore curas

Expulit

Expulit armorum, pacique intentus agebat,
Quóque modo vanos populi conciret amores,
Gnarus & irarum causas, & summa fauoris
Annona momenta trahi. nanq; asserit vrbes
Sola fames, emitúrque metus, cùm segne potentes
Vulgus alunt. nescit plebes ieiuna timere.
Curio Sicanias transcendere iussus in vrbes,
Quà mare tellurem subitis aut obruit vndis,
Aut scidit, & medias fecit sibi littora terras.
Vis illic ingens pelagi, semperq; laborant
Aequora, ne rupti repetant confinia montes:
Bellàque Sardoas etiam sparguntur in oras.
Vtraq; frugiferis est insula nobilis aruis.
Nec plus Hesperiam longinquis messibus vllæ,
Nec Romana magis complerunt horrea terræ.
Vbere vix glebæ superat, cessantibus Austris,
Cùm medium nubes Borea cogente sub axem,
Effusis magnum Libye tulit imbribus annum.
Hæc vbi sunt prouisa duci, tunc agmina victor
Non armata trahens, sed pacis habentia vultum,
Tecta petit patriæ. prô, si remeasset in vrbem,
Gallorum tantùm populis, Arctóque subacta,
Quam seriem rerum longa præmittere pompa,
Quas potuit belli facies! vt vincula Rheno,
Oceanóque daret! celsos vt Gallia currus
Nobilis, & flauis sequeretur mista Britannis!
Perdidit ô qualem vincendo plura triumphum!
Non illum lætis vadentem cœtibus vrbes,
Sed tacitæ vidère metu. non constitit vsquam
Obuia turba duci: gaudet tamen esse timori
Tam magno populis, & se non mallet amari.
Iamq; & præcipites superauerat Anxuris arces,
Et qua Pontinas via diuidit vda paludes,

Qua

Qua sublime nemus, Scythicæ qua regna Dianæ;
Quaq; iter est Latiis ad summam fascibus Albam:
Excelsa de rupe procul iam conspicit Vrbem,
Arctoi toto non visam tempore belli:
Miratúsque suæ, sic fatur, mœnia Romæ:
Te'ne, Deûm sedes, non vllo Marte coacti
Deseruêre viri! pro qua pugnabitur vrbe?
Dii melius, quòd non Latias Eous in oras
Nunc furor incubuit; nec iuncto Sarmata velox
Pannonio, Dacísque Getes admistus: habenti
Tam pauidum tibi Roma ducem Fortuna pepercit,
Quòd bellum ciuile fuit. Sic fatur, & Vrbem
Attonitam terrore subit. nanque ignibus atris
Creditur, vt captæ, rapturus mœnia Romæ,
Sparsurúsque Deos. fuit hæc mensura timoris:
Velle putant, quodcunque potest. non omina festa,
Non fictas læto voces simulare tumultu:
Vix odisse vacat. Phœbea palatia complet
Turba Patrum, nullo cogendi iure Senatus,
E latebris educta suis: non Consule sacræ
Fulserunt sedes: non proxima lege potestas
Prætor adest: vacuæq; loco cessêre curules.
Omnia Cæsar erat. priuatæ Curia vocis
Testis adest. sedêre Patres censere parati,
Si regnum, si templa sibi, iugulúmque Senatus,
Exiliúmque petat. melius, quòd plura iubere
Erubuit, quàm Roma pati. tamen exit in iram
Viribus an possent obsistere iura per vnum
Libertas experta virum. pugnaxq; Metellus
Vt videt ingenti Saturnia templa reuelli
Mole, rapit gressus, & Cæsaris agmina rumpens,
Ante fores nondum reseratæ constitit ædis
(Vsque adeo solus ferrum, mortémque timere

Auri nescit amor. pereunt discrimine nullo
Amissæ leges: sed pars vilissima rerum
Certamen mouistis opes) prohibensq; rapina
Victorem clara testatur voce Tribunus:
Non nisi per nostrum vobis percussa patebunt
Templa latus, nullásque feres, nisi sanguine sacro
Sparsas, raptor, opes. certè violata potestas
Inuenit ista Deos. Crassúmque in bella secutæ
Sæua Tribunitiæ nouerunt prœlia diræ.
Detege iam ferrum. neq; enim tibi turba verenda est
Spectatrix scelerum: deserta stamus in Vrbe.
Non feret è nostro sceleratus præmia miles:
Sunt quos prosternas populi, quæ mœnia dones.
Pacis ad exhaustæ spolium non cogit egestas:
Bellum Cæsar habes. His magnam victor in iram
Vocibus accensus: Vanam spem mortis honestæ
Concipis: haud (inquit) iugulo se polluet isto
Nostra, Metelle, manus. dignum te Cæsaris ira
Nullus honor faciet. te vindice tuta relicta est
Libertas? non vsque adeò permiscuit imis
Longus summa dies, vt non, si voce Metelli
Seruentur leges, malint à Cæsare tolli.
Dixerat: & nondum foribus cedente Tribuno
Acrior ira subit: sæuos circunspicit enses,
Oblitus simulare togam. tum Cotta Metellum
Compulit audaci nimium desistere cœpto.
Libertas, inquit, populi, quem regna coërcent,
Libertate perit; cuius seruaueris vmbram,
Si, quicquid iubeare, velis. tot rebus iniquis
Paruimus victi: venia est hæc sola pudoris,
Degenerisq; metus, nil iam potuisse negari.
Ocyus auertant diri mala semina belli.
Damna mouent populos, si quos sua iura tuentur.

Non

Non sibi, sed domino grauis est, quæ seruit, egestas.
Protinus abducto patuerunt templa Metello.
Tunc rupes Tarpeia sonat, magnóque reclusas
Testatur stridore fores: tunc conditus imo
Eruitur templo multis intactus ab annis
Romani census populi, quem Punica bella,
Quem dederat Perses, quem victi præda Philippi:
Quod tibi Roma fuga Pyrrhus trepidante reliquit,
Quo te Fabricius regi non vendidit auro;
Quicquid parcorum mores seruastis auorum,
Quod dites Asiæ populi misère tributum;
Victorique dedit Minoïa Creta Metello,
Quod Cato longinqua vexit super æquora Cypro.
Tunc Orientis opes, captorúmque vltima regum
Quæ Pompeianis prælata est gaza triumphis
Egeritur: tristi spoliantur templa rapina;
Pauperiórque fuit tunc primùm Cæsare Roma.
Interea totum Magni fortuna per orbem
Secum casuras in prœlia mouerat vrbes.
Proxima vicino vires dat Græcia bello.
Phocaicas Amphissa manus, scopulosáque Cyrrha,
Parnassúsque iugo misit desertus vtroque.
Bœoti coïère duces; quos impiger ambit
Fatidica Cephissos aqua, Cadmeáque Dirce,
Pisææq; manus, populísque per æquora mittens
Sicaniis Alpheus aquas. tunc Mænala liquit
Arcas, & Herculeam miles Trachinius Oeten.
Thesproti, Dryopésque ruunt, quercúsque silentes
Chaonio veteres liquerunt vertice Sellæ.
Exhausit totas quamuis delectus Athenas;
Exigua Phœbea tenent naualia puppes,
Trésque petunt veram credi Salamina carinæ.
Iam dilecta Ioui centenis venit in arma

Creta vetus populis, Gnossásque agitare pharetras
Docta, nec Eois peior Gortyna sagittis.
Tunc qui Dardaniam tenet Oricon: & vagus altis
Dispersus sylvis Athamas, & nomine prisco
Enchelia versi testantes funera Cadmi.
Colchis, & Adriacas spumans Absyrtos in vndas,
Et Penei qui rura colunt, quorúmque labore
Thessalus Aemoniam vomer proscindit Iolcon.
Inde lacessitum primò mare, cùm rudis Argo
Miscuit ignotas temerato littore gentes,
Primáque cum ventis, pelagíque furentibus vndis
Composuit mortale genus, fatisque per illam
Accessit mors vna ratem. tunc linquitur Aemus
Thracius, & populum Pholoë mentita biformem.
Deseritur Strymon tepido committere Nilo
Bistonias consuetus aues, & barbara Cone
Sarmaticas vbi perdit aquas, sparsámque profundo
Multifidi Peucen vnum caput alluit Istri:
Mysiaq; & gelido tellus perfusa Caico
Idalis, & nimium glebis exilis Arisbe.
Quíque colunt Pitanen, & quæ tua munera Pallas
Lugent damnatæ Phœbo victore Celenæ:
Quà celer erectis descendens Marsya ripis
Errantem Meandron adit, mistúsque refertur:
Passáque ab auriferis tellus exire metallis
Pactolon: quà culta secat non vilior Hermus.
Iliacæ quoque signa manus, perituráque castra
Ominibus petiêre suis: nec fabula Troiæ
Continuit, Phrygiíque ferens se Cæsar Iuli.
Accedunt Syriæ populi, desertus Orontes,
Et felix, sic fama, Ninos: ventosa Damascus,
Gazáque, & arbusto palmarum diues Idume.
Et Tyros instabilis, pretiosáque murice Sidon.

Has

Has ad bella rates non flexo limite ponti,
Certior haud vllis duxit Cynosura carinis.
Phœnices primi, famæ si creditur, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.
Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Nouerat: & saxis tantum, volucrésque feræque,
Sculptáque seruabant magicas animalia linguas.
Deseritur Taurique nemus, Perseáque Tarsos,
Coryciúmque patens exesis rupibus antrum,
Mallos, & externæ resonant naualibus Ægæ.
Itque Cilix iusta iam non pirata carina.
Mouit & Eoos bellorum fama recessus,
Quà colitur Ganges, toto qui solus in orbe
Ostia nascenti contraria soluere Phœbo
Audet, & aduersum fluctus impellit in Eurum:
Hîc vbi Pellæus post Tethyos æquora ductor
Constitit, & magno vinci se fassus ab orbe est.
Quáque ferens rapidum diuiso gurgite fontem
Vastis Indus aquis mistum non sentit Hydaspen,
Quique bibunt tenera dulces ab arundine succos,
Et qui tingentes croceo medicamine crinem
Fluxa coloratis astringunt carbasa gemmis.
Quique suas struxêre pyras, viuique calentes
Conscendêre rogos. prô quanta est gloria genti,
Iniecisse manum fatis, vitáque repletos,
Quod superest, donasse deis! Venêre feroces
Cappadoces, duri populus nunc cultor Amani,
Armeniusque tenens voluentem saxa Niphatem:
Aethera tangentes siluas liquêre Coastræ.
Ignotum vobis Arabes venistis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.
Tunc furor extremos mouit Romanus Olostras,
Carmanósque duces, quorum deuexus in Austrum

Æther, non totam mergi tamen aspicit Arcton.
Lucet & exigua velox ibi nocte Bootes.
Aethiopúmque solum, quòd non premeretur ab vlla
Signiferi regione poli, nisi poplite lapso
Vltima curuati procederet vngula Tauri.
Quáque caput rapido tollit cum Tigride magnus
Euphrates, quos non diuersis fontibus edit
Persis, & incertum, tellus si misceat amnes,
Quod potius sit nomen aquis. sed sparsus in agros
Fertilis Euphrates Phariæ vice fungitur vndæ:
At Tigrim subito tellus absorbet hiatu,
Occultósque tegit cursus, rursúsque renatum
Fonte nouo flumen pelagi non abnegat vndis.
Inter Cæsareas acies, diuersáque signa
Pugnaces dubium Parthi tenuêre fauorem,
Contenti fecisse duos. tinxêre sagittas
Errantes Scythiæ populi, quos gurgite Bactros
Includit gelido, vastísque Hyrcania siluis.
Hinc Lacedæmonii moto gens aspera fræno
Heniochi, sæuísque affinis Sarmata Moschis,
Colchorum quà rura secat ditissima Phasis:
Quà Crœso fatalis Halys, quà vertice lapsus
Rhiphæo Tanais diuersi nomina mundi
Imposuit ripis, Asiæq; & terminus idem
Europæ, mediæ dirimens confinia terræ,
Nunc hunc, nunc illum, quà flectitur, ampliat orbē.
Quáque fretum torrens Mæotidos egerit vndas
Pontus, & Herculeis aufertur gloria metis,
Oceanúmque negat solas admittere Gades.
Hinc & Sithoniæ gentes, auróque ligatas
Substringens Arimaspe comas: hinc fortis Arius,
Longáque Sarmatici soluens ieiunia belli
Massagetes quo fugit equo, volucresq; Geloni.

Non,

Non, cùm Memnoniis deducens agmina regnis
Cyrus, & effusis numerato milite telis
Descendit Perses, fraterníque vltor amoris
Æquora cùm tantis percussit classibus, vnum
Tot reges habuêre ducem. coiêre nec vnquam
Tam variæ cultu gentes, tam dissòna vulgi
Ora. tot immensæ comites mistura ruinæ
Exciuit populos, & dignas funere Magni
Exequias Fortuna dedit. non corniger Ammon
Mittere Marmaricas cessauit in arma cateruas:
Quicquid ab occiduis Libye patet arida Mauris,
Vsque Paratonias Eoa ad littora Syrtes.
Acciperet felix ne non semel omnia Cæsar,
Vincendum pariter Pharsalia præstitit orbem.
Ille vbi deseruit trepidantis mœnia Romæ,
Agmine nubiferam rapto superuolat Alpem:
Cúmque alii famæ populi terrore pauerent,
Phocaïs in dubiis ausa est seruare iuuentus
Non Graia leuitate fidem, signatáque iura,
Et causas, non fata, sequi. tamen antè furorem
Indomitum, durámque viri deflectere mentem
Pacifico sermone parant, hostémque propinquum
Orant Cecropiæ prælata fronde Mineruæ.
Semper in externis populo communia vestro
Massiliam bellis testatur fata tulisse,
Comprensa est Latiis quæcunque annalibus ætas.
Et nunc, ignoto si quos petis orbe triumphos,
Accipe deuotas externa in prœlia dextras.
At si funestas acies, si dira paratis
Prœlia discordes, lacrymas ciuilibus armis
Secretúmque damus. tractentur vulnera nulla
Sacra manu. si cœlicolis furor arma dedisset,
Aut si terrigenæ tentarent astra gigantes,

Non tamen auderet pietas humana vel armis,
Vel votis prodesse Ioui: sortisque deorum
Ignarum mortale genus, per fulmina tantùm
Sciret adhuc cœlo solum regnare Tonantem.
Adde quòd innumeræ concurrunt vndique gentes,
Nec sic horret iners scelerum contagia mundus,
Vt gladiis egeant ciuilia bella coactis.
Sit mens ista quidem cunctis, vt vestra recusent
Fata, nec hæc alius committat prœlia miles.
Cui non conspecto languebit dextra parente?
Teláque diuersi prohibebunt spargere fratres.
Finis adest rerum, si non committitis illis
Arma, quibus fas est. nobis hæc summa precandi,
Terribiles aquilas, infestáque signa relinquas
Vrbe procul, nostrisq́; velis te credere muris,
Excludíque sinas admisso Cæsare bellum.
Sit locus exceptus sceleri, Magnóque, tibíque
Tutus, vt inuictæ fatum si consulat Vrbi,
Fœdera si placeant, sit quo veniatis inermes.
Vel, cùm tanta vocent discrimina Martis Iberi,
Quid rapidum deflectis iter? non pondera rerum,
Nec momenta sumus: nunquam felicibus armis
Vsa manus patriæ primis à sedibus exul,
Et post tralatas exustæ Phocidos arces,
Mœnibus exiguis alieno in littore tuti,
Illustrat quos sola fides. si claudere muros
Obsidione paras, & vi perfringere portas,
Excepisse faces tectis, & tela parati,
Vndarum raptos auersis fontibus haustus
Quærere, & effossam sitientes lambere terram:
Et desit si larga Ceres, tunc horrida cerni,
Fœdáque contingi maculato carpere morsu.
Nec pauet hic populus pro libertate subire,

Obsessum

Obsessum Pœno gessit quod Marte Saguntum.
Pectoribus rapti matrum, frustráque trahentes
Vbera sicca fame medios mittentur in ignes:
Vxor & à caro poscet sibi fata marito.
Vúlnera miscebunt fratres, bellúmque coacti
Hoc potius ciuile gerent. Sic Graia iuuentus
Finierat: cùm turbato iam prodita vultu
Ira ducis, tandem testata est voce dolorem.
Vana mouet Graios nostri fiducia cursus.
Quamuis Hesperium mundi properemus ad axem,
Massiliam delere vacat. gaudete cohortes:
Obuia præbentur fatorum munere bella.
Ventus vt amittit vires, nisi robora densæ
Occurrant siluæ, spatio diffusus inani:
Vtq; perit magnus nullis obstantibus ignis,
Sic hostes mihi deesse nocet: damnúmque putamus
Armorum, nisi, qui vinci potuere, rebellent.
Sed si solus eam dimissis degener armis,
Tunc mihi tecta patent. iam non excludere tantũ,
Inclusisse volunt. at enim contagia belli
Dira fugant. dabitis pœnas pro pace petita:
Et nihil esse meo discetis tutius æuo,
Quàm duce me bellum. Sic postquam fatus, ad vrbẽ
Haud trepidam conuertit iter: tum mœnia clausa
Conspicit, & densa iuuenum vallata corona.
Haud procul à muris tumulus surgentis in altum
Telluris, paruum diffuso vertice campum
Explicat: hæc patiens longo munimine cingi
Visa duci rupes, tutísque aptissima castris.
Proxima pars vrbis celsam consurgit in arcem
Par tumulo, mediísque sedent conuallibus arua.
Tunc res immenso placuit statura labore,
Aggere diuérsos vasto committere colles.

Sed prius vt totam, quà terra cingitur, vrbem
Clauderet, à summis perduxit ad æquora castris
Longum Cæsar opus, fontésque & pabula campi
Amplexus fossa, densas tollentia pinnas
Cespitibus, crudáque extruxit brachia terra.
Iam satis hoc Graiæ memorandum contigit vrbi,
Aeternúmq; decus, quòd non impulsa, nec ipso
Strata metu, tenuit flagrantis in omnia belli
Præcipitem cursum: raptísque à Cæsare cunctis,
Vincitur vna mora. quantũ est quod fata tenẽtur!
Quódque virum toti properans imponere mundo
Hos perdit Fortuna dies! tunc omnia latè
Procumbunt nemora, & spoliantur robore siluæ:
Vt, cùm terra leuis mediam virgultáque molem
Suspendant, structa laterum compage ligatam
Arctet humum, pressus ne cedat turribus agger.
Lucus erat longo nunquam violatus ab æuo,
Obscurum cingens connexis aëra ramis,
Et gelidas altè summotis solibus vmbras.
Hunc non ruricolæ Panes, nemorúmque potentes
Syluani, Nymphæq; tenent, sed barbara ritu
v. Diatrib. 133 *Sacra deûm, structæ sacris feralibus aræ;*
Omnis & humanis lustrata cruoribus arbos.
Siqua fidem meruit Superos mirata vetustas,
Illis & volucres metuunt insistere ramis,
Et lustris recubare feræ: nec ventus in illas
Incubuit siluas, excussáq; nubibus atris
Fulgura: non vllis frondem præbentibus auris,
Arboribus suus horror inest. tum plurima nigris
Fontibus vnda cadit, simulacráq; mœsta deorum
Arte carent, cæsísq; extant informia truncis.
Ipse situs, putríque facit iam robore pallor
Attonitos: non vulgatis sacrata figuris

Numina

Numina sic metuunt: tantum terroribus addit,
Quos timeant non nosse deos. iam fama ferebat
Sæpe cauas motu terræ mugire cauernas,
Et procumbentes iterum consurgere taxos,
Et non ardentis fulgere incendia siluæ,
Roboráque amplexos circumfluxisse dracones.
Non illum cultu populi propiore frequentant,
Sed cessère deis. medio cùm Phœbus in axe est,
Aut cœlum nox atra tenet, pauet ipse sacerdos
Accessus, dominúmque timet deprendere luci.
Hanc iubet immisso siluam procumbere ferro:
Nam vicina operi, bellóque intacta priori
Inter nudatos stabat densissima montes.
Sed fortes tremuère manus, motíque verenda
Maiestate loci, si robora sacra ferirent,
In sua credebant redituras membra secures.
Implicitas magno Cæsar terrore cohortes
Vt vidit, primus raptam librare bipennem
Ausus, & aëriam ferro proscindere quercum,
Effatur merso violata in robora ferro:
Iam ne quis vestrum dubitet subuertere siluam,
Credite me fecisse nefas. Tunc paruit omnis
Imperiis non sublato secura pauore
Turba, sed expensa Superorum, & Cæsaris ira.
Procumbunt orni, nodosa impellitur ilex,
Siluáque Dodones, & fluctibus aptior alnus,
Et non plebeios luctus testata cupressus,
Tunc primùm posuère comas, & fronde carentes
Admisère diem: propulsáque robore denso
Sustinuit se sylua cadens. gemuère videntes
Gallorum populi: muris sed clausa iuuentus
Exultat. quis enim læsos impune putaret
Esse deos? seruat multos Fortuna nocentes:

Et

Et tantum miseris irasci numina possunt.
Vtq́; satis cæsum nemoris, quæsita per agros
Plaustra ferunt: curuóque soli cessantis aratro
Agricolæ raptis annum fleuère iuuencis.
Dux tamen impatiens hæsuri ad mœnia Martis
Versus ad Hispanas acies, extremáque mundi,
Iussit bella geri. stellatis axibus agger
Erigitur, geminásque æquantes mœnia turres
Accipit: hæ nullo fixerunt robore terram,
Sed per iter longum causa repsère latenti.
Cùm tantum nutaret onus, telluris inanes
Concussisse sinus quærentem erumpere ventum
Credidit, & muros mirata est stare iuuentus.
Illinc tela cadunt excelsas vrbis in arces.
Sed maior Graio Romana in corpora ferro
Vis inerat. neque enim solis excussa lacertis
Lancea, sed tenso ballistæ turbine rapta,
Haud vnum contenta latus transire, quiescit:
Sed pandens pérque arma viam, pérque ossa, relicta
Morte fugit: superest telo post vulnera cursus.
At saxum quoties ingenti ponderis ictu
Excutitur, qualis rupes, quam vertice montis
Abscidit impulsu ventorum adiuta vetustas,
Frangit cuncta ruens: nec tantum corpora pressa
Exanimat: totos cum sanguine dissipat artus.
Vt tamen hostiles densa testudine muros
Tecta subit virtus, armisq́; innexa priores
Arma ferunt, galeámque extensus protegit vmbo,
Quæ prius ex longo nocuerunt missa recussu,
Iam post terga cadunt: nec Graiis flectere iactum,
Aut facilis labor est longinqua ad tela parati
Tormenti mutare modum: sed pondere solo
Contenti, nudis euoluunt saxa lacertis.

Dum

Dum fuit armorum series, vt grandine tecta
Innocua percussa sonant, sic omnia tela
Respuit: at postquam virtus incensa virorum
Perpetuam rupit defesso milite cratem,
Singula continuis cesserunt ictibus arma.
Tunc adoperta leui procedit vinea terra,
Sub cuius pluteis, & tecta fronte latentes
Moliri nunc ima parant, & vertere ferro
Mœnia: nunc aries suspenso fortior ictu
Incussus densi compagem soluere muri
Tentat, & impositis vnum subducere saxis.
Sed super & flammis, & magnæ fragmine molis,
Et sudibus crebris, & adusti roboris ictu
Percussæ cedunt crates, frustráque labore
Exhausto fessus repetit tentoria miles.
Summa fuit Graiis starent vt mœnia voti.
Vltro acies inferre parant: armisque coruscas
Nocturni texêre faces: audaxq; iuuentus
Erupit: non hasta viris, non letifer arcus,
Telum flamma fuit, rapiensq; incendia ventus
Per Romana tulit celeri munimina cursu.
Nec, quamuis viridi luctetur robore, lentas
Ignis agit vires: teda sed raptus ab omni
Consequitur nigri spatiosa volumina fumi:
Nec solum siluas: sed saxa ingentia soluit,
Et crudæ putri fluxerunt puluere cautes.
Procubuit, maiórque iacens apparuit agger.
Spes victis telluris abit, placuitq; profundo
Fortunam tentare mari. non robore picto
Ornatas decuit fulgens tutela carinas,
Sed rudis, & qualis procumbit montibus arbor,
Conseritur stabilis naualibus area bellis.
Et iam turrigeram Bruti comitata carinam

Venerat

Venerat in fluctus Rhodani cum gurgite classis,
Stœchados arua tenens. nec non & Graia iuuentus
Omne suum fatis voluit committere robur:
Grandæuósque senes mistis armauit ephebis.
Accepit non sola viros, quæ stabat in vndis
Classis; & emeritas repetunt naualibus alnos.
Vt matutinos spargens super æquora Phœbus
Fregit aquis radios, & liber nubibus æther,
Et posito Borea, pacémque tenentibus Austris,
Seruatum bello iacuit mare, mouit ab omni
Quisque suam statione ratem, paribúsque lacertis
Cæsaris hinc pubes, hinc Graio remige classis
Tollitur: impulsæ tonsis tremuêre carinæ,
Crebráque sublimes conuellunt verbera puppes.
Cornua Romanæ classis, validæq; triremes,
Quásque quater surgens extructi remigis ordo
Commouet, & plures quæ mergunt æquore pinus,
Multiplices cinxêre rates. hoc robur aperto
Oppositum pelago. lunata fronte recedunt,
Ordine contentæ gemino creuisse liburnæ.
Celsior at cunctis Bruti Prætoria puppis
Verberibus senis agitur, molémque profundo
Inuehit, & summis longè petit æquora remis.
Vt tantum medii fuerat maris, vtraq; classis
Quod semel excussis posset transcurrere tonsis,
Innumeræ vasto miscentur in æthere voces:
Remorúmque sonus premitur clamore: nec vllæ
Audiri potuere tubæ. tum cærula verrunt,
Atq; in transtra cadunt, & remis pectora pulsant.
Vt primùm rostris crepuerunt obuia rostra:
In puppim rediêre rates, emissáque tela
Aëra texerunt, vacuúmque cadentia pontum.
Et iam diductis extendunt cornua proris,

Diuersaq;

Diuersæq; rates laxata classe receptæ.
Vt, quoties æstus Zephyris, Eurisq; repugnat,
Huc abeunt fluctus, illuc mare: sic vbi puppes
Sulcato varios duxerunt gurgite tractus,
Quod tulit illa ratis remis, hæc reppulit æquor.
Sed Graiis habiles, pugnámque lacessere pinus
Et tentare fugam, nec longo frangere gyro
Cursum, nec tardè flectenti cedere clauo.
At Romana ratis stabilem præbere carinam
Certior, & terræ similem bellantibus vsum.
Tunc in signifera residenti puppe magistro
Brutus ait, pateris'ne acies errare profundo?
Artibus & certas pelagi? iam consere bellum:
Phocaïcis medias rostris oppone carinas.
Paruit, obliquas & præbuit hostibus alnos.
Tunc quæcunque ratis tentauit robora Bruti,
Ictu victa suo, percussæ capta cohæsit.
At alias manicæq; ligant, teretésque catenæ,
Séque tenent remis: tecto stetit æquore bellum.
Iam non excussis torquentur tela lacertis,
Nec longinqua cadunt iaculato vulnera ferro:
Miscentúrque manus. nauali plurima bello
Ensis agit. stat quisq; suæ de robore puppis
Pronus in aduersos ictus: multique peremti
In ratibus cecidére suis. cruor altus in vndis
Spumat, & obducto concrescunt sanguine fluctus.
Et quas immissi traxerunt vincula ferri,
Has prohibent iungi conserta cadauera puppes.
Semianimes alii vastum subiêre profundum,
Hauseruntq; suo permistum sanguine pontum.
Hi luctantem animam lenta cum morte trahentes,
Fractarum subita ratium periêre ruina.
Irrita tela suas peragunt in gurgite cædes:

Et

Et quodcumque cadit frustrato pondere ferrum,
Exceptum mediis inuenit vulnus in vndis.
Phocaicis Romana ratis vallata carinis,
Robore diducto dextrum, læuúmque tuetur
Aequo Marte latus: cuius dum pugnat ab alta
Puppe Tagus, Graiumq; audax aplustre retentat,
Terga simul pariter missis & pectora telis
Transigitur. medio concurrit pectore ferrum,
Et stetit incertus flueret quo vulnere sanguis;
Donec vtrasq; simul largus cruor expulit hastas,
Diuisitq; animam, sparsitq; in vulnera letum.
Dirigit huc puppim miseri quoque dextra Telonis,
Qua nullam melius, pelago turbante, carinæ
Audiuêre manum: nec lux est notior vlli
Crastina, seu Phœbum videat, seu cornua lunæ,
Semper venturis componere carbasa ventis.
Hic Latiæ rostro compagem ruperat alni:
Pila sed in medium venêre trementia pectus,
Auertitq; ratem morientis dextra magistri.
Dum cupit in sociam Gyareus erumpere puppim,
Excipit immissum suspensa per ilia ferrum,
Affixúsque rati, telo retinente, pependit.
Stant gemini fratres, fœcundæ gloria matris,
Quos eadem variis genuerunt viscera fatis:
(Discreuit mors sæua viros: vnúmque relictum
Agnorunt miseri, sublato errore, parentes,
Aeternis causam lacrymis: tenet ille dolorem
Semper, & amissum fratrem lugentibus offert.)
Quorum alter, mistis obliquo pectine remis
Ausus Romanæ Graia de puppe carinæ
Iniectare manum: sed eam grauis insuper ictus
Amputat: illa tamen nixu quo prenderat, hæsit,
Diriguitq; tenens strictis immortua neruis.

Creuit

Creuit in aduersis virtus: plus nobilis ira
Truncus habet: fortíque instaurat prœlia læua,
Rapturúsque suam procurrit in æquora dextram.
Hæc quoq; cum toto manus est abscissa lacerto.
Iam clypeo, telísque carens, non conditur ima
Puppe: sed expositus, fraternáque pectore nudo
Arma tegens, crebra confixus cuspide perstat:
Teláque multorum leto casura suorum
Emerita iam morte tenet. tum vulnere multo
Effugientem animam lassos collegit in artus:
Membráque contendit toto quicunq; manebat
Sanguine, & hostilem, defectis robore membris,
Insiluit, solo nociturus pondere, puppim.
Strage virûm cumulata ratis, multóque cruore
Plena, per obliquum crebros latus accipit ictus.
At postquàm ruptis pelagus compagibus hausit,
Ad summos repleta foros, descedit in vndas,
Vicinum inuoluens contorto vertice pontum.
Aequora discedunt mersa diducta carina,
Inq; locum puppis cecidit mare. multáque ponto
Præbuit illa dies varii miracula fati.
Ferrea dum puppi rapidos manus inserit vncos,
Affixit Lycidam. mersus foret ille profundo,
Sed prohibent socii, suspensáque crura retentant.
Scinditur auulsus: nec, sicut vulnere, sanguis
Emicuit lentus: ruptis cadit vndique venis,
Discursúsque animæ diuersa in membra meantis
Interceptus aquis. nullius vita peremti
Est tanta dimissa via. pars vltima trunci
Tradidit in letum vacuos vitalibus artus.
At tumidus quà pulmo iacet, quà viscera feruent,
Hæserunt ibi fata diu: luctatáque multum
Hac cum parte viri vix omnia membra tulerunt.

E Dum

Vincula, procumbunt oculi: stat lumine rapto
Attonitus, mortisque illas putat esse tenebras.
At postquàm membris sensit constare vigorem,
Vos, ait, ô socii, sicut tormenta soletis,
Me quoque mittendis rectum componite telis.
Egere quod superest animæ Tyrrhene per omnes
Bellorum casus. ingentem militis vsum
Hoc habet ex magna defunctum parte cadauer:
Viuentis ferière loco. sic fatus in hostem
Cæca tela manu, sed non tamen irrita mittit.
Excipit hæc iuuenis generosi sanguinis Argus,
Quà iam non medius descendit in ilia venter,
Adiuuitq; suo procumbens pondere ferrum.
Stabat diuersa victæ iam parte carinæ
Infelix Argi genitor, (non ille iuuentæ
Tempore Phocaicis vlli cessurus in armis:
Victum æuo robur cecidit, fessúsque senectæ
Exemplum, non miles erat) qui funere viso,
Sæpe cadens longæ senior per transtra carinæ
Peruenit ad puppim, spirantésque inuenit artus.
Non lacrymæ cecidêre genis, non pectora tundit,
Distentis toto riguit sed corpore palmis.
Nox subit, atque oculos vastæ obduxêre tenebræ,
Et miserum cernens agnoscere desinit Argum.
Ille caput labens, & iam languentia colla
Viso patre leuat: vox fauces nulla solutas
Prosequitur: tacito tantùm petit oscula vultu,
Inuitátque patris claudenda ad lumina dextram.
Vt torpore senex caruit, virésque cruentus
Cœpit habere dolor, Non perdam tempora, dixit,
A sæuis permissa Deis, iugulúmque senilem
Confodiam. veniam misero concede parenti,
Arge, quòd amplexus, extrema quòd oscula fugi.

Nondum

Nulla tamen plures hoc edidit æquore clades,
Quàm pelago diuersa lues. nam pinguibus ignis
Affixus tedis, & tecto sulfure viuax
Spargitur: at faciles præbere alimenta carinæ
Nunc pice, nunc liquida rapuêre incendia cera.
Nec flammas superant vndæ: sparsisq; per æquor
Iam ratibus, fragmenta ferus sibi vendicat ignis.
Hic recipit fluctus, extinguat vt æquore flammas:
Hi, ne mergantur, tabulis ardentibus hærent.
Mille modos inter leti, mors vna timori est,
Qua cœpêre mori. nec cessat naufraga virtus.
Tela legunt deiecta mari, ratibúsque ministrant:
Incertásque manus ictu languente per vndas
Exercent. nunc, rara datur si copia ferri,
Vtuntur pelago. sæuus complectitur hostem
Hostis, & implicitis gaudent subsidere membris,
Mergentésque mori. Pugna fuit vnus in illa
Eximius Phoceus animam seruare sub vndis,
Scrutarique fretum si quid mersisset arenis,
Et nimis affixos vnci conuellere morsus,
Adductum quoties non senserat ancora funem.
Hic vbi compressum penitus deduxerat hostem,
Victor & incolumis summas remeabat in vndas.
Sed se per vacuos credit dum surgere fluctus,
Puppibus occurrit, tandémque sub æquore mansit.
Hi super hostiles iecerunt brachia remos,
Et ratium tenuêre fugam. non perdere letum
Maxima cura fuit. multus sua vulnera puppi
Affixit moriens, & rostris abstulit ictus.
Stantem sublimi Tyrrhenum culmine proræ
Lygdamus excussa Balearis tortor habena
Glande petens, solido fregit caua tempora plumbo.
Sedibus expulsi, postquam cruor omnia rupit

est in ipsa morte ali[…] virtutis opus est Gron. ad Senec[…] pag 621

Vincula, procumbunt oculi: stat lumine rapto
Attonitus, mortísque illas putat esse tenebras.
At postquàm membris sensit constare vigorem,
Vos, ait, ô socii, sicut tormenta soletis,
Me quoque mittendis rectum componite telis.
Egere quod superest animæ Tyrrhene per omnes
Bellorum casus. ingentem militis vsum
Hoc habet ex magna defunctum parte cadauer:
Viuentis ferière loco. sic fatus in hostem
Cæca tela manu, sed non tamen irrita mittit.
Excipit hæc iuuenis generosi sanguinis Argus,
Quà iam non medius descendit in ilia venter,
Adiuuitq́ue suo procumbens pondere ferrum.
Stabat diuersa victæ iam parte carinæ
Infelix Argi genitor, (non ille iuuentæ
Tempore Phocaicis vlli cessurus in armis:
Victum æuo robur cecidit, fessúsque senectæ
Exemplum, non miles erat) qui funere viso,
Sæpe cadens longæ senior per transtra carinæ
Peruenit ad puppim, spirantésque inuenit artus.
Non lacrymæ cecidère genis, non pectora tundit,
Distentis toto riguit sed corpore palmis.
Nox subit, atque oculos vastæ obduxère tenebræ,
Et miserum cernens agnoscere desinit Argum.
Ille caput labens, & iam languentia colla
Viso patre leuat: vox fauces nulla solutas
Prosequitur: tacito tantùm petit oscula vultu,
Inuitátque patris claudenda ad lumina dextram.
Vt torpore senex caruit, virésque cruentus
Cœpit habere dolor, Non perdam tempora, dixit,
A sæuis permissa Deis, iugulúmque senilem
Confodiam. veniam misero concede parenti,
Arge, quòd amplexus, extrema quòd oscula fugi.

Nondum

Nondum destituit calidus tua vulnera sanguis,
Semianimisque iaces, & adhuc potes esse superstes.
Sic fatus, quanuis capulum per viscera missi
Polluerat gladii, tamen alta sub æquora tendit
Præcipiti saltu. letum præcedere nati
Festinantem animam morti non credidit vni.
Inclinant iam fata ducum: nec iam amplius anceps
Belli casus erat: Graia pars maxima classis
Mergitur: ast aliæ mutato remige puppes
Victores vexêre suos: naualia paucæ
Præcipiti tenuêre fuga. Quis in vrbe parentum
Fletus erat! quantus matrum per littora planctus!
Coniux sæpe sui, confusis vultibus vnda,
Credidit ora viri, Romanum amplexa cadauer:
Accensisq; rogis miseri de corpore trunco
Certauêre patres. at Brutus in æquore victor,
Primus Cæsareis pelagi decus addidit armis.

M. ANNÆI LVCANI CIVILIS BELLI SIVE PHARSALIÆ

LIBER QVARTVS.

AT procul extremis terrarum Cæsar in oris
Martem sæuus agit non multa cæde nocentem,
Maxima sed fati ducibus momenta daturum.
Iure pari rector castris Afranius illis,
Ac Petreius erat: concordia duxit in æquas
Imperium commune vices, tutelàque valli
Peruigil alterno paret custodia signo.
His præter Latias acies erat impiger Astur,
Vectonésque leues, profugique à gente vetusta
Gallorum Celtæ miscentes nomen Iberis.
Colle tumet modico, lenique excreuit in altum
Pingue solum tumulo: super hunc fundata vetusta
Surgit Ilerda manu: placidis prælabitur vndis
Hesperios inter Sicoris non vltimus amnes,
Saxeus ingenti quem pons amplectitur arcu,
Hybernas passurus aquas. at proxima rupes
Signa tenet Magni: nec Cæsar colle minore
Castra leuat: medius dirimit tentoria gurges.
Explicat hinc tellus campos effusa patentes,

Vix

Vix oculo prendente modum, campósque coërcet
Cinga rapax, vetitus fluctus, & littora cursu
Oceani pepulisse suo: nam gurgite misto,
Qui praestat terris, aufert tibi nomen Iberus.
Prima dies belli cessauit Marte cruento,
Spectandásque ducum vires, numerosáque signa
Exposuit: piguit sceleris: pudor arma furentum
Continuit: patriaéq; & ruptis legibus vnum
Donauêre diem. prono tum Caesar Olympo
In noctem subita circundedit agmina fossa,
Dum primae praestant acies, hostémque fefellit,
Et propè consertis obduxit castra maniplis.
Luce noua collem subito conscendere cursu,
Qui medius tutam castris dirimebat Ilerdam,
Imperat. huc hostem pariter terrórque, pudórque
Impulit: & rapto tumulum prior agmine cepit.
His virtus, ferrúmque locum promittit: at illis
Ipse locus. miles rupes oneratus in altas
Nititur: aduersóque acies in monte supina
Haeret, & in tergum casura vmbone sequentis
Erigitur. nulli telum vibrare vacabat,
Dum labat, & fixo firmat vestigia pilo,
Dum scopulos, stirpésque tenent, atque hoste relicto
Caedunt ense viam. vidit lapsura ruina
Agmina dux, equitémque iubet succedere bello,
Munitúmque latus laeuo praeducere gyro.
Sic pedes ex facili, nullóque vrgente receptus,
Irritus & victor subducto Marte pependit.
Hactenus armorum discrimina: cetera bello
Fata dedit variis incertus motibus aër.
Pigro bruma gelu, siccísque Aquilonibus haerens,
Aethere constricto pluuias in nube tenebat.
Vrebant montana niues, campósque iacentes

Non duratura conspecto sole pruina:
Atque omnis propior mergenti sidera cœlo
Aruerat tellus hyberno dura sereno.
Sed postquam vernus calidum Titana recepit,
Sidera respiciens delapsæ portitor Helles,
Atque iterum æquatis ad iusta pondera Libræ
Temporibus vicêre dies: tunc, sole relicto,
Cynthia quo primum cornu dubitanda refulsit,
Exclusit Boream, flammásque accepit ab Euro.
Ille suo nubes quascunque inuenit in axe,
Torsit in occiduum Nabatæis flatibus orbem,
Et quas sentit Arabs, & quas Gangetica tellus
Exhalat nebulas, quicquid concrescere primus
Sol patitur, quicquid cœli fuscator Eoi
Impulerat Corus, quicquid defenderat Indos:
Incendêre diem nubes oriente remota,
Nec medio potuêre graues incumbere mundo,
Sed nimbos rapuêre fuga. vacat imbribus Arctos,
Et Notus: in solam Calpen fluit humidus aër.
Hic vbi iam Zephyri fines, & summus Olympi
Cardo tenet Tethyn, vetitæ transcurrere densos
Inuoluêre globos, congestúmque aëris atri
Vix recipit spatium, quod separat æthere terram.
Iámque polo pressæ largos densantur in imbres,
Spissatæq; fluunt: nec seruant fulmina flammas,
Quanuis crebra micent: exstinguit fulgura nimbus.
Hinc imperfecto complectitur aëra gyro
Arcus, vix vlla variatus luce colorem,
Oceanúmque bibit, raptósque ad nubila fluctus
Pertulit, & cœlo defusum reddidit æquor.
Iámque Pyrenææ, quas nunquam soluere Titan
Eualuit, fluxêre niues, fractóque madescunt
Saxa gelu: tum, quæ solitis è fontibus exit,

Non habet vnda vias: tam largas alueus omnis
A ripis accepit aquas. iam naufraga campo
Cæsaris arma natant, impulsáque gurgite multo
Castra labant: alto restagnant flumina vallo.
Non pecorum raptus faciles, non pabula mersi
Vlla ferunt sulci: tectarum errore viarum
Fallitur occultos sparsus populator in agros.
Iámque comes semper magnorum prima maiorũ
Sæua fames aderat: nulloque obsessus ab hoste
Miles eget: toto censu non prodigus emit
Exiguam Cererem. Prô lucri pallida tabes!
Non deest prolato ieiunus venditor auro.
Iam tumuli, collésque latent: iam flumina cuncta
Condidit vna palus, vastaq́; voragine mersit.
Absorpsit penitus rupes, ac tecta ferarum
Detulit, atque ipsas hausit: subitísque frementes
Vorticibus contorsit equos, & reppulit æstus
Fortior Oceani: nec Phœbum surgere sentit
Nox subtexta polo: rerum discrimina miscet
Deformis cœli facies, iunctǽq; tenebræ.
Sic mundi pars ima iacet, quam zona niualis,
Perpetuæq; premunt hyemes: non sidera cœlo
Vlla videt, sterili non quicquam frigore gignit,
Sed glacie medios signorum temperat ignes.
Sic, ô summe parens mundi, sic sorte secunda
Aequorei rector facias Neptune tridentis:
Et tu perpetuis impendas aëra nimbis:
Tu remeare vetes quoscunque emiseris æstus:
Non habeant amnes decliuem ad littora cursum,
Sed pelagi referantur aquis: concussáque tellus
Laxet iter fluuiis. hos campos Rhenus inundet,
Hos Rhodanus: vastos obliquent flumina fontes.
Rhiphæas huc solue niues, huc stagna, lacúsque,

Vsqueadeóne times, quem tu facis ipse timendum?
Classica det bello, sæuos tu neglige cantus:
Signa ferat, cessa: iam iam ciuilis Erinnys
Concidet, & Cæsar generum priuatus amabit.
Nunc ades, æterno complectens omnia nexu,
O rerum, mistíque salus concordia mundi,
Et sacer orbis amor: magnum nunc secula nostra
Venturi discrimen habent. periêre latebræ
Tot scelerum: populo venia est erepta nocenti:
Agnouêre suos. prô numine fata sinistro
Exigua requie tantas augentia clades!
Pax erat, & miles castris permistus vtrisque
Errabat: duro concordes cespite mensas
Instituunt, & permisto libamina Baccho.
Graminei luxêre foci: iunctóque cubili
Extrahit insomnes bellorum fabula noctes:
Quo primùm steterint campo, qua lancea dextra
Exierit. dum, quæ gesserunt fortia, iactant,
Et dum multa negant, quod solum fata petebant,
Est miseris renouata fides, atque omne futurum
Creuit amore nefas. nam postquam fœdera pacis
Cognita Petreio, séque, & sua tradita vênum
Castra videt, famulas scelerata ad prœlia dextras
Excitat, atque hostes turba stipatus inermes
Præcipitat castris, iunctósque amplexibus ense
Separat, & multo disturbat sanguine pacem.
Addidit ira ferox moturas prœlia voces:
Immemor ô patriæ, signorum oblite tuorum,
Non potes hoc causæ miles præstare Senatus,
Assertor victo redeas vt Cæsare: certè
Vt vincare potes. dum ferrum, incertáque fata,
Quique fluat multo non deerit vulnere sanguis,
Ibitis ad dominum? damnatáque signa feretis?

Bellum leg. Gron. obser. pag. 427

Vtq;

Quod fugiens timuisset, iter. mox vda receptis
Membra fouent armis, gelidósque à gurgite cursu
Restituunt artus, donec decresceret vmbra
In medium surgente die. iámque agmina summa
Carpit eques, dubiíque fuga, pugnæq; tenentur.
Attollunt campo geminæ iuga saxea rupes
Valle caua media: tellus hinc ardua celsos
Continuat colles, tuta quos inter opaco
Anfractu latuêre via: quibus hoste potito
Faucibus, emitti terrarum in deuia Martem,
Inq; feras gentes Cæsar videt. Ite sine vllo
Ordine, ait, raptúmque fuga conuertite bellum,
Et faciem pugnæ, vultúsque inferte minaces:
Nec liceat pauidis ignaua occumbere morte:
Excipiant recto fugientes pectore ferrum.
Dixit: & ad montes tendentem præuenit hostem.
Illic exiguo paulum distantia vallo
Castra locant. postquàm spatio languentia nullo
Mutua conspicuos habuerunt lumina vultus,
Et fratres, natósque suos videre, patrésque;
Deprensum est ciuile nefas. tenuêre parúmper Gron lib. 4 Obser. pag
Ora metu: tantùm nutu, motóque salutant
Ense suos. mox vt stimulis maioribus ardens
Rupit amor leges, audet transcendere vallum
Miles, in amplexus effusas tendere palmas.
Hospitis ille ciet nomen; vocat ille propinquum:
Admonet hunc studiis consors puerilibus ætas:
Nec Romanus erat, qui non agnouerat hostem.
Arma rigant lacrymis, singultibus oscula rumpunt:
Et quamuis nullo maculatus sanguine miles,
Quæ potuit fecisse, timet. Quid pectora pulsas?
Quid vesane gemis? fletus quid fundis inaneis?
Nec te sponte tua sceleri parêre fateris?

Vsqueadeóne

Et scelerum turba: rapiuntur colla parentum.
Ac velut occultum pereat scelus, omnia monstra
In faciem posuêre ducum: iuuat esse nocentes.
Tu Cæsar, quamuis spoliatus milite multo
Agnoscis superos: neq; enim tibi maior in aruis
Emathiis fortuna fuit, nec Phocidos vndis
Massiliæ, Phario nec tantum est æquore gestum.
Hoc siquidem solo ciuilis crimine belli
Dux causæ melioris eris. polluta nefanda
Agmina cæde duces iunctis committere castris
Non audent, altæq; ad mœnia rursus Ilerdæ
Intendêre fugam. campos eques obuius omnes
Abstulit, & siccis inclusit collibus hostem.
Tunc inopes vndæ prærupta cingere fossa
Cæsar auet, nec castra pati contingere ripas,
Aut circum largos curuari brachia fontes.
Vt leti vidêre viam, conuersus in iram
Præcipitem timor est. miles non vtile clausis
Auxilium mactauit equos: tandémque coactus
Spe posita damnare fugam, casurus in hostes
Fertur. Vt effuso Cæsar decurrere passu
Vidit, & ad certam deuotos tendere mortem:
Tela tene iam miles, ait, ferrúmque ruenti
Subtrahe: non vllo constet mihi sanguine bellum:
Vincitur haud gratis, iugulo qui prouocat hostem.
En sibi vilis adest inuisa luce iuuentus,
Iam damno peritura meo: non sentiet ictus,
Incumbet gladiis, gaudebit sanguine fuso.
Deserat hic feruor mentes, cadat impetus amens,
Perdant velle mori. Sic deflagrare minaces
Incassum, & vetito passus languescere bello,
Substituit merso dum nox sua lumina Phœbo.
Inde vbi nulla data est miscendæ copia mortis,

Paulatim cadit ira ferox, mentésque tepescunt.
Saucia maiores animos vt pectora gestant
Dum dolor est, ictúsque recens, & mobile neruis
Conamen calidus præbet cruor, ossáque nondum
Abduxêre cutem: si conscius ensis adacti
Stat victor, tenuitque manus; tum frigidus artus
Alligat, atque animum subducto robore torpor,
Postquam sicca rigens astrinxit vulnera sanguis.
Iamq; inopes vndæ, primùm tellure refossa,
Occultos latices, abstrusáque flumina quærunt:
Nec solùm rastris, durisq; ligonibus arua,
Sed gladiis fodêre suis: puteusq; cauati
Montis ad irrigui premitur fastigia campi.
Non se tam penitus, tam longè luce relicta
Merserit Assyrii scrutator pallidus auri.
Non tamen aut tectis sonuerunt cursibus amnes,
Aut micuêre noui, percusso pumice, fontes:
Antra nec exiguo stillant sudantia rore,
Aut impulsa leui turbatur glarea vena.
Tunc exhausta super multo sudore iuuentus
Extrahitur, duris silicum lassata metallis.
Quòque minùs possent siccos tolerare vapores,
Quæsita fecistis aqua. nec languida fessi
Corpora sustentant epulis, mensásque perosi
Auxilium fecêre famem. si mollius aruum
Prodidit humorem, pingues manus vtraq; glebas
Exprimit ora super. nigro si turbida limo
Colluuies immota iacet, cadit omnis in haustus
Certatim obscœnos miles: moriénsque recepit,
Quas nollet victurus, aquas: ritúque ferarum
Distentas siccant pecudes, & lacte negato,
Sordidus exhausto sorbetur ab vbere sanguis.
Tunc herbas, frondésque terunt, & rore madentes

Distringunt

Distringunt ramos: &, si quos palmite crudo,
Arboris aut tenera succos pressêre medulla.
O fortunati, fugiens quos barbarus hostis
Fontibus immisto strauit per rura veneno.
Hos licet in fluuios saniem, tabémque ferarum,
Pallida Dictæis, Cæsar, nascentia saxis
Infundas aconita palam, Romana iuuentus
Non decepta bibet. torrentur viscera flamma,
Oráque sicca rigent squamosis aspera linguis.
Iam marcent venæ, nullóque humore rigatus
Aëris alternos angustat pulmo meatus,
Rescissóq; nocent suspiria dura palato.
Pandunt ora siti, nocturnúmque aëra captant.
Expectant imbres, quorum modò cuncta natabant
Impulsu, & siccis vultus in nubibus hærent.
Quóque magis miseros vndæ ieiunia soluant,
Non super arentem Meroën, Cancríque sub axe,
Quà nudi Garamantes arant, sedêre: sed inter
Stagnantem Sicorim, & rapidũ deprensus Iberum
Spectat vicinos sitiens exercitus amnes.
Iam domiti cessêre duces: pacísque petendæ
Auctor damnatis supplex Afranius armis,
Semianimes in castra trahens hostilia turmas,
Victoris stetit ante pedes. seruata precanti
Maiestas, non fracta malis, interq; priorem
Fortunam, casúsque nouos, gerit omnia victi,
Sed ducis, & veniam securo pectore poscit.
Si me degeneri strauissent fata sub hoste,
Non deerat fortis rapiendo dextera leto:
At nunc sola mihi est oranda causa salutis,
Dignum donanda, Cæsar, te credere vita.
Non partis studiis agimur, nec sumsimus arma
Consiliis inimica tuis. nos denique bellum

Inuênit

Inuênit ciuile duces: causaq; priori,
Dum potuit, seruata fides: nil fata moramur.
Tradimus Hesperias gentes, aperimus Eoas,
Securúmque orbis patimur post terga relicti.
Nec cruor effusus campis tibi bella peregit,
Nec ferrum, lassaq; manus. hoc hostibus vnum,
Quòd vincas, ignosce tuis. nec magna petuntur.
Otia des fessis, vitam patiaris, inermem
Degere, quam tribuis: campis prostrata iacere
Agmina nostra putes: nec enim felicibus armis
Misceri damnata decet, partémque triumphi
Captos ferre tui: turba hæc sua fata peregit.
Hoc petimus, victos ne tecum vincere cogas.
Dixerat: At facilis Cæsar, vultúque serenus
Flectitur, atque vsum belli, pœnámque remittit.
Vt primùm iusta placuerunt fœdera pacis,
Incustoditos decurrit miles ad amnes;
Incumbit ripis, permissáque flumina turbat.
Continuus multis subitarum tractus aquarum
Aëra non passus vacuis discurrere venis,
Arctauit, clausitq; animam: nec feruida pestis
Cedit adhuc: sed morbus egens iam gurgite plenis
Visceribus sibi poscit aquas. mox robora neruis,
Et vires rediêre viris. O prodiga rerum
Luxuries, nunquam paruo contenta paratu,
Et quæsitorum terra, pelagóque ciborum
Ambitiosa fames, & lautæ gloria mensæ:
Discite, quàm paruo liceat producere vitam,
Et quantum natura petat. non erigit agros
Nobilis ignoto diffusus consule Bacchus:
Non auro, myrrhaque bibunt: sed gurgite puro
Vita redit. satis est populis fluuiusque Ceresq;.
Heu miseri, qui bella gerunt. Tunc arma relinquens

Victori

Victori miles spoliato pectore tutus,
Innocuúsque suas curarum liber in vrbes
Spargitur. ô quantum donata pace potitos
Excussis vnquam ferrum vibrasse lacertis
Pœnituit, tolerasse sitim, frustráque rogasse
Prospera bella Deos. nempe vsis Marte secundo
Tot dubiæ restant acies, tot in orbe labores:
Vt nunquam fortuna labet successibus anceps,
Vincendum toties: terras fundendus in omneis
Est cruor, & Cæsar per tot sua fata sequendus.
Felix, qui potuit, mundi nutante ruina,
Quo iaceat iam scire loco. non prœlia fessos
Vlla vocant, certos non rumpunt classica somnos.
Iam coniux, natique rudes, & sordida tecta,
Et non deductos recipit sua terra colonos.
Hoc quoque securis oneris fortuna remisit,
Sollicitus menti quòd abest fauor: ille salutis
Est auctor, dux ille fuit. sic prœlia soli
Felices nullo spectant ciuilia voto.
Non eadem belli totum fortuna per orbem
Constitit: in partes aliquid sed Cæsaris ausa est,
Quà maris Adriaci longas ferit vnda Salonas,
Et tepidum in molles Zephyros excurrit Iader.
Illîc bellaci confisus gente Curetum,
Quos alit Adriaco tellus circunflua ponto,
Clauditur extrema residens Antonius ora,
Cautus ab incursu belli, si sola recedat,
Expugnat quæ tuta, fames. non pabula tellus
Pascendis submittit equis, non proferit vllam
Flaua Ceres segetem: spoliabat gramine campum
Miles, & attonso miseris iam dentibus aruo
Castrorum siccas de cespite vulserat herbas.
Vt primum aduersæ socios in littore terræ

Et

Et Basilum vidêre ducem: noua furta per æquor
Exquisita fuga. neque enim de more carinas
Extendunt, puppésque leuant, sed firma gerendis
Molibus insolito contexunt robora ductu.
Nanque ratem vacuæ sustentant vndique cuppæ,
Quarum porrectis series constricta catenis
Ordinibus geminis obliquas excipit alnos.
Nec gerit expositum telis in fronte patenti
Remigium: sed, quod trabibus circundedit æquor,
Hoc ferit, & taciti præbet miracula cursus,
Quod nec vela ferat, nec apertas verberet vndas.
Tunc freta seruantur, dum se decliuibus vndis
Aestus agat, refluóque mari nudentur arenæ.
Iámque relabenti crescebant littora ponto,
Missa ratis prono defertur lapsa profundo,
Et geminæ comites. cunctas super ardua turris
Eminet, & tremulis tabulata minantia pinnis.
Noluit Illyricæ custos Octauius vndæ
Confestim tentare ratem, celerésque carinas
Continuit, cursu crescat dum præda secundo:
Et temere ingressos repetendum inuitat ad æquor
Pace maris. Sic dum pauidos formidine ceruos
Claudat odoratæ metuentes aëra pennæ:
Aut dum dispositis attollat retia varis
Venator, tenet ora leuis clamosa Molossi, Gron. ad Senec. Trag. p.
Spartanos, Cretásque ligat: nec creditur vlli
Sylua cani, nisi qui presso vestigia rostro
Colligit, & præda nescit latrare reperta, Gron. Diatrib. in Stat. pag
Contentus tremulo monstrasse cubilia loro.
Nec mora. complentur moles, auidéque petitis
Insula deseritur ratibus: quo tempore primas
Impulit ad noctem iam lux extrema tenebras. Gronov. Diatrib. c. et ad Senec. Trag.
At Pompeianus fraudes innectere ponto

Antiqua parat arte Cilix, passúsque vacare
Summa freti, medio suspendit vincula ponto,
Et laxas fluitare sinit, religátque catenas
Rupis ab Illyricæ scopulis. nec prima, nec illa,
Quæ sequitur, tardata ratis: sed tertia moles
Hæsit, & ad cautes adducto fune secuta est.
Impendent caua saxa mari: ruituráque semper
Stat (mirum) moles: & siluis æquor inumbrat.
Huc fractas Aquilone rates, submersáque pontus
Corpora sæpe tulit, cæcisque abscondit in antris:
Restituit rupes tectum mare, cúmque cauernæ
Euomuêre fretum, contorti vorticis vndæ
Tauromenitanam vincunt feruore Charybdim.
Hîc Opiterginis moles onerata colonis
Constitit: hanc omni puppes statione solutæ
Circueunt: alii rupes, ac littora complent.
Vulteius tacitas sensit sub gurgite fraudes.
(Dux erat ille ratis) frustra qui vincula ferro
Rumpere conatus, poscit spe prœlia nulla,
Incertus quà terga daret, quà pectora bello.
Hoc tamen in casu, quantum deprensa valebat,
Effecit virtus: inter tot millia captæ
Circunfusa rati, & plenam vix inde cohortem,
Pugna fuit, non longa quidem. nam condidit atra
Nox lucem dubiam, pacémque habuêre tenebræ.
Tunc sic attonitam, venturáque fata pauentem
Rexit magnanima Vulteius voce cohortem:
Libera non vltrà parua quàm nocte iuuentus,
Consulite extremis angusto in tempore rebus.
Vita breuis nulli superest, qui tempus in illa
Quærenda sibi mortis habet: nec gloria leti
Inferior, iuuenes, admoto occurrere fato.
Omnibus incerto ventura tempore vita

Par

Par animi laus est, & quos speraueris annos
Perdere, & extremæ momentum abrumpere lucis,
Accersas dum fata manu. non cogitur vllus
Velle mori. fuga nulla patet: stant vndique nostris
Intenti ciues iugulis. decernite letum,
Et metus hinc absit: cupias quodcunque necesse est.
Non tamen in cæca bellorum nube cadendum est,
Vt cùm permistis acies sua tela tenebris
Inuoluunt. conserta iacent cùm corpora campo,
In medium mors omnis abit. perit obruta virtus.
Nos in conspicua sociis, hostíque carina
Constituêre Dei. præbebunt æquora testes,
Præbebunt terræ, summis dabit insula saxis.
Spectabunt geminæ diuerso è littore partes.
Nescio quod nostris magnum & memorabile fatis
Exemplum, Fortuna, paras. quæcunq; per æuum
Exhibuit monimenta fides, seruatáque ferro
Militiæ pietas, transibit nostra iuuentus.
Nanque suis pro te gladiis incumbere Cæsar
Esse parum scimus: sed non maiora supersunt
Obsessis, tanti quæ pignora demus amoris.
Abscindit nostræ multum sors inuida laudi,
Quòd non cum senibus capti natisque tenemur.
Indomitos sciat esse viros, timeátque furentes,
Et morti faciles animos: & gaudeat hostis
Non plures hæsisse rates. tentare parabunt
Fœderibus, turpíque volent corrumpere vita.
O vtinam, quò plus habeat mors vnica famæ,
Promittant veniam, iubeant sperare salutem:
Ne nos, cùm calido fodiemus viscera ferro,
Desperasse putent. magna virtute merendum est,
Cæsar vt, amissis inter tot millia paucis,
Hoc damnum, cladémque vocet. dent fata recessum,

Emittantq́; licet, vitare instantia nolim.
Proieci vitam comites, totúsque futuræ
Mortis agor stimulis: furor est. agnoscere solis
Permissum est, quos iam tangit vicinia fati,
Victurósque Dei celant, vt viuere durent,
Felix esse mori. Sic cunctas sustulit ardor
Nobilium mentes iuuenum: cùm sidera cœli,
Ante ducis voces, oculis humentibus omnes
Aspicerent, flexóque Vrsæ temone pauerent:
Iidem, cùm fortes animos præcepta subissent,
Optauêre diem. nec segnis mergere ponto
Tunc erat astra polus: nam sol Ledæa tenebat
Sidera, vicino cùm lux altissima Cancro est:
Nox tum Thessalicas vrgebat parua sagittas.
Detegit orta dies stantes in rupibus Istros,
Pugnacésque mari Graia cum classe Liburnos.
Tentauêre priùs suspenso vincere bello
Fœderibus, fieret captis si dulcior ipsa
Mortis vita mora. stabat deuota iuuentus,
Damnata iam luce ferox, securáque pugnæ
Promisso sibi fine manu: nullíque tumultus
Excussêre viris mentes ad summa paratas:
Innumerásque simul pauci terráque maríque
Sustinuêre manus: tanta est fiducia mortis.
Vtq́; satis bello visum est fluxisse cruoris,
Versus ab hoste furor: primus dux ipse carinæ
Vulteius iugulo poscens iam fata retecto,
Ecquis, ait, iuuenum est, cuius sit dextra cruore
Digna meo, certaq́; fide per vulnera nostra
Testetur se velle mori? nec plura locuto
Viscera non vnus iamdudum transigit ensis.
Collaudat cunctos: sed eum, cui vulnera prima
Debebat, grato moriens interficit ictu.

Concurrunt

Concurrunt alii; totúmque in partibus vnis
Bellorum fecêre nefas. sic semine Cadmi
Emicuit Dircæa cohors, ceciditq́; suorum
Vulneribus, dirum Thebanis fratribus omen.
Phasidos & campis insomni dente creati
Terrigenæ, missa magicis è cantibus ira,
Cognato tantos implerunt sanguine sulcos:
Ipsáque, inexpertis quod primum fecerat herbis,
Expauit Medea nefas. sic mutua pacti
Fata cadunt iuuenes: minimumq́; in morte virorum
Mors virtutis habet: pariter sternuntq́;, caduntq́;
Vulnere letali: nec quenquam dextra fefellit,
Cùm feriat moriente manu. nec vulnus adactis
Debetur gladiis: percussum est pectore ferrum,
Et iugulis pressêre manum. cùm sorte cruenta
Fratribus incurrant fratres, natúsque parenti:
Haud trepidante tamen toto cum pondere dextra
Exegêre enses. pietas ferientibus vna,
Non repetisse, fuit. iam latis viscera lapsa
Semianimes traxêre foris, multúmque cruoris
Infudêre mari. despectam cernere lucem,
Victorésque suos vultu spectare superbo,
Et mortem sentire iuuat. iam strage cruenta
Conspicitur cumulata ratis: bustísque remittunt
Corpora victores, ducibus mirantibus, vlli
Esse ducem tanti. nullam maiore locuta est
Ore ratem, totum discurrens fama per orbem.
Non tamen ignauæ post hæc exempla virorum
Percipient gentes, quàm sit non ardua virtus
Seruitium fugisse manu. sed regna timentur
Ob ferrum, & sæuis libertas vritur armis:
Ignoratq́; datos, ne quisquam seruiat, enses.
Mors vtinam pauidos vitæ subducere nolles,

Sed virtus te sola daret. Non segnior illo
Marte fuit, qui tunc Libycis exarsit in aruis.
Nanque rates audax Lilybaeo littore soluit
Curio: nec forti velis Aquilone recepto
Inter semirutas magnae Carthaginis arces,
Et Clupeam, tenuit stationis littora notae:
Primáque castra locat cano procul aequore, quà se
Bagrada lentus agit siccae sulcator arenae.
Inde petit tumulos, exesásque vndique rupes,
Antaei quae regna vocat non vana vetustas.
Nominis antiqui cupientem noscere causas,
Cognita per multos docuit rudis incola patres.
Nondum post genitos Tellus effeta gigantes,
Terribilem Libycis partum concepit in antris.
Nec tam iusta fuit terrarum gloria Typhon,
Aut Tityos, Briareúsque ferox: caelóque pepercit,
Quòd non Phlegraeis Antaeum sustulit aruis.
Hoc quoque tam vastas cumulauit munere vires
Terra sui foetus, quòd, cùm tetigêre parentem,
Iam defecta vigent renouato robore membra.
Haec illi spelunca domus: latuisse sub alta
Rupe ferunt, epulas raptos habuisse leones.
Ad somnos non terga ferae praebere cubile
Assuerunt, non sylua torum: virésque resumit
In nuda tellure iacens. periêre coloni
Aruorum Libyes: pereunt, quos appulit aequor,
Auxilióque diu virtus non vsa cadendi,
Terra spernit opes: inuictus robore cunctis,
Quanuis staret, erat. tandem vulgata cruenti
Fama mali, terras monstris aequórque leuantem,
Magnanimum Alciden Libycas exciuit in oras.
Ille Cleonaei proiecit terga leonis,
Antaeus Libyci. perfudit membra liquore

Hospes,

Hospes, Olympiacæ seruato more palæstræ. Gronov. Diatrib. p. 149
Ille parum fidens pedibus contingere matrem,
Auxilium membris calidas infudit arenas. Gronov. Diatrib. pag 143
Conseruêre manus, & multo brachia nexu.
Colla diu grauibus frustra tentata lacertis:
Immotúmque caput fixa cum fronte tenetur.
Mirantúrque habuisse parem. nec viribus uti
Alcides primo voluit certamine totis;
Exhausitque virum: quod creber anhelitus illi
Prodidit, & gelidus fesso de corpore sudor.
Tunc ceruix lassata quati: tunc pectore pectus
Vrgeri: tunc obliqua percussa labare
Crura manu. iam terga viri cedentia victor
Alligat, & medium compressis ilibus arctat: Gronov. Diatrib. pag 140.
Inguináque insertis pedibus distendit, & omnem
Explicuit per membra virum. rapit arida tellus
Sudorem: calido complentur sanguine venæ.
Intumuêre tori, totósque indurauit artus,
Herculeósque nouo laxauit corpore nodos. Gronov. Diatrib. pag 138
Constitit Alcides stupefactus robore tanto:
Nec sic Inachiis, quamuis rudis esset, in vndis
Desectam timuit reparatis anguibus hydram.
Conflixêre pares, telluris viribus ille,
Ille suis. numquam sæuæ sperare nouercæ
Plus licuit. videt exhaustos sudoribus artus,
Ceruicémque viri, siccam cùm ferret Olympum.
Vtque iterum fessis iniecit brachia membris,
Non expectatis Antæus viribus hostis,
Sponte cadit, maiorque accepto robore surgit.
Quisquis inest terris, in fessos spiritus artus
Egeritur: tellúsque viro luctante laborat.
Vt tandem auxilium tactæ prodesse parentis
Alcides sensit: standum est tibi, dixit, & vltrà

Non credère solo, sterniq; vetabere terra:
Hærebis pressis intra mea pectora membris:
Huc Antae cades. sic fatus, sustulit altè
Nitentem in terras iuuenem. morientis in artus
Non potuit nati Tellus summittere vires.
Alcides medium tenuit. iam pectora pigro
Stricta gelu, terrísque diu non credidit hostem.
Hinc aui veteris custos famosa vetustas,
Miratrixq; sui signauit nomine terras.
Sed maiora dedit cognomina collibus istis,
Pœnum qui Latiis reuocauit ab arcibus hostem
Scipio. nam sedes Libyca tellure potito
Hæc fuit. en veteris cernis vestigia valli.
Romana hos primùm tenuit victoria campos.
Curio lætatus, tanquam fortuna locorum
Bella gerat, seruétque ducum sibi fata priorum,
Felici non fausta loco tentoria ponens,
Indulsit castris, & collibus abstulit omen,
Sollicitátque feros non æquis viribus hostes.
Omnis Romanis quæ cesserat Africa signis,
Tunc Vari sub iure fuit: qui robore quanquam
Confisus Latio, regis tamen vndique vires
Exciuit Libycæ gentis, extremáque mundi
Signa suum comitata Iubam. non fusior vlli
Terra fuit domino: quà sunt longissima regna,
Cardine ab occiduo vicinus Gadibus Atlas
Terminat: à medio, confinis Syrtibus Ammon.
At quà læta iacet, vasti plaga feruida regni
Distinet Oceanum, zonæq; exusta calentis
Sufficiunt spatio. populi tot castra sequuntur,
Autololes, Numidæq; vagi, sempérque paratus
Inculto Gætulus equo: tum concolor Indo
Maurus, inops Nasamon, misti Garamante perusto

Marmaridæ

Marmaridæ volucres, æquaturúsque sagittas
Medorum, tremulum cùm torsit missile, Mazax:
Et gens, quæ nudo residens Massylia dorso
Ora leui flectit frænorum nescia virga:
Et solitus vacuis errare mapalibus Afer
Venator, ferríque simul fiducia non est,
Vestibus iratos laxis operire leones.
Nec solùm studiis ciuilibus arma parabat,
Priuatæ sed bella dabat Iuba concitus iræ.
Hunc quoq; , quo superos humanáque polluit anno,
Lege Tribunitia solio depellere auorum
Curio tentârat, Libyamq; auferre tyranno,
Dum regnum te Roma facit. memor ille doloris
Hoc bellum sceptri fructum putat esse retenti.
Hac igitur regis trepidat iam Curio fama,
Et quòd Cæsareis nunquam deuota iuuentus
Illa nimis castris, nec Rheni miles in vndis
Exploratus erat, Corfini captus in arce,
Infidúsque nouis ducibus, dubiusque priori,
Fas vtrunq; putat. sed postquam languida segni
Cernit cuncta metu, nocturnáque munia valli
Desolata fuga, trepida sic mente profatur:
Audendo magnus tegitur timor: arma capessam
Ipse prior: campum miles descendat in æquum,
Dum meus est: variam semper dant otia mentem.
Eripe consilium pugna: cùm dira voluntas
Ense subit prenso, galeæ texêre pudorem,
Quis conferre duces meminit? quis pendere causas?
Quà stetit, inde fauet: veluti fatalis arenæ
Muneribus non ira vetus concurrere cogit
Productos: odêre pares. Sic fatus, apertis
Instruxit campis acies: quem blanda futuris
Deceptura malis belli fortuna recepit.

Nam

Nam pepulit Varum campo, nudatáque fœda
Terga fuga, donec vetuerunt caſtra, cecîdit.
Triſtia ſed poſtquàm ſuperati prœlia Vari
Sunt audita Iubæ: lætus quòd gloria belli
Sit rebus ſeruata ſuis, rapit agmina furtim,
Obſcurátque ſuam per iuſſa ſilentia famam;
Hoc ſolum metuens incautus ab hoſte timeri.
Mittitur, exigua qui prœlia prima laceſſat,
Eliciátque manu, Numidis à rege ſecundus,
Vt ſibi commiſſi ſimulator Sabbura belli:
Ipſe caua regni vires in valle retentat:
Aſpidas vt Pharias cauda ſolertior hoſtis
Ludit, & iratas incerta prouocat vmbra:
Obliquansq́ caput vanas ſerpentis in auras
Effuſæ tuto comprendit guttura morſu
Letiferam citra ſaniem: tunc irrita peſtis
Exprimitur, faucésque fluunt pereunte veneno.
Fraudibus euentum dederat fortuna: feroxq́
Non exploratis occulti viribus hoſtis,
Curio nocturnum caſtris erumpere cogit,
Ignotíſque equitem latè decurrere campis.
Ipſe ſub Auroræ primos excedere motus
Signa iubet caſtris, multùm, fruſtráque rogatus
Vt Libycas metuat fraudes, infectáque ſemper
Punica bella dolis. leti fortuna propinqui
Tradiderat fatis iuuenem: bellúmque trahebat
Auctorem ciuile ſuum. ſuper ardua ducit
Saxa, ſuper cautes abrupto limite ſigna.
Cùm procul è ſummis conſpecti collibus hoſtes
Fraude ſua ceſsêre parum, dum colle relicto
Effuſam patulis aciem committeret aruis.
Ille fugam credens, ſimulatæ neſcius artis,
Vt victor, medios aciem proiecit in agros.

Tunc primùm patuêre doli, Numidæq; fugaces
Vndique completis clauserunt montibus agmen.
Obstupuit dux ipse simul, perituráque turba.
Non timidi petiêre fugam, non prœlia fortes:
Quippe vbi non sonipes motus clangore tubarum
Saxa quatit pulsu, rigidos vexantia frenos fra. 3. obser. pag 4
Ora terens, spargítque iubas, & surrigit aures,
Incertóque pedum pugnat non stare tumultu.
Fessa iacet ceruix. fumant sudoribus armi:
Oráque proiecta squalent arentia lingua:
Pectora rauca gemunt, quæ creber anhelitus vrget:
Et defecta grauis longè trahit ilia pulsus:
Siccáque sanguineis durescit spuma lupatis.
Iámque gradũ neque verberibus, stimulisq; coacti,
Nec, quamuis crebris iussi calcaribus, addunt.
Vulneribus coguntur equi, nec profuit vlli
Cornipedis rupisse moras: neque enim impetus illis
Incursúsque fuit: tantum profertur ad hostes,
Et spatium iaculis oblato vulnere donat. fra. 3. obser. pag 62.
At vagus Apher equos vt primum emisit in agmen:
Tunc campi tremuêre sono: terráque soluta,
Quantus Bistonio torquetur turbine puluis,
Aëra nube sua texit, traxítque tenebras.
Vt verò in pedites fatum miserabile belli
Incubuit: nullo dubii discrimine Martis
Ancipites steterunt casus, sed tempora pugnæ
Mors tenuit. neque enim licuit procurrere contrà,
Et miscere manus. sic vndique septa iuuentus
Comminus obliquis, & rectis eminus hastis
Obruitur: non vulneribus, nec sanguine, solùm
Telòrum nimbo peritura, & pondere ferri.
Ergo acies tanta paruum spissantur in orbem:
Ac, si quis metuens medium correpsit in agmen,

Vix.

Vix impunè suos inter connettitur enses.
Densatúrque globus, quantum pede prima relato
Constrinxit gyros acies. non arma mouendi
Iam locus est pressis: stipatáque membra teruntur.
Frangitur armatum colliso pectore pectus.
Non tam læta tulit victor spectacula Maurus
Quàm fortuna dabat: fluuios non ille cruoris,
Membrorúmque videt lapsum, & ferientia terram
Corpora: compressum turba stetit omne cadauer.
Excitet inuisas dira Carthaginis vmbras
Inferiis fortuna nouis: ferat ista cruentus
Annibal, & Pœni tam dira piacula manes.
Romanam, Superi, Libyca tellure ruinam
Pompeio prodesse nefas, votísque Senatus.
Aphrica nos potiùs vincat sibi. Curio fusas
Vt vidit campis acies, & cernere tantas
Permisit clades compressus sanguine puluis,
Non tulit afflictis animam producere rebus,
Aut sperare fugam: ceciditque in strage suorum
Impiger ad letum, & fortis virtute coacta.
Quid nunc rostra tibi prosunt turbata, forúmque,
Vnde Tribunitia plebeius signifer arce
Arma dabas populis? quid prodita iura Senatus,
Et gener, atque socer bello concurrere iussi?
Antè iaces, quàm dira duces Pharsalia confert,
Spectandúmque tibi bellum ciuile negatum est.
Has vrbi misera vestro de sanguine pœnas
Ferre datis: luitis iugulo sic arma potentes.
Felix Roma quidem, ciuésque habitura beatos,
Si libertatis superis tam cura placeret,
Quàm vindicta placet. Libycas en nobile corpus
Pascit aues, nullo contectus Curio busto.
At tibi nos (quandò non proderit ista silere

A qui-

A quibus omne æui senium sua famâ repellit,)
Digna damus, iuuenis, merita præconia vitæ.
Haud alium tanta ciuem tulit indole Roma,
Aut cui plus leges deberent recta sequenti.
Perdita tunc Vrbi nocuerunt secula, postquam
Ambitus, & luxus, & opum metuenda facultas
Transuerso mentem dubiam torrente tulerunt.
~~Momentúmque fuit mutatus Curio rerum~~, Flor lib 4 cap 2.
Gallorum captus spoliis, & Cæsaris auro.
Ius licet in iugulos nostros sibi fecerit ense
Sylla potens, Mariúsque ferox, & Cinna cruentus:
Cæsareaq́; domus series; cui tanta potestas
Concessa est: emere omnes, hic vendidit Vrbem.

M. AN.

Massiliaq́; sua donatur libera Phocis.
Tunc Sadalen, fortémque Cotyn, fidumq́; per arma
Deiotarum, & gelidæ dominum Rhasipolin oræ
Collaudant: Libyámque iubent auctore Senatu
Sceptrifero parêre Iubæ. prô tristia fata!
Et tibi non fidæ gentis dignissime regno,
Fortunæ Ptolemæe pudor, criménque Deorum,
Cingere Pellæo pressos diademate crines
Permissum: sæuum in populos puer accipis ensem:
Atque vtinam in populos! donata est regia Lagi,
Accessit Magni iugulus: regnúmque sorori
Ereptum est, soceróque nefas. iam turba soluto
Arma petit cœtu, quæ cùm populíque, ducésque
Casibus incertis, & cæca sorte pararent,
Solus in ancipites metuit descendere Martis
Appius euentus: finemq́; expromere rerum
Sollicitat superos, multósque obducta per annos
Delphica fatidici reserat penetralia Phœbi.
Hesperio tantum, quantum semotus Eoo
Cardine, Parnassus gemino petit æthera colle,
Mons Phœbo, Bromióque sacer: cui numine misto
Delphica Thebanæ referunt trieterica Bacchæ.
Hoc solum fluctu terras mergente cacumen
Eminuit, pontóque fuit discrimen, & astris.
Tu quoque vix summam seductus ab æquore rupem
Extuleras, vnóque iugo Parnasse latebas.
Vltor ibi expulsæ premerent cùm viscera partus
Matris, adhuc rudibus Pæan Pythona sagittis
Explicuit, cùm regna Themis, tripodásque teneret.
Vt vidit Pæan vastos telluris hiatus
Diuinam spirare fidem, ventósque loquaces
Exhalare solum, sacris se condidit antris,
Incubuítque adyto, vates ibi factus, Apollo.

Quis

[...]RSONS LIB[...] [...]iversit[...] MICHIGA[...]

Quis latet hîc superûm? quod numē ab æthere pressum
Dignatur cæcas inclusũ habitare cauernas?
Quis terram cœli patitur Deus, omnia cursus
Aeterni secreta tenens, mundíque futuri
Conscius, ac populis sese proferre paratus,
Contactúsque ferens hominis, magnúsq; , potensq;,
Siue canit fatum, seu quod iubet ipse canendo
Fit fatum? Forsan terris inserta regendis,
Aëre libratum vacuo quæ sustinet orbem,
Totius pars magna Iouis Cirrhæa per antra
Exit, & atherio trahitur connexa Tonanti.
Hoc vbi virgineo conceptum est pectore numen,
Humanam feriens animam sonat, oráque vatis
Soluit, ceu Siculus flammis vrgentibus Aetnam
Vndat apex: Campana fremens ceu saxa vaporat
Conditus Inarimes æterna mole Typhoeus.
Hoc tamen expositum cunctis, nullíque negatum
Numen, ab humani solum se labe furoris
Vindicat. haud illic tacito mala vota susurro
Concipiunt. nam fixa canens, mutandáque nulli
Mortales optare vetat: iustísque benignus
Sæpe dedit sedem totas mutantibus vrbes,
Vt Tyriis: dedit ille minas impellere belli,
Vt Salaminiacum meminit mare. sustulit iras
Telluris sterilis, monstrato fine: resoluit
Aëra tabificum. non vllo secula dono
Nostra carent maiore Deûm, quàm Delphica sedes
Quod siluit, postquam reges timuêre futura,
Et superos vetuêre loqui. nec voce negata
Cyrrhææ mœrent vates, templíque fruantur
Iustitio. nam si qua Deus sub pectora venit,
Numinis aut pœna est mors immatura recepti,
Aut pretium: quippe stimulo fluctúque furoris

Compages humana labat, pulsúsque Deorum
Concutiunt fragiles animas. Sic tempore longo
Immotos tripodas, vastæq; silentia rupis
Appius Hesperii scrutator ad vltima fati
Sollicitat. iussus sedes laxare verendas
Antistes, pauidámque Deis immittere vatem,
Castalios circum latices, nemorúmque recessus
Phemonoën errore vagam, curísque vacantem
Corripuit, cogítque fores irrumpere templi.
Limine terrifico metuens consistere Phœbas,
Absterrere ducem noscendi ardore futuri
Cassa fraude parat. quid spes (ait) improba veri
Te Romane trahit? muto Parnassus hiatu
Conticuit, pressitq; Deum: seu spiritus istas
Destituit fauces, mundíque in deuia versum
Duxit iter: seu barbarica cùm lampade Pytho
Arsit, in immensas cineres abière cauernas,
Et Phœbi tenuère viam: seu sponte Deorum
Cirrha silet, fatíque sat est arcana futuri
Carmine longæua vobis commissa Sibyllæ:
Seu Pæan solitus templis arcere nocentes,
Ora quibus soluat nostro non inuenit æuo.
Virginei patuère doli, fecítque, negatis
Numinibus, metus ipse fidem. tum torta priores
Stringit vitta comas, crinésque in terga solutos
Candida Phocaica complectitur infula lauro.
Hærentem, dubiámque premens in templa sacerdos
Impulit. illa pauens adyti penetrale remoti
Fatidicum, prima templorum in parte resistit:
Atq; Deum simulans, sub pectore ficta quieto
Verba refert, nullo confusa murmure vocis
Instinctam sacro mentem testata furore,
Haud æquè læsura ducem, cui falsa canebat,

Quàm

Quàm tripodas, Phœbíque fidem. nõ rupta trementi
Verba sono, nec vox antri complere capacis
Sufficiens spatium, nullóque horrore comarum
Excussa laurus, immotáque culmina templi,
Securúmque nemus, veritam se credere Phœbo
Prodiderant. sentit tripodas cessare, furensq́;
Appius: Et nobis meritas dabis impia pœnas,
Et superis, quos fingis, ait, nisi mergeris antris,
Déque orbis trepidi tanto consulta tumultu
Desinis ipsa loqui. Tandem conterrita virgo
Confugit ad tripodas, vastísque abducta cauernis
Hæsit, & insueto concepit pectore numen,
Quod non exhausta per tot iam secula rupis
Spiritus ingessit vati: tandémque potitus
Pectore Cirrhæo, non vnquam plenior artus
Phœbados irrupit Pæan: mentémque priorem
Expulit, atq; hominem toto sibi cedere iussit
Pectore. bacchatur demens aliena per antrum
Colla ferens, vittásque Dei, Phœbeáque serta
Erectis discussa comis, per inania templi
Ancipiti ceruice rotat, spargitq́; vaganti
Obstantes tripodas, magnóque exæstuat igne,
Iratum te Phœbe ferens: nec verbere solo
Vteris, & stimulis, flammas in viscera mergis.
Accipit & frænos: nec tantum prodere vati,
Quantum scire, licet. venit ætas omnis in vnam
Congeriem: miserúmque premunt tot secula pectus,
Tanta patet rerum series, atque omne futurum
Nititur in lucem: vocémque petentia fata
Luctantur: non prima dies, non vltima mundi,
Non modus Oceani, numerus non dêerat arenæ.
Talis in Euboïco vates Cumana recessu,
Indignata suum multis seruire furorem

Gentibus, ex tanta fatorum strage superba
Excerpsit Romana manu. sic plena laborat
Phemonoë Phœbo, dum te consultor operti
Castalia tellure Dei vix inuenit, Appi,
Inter fata diu quærens tam magna latentem.
Spumea tunc primum rabies vesana per ora
Effluit, & gemitus, & anhelo clara meatu
Murmura: tunc mœstus vastis vlulatus in antris,
Extremaq́; sonant domita iam virgine voces.
Effugis ingentes, tanti discriminis expers,
Bellorum Romane minas: solúsque quietem
Euboici vasta lateris conualle tenebis.
Cætera suppressit, faucésque obstruxit Apollo.
Custodes tripodes fatorum, arcanáque mundi,
Túque potens veri Pæan, nullúmque futuri
A Superis celate diem, suprema ruentis
Imperii, casósque duces, & funera regum,
Et tot in Hesperio collapsas sanguine gentes
Cur aperire times? an nondum numina tantum
Decreuêre nefas? & adhuc dubitantibus astris
Pompeii damnare caput, tot fata tenentur?
Vindicis an gladii facinus, pœnásque furorum,
Regnáque ad vltores iterum redeuntia Brutos,
Vt peragat fortuna, taces? tunc pectore vatis
Impacta cessêre fores, exclusáque templis
Prosiluit: perstat rabies, nec cuncta locuta est.
Quem non emisit, superest Deus. ille feroces
Torquet adhuc oculos, totóque vagantia cœlo
Lumina: nunc vultu pauido, nunc torua minaci,
Stat nunquam facies: rubor igneus inficit ora,
Liuentésque genas: nec, qui solet esse timenti,
Terribilis sed pallor inest: nec fessa quiescunt
Corda, sed vt tumidus Boreæ post flamina pontus

Rauca

Rauca gemit; sic multa leuant suspiria vatem.
Dúmque à luce sacra, qua vidit fata, refertur
Ad vulgare iubar, mediæ venêre tenebræ.
Immisit Stygiam Pæan in viscera Lethen,
Quæ raperet secreta Deûm. tum pectore verum
Fugit, & ad Phœbi tripodas redière futura:
Vixq; refecta cadit. nec te vicinia leti
Territat ambiguis frustratum sortibus Appi:
Iure sed incerto mundi, subsidere regnum subsistere leg. Gronov. l. observat. pag. [illegible].
Chalcidos Euboicæ vana spe rapte parabas.
Heu demens, nullum belli sentire fragorem,
Tot mundi caruisse malis, præstare Deorum
Excepta quis morte potest! secreta tenebis
Littoris Euboici memorando condite busto,
Quà maris angustat fauces saxosa Carystos,
Et tumidis infesta colit quà numina Rhamnus, Gron. diatrib. in Stat.
Arctatus rapido feruet qua gurgite pontus,
Euripúsque trahit, cursum mutantibus vndis,
Chalcidicas puppes ad iniquam classibus Aulim. Gron. ad. Senec. Tro. [illegible]
Interea domitis Cæsar remeabat Ibêris,
Victrices aquilas alium laturus in orbem:
Cùm propè fatorum tantos per prospera cursus
Auertêre Dei. nullo nam Marte subactus
Intra castrorum timuit tentoria ductor
Perdere successus scelerum: cùm panè fideles
Per tot bella manus satiatæ sanguine tandem
Destituêre ducem: seu mœsto classica paulùm
Intermissa sono, clausúsque, & frigidus ensis,
Expulerat belli furias: seu præmia miles
Dum maiora petit, damnat causámque, ducémque,
Et scelere imbutos etiam nunc venditat enses.
Haud magis expertus discrimine Cæsar in vllo est,
Quam non è stabili, tremulo sed culmine cuncta

Despiceret, staretque super titubantia fultus,
Tot raptis truncus manibus, gladióque relictus
Pænè suo, qui tot gentes in bella trahebat,
Scit non esse ducis strictos, sed militis, enses.
Non pauidum iam murmur erat, nec pectore tecto
Ira latens: nam quæ dubias constringere mentes
Causa solet, dũ quisque pauet, quibus ipse timori est,
Seq; putat solum regnorum iniusta grauari,
Haud retinet. quippe ipsa metus exoluerat audax
Turba suos. quicquid multis peccatur, inultum est.
Effudêre minas: Liceat discedere Cæsar
A rabie scelerum. quæris terráque maríque
His ferrum iugulis, animásque effundere viles
Quolibet hoste paras: partem tibi Gallia nostri
Eripuit: partem duris Hispania bellis:
Pars iacet Hesperia: totóque exercitus orbe
Te vincente perit. Terris fudisse cruorem
Quid iuuat Arctois, Rhodano, Rhenóque subactis?
Tot mihi pro bellis bellum ciuile dedisti.
Cepimus expulso patriæ cum tecta Senatu,
Quos hominum, vel quos licuit spoliare Deorum?
Imus in omne nefas, manibus, ferróque nocentes,
Paupertate pii. finis quis quæritur armis?
Quid satis est, si Roma parum? iam respice canos,
Inualidásque manus, & inanes cerne lacertos.
Vsus abit vitæ: bellis consumsimus æuum.
Ad mortem dimitte senes. en improba vota:
Non duro liceat morientia cespite membra
Ponere, non anima galeam fugiente ferire,
Atque oculos morti clausuram quærere dextram,
Coniugis illabi lacrymis, vniq; paratum
Scire rogum. liceat morbis finire senectam.
Sit præter gladios aliquod sub Cæsare fatum.

Quid,

Quid, velut ignaros ad quæ portenta paremur,
Spe trahis? vsqueadeò soli ciuilibus armis
Nescimus cuius sceleris sit maxima merces?
Nil actum est bellis, si non dum comperit istas
Omnia posse manus. nec fas, nec vincula iuris
Hoc audere vetant. Rheni mihi Cæsar in vndis
Dux erat, hîc socius. Facinus quos inquinat, æquat.
Adde, quòd ingrato meritorũ iudice virtus
Nostra perit. quicquid gerimus, fortuna vocatur.
Nos fatum sciat esse suum. licet omne Deorum
Obsequium speres, irato milite, Cæsar,
Pax erit. Hæc fatus, totis discurrere castris
Cœperat, infestoq́ ducem deposcere vultu.
Sic eat, ô Superi, quando pietásque, fidésque
Destituunt, morésque malos sperare relictum est;
Finem ciuili faciat discordia bello.
Quem non ille ducem potuit terrere tumultus!
Fata sed in præceps solitus demittere Cæsar,
Fortunámque suam per summa pericula gaudens
Exercere, venit: nec, dum desæuiat ira,
Expectat: medios properat tentare furores.
Non illis vrbes, spoliandáque templa negasset,
Tarpeiamq́ Iouis sedem, matrésque Senatus,
Passurásque infanda nurus. vult omnia Cæsar
A se sæua peti, vult præmia Martis amari:
Militis indomiti tantum mens sana timetur.
Non pudet, heu Cæsar, soli tibi bella placere
Iam manibus damnata tuis? hos antè pigebit
Sanguinis? his ferri graue ius erit? ipse per omne
Fásque nefasq́ rues? lassare, & disce sine armis
Posse pati: liceat scelerum tibi ponere finem.
Sæue quid insequeris? quid iam nolentibus instas?
Bellum te ciuile fugit. Stetit aggere fultus

 Cespitis,

Cespitis, intrepidus vultu, meruitque timeri
Non metuens: atque hæc ira dictante profatur.
Qui modò in absentem vultu, dextráque furebas
Miles, habes nudũ, promtumq; ad vulnera pectus.
Hic fuge, si belli finis placet, ense relicto.
Detegit imbelles animos nil fortiter ausa
Seditio, tantúmque fugam meditata iuuentus,
Ac ducis inuicti rebus lassata secundis.
Vadite, méque meis ad bella relinquite fatis:
Inuenient hæc arma manus, vobísque repulsis,
Tot reddet Fortuna viros, quot tela vacabunt.
An' ne fugam Magni tanta cum classe sequuntur
Hesperiæ gentes, nobis victoria turbam
Non dabit, impulsi tantum quæ præmia belli
Auferat, & vestri rapta mercede laboris,
Lauriferos nullo comitetur vulnere currus?
Vos defecta senes, exhaustáque sanguine turba
Cernetis nostros iam plebs Romana triumphos.
Cæsaris an cursus vestræ sentire putatis
Damnum posse fugæ? veluti si cuncta minentur
Flumina, quos miscent pelago, subducere fontes,
Non magis ablatis vnquam decresceret æquor,
Quàm nunc crescit, aquis: an vos momenta putatis
Vlla dedisse mihi? nunquam sic cura Deorum
Se premit, vt vestræ morti, vestræq; saluti
Fata vacent. Procerũ motus hæc cuncta sequũtur.
Humanum paucis viuit genus. orbis Iberi
Horror, & Arctoi, nostro sub nomine miles,
Pompeio certè fugeres duce. fortis in armis
Cæsareis Labienus erat: nunc transfuga vilis
Cum duce prælato terras, atque æquora lustrat.
Nec melior mihi vestra fides, si bella nec hoste,
Nec duce me geritis. quisquis mea signa relinquit,

Nec

Nec Pompeianis tradit sua partibus arma,
Hic nunquam vult esse meus. sunt ista profectò
Cura castra Deis, qui me committere tantis,
Non nisi mutato voluerunt milite, bellis.
Heu, quantum Fortuna humeris iam pondere fessis
Amolitur onus! sperantes omnia dextras
Exarmare datur, quibus hic non sufficit orbis.
Iam certè mihi bella geram: discedite castris:
Tradite nostra viris ignaui signa Quirites.
At paucos, quibus hæc rabies auctoribus arsit,
Non Cæsar, sed pœna tenet. procumbite terræ:
Infidúmque caput, feriendáque tendite colla.
Et tu, quo solo stabunt iam robore castra,
Tiro rudis, specta pœnas, & disce ferire,
Disce mori. Tremuit sæua sub voce minantis
Vulgus iners: vnúmque caput, tam magna iuuentus
Priuatum factura timet: velut ensibus ipsis
Imperet, inuito moturus milite ferrum.
Ipse pauet, ne tela sibi dextræq́ negentur
Ad scelus hoc Cæsar: vicit patientia sæui
Spem ducis, & iugulos, non tantùm præstitit enses.
Nil magis, assuetas sceleri quàm perdere mentes,
Atq; perire timet. tam diro fœderis ictu
Parta quies, pœnáque redit placata iuuentus.
Brundusium decimis iubet hanc attingere castris,
Et cunctas reuocare rates, quas auius Hydrus,
Antiquúsque Taras, secretáque littora Leucæ,
Quas recipit Salapina palus, & subdita Sipus
Montibus: Ausoniam quà torquens frugifer oram,
Dalmatico Boreæ, Calabróque obnoxius Austro
Appulus Adriacas exit Garganus in vndas.
Ipse petit trepidam tutus sine milite Romam
Iam doctam seruire togæ: populóque precanti

Scilicet

Scilicet indulgens, summum Dictator honorem
Contigit, & lætos fecit se Consule fastos.
Namq; omneis voces, per quas iam tempore tanto
Mentimur dominis, hæc primùm repperit ætas,
Qua sibi ne ferri ius vllum Cæsar abesset,
Ausonias voluit gladiis miscere secures.
Addidit & fasces aquilis, & nomen inane
Imperii rapiens, signauit tempora digna
Mœsta nota. nam quo meliùs Pharsalicus annus
Consule notus erit? fingit solennia campus,
Et non admissæ dirimit suffragia plebis,
Decantátque tribus, & vana versat in vrna.
Nec cœlum seruare licet: tonat augure surdo,
Et læta iurantur aues, bubone sinistro.
Inde perit primùm quondam veneranda potestas
Iuris inops: careat tantum ne nomine tempus,
Menstruus in fastos distinguit secula Consul.
Nec non Iliacæ numen quod præsidet Albæ
Haud meritum Latio solennia sacra subacto
Vidit flammifera confectas nocte Latinas.
Inde rapit cursus, &, quæ piger Appulus arua
Deseruit rastris, & inerti tradidit herbæ,
Ocyor & cœli flammis, & tigride fœta
Transcurrit: curuiq; tenens Minoïa tecta
Brundusii, clausas ventis brumalibus vndas
Inuenit, & pauidas hyberno sidere classes.
Turpe duci visum est rapiendi tempora belli
In segnes exisse moras, portúque teneri,
Dum pateat tutum vel non felicibus æquor.
Expertes animos pelagi sic robore complet:
Fortius hyberni flatus, cœlúmque fretúmque
Cùm cepêre, tenent, quàm quos incumbere certos
Perfida nubiferi vetat inconstantia veris.

Nec

Nec maris anfractus, lustrandáque littora nobis,
Sed recti fluctus, sóloque Aquilone secandi.
Hic vtinam summi curuet carchesia mali,
Incumbátque furens, & Graia ad mœnia perflet,
Ne Pompeiani Phæacum è littore toto
Languida iactatis comprendant carbasa remis:
Rumpite, quæ retinent felices vincula proras.
Iamdudum nubes, & sæuas perdimus vndas.
Sidera prima poli Phœbo labente sub vndas
Exierant, & luna suas iam fecerat vmbras:
Cùm pariter soluêre rates, totósque rudentes
Laxauêre sinus: & flexo nauita cornu
Obliquat læuo pede carbasa, summáque pandens
Suppara velorum perituras colligit auras.
Vt primùm lenior propellere lintea ventus
Incipit, exiguumq; tument; mox reddita malo
In mediam cecidêre ratem: terráque relicta
Non valet ipsa sequi puppes, quæ vexerat aura.
Aequora lenta iacent alto torpore ligata.
Pigrius immotis hæsêre paludibus vnda,
Sic stat iners Scythicas astringens Bosporus vndas
Cùm glacie retinente fretum non impulit Ister,
Immensúmque gelu tegitur mare: comprimit vnda,
Deprendit quascunque rates: nec peruia velis
Aequora frangit eques, fluctúque latente sonantē
Orbita migrantis scindit Mæotida Bessi.
Sæua quies pelagi, mœstóque ignaua profundo
Stagna iacentis aquæ, veluti deserta rigente
Aequora natura cessant: Pontúsque vetustas
Oblitus seruare vices non commeat æstu,
Non horrore tremit: non Solis imagine vibrat.
Casibus innumeris fixæ patuêre carinæ.
Illinc infestæ classes, & inertia tonsis

Aequora

Aequora motura; grauis hinc languore profundi
Obsessis ventura fames. noua vota timori
Sunt inuenta nouo, fluctus, nimiásque precari
Ventorum vires, dum se torpentibus vnda
Excutiat stagnis, & sit mare. nubila nusquam,
Vndarúmque minæ: cœlo languente, fretóque
Naufragii spes omnis abit. sed nocte fugata
Læsum nube diem iubar extulit, imáque sensim
Concussit pelagi, mouítque Ceraunia nautis.
Inde rapi cœpere rates, atque æquora classem
Curua sequi, quæ iam vento, fluctúque secundo
Lapsa Palæstinas vncis confixit arenas.
Prima duces vidit iunctis consistere castris
Tellus, quam volucer Genusus, quam mollior Apsus
Circumeunt ripis. Apso gestare carinas
Causa palus, leni quam fallens egerit vnda.
At Genusum nunc sole niues, nunc imbre solutæ
Præcipitant: neuter longo se gurgite lassat,
Sed minimum terræ vicino littore nouit.
Hoc fortuna loco tantæ duo nomina famæ
Composuit: miseríque fuit spes irrita mundi,
Posse duces parua campi statione diremtos
Admotum damnare nefas. nam cernere vultus,
Et voces audire datur: multósque per annos
Dilectus tibi, Magne, socer, post pignora tanta,
Sanguinis infausti sobolem, mortémque nepotis,
Te nisi Niliaca propius non vidit arena.
Cæsaris attonitam miscenda ad prœlia mentem
Ferre moras scelerum partes iussêre relictæ.
Ductor erat cunctis audax Antonius armis,
Iam tum ciuili meditatus Leucada bello.
Illum sæpe minis Cæsar, precibúsque morantem
Euocat: O mundi tantorum causa malorum,

Quid

Quid Superos, & fata tenes? sunt cætera cursu
Acta meo, summam rapti per prospera belli
Te poscit Fortuna manum. num rupta vadosis
Syrtibus incerto Libye nos diuidit æstu?
Nunquid inexperto tua credimus arma profundo?
Inq; nouos traheris casus? ignaue, venire
Te Cæsar, non ire, iubet. prior ipse per hostes
Percussi medias alieni iuris arenas.
Tu mea castra times? pereuntia tempora fati
Conqueror: in ventos impendo vota, fretúmque.
Ne retine dubium cupientes ire per æquor:
Si bene nota mihi est, ad Cæsaris arma iuuentus
Naufragio venisse volet. iam voce doloris
Vtendum est: non ex æquo diuisimus orbem.
Epirum Cæsarq; tenet, totúsque Senatus:
Ausoniam tu solus habes. his térque, quatérque
Vocibus excitum postquàm cessare videbat,
Dum se deesse Deis, at non sibi numina, credit:
Sponte per incautas audet tentare tenebras,
Quod iussi timuêre, fretum: temeraria prono
Expertus cessisse Deo: fluctúsque verendos
Classibus, exigua sperat superare carina.
Soluerat armorum fessas nox languida curas:
Parta quies miseris, in quorum pectora somno
Dat vires fortuna minor: iam castra silebant:
Tertia iam vigiles commouerat hora secundos,
Cæsar sollicito per vasta silentia gressu
Vix famulis audenda parat: cunctísque relictis,
Sola placet Fortuna comes. tentoria postquàm
Egressus vigilum, somno cedentia membra
Transiluit, questus tacitè quòd fallere posset;
Littora curua legit, primísque inuênit in vndis
Rupibus exesis hærentem fune carinam.

Rectorem;

Rectorem, dominumq́ ratis secura tenebat
Haud procul inde domus, non vllo robore fulta,
Sed sterili iunco, cannáque intexta palustri,
Et latus inuersa nudum munita phaselo.
Hæc Cæsar bis térque manu quassantia tectum
Limina commouit. molli consurgit Amyclas,
Quē dabat, alga, toro. Quisnam mea naufragus, in-
Tecta petit? aut quē nostra Fortuna coëgit (quit,
Auxilium sperare casæ? Sic fatus, ab alto
Aggere, iam tepida sublato fune fauilla,
Scintillam tenuem commotos pauit in ignes,
Securus belli: prædam ciuilibus armis
Scit non esse casas. O vita tuta facultas
Pauperis, angustíque lares! ô munera nondum
Intellecta Deûm! quibus hoc contingere templis,
Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
Cæsarea pulsante manu? tum poste recluso,
Dux ait: Expecta votis maiora modestis,
Spésque tuas laxa iuuenis, si iussa secutus
Me vehis Hesperiam, non vltrà cuncta carinæ
Debebis, manibusq́ inopem duxisse senectam.
Ne cessa præbere Deo tua fata, volenti
Angustos opibus subitis implere Penates.
Sic fatur: quanquam plebeio tectus amictu,
Indocilis priuata loqui. tum pauper Amyclas:
Multa quidem prohibent nocturno credere ponto.
Nam sol non rutilas deduxit in æquora nubes,
Concordésque tulit radios: Noton altera Phœbi,
Altera pars Borean diducta luce vocabat.
Orbe quoque exhaustus medio, languensq́ recessit,
Spectantes oculos infirmo lumine passus.
Lunáque non gracili surrexit lucida cornu,
Aut orbis medii puros exesa recessus:

Nec

Nec duxit recto tenuata cacumina cornu,
Ventorúmque nota rubuit: tum lurida pallens
Ora tulit vultu sub nubem tristis ituro.
Sed mihi nec motus nemorum, nec littoris ictus,
Nec placet incertus, qui prouocat æquora, Delphin:
Aut siccũ quod mergus amat: quodq́; ausa volare
Ardea sublimis pennæ confisa natanti:
Quodq́; caput spargens vndis, velut occupet imbrẽ,
Instabili gressu metitur littora cornix.
Sed si magnarum poscunt discrimina rerum,
Haud dubitem præbere manus: vel littora tangam
Iussa, vel hoc potius pelagus, flatúsque negabunt.
Hæc fatur, soluensq́; ratem dat carbasa ventis:
Ad quorum motus non solum lapsa per altum
Aëra dispersos traxêre cadentia sulcos
Sidera: sed summis etiam quæ fixa tenentur
Astra polis, sunt visa quati. niger inficit horror
Terga maris: longo per multa volumina tractu
Aestuat vnda minax: flatúsque incerta futuri,
Turbida testantur conceptos æquora ventos.
Tunc rector trepidæ fatur ratis: Aspice sæuum
Quãta paret pelagus: Zephyrósne intẽdat, an Euros
Incertũ est: puppim dubius ferit vndiq́; pontus.
Nubibus, & cœlo Notus est. si murmura ponti
Consulimus, Cori verrent mare. gurgite tanto,
Nec ratis Hesperias tanget, nec naufragus oras.
Desperare viam, & vetitos conuertere cursus
Sola salus. liceat vexata littora puppe
Prendere, ne longè nimium sit proxima tellus.
Fisus cuncta sibi cessura pericula Cæsar,
Sperne minas, inquit, pelagi, ventóque furenti
Trade sinum. Italiam si cœlo auctore recusas,
Me pete. sola tibi causa hæc est iusta timoris,

Vectorem non nosse tuum; quem numina nunquam
Destituunt; de quo malè tunc Fortuna meretur,
Cùm post vota venit: medias perrumpe procellas
Tutela secure mea. cœli iste fretique,
Non puppis nostræ labor est: hanc Cæsare pressam
A fluctu defendet onus. nec longa furori
Ventorum sæuo dabitur mora: proderit vndis
Ista ratis. nec flecte manum: fuge proxima velis
Littora: tum Calabro portu te crede potitum,
Cùm iam non poterit puppi, nostræq; saluti
Altera terra dari. quid tanta strage paretur
Ignoras? quærit pelagi, cœlique tumultu
Quid præstet Fortuna mihi. Non plura locuto
Auulsit laceros percussa puppe rudentes
Turbo rapax, fragilemque superuolitantia malum
Vela tulit: sonuit, victis compagibus, alnus.
Inde ruunt toto concita pericula mundo.
ad. Senec. Trag. 554. *Primus ab Oceano caput exeris Atlanteo,*
Core, mouens æstus: iam te tollente furebat
Pontus, & in scopulos totas erexerat vndas.
Occurrit gelidus Boreas, pelagúsque retundit:
Et dubium pendet, vento cui concidat, æquor.
Sed Scythici vicit rabies Aquilonis, & vndas
Torsit, & abstrusas penitus vada fecit arenas.
Nec perfert pontum Boreas ad saxa, suúmque
In fluctus Cori frangit mare: motáque possunt
Æquora subductis etiam concurrere ventis.
Non Euri cessasse minas, non imbribus atrum
Aeolii iacuisse Notum sub carcere saxi
Crediderim: cunctos solita de parte ruentes
Defendisse suas violento turbine terras,
Sic pelagus mansisse loco. nam parua procellis
Æquora rapta ferunt: Aegæas transit in vndas
Tyrrhenum:

Tyrrhenum: sonat Ionio vagus Adria ponto.
Ah quoties frustrà pulsatos æquore montes
Obruit illa dies! quàm celsa cacumina pessum
Tellus victa dedit! non vllo littore surgunt
Tam validi fluctus, alióque ex orbe voluti
A magno venêre mari, mundúmque coërcens
Monstriferos agit vnda sinus. Sic rector Olympi
Cuspide fraterna lassatum in secula fulmen
Adiuuit, regnóque accessit terra secundo,
Cùm mare conuoluit gentes, cùm littora Tethys
Noluit vlla pati, cœlo contenta teneri.
Tunc quoq; tanta maris moles creuisset in astra,
Ni Superûm rector pressisset nubibus vndas.
Non cœli nox illa fuit: latet obsitus äër
Infernæ pallore domus, nimbísque grauatus
Deprimitur, fluctúsque in nubibus accipit imbrem.
Lux etiam metuenda perit, nec fulgura currunt
Clara, sed obscurum nimbosius dissilit aër.
Tunc Superũ conuexa tremunt, atque arduus axis
Insonuit, motáque poli compage laborant.
Extimuit Natura chaos: rupisse videntur
Concordes elementa moras, rursúsque redire
Nox manes mistura Deis. spes vna salutis,
Quòd tanta mundi nondum periêre ruina.
Quantum Leucadio placidus de vertice pontus
Despicitur, tantum nautæ vidêre trementes
Fluctibus è summis præceps mare: cúmque tumentes
Rursus hiant vndæ, vix eminet æquore malus.
Nubila tanguntur velis, & terra carina.
Nam pelagus, qua parte sedet, non celat arenam
Exhaustũ in cumulos, omnisq; in fluctibus vnda est.
Artis opem vicêre metus: nescitq; magister
Quam frangat, cui cedat aquæ. discordia Ponti

Succurrit miseris, fluctúsque euertere puppim
Non valet in fluctus: victum latus vnda repellens
Erigit, atque omni surgit ratis ardua vento.
Non humilem Sasona vadis, non littora curua
Thessaliæ saxosa pauent, oraq; malignos
Ambraciæ portus: scopulosa Ceraunia nautæ
Summa timent. Credit iam digna pericula Cæsar
Fatis esse suis. tantúsne euertere, dixit,
Me Superis labor est: parua quem puppe sedentem
Tam magno petiêre mari? si gloria leti
Est pelago donata mei, bellísque negamur;
Intrepidus, quancunque datis mihi numina, mortem
Accipiam. licet ingentes abruperit actus
Festinata dies fatis; sat magna peregi.
Arctoas domui gentes: inimica subegi
Arma metu: vidit Magnum mihi Roma secundum.
Iussa plebe tuli fasces per bella negatos:
Nulla meis aberit titulis Romana potestas.
Nesciat hoc quisquam, nisi tu, quæ sola meorum
Conscia votorum es, me, quamuis plenus honorum,
Et Dictator eam Stygias, & Consul ad vmbras,
Priuatum Fortuna, mori. mihi funere nullo
Est opus ô Superi: lacerum retinete cadauer
Fluctibus in mediis: desint mihi busta, rogúsque,
Dum metuar semper, terráque expecter ab omni.
Hæc fatum decimus, dictu mirabile, fluctus
Inualida cum puppe leuat: nec rursus ab alto
Aggere deiecit pelagi, sed pertulit vnda,
Scruposisq; angusta vacant vbi littora saxis,
Imposuit terræ. pariter tot regna, tot vrbes
Fortunamq; suam tacta tellure recepit.
Sed non tam remeans Cæsar iam luce propinqua,
Quàm tacita sua castra fuga, comitesq; fefellit.

Circunfusa

Circumfusa duci fleuit, gemitúque suorum,
Et non ingratis incessit turba querelis.
Quò te dure tulit virtus temeraria Cæsar?
Aut quæ nos viles animas in fata relinquens,
Inuitis spargenda dabas tua membra procellis?
Cùm tot in hac anima populorum vita, salúsque
Pendeat, & tantus caput hoc sibi fecerit orbis,
Sæuitia est voluisse mori. nullúsne tuorum
Emeruit comitum, fatis non posse superstes
Esse tuis? cùm te raperet mare, corpora segnis
Nostra sopor tenuit. pudet heu: tibi causa petendæ
Hæc fuit Hesperiæ? visum est committere quenquam
Tam sæuo crudele mari? sors vltima rerum
In dubios casus, & prona pericula mortis
Præcipitare solet. mundi iam summa tenentem
Permisisse mari! tantum quid numina lassas?
Sufficit ad fatum belli fauor iste, labórque
Fortunæ, quòd te nostris impegit arenis?
Hinc vsus placuere Deûm, non rector vt orbis,
Nec dominus rerum, sed felix naufragus esses?
Talia iactantes, discussa nocte, serenus
Oppressit cum sole dies, fessúmque tumentes
Composuit pelagus ventis patientibus vndas.
Nec non Hesperii lassatum fluctibus æquor
Vt vidêre duces, purúmque insurgere cœlo
Fracturum pelagus Boream, soluêre carinas,
Quas ventus, doctæq; pari moderamine dextræ v. leg. Gronov. l. 6.
Permistas habuêre diu: latúmque per æquor, pag 48
Vt terrestre, coit, consertis puppibus, agmen.
Sed nox sæua modum venti, velíque tenorem
Eripuit nautis, excussitq; ordine puppes.
Strymona sic gelidum, bruma pellente, relinquunt
Poturæ te, Nile, grues, primóque volatu

Effingunt varias, casu monstrante, figuras.
Mox vbi percussit tensas Notus altior alas:
Confusos temerè immissæ glomerantur in orbes,
Et turbata perit dispersis littera pennis.
Cùm primùm redeunte die violentior aër
Puppibus incubuit, Phœbeo concitus ortu,
Prætereunt frustra tentati littora Lissi,
Nymphæúmque tenent, nudas Aquilonibus vndas.
Succedens Boreæ iam portum fecerat Auster.
Vndique collatis in robur Cæsaris armis,
Summa videns duri Magnus discrimina Martis
Iam castris instare suis: seponere tutum
Coniugii decreuit onus, Lesbóque remotam
Te procul à sæui strepitu Cornelia belli
Occulere. Heu quantũ mentes dominatur in æquas
Iusta Venus! dubiũ, trepidumq; ad prœlia, Magne,
Te quoque fecit amor: quod nolles stare sub ictu
Fortunæ, quo mundus erat, Romanáque fata,
Coniux sola fuit. mentem iam verba paratam
Destituunt, blandaq; iuuat ventura trahentem
Indulgere moræ, & tempus subducere fatis.
Nocte sub extrema, pulso torpore quietis,
Dum fouet amplexu grauidum Cornelia curis
Pectus, & auersi petit oscula grata mariti:
Humentes mirata genas, percussáque cæco
Vulnere, non audet flentem deprendere Magnum.
Ille gemens, Non nunc, vita mihi dulcior, inquit,
Cùm tædet vitæ, læto sed tempore, coniux,
Venit mœsta dies, & quam nimiúmque, parumq;,
Distulimus: iam totus adest in prœlia Cæsar.
Cedendum est bellis: quorum tibi tuta latebra
Lesbos erit, desiste preces tentare: negaui
Iam mihi: non longos à me patière recessus.

Præcipites

Præcipites aderunt casus: properante ruina,
Summa cadunt. satis est audisse pericula Magni.
Méque tuus decepit amor, ciuilia bella
Si spectare potes. nam me iam Marte parato
Securos cepisse pudet cum coniuge somnos,
Eq; tuo, miserum quatient cùm classica mundum,
Surrexisse sinu. vereor ciuilibus armis
Pompeium nullo tristem committere damno.
Tutior interea populis, & tutior omni
Rege late, positamq; procul fortuna mariti
Non tota te mole premat. si numina nostras
Impulerint acies, maneat pars optima Magni;
Sitque mihi, si fata premant, victórque cruentus,
Quò fugisse velim. Vix tantum infirma dolorem
Cepit, & attonito cesserunt pectore sensus.
Tandem vt vox mœstas potuit proferre querelas:
Nil mihi de fatis thalami, Superisq; relictum est
Magne, queri: nostros non rumpit funus amores,
Nec diri fax summa rogi: sed sorte frequenti,
Plebeiáque nimis careo dimissa marito.
Hostis ad aduentum rumpamus fœdera tedæ:
Placemus Socerum. Sic est tibi cognita, Magne,
Nostra fides? credis'ne aliquid mihi tutius esse,
Quàm tibi? non'ne olim casu pendemus ab vno?
Fulminibus me sæue iubes, tantæq; ruinæ
Absentem præstare caput? secura videtur
Sors tibi, cùm facias etiam nunc vota, perisse,
Vt nolim seruire malis: sed morte parata,
Te sequar ad manes. feriat dum mœsta remotas
Fama procul terras, viuam tibi nempe superstes.
Adde, quòd assuescis fatis, tantúmq; dolorem
Crudelis me ferre doces. ignosce fatenti:
Posse pati, timeo. quòd si sunt vota, Deisque

Audior, euentus rerum sciet vltima coniux.
Sollicitam rupes iam te victore tenebunt,
Et puppim, quæ fata feret tam læta, timebo.
Nec soluent audita metus mihi prospera belli,
Cùm vacuis proiecta locis à Cæsare possim
Vel fugiente capi. notescent littora clari
Nominis exilio, positáque ibi coniuge Magni,
Quis Mitylenæas poterit nescire latebras?
Hoc precor extremum, si nil tibi victa relinquent
Tutius arma fuga, cùm te commiseris vndis,
Quolibet infaustam potiùs deflecte carinam:
Littoribus quærêre meis. Sic fata, relictis
Exiluit stratis amens, tormentáque nulla
Vult differre mora. non mœsti pectora Magni
Sustinet amplexu dulci, non colla tenere:
Extremúsque perit tam longi fructus amoris:
Præcipitantq; suos luctus: neutérque recedens
Sustinuit dixisse vale, vitámque per omnem
Nulla fuit tam mœsta dies. nam cætera damna
Durata iam mente malis, firmáque tulerunt.
Labitur infelix, manibúsque excepta suorum
Fertur ad æquoreas, ac se prosternit, arenas,
Littoráque ipsa tenet, tandémque illata carina est.
Non sic infelix patriam, portúsque reliquit
Hesperios, sæui premerent cùm Cæsaris arma.
Fida comes Magni vadis duce sola relicto,
Pompeiúmque fugis. quæ nox tibi proxima venit,
Insomnis. viduo tum primùm frigida lecto,
Atque insueta quies vni, nudúmque marito
Non hærente latus. somno quàm sæpe grauata
Deceptis vacuum manibus complexa cubile est,
Atque oblita fugæ quæsiuit nocte maritum!
Nam, quamuis flamma tacitas vrente medullas,

[illegible] sola est uxor sine [illegible] Plaut. Stich. [illegible]

Non

Non iuuat in toto corpus iactare cubili:
Seruatur pars illa tori. caruisse timebat
Pompeio: sed non Superi tam læta parabant.
Instabat, misera Magnum quæ redderet, hora.

M. ANNÆI
LVCANI
CIVILIS BELLI
SIVE PHARSALIÆ
LIBER SEXTVS.

POSTQVAM *castra duces, pugnæ iam mente propinqui,*
Imposuêre iugis, admotaq; comminus arma,
Parq; suum vidêre Dei, capere omnia Cæsar
Mœnia Graiorum spernit, Martemq; secundum
Iam nisi de genero fatis debere recusat.
Funestam mundo votis petit omnibus horam,
In casum quæ cuncta ferat. placet alea fati
Alterutrum mersura caput. ter collibus omneis
Explicuit turmas, & signa minantia pugnam,
Testatus nunquam Latiæ se deesse ruinæ.
Vt videt ad nullos exciri posse tumultus
In pugnam generum, sed clauso fidere vallo,

Signa mouet, tectúsque via dumosa per arua
Dyrrachii præceps rapiendas tendit ad arces.
Hoc iter æquoreo præcepit limite Magnus,
Quemque vocat collem Taulantius incola Petram,
Insedit castris, Ephyreáque mœnia seruat,
Defendens tutam vel solis turribus vrbem.
Non opus hanc veterum, nec moles structa tuetur,
Humanúsque labor, facilis, licet ardua tollat,
Cedere vel bellis, vel cuncta mouentibus annis.
Sed munimen habet nullo quassabile ferro,
Naturam, sedémque loci. nam clausa profundo
Vndique præcipiti, scopulisque vomentibus æquor,
Exiguo debet, quod non est insula, colli.
Terribiles ratibus sustentant mœnia cautes,
Ioniúmque furens rapido cùm tollitur austro,
Tẽpla, domosque quatit, spumatque in culmina pontus.
Hinc auidam belli rapuit spes improba mentem
Cæsaris, vt vastis diffusum collibus hostem
Cingeret ignarum, ducto procul aggere valli.
Metitur terras oculis: nec cespite tantùm
Contentus fragili subitos attollere muros,
Ingentes cautes, auulsaque saxa metallis,
Graiorúmque domos, direptaque mœnia transfert.
Extruitur, quod non aries impellere sæuus,
Quod non vlla queat violenti machina belli.
Franguntur montes, planumque per ardua Cæsar
Ducit opus: pandit fossas, turritáque summis
Disponit castella iugis, magnóque recessu
Amplexus fines, saltus, nemorosáque tesqua,
Et siluas, vastásque feras indagine claudit.
Non desunt campi, non desunt pabula Magno,
Castráque Cæsareo circundatus aggere mutat.
Flumina tot cursus illic exorta fatigant,

Illic

Illic mersa suos: operumq; ut summa reuisat,
Defessus Cæsar mediis intermanet agris.
Nunc vetus Iliacos attollat fabula muros,
Adscribátque Deis: fragili circundata testa
Mœnia mirentur refugi Babylonia Parthi.
En quantum Tigris, quantum celer ambit Orontes,
Assyriis quantum populis telluris Eoæ
Sufficit in regnum, subitum, bellíque tumultu
Raptum clausit opus. tanti periêre labores.
Tot potuêre manus adiungere Seston Abydo,
Ingestóque solo Phryxeum elidere pontum,
Aut Pelopis latis Ephyren abrumpere regnis,
Et ratibus longæ flexus donare Maleæ, : breuius iter fieri permitt
Aut aliquem mundi, quamuis Natura negasset, Vid. not. in Senec. Phoeniss v. 232. 3. obser. pag 652.
In melius mutare locum. coit area belli:
Hîc alitur sanguis terras fluxurus in omneis,
Hîc & Thessalicæ clades, Libycæq; tenentur.
Aestuat angusta rabies ciuilis arena.
Prima quidem surgens operum structura fefellit
Pompeium: ueluti mediæ qui tutus in aruis
Sicaniæ rapidum nescit latrare Pelorum:
Aut vaga cùm Tethys, Rutupináq; littora feruent,
Vnda Caledonios fallit turbata Britannos.
Vt primùm vasto septas videt aggere terras:
Ipse quoque à tuta deducens agmina Petra
Diuersis spargit tumulis, vt Cæsaris arma
Laxet, & effuso claudentem milite tendat.
Ac tantum septi vallo sibi vendicat agri,
Parua Mycenææ quantum sacrata Dianæ
Distat ab excelsa nemoralis Aricia Roma:
Quóque modo Roma prælapsus mœnia Tybris
In mare descendit, si nusquam torqueat amnem.
Classica nulla sonant, iniussáque tela vagantur:

Et fit sæpe nefas, iaculum tentante lacerto.
Maior cura duces miscendis abstrahit armis.
Pompeium exhausta præbenda ad pabula terra,
Qua currens obtrivit eques, gradibúsque citatis
Vngula frondentem discussit cornea campum.
Belliger attonsis sonipes defessus in arvis,
Advectos cùm plena ferant præsepia culmos,
Ore novas poscens moribundus labitur herbas,
Et tremulo medios abrumpit poplite gyros.
Corpora tum soluit tabes, & digerit artus.
Traxit iners cœlum fluida contagia pestis
Obscuram in nubem. tali spiramine Nesis
Emittit Stygium nebulosis aëra saxis,
Antráque letiferi rabiem Typhonis anhelant.
Inde labant populi, cœlóque paratior vnda
Omne pati virus duravit viscera cœno.
Iam riget atra cutis, distentáque lumina rumpit:
Igneáque in vultus, & sacro fervida morbo
Pestis abit, fessúmque caput se ferre recusat.
Iam magis atque magis præceps agit omnia fatum:
Nec medii dirimunt morbi vitamq; necémque:
Sed languor cum morte venit, turbáque cadentum
Aucta lues, dum mista iacent incondita vivis
Corpora: nam miseros vltra tentoria cives
Spargere funus erat. tamen hos minuêre labores
A tergo pelagus, pulsúsque Aquilonibus aër,
Littoráque, & plenæ peregrina messe carinæ.
At liber terræ spatiosis collibus hostis
Aëre non pigro, nec inertibus angitur vndis:
Sed patitur sævam, veluti circundatus arcta
Obsidione, famem. nondum surgentibus altam
In segetem culmis, cernit miserabile vulgus
In pecudum cecidisse cibos, & carpere dumos,

Et

Et morsu spoliare nemus, letúmque minanteis
Vellere ab ignotis dubias radicibus herbas:
Quæ mollire queunt flamma, quæ frangere morsu,
Quæq; per abrasas vtero demittere fauces,
Plurimáque humanis antehac incognita mensis
Diripiens miles, saturum tamen obsidet hostem.
Vt primùm libuit ruptis euadere claustris
Pompeio, cunctásque sibi permittere terras:
Non obscura petit latebrosæ tempora noctis,
Et raptum furto soceri cessantibus armis
Dedignatur iter: latis exire ruinis
Quærit, & impulso turres confringere vallo,
Perq; omneis gladios, & quà via cæde paranda est.
Opportuna tamen valli pars visa propinqui,
Quam Minuti castella vocant, & confraga densis
Arboribus dumeta tegunt. huc puluere nullo
Proditus agmen agit, subitúsque ad mœnia venit.
Tot simul è campis Latiæ fulsêre volucres:
Tot cecinêre tubæ. ne quid victoria ferro
Deberet, pauor attonitos confecerat hostes.
Quod solum valuit virtus, iacuêre peremti,
Debuerant quo stare loco: qui vulnera ferrent
Iam deerant, nimbúsque ferens tot tela peribat.
Tum piceos voluunt immissæ lampadis ignes:
Tum quassæ nutant turres, lapsúmque minantur:
Roboris impacti crebros gemit agger ad ictus.
Iam Pompeianæ celsi super ardua valli
Exierant Aquilæ: iam mundi iura petebant.
Quem non mille simul turmis, nec Cæsare toto
Auferret Fortuna locum, victoribus vnus
Eripuit, vetuitque capi: sed; arma tenente,
Ac nondum strato, Magnum vicisse negauit.
Scæua viro nomen: castrorum in plebe merebat

Ante

Ante feras Rhodani gentes: ibi sanguine multo
Promotus Latiam longo gerit ordine vitem.
Pronus ad omne nefas, & qui nesciret, in armis
Quàm magnum virtus crimen ciuilibus esset.
Hic vbi quærentes socios iam Marte relicto
Tuta fuga cernit, Quò vos pauor, inquit, abegit
Impius, & cunctis ignotus Cæsaris armis?
O famuli turpes, seruum pecus, absque cruore
Terga datis morti? cumulo vos deesse virorum
Non pudet, & bustis, intérque cadauera quæri?
Non ira saltem iuuenes, pietate remota,
Stabitis? è cunctis, per quos erumperet hostis,
Nos sumus electi. non paruo sanguine Magni
Ista dies ierit. peterem felicior vmbras
Cæsaris in vultu. testem hunc Fortuna negauit:
Pompeio laudante cadam. confringite tela
Pectoris incursu, iugulísque retundite ferrum.
Iam longinqua petit puluis, sonitúsque ruina,
Securásque fragor concussit Cæsaris aures.
Vincimus ô socii, veniet, qui vindicet arces,
Dum morimur. mouit tantum vox illa furorem,
Quantum non primo succendunt classica cantu:
Mirantesq; virum, atque auidi spectare, sequuntur
Scituri iuuenes, numero deprensa, locóque,
An plus quàm mortem virtus daret. ille ruenti
Aggere consistit, primúmque cadauera plenis
Turribus euoluit, subeuntésque obruit hostes
Corporibus: totaq; viro dant tela ruina,
Roboráque, & moles, hostiséq; ipse minatur.
Nunc sude, nunc duro contraria pectora conto
Detrudit muris, & valli summa tenentes
Amputat ense manus: caput obterit, ossáque saxo,
Ac malè defensum fragili compage cerebrum

Dissipat:

Dissipat: alterius flamma crinésque, genásque
Succendit: strident oculis ardentibus ignes.
Vt primum cumulo crescente cadauera murum
Admouêre solo: non segnior extulit illum
Saltus, & in medias iecit super arma cateruas,
Quàm per summa rapit celerem venabula pardum.
Tunc densos inter cuneos compressus, & omni
Vallatus bello vincit, quem respicit, hostem.
Iamq; hebes, & crasso non asper sanguine mucro
Percussum Scæuæ frangit, non vulnerat, hostem.
Perdidit ensis opus, frangit sine vulnere membra.
Illum tota premit moles, illum omnia tela.
Nulla fuit non certa manus, non lancea felix:
Parq; nouum Fortuna videt concurrere, bellum,
Atque virum. fortis crebris sonat ictibus vmbo,
Et galeæ fragmenta cauæ compressa perurunt
Tempora: nec quicquam nudis vitalibus obstat
Iam, præter stantes in summis ossibus hastas.
Quid nunc vesani iaculis, leuibúsque sagittis
Perditis hæsuros nunquam vitalibus ictus?
Hunc aut tortilibus vibrata phalarica neruis
Obruat, aut vasti muralia pondera saxi:
Hunc aries ferro, ballistáque limine portæ
Summoueat: stat non fragilis pro Cæsare murus,
Pompeiúmque tenet: iam pectora non tegit armis:
Ac veritus credi clypeo, læuáque vacasse,
Aut culpa vixisse sua, tot vulnera belli
Solus obit, densámque ferens in pectore siluam,
Iam gradibus fessis, in quem cadat, eligit hostem,
Par pelagi monstris. Libycæ sic belua terræ,
Getulus densis Elephas oppressus ab armis
Omne repercussum squalenti missile tergo
Frangit, & hærentes mota cute discutit hastas.

Viscera

Viscera tuta latent penitus, citráque cruorem
Confixæ stant tela feræ: tot facta sagittis,
Tot iaculis, vnam non explent vulnera mortem.
Dictæa procul ecce manu Gortynis arundo
Tenditur in Scæuam, quæ voto certior omni
In caput, atque oculi læuum descendit in orbem.
Ille moras ferri, neruorum & vincula rumpit,
Affixam vellens oculo pendente sagittam
Intrepidus, telúmque suo cum lumine calcat.
Pannonis haud aliter post ictum sæuior vrsa,
Cùm iaculum parua Libys amentauit habena,
Se rotat in vulnus: telúmque irata receptum
Impetit, & secum fugientem circuit hastam.
Perdiderat vultum rabies: stetit imbre cruento
Informis facies: lætus fragor æthera pulsat
Victorum: maiora viris de sanguine paruo
Gaudia non faceret conspectum in Cæsare vulnus.
Ille tegens alta suppressum mente dolorem,
Mitis, & à vultu penitus virtute remota,
Parcite, ait, ciues: procul hinc auertite ferrum:
Collatura meæ nil sunt iam vulnera morti:
Non eget ingestis, sed vulsis pectore telis.
Tollite, & in Magni viuentem ponite castris:
Hoc vestro præstate duci: sit Scæua relicti
Cæsaris exemplum potiùs, quàm mortis honestæ.
Credidit infelix simulatis vocibus Aulus:
Nec vidit recto gladium mucrone tenentem:
Membráque captiui pariter laturus, & arma,
Fulmineum mediis excepit faucibus ensem.
Incaluit virtus: atque vna cæde refectus
Soluat, ait, pœnas, Scæuam quicunque subactum
Sperauit: pacem gladio si quærit ab isto
Magnus, adorato submittat Cæsare signa.

An

Illic mersa suos: operumq; vt summa reuisat,
Defessus Cæsar mediis intermanet agris.
Nunc vetus Iliacos attollat fabula muros,
Adscribátque Deis: fragili circundata testa
Mœnia mirentur refugi Babylonia Parthi.
En quantum Tigris, quantum celer ambit Orontes,
Assyriis quantum populis telluris Eoæ
Sufficit in regnum, subitum, bellíque tumultu
Raptum clausit opus. tanti periêre labores.
Tot potuêre manus adiungere Seston Abydo,
Ingestóque solo Phryxeum elidere pontum,
Aut Pelopis latis Ephyren abrumpere regnis,
Et ratibus longæ flexus donare Maleæ, breuius iter fieri permitt
Aut aliquem mundi, quamuis Natura negasset, Vid. not. in Senec. phoenis. v. 232. 3. obser. pag 651.
In melius mutare locum. coit area belli:
Hîc alitur sanguis terras fluxurus in omneis,
Hîc & Thessalicæ clades, Libycæq; tenentur.
Aestuat angusta rabies ciuilis arena.
Prima quidem surgens operum structura fefellit
Pompeium: veluti mediæ qui tutus in aruis
Sicaniæ rapidum nescit latrare Pelorum:
Aut vaga cùm Tethys, Rutupinaq; littora feruent,
Vnda Caledonios fallit turbata Britannos.
Vt primùm vasto septas videt aggere terras:
Ipse quoque à tuta deducens agmina Petra
Diuersis spargit tumulis, vt Cæsaris arma
Laxet, & effuso claudentem milite tendat.
Ac tantum septi vallo sibi vendicat agri,
Parua Mycenææ quantum sacrata Dianæ
Distat ab excelsa nemoralis Aricia Roma:
Quóque modo Romæ prælapsus mœnia Tybris
In mare descendit, si nusquam torqueat amnem.
Classica nulla sonant, iniussáque tela vagantur:

Et

Illos terra fugit dominos: his rura colonis
Accedunt, donante Pado. vix prœlia Cæsar
Senserat, elatus specula quæ prodidit ignis.
Inuenit impulsos presso iam puluere muros,
Frigidáque vt veteris deprendit signa ruinæ;
Accendit pax ipsa loci, mouitque furorem
Pompeiana quies, & victo Cæsare somnus.
Ire vel in clades properat, dum gaudia turbet.
Torquato ruit inde minax: qui Cæsaris arma
Segnius haud vidit, quam malo nauta tremente
Omnia Circeæ subducit vela procellæ:
Agmináque interius muro breuiore recepit,
Densius vt parua disponeret arma corona.
Transierat primi Cæsar munimina valli,
Cum super è totis emisit collibus agmen,
Effuditque acies obseptum Magnus in hostem.
Non sic Aetnæis habitans in vallibus horret
Enceladum spirante Noto, cùm tota cauernas
Egerit, & torrens in campos defluit Ætna:
Cæsaris vt miles glomerato puluere victus
Ante aciem, cæci trepidus sub nube timoris
Hostibus occurrit fugiens, inq; ipsa pauendo
Fata ruit. totus mitti ciuilibus armis
Vsque vel in pacem potuit cruor: ipse furenteis
Dux tenuit gladios. felix, ac libera legum
Roma fores, iurisque tui, vicisset in illo
Si tibi Sylla loco. dolet heu, sempérque dolebit,
Quòd scelerum Cæsar prodest tibi summa tuorum
Cum genero pugnasse pio. Prô tristia fata,
Non Vticæ Libye clades, Hispania Mundæ
Flesset, & infando pollutus sanguine Nilus
Nobilius Phario gestasset rege cadauer:
Nec Iuba Marmaricas nudus pressisset arenas,

Pœnorumq;

Et morsu spoliare nemus, letúmque minanteis
Vellere ab ignotis dubias radicibus herbas:
Quæ mollire queunt flamma, quæ frangere morsu,
Quæq; per abrasas vtero demittere fauces,
Plurimáque humanis antehac incognita mensis
Diripiens miles, saturum tamen obsidet hostem.
Vt primum libuit ruptis euadere claustris
Pompeio, cunctásque sibi permittere terras:
Non obscura petit latebrosæ tempora noctis,
Et raptum furto soceri cessantibus armis
Dedignatur iter: latis exire ruinis
Quærit, & impulso turres confringere vallo,
Perq; omneis gladios, & quà via cæde paranda est.
Opportuna tamen valli pars visa propinqui,
Quam Minuti castella vocant, & confraga densis
Arboribus dumeta tegunt. huc puluere nullo
Proditus agmen agit, subitúsque ad mœnia venit.
Tot simul è campis Latiæ fulsêre volucres:
Tot cecinêre tubæ. ne quid victoria ferro
Deberet, pauor attonitos confecerat hostes.
Quod solum valuit virtus, iacuêre peremti,
Debuerant quo stare loco: qui vulnera ferrent
Iam deerant, nimbúsque ferens tot tela peribat.
Tum piceos voluunt immissæ lampadis ignes:
Tum quassæ nutant turres, lapsúmque minantur:
Roboris impacti crebros gemit agger ad ictus.
Iam Pompeianæ celsi super ardua valli
Exierant Aquilæ: iam mundi iura petebant.
Quem non mille simul turmis, nec Cæsare toto
Auferret Fortuna locum, victoribus vnus
Eripuit, vetuítque capi: sed; arma tenente,
Ac nondum strato, Magnum vicisse negauit.
Scæua viro nomen: castrorum in plebe merebat

Ante

Hos inter montes media qui valle premuntur,
Perpetuis quondam latuere paludibus agri:
Flumina dum campi retinent, nec peruia Tempe
Dant aditus pelago, stagnumq; implentibus vndis
Crescere cursus erat. postquam discessit Olympo
Herculea grauis Ossa manu, subitaeq; ruinam
Sensit aqua Nereus: melius mansura sub vndis,
Emathis aequorei regnum Pharsalos Achillis
Eminet, & prima Rhoeteïa littora pinu
Quae tetigit Phylace, Pteleosq;, & Dorion ira
Flebile Pieridum, Trachin, pretióque nefandae
Lampados Herculeis fortis Meliboea pharetris:
Atque olim Larissa potens: vbi nobile quondam
Nunc super Argos arant: veteres vbi fabula Thebas
Monstrat Echionias: vbi quondã Pentheos exul,
Colla, capútque ferens supremo tradidit igni,
Questa quòd hoc solum nato rapuisset Agaue.
Ergo abrupta palus multos discessit in amnes.
Purus in occasus, parui sed gurgitis, Aeas
Ionio fluit inde mari: nec fortior vndis
Labitur auectae pater Isidis, & tuus, Oeneu,
Penè gener crassis oblimat Echinadas vndis:
Et Meleagream maculatus sanguine Nessi
Euenos Calydona secat. ferit amne citato
Maliacas Sperchios aquas: & flumine puro
Irrigat Amphrysos famulantis pascua Phoebi.
Quiq; nec humentes nebulas, nec rore madentem
Aëra, nec tenues ventos suspirat Anauros.
Et quisquis pelago per se non cognitus amnis
Peneo donauit aquas. it gurgite rapto
Apidanos: nunquamq; celer, nisi mistus, Enipeus.
Accipit Asopos cursus, Phoenixq;, Melásque.
Solus in alterius nomen cùm venerit vnda,

Defendit

Dissipat: alterius flamma crinésque, genásque
Succendit: strident oculis ardentibus ignes.
Vt primùm cumulo crescente cadauera murum
Admouêre solo: non segnior extulit illum
Saltus, & in medias iecit super arma cateruas,
Quàm per summa rapit celerem venabula pardum.
Tunc densos inter cuneos compressus, & omni
Vallatus bello vincit, quem respicit, hostem.
Iamq; hebes, & crasso non asper sanguine mucro
Percussum Scæuæ frangit, non vulnerat, hostem.
Perdidit ensis opus, frangit sine vulnere membra.
Illum tota premit moles, illum omnia tela.
Nulla fuit non certa manus, non lancea felix:
Parq; nouum Fortuna videt concurrere, bellum,
Atque virum. fortis crebris sonat ictibus vmbo,
Et galeæ fragmenta caua compressa perurunt
Tempora: nec quicquam nudis vitalibus obstat
Iam, præter stantes in summis ossibus hastas.
Quid nunc vesani iaculis, leuibúsque sagittis
Perditis hæsuros nunquam vitalibus ictus?
Hunc aut tortilibus vibrata phalarica neruis
Obruat, aut vasti muralia pondera saxi:
Hunc aries ferro, ballistáque limine portæ
Summoueat: stat non fragilis pro Cæsare murus,
Pompeiúmque tenet: iam pectora non tegit armis:
Ac veritus credi clypeo, læuáque vacasse,
Aut culpa vixisse sua, tot vulnera belli
Solus obit, densámque ferens in pectore siluam,
Iam gradibus fessis, in quem cadat, eligit hostem,
Par pelagi monstris. Libycæ sic belua terræ,
Getulus densis Elephas oppressus ab armis
Omne repercussum squalenti missile tergo
Frangit, & hærentes mota cute discutit hastas.

Viscera

Vnde & Thessalicæ veniunt ad Pythia laurus.
Impius hinc prolem superis immisit Aloeus,
Inseruit celsis propè se cùm Pelion astris,
Sideribúsque vias incumbens abstulit Ossa.
Hac vbi damnata fatis tellure locarunt
Castra duces, cunctos belli præsaga futuri
Mens agitat, summiq; grauem discriminis horam
Aduentare palam est. propius iam fata moueri
Degeneres trepidant animi, peioráque versant.
Ad dubios pauci præsumto robore casus
Spemq; metúmque ferunt. Turba sed mistus inerti
Sextus erat, Magno proles indigna parente,
Qui mox Scyllæis exul grassatus in vndis,
Polluit æquoreos Siculus pirata triumphos.
Qui stimulante metu fati prænoscere cursus,
Impatiensq; moræ, venturísque omnibus æger,
Non tripodas Deli, non Pythia consulit antra,
Nec quæsisse libet, primis quid frugibus altrix
Ore Iouis Dodona sonet, quis noscere fibra
Fata queat, quis prodat aues, quis fulgura cœli
Seruet, & Assyria scrutetur sidera cura,
Aut si quid tacitum, sed fas, erat. ille supernis
Detestanda Deis sæuorum arcana Magorum
Mouerat, & tristeis sacris feralibus aras,
Vmbrarum, Ditísque fidem: miseróque liquebat
Scire parum Superos. vanum, sæuúmque furorem
Adiuuat ipse locus, vicináque mœnia castris
Hæmonidum, ficti quas nulla licentia monstri
Transierat, quarum, quicquid non creditur, ars est.
Thessala quinetiam tellus herbásque nocenteis
Rupibus ingenuit, sensuráque saxa canentes
Arcanum ferale Magos. ibi plurima surgunt
Vim factura Deis. & terris hospita Colchis

Legit

An similem vestri, segnemq́; ad fata putastis?
Pompeii vobis minor est, causaq́; Senatus,
Quàm mihi mortis amor. Simul hæc effatus, & al-
Cæsareas puluis testatur adesse cohortes. (tus
Dedecus hic belli Magno, crimenque remisit,
Ne solum tota fugerent te Scæua caterua:
Subducto qui Marte ruis: nam sanguine fuso
Vires pugna dabat. labentem turba suorum
Excipit, atque humeris defectum imponere gaudet.
Ac velut inclusum perfosso in pectore numen,
Et viuam magnæ speciem Virtutis adorant:
Teláque confixis certant euellere membris,
Exornantq́; Deos, ac nudum pectore Martem
Armis Scæua tuis. felix hoc nomine famæ,
Si tibi durus Iber, aut si tibi terga dedisset
Cantaber exiguis, aut longis Teutonus armis.
Non tu bellorum spoliis ornare Tonantis
Templa potes, non tu lætis vlulare triumphis.
Infelix, quanta dominum virtute parasti!
Nec magis hac Magnus castrorum parte repulsus
Intra claustra piger dilato Marte quieuit,
Quàm mare lassatur, cùm se tollentibus Euris
Frangentem fluctus scopulum ferit, aut latus alti
Montis adest, serámque sibi parat vnda ruinam.
Hinc vicina petens placido castella profundo
Incursu gemini Martis rapit: armáque latè
Spargit, & effuso laxat tentoria campo:
Mutandæq́; iuuat permissa licentia terræ.
Sic pleno Padus ore tumens super aggere tutas
Excurrit ripas, & totos concutit agros.
Succubuit si quà tellus, cumulúmque furentem
Vndarum non passa, ruit: tum flumine toto
Transit, & ignotos aperit sibi gurgite campos.

Viscera tuta latent penitus, citráque cruorem
Confixæ stant tela feræ: tot facta sagittis,
Tot iaculis, vnam non explent vulnera mortem.
Dictæa procul ecce manu Gortynis arundo
Tenditur in Scæuam, quæ voto certior omni
In caput, atq; oculi læuum descendit in orbem.
Ille moras ferri, neruorum & vincula rumpit,
Affixam vellens oculo pendente sagittam
Intrepidus, telúmque suo cum lumine calcat.
Pannonis haud aliter post ictum sæuior vrsa,
Cùm iaculum parua Libys amentauit habena,
Se rotat in vulnus: telúmque irata receptum
Impetit, & secum fugientem circuit hastam.
Perdiderat vultum rabies: stetit imbre cruento
Informis facies: lætus fragor æthera pulsat
Victorum: maiora viris de sanguine paruo
Gaudia non faceret conspectum in Cæsare vulnus.
Ille tegens alta suppressum mente dolorem,
Mitis, & à vultu penitus virtute remota,
Parcite, ait, ciues: procul hinc auertite ferrum:
Collatura meæ nil sunt iam vulnera morti:
Non eget ingestis, sed vulsis pectore telis.
Tollite, & in Magni viuentem ponite castris:
Hoc vestro præstate duci: sit Scæua relicti
Cæsaris exemplum potiùs, quàm mortis honestæ.
Credidit infelix simulatis vocibus Aulus:
Nec vidit recto gladium mucrone tenentem:
Membráque captiui pariter laturus, & arma,
Fulmineum mediis excepit faucibus ensem.
Incaluit virtus: atq; vna cæde refectus
Soluat, ait, pœnas, Scæuam quicunq; subactum
Sperauit: pacem gladio si quærit ab isto
Magnus, adorato submittat Cæsare signa.

An

An similem vestri, segnemq́; ad fata putastis?
Pompeii vobis minor est, causaq́; Senatus,
Quàm mihi mortis amor. Simul hæc effatus, & altus
Cæsareas puluis testatur adesse cohortes.
Dedecus hic belli Magno, crimenque remisit,
Ne solum tota fugerent te Scæua caterua:
Subducto qui Marte ruis: nam sanguine fuso
Vires pugna dabat. labentem turba suorum
Excipit, atque humeris defectum imponere gaudet.
Ac velut inclusum perfosso in pectore numen,
Et viuam magnæ speciem Virtutis adorant:
Teláque confixis certant euellere membris,
Exornantq́; Deos, ac nudum pectore Martem
Armis Scæua tuis. felix hoc nomine famæ,
Si tibi durus Iber, aut si tibi terga dedisset
Cantaber exiguis, aut longis Teutonus armis.
Non tu bellorum spoliis ornare Tonantis
Templa potes, non tu lætis vlulare triumphis.
Infelix, quanta dominum virtute parasti!
Nec magis hac Magnus castrorum parte repulsus
Intra claustra piger dilato Marte quieuit,
Quàm mare lassatur, cùm se tollentibus Euris
Frangentem fluctus scopulum ferit, aut latus alti
Montis adest, serámque sibi parat vnda ruinam.
Hinc vicina petens placido castella profundo
Incursu gemini Martis rapit: armáque latè
Spargit, & effuso laxat tentoria campo:
Mutandæq́; iuuat permissa licentia terræ.
Sic pleno Padus ore tumens super aggere tutas
Excurrit ripas, & totos concutit agros.
Succubuit si quà tellus, cumulúmque furentem
Vndarum non passa, ruit: tum flumine toto
Transit, & ignotos aperit sibi gurgite campos.

Illos terra fugit dominos: his rura colonis
Accedunt, donante Pado. vix prœlia Cæsar
Senserat, elatus specula quæ prodidit ignis.
Inuenit impulsos presso iam puluere muros,
Frigidáque vt veteris deprendit signa ruinæ;
Accendit pax ipsa loci, mouitque furorem
Pompeiana quies, & victo Cæsare somnus.
Ire vel in clades properat, dum gaudia turbet.
Torquato ruit inde minax: qui Cæsaris arma
Segnius haud vidit, quam malo nauta tremente
Omnia Circeæ subducit vela procellæ:
Agmináque interius muro breuiore recepit,
Densius vt parua disponeret arma corona.
Transierat primi Cæsar munimina valli,
Cum super è totis emisit collibus agmen;
Effuditque acies obseptum Magnus in hostem.
Non sic Aetnæis habitans in vallibus horret
Enceladum spirante Noto, cùm tota cauernas
Egerit, & torrens in campos defluit Ætna:
Cæsaris vt miles glomerato puluere victus
Ante aciem, cæci trepidus sub nube timoris
Hostibus occurrit fugiens, inq; ipsa pauendo
Fata ruit. totus mitti ciuilibus armis
Vsque vel in pacem potuit cruor: ipse furenteis
Dux tenuit gladios. felix, ac libera legum
Roma fores, iurisque tui, vicisset in illo
Si tibi Sylla loco. dolet heu, sempérque dolebit,
Quòd scelerum Cæsar prodest tibi summa tuorum
Cum genero pugnasse pio. Prô tristia fata,
Non Vticæ Libye clades, Hispania Mundæ
Flesset, & infando pollutus sanguine Nilus
Nobilius Phario gestasset rege cadauer:
Nec Iuba Marmaricas nudus pressisset arenas,

Pœnorumq;

Pœnorumq́; vmbras placaſſet ſanguine fuſo
Scipio: nec ſancto caruiſſet vita Catone.
Vltimus eſſe dies potuit tibi Roma malorum:
Exire è mediis potuit Pharſalia fatis.
Deſerit aduerſo poſſeſſam numine ſedem Heins. in Ovid. tom. 2. p.
Cæſar, & Emathias lacero petit agmine terras.
Arma ſecuturum ſoceri, quacunque fugaſſet,
Tentauere ſui comites diuertere Magnum,
Hortati, patrias ſedes, atque hoſte carentem
Auſoniam peteret. Nunquam me Cæſaris, inquit,
Exemplo reddam patriæ, nunquámque videbit
Me, niſi dimiſſo redeuntem milite Roma.
Heſperiam potui, motu ſurgente, tenere,
Si vellem patriis aciem committere templis,
Ac medio pugnare foro. dum bella relegem,
Extremum Scythici tranſcendam frigoris orbem,
Ardentésque plagas. victor tibi, Roma, quietem
Eripiam, qui, ne premerent te prœlia, fugi?
Ah potius, ne quid bello patiaris in iſto,
Te Cæſar putet eſſe ſuam. ſic fatus, in ortus
Phœbeos conuertit iter, terraſq́; ſecutus
Deuia, quà vaſtos aperit Candauia ſaltus,
Contigit Emathiam, bello quam fata parabant.
Theſſaliam, qua parte diem brumalibus horis
Attollit Titan, rupes Oſſæa coërcet.
Cùm per ſumma poli Phœbum trahit altior æſtas,
Pelion opponit radiis naſcentibus vmbras.
At medios ignes cœli, rabidíque Leonis
Solſtitiale caput nemoroſus ſubmouet Othrys.
Excipit aduerſos Zephyros, & Iapyga Pindus,
Et maturato præcidit veſpere lucem. idem abrupit Scholion cap. 44
Nec metuens imi Borean habitator Olympi
Lucentem totis ignorat noctibus Arcton.

Hos inter montes media qui valle premuntur,
Perpetuis quondam latuere paludibus agri:
Flumina dum campi retinent, nec peruia Tempe
Dant aditus pelago, stagnumq; implentibus vndis
Crescere cursus erat. postquam discessit Olympo
Herculea grauis Ossa manu; subitaq; ruinam
Sensit aqua Nereus: melius mansura sub vndis,
Emathis æquorei regnum Pharsalos Achillis
Eminet, & prima Rhœteïa littora pinu
Qua tetigit Phylace, Pteleosq;, & Dorion ira
Flebile Pieridum; Trachin; pretióque nefandæ
Lampados Herculeis fortis Melibœa pharetris:
Atque olim Larissa potens: vbi nobile quondam
Nunc super Argos arant: veteres vbi fabula Thebas
Monstrat Echionias: vbi quondã Pentheos exul,
Colla, capútque ferens supremo tradidit igni,
Questa quòd hoc solum nato rapuisset Agaue.
Ergo abrupta palus multos discessit in amnes.
Purus in occasus, parui sed gurgitis, Aeas
Ionio fluit inde mari: nec fortior vndis
Labitur auectæ pater Isidis, & tuus, Oeneu,
Penè gener crassis oblimat Echinadas vndis:
Et Meleagream maculatus sanguine Nessi
Euenos Calydona secat. ferit amne citato
Maliacas Sperchios aquas: & flumine puro
Irrigat Amphrysos famulantis pascua Phœbi.
Quiq; nec humentes nebulas, nec rore madentem
Aëra, nec tenues ventos suspirat Anauros.
Et quisquis pelago per se non cognitus amnis
Peneo donauit aquas. it gurgite rapto
Apidanos: nunquamq; celer, nisi mistus, Enipeus.
Accipit Asopos cursus, Phœnixq;, Melásque.
Solus in alterius nomen cùm venerit vnda,

Desendit

Defendit Titaresus aquas, lapsusq́; supernè
Gurgite Penei pro siccis vtitur aruis.
Hunc fama est Stygiis manare paludibus amnem,
Et capitis memorem, fluuii contagia vilis
Nolle pati, superúmque sibi seruare timorem.
Vt primùm emissis patuerunt amnibus arua,
Pinguis Bœbicio discessit vomere sulcus:
Mox Lelegum dextra pressum descendit aratrum.
Æolidæ, Dolopésque solum fregère coloni,
Et Magnetes equis, Minyæ gens cognita remis.
Illîc semiferos Ixionidas Centauros
Fœta Pelethroniis nubes effudit in antris.
Aspera te Pholoës frangentem Monyche saxa,
Téque sub Oetæo torquentem vertice vulsas
Rhœce ferox, quas vix Boreas inuerteret, ornos:
~~Hospes & Alcidæ magni Phole~~: téque per amnem Heins. in Ovid.
Improbe Lernæas vector passure sagittas: pag 83.
Téque senex Chiron, gelido qui sidere fulgens
Impetis Æmonio maiorem Scorpion arcu.
Hac tellure feri micuerunt semina Martis.
Primus ab æquorea percussis cuspide saxis
Thessalicus sonipes bellis feralibus omen
Exiluit; primus chalybem, frenósque momordit,
Spumauitq́; nouis Lapithæ domitoris habenis.
Prima fretum scindens Pagasæo littore pinus,
Terrenum ignotas hominem proiecit in vndas.
Primus Thessalicæ rector telluris Itonus
In formam calidæ percussit pondera massæ,
Fudit & argentum flammis, aurúmque moneta
Fregit, & immensis coxit fornacibus æra.
Illic, quod populos scelerata impegit in arma,
Diuitias numerare datum est: hinc maxima serpens Heins. in Ovid.
Descendit Python, Cyrrhæáque fluxit in antra: 89.

Vnde & Thessalica veniunt ad Pythia laurus.
Impius hinc prolem superis immisit Aloeus,
Inseruit celsis propè se cùm Pelion astris,
Sideribúsque vias incumbens abstulit Ossa.
Hac vbi damnata fatis tellure locarunt
Castra duces; cunctos belli præsaga futuri
Mens agitat, summíque grauem discriminis horam
Aduentare palam est. propius iam fata moueri
Degeneres trepidant animi, peioráque versant.
Ad dubios pauci præsumto robore casus
Spémque metúmque ferunt. Turba sed mistus inerti
Sextus erat, Magno proles indigna parente,
Qui mox Scyllæis exul grassatus in vndis,
Polluit æquoreos Siculus pirata triumphos.
Qui stimulante metu fati prænoscere cursus,
Impatiénsque moræ, venturísque omnibus æger,
Non tripodas Deli, non Pythia consulit antra,
Nec quæsisse libet, primis quid frugibus altrix
Ore Iouis Dodona sonet, quis noscere fibra
Fata queat, quis prodat aues, quis fulgura cœli
Seruet, & Assyria scrutetur sidera cura,
Aut si quid tacitum, sed fas, erat. ille supernis
Detestanda Deis sæuorum arcana Magorum
Mouerat, & tristeis sacris feralibus aras,
Vmbrarum, Ditísque fidem: miseróque liquebat
Scire parum Superos. vanum, sæuúmque furorem
Adiuuat ipse locus, vicináque mœnia castris
Hæmonidum, ficti quas nulla licentia monstri
Transierat, quarum, quicquid non creditur, ars est.
Thessala quinetiam tellus herbásque nocenteis
Rupibus ingenuit, sensuráque saxa canentes
Arcanum ferale Magos. ibi plurima surgunt
Vim factura Deis. & terris hospita Colchis

Legit

Effera damnârat nimiæ pietatis Erichtho,
Inq; nouos ritus pollutam duxerat artem.
Illi namque nefas vrbis submittere tecto
Aut laribus ferale caput: desertáque busta
Incolit, & tumulos expulsis obtinet Vmbris,
Grata Deis Erebi. cœtus audire silentum,
Nosse domos Stygias, arcanáque Ditis operti
Non Superi, non vita vetat. tenet ora profanæ
Fœda situ macies, cœlóque ignota sereno.
Terribilis Stygio facies pallore grauatur,
Impexis onerata comis. si nimbus, & atra
Sidera subducunt nubes, tunc Thessala nudis
Egreditur bustis, nocturnáque fulgura captat.
Semina fœcundæ segetis calcata perussit,
Et non letiferas spirando perdidit auras.
Nec superos orat, nec cantu supplice numen
Auxiliare vocat, nec fibras illa litanteis
Nouit: funereas aris imponere flammas
Gaudet, & accenso rapuit quæ tura sepulcro.
Omne nefas Superi prima iam voce precantis
Concedunt, carménque timent audire secundum.
Viuentes animas, & adhuc sua membra regentes,
Infodit busto: fatis debentibus annos
Mors inuita subit: peruersa funera pompa
Rettulit à tumulis: fugêre cadauera letum.
Fumantes iuuenum cineres, ardentiáque ossa
E mediis rapit illa rogis, ipsámq; parentes
Quam tenuêre, facem: nigróque volantia fumo
Feralis fragmenta tori, vestésque fluentes
Colligit in cineres, & olentes membra fauillas.
Ast vbi seruantur saxis, quibus intimus humor
Ducitur, & tracta durescunt tabe medullæ
Corpora, tunc omneis auidè desæuit in artus,

Mæander direxit aquas: Rhodanumq́; morantem
Præcipitauit Arar: submisso vertice montes
Explicuêre iugum. nubes suspexit Olympus:
Solibus & nullis Scythicæ, cùm bruma rigeret,
Dimaduêre niues. impulsam sidere Tethyn
Repulit Hæmonidum, defenso littore, carmen.
Terra quoque immoti concussit ponderis axem,
Et medium vergens nisu titubauit in orbem.
Tantæ molis onus percussum voce recessit,
Prospectúmque dedit circumlabentis Olympi.
Omne potens animal leti, genitúmque nocere,
Et pauet Hæmonias, & mortibus instruit arteis.
Has auidæ tigres, & nobilis ira leonum
Ore fouent blando: gelidos his explicat orbes,
Inq́; pruinoso coluber distenditur aruo.
Viperei coëunt, abrupto corpore, nodi:
Humanóque cadit serpens afflata veneno.
Quis labor hic superis, cantus herbásque sequendi,
Spernendique timor? cuius commercia pacti
Obstrictos habuêre Deos? parêre necesse est,
An iuuat? ignota tantum pietate merentur?
An tacitis valuêre minis? hoc iuris in omneis
Est illis superos? an habent hæc carmina certum
Imperiosa Deum, qui mundum cogere, quicquid
Cogitur ipse, potest? illis & sidera primùm
Præcipiti deducta polo: Phœbéque serena
Non aliter diris verborum obsessa venenis
Palluit, & nigris, terrenisque ignibus arsit,
Quàm si fraterna prohiberet imagine tellus,
Insereretque suas flammis cœlestibus vmbras.
Et patitur tantos cantu deprensa labores
Donec suppositas propior despumet in herbas.
Hos scelerum ritus, hæc diræ carmina gentis

Effera

Effera damnârat nimiæ pietatis Erichtho,
Inq; nouos ritus pollutam duxerat artem.
Illi namque nefas vrbis submittere tecto
Aut laribus ferale caput: desertáque busta
Incolit, & tumulos expulsis obtinet Vmbris,
Grata Deis Erebi. cœtus audire silentum,
Nosse domos Stygias, arcanáque Ditis operti
Non Superi, non vita vetat. tenet ora profanæ
Fœda situ macies, cœlóque ignota sereno.
Terribilis Stygio facies pallore grauatur,
Impexis onerata comis. si nimbus, & atra
Sidera subducunt nubes, tunc Thessala nudis
Egreditur bustis, nocturnáque fulgura captat.
Semina fœcundæ segetis calcata perussit,
Et non letiferas spirando perdidit auras.
Nec superos orat, nec cantu supplice numen
Auxiliare vocat, nec fibras illa litantes
Nouit: funereas aris imponere flammas
Gaudet, & accenso rapuit quæ tura sepulcro.
Omne nefas Superi prima iam voce precantis
Concedunt, carménque timent audire secundum.
Viuentes animas, & adhuc sua membra regentes,
Infodit busto: fatis debentibus annos
Mors inuita subit: peruersa funera pompa
Rettulit à tumulis: fugêre cadauera letum.
Fumantes iuuenum cineres, ardentiáque ossa
E mediis rapit illa rogis, ipsámq; parentes
Quam tenuêre, facem: nigróque volantia fumo
Feralis fragmenta tori, vestésque fluentes
Colligit in cineres, & olentes membra fauillas.
Ast vbi seruantur saxis, quibus intimus humor
Ducitur, & tracta durescunt tabe medullæ
Corpora; tunc omneis auidè desæuit in artus,

1·obser·5·183 *Immersitque manus oculis: gaudétque gelatos*
Effodisse orbes: & siccæ pallida rodit
Excrementa manus: laqueum, nodósque nocenteis
Ore suo rupit: pendentia corpora carpsit,
Abrasitque cruces: percussáque viscera nimbis
Vulsit, & incoctas admisso sole medullas.
Insertum manibus chalybem, nigrámque per artus
Stillantis tabi saniem, virúsque coactum
Sustulit, & neruo morsus retinente pependit.
Et quacunque iacet nudum tellure cadauer,
Ante feras, volucresque sedet: nec carpere membra
Vult ferro, manibúsque suis, morsúsque luporum
Expectat, siccis raptura è faucibus artus.
Nec cessant à cæde manus, si sanguine viuo
Est opus, erumpat iugulo qui primus aperto.
Nec refugit cædes, viuum si sacra cruorem,
Extáque funereæ poscunt trepidantia mensæ:
Vulnere sic ventris, non, quà Natura vocabat,
Extrahitur partus, calidis ponendus in aris.
Et quoties sæuis opus est, ac fortibus vmbris,
Ipsa facit manes: hominum mors omnis in vsu est.
Illa genæ florem primæuo corpore vulsit,
Illa comam læua morienti abscîdit ephebo.
Sæpe etiam caris cognato in funere dira
Thessalis incubuit membris: atque oscula fingens,
Truncauitque caput, compressáque dentibus ora
Laxauit: siccóque hærentem gutture linguam
Præmordens, gelidis infudit murmura labris,
Arcanúmque nefas Stygias mandauit ad vmbras.
Hanc vt fama loci Pompeio prodidit: alta
Nocte poli, Titan medium quo tempore ducit
Sub nostra tellure diem: deserta per arua
Carpit iter. fidi scelerum, suetique ministri

Effractos

Victurum: montisque caui, quem tristis Erichtho
Damnârat sacris, alta sub rupe locatur.
Haud procul à Ditis cæcis depressa cauernis
In præceps subsedit humus: quam pallida pronis
Vrget silua comis, & nullo vertice cælum
Suspiciens, Phœbo non peruia taxus opacat.
Marcentes intus tenebræ, pallensq́; sub antris
Longa nocte situs, nunquam, nisi carmine factum,
Lumen habet. non Tænareis sic faucibus aër
Sedit iners, mœstum mundi confine latentis,
Ac nostri: quò non metuunt emittere manes
Tartarei reges. nam quanuis Thessala vates
Vim faciat fatis, dubium est, quod traxerit illuc
Aspiciat Stygias, an quod descenderit, vmbras.
Discolor, & vario furialis cultus amictu
Induitur, vultúsque operitur crine soluto,
Et coma vipereis substringitur horrida sertis,
Vt pauidos iuuenis comites, ipsumq́; trementem
Conspicit, exanimi defixum lumina vultu:
Ponite, ait, trepida conceptos mente timores:
Iam noua, iam vera reddetur vita figura:
Vt quanuis pauidi possint audire loquentem.
Si verò Stygiosq́; lacus, ripámque sonantem
Ignibus ostendam, si me præsente videri
Eumenides possent, villosáque colla colubris
Cerberus excutiens, & vincti terga Gigantes;
Quis timor ignaui metuentes cernere manes?
Pectora tunc primum feruenti sanguine supplet
Vulneribus laxata nouis: tabóque medullas
Abluit: & virus largè lunare ministrat.
Huc quicquid fœtu genuit Natura sinistro
Miscetur. non spuma canũ, quibus vnda timori est.
Viscera non lyncis, non diræ nodus hyænæ

Defuit,

Inuitos præbere Deos. conceditur arti,
Vnam cùm radiis presserunt sidera mortem,
Inseruisse moras: &, quamuis fecerit omnis
Stella senem, medios herbis abrumpimus annos.
At simul à prima descendit origine mundi
Caussarum series, atque omnia fata laborant
Si quicquam mutare velis, vnóque sub ictu
Stat genus humanũ: tunc, Thessala turba fatemur,
Plus Fortuna potest. sed si prænoscere casus
Contentus, faciles aditus, multíque patebunt
Ad verum: tellus nobis, æthérque, chaósq;,
Aequoráq;, & campi, Rhodopeáq; saxa loquentur.
Sed pronum, cùm tanta noua sit copia mortis,
Emathiis vnum campis attollere corpus,
Vt modò defuncti, tepidíque cadaueris ora
Plena voce sonent: ne membris sole perustis
Auribus incertum feralis strideat vmbra.
Dixerat: & noctis geminatis arte tenebris,
Mœstum tecta caput squalenti nube, pererrat
Corpora cæsorum, tumulis proiecta negatis.
Continuò fugêre lupi, fugêre reuulsis
Vnguibus impastæ volucres, dum Thessala vatem
Eligit, & gelidas leto scrutata medullas
Pulmonis rigidi stantes sine vulnere fibras
Inuenit, & vocem defuncto in corpore quærit.
Fata peremtorum pendent iam multa virorum,
Quem superis reuocasse velit. si tollere totas
Tentasset campis acies, & reddere bello:
Cessissent leges Erebi, monstróque potenti
Extractus Stygio populus pugnasset Auerno.
Electum tandem traiecto gutture corpus
Ducit, & inserto laqueis feralibus vnco,
Per scopulos miserum trahitur, per saxa cadauer

Victurum:

Victurum: montisque caui, quem tristis Erichtho
Damnârat sacris, alta sub rupe locatur.
Haud procul à Ditis cæcis depressa cauernis
In præceps subsedit humus: quam pallida pronis
Vrget silua comis, & nullo vertice cœlum
Suspiciens, Phœbo non peruia taxus opacat. Gron. 1. obser. pag. 51
Marcentes intus tenebræ, pallensq́ue sub antris
Longa nocte situs, nunquam, nisi carmine factum,
Lumen habet. non Tænareis sic faucibus aër
Sedit iners, mœstum mundi confine latentis,
Ac nostri: quò non metuunt emittere manes
Tartarei reges. nam quamuis Thessala vates
Vim faciat fatis, dubium est, quod traxerit illuc
Aspiciat Stygias, an quod descenderit, vmbras.
Discolor, & vario furialis cultus amictu
Induitur, vultúsque operitur crine soluto,
Et coma vipereis substringitur horrida sertis.
Vt pauidos iuuenis comites, ipsumq́ue trementem
Conspicit, exanimi defixum lumina vultu:
Ponite, ait, trepida conceptos mente timores:
Iam noua, iam vera reddetur vita figura:
Vt quamuis pauidi possint audire loquentem.
Si verò Stygiosq́ue lacus, ripámque sonantem
Ignibus ostendam, si me præsente videri
Eumenides possent, villosáque colla colubris
Cerberus excutiens, & vincti terga Gigantes;
Quis timor ignaui metuentes cernere manes?
Pectora tunc primum feruenti sanguine supplet
Vulneribus laxata nouis: tabóque medullas
Abluit: & virus largè lunare ministrat.
Huc quicquid fetu genuit Natura sinistro
Miscetur. non spuma canum, quibus vnda timori est,
Viscera non lyncis, non diræ nodus hyænæ

Defuit,

Defuit, & cerui pasti serpente medulla:
Non puppim retinens, Euro tendente rudentes,
In mediis echeneis aquis, oculíque draconum,
Quæq; sonant feta tepefacta sub alite saxa:
Non Arabum volucer serpens, innatáque rubris
Æquoribus custos pretiosæ vipera conchæ:
1·Theb·v·103 *Aut viuentis adhuc Libyci membrana cerastæ,*
Aut cinis Eoa positi Phœnicis in ara.
Quò postquàm viles, & habentes nomina pestes
Contulit: infando saturatas carmine frondes,
Et, quibus os dirum nascentibus inspuit, herbas
Addidit, & quicquid mundo dedit ipsa veneni:
Tunc vox Lethæos cunctis pollentior herbis
Excantare Deos, confundit murmura primùm
Dissona, & humanæ multùm discordia linguæ.
Latratus habet illa canum, gemitúsque luporum.
Quod trepidus bubo, quod strix nocturna querũtur,
Quod strident vlulantq; feræ, quod sibilat anguis
Exprimit, & planctus illisæ cautibus vndæ,
Siluarúmque sonum, fractæq; tonitrua nubis.
Tot rerum vox vna fuit. mox cætera cantu
Explicat, Hæmonio, penetrátque in Tartara lingua.
Eumenides, Stygiúmque nefas, pœnæq; nocentum,
Et Chaos innumeros auidum confundere mundos,
Et Rector terræ, quem longa in secula torquet
Mors dilata deum, Styx, &, quos nulla meretur
Thessalis, Elysios, cœlum, matrémque perosa
Persephone, nostræq; Hecates pars vltima, per quã
Manibus & mihi sunt tacitæ commercia linguæ:
Ianitor & sedis laxæ, qui viscera sæuo
Spargis nostra cani: repetitáque fila sorores
Fracturæ: túque ô flagrantis portitor vndæ
Iam lassate senex ad me redeuntibus vmbris:

Exaudite

Exaudite preces, si vos satis ore nefando,
Pollutóque voco, si nunquàm hæc carmina fibris
Humanis ieiuna cano, si pectora plena
Sæpe dedi, & laui calido prosecta cerebro:
Si quis, qui vestris caput, extáque lancibus infans
Imposuit, victurus erat, parēte precanti.
Non in Tartareo latitantem poscimus antro,
Assuetámque diu tenebris, modò luce fugata
Descendentem animam: primo pallentis hiatu
Hæret adhuc Orci. licet has exaudiat herbas
Ad manes ventura semel. Ducis omina nato
Pompeiana canat noti modò militis vmbra,
Si bene de vobis ciuilia bella merentur.
Hæc vbi fata caput, spumantiáque ora leuauit,
Aspicit astantem proiecti corporis vmbram,
Exanimes artus, inuisáque claustra timentem
Carceris antiqui. pauet ire in pectus apertum,
Visceráque, & ruptas letali vulnere fibras.
Ah miser, extremum cui mortis munus iniquæ
Eripitur non posse mori. miratur Erichtho
Has fatis licuisse moras, iratáque morti
Verberat immotum viuo serpente cadauer:
Pérque cauas terræ, quas egit carmine, rimas
Manibus illatrat, regníque silentia rumpit.
Tisiphone, vocísque meæ secura Megæra,
Non agitis sæuis Erebi per inane flagellis
Infelicem animam? iam vos ego nomine vero
Eliciam, Stygiásque canes in luce superna
Destituam: per busta sequar, per funera custos,
Expellam tumulis, abigam vos omnibus vrnis.
Teq; Deis, ad quos alio procedere vultu
Ficta soles, Hecate, pallenti tabida forma,
Ostendam, faciémque Erebi mutare vetabo.

Eloquar

Eloquar immenso terra sub pondere, quæ te
Contineant, Ennæa, dapes, quo fœdere mæstum
Regem noctis ames, quæ te contagia passam
Noluerit reuocare Ceres. tibi pessime mundi
Arbiter immittam ruptis Titana cauernis,
Et subito feriêre die. Paretis? an ille
Compellandus erit, quo nunquam terra vocato
Non concussa tremit, qui Gorgona cernit apertam,
Verberibúsque suis trepidam castigat Erinnym,
Indespecta tenet vobis qui Tartara; cuius
Vos estis superi; Stygias qui peierat vndas?
Protinus astrictus caluit cruor, atráque fouit
Vulnera, & in venas extremaq; membra cucurrit.
Percussæ gelido trepidant sub pectore fibræ:
Et noua desuetis subrepens vita medullis,
Miscetur morti. tunc omnis palpitat artus:
Tenduntur nerui: nec se tellure cadauer
Paulatim per membra leuat, terráque repulsũ est,
Erectúmque simul. distento lumina rictu
Nudantur. nondum facies viuentis in illo,
Iam morientis erat. remanet pallorq; rigórque;
Et stupet illatus mundo. sed murmure nullo
Ora astricta sonant. vox illi, linguáque tantùm
Responsura datur. dic, inquit Thessala, magna,
Quod iubeo, mercede mihi: nam vera locutum
Immunem toto mundi præstabimus æuo
Artibus Hæmoniis: tali tua membra sepulcro,
Talibus exuram Stygio cum carmine siluis,
Vt nullos cantata magos exaudiat vmbra.
Sit tanti vixisse iterum: nec verba, nec herbæ
Audebunt longæ somnum tibi soluere Lethes,
A me morte data. tripodas, vatésque deorum
Sors obscura tenet. certus discedit, ab vmbris

Quisquis

Quisquis vera petit, duraq; oracula mortis
Fortis adit. ne parce, precor. da nomina rebus,
Da loca, da vocem qua mecum fata loquantur.
Addidit & carmen, quo, quicquid consulit, vmbrā
Scire dedit. Mœstum fletu manante cadauer,
Tristia non equidem Parcarum stamina, dixit,
Respexi, tacitæ reuocatus ab aggere ripæ:
Quod tamen è cunctis mihi noscere contigit vmbris,
Effera Romanos agitat discordia manes,
Impiáque infernam ruperunt arma quietem.
Elysias alii sedes, ac Tartara mœsta
Diuersi liquêre duces: quid fata pararent,
Hi fecêre palàm. tristis felicibus vmbris
Vultus erat. vidi Decios, natúmque, patrémque,
Lustrales bellis animas, flentémque Camillum,
Et Curios, Syllam de te Fortuna querentem.
Deplorat Libycis perituram Scipio terris
Infaustam sobolem. maior Carthaginis hostis,
Non seruituri mœret Cato fata nepotis.
Solum te Consul depulsis prime tyrannis
Brute pias inter gaudentem vidimus vmbras.
Abruptis Catilina minax, fractísque catenis
Exultat, Mariíque truces, nudíque Cethegi.
Vidi ego lætantes popularia nomina Drusos,
Legibus immodicos, ausósq; ingentia Gracchos.
Æternis chalybum nodis, & carcere Ditis
Constrictæ plausêre manus: campósque piorum
Poscit turba nocens. regni possessor inertis
Pallentes aperit sedes, abruptáque saxa
Asperat, & durum vinclis adamanta, parátque
Pœnam victori. refer hæc solatia tecum,
O iuuenis, placido manes, patrémque, domúmque
Expectare sinu, regníque in parte serena

Pompeio seruare locum. nec gloria parua
Sollicitet vitæ: veniet quæ misceat omneis
Hora duces. properate mori, magnóque superbi
Quamuis è paruis animo descendite bustis,
Et Romanorum manes calcate Deorum.
Quem tumulum Nili, quem Tybridis abluat vnda,
Quæritur, & ducibus tantùm de funere pugna est.
Tu fatum ne quære tuum cognoscere: Parcæ,
Me reticente, dabunt: tibi certior omnia Vates
Ipse canet Siculis genitor Pompeius in aruis:
Ille quoque incertus, quò te vocet, vnde repellat,
Quas iubeat vitare plagas, quæ sidera mundi.
Europam miseri, Libyámque, Asiámq; timete:
Distribuit tumulos vestris fortuna triumphis.
O miseranda domus, toto nihil orbe videbis
Tutius Emathia. Sic postquam fata peregit,
Stat vultu mœstus tacito, mortemq; reposcit.
Carminibus magicis opus est, herbisque, cadauer
Vt cadat, & nequeunt animam sibi reddere fata
Consumto iam iure semel. Tum robore multo
Extruit illa rogum: venit defunctus ad ignes:
Accensa iuuenem positum strue linquit Erichtho,
Tandem passa mori. Sextóque ad castra parentis
It comes: & cælo lucis ducente colorem,
Dum ferrent tutos intra tentoria gressus,
Iussa tenere diem densas nox præstitit vmbras.

M. ANNÆI LVCANI CIVILIS BELLI SIVE PHARSALIÆ

LIBER SEPTIMVS.

SEGNIOR Oceano, quàm lex æterna vocabat,
Luctificus Titan nunquam magis æthera contra
Egit equos, currúmque polo rapiente retorsit:
Defectúsque pati voluit, raptæque labores
Lucis: & attraxit nubes, non pabula flammis,
Sed ne Thessalico purus luceret in orbe.
At nox felicis Magno pars vltima vitæ
Sollicitos vana decepit imagine somnos.
Nam Pompeiani visus sibi sede theatri
Innumeram effigiem Romanæ cernere plebis,
Attollique suum lætis ad sidera nomen
Vocibus, & plausu cuneos certare sonanteis.
Qualis erat populi facies, clamórque fauentis,
Olim cùm iuuenis, primique ætate triumphi
Post domitas gentes, quas torrens ambit Ibêrus,
Et quæcunque fugax Sertorius impulit arma,
Vespere pacato, pura venerabilis æquè
Quàm currus ornante toga, plaudente Senatu,
Sedit adhuc Romanus eques. Seu fine bonorum

Anxia venturis ad tempora læta refugit:
Siue per ambages solitas contraria visis
Vaticinata quies, magni tulit omina planctus:
Seu vetito patrias vltrà tibi cernere sedes,
Sic Romam Fortuna dedit. Ne rumpite somnos,
Castrorum vigiles, nullas tuba verberet aures.
Crastina dira quies, & imagine mœsta diurna
Vndique funestas acies feret, vndique bellum.
Vnde pares somnos populi, noctémque beatam?
O felix, si te vel sic tua Roma videret.
Donassent vtinam Superi, patriæq́; tibíque
Vnum, Magne, diem, quo fati certus vterque
Extremum tanti fructum caperetis amoris.
Tu velut Ausonia vadis moriturus in vrbe:
Illa rati semper de te sibi conscia voti
Hoc scelus haud vnquam fatis hærere putauit,
Sic se dilecti tumulum quoque perdere Magni.
Te misto flesset luctu, iuuenísque, senexq́;,
Iniussúsque puer: lacerasset crine soluto
Pectora femineum, ceu Bruti funere, vulgus.
Nunc quoque tela licet paueant victoris iniqui,
Nuntiet ipse licet Cæsar tua funera, flebunt:
Sed dum tura ferent, dum laurea serta Tonanti.
O miseri, quorum gemitus edere dolorem,
Qui te non pleno pariter planxêre theatro.
Vicerat astra iubar, cum misto murmure turba
Castrorum fremuit, fatísque trahentibus orbem,
Signa petit pugnæ. miseri pars maxima vulgi
Non totum visura diem, tentoria circum
Ipsa ducis queritur, magnóque accensa tumultu
Mortis vicina properanteis admonet horas.
Dira subit rabies: sua quisque, ac publica fata
Præcipitare cupit: segnis, pauidúsque vocatur,

Ac

Ac nimium patiens soceri Pompeius, & orbis
Indulgens regno, qui tot simul vndique gentes
Iuris habere sui vellet, pacémque timeret.
Nec non & reges, populíque queruntur Eoi
Bella trahi, patriáque procul tellure teneri.
Hoc placet, ô Superi, cùm vobis vertere cuncta
Propositum, nostris erroribus addere crimen.
Cladibus irruimus, nocituráque poscimus arma:
In Pompeianis votum est Pharsalia castris.
Cunctorum voces Romani maximus auctor
Tullius eloquii, cuius sub iure, togáque
Pacificas sæuus tremuit Catilina secures,
Pertulit, iratus bellis, cùm rostra forúmque
Optaret, passus tam longa silentia miles.
Addidit inualidæ robur facundia causæ.
Hoc pro tot meritis solùm te, Magne, precatur,
Vti se Fortuna velis, procerésque tuorum
Castrorum, regésque tui cum supplice mundo
Affusi, vinci socerum patiare rogamus.
Humani generis tam longo tempore bellum
Cæsar erit? meritò, Pompeium vincere lentè,
Gentibus, indignum est, à transcurrente subactis.
Quò tibi feruor abit? aut quò fiducia fati?
De Superis ingrate times? causámque Senatus
Credere Diis dubitas? ipsæ sua signa reuellent,
Prosilientq; acies. pudeat vidisse coactum.
Si duce te iusso, si nobis bella geruntur, Gronov. Diatrib. pag 201
Sit iuris quocunque velint concurrere campo.
Quid mundi gladios à sanguine Cæsaris arces?
Vibrant tela manus: vix signa morantia quisquam
Expectat: propera, ne te tua classica linquant.
Scire Senatus auet, miles te, Magne, sequatur,
An comes. Ingemuit Rector, sensitq; Deorum

Esse dolos, & fata sua contraria menti.
Si placet hoc, inquit, cunctis, si milite Magno,
Non duce tempus eget, nil vltrà fata morabor.
Inuoluat populos vna Fortuna ruina,
Sitque hominum magna lux ista nouissima parti.
Testor Roma tamen Magnum, quo cuncta perirent,
Accepisse diem. potuit tibi vulnere nullo
Stare labor belli: potuit sine cæde subactum,
Captiuumq; ducem violatæ tradere Paci.
Quis furor, ô cæci, scelerum? Ciuilia bella
Gesturi, metuunt, ne non cum sanguine vincant.
Abstulimus terras, exclusimus æquore toto,
Ad præmaturas segetum ieiuna rapinas
Agmina compulimus, votumq; effecimus hosti,
Vt mallet sterni gladiis, mortesque suorum
Permiscere meis. belli pars magna peracta est
His, quibus effectum est, ne pugnam tiro paueret:
Si modò virtutis stimulis, iraq; calore
Signa petunt. multos in summa pericula misit
Venturi timor ipse mali. fortissimus ille est,
Qui promptus metuenda pati, si comminus instent,
Et differre potest. placet hæc tam prospera rerum
Tradere Fortunæ? gladio permittere mundi
Discrimen? pugnare ducem, quàm vincere, malunt.
Res mihi Romanas dederas Fortuna regendas:
Accipe maiores, & cæco in Marte tuere.
Pompeii nec crimen erit, nec gloria bellum.
Vincis apud Superos votis me Cæsar iniquis:
Pugnatur. quantum scelerum, quantumq; malorũ
In populos lux ista feret! quot regna iacebunt!
Sanguine Romano quàm turbidus ibit Enipeus!
Prima velim caput hoc funesti lancea belli,
Si sine momento rerum, partisque ruina

Casurum

Casurum est, feriat: neque enim victoria Magno
Lætior. aut populis inuisum, hac clade peracta,
Aut hodie Pompeius erit miserabile nomen.
Omne malum victi, quod sors feret vltima rerum;
Omne nefas victoris erit. Sic fatur, & arma
Permittit populis, frenósque furentibus ira
Laxat: & vt victus violento nauita Coro
Dat regimen ventis, ignauúmque arte relicta
Puppis onus trahitur. trepido confusa tumultu
Castra fremunt, animique truces sua pectora pulsant
Ictibus incertis. multorum pallor in ore
Mortis venturæ est, faciesque simillima fato.
Aduenisse diem, qui fatum rebus in æuum
Conderet humanis, & quæri Roma quid esset,
Illo Marte palam est. sua quisque pericula nescit,
Attonitus maiore metu. quis littora ponto
Obruta, quis summis cernens in montibus æquor,
Ætheráque in terras deiecto sole cadentem,
Tot rerum finem, timeat sibi? non vacat vllos
Pro se ferre metus: Vrbi, Magnóque timetur.
Nec gladiis habuêre fidem, nisi cotibus asper
Exarsit mucro. tunc omnis lancea saxo
Erigitur: tendunt neruis melioribus arcus:
Cura fuit lectis pharetras implere sagittis.
Auget eques stimulos, frenorúmque aptat habenas.
Si liceat Superis hominum conferre labores,
Non aliter, Phlegra rabidos tollente Gigantes,
Martius incaluit Siculis incudibus ensis:
Et rubuit flammis iterum Neptunia cuspis,
Spiculáque extenso Pæan Pythone recoxit, Flor. 3. 20.
Pallas Gorgoneos diffudit in ægida crines,
Pallenæa Ioui mutauit fulmina Cyclops.
Non tamen abstinuit venturos prodere casus

Per varias Fortuna notas. nam Thessala rura
Cùm peterent, totus venientibus obstitit æther:
Inque oculis hominum fregerunt fulmina nubes:
Aduersásque faces, immensóque igne columnas,
Et trabibus mistis auidos typhonas aquarum
Detulit, atque oculos ingesto fulgure clausit.
Excussit cristas galeis, capulósque solutis
Perfudit gladiis, ereptáque pila liquauit:
Æthereóque nocens fumauit sulfure ferrum.
Nec non innumero cooperta examine signa,
Vixque reuulsa solo, maiori pondere pressum
Signiferi mersère caput, rorantia fletu
Vsque ad Thessaliam Romana, & publica signa.
Admotus Superis discussa fugit ab ara
Taurus, & Emathios præceps se iecit in agros;
Nulláque funestis inuenta est victima sacris.
At tu, quos scelerum Superos? quas ritè vocasti
Eumenidas Cæsar? Stygii quæ numina regni?
Infernúmque nefas? & mersos nocte furores?
Impia tam sæuè gesturus bella litasti?
Iam dubium monstris'ne Deûm, nimio'ne pauori
Crediderint: multis concurrere visus Olympo
Pindus, & abruptis mergi conuallibus Æmus,
Edere nocturnas belli Pharsalia voces,
Ire per Ossæam rapidus Bœbeïda sanguis:
Inque vicem vultus tenebris mirantur apertos,
Et pallere diem, galeísque incumbere noctem,
Defunctósque patres, & cunctas sanguinis vmbras
Ante oculos volitare suos. sed mentibus vnum
Hoc solamen erat, quòd voti turba nefandi
Conscia, quæ patrum iugulos, quæ pectora fratrum
Sperabat, gaudet monstris, mentísque tumultu,
Atque omen scelerum subitos putat esse furores.

Quid

Quid mirum, populos, quos lux extrema manebat
Lymphato trepidasse metu? præsaga malorum
Si data mens homini est, Tyriis qui Gadibus hospes
Adiacet, Armeniúmque bibit Romanus Araxem:
Sub quocunque die, quocunque est sidere mundi,
Mœret, & ignorat causas, animúmque dolentem
Corripit: Emathiis, quid perdat, nescit in aruis.
Euganeo, si vera fides memorantibus, Augur
Colle sedens, Aponus terris vbi fumifer exit,
Atque Antenorei dispergitur vnda Timaui,
Venit summa dies, geritur res maxima, dixit:
Impia concurrunt Pompeii & Cæsaris arma.
Seu tonitrus, ac tela Iouis præsaga notauit:
Aëra seu totum discordi obsistere cœlo,
Prospexitq; polos: seu lumen in æthere mœstum,
Solis in obscuro pugnam pallore notauit.
Dissimilem certè cunctis, quos explicat, egit
Thessalicum Natura diem: si cuncta perito
Augure mens hominum cœli noua signa notasset,
Spectari è toto potuit Pharsalia mundo.
O summos hominum, quorum Fortuna per orbem
Signa dedit, quorum fatis cœlum omne vacauit.
Hæc & apud seras gentes, populósque nepotum,
Siue sua tantùm venient in secula fama,
Siue aliquid magnis nostri quoque cura laboris
Nominibus prodesse potest: cùm bella legentur,
Spesq; metusq; simul, perituráque vota mouebunt:
Attonitique omnes veluti venientia fata,
Nō trāsmissa legēt, & adhuc tibi, Magne, fauebūt.
Miles vt aduerso Phœbi radiatus ab ictu
Descendens totos perfudit lumine colles,
Non temerè immissus campis: stetit ordine certo
Infelix acies. cornus tibi cura sinistri

Lentule, cum prima, quæ tum fuit optima bello,
Et quarta legione, datur: tibi numine pugnax
Aduerso, Domiti, dextri frons tradita Martis.
At medii robur belli fortissima densant
Agmina, quæ Cilicum terris deducta tenebat
Scipio, miles in hoc, Libyco dux primus in orbe.
At iuxta fluuios, & stagna vndantis Enipeî,
Cappadocum montana cohors, & largus habenis
Ponticus ibat eques. sicci sed plurima campi
Tetrarchæ, regésque tenent, magníque tyranni,
Atque omnis Latio quæ seruit purpura ferro.
Illuc, & Libye Numidas, & Creta Cydonas
Misit: Ituræis cursus fuit inde sagittis:
Inde truces Galli solitum prodistis in hostem:
Illic pugnaces commouit Iberia cetras.
Eripe victori gentes, & sanguine mundi
Fuso, Magne semel, totos consume triumphos.
Illo fortè die Cæsar statione relicta,
Ad segetum raptus moturus signa, repentè
Conspicit in planos hostem descendere campos,
Oblatúmque videt votis sibi mille petitum
Tempus, in extremos quo mitteret omnia casus.
Aeger quippe moræ, flagransq; cupidine regni,
Cœperat exiguo tractu ciuilia bella
Vt lentum damnare nefas. discrimina postquam
Aduentare ducum, supremáque prœlia vidit,
Casuram & fati sensit nutare ruinam,
Illa quoque in ferrum rabies promtissima, paulum
Languit, & casus audax spondere secundos
Mens stetit in dubio, quam nec sua fata timere,
Nec Magni sperare sinunt: formidine mersa,
Prosilit hortando melior fiducia vulgo.
O domitor mundi, rerum fortuna mearum,

Miles, adest toties optatæ copia pugnæ.
Nil opus est votis: iam fatum accersite ferro.
In manibus vestris, quantus sit Cæsar, habetis.
Hæc est illa dies, mihi quam Rubiconis ad vndas
Promissam memini, cuius spe mouimus arma,
In quam distulimis vetitos remeare triumphos.
Hæc eadem est hodie, quæ pignora, quæq; penates
Reddat, & emerito faciat vos Marte colonos.
Hæc, fato quæ teste probet, quis iustius arma
Sumserit, hæc acies victum factura nocentem est.
Si pro me patriam ferro flammisque petistis,
Nunc pugnate truces, gladiósque exoluite culpa.
Nulla manus belli, mutato iudice, pura est.
Non mihi res agitur, sed vos, vt libera sitis
Turba, precor, gentes vt ius habeatis in omneis.
Ipse ego priuatæ cupidus me reddere vitæ,
Plebeiáque toga modicum componere ciuem:
Omnia dum vobis liceant, nihil esse recuso.
Inuidia regnate mea. nec sanguine multo
Spem mundi petitis: Graiis delecta iuuentus Cic. in Verr. 24
Gymnasiis aderit, studióque ignaua palæstra,
Et vix arma ferens, & mistæ dissona turbæ
Barbaries; non illa tubas, non agmine moto
Clamorem latura suum. ciuilia pauca
Bella manus facient: pugnæ pars magna leuabit
His orbem populis, Romanúmque obteret hostem,
Ite per ignauas gentes, famosáque regna,
Et primo ferri motu prosternite mundum:
Sitq; palam, quas tot duxit Pompeius in vrbem
Curribus, vnius gentes non esse triumphi.
Armeniósne mouet, Romana potentia cuius
Sit ducis? aut emtũ minimo vult sanguine quisquã
Barbarus Hesperiis Magnum præponere rebus?

Romano

Romanos odêre omnes, dominósque grauantur,
Quos nouêre, magis. sed me Fortuna meorum
Commisit manibus, quorum me Gallia testem
Tot fecit bellis. cuius non militis ensem
Agnoscam? cœlúmque tremens cùm lancea transit,
Dicere non fallar, quo sit vibrata lacerto.
Quòd si signa ducem nunquam fallentia vestrum
Conspicio, faciésque truces, oculosq́; minaces:
Vicistis. videor fluuios spectare cruoris,
Calcatósque simul Reges, sparsúmque Senatus
Corpus, & immensa populos in cæde natantes.
Sed mea fata moror, qui vos in tela ruentes
Vocibus his teneo. veniam date bella trahenti:
Spe trepido: haud vnquam vidi tã magna daturos,
Tam prope me Superos: camporum limite paruo
Absumus à votis. ego sum, cui Marte peracto,
Quæ populi, Regésque tenent, donare licebit.
Quóne poli motu, quo cœli sidere verso,
Thessalicæ tantum, Superi, permittitis oræ?
Aut merces hodie bellorum, aut pœna paratur.
Cæsareas spectate cruces, spectate catenas,
Et caput hoc positum rostris, effusáque membra,
Septorúmque nefas, & clausi prœlia campi.
Cum duce Syllano gerimus ciuilia bella.
Vestri cura mouet. nam me secura manebit
Sors quæsita manu: fodientem viscera cernet
Me mea, qui nondum victo respexerit hoste.
Dii, quorum curas abduxit ab æthere tellus,
Romanúsque labor, vincat, quicunque necesse
Non putat in victos sæuum distringere ferrum,
Quique suos ciues, quòd signa aduersa tulerunt,
Non credit fecisse nefas. Pompeius in arcto
Agmina vestra loco vetita virtute moueri

Cum

Cum tenuit, quanto satiauit sanguine ferrum!
Vos tamen hoc oro iuuenes, ne cadere quisquam
Hostis terga velit: ciuis, qui fugerit, esto.
Sed dum tela micant, non vos pietatis imago
Vlla, nec aduersa conspecti fronte parentes
Commoueant: vultus gladio turbate verendos.
Siue quis infesto cognata in pectora ferro
Ibit, seu nullum violabit vulnere pignus,
Ignoti iugulum tanquam scelus imputet hostis.
Sternite iam vallum, fossásque implete ruina,
Exeat vt plenis acies non sparsa maniplis.
Parcite ne castris: vallo tendetis in illo,
Vnde acies peritura venit. vix cuncta locuto
Cæsare, quenque suum munus trahit, armaque raptim
Sumta viris: celeres capiunt præsagia belli;
Calcatisque ruunt castris: stant ordine nullo,
Arte ducis nulla: permittunt omnia fatis.
Si totidem Magni soceros, totidémque petentes
Vrbis regna suæ funesto in Marte locasses,
Non tam præcipiti ruerent in prœlia cursu.
Vidit vt hostiles in rectum exire cateruas
Pompeius, nullásque moras permittere bello,
Sed Superis placuisse diem: stat corde gelato
Attonitus: tantóque duci sic arma timere
Omen erat. premit inde metus, totúmque per agmen
Sublimi prouectus equo: Quem flagitat, inquit,
Vestra diem virtus, finis ciuilibus armis,
Quem quæsistis, adest. totas effundite vires;
Extremum ferri superest opus, vnáque gentes
Hora trahit. quisquis patriam, carósque penates,
Qui sobolem, ac thalamos, desertaque pignora quærit,
Ense petat: medio posuit Deus omnia campo.
Causa iubet melior Superos sperare secundos:

Ipsi

Ipsi tela regent per viscera Cæsaris, ipsi
Romanas sancire volent hoc sanguine leges.
Si socero dare regna meo, mundúmque pararent,
Præcipitare meam fatis potuêre senectam.
Non iratorum populis vrbíque Deorum est
Pompeium seruare ducem. quæ vincere possent
Omnia contulimus. subière pericula clari
Sponte viri, sacráque antiquus imagine miles.
Si Curios his fata darent, reducesq́; Camillos
Temporibus, Deciósque caput fatale vouentes,
Hinc starent. primo gentes oriente coactæ,
Innumeræq́; vrbes, quantas in prœlia nunquam
Exciuère manus. toto simul vtimur orbe.
Quicquid signiferi comprensum limite cœli (mus.
Sub Noton, & Borean hominũ sumus, arma moue-
Non'ne superfusis collectum cornibus hostem
In medium dabimus? paucas victoria dextras
Exigit: at plures tantum clamore caterua
Bella gerent. Cæsar nostris non sufficit armis.
Credite pendentes è summis mœnibus vrbis
Crinibus effusis hortari in prœlia matres.
Credite grandæuum, vetitúmque ætate Senatum
Arma sequi, sacros pedibus prosternere canos:
Atq; ipsam domini metuentem occurrere Romam.
Credite, qui nunc est, populum, populumq́; futurum
Permistas afferre preces. hæc libera nasci,
Hæc vult turba mori. si quis post pignora tanta
Pompeio locus est, cum prole, & coniuge supplex,
Imperii salua si maiestate liceret,
Voluerer ante pedes. Magnus, nisi vincitis, exul,
Ludibrium soceri, vester pudor, vltima fata
Deprecor, ac turpes extremi cardinis annos,
Ne discam seruire senex. Tam mœsta locuti

Voce

Voce ducis flagrant animi, Romanáque virtus
Erigitur, placuitq; mori, si vera timeret.
Ergo vtrinque pari concurrunt agmina motu
Irarum: metus hos regni, spes excitat illos.
Hæ facient dextræ, quicquid non expleat ætas
Vlla, nec humanum reparet genus omnibus annis;
Vt vacet à ferro. gentes Mars iste futuras
Obruet, & populos æui venientis in orbem
Erepto natale feret. tunc omne Latinum
Fabula nomen erit: Gabios, Veiósque, Corámque
Puluere vix tecta poterunt monstrare ruinæ,
Albanósque lares, Laurentinósque penates
Rus vacuum, quod non habitet nisi nocte coacta
Inuitus, questúsque Numam iussisse, Senator.
Non ætas hæc carpsit edax, monimentaq; rerum
Putria destituit: crimen ciuile videmus,
Tot vacuas vrbes. Generis quò turba redacta est
Humani? toto populi qui nascimur orbe,
Nec muros implere viris, nec possumus agros.
Vrbs nos vna capit: vincto fossore coluntur
Hesperiæ segetes: stat tectis putris auitis
In nullos ruitura domus: nullóque frequentem
Ciue suo Romam, sed mundi fæce repletam,
Cladis eò dedimus, ne tanto in tempore bellum
Iam posset ciuile geri: Pharsalia tanti
Causa mali. cedant feralia nomina Cannæ,
Et damnata diu Romanis Allia fastis. Flor. 1. cap. 13.
Tempora signauit leuiorum Roma malorum:
Hunc voluit nescire diem. prò tristia fata.
Aëra pestiferum tractu, morbósque fluentes,
Insanámque famem, permissasq; ignibus vrbes,
Mœniáque in præceps laturos plena tremores
Hi possent explere viri: quos vndique traxit

In miseram Fortuna necem, dum munera longi
Explicat eripiens æui, populósque, ducésque,
Constituit campis: per quos tibi Roma ruenti
Ostendat quàm magna cadas. quò latiùs orbem
Possedit, citiùs per prospera fata cucurrit.
Omne tibi bellum gentes dedit omnibus annis:
Te geminum Titan procedere vidit in axem.
Haud multum terræ spatium restabat Eoæ,
Vt tibi nox, tibi tota dies, tibi curreret æther,
Omniáque errantes stellæ Romana viderent.
Sed retro tua fata tulit par omnibus annis
Emathiæ funesta dies. hac luce cruenta
Effectum, vt Latios non horreat India fasces,
Nec vetitos errare Daas in mœnia ducat:
Sarmaticumq́; premat succinctus Consul aratrum:
Quòd semper sæuas debet tibi Parthia pœnas,
Quòd fugiens ciuile nefas, redituráque nunquam
Libertas, vltra Tigrim, Rhenúmque recessit,
Ac, toties nobis iugulo quæsita, negatur,
Germanũ, Scythicumq́; bonum: nec respicit vltrà
Ausoniam: vellem, populis incognita nostris:
Vulturis vt primùm læuo fundata volatu
Romulus infami compleuit mœnia luco,
Vsque ad Thessalicas seruisses Roma ruinas.
De Brutis, Fortuna, queror. quid tempora legum
Egimus, aut annos à Consule nomen habentes?
Felices Arabes, Medíque, Eoáque tellus,
Quam sub perpetuis tenuerunt fata Tyrannis.
Ex populis, qui regna ferunt, sors vltima nostra est,
Quos seruire pudet. Sunt nobis nulla profectò
Numina: cùm cæco rapiantur secula casu,
Mentimur regnare Iouem. spectabit ab alto
Æthere Thessalicas, teneat cùm fulmina, cædes?

Scilicet

Scilicet ipse petet Pholoën? petet ignibus Oeten,
Immeritaq; nemus Rhodopes, pinúsque minanteis?
Cassius hoc potius feriet caput? astra Thyestæ
Abstulit, & subitis damnauit noctibus Argos:
Tot similes fratrum gladios, patrúmque gerenti
Thessaliæ dabit ille diem? mortalia nulli
Sunt curata Deo. cladis tamen huius habemus
Vindictam, quantam terris dare numina fas est.
Bella pares Superis facient ciuilia diuos:
Fulminibus manes, radiísque ornabit, & astris, Stat. 1. Theb.
Inq; Deûm templis iurabit Roma per vmbras.
Vt rapido cursu fati suprema morantem
Consumsêre locum: parua tellure diremti,
Inde manum spectant, vultusq; agnoscere quærunt,
Quò sua pila cadant, aut quà sibi fata minentur,
Facturi quæ monstra forent. vidêre parentes
Frontibus aduersis, fraternáque comminus arma,
Nec libuit mutare locum: tamen omnia torpor
Pectora constrinxit: gelidusq; in viscera sanguis
Perculsa pietate coit: totaq; cohortes
Pila parata diu tensis tenuêre lacertis.
Dii tibi non mortem, quæ cunctis pœna paratur,
Sed sensum post fata tuæ dent, Crastine, morti,
Cuius torta manu commisit lancea bellum,
Primáque Thessaliam Romano sanguine tinxit.
O præceps rabies, cùm Cæsar tela teneret,
Inuenta est prior vlla manus! tunc stridulus aër
Elisus lituis, conceptáque classica cornu:
Tunc ausæ dare signa tubæ: tunc æthera tendit,
Extremiq; fragor conuexa irrumpit Olympi:
Vnde procul nubes, quò nulla tonitrua durant.
Excepit resonis clamorem vallibus Æmus,
Peliacísque dedit rursus geminare cauernis.

Pindus agit gemitus, Pangæáque saxa resultant,
Oetææq; gemunt rupes. vocésque furoris
Expauere sui tota tellure relatas.
Spargitur innumerum diuersis missile votis.
Vulnera pars optat, pars terra figere tela,
Ac puras seruare manus. rapit omnia casus;
Atque incerta facit, quos vult, Fortuna nocentes.
Sed quota pars cladis iaculis, ferróque volanti
Exacta est? odiis solus ciuilibus ensis
Sufficit, & dextras Romana in viscera ducit.
Pompeii densis acies stipata cateruis,
Iunxerat in seriem nexis vmbonibus arma.
Vixq; habitura locum dextras, ac tela mouendi
Constiterat, gladiósque suos compressa tenebat.
Præcipiti cursu vesanum Cæsaris agmen
In densos agitur cuneos: perq; arma, per hostem
Quærit iter, quà torta graues lorica catenas
Opponit, tutóque latet sub tegmine pectus.
Hac quoq; peruentum est ad viscera: totq; per arma
Extremum est, quod quisque ferit. ciuilia bella
Vna acies patitur, gerit altera: frigidus inde
Stat gladius; calet omne nocens à Cæsare ferrum.
Nec Fortuna diu rerum tot pondera vergens,
Abstulit ingenteis fato torrente ruinas.
Vt primum toto diduxit cornua campo
Pompeianus eques, bellique per vltima fudit:
Sparsa per extremos leuis armatura maniplos
Insequitur, sæuásque manus immittit in hostem.
Illic quaque suo miscet gens prœlia telo:
Romanus cunctis petitur cruor: inde sagittæ,
Inde faces, & saxa volant, spatióque solutæ
Aeris, & calido liquefacta pondere glandes.
Tunc & Ituræi, Mediq; Arabésque, soluto

Arcu

Arcu turba minax, nusquam rexêre sagittas:
Sed petitur solus, qui campis imminet aër:
Inde ~~cadunt mortes~~: sceleris sed crimine nullo
Externũ maculant chalybem; stetit omne coactum
Circa pila nefas: ferro subtexitur æther,
Noxq; super campos telis conserta pependit.
Tum Cæsar metuens, ne frons sibi prima labaret
Incursu, tenet obliquas post signa cohortes:
Inq; latus belli, quà se vagus hostis agebat,
Immittit subitum non motis cornibus agmen.
Immemores pugnæ, nullóque pudore timendi
Præcipites fecêre palàm, ciuilia bella
Non bene barbaricis vnquam commissa cateruis.
Vt primùm sonipes transfixus pectora ferro,
In caput effusi calcauit membra regentis:
Omnis eques cessit campis, glomeratáque pubes
In sua conuersis præceps ruit agmina frenis.
Perdidit inde modum cædes, ac nulla secuta est
Pugna: sed hinc iugulis, hinc ferro bella geruntur:
Nec valet hæc acies tantum prosternere, quantum
Inde perire potest. Vtinam Pharsalia campis
Sufficiat cruor iste tuis, quem barbara fundunt
Pectora, non alio mutentur sanguine fontes.
Hic numerus totos tibi vestiat ossibus agros:
Aut si Romano compleri sanguine mauis,
Istis parce precor: viuant Galatæq; Syrique,
Cappadoces, Galliq;, extremique orbis Iberi,
Armenii, Cilices: nam post ciuilia bella
Hic populus Romanus erit. Semel ortus in omneis
It timor, & fatis datus est pro Cæsare cursus.
Ventum erat ad robur Magni, mediasque cateruas;
Quod totos errore vago perfuderat agros:
Constitit hîc bellum, fortunáque Cæsaris hæsit.

Non illic regum auxiliis collecta iuuentus
Bella gerit, ferrúmque manus mouêre togatæ.
Ille locus fratres habuit, locus ille parentes.
Hîc furor, hîc rabies, hîc sunt tua crimina Cæsar.
Hanc fuge mens partem belli, tenebrísque relinque,
Nulláque tantorum discat, me vate, malorum,
Quàm multum bellis liceat ciuilibus, ætas.
Ah potiùs pereant lacrymæ, pereantque querelæ.
Quicquid in hac acie gessisti Roma, tacebo.
Hîc Cæsar, rabies populi, stimulusque furoris,
Ne qua parte sui pereat scelus, agmina circum
It vagus, atque ignes animis flagrantibus addit.
Inspicit & gladios, qui toti sanguine manent,
Qui niteant primo tantùm mucrone cruenti,
Quæ presso tremat ense manus, quis languida tela,
Quis contenta ferat, quis præstet bella iubenti,
Quem pugnare iuuet, quis vultum ciue peremto
Mutet: obit latis proiecta cadauera campis.
Vulnera multorum totum fusura cruorem
Opposita premit ipse manu. quacunque vagatur
Sanguineum veluti quatiens Bellona flagellum,
Bistonas aut Mauors agitans, si verbere sæuo
Palladia stimulet turbatos ægide currus,
Nox ingens scelerum, & cædes oriuntur, & instar
Immensæ vocis gemitus, & pondere lapsi
Pectoris arma sonant, confractíque ensibus enses.
Ipse manu subicit gladios, ac tela ministrat,
Aduersósque iubet ferro confundere vultus.
Promouet ipse acies: impellit terga suorum:
Verbere conuersæ cessantes excitat hastæ.
nov. Dubrob. 112. *In plebem vetat ire manus, monstrátque Senatum.*
Scit cruor imperii qui sit, quæ viscera legum: Flor 3.21.
Vnde petat Romam, libertas vltima mundi

Quo

Quo steterit ferienda loco. permista secundo
Ordine nobilitas, venerandáque corpora ferro
Vrgentur: cadunt Lepidos, caduntq́; Metellos,
Coruinósque simul, Torquatáque nomina legum,
Sæpe duces, summósque hominū te, Magne, remoto.
Illìc plebeia contectus casside vultus,
Ignotúsque hosti, quod ferrum Brute tenebas!
O decus imperii, spes ô suprema Senatus,
Extremum tanti generis per secula nomen,
Ne rue per medios nimium temerarius hostes,
Nec tibi fatales admoueris antè Philippos,
Thessalia periture tua. nil proficis istic
Cæsaris intentus iugulo: nondum attigit arcem
Iuris, & humanum culmen, quo cuncta reguntur
Egressus, meruit fatis tam nobile letum:
Viuat, &, vt Bruti procumbat victima, regnet.
Hîc patriæ perit omne decus: iacet aggere magno
Patritium campis commista plebe cadauer.
Mors tamen eminuit clarorum in strage virorum
Pugnacis Domiti; quem clades fata per omneis
Ducebant. nusquam Magni fortuna sine illo
Succubuit: victus toties à Cæsare, salua
Libertate perit: tunc mille in vulnera lætus
Labitur; ac venia gaudet caruisse secunda.
Viderat in crasso versantem sanguine membra
Cæsar, & increpitans; Iam Magni deseris arma,
Successor Domiti: sine te iam bella geruntur.
Dixerat: ast illi suffecit pectora pulsans
Spiritus in vocem, morientiaq́; ora resoluit.
Non te funesta scelerum mercede potitum,
Sed dubium fati Cæsar, generóque minorem
Aspiciens, Stygias ~~Magno duce~~ liber ad vmbras
Et securus eo: te sæuo Marte subactum,

Pompeióque graueis pœnas, nobisq; daturum
Cum moriar, sperare licet. non plura locutum
Vita fugit, densaq; oculos pressêre tenebræ.
Impendisse pudet lacrymas in funere mundi
Mortibus innumeris, ac singula fata sequentem
Quærere, letiferum per cuius viscera vulnus
Exierit; quis fusa solo vitalia calcet;
Ore quis aduerso, demisso faucibus ense,
Expulerit moriens animam; quis corruat ictu,
Quis steterit, dum membra cadunt: qui pectora telis
Transmittant, aut quos campis affixerit hasta:
Quis cruor emissus perruperit aëra venis,
Inq; hostis cadat arma sui: quis pectora fratris
Cædat, &, vt notum possit spoliare cadauer,
Abscisum longè mittat caput: ora parentis
Quis laceret, nimiáque probet spectantibus ira
Quem iugulat, non esse patrem. mors nulla querela
Digna sua est, nullósque hominum lugere vacamus.
Non istas habuit pugna Pharsalia parteis,
Quas aliæ clades: illic per fata virorum,
Per populos hic Roma perit: quod militis illic,
Mors hic gentis erat: sanguis ibi fluxit Achæus,
Ponticus, Assyrius: cunctos hærere cruores
Romanus, campisq; vetat consistere torrens.
Maius ab hac acie, quàm quod sua secula ferrent,
Vulnus habent populi: plus est quàm vita, salusq;,
Quod perit: in totum mundi prosternimur æuum.
Vincitur his gladiis omnis, quæ seruiet, ætas.
Proxima quid soboles, aut quid meruêre nepotes
In regnum nasci? pauidè num gessimus arma?
Teximus aut iugulos? alieni pœna timoris
In nostra ceruice sedet. post prælia natis
Si dominum Fortuna dabas, & bella dedisses.

Iam

Iam Magnus transisse Deos, Romanaq; fata
Senserat infelix: tota vix clade coactus
Fortunam damnare suam. stetit aggere campi
Eminus, vnde omneis sparsas per Thessala rura
Aspiceret clades, quæ bello obstante latebant.
Tot telis sua fata peti, tot corpora fusa,
Ac se tam multo pereuntem sanguine vidit.
Nec, sicut mos est miseris, trahere omnia secum
Mersa iuuat, gentésque suæ miscere ruinæ:
Vt Latiæ post se viuat pars maxima turbæ,
Sustinuit dignos etiam nunc credere votis
Cœlicolas, voluitq; sui solatia casus:
Parcite, ait, Superi cunctas prosternere gentes:
Stante potest mundo, Romáque superstite, Magnus
Esse miser. si plura iuuant mea vulnera, coniux
Est mihi, sunt nati, dedimus tot pignora fatis.
Ciuiline parum est bello, si méque, meósque
Obruat? exigua clades sumus, orbe remoto?
Omnia quid laceras? quid perdere cuncta laboras?
Iam nihil est Fortuna meum. sic fatur: & arma,
Signáque, & afflictas omni iam parte cateruas
Circuit, & reuocat matura in fata ruentes,
Séque negat tanti. nec deerat robur in enses
Ire duci, iuguloque pati, vel pectore letum:
Sed timuit strato miles ne corpore Magni
Non fugeret, supráque ducem procumberet orbis:
Cæsaris aut oculis voluit subducere mortem.
Nequicquam. infelix, socero spectare volenti
Præstandum est vbicunq; caput. sed tu quoq; coniux
Causa fugæ, vultúsque tui: fatisq; probatum
Te præsente mori. Tunc Magnum concitus aufert
A bello sonipes, non tergo tela pauentem,
Ingenteisq; animos extrema in fata ferentem.

Non gemitus, non fletus erat, saluáque verendus
Maiestate dolor, qualem te, Magne, decebat
Romanis præstare malis. non impare vultu
Aspicis Emathiam: nec te vidère superbum
Prospera bellorum, nec fractum aduersa videbunt.
Quamq; fuit læta per treis infida triumphos,
Tam misero Fortuna minor. iam pondere fati
Deposito securus abis: nunc tempora læta
Respexisse vacat: spes nunquam implenda recessit:
Quid fueris nunc scire licet. fuge prœlia dira,
Ac testare Deos, nullum qui perstet in armis,
Iam tibi Magne mori: ceu flebilis Africa damnis,
Et ceu Munda nocens, Phariòque à gurgite clades,
Sic & Thessalicæ post te pars maxima pugnæ.
Non iam Pompeii nomen populare per orbem,
Nec studium belli: sed par, quod semper habemus,
Ora trib. in Stat. 59 *Libertas, & Cæsar erunt: téque inde fugato*
Ostendet moriens, sibi se pugnasse, Senatus.
Nónne iuuat pulsum bellis cessisse, nec istud
Prospectare nefas; spumanteis cæde cateruas?
Respice turbatos incursu sanguinis amnes,
Et soceri miserere tui. quo pectore Romam
Intrabit factus campis felicior istis?
Quicquid in ignotis solus regionibus exul,
Quicquid sub Phario positus patiere tyranno;
Crede Deo, longo fatorum crede fauori.
Vincere peius erat. prohibe lamenta sonare,
Ora trib. in Stat. 127 *Flere veta populos: lacrymas, luctúsque remitte.*
Tam mala Pompeii, quàm prospera mundus adoret.
Aspice securus vultu non supplice reges:
Aspice possessas vrbes, donatáque regna,
Ægyptum, Libyámque, & terras elige morti.
Vidit prima tuæ testis Larissa ruinæ

Nobile,

Nobile, nec victum fatis caput: omnibus illa
Ciuibus effudit totas per mœnia vires
Obuia ceu læto: præmittunt munera flentes:
Pandunt templa, domos: socios se cladibus optant.
Scilicet immenso superest ex nomine multum,
Téque minor solo: cunctas impellere gentes
Rursus in arma potes, rursúsque in fata redire.
Sed quid opus victo populis, aut vrbibus, inquit?
Victori præstate fidem. Tu Cæsar in alto
Cædis adhuc cumulo patriæ per viscera vadis: Flor. 3. 21.
At tibi iam populos donat gener. auehit inde
Pompeium sonipes: gemitus, lacrymæq; sequuntur:
Plurimáque in sæuos populi conuicia diuos.
Nunc tibi vera fides quæsiti Magne fauoris
Contigit, ac fructus. felix se nescit amari.
Cæsar vt Hesperio vidit satis arua natare
Sanguine, parcendum ferro, manibúsque suorum
Iam ratus, vt viles animas, periturá que frustra
Agmina permisit vitæ. sed castra fugatos
Ne reuocent, pellátque quies nocturna pauorem;
Protinus hostili statuit succedere vallo,
Dum fortuna calet, dum conficit omnia terror,
Non veritus graue ne fessis, ac Marte subactis
Hoc foret imperium. non magno hortamine miles
In prædam ducendus erat: victoria nobis
Plena viri, dixit: superest pro sanguine merces,
Quam monstrare meũ est: nec enim donare vocabo,
Quod sibi quisque dabit: cunctis en plena metallis
Castra patent: raptum Hesperiis è gentibus aurum
Hic iacet: Eoásque premunt tentoria gazas.
Tot regum fortuna simul, Magníque coacta
Expectat dominos: propera præcedere miles
Quos sequeris: quascunque tuas Pharsalia fecit,

A victis rapiantur opes. nec plura locutus
Impulit amentes, auriq; cupidine cæcos
Ire super gladios, supráque cadauera patrum,
Et cæsos calcare duces. quæ fossa, quis agger
Sustineat pretium belli, scelerúmque petentes?
Scire volunt, quanta fuerint mercede nocentes.
Inuenêre quidem spoliato plurima mundo,
Bellorum in sumtus congestæ pondera massæ:
Sed non implerunt cupientes omnia mentes.
Quicquid fodit Iber, quicquid Tagus expulit auri,
Quodq; legit diues summis Arimaspus arenis,
Vt rapiant, paruo scelus hoc vanisse putabunt,
Cùm sibi Tarpeias victor desponderit arces:
Cùm spe Romanæ promiserit omnia prædæ:
Decipitur, quòd castra rapit. capit impia plebes
Cespite patricio somnos: vacuumq; cubile
Regibus infandus miles premit: inq; parentum,
Inq; toris fratrum posuerunt membra nocentes:
Quos agitat vesana quies, somníque furentes:
Thessalicam miseri versant in pectore pugnam.
Inuigilat cunctis sæuum scelus, armáque tota
Mente agitant, capulóque manus absente mouentur.
Ingemuisse putes campos, terrámque nocentem
Inspirasse animas, infectúmque aëra totum
Manibus, & superam Stygia formidine noctem.
Exigit à meritis tristeis victoria pœnas,
Sibilaq; & flammas infert sopor: vmbra peremti
Ciuis adest: sua quenque premit terroris imago.
Ille senum vultus, iuuenum videt ille figuras:
Hunc agitant totis fraterna cadauera somnis:
Pectore in hoc pater est; omnes in Cæsare manes.
Haud alios nondum Scythica purgatus in ara
Eumenidum vidit vultus Pelopêus Orestes:

Nec

Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Gron. in Senec.
Cum fureret, Pentheus, aut cum desisset, Agaue. pag 361.
Hunc omnes gladii, quos aut Pharsalia vidit,
Aut vltrix visura dies, stringente Senatu,
Illa nocte premunt: hunc infera monstra flagellant.
Et quantum pœnæ misero mens conscia donat, Gron. 3. obser. pag 65
Quod Styga, quod manes, infestaque Tartara somnis
Pompeio viuente videt! Tamen omnia passo,
Postquam clara dies Pharsalica damna retexit,
Nulla loci facies reuocat feralibus aruis
Hærentes oculos. cernit propulsa cruore
Flumina, & excelsos cumulis æquantia colles
Corpora, sidentes in tabem spectat aceruos,
Et Magni numerat populos: epulisque paratur
Ille locus, vultus ex quo, faciesque iacentum
Agnoscat. iuuat Emathiam non cernere terram,
Et lustrare oculis campos sub clade latenteis.
Fortunam, Superosque suos in sanguine cernit.
Ac ne læta furens scelerum spectacula perdat,
Inuidet igne rogi miseris, cœloque nocenti
Ingerit Emathiam. non illum Pœnus humator
Consulis, & Libyca succensa lampade Cannæ
Compellunt, hominum ritus vt seruet in hostes:
Sed meminit nondum satiata cædibus ira,
Ciues esse suos. Petimus non singula busta,
Discretosque rogos: vnum da gentibus ignem:
Non interpositis vrantur corpora flammis.
Aut generi si pœna iuuat, nemus extrue Pindi:
Erige congestas Oetæo robore syluas,
Thessalicam videat Pompeius ab æquore flammã.
Nil agis hac ira: tabesne cadauera soluat,
An rogus, haud refert: placido Natura receptat
Cuncta sinu, finemque sui sibi corpora debent.

Hos,

Hos, Cæsar, populos si nunc non vsserit ignis,
Vret cum terris, vret cum gurgite ponti.
Communis mundo superest rogus, ossibus astra
Misturus. quocunque tuam Fortuna vocabit,
Hæ quoque eunt animæ. non altius ibis in auras,
Non meliore loco Stygia sub nocte iacebis.
Libera Fortunæ mors est: capit omnia tellus
Quæ genuit: cœlo tegitur, qui non habet vrnam.
Tu, cui dant pœnas inhumato funere gentes,
Quid fugis hanc cladem? quid olentes deseris agros?
Has trahe Cæsar aquas: hoc, si potes, vtere cœlo.
Sed tibi tabentes populi Pharsalica rura
Eripiunt, camposque tenent victore fugato.
Non solum Hæmonii funesta ad pabula belli
Bistonii venêre lupi, tabemq; cruentæ
Cædis odorati Pholoën liquere leones.
Tunc vrsi latebras, obscœni tecta, domósque
Deseruêre canes, & quicquid nare sagaci
Aëra non sanum, motúmque cadauere sentit.
Iámque diu volucres ciuilia castra secutæ
Conueniunt. vos, quæ Nilo mutare soletis
Threïcias hyemes, ad mollem serius Austrum
Istis aues: nunquam se tanto vulture cœlum
Induit, aut plures presserunt aëra pennæ.
Omne nemus misit volucres, omnísque cruenta
Alite sanguineis stillauit roribus arbor.
Sæpe super vultus victoris, & impia signa
Aut cruor, aut alto defluxit ab æthere tabes,
Membráque deiecit iam lassis vnguibus ales.
Sic quoque non omnis populus peruenit ad ossa,
Inq; feras discerptus abit: non intima curant
Viscera, nec totas auidè sorbere medullas:
Degustant artus. Latiæ pars maxima turbæ

Fastidita

Fastidita iacet; quam sol, nimbique, diésque
Longior Emathiis resolutam miscuit aruis.
Thessalica infelix quo tanto crimine tellus
Læsisti Superos, vt te tot mortibus vnam,
Tot scelerum fatis premerent? quod sufficit æuum,
Immemor vt donet belli tibi damna vetustas?
Quæ seges infecta surget non decolor herba?
Quo non Romanos violabis vomere manes?
Antè noua venient acies, scelerique secundo
Præstabis nondum siccos hoc sanguine campos.
Omnia maiorum vertamus busta licebit,
Et stantes tumulos, & qui radice vetusta
Effudêre suas, victis compagibus, vrnas:
Plus cinerum Hæmoniæ sulcis telluris aratur,
Pluráque ruricolis feriuntur dentibus ossa.
Nullus ab Emathio religasset littore funem
Nauita, nec terram quisquam mouisset arator,
Romani bustum populi: fugerentq; coloni
Vmbrarum campos, gregibus dumeta carerent:
Nullúsque auderet pecori permittere pastor
Vellere surgentem de nostris ossibus herbam,
Ac, velut impatiens hominum, vel solis iniqui
Limite, vel glacie nuda, atque ignota iaceres,
Si non prima nefas belli, sed sola tulisses.
O Superi, liceat terras odisse nocenteis.
Quid totum premitis, quid totum absoluitis orbem?
Hesperiæ clades, & flebilis vnda Pachyni,
Et Mutina, & Leucas puros fecêre Philippos.

M. ANNÆI LVCANI CIVILIS BELLI SIVE PHARSALIÆ

LIBER OCTAVVS.

IAM super Herculeas fauces, nemorosáque Tempe,
Hæmoniæ deserta petens dispendia syluæ,
Cornipedē exhaustum cursu, stimulísque negantem
Magnus agens, incerta fugæ vestigia turbat,
Implicitásque errore vias. pauet ille fragorem
Motorum ventis nemorum; comitúmque suorum
Qui post terga venit, trepidum, lateriq; timentem
Exanimat. quanuis summo de culmine lapsus,
Non dum vile sui pretium scit sanguinis esse,
Seq; memor fati tantæ mercedis habere
Credit adhuc iugulum, quantum pro Cæsaris ipse
Auulsa ceruice daret. deserta sequentem
Non patitur tutis fatum celare latebris
Clara viri facies. multi Pharsalica castra
Cum peterent, non dum fama prodente ruinas,
Occursu stupuere ducis, vertigine rerum
Attoniti: cladísque suæ vix ipse fidelis
Auctor erat. grauis est Magno, quicunq; malorum
Testis adest. cunctis ignotus gentibus esse

Mallet, & obscuro tutus transire per orbem
Nomine: sed longi pœnas Fortuna fauoris
Exigit à misero, quæ tanto pondere famæ
Res premit aduersas, fatisque prioribus vrget.
Nunc festinatos nimium sibi sentit honores,
Actáque laurifera damnat Syllana iuuentæ.
Nunc & Corycias classes, & Pontica signa
Deiectum meminisse piget. sic longius æuum
Destruit ingenteis animos, & vita superstes
Imperio. nisi summa dies cum fine bonorum
Affuit, & celeri præuertit tristia leto,
Dedecori est fortuna prior. quisquám ne secundis
Tradere se fatis audet, nisi morte parata?
Littora contigerat, per quæ Peneïus amnis
Emathia iam clade rubens exibat in æquor.
Inde ratis trepidum, ventis, & fluctibus impar,
Flumineis vix tuta vadis euexit in altum:
Cuius adhuc remis quatitur Corcyra, sinúsque
Leucadii, Cilicum dominus, terræq; Liburnæ,
Exiguam vector pauidus correpsit in alnum.
Conscia curarum secreta in littora Lesbi
Flectere vela iubes, qua tum tellure latebas
Mœstior, in mediis quàm si, Cornelia, campis
Emathiæ stares. tristeis præsagia curas
Exagitant: trepida quatitur formidine somnus:
Thessaliam nox omnis habet: tenebrisq; remotis
Rupis in abruptæ scopulos extremáque currens
Littora, prospiciens fluctus, nutantia longè
Semper prima vides venientis vela carinæ,
Quærere nec quicquam de fato coniugis audes.
En ratis, ad vestros quæ tendit carbasa portus
Quid ferat ignoras: sed nunc tibi summa pauoris
Nuntius armorum tristis, rumorq; sinister

Victus

Victus adest coniux. quid perdis tempora luctus?
Cùm possis iam flere, times. tunc puppe propinqua
Prosiluit, crimenq́; Deûm crudele notauit,
Deformem pallore ducem, vultúsque prementem
Canitie, atque atro squalentes puluere vestes.
Obuia nox miseræ cœlum, lucémque tenebris
Abstulit, atque animam clausit dolor: omnia neruis
Membra relicta labant: riguerunt corda, diuq́;
Spe mortis decepta iacet. iam fune ligato
Littoribus, lustrat vacuas Pompeius arenas.
Quem postquam propius famulæ vidêre fideles,
Non vltrà gemitus tacitos incessere fata
Permisêre sibi, frustráque attollere terra
Semianimem conantur heram: quā pectore Magnus
Ambit, & astrictos refouet complexibus artus.
Cœperat in summum reuocato sanguine corpus
Pompeii sentire manus, mœstámque mariti
Posse pati faciem: prohibet succumbere fatis
Magnus, & immodicos castigat voce dolores.
Nobile cur robur Fortunæ vulnere primo,
Femina, tantorum titulis insignis auorum,
Frangis? Habes aditum mansura in secula famæ.
Laudis in hoc sexu, non legum iura, nec arma,
Vnica materia est coniux miser. erige mentem,
Et tua cum fatis pietas decertet, & ipsum,
Quòd sum victus, ama: nunc sum tibi gloria maior.
A me quòd fasces, & quòd pia turba Senatus,
Tantáque discessit regum manus: incipe Magnum
Sola sequi. deformis, adhuc viuente marito
Summus, & augeri vetitus dolor: vltima debet
Esse fides, lugere virum. tu nulla tulisti
Bello damna meo. viuit post prœlia Magnus,
Sed Fortuna perit: quod defles, illud amasti.

Vocibus his correpta viri, vix ægra leuauit
Membra solo, taleis gemitu rumpente querelas:
O vtinam in thalamos inuisi Cæsaris issem
Infelix coniux, & nulli læta marito!
Bis nocui mundo: me pronuba duxit Erinnys,
Crassorumq́ umbræ, deuotáque manibus illis
Assyrios in castra tuli ciuilia casus:
Præcipitésque dedi populos, cunctósque fugaui
A causa meliore Deos. ô maxime coniux,
O thalamis indigne meis, hoc iuris habebat
In tantum Fortuna caput! cur impia nupsi,
Si miserum factura fui? nunc accipe pœnas,
Sed quas sponte luam. quò sit tibi mollius æquor,
Certa fides regum, totúsque paratior orbis,
Sparge mari comitem. mallem felicibus armis
Dependisse caput: nunc clades denique lustra
Magne tuas. vbicunque iaces ciuilibus armis
Nostros vlta toros, ades huc; atque exige pœnas,
Iulia crudelis, placatáque pellice cæsa, Gron. ad Senec. Trag. pag. 87
Magno parce tuo. sic fata, iterúmque refusa
Coniugis in gremium, cunctorum lumina soluit
In lacrymas. duri flectuntur pectora Magni,
Siccáque Thessaliæ confundit lumina Lesbos.
Tunc Mitylenæum pleno iam littore vulgus
Affatur Magnum: Si maxima gloria nobis
Semper erit tanti pignus seruasse mariti,
Tu quoque deuotos sacro tibi fœdere muros
Oramus, sociósque lares dignare vel vna
Nocte tua: fac Magne locum, quem cuncta reuisant
Secula, quem veniens hospes Romanus adoret.
Nulla tibi subeunda magis sunt mœnia victo.
Omnia victoris possunt sperare fauorem:
Hæc iam crimen habent. quid, quòd iacet insula ponto,

Cæsar eget ratibus? Procerum pars magna coibit
Certa loci. noto reparandum est littore fatum.
Accipe templorum cultus, aurúmque Deorum
Accipe: si terris, si puppibus ista iuuentus
Aptior est, tota, quantum valet, vtere Lesbo.
[Accipe: ne Cæsar rapiat, tu victus habeto.]
Hoc solum crimen meritæ bene detrahe terræ,
Ne nostram videare fidem felíxque secutus,
Et damnasse miser. tali pietate virorum
Lætus, in aduersis, & mundi nomine gaudens
Esse fidem, Nullum toto mihi, dixit, in orbe
Gratius esse solum, non paruo pignore vobis
Ostendi. tenuit nostros hac obside Lesbos
Adfectus: hîc sacra domus, caríque penates,
Hîc mihi Roma fuit. non vlla in littora puppim
Antè dedi fugiens, sæui cùm Cæsaris iram
Iam scirem meritam, seruata coniuge, Lesbon,
Non veritus tantam veniæ committere vobis
Materiam. sed iam satis est fecisse nocentes:
Fata mihi totum mea sunt agitanda per orbem.
Heu nimium felix æterno nomine Lesbos,
Siue doces populos, Regésque admittere Magnum,
Seu præstas mihi sola fidem. nam quærere certũ est
Fas quibus in terris, vbi sit scelus. accipe nũmen,
Si quod adhuc mecum es, votorum extrema meorũ:
Da similes Lesbo populos, qui Marte subactum
Non intrare suos infesto Cæsare portus,
Non exire vetent. dixit, mœstámque carinæ
Imposuit comitem. cunctos mutare putares
Tellurem, patriǽque solum: sic littore toto
Plangitur, infestæ tenduntur in æthera dextræ:
Pompeiúmque minus, cuius Fortuna dolorem
Mouerat, ast illam, quam toto tempore belli

Vt

Vt ciuem vidêre suam, discedere cernens
Ingemuit populus: quam vix si castra mariti
Victoris peteret, siccis dimittere matres
Iam poterant oculis: tanto deuinxit amore
Hos pudor, hos probitas, castiq; modestia vultus,
Quòd submissa nimis, nulli grauis hospita turba,
Stantis adhuc fati vixit quasi coniuge victo.
Iam pelago medios Titan demissus ad ignes,
Nec quibus abscondit, nec si quibus exerit orbem,
Totus erat: vigiles Pompeii in pectore curæ
Nunc socias adeunt Romani fœderis vrbes,
Et varias regum mentes, nunc inuia mundi
Arua super nimios soles, Austrúmque iacentis.
Sæpe labor mœstus curarum, odiúmque futuri
Proiecit fessos incerti pectoris æstus,
Rectorémque ratis de cunctis consulit astris;
Vnde notet terras; quæ sit mensura secandi
Æquoris in cœlo; Syriam quo sidere seruet:
Aut quotus in plaustro Libyam bene dirigat ignis.
Doctus ad hæc fatur taciti seruator Olympi:
Signifero quæcunque fluunt labentia cœlo,
Nunquam stante polo, miseros fallentia nautas
Sidera non sequimur: sed qui non mergitur vndis
Axis inocciduus, gemina clarissimus Arcto.
Ille regit puppes. hic cùm mihi semper in altum
Surget, & instabit summis minor Vrsa ceruchis;
Bosporon, & Scythiæ curuantem littora pontum
Spectamus. quicquid descendet ab arbore summa
Arctophylax; propiórque mari Cynosura feretur,
In Syriæ portus tendet ratis. inde Canopos
Excipit Australi cœlo contenta vagari,
Stella timens Borean: illa quoque perge sinistra,
Trans Pharō: in medio tāget ratis æquore Syrtim.

Sed quò vela dari, quò nunc pede carbasa tendi
Nostra iubes? dubio contrà cui pectore Magnus,
Hoc solum toto, respondit, in æquore serua,
Vt sit ab Emathiis semper tua longiùs oris
Puppis, & Hesperiam pelago, cœlóque relinquas:
Cetera da ventis. comitem, pignúsque recepi
Depositum: tunc certus eram, qua littora vellem,
Nunc portum Fortuna dabit. Sic fatur: at ille
Iusto vela modo pendentia cornibus æquis
Torsit, & in læuum puppim dedit, vtq; secaret,
Quas Asiæ cautes, & quas Chios asperat, vndas,
Hos dedit in proram, tenet hos in puppe rudentes.
Æquora senserunt motus, alitérque secante
Iam pelagus rostro, nec idem spectante carina,
Mutauère sonum. non sic moderator equorum,
Dexteriore rota læuum cùm circuit orbem,
Cogit inoffensæ currus accedere metæ.
Ostendit terras Titan, & sidera texit.
Sparsus ab Emathia fugit quicunque procella,
Assequitur Magnum: primúsque à littore Lesbi
Occurrit natus, procerum mox turba fidelis.
Nam neque deiecto fatis, aciéque fugato
Abstulerat Magno reges Fortuna ministros:
Terrarum dominos, & sceptra Eoa tenentes
Exul habet comites. iubet ire in deuia mundi
Deiotarum, qui sparsa ducis vestigia lègit.
Quando, ait, Emathiis amissus cladibus orbis
Quà Romanus erat, superest fidissime regum
Eoam tentare fidem, populósque bibentes
Euphraten, & adhuc securum à Cæsare Tigrim:
Nec pigeat Magno quærentem fata, remotas
Medorum penetrare domos, Scythicosq; recessus,
Et totum mutare diem, vocésque superbo

Arsa-

Arsacidæ perferre meas: Si fœdera nobis
Prisca manent, mihi per Latium iurata Tonantē,
Per vestros astricta magos, implete pharetras,
Armeniósque arcus Geticis intendite neruis:
Si vos ô Parthi, peterem cùm Caspia claustra,
Et sequerer duros æterni Martis Alanos,
Passus Achæmeniis latè decurrere campis,
In tutam trepidos nunquam Babylona coëgi:
Arua super Cyri, Chaldæique vltima regni,
Quà rapidus Ganges, & quà Nysæus Hydaspes
Accedunt pelago, Phœbi surgentis ab igne (cens
Iam propior, quā Persis, eram: tamen omnia vin-
Sustinui nostris vos tantùm deesse triumphis,
Solúsque è numero regum telluris Eoæ,
Ex æquo me Parthus adît. nec munere Magni
Stant semel Asarcidæ. quis enim post vulnera cladis
Assyriæ, iustas Latii compescuit iras?
Tot meritis obstricta meis, nunc Parthia ruptis
Excedat claustris vetitam per secula ripam,
Zeugmáque Pellæum. Pompeio vincite Parthi;
Vinci Roma volet. regem parêre iubenti
Ardua non piguit, positísque insignibus aulæ
Egreditur famuli raptos indutus amictus.
In dubiis tutum est inopem simulare tyranno.
Quanto igitur mundi dominis securius æuum
Verus pauper agit! dimisso in littore rege,
Ipse per Icariæ scopulos, Ephesúmq; relinquens,
Et placidi Colophona maris, spumantia parua
Radit saxa Sami: spirat de littore Coo
Aura fluens: Gnidon inde fugit, clarāq; relinquit
Sole Rhodon, magnósque sinus Telmessidos vndæ
Compensat medio pelagi. Pamphylia puppi
Occurrit tellus: nec se committere muris

Ausus adhuc vllis, te primùm parua Phaselis
Magnus adit. nam te metui vetat incola rarus,
Exhaustaq; domus populis; maiórque carina
Quàm tua turba fuit. tendens hinc carbasa rursus
Iam Taurum, Tauroq; videt Dipsanta cadentem.
Crederet hoc Magnus, pacem cùm praestitit vndis
Et sibi consultùm? Cilicum per littora tutus
Parua puppe fugit: sequitur pars magna Senatus
Ad profugum collecta ducem: paruisq; Synedris,
Quo portu mittitq; rates recipitque Selinus,
In Procerum coetu tandem moesta ora resoluit
Vocibus his Magnus: Comites bellíque, fugaq;,
Atque instar patriae, quamuis in littore nudo,
In Cilicum terra, nullis circundatus armis
Consultem, rebúsque nouis exordia quaeram,
Ingenteis praestate animos: non omnis in aruis
Emathiis cecidi, nec sic mea fata premuntur,
Vt nequeam releuare caput, cladésque receptas
Excutere. an Libyca Marium potuere ruinae
Erigere in fasces, plenis & reddere fastis:
Me pulsum leuiore manu Fortuna tenebit?
Mille mea Graio voluuntur in aequore puppes,
Mille duces: sparsit potiùs Pharsalia nostras,
Quàm subuertit opes. sed me vel sola tueri
Fama potest rerum, toto quas gessimus orbe,
Et nomen, quod mundus amat. vos pendite regna
Viribus, atque fide, Libyen, Parthósque, Pharonq;,
Quaenam Romanis deceat succurrere rebus.
Ast ego curarum, proceres, arcana mearum
Expromam, mentisq; meae quò pondera vergant.
Aetas Niliaci nobis suspecta tyranni est:
Ardua quippe fides robustos exigit annos.
Hinc anceps dubii terret solertia Mauri:

Nam-

Namque memor generis Carthaginis impia proles
Imminet Hesperiæ, multusq; in pectore vano est
Annibal, obliquo maculat qui sanguine regnum,
Et Numidas contingit auos: iam supplice Varo
Intumuit, viditque loco Romana secundo.
Quare agite, Eoum comites properemus in orbem.
Diuidit Euphrates ingenti gurgite mundum,
Caspiáque immensos seducunt claustra recessus,
Et polus Assyrias alter noctesq;, diésque
Vertit, & abruptũ est nostro mare discolor vnda,
Oceanúsque suus. regnandi sola voluptas.
Celsior in campis sonipes, & fortior arcus;
Nec puer, aut senior letales tendere neruos Gro. ad Senec. Trag. 529
Segnis, & à nulla mors est incerta sagitta.
Primi Pellæas arcu fregêre sarissas,
Bactráque Medorum sedem, murisq; superbam
Assyrias Babylona domos. nec pila timentur
Nostra nimis Parthis, audentq; in bella venire,
Experti Scythicas, Crasso pereunte, pharetras.
Spicula nec solo spargunt fidentia ferro;
Stridula sed multo saturantur tela veneno.
Vulnera parua nocent, fatumq; in sanguine summo (est.
O vtinam non tanta mihi fiducia sæuis
Esset in Arsacidis! fatis nimis æmula nostris
Fata mouẽt Medos, multumq; in gente Deorũ est.
Effundam populos alia tellure reuulsos,
Excitósque suis immittam sedibus ortus.
Quòd si nos Eoa fides, & Barbara fallunt
Fœdera; vulgati supra commercia mundi
Naufragium Fortuna ferat. non regna precabor,
Quæ feci; sed magna feram solatia mortis
Orbe iacens alio, nil hæc in membra cruentè,
Nil socerum fecisse piè. sed cuncta reuoluens

Vita fata mea, semper venerabilis illa
Orbis parte fui: quantus Mæotida supra!
Quantus apud Tanaim toto conspectus in ortu!
Quas magis in terras nostrum felicibus actis
Nomen abit, aut vnde redit maiore triumpho?
Roma faue cœptis: quid enim tibi lætius vnquam
Præstiterint Superi, quàm, si ciuilia Partho
Milite bella geras, tantam consumere gentem,
Et nostris miscere malis? Cùm Cæsaris arma
Concurrent Medis, aut me Fortuna necesse est
Vindicet, aut Crassum. sic fatus, murmure sentit
Consilium damnasse viros: quos Lentulus omneis
Virtutis stimulis, & nobilitate dolendi
Præcessit, dignásque tulit modò Consule voces:
Siccine Thessalica mentem fregêre ruina?
Vna dies mundi damnauit fata? secundum
Emathiam lis tanta datur? iacet omne cruenti
Vulneris auxilium? solos tibi, Magne, reliquit
Parthorũ Fortuna pedes? quid transfuga mundi
Terrarum totos tractus, cœlúmque perosus,
Aduersósq; polos, alienáque sidera quæris,
Chaldæos culture focos & barbara sacra
Parthorũ famulus? quid causa obtenditur armis
Libertatis amor? miserum quid decipis orbem,
Si seruire potes? te, quem Romana regentem
Horruit auditum, quem captos ducere Reges
Vidit ab Hyrcanis, Indóque à littore, siluis,
Deiectum fatis, humilem fractumque videbit,
Extollétque animos Latium vesanus in orbem,
Se simul, & Romam Pompeio supplice mensus?
Nil animis, fatisque tuis effabere dignum:
Exiget ignorans Latia commercia lingua,
Vt lacrymis se, Magne, roges. patimur'ne pudoris

Hoc

Hoc vulnus, clades vt Parthia vindicet antè
Hesperias, quàm Roma suas? ciuilibus armis
Elegit te nempe ducem. quid vulnera nostra
In Scythicos spargis populos, cladésque latenteis?
Quid Parthos transire doces? solatia tanti
Perdit Roma mali, nullos admittere Reges,
Sed ciui seruire suo. iuuat ire per orbem
Ducentem saeuas Romana in mœnia gentes,
Signáque ab Euphrate cum Crassis capta sequentē?
Qui solus regum, fato celante fauorem,
Defuit Emathia, nunc tantas ille lacesset
Auditi victoris opes, aut iungere fata
Tecum, Magne, volet? non hac fiducia genti est.
Omnis in Arctois populus quicunque pruinis
Nascitur, indomitus bellis, & Martis amator.
Quicquid ad Eoos tractus, mundíque teporem
Labitur, emollit gentes clementia cœli.
Illîc & laxas vestes, & fluxa virorum
Velamenta vides. Parthus per Medica rura,
Sarmaticos inter campos, effusáque plano
Tigridis arua solo, nulli superabilis hosti est
Libertate fuga: sed non, vbi terra tumebit,
Aspera conscendet montis iuga, nec per opacas
Bella geret tenebras incerto debilis arcu,
Nec franget nando violenti verticis amnem,
Nec tota in pugna perfusus sanguine membra
Exiget aestiuum calido sub puluere solem.
Non aries illis, non vlla est machina belli:
Haud fossas implere valent: Parthóq; sequente
Murus erit, quodcunque potest obstare sagittæ.
Pugna leuis, bellúmq; fugax, turmæq; vagantes,
Et melior cessisse loco, quàm pellere, miles.
Illita tela dolis, nec Martem comminus vnquam

Ausa pati virtus, sed longè tendere neruos,
Et, quo ferre velint, permittere vulnera ventis.
Ensis habet vires, & gens quacunque virorum est,
Bella gerit gladiis. nam Medos prœlia prima
Exarmant, vacuaq; iubent remeare pharetra.
Nulla manus illis; fiducia tota veneni est.
Credis, Magne, viros, quos in discrimina belli
Cum ferro venisse parum est? tentare pudendum
Auxilium tanti est, toto diuisus vt orbe
A terra moriare tua? tibi barbara tellus
Incumbat? te parua tegant, ac vilia busta,
Inuidiosa tamen, Crasso quærente sepulcrum.
Sed tua sors leuior, quoniam mors vltima pœna est,
Nec metuenda viris. at non Cornelia letum
Infando sub rege timet. num barbara nobis
Est ignota Venus, quæ ritu cæca ferarum
Polluit innumeris leges, & fœdera tedæ
Coniugibus, thalamique patent secreta nefandi
Inter mille nurus? epulis vesana, meróque
Regia, non vllos exceptos legibus horret
Concubitus: tot femineis complexibus vnum
Non lassat nox tota marem. iacuêre sorores
In regum thalamis, sacratáque pignora matres.
Damnat apud gentes sceleris non sponte peracti
Oedipodionias infelix fabula Thebas:
Parthorum dominus quoties sic sanguine misto
Nascitur Arsacides? cui fas implere parentem,
Quid rear esse nefas? proles tam clara Metelli
Stabit barbarico coniux millesima lecto.
Quanquam non vlli plus regia, Magne, vacabit
Sæuitia stimulata Venus, titulísque virorum.
Nam quo plura iuuent Parthum portenta, fuisse
Hanc sciet & Crassi: ceu pridem debita fatis

Assyriis, trahitur cladis captiua vetusta.
Hæreat Eoæ vulnus miserabile sortis;
Non solùm auxilium funesto à rege petisse,
Sed gessisse prius bellum ciuile pudebit.
Nam quod apud populos crimen socerique, tuúmque
Maius erit, quàm quòd vobis miscentibus arma,
Crassorum vindicta perit? incurrere cuncti
Debuerant in Bactra duces, & ne qua vacarent
Arma, vel Arctoum Dacis, Rhenique cateruis
Imperii nudare latus, dum perfida Susa
In tumulos prolapsa ducum, Babylónque iacerent.
Assyriæ paci finem, Fortuna, precamur:
Et, si Thessalia bellum ciuile peractum est,
Ad Parthos, qui vicit eat. gens vnica mundi est,
De qua Cæsareis possim gaudere triumphis.
Non tibi, quamprimũ gelidum transibis Araxem,
Vmbra senis mœsti Scythicis confixa sagittis
Ingeret has voces? Tu, quem post funera nostra
Vltorem cinerum nudæ sperauimus vmbræ,
Ad fœdus, pacemque venis? tum plurima cladis
Occurrent monimenta tibi: quæ mœnia trunci
Lustrârunt ceruice duces, vbi nomina tanta
Obruit Euphrates, & nostra cadauera Tigris
Detulit in terras, ac reddidit. ire per ista
Si potes, in media socerũ quoque, Magne, sedentem
Thessalia placare potes. quin respicis orbem
Romanum? si regna times proiecta sub Austro,
Infidumque Iubam, petimus Pharon, arvaque Lagi.
Syrtibus hinc Libycis tuta est Ægyptus: at inde
Gurgite septeno rapidus mare summouet amnis:
Terra suis contenta bonis, non indiga mercis,
Aut Iouis: in solo tanta est fiducia Nilo.
Sceptra puer Ptolemæus habet tibi debita, Magne,

Tute-

Tutelæ commissa tuæ. quis nominis vmbram
Horreat? innocua est ætas: ne iura, fidemq́;,
Respectumq́; Deûm veteris speraueris aulæ.
Nil pudet assuetos sceptris: mitissima sors est
Regnorum sub rege nouo. Non plura locutus
Impulit huc animos. quantum spes vltima rerum
Libertatis habet! victa est sententia Magni.
Tunc Cilicum liquêre solum, Cypróque citatas
Immisêre rates, nullas cui prætulit aras
Vnda diua memor Paphiæ, si numina nasci
Credimus, aut quenquam fas est cœpisse deorum.
Hæc vbi deseruit Pompeius littora, totos
Emensus Cypri scopulos, quibus exit in Austrum,
Inde maris vasti transfuso vertitur æstu:
Nec tenuit Casium nocturno lumine montem,
Infimáque Ægypti pugnaci littora velo
Vix tetigit, quà diuidui pars maxima Nili
In vada decurrit Pelusia septimus amnis.
Tempus erat, quo Libra pares examinat horas
Non vno plus æqua die, noctique rependit
Lux minor hybernæ verni solatia damni.
Comperit vt regem Casio se monte tenere,
Flectit iter: nec Phœbus adhuc, nec carbasa lan-(guet.
Iam rapido speculator eques per littora cursu
Hospitis aduentu pauidam compleuerat aulam.
Consilii vix tempus erat: tamen omnia monstra
Pellææ coiêre domus: quos inter Achoreus
Iam placidus senio, fractisq́; modestior annis,
(Hunc genuit custos Nili crescentis in arua
Memphis vana sacris; illo cultore Deorum
Lustra suæ Phœbes non vnus vixerat Apis;)
Consilii vox prima fuit, meritúmque, fidémque,
Sacráque defuncti iactauit pignora patris.

Sed

Sed melior suadere malis, & nosse tyrannos,
Ausus Pompeium leto damnare Pothinus;
Ius, & fas multos faciunt Ptolemæe nocenteis.
Dat pœnas laudata fides, cùm sustinet, inquit,
Quos Fortuna premit. fatis accede, Deísque,
Et cole felices, miseros fuge. sidera terra
Vt distant, & flamma mari, sic utile recto.
Sceptrorum vis tota perit, si péndere iusta
Incipit: euertitq́; arces respectus honesti.
Libertas scelerum est, quæ regna inuisa tuetur,
Sublatusq́; modus gladiis. facere omnia sæuè
Non impunè licet, nisi dùm facis. exeat aula
Qui volet esse pius. virtus, & summa potestas
Non coëunt: semper metuet, quem sæua pudebunt.
Non impunè tuos Magnus contemserit annos;
Qui te nec victos arcere à littore nostro
Posse putat. neu te sceptris priuauerit hospes,
Pignora sunt propiora tibi: Nilonq́;, Pharonq́;,
Si regnare piget, damnatæ redde sorori.
Ægyptum certè Latiis tueamur ab armis.
Quicquid non fuerit Magni, dum bella geruntur,
Nec victoris erit. toto iam pulsus ab orbe,
Postquam nulla manet rerum fiducia, quærit
Cum qua gente cadat: rapitur ciuilibus vmbris.
Nec soceri tantùm arma fugit: fugit ora Senatus,
Cuius Thessalicas saturat pars magna volucres.
Et metuit gentes, quas vno in sanguine mistas
Deserüit: regesq́; timet, quorum omnia mersit:
Thessaliæq́; reus, nulla tellure receptus,
Sollicitat nostrum, quem nondum perdidit, orbem.
Iustior in Magnum nobis, Ptolemæe, querelæ
Causa data est. quid sepositam, sempérq́; quietam
Crimine bellorum maculas Pharon, arua q́; nostra

Victori

Victori suspecta facis? cur sola cadenti
Hæc placuit tellus, in quam Pharsalica fata
Conferres, pœnásque tuas? iam crimen habemus
Purgandum gladio, quòd nobis sceptra Senatus
Te suadente dedit, votis tua fouimus arma.
Hoc ferrum, quod fata iubent proferre, paraui
Non tibi, sed victo. feriam tua viscera, Magne:
Malueram soceri: rapimur, quò cuncta feruntur.
Téne mihi dubitas an sit violare necesse,
Cùm liceat? quæ te nostri fiducia regni
Huc agit infelix? populum non cernis inermem,
Aruáque vix refugo fodientem mollia Nilo?
Metiri sua regna decet, viréisque fateri
Tu Ptolemæe potes Magni fulcire ruinam,
Sub qua Roma iacet? bustum, cinerésque mouere
Thessalicos audes, bellúmque in regna vocare?
Ante aciem Emathiam nullis accessimus armis:
Pompeii nunc castra placent, quæ deserit orbis?
Nunc victoris opes, & cognita fata lacessis?
Aduersis non deesse decet, sed læta secutos.
Nulla fides vnquam miseros elegit amicos.
Assensêre omnes sceleri. lætatur honore
Rex puer insueto, quòd iam sibi tanta iubere
Permittunt famuli. sceleri delectus Achillas.
Perfida quà tellus Casiis excurrit arenis,
Et vada testantur iunctas Ægyptia Syrtes,
Exiguam sociis monstri, gladiisq́; carinam
Instruit. ô superi, Nilus'ne, & barbara Memphis,
Et Pelusiaci tam mollis turba Canopi
Hos animos! sic fata premunt ciuilia mundum!
Sic Romana iacent! vllus'ne in cladibus istis
Est locus Ægypto? Phariusq́; admittitur ensis?
Hanc certè seruate fidem ciuilia bella:

Cogna-

Cognatas præstate manus, externáque monstra
Pellite, si meruit tam claro nomine Magnus
Cæsaris esse nefas. tanti Ptolemæe ruinam
Nominis haud metuis? cælóque tonante profanas
Inseruisse manus impure, ac semiuir audes?
Non domitor mundi, nec ter Capitolia curru
Inuectus, regúmque potens, vindéxque Senatus,
Victorísque gener; Phario satis esse tyranno
Quod poterat, Romanus erat. quid viscera nostra
Scrutaris gladio? nescis puer improbe, nescis
Quo tua sit fortuna loco: iam iure sine vllo
Nili sceptra tenes: cecidit ciuilibus armis
Qui tibi regna dedit. Iam vento vela negârat
Magnus, & auxilio remorum infanda petebat
Littora: quem contra non longa vecta biremi
Appulerat scelerata manus: Magnóque patêre
Fingens regna Phari, celsæ de puppe carinæ
In paruam iubet ire ratem, littúsque malignum
Incusat, bimarémque vadis frangentibus æstum,
Qui vetet externas terris aduertere classes.
Quòd nisi fatorum leges, intentáque iussu
Ordinis æterni miseræ vicinia mortis
Damnatum leto traherent ad littora Magnum;
Non vlli comitum sceleris præsagia deerant.
Quippe fides si pura foret, si regia Magno
Sceptrorum auctori vera pietate pateret;
Venturum tota Pharium cum classe tyrannum.
Sed cedit fatis, classémque relinquere iussus
Obsequitur, letúmque iuuat præferre timori.
Ibat in hostilem præceps Cornelia puppim,
Hoc magis impatiens egresso deesse marito,
Quòd metuit clades. remane temeraria coniux,
Et tu nate precor, longéque è littore casus

Expectate meos: & in hac ceruice tyranni
Explorate fidem. dixit: sed surda vetanti
Tendebat geminas amens Cornelia palmas:
Quò sine me crudelis abis? iterúmne relinquor
Thessalicis summota malis? nunquam omine læto
Distrahimur miseri. poteras nõ flectere puppim,
Cùm fugeres aliò, latebrisq́; relinquere Lesbi;
Omnibus à terris si nos arcere parabas?
An tantũ in fluctus placeo comes? Hæc vbi frustrà
Effudit, prima pendet tamen anxia puppe:
Attonitoq́; metu nec quoquam auertere visus,
Nec Magnum spectare potest. stetit anxia classis
Ad ducis euentum, metuens non arma, nefasq́;,
Sed ne submissis precibus Pompeius adoret
Sceptra suâ donata manu. transire parantem
Romanus Pharia miles de puppe salutat
Septimius: qui, prô superûm pudor, arma satelles
Regia gestabat posito deformia pilo,
Immanis, violentus, atrox, nullâque ferarum
Mitior in cædes. quis non, Fortuna, putasset
Parcere te populis, quòd bello hæc dextra vacasset,
Thessaliáque procul tam noxia tela fugasses?
Disponis gladios, ne quo non fiat in orbe,
Heu, facinus ciuile tibi. victoribus ipsis
Dedecus, & nunquam Superûm caritura pudore
Fabula; Romanus Regi sic paruit ensis,
Pellæúsque puer gladio tibi colla recîdit
Magne tuo. qua posteritas in secula mittet
Septimium fama? scelus hoc quo nomine dicent,
Qui Bruti dixêre nefas? iam venerat hora
Terminus extremæ, Phariamq́; ablatus in alnum
Perdiderat iam iura sui. tum stringere ferrum
Regia monstra parant. vt vidit comminus enses,

Inuol-

Inuoluit vultus: atque indignatus apertum
Fortunæ præbere caput, tunc lumina pressit,
Continuitque animam, ne quas effundere voces
Posset, & æternam fletu corrumpere famam.
At postquam mucrone latus funestus Achillas
Perfodit, nullo gemitu consensit ad ictum:
Despexitq; nefas, seruátque immobile corpus,
Seq; probat moriens, atque hæc in pectore voluit:
Secula Romanos nunquam tacitura labores
Attendunt, æuúmque sequens speculatur ab omni
Orbe ratem, Phariamq; fidem. nunc consule famæ.
Fata tibi longæ fluxerunt prospera vitæ.
Ignorant populi, si non in morte probaris,
An scieris aduersa pati. ne cede pudori,
Auctorémque dole fati. quacunque feriris,
Crede manum soceri. spargant, lacerentq; licebit,
Sum tamen, ô superi, felix, nullique potestas
Hoc auferre Deo. mutantur prospera vitæ:
Non sum morte miser. videt hanc Cornelia cædem,
Pompeiúsque meus. tanto patientius oro
Claude dolor gemitus: natus, coniuxq; peremptum
Si mirantur, amant. talis custodia Magno
Mentis erat: ius hoc animi morientis habebat.
At non tam patiens Cornelia cernere sæuum
Quàm perferre nefas, miserandis æthera complet
Vocibus: ô coniux, ego te scelerata peremi:
Letiferæ tibi causa moræ fuit auia Lesbos,
Et prior in Nili peruenit littora Cæsar.
Nam cui ius alii sceleris? sed quisquis in istud
A superis immisse caput, vel Cæsaris ira,
Vel tibi prospiciens, nescis crudelis, vbi ipsa
Viscera sint Magni: properas, atque ingeris ictus,
Quà votum est victo. pœnas non morte minores

N *Pendat,*

Pendat, & antè meum videat caput. haud ego culpa
Libera bellorum, quæ matrum sola per vndas,
Et per castra comes, nullis absterrita fatis,
Victum, quod reges etiam timuêre, recepi.
Hoc merui coniux in tuta puppe relinqui?
Perfide parcebas? te fata extrema petente
Vita digna fui? moriar, nec munere regis.
Aut mihi præcipitem nautæ permittite saltum:
Aut laqueum collo tortosq; aptate rudentes:
Aut aliquis Magno dignus comes exigat ensem.
Pompeio præstare potest, quod Cæsaris armis
Imputet. ô sæui, properantem in fata tenetis?
Viuis adhuc coniux, & iam Cornelia non est
Iuris, Magne, sui. prohibent accersere mortem:
Seruor victori. sic fata, intérque suorum
Lapsa manus, rapitur, trepida fugiente carina.
At Magni cùm terga sonent, & pectora ferro,
Permansisse decus sacræ venerabile formæ,
Iratámque Deis faciem, nihil vltima mortis
Ex habitu, vultúque viri mutasse, fatentur
Qui lacerum vidêre caput. nam sæuus in ipso
Septimius sceleris maius scelus inuenit actu:
Ac retegit sacros, scisso velamine, vultus
Semianimis Magni, spirantiaq; occupat ora,
Colláque in obliquo ponit languentia transtro.
Tunc neruos, venasq; secat, nodosáque frangit
cf. Calig 31 Ossa diu: nondum artis erat caput ense rotare.
At postquam trunco ceruix abscissa recessit,
Vendicat hoc Pharius dextra gestare satelles.
Degener, atque operæ miles Romane secundæ,
Pompeii diro sacrum caput ense recîdis,
Vt non ipse feras? ô summi fata pudoris!
Impius vt Magnum nosset puer, illa verenda

Regi-

Subducens, Quæcunque es (ait) neglecta, nec vlli
Cara tuo, sed Pompeio felicior vmbra,
Quòd iam compositũ violat manus hospita bustũ,
Da veniam: si quid sensus post fata relictum est:
Cedis & ipsa rogo, paterisque hæc damna sepulcri,
Téque pudet, sparsis Pompeii manibus, vri.
Sic fatur: plenúsque sinus ardente fauilla
Peruolat ad truncum, qui fluctu penè relatus
Littore pendebat. summas dimouit arenas,
Et collecta procul laceræ fragmenta carinæ
Exigua trepidus posuit scrobe. nobile corpus
Robora nulla premunt, nulla strue membra recumbũt:
Admotus Magnũ, non subditus, accipit ignis.
Ille sedens iuxta flammas, O maxime, dixit,
Ductor, & Hesperii maiestas nominis vna,
Si tibi iactatu pelagi, si funere nullo
Tristior iste rogus, manes, animamque potentem
Officiis auerte meis: iniuria fati
Hoc fas esse iubet; ne ponti bellua quicquam,
Ne fera, ne volucres, ne sæui Cæsaris ira
Audeat: exiguam, quantum potes, accipe flammam
Romana succẽse manu. Fortuna recursus
Si det in Hesperiam, non hac in sede quiescent
Tam sacri cineres: sed te Cornelia, Magne,
Accipiet, nostráque manu transfundet in vrnam.
Intereà paruo signemus littora saxo,
Vt nota sit busti; si quis placare peremptum
Fortè volet, plenos & reddere mortis honores,
Inueniat trunci cineres, & norit arenas,
Ad quas, Magne, tuum referat caput. hæc vbi fatus,
Excitat inualidas admoto fomite flammas.
Carpitur, & lentum Magnus distillat in ignem,
Tabe fouens bustum. sed iam percusserat astra

Pompeio raptim tumulum Fortuna parauit,
Ne iaceat nullo, vel ne meliore sepulcro.
E latebris pauidus decurrit ad æquora Cordus.
Quæstor ab Idalio Cinyrææ littore Cypri
Infaustus Magni fuerat comes. ille per vmbras
Ausus ferre gradum, victum pietate timorem
Compulit, vt mediis quæsitum corpus in vndis
Duceret ad terrã, traheretq; ad littora Magnum.
Lucis mœsta parum per densas Cynthia nubes
Præbebat; cano sed discolor æquore truncus
Conspicitur. tenet ille ducem complexibus arctis
Eripiente mari: nunc victus pondere tanto
Expectat fluctus, pelagóque iuuante cadauer
Impellit. postquam sicco iam littore sedit,
Incubuit Magno, lacrymásque effudit in omne
Vulnus, & ad Superos, obscuráque sidera fatur:
Non pretiosa petit cumulato ture sepulcra
Pompeius, Fortuna, tuus: non pinguis ad astra
Vt ferat è membris Eoos fumus odores,
Vt Romana suum gestent pia colla parentem,
Præferat vt veteres feralis pompa triumphos,
Vt resonent cantu tristi fora, totus vt ignem
Proiectis mœrens exercitus ambiat armis.
Da vilem Magno plebeii funeris arcam,
Quæ lacerum corpus siccos effundat in ignes.
Robora non desint misero, nec sordidus vstor.
Sit satis, ô superi, quòd non Cornelia fuso
Crine iacet, subicíque facem complexa maritum
Imperat, extremo sed abest à munere busti
Infelix coniux, nec adhuc à littore longè est.
Sic fatus, paruos iuuenis procul aspicit ignes,
Corpus vile suis, nullo custode cremantes.
Inde rapit flammas, semustáq; robora membris

Sub-

Subducens, Quæcunq; es (ait) neglecta, nec vlli
Cara tuo, sed Pompeio felicior vmbra,
Quòd iam compositũ violat manus hospita bustũ,
Da veniam: si quid sensus post fata relictum est:
Cedis & ipsa rogo, paterisq; hæc damna sepulcri,
Téque pudet, sparsis Pompeii manibus, vri.
Sic fatur: plenúsque sinus ardente fauilla
Peruolat ad truncum, qui fluctu penè relatus
Littore pendebat. summas dimouit arenas,
Et collecta procul laceræ fragmenta carinæ
Exigua trepidus posuit scrobe. nobile corpus
Robora nulla premunt, nulla strue membra recũbũt:
Admotus Magnũ, non subditus, accipit ignis.
Ille sedens iuxta flammas, O maxime, dixit,
Ductor, & Hesperii maiestas nominis vna,
Si tibi iactatu pelagi, si funere nullo
Tristior iste rogus, manes, animamq; potentem
Officiis auerte meis: iniuria fati
Hoc fas esse iubet; ne ponti belua quicquam,
Ne fera, ne volucres, ne sæui Cæsaris ira
Audeat: exiguam, quantum potes, accipe flammam
Romana succensa manu. Fortuna recursus
Si det in Hesperiam, non huc in sede quiescent
Tam sacri cineres: sed te Cornelia, Magne,
Accipiet, nostrâque manu transfundet in vrnam.
Intereà paruo signemus littora saxo,
Vt nota sit busti; si quis placare peremptum
Forte volet, plenos & reddere mortis honores,
Inueniat trunci cineres, & norit arenas,
Ad quas, Magne, tuum referat caput. hæc vbi fatus,
Excitat inualidas admoto fomite flammas.
Carpitur, & lentum Magnus distillat in ignem,
Tabe fouens bustum. sed iam percusserat astra

Aurora promissa dies: ille, ordine rupto
Funeris, attonitus latebras in littore quærit.
Quam metuis demens isto pro crimine pœnam,
Quo te fama loquax omneis accepit in annos?
Condita laudabit Magni socer impius ossa.
I modò securus veniæ, fassúsque sepulcrum
Posce caput. cogit pietas imponere finem
Officio. semusta rapit, resolutáque nondum
Ossa satis, neruis, & inustis plena medullis
Æquorea restinguit aqua, congestáque in vnum
Parua clausit humo. tum ne leuis aura retectos
Auferret cineres, saxo compressit arenam:
Nautáque ne bustum religato fune moueret,
Inscripsit sacrum semusto stipite nomen:
Hic situs est Magnus. placet hoc, Fortuna, sepulcrũ
Dicere Pompeii: quo condi maluit illum,
Quàm terra caruisse socer? temeraria dextra
Cur obicis Magno tumulum, manésque vagantes
Includis? situs est, quà terra extrema refuso
Pendet in Oceano: Romanum nomen, & omne
Imperium Magno est tumuli modus. obrue saxa
Crimine plena Deûm. si tota est Herculis Oete,
Et iuga tota vacant Bromio Nyseia, quare
Vnus in Ægypto Magno lapis? omnia Lagi
Rura tenere potest, si nullo cespite nomen
Hæserit. erremus populi, cinerúmque tuorum,
Magne, metu nullas Nili calcemus arenas.
Quòd si tam sacro dignaris nomine saxum,
Adde actus tantos, monimentáque maxima rerum:
Adde truces Lepidi motus, Alpináque bella,
Armáque Sertorî reuocato Consule victa,
Et currus, quos egit eques: commercia tuta
Gentibus, & pauidos Cilicas maris. adde subactam

Barba-

Barbariem, gentésque vagas, & quicquid in Euro
Regnorum, Boreáque iacet. dic semper ab armis
Ciuilem repetisse togam: ter curribus actis
Contentum patriæ multos donasse triumphos.
Quis capit hæc tumulus? surgit miserabile bustum
Non vllis plenum titulis, non ordine tanto
Fastorum: solitúmque legi super alta Deorum
Culmina, & extructos spoliis hostilibus arcus,
Haud procul est ima Pompeii nomen arena,
Depressum tumulo, quod nō legat aduena rectus,
Quod nisi monstratum Romanus transeat hospes.
Noxia ciuili tellus Ægyptia fato,
Haud equidem immeritò Cumanæ carmine Vatis
Cautum, ne Nili Pelusia tangeret ora
Hesperius miles, ripásque æstate tumentes. Gron. lib. 4. Obser. pag 7
Quid tibi sæua precer pro tanto crimine tellus?
Vertat aquas Nilus, quo nascitur orbe, retentus,
Et steriles egeant hybernis imbribus agri,
Totáque in Æthiopum putres soluaris arenas.
Nos in templa tuam Romana accepimus Isin,
Semideosq́; canes, & sistra iubentia luctus,
Et quem tu plangens hominem testaris Osirim:
Tu nostros Ægypte tenes in puluere Manes.
Tu quóque cùm sæuo dederis iam templa tyranno,
Nondum Pompeii cineres ô Roma petisti:
Exul adhuc iacet vmbra ducis. si secula prima
Victoris timuere minas, nunc excipe saltem
Ossa tui Magni, si nondum subruta fluctu
Inuisa tellure sedent. quis busta timebit?
Quis sacris dignam mouisse verebitur vrnam?
Imperet hoc nobis vtinam scelus, & velit vti
Nostro Roma sinu: satis ô nimiúmq́; beatus,
Si mihi contingat manes transferre reuulsos

Ausoniam, si tale ducis violare sepulcrum.
Forsitan aut sulco sterili cùm poscere finem
A Superis, aut Roma volet feralibus Austris,
Ignibus aut nimiis, aut terræ tecta mouenti:
Consilio, iussuq; Deûm transibis in vrbem,
Magne, tuam, summusq; feret tua busta sacerdos.
Nam quis ad exustam Cancro torrente Syenen
Ibit, & imbrifera siccas sub Pleiade Thebas
Spectator Nili: quis rubri stagna profundi,
Aut Arabum portus mercis mutator Eoæ,
Magne, petet, quem non tumuli venerabile saxum,
Et cinis in summis forsan turbatus arenis
Aduertet? manésque tuos placare iubebit,
Et Casio præferre Ioui? nil ista nocebunt
Famæ busta tuæ. templis, auróque sepultus
Vilior vmbra fores: nunc est pro numine summo,
Hoc tumulo Fortuna iacens. augustius aris
Victoris Libyco pulsatur ab æquore saxum.
Tarpeiis qui sæpe Deis sua tura negârunt,
Inclusum fusco venerantur cespite fulmen.
Proderit hoc olim, quòd non mansura sepulcri
Ardua marmoreo surrexit pondere moles.
Pulueris exigui sparget non longa vetustas
Congeriem, bustúmque cadet, mortisq; peribunt
Argumenta tuæ. veniet felicior ætas,
Qua sit nulla fides saxum monstrantibus istud:
Atque erit Ægyptus populis fortasse nepotum
Tam mendax Magni tumulo, quàm Creta Tonantis.

M. AN-

M. ANNÆI LVCANI CIVILIS BELLI SIVE PHARSALIÆ

LIBER NONVS.

AT non in Pharia manes iacuere fauilla,
Nec cinis exiguus tantam compescuit vmbram:
Prosiluit busto, semustaq; membra relinquens,
Degeneremq; rogum, sequitur conuexa Tonantis.
Qua niger astriferis connectitur axibus aër:
Quódque patet terras inter, lunæq; meatus
Semidei manes habitant, quos ignea virtus
Innocuos vitæ patientes ætheris imi
Fecit, & æternos animam collegit in orbes.
Non illuc auro positi, nec ture sepulti
Perueniunt. illic postquam se lumine vero
Impleuit, stellasq; vagas miratur, & astra
Fixa polis, vidit quanta sub nocte iaceret
Nostra dies, risitq; sui ludibria trunci.
Hinc super Emathiæ campos, & signa cruenti
Cæsaris, ac sparsas volitauit in æquore classes,
Et scelerum vindex in sancto pectore Bruti
Sedit, & inuicti posuit se mente Catonis.
Ille vbi pendebant casus, dubiumq; manebat,

Quem mundi dominum facerent ciuilia bella,
Oderat & Magnum, quamuis comes isset in arma
Auspiciis raptus patriæ, ductuq; Senatus.
At post Thessalicas clades iam pectore toto
Pompeianus erat. patriam tutore carentem
Excepit, populi trepidantia membra refouit,
Ignauis manibus proiectos reddidit enses:
Nec regnum cupiens gessit ciuilia bella,
Nec seruire timens. nil causa fecit in armis
Ipse sua: tota post Magni funera partes
Libertatis erant: quas ne per littora fusas
ad. Senec. Trag. 550 *Colligeret rapido victoria Cæsaris actu,*
Corcyræ secreta petit, ac mille carinis
Abstulit Emathiæ secum fragmenta ruinæ.
Quis ratibus tantis fugientia crederet ire
Agmina? quis pelagus victas arctasse carinas?
Dorida tunc Malean, & apertã Tænaron vmbris,
Inde Cythera petit: Boreaq; vrgente carinas
Creta fugit: Dictæa legit, cedentibus vndis,
Littora. tunc ausum classi præcludere portus
Impulit, ac sæuas meritum Phycunta rapinas
Sparsit: & hinc placidis alto delabitur auris
In littus Palinure tuum: (neq; enim æquore tantum
Ausonio monimenta tenes: portúsque quietos
Testatur Libye Phrygio placuisse magistro.)
Cùm procul ex alto tendentes vela carinæ
Ancipites tenuêre animos, sociós'ne malorum,
An veherent hostes: præceps facit omne timendum
Victor, & in nulla non creditur esse carina.
Ast illæ puppes luctus, planctúsque ferebant,
Et mala vel duri lacrymas motura Catonis.
Nam postquam frustra precibus Cornelia nautas
Priuignique fugam tenuit, ne forte repulsus

Littori-

Littoribus Phariis remearet in æquora truncus,
Ostenditq; rogum non iusti flamma sepulcri:
Ergo indigna fui, dixit, Fortuna, marito
Accendisse rogum, gelidos effusa per artus
Incubuisse viro, laceros exurere crines,
Membráque dispersi pelago componere Magni?
~~*Vulneribus cunctis largos infundere fletus*~~? Heins. in Ovid. tom pag
Ossibus, & tepida vestes implere fauilla?
Quicquid ab extincto licuisset tollere busto,
In templis sparsura Deûm. sine funeris vllo
Ardet honore rogus: manus hoc Ægyptia forsan
Obtulit officium graue manibus. ô bene nudi
Crassorum cineres! Pompeio contigit ignis
Inuidia maiore Deûm. similis'ne malorum
Sors mihi semper erit? nunquam dare busta licebit
Coniugibus: nunquā plenas plangemus ad vrnas?
Quid porrò tumulis opus est, aut vlla requiris
Instrumenta dolor? non toto pectore portas
Impia Pompeium? non imis hæret imago
Visceribus? quærat cineres victura superstes.
Nunc tamen hic, longè qui fulget luce maligna,
Ignis, adhuc aliquid, Phario de littore surgens
Ostendit mihi, Magne, tui: iam flamma resedit,
Pompeiumq; ferens vanescit Solis ad ortus
Fumus, & inuisi tendunt mihi carbasa venti.
Non mihi nunc tellus Pompeio si qua triumphos
Victa dedit, non alta terens Capitolia currus
Gratior: elapsus felix de pectore Magnus:
Hunc volumus, quem Nilus habet, terraq; nocenti
Non hærere queror: crimen commendat arenas.
Linquere, si qua fides, Pelusia littora nolo.
Tu pete bellorum casus, & signa per orbem,
Sexte, paterna moue: namq; hæc mandata reliquit

Pom-

Pompeius vobis in nostra condita cura,
Me cùm fatalis leto damnauerit hora,
Excipite ô nati bellum ciuile, nec vnquam,
Dum terris aliquis nostra de stirpe manebit,
Cæsaribus regnare vacet. vel sceptra, vel vrbes
Libertate sua validas impellite fama
Nominis: has vobis parteis, hæc arma relinquo.
Inueniet classes quisquis Pompeius in vndas
Venerit: & noster nullis non gentibus hæres
Bella dabit: tantũ indomitos, memoresq; paterni
Iuris habete animos. vni parêre decebit,
Si faciet parteis pro libertate, Catoni.
Exolui tibi, Magne, fidem, mandata peregi.
Insidiæ valuêre tuæ, deceptáque vixi,
Ne mihi commissas auferrem perfida voces.
Iam nunc te per inane chaos, per Tartara, coniux,
Si sunt vlla, sequar: quàm longo tradita leto
Incertum est: pœnas animæ viuacis ab ipsa
Anteferam. potuit cernens tua vulnera, Magne,
Non fugere in mortem: planctu contusa peribit:
Effluet in lacrymas: nunquam veniemus ad enses,
Aut laqueos, aut præcipites per inania iactus.
Turpe mori post te solo non posse dolore.
Sic vbi fata, caput ferali obducit amictu,
Decreuitq; pati tenebras, puppisque cauernis
Delituit: sæuumq; arcte complexa dolorem
Perfruitur lacrymis, & amat pro coniuge luctum.
Illam non fluctus, stridensq; rudentibus Eurus
Mouit, & exurgens ad summa pericula clamor:
Votáque sollicitis faciens contraria nautis,
Composita in mortem iacuit, fauitque procellis.
Prima ratem Cypros spumantibus accipit vndis:
Inde tenens pelagus, sed iam moderatior, Eurus

In

In Libycas egit sedes, & castra Catonis.
Tristis, vt in multo mens est præsaga timore,
Aspexit patrios comites à littore Magnus,
Et fratrem: medias præceps tunc fertur in vndas.
Dic vbi sit, germane, parens: stat summa, caputq́;
Orbis, an occidimus? Romanaq́; Magnus ad vmbras
Abstulit? hæc fatur: quem contra talia frater.
O felix, quem sors alias dispersit in oras,
Quiq́; nefas audis: oculos, germane, nocenteis
Spectato genitore fero. non Cæsaris armis
Occubuit, dignóque perît auctore ruina.
Rege sub impuro Nilotica rura tenente,
Hospitii fretus Superis, & munere tanto
In proauos, cecidit donati victima regni.
Vidi ego magnanimi lacerantes pectora patris:
Nec credens Pharium tantum potuisse tyrannum,
Littore Niliaco socerum iam stare putaui.
Sed me nec sanguis, nec tantum vulnera nostri
Affecêre senis, quantum gestata per vrbes
Ora ducis, quæ transfixo sublimia pilo
Vidimus: hæc, fama est, oculis victoris iniqui
Seruari, scelerisq́; fidem quæsisse tyrannum.
Nam corpus Phariæ'ne canes, auidæq́; volucres
Distulerint, an furtiuus, quem vidimus, ignis
Soluerit, ignoro. quæcunque iniuria fati
Abstulit hos artus, Superis hæc crimina dono:
Seruata de parte queror. Cùm talia Magnus
Audisset: non in gemitus, lacrymásque dolorem
Effudit, iustáque furens pietate profatur:
Præcipitate rates è siccò littore nautæ,
Classis in aduersos erumpat remige ventos:
Ite duces mecum: nunquam ciuilibus armis

Tanta

Tanta fuit merces, inhumatos condere manes,
Sanguine semiuiri Magnum satiare tyranni.
Non ego Pellæas arces, adytisq; retectum
Corpus Alexandri pigra Mareotide mergam?
Non mihi Pyramidum tumulis euulsus Amasis,
Atque alii reges Nilo torrente natabunt?
Omnia dent pœnas nudo tibi, Magne, sepulcra:
Euoluam busto iam numen gentibus Isin,
Et tectum lino spargam per vulgus Osirim,
Et sacer in Magni cineres mactabitur Apis,
Suppositisque Deis vram caput. has mihi pœnas
Terra dabit: linquam vacuos cultoribus agros;
Nec, Nilus cui crescat, erit: solúsque tenebis
Ægyptum genitor, populis superisq; fugatis.
Dixerat, & classem sæuas rapiebat in vndas.
Sed Cato laudatam iuuenis compescuit iram.
Interea totis audito funere Magni
Littoribus sonuit percussus planctibus æther:
Exemplóque carens, & nulli cognitus æuo
Luctus erat, mortem populos deflere potentis.
Sed magis, vt visa est lacrymis exhausta, solutas
In vultus effusa comas, Cornelia puppe
Egrediens, rursus geminato verbere plangunt.
Vt primùm in sociæ peruenit littora terræ,
Collegit vestes, miseriq; insignia Magni,
Armáque, & impressas auro, quas gesserat olim,
Exuuias, pictásque togas, velamina summo
Ter conspecta Ioui, funestoq; intulit igni.
Ille fuit miseræ Magni cinis. accipit omnis
Exemplum pietas, & toto littore busta
Surgunt Thessalicis reddentia manibus ignem.
Sic, vbi depastis submittere gramina campis,
Et renouare parans hybernas Appulus herbas,

Igne

Igne fouet terras, simul & Garganus, & arua
Vulturis, & calidi lucent buceta Matini.
Non tamen ad Magni peruenit gratius vmbram,
Omne quòd in Superos audet conuicia vulgus,
Pompeiúmque Deis obicit, quàm pauca Catonis
Verba, sed à pleno venientia pectore veri.
Ciuis obît (inquit) multo maioribus impar
Nosse modum iuris, sed in hoc tamen vtilis æuo,
Cui non vlla fuit iusti reuerentia, salua i leg. Gronov. pag 50. l. 6.
Libertate potens, & solus plebe parata
Priuatus seruire sibi, rectórque Senatus,
Sed regnantis, erat. nil belli iura poposcit:
Quæq; dari voluit, voluit sibi posse negari.
Immodicas possedit opes: sed plura retentis
Intulit: inuasit ferrum, sed ponere norat.
Prætulit arma togæ: sed pacem armatus amauit.
Iuuit sumta ducem, iuuit dimissa potestas.
Casta domus, luxuq; carens, corruptaq; nunquam
Fortuna domini. clarum, & venerabile nomen
Gentibus, & multum nostræ quod proderat vrbi.
Olim vera fides Sylla Marióque receptis
Libertatis obît: Pompeio rebus ademto
Nunc & ficta perît. non iam regnare pudebit:
Nec color imperii, nec frons erit vlla Senatus.
O felix, cui summa dies fuit obuia victo,
Et cui quærendos Pharium scelus obtulit enses:
Forsitan in soceri potuisses viuere regno.
Scire mori, sors prima viris, sed proxima cogi.
Et mihi, si fatis aliena in iura venimus,
Da talem Fortuna Iubam: non deprecor hosti
Seruari, dum me seruet ceruice recisa.
Vocibus his maior, quàm si Romana sonarent
Rostra ducis laudes, generosam venit ad vmbram

Mortis

Mortis honos. fremit interea discordia vulgi
Castrorum, belliq́ piget post funera Magni:
Cùm Tarcho in motu linquendi signa Catonis
Sustulit; hunc rapta fugientem classe secutus
Littus in extremum, talis Cato voce notauit:
O nunquam pacate Cilix! iterum'ne rapinas
Vadis in æquoreas? Magnum Fortuna remouit:
Iam pelago pirata redis. tunc respicit omneis
In cœtu, motuq́ viros: quorum vnus aperta
Mente fuga, tali compellat voce regentem:
Nos Cato, da veniam, Pompeii duxit in arma,
Non belli ciuilis amor, partésque fauore
Fecimus. ille iacet, quem paci prætulit orbis,
Causaq́ nostra perit: patrios permitte penates,
Desertamq́ domum, dulcésque reuisere natos.
Nam quis erit finis, si nec Pharsalia, pugna,
Nec Pompeius erit? perierunt tempora vitæ,
Mors eat in tutum: iustas sibi nostra senectus
Prospiciat flammas. bellum ciuile sepulcra 2
Vix ducibus præstare potest. non barbara victos
Regna manent: nõ Armenium mihi sæua minatur,
Aut Scythicum Fortuna iugum: sub iura togati
Ciuis eo. quisquis Magno viuente secundus,
Hic mihi primus erit: sacris præstabitur vmbris 2
Summus honor: dominum, quem clades cogit, ha-
Nullũ, Magne, ducẽ. te solũ in bella secutus, (bebo:
Post te, fata sequar: neq; enim sperare secunda
Fas mihi, nec liceat. Fortuna cuncta tenentur
Cæsaris: Emathium sparsit victoria ferrum. 2
Clausa fides miseris, & toto solus in orbe est,
Qui velit, ac possit victis præstare salutem.
Pompeio, scelus est bellum ciuile, peremto,
Quo fuerat viuente, fides. si publica iura,

Si

Si semper patriam sequeris Cato, signa petamus
Romanus quæ Consul habet. sic ille profatus
Insiluit puppi, iuuenum comitante tumultu.
Actum Romanis fuerat de rebus, & omnis
Indiga seruitii feruebat littore plebes:
Erupère ducis sacro de pectore voces:
Ergo pari voto gessisti bella iuuentus
Tu quoque pro dominis, & Pompeiana fuisti,
Non Romana manus? quòd non in regna laboras,
Quòd tibi, non ducibus, viuis, moriensq; quòd orbē
Acquiris nulli, quòd iam tibi vincere tutum est,
Bella fugis, quærisq; iugum ceruice vacante,
Et nescis sine rege pati. nunc causa pericli
Digna viris. vestro potuit Pompeius abuti
Sanguine: nunc patriæ iugulos ensésque negatis,
Cùm propè libertas. vnum Fortuna reliquit
Iam tribus è dominis. pudeat: plus regia Nili
Contulit in leges, & Parthi militis arcus.
Ite ô degeneres, Ptolemæi munus, & arma
Spernite. quis vestras vlla putet esse nocenteis
Cæde manus? credet faciles sibi terga dedisse,
Credet ab Emathiis primos fugisse Philippis.
Vadite securi: meruistis iudice vitam
Cæsare, non armis, non obsidione subacti.
O famuli turpes, domini post fata prioris
Itis ad hæredem. cur non maiora mereri,
Quàm vitam, veniamq; libet? rapiatur in vndas
Infelix Magni coniux, prolésque Metelli:
Ducite Pompeios: Ptolemæi vincite munus.
Nostra quoque inuiso quisquis feret ora tyranno,
Non parua mercede dabit. sciat ista iuuentus
Ceruicis precio bene se mea signa secutam.
Quin agitè, & magna meritum cum cæde parate:

O Ignauum

Ignauum scelus est tantùm fuga. dixit: & omneis
Haud aliter medio reuocauit ab æquore puppes,
Quàm simul effetas linquunt examina ceras,
Atque oblita faui non miscent nexibus alas,
Sed sibi quæque volat, nec iam degustat amarum
Desidiosa thymum: tum si sonus increpat æris,
Attonitæ posuêre fugam, studiúmque laboris
Floriferi repetunt, & sparsi mellis amorem:
Gaudet in Hyblæo securus gramine pastor
Diuitias seruasse casæ: sic voce Catonis
Inculcata viris iusti patientia Martis.
Iámque actu belli non doctas ferre quietem
Constituit mentes, seriéque agitare laborum.
Primùm littoreis miles lassatur arenis.
Proximus in muros, & mœnia Cyrenarum
Est labor: exclusus nulla se vindicat ira:
Pœnáque de victis sola est, vicisse, Catoni.
Inde peti placuit Libyci contermina Mauris
Regna Iubæ, sed iter mediis Natura negabat
Syrtibus: has audax sperat sibi cedere virtus.
Syrtes vel primam mundo Natura figuram
Cùm daret, in dubio pelagi terræq; reliquit.
(Nam neq; subsedit penitus, quò stagna profundi
Acciperet, nec se defendit ab æquore tellus:
Ambigua sed lege loci iacet inuia sedes:
Æquora fracta vadis, abruptáque terra profundo,
Et post multa sonant proiecti littora fluctus.
Sic malè deseruit, nullósque exegit in vsus
Hanc partem natura sui.) vel plenior alto
Olim Syrtis erat pelago, penitúsque natabat:
Sed rapidus Titan ponto sua lumina pascens,
Æquora subduxit zonæ vicina perustæ:
Et nunc pontus adhuc Phœbo siccante repugnat.

Mox

Mox vbi damnosum radios admouerit æuum,
Tellus Syrtis erit: nam iam breuis vnda supernè
Innatat, & latè periturum deficit æquor.
Vt primùm remis actum mare propulit omne
Classis onus, densis fremuit niger imbribus Auster
In sua regna furens: tentatum classibus æquor
Turbine defendit, longéque à Syrtibus vndas
Egit, & illato confregit littore pontum.
Tum quarum recto deprendit carbasa malo
Eripuit nautis, frustráque rudentibus ausis
Vela negare Noto, spatium vicère carinæ,
Atque vltra proram tumuit sinus. omnia siquis
Prouidus antennæ suffixit lintea summæ,
Vincitur, & nudis auertitur armamentis.
Sors melior classi, quæ fluctibus incidit altis,
Et certo iactata mari. quæcunque leuatæ
Arboribus cæsis flatum effudêre prementem:
Abstulit has ventis liber contraria voluens
Æstus, & obnixum victor detrusit in Austrum.
Has vada destituunt, atque interrupta profundo
Terra ferit puppes: dubióque obnoxia fato
Pars sedet vna ratis, pars altera pendet in vndis.
Tunc magis impactum breuibus mare, terraq; sæuit
Obuia consurgens: quamuis elisus ab Austro,
Sæpe tamen cumulos fluctus non vincit arena.
Eminet in tergo pelagi procul omnibus aruis,
Inuiolatus aqua, sicci iam pulueris agger.
Stant miseri nautæ, terraq; hærente carina
Littora nulla vident. sic partem intercipit æquor:
Pars ratium maior regimen, clauúmque secuta est,
Tuta fuga, nautásque loci sortita peritos,
Torpentem Tritonos adit illæsa paludem.
Hanc, vt fama, Deus, quem toto littore pontus

Audit ventosa perflantem murmura concha,
Hanc & Pallas amat: patrio quæ vertice nata
Terrarum primam Libyen (nam proxima cœlo est,
Vt probat ipse calor) tetigit: stagnique quieta
Vultus vidit aqua, posuitq; in margine plantas,
Et se dilecta Tritonida dixit ab vnda.
Quam iuxta Lethes tacitus prælabitur amnis
Infernis, vt fama, trahens obliuia venis:
Atque insopiti quondam tutela draconis,
Hesperidum pauper spoliatis frondibus hortus.
Inuidus, annoso famam qui derogat æuo,
Qui vates ad vera vocat. Fuit aurea silua,
Diuitiisq; graues, & fuluo germine rami,
Virgineúsque chorus nitidi custodia luci,
Et nunquam somno damnatus lumina serpens,
Robora complexus rutilo curuata metallo.
Abstulit arboribus pretium, nemoríque laborem
Alcides: passusq; inopes sine pondere ramos
Rettulit Argolico fulgentia poma tyranno.
His igitur depulsa locis, eiectáque classis
Syrtibus, haud vltrà Garamantidas attigit vndas:
Sed duce Pompeio Libyes melioris in oris
Mansit. at impatiens virtus hærere Catonis
Audet in ignotas agmen committere gentes,
Armorum fidens, & terra cingere Syrtim.
Hæc eadem suadebat hyems, quæ clauserat æquor.
Et spes imber erat, nimios metuentibus ignes:
Vt neque sole viam, nec duro frigore sæuam,
Inde polo Libyes, hinc bruma temperet annus:
Atque ingressurus steriles, sic fatur, arenas.
O quibus vna salus placuit mea castra secutis
Indomita ceruice mori, componite mentes
Ad magnum virtutis opus, summosq; labores.

Vadimus

Vadimus in campos steriles, exustáque mundi,
Quà nimius Titan, & rara in fontibus unda,
Siccáque letiferis squalent serpentibus arua,
Durum iter. ad leges, patriaq; ruentis amorem
Per mediam Libyen veniant, atque inuia tentent,
Si quibus in nullo positum est euadere voto,
Si quibus ire sat est. neq. enim mihi fallere quẽquam
Est animus, tectóque metu perducere vulgus.
Hi mihi sint comites, quos ipsa pericula ducent,
Qui me teste, pati, vel quæ tristissima, pulcrum,
Romanumq; putant. at qui sponsore salutis
Miles eget, capiturq; animæ dulcedine, vadat
Ad dominum meliore via. dum primus arenas
Ingrediar, primusq; gradus in puluere ponam,
Me calor æthereus feriat, mihi plena veneno
Occurrat serpens; fatóque pericula vestra
Prætentate meo: sitiat, quicunque bibentem
Viderit: aut vmbras nemorum quicunq; petentem,
Æstuet: aut equitem peditum præcedere turmas,
Deficiat; si quo fuerit discrimine notum
Dux, an miles eam. serpens, sitis, ardor, arena,
Dulcia virtuti: Gaudet patientia duris.
Lætius est, quoties magno sibi constat, honestum.
Sola potest Libye turbam præstare malorum,
Vt deceat fugisse viros. Sic ille calentes
Incendit virtute animos, & amore laborum,
Irreducemq; viam deserto limite carpit:
Et sacrum paruo nomen clausura sepulcro
Inuasit Libye securi fata Catonis.
Tertia pars rerum Libye, si credere famæ
Cuncta velis: at si ventos cœlumq; sequaris,
Pars erit Europæ. nec enim plus littora Nili,
Quàm Scythicus Tanais primis à Gadibus absunt:

Vnde Europa fugit Libyen, & littora flexu
Oceano fecère locum: sed maior in vnam
Orbis abît Asiam. nam cùm communiter ista
Effundant Zephyrum, Boreæ latus illa sinistrum
Contingens, dextrúmque Noti, discedit in ortus,
Eurum sola tenens. Libycæ quod fertile terræ est,
Vergit in occasus: sed & hæc non fontibus vllis
Soluitur: Arctoos raris Aquilonibus imbres
Accipit, & nostris reficit sua rura serenis.
In nullas vitiatur opes; non ære, nec auro
Excoquitur, nullo glebarum crimine, pura,
Et penitus terra est. tantum Maurusia genti
Robora diuitiæ, quarum non nouerat vsum:
Sed citri contenta comis viuebat, & vmbra.
In nemus ignotum nostræ venêre secures:
Extremóque epulas, mensásque petiuimus orbe.
At quacunque vagam Syrtim complectitur ora
Sub nimio proiecta die, vicina perusti
Ætheris, exurit messes, & puluere Bacchum
Enecat, & nulla putris radice tenetur.
Temperies vitalis abest: & nulla sub illa
Cura Iouis terra est: Natura deside torpet
Orbis, & immotis annum non sentit arenis.
Hoc tam segne solum raras tamen exerit herbas,
Quas Nasamon gens dura legit, qui proxima ponto
Nudus rura tenet, quem mundi barbara damnis
Syrtis alit. nam littoreis populator arenis
Imminet, & nulla portus tangente carina,
Nouit opes. sic cum toto commercia mundo
Naufragiis Nasamones habent. hâc ire Catonem
Dura iubet virtus. illîc secura iuuentus
Ventorum, nullásque timens tellure procellas,
Æquoreos est passa metus. nam littore sicco,

Quàm

Quàm pelago, Syrtis violentiùs excipit Austrum,
Et terra magis ille nocet. non montibus ortum
Aduersis frangit Libye, scopulísque repulsum
Dissipat, & liquidas è turbine soluit in auras:
Nec ruit in syluas, annosáque robora torquens
Lassatur: patet omne solum, libérque meatu
Æoliam rabiem totis exercet arenis:
At non imbriferam cum torto puluere nubem
In flexum violentus agit: pars plurima terræ
Tollitur, & nunquam resoluto vertice pendet.
Regna videt pauper Nasamon errantia vento,
Discussásq; domos: volitantq; à culmine raptæ
Detecto Garamante casæ. non altiùs ignis
Rapta vehit: quantúmque licet consurgere fumo,
Et violare diem, tantum tenet aëra puluis.
Tum quoque Romanum solito violentior agmen
Aggreditur, nullúsque potest consistere miles,
Instabilis raptis etiam, quas calcat, arenis.
Concuteret terras, orbémque à sede moueret,
Si solida Libye compage, & pondere duro
Clauderet exesis Austrum scopulosa cauernis:
Sed quia mobilibus facilis turbatur arenis,
Nusquam luctando stabilis manet: imáq; tellus
Stat, quia summa fugit. galeas, & scuta virorum,
Piláque contorsit violento spiritus actu,
Intentúsque tulit magni per inania cœli.
Illud in externa forsan longéque remota
Prodigium tellure fuit: delapsáq; cœlo
Arma timent gentes, hominúmque erepta lacertis
A Superis demissa putant. sic illa profectò
Sacrifico cecidêre Numæ, quæ lecta iuuentus
Patritia ceruice mouet: spoliauerat Auster
Aut Boreas populos ancilia nostra ferentes.

Sic orbem torquente Noto Romana iuuentus
Procubuit, metuénsque rapi, constrinxit amictus,
Inseruitq́; manus terræ: nec pondere solo,
Sed nixu iacuit, vix sic immobilis Austro,
Qui super ingenteis cumulos inuoluit arenæ,
Atque operit tellure viros. vix tollere miles
Membra valet, multo congestu pulueris hærens.
Alligat & stantes affusæ magnus arenæ
Agger, & immoti terra surgente tenentur.
Saxa tulit penitus discussis proruta muris,
Effuditq́; procul miranda sorte malorum:
Qui nullas vidêre domos, vidêre ruinas.
Iamq́; iter omne latet: nec sunt discrimina terræ
Vlla, nisi ætheriæ medio velut æquore flammæ.
Sideribus nouere vias: nec sidera tota
Ostendit Libycæ finitor circulus oræ,
Multáque deuexo terrarum margine celat.
Vtque calor soluit, quem torserat aëra ventus,
Incensúsque dies, manant sudoribus artus:
Arent ora siti: conspecta est parua maligna
Vnda procul vena: quam vix è puluere miles
Corripiens, patulum galea confudit in orbem,
Porrexítque duci: squalebant puluere fauces
Cunctorum: minimúmque tenens dux ipse liquoris
Inuidiosus erat. Me'ne, inquit, degener vnum
Miles in hac turba vacuum virtute putasti?
Vsque adeò mollis, primisq́; caloribus impar
Sum visus? quanto pœna tu dignior ista,
Qui populo sitiente bibas! sic concitus ira
Excussit galeam, suffecitq́; omnibus vnda.
Ventũ erat ad templum, Libycis quod gentibus vnũ
Inculti Garamantes habent: stat corniger illic
Iupiter, vt memorant, sed non aut fulmina vibrans,

Aut

Aut similis nostro, sed tortis cornibus Ammon.
Non illic Libyca posuerunt ditia gentes
Templa: nec Eois splendent donaria gemmis.
Quamuis Æthiopum populis, Arabúmque beatis
Gentibus, atque Indis vnus sit Iupiter Ammon,
Pauper adhuc Deus est, nullis violata per æuum
Diuitiis delubra tenens: morúmque priorum
Numen Romano templum defendit ab auro.
Esse locis Superos testatur silua per omnem
Sola virens Libyen. nam quicquid puluere sicco
Separat ardentem tepida Berenicida Lepti,
Ignorat frondes: solus nemus extulit Ammon.
Siluarum fons causa loco, qui putria terræ
Alligat, & domitas vnda connectit arenas.
Sic quoque nil obstat Phœbo, cũ cardine summo
Stat librata dies: truncum vix protegit arbor:
Tam breuis in medium radiis compellitur vmbra.
Deprensum est hunc esse locum, quà circulus alti
Solstitii medium signorum percutit orbem.
Non obliqua meant, nec Tauro Scorpius exit
Rectior, aut Aries donat sua tempora Libræ,
Aut Astræa iubet lentos descendere Pisces.
Par Geminis Chiron, & idem quod Carcinos ardens
Humidus Ægoceros: nec plus Leo tollitur Vrna.
At tibi, quæcunque es Libyco gens igne diremta,
In Noton vmbra cadit, quæ nobis exit in Arcton.
Te segnis Cynosura subit: tu sicca profundo
Mergi plaustra putas, nullumq; in vertice semper
Sidus habes immune maris, procul axis vterq; est,
Et fuga signorum medio rapit omnia cœlo.
Stabant ante fores populi, quos miserat Eos,
Cornigeriq; Iouis monitu noua fata petebant:
Sed Latio cessêre duci: comitésque Catonem

Orant, exploret Libycum memorata per orbem
Numina, de fama tam longi iudicet æui.
Maximus hortator scrutandi voce Deorum
Euentus Labienus erat. sors obtulit, inquit,
Et fortuna viæ, tam magni numinis ora,
Consiliúmque Dei: tanto duce possumus vti
Per Syrtes, bellíque datos cognoscere casus.
Nam cui crediderim Superos arcana daturos,
Dicturósque magis, quàm sancto vera Catoni?
Certè vita tibi semper directa supernas
Ad leges, sequerísque Deum. datur ecce loquendi
Cum Ioue libertas: inquire in fata nefandi
Cæsaris, & patriæ venturos excute mores:
Iure suo populis vti, legúmque licebit,
An bellum ciuile perit. tua pectora sacra
Voce reple: duræ saltem virtutis amator
Quære quid est virtus, & posce exemplar honesti.
Ille Deo plenus, tacita quem mente gerebat,
Effudit dignas adytis è pectore voces.
Quid quæri Labiene iubes? an liber in armis
Occubuisse velim potiùs, quàm regna videre?
An sit vita nihil, sed longam differat ætas?
An noceat vis vlla bono? Fortunáque perdat
Opposita virtute minas? laudandáque velle
Sit satis, & nunquam successu crescat honestum?
Scimus, & hoc nobis non altiùs inseret Ammon.
Hæremus cuncti Superis, templóque tacente
Nil facimus non sponte Dei: nec vocibus vllis
Numen eget: dixitque semel nascentibus auctor
Quicquid scire licet: sterileis nec legit arenas,
Vt caneret paucis, mersitque hoc puluere verum:
Est'ne Dei sedes nisi terra, & pontus, & aër,
Et cælum, & virtus? Superos quid quærimus vltra?

Iuppiter est quodcunque vides, quocunq; moueris.
Sortilegis egeant dubii, sempérque futuris
Casibus ancipites: me non oracula certum,
Sed mors certa facit: pauido, fortíque cadendũ est.
Hoc satis est dixisse Iouem. Sic ille profatur:
Seruatáque fide templi discedit ab aris,
Non exploratum populis Ammona relinquens.
Ipse manu sua pila gerens, praecedit anheli
Militis ora pedes: monstrat tolerare labores,
Non iubet: & nulla vehitur ceruice supinus,
Carpentóve sedens. somni parcissimus ipse est,
Vltimus haustor aquae. cùm tandem fonte reperto
Indiga cogatur latices potare iuuentus,
Stat, dum lixa bibat. Si veris magna paratur
Fama bonis, & si successu nuda remoto
Inspicitur Virtus, quicquid laudamus in vllo
Maiorum, fortuna fuit. quis Marte secundo,
Quis tantum meruit populorum sanguine nomen?
Hunc ego per Syrtes, Libyaeq́; extrema triumphum
Ducere maluerim, quàm ter Capitolia curru
Scandere Pompeii, quàm frangere colla Iugurthae.
Ecce parens verus patriae, dignissimus aris
Roma tuis, per quem nunquam iurare pudebit,
Et quem, si steteris vnquam ceruice soluta,
Tunc olim factura Deum. Iam spissior ignis,
Et plaga, quam nullam Superi mortalibus vltra
A medio fecêre die, calcatur, & vnda
Rarior: inuentus mediis fons vnus arenis
Largus aqua: sed quem serpentum turba tenebat
Vix capiente loco. stabant in margine siccae
Aspides, in mediis sitiebant Dipsades vndis.
Ductor, vt aspexit perituros fonte relicto,
Alloquitur: Vana specie conterrite leti

Ne

Ne dubita miles tutos haurire liquores:
Noxia serpentum est admisto sanguine pestis:
Morsu virus habent, & fatum dente minantur:
Pocula morte carent. dixit; dubiumq́; venenum
Hausit: & in tota Libyæ fons vnus arena
Ille fuit, de quo primus sibi posceret vndam.
Cur Libycus tantis exundet pestibus aër
Fertilis in mortes, aut quid secreta nocenti
Miscuerit Natura solo, non cura, laborq́;
Noster scire valet: nisi quòd vulgata per orbem
Fabula pro vera decepit secula causa.
Finibus extremis Libyes, vbi feruida tellus
Accipit Oceanum demisso sole calentem,
Squalebant latè Phorcynidos arua Medusæ,
Non nemorum protecta coma, non mollia sulco,
Sed dominæ vultu conspectis aspera saxis.
Hoc primùm natura nocens in corpore sæuas
Eduxit pestes: illis è faucibus angues
Stridula fuderunt vibratis sibila linguis,
Feminea qui more comæ per terga soluti,
Ipsa flagellabant gaudentis colla Medusæ.
Surgunt aduersa subrecta fronte colubræ,
Vipereumq́; fluit depexo crine venenum.
Hoc habet infelix, cunctis impunè, Medusa,
Quod spectare licet. nam rictus, oráque monstri
Quis timuit? quem, qui recto se lumine vidit,
Passa Medusa mori est? rapuit dubitantia fata,
Præuenitq́; metus: anima periêre retenta
Membra, nec emissæ riguêre sub ossibus vmbræ.
Eumenidum crines solos mouêre furores:
Cerberus Orpheo leniuit sibila cantu:
Amphitryoniades vidit, cùm vinceret, Hydram:
Hoc monstrum timuit genitor, numenq́; secundum

Phorcus aquis, Cetósque parens, ipsæq; sorores
Gorgones: hoc potuit cælo pelagóque minari
Torporem insolitum, mundóque obducere terram.
E cælo volucres subito cum pondere lapsæ:
In scopulis hasêre feræ: vicina colentes
Æthiopum totæ riguerunt marmore gentes.
Nullum animal visus patiens, ipsiq; retrorsum
Effusi faciem vitabant Gorgonis angues.
Illa sub Hesperiis stantem Titana columnis
In cautes Atlanta dedit: cæloq; timente
Olim Phlegræo stantes serpente gigantes,
Erexit montes, bellúmque immane Deorum
Pallados è medio confecit pectore Gorgon.
Quò postquam partu Danaës, & diuite nimbo
Ortum Parrhasiæ vexerunt Persea pennæ
Arcados auctoris citharæ, liquidæq; palæstræ,
Et subitus præpes Cyllenida sustulit Harpen,
Harpen alterius monstri iam cæde rubentem,
A Ioue dilectæ fuso custode iuuencæ:
Auxilium volucri Pallas tulit innuba fratri,
Pacta caput monstri: terræq; in fine Libyssæ
Persea Phœbeos conuerti iussit ad ortus,
Gorgonis auerso sulcantem regna volatu:
Et clypeum læuæ fuluo dedit ære nitentem,
In quo saxificam iussit spectare Medusam,
Quam sopor æternam tracturus morte quietem
Obruit haud totam. vigilat pars magna comarum,
Defenduntq; caput protenti crinibus hydri:
Pars iacet in medios vultus, oculiq; tenebras.
Ipsa regit trepidum Pallas, dextráque tremente
Perseos auersi Cyllenida dirigit Harpen,
Lata colubriferi rumpens confinia colli.
Quos habuit vultus lunati vulnere ferri

Cæsa caput Gorgon! quanto spiraſſe veneno
Ora rear! quantumq; oculos effundere mortis!
Nec Pallas spectare potest: vultusque gelaſſent
Perſeos aduersi, si non Tritonia denſos
Sparſiſſet crines, texiſſétque ora colubris.
Aliger in cœlum sic rapta Gorgone fugit.
Ille quidem pensabat iter, propiúsque secabat
Æthera, si medias Europa scinderet vrbes;
Pallas frugiferas iuſſit non lædere terras,
Et parci populis. Quis enim non præpete tanto
Æthera respiceret? Zephyro conuertitur ales,
Itq; super Libyen, quæ, nullo consita cultu,
Sideribus, Phœbóque vacat: premit orbita solis,
Exuritque solum: nec terra celsior vlla
Nox cadit in cœlum, lunæq; meatibus obstat,
Si flexus oblita vagi per recta cucurrit
Signa, nec in Borean, aut in Noton effugit vmbram.
Illa tamen sterilis tellus, fœcundáque nulli
Arua bono, virus stillantis tabe Medusæ
Concipiunt, dirósque fero de sanguine rores,
Quos calor adiuuit, putríque incoxit arena.
Hic, quæ prima caput mouit de puluere tabes,
Aspida somniferam tumida ceruice leuauit.
Plenior huic sanguis, & craſſi gutta veneni
Decidit: in nulla plus est serpente coactum.
Ipsa caloris egens gelidum non transit in orbem
Sponte sua, Niló que tenus metitur arenas.
Sed quis erit nobis lucri pudor? inde petuntur
Huc Libycæ mortes, & fecimus aspida mercem.
At non stare suum miseris paſſura cruorem,
Squamiferos ingens Hæmorrhois explicat orbes:
Natus & ambiguæ coleret qui Syrtidos arua
Cherſydros, tractíque via fumante Chelydri:

Et

Et semper recto lapsurus limite Cenchris:
Pluribus ille notis variatam pingitur aluum,
Quàm paruis tinctus maculis Thebanus Ophites:
Concolor exustis, atque indiscretus arenis
Ammodytes: spináque vagi torquentes Cerastæ:
Et Scytale sparsis etiam nunc sola pruinis
Exuuias positura suas: & torrida Dipsas:
Et grauis in geminum surgens caput Amphisbæna:
Et Natrix violator aquæ, Iaculíque volucres,
Et contentus iter cauda sulcare Pareas:
Oráque distendens auidus spumantia Prester:
Ossáque dissoluens cum corpore tabificus Seps.
Sibiláque effundens cunctas terrentia pestes,
Ante venena nocens, latè sibi submouet omne
Vulgus, & in vacua regnat Basiliscus arena.
Vos quoque, qui cunctis innoxia numina terris
Serpitis, aurato nitidi fulgore Dracones,
Pestiferos ardens facit Africa, ducitis altum
Aëra cùm pennis, armentáque tota secuti
Rumpitis ingentes amplexi verbere tauros.
Nec tutus spatio est Elephas: datis omnia leto:
Nec vobis opus est ad noxia fata veneno.
Has inter pestes duro Cato milite siccum
Emetitur iter: tot tristia fata suorum,
Insolitásque videns paruo cum vulnere mortes.
Signiferum iuuenem Tyrrheni sanguinis Aulum
Torta caput retrò Dipsas calcata momordit.
Vix dolor, aut sensus dentis fuit: ipsáque leti
Frons caret inuidia: nec quicquam plaga minatur.
Ecce subit virus tacitum, carpítque medullas
Ignis edax, calidáque incendit viscera tabe.
Ebibit humorem circum vitalia fusum
Pestis, & in sicco linguam torrere palato

Cœpit.

Cœpit. defessos iret qui sudor in artus
Non fuit, atque oculos lacrymarum vena refugit.
Non decus imperii, non mœsti iura Catonis
Ardentem tenuêre virum, quin spargere signa
Auderet, totisq; furens exquireret agris,
Quas poscebat aquas sitiens in corde venenum.
Ille vel in Tanain missus, Rhodanumq;, Padúmque
Arderet, Nilúmque bibens per rura vagantem.
Accessit morti Libye, fatíque minorem
Famam Dipsas habet terris adiuta perustis.
Scrutatur venas penitus squalentis arenæ:
Nunc redit ad Syrtes, & fluctus accipit ore:
Æquoreúsque placet, sed non & sufficit, humor.
Nec sentit fatíque genus, mortemq; veneni:
Sed putat esse sitim: ferroq; aperire tumentes
Sustinuit venas, atque os implere cruore.
Iussit signa rapi properè Cato: discere nulli
Permissum est hoc posse sitim. sed tristior illa
Mors erat ante oculos: miseriq; in crure Sabelli
Seps stetit exiguus, quem fixo dente tenacem
Auulsitq; manu, pilóque affixit arenis.
Parua modo serpens; sed qua non vlla cruentæ
Tantum mortis habet. nam plagæ proxima circum
Fugit rupta cutis, pallentiaq; ossa retexit.
Iámque sinu laxo nudum est sine corpore vulnus.
Membra natant sanie: suræ fluxêre: sine vllo
Tegmine poples erat: femorũ quoq; musculus omnis
Liquitur, & nigra distillant inguina tabe.
Dissiluit stringens vterum membrana, fluuntq;
Viscera: nec, quantum toto de corpore debet,
Effluit in terras: sæuum sed membra venenum
Decoquit: in minimũ mors contrahit omnia virus.
Vincula neruorum, & laterum textura, cauumq;

Pectus,

Pectus, & abstrusum fibris vitalibus, omne
Quidquid homo est, aperit pestis. natura profana
Morte patet: manant humeri, fortésque lacerti:
Colla, caputq; fluunt. calido non ocyus Austro
Nix resoluta cadet, nec solem cera sequetur. Gronov. Diatrib. p. 297
Parua loquor; corpus saniem stillasse perustum:
Hoc & flamma potest. sed quis rogus abstulit ossa?
Hæc quoque discedunt, putresq; secuta medullas
Nulla manere sinunt rapidi vestigia fati.
Cyniphias inter pestes tibi palma nocendi est:
Eripiunt omnes animam, tu sola cadauer.
Ecce subit facies leto diuersa fluenti.
Nasidium Marsi cultorem torridus agri
Percussit Prester. illi rubor igneus ora
Succendit, tendítque cutem, pereunte figura,
Miscens cuncta tumor: toto iam corpore maior:
Humanumq; egressa modum super omnia membra
Efflatur sanies, latè tollente veneno,
Ipse latet penitus congesto corpore mersus:
Nec lorica tenet distenti corporis auctum.
Spumeus accenso non sic exundat aheno
Vndarum cumulus: nec tantos carbasa Coro
Curuauêre sinus. tumidos iam non capit artus
Informis globus, & confuso pondere truncus.
Intactum volucrum rostris, epulásque daturum
Haud impunè feris, non ausi tradere busto,
Nondum stante modo, crescens fugêre cadauer.
Sed maiora parant Libycæ spectacula pestes.
Impressit dentes Hæmorrhois aspera Tullo
Magnanimo iuueni, miratoriq; Catonis, ita mihi libri. Heins. in Ovid. tom
Vtq; solet pariter totis se effundere signis 1 pag. 23
Corycii pressura croci: sic omnia membra Suet. Ner. 25 et Turneb. ad
Emisêre simul rutilum pro sanguine virus. Martial. pag. 212.

Sanguis erant lacrymæ: quæcunque foramina nouit
Humor, ab his largus manat cruor: ora redundant,
Et patulæ nares: sudor rubet: omnia plenis
Membra fluunt venis: totũ est pro vulnere corpus.
At tibi Leue miser fixus præcordia pressit
Niliaca serpente cruor: nullóque dolore
Testatus morsus subita caligine mortem
Accipis, & Stygias somno descendis ad vmbras.
Non tam veloci corrumpunt pocula leto,
Stipite quæ diro virgas mentita Sabinas
Toxica fatilegi carpunt matura Sabæi.
Ecce procul sæuus sterilis se robore trunci
Torsit, & immisit (Iaculum vocat Africa) serpens:
Perq; caput Pauli transactaq; tempora fugit.
Nil ibi virus agit: rapuit cum vulnere fatum.
Deprensũ est, quæ funda rotat, quã lenta volaret,
Quàm segnis Scythicæ strideret arundinis aër.
Quid prodest miseri Basiliscus cuspide Murri
Transactus? velox currit per tela venenum,
Inuaditque manum: quam protinus ille retecto
Ense ferit, totóque simul demittit ab armo:
Exemplarq; sui spectans miserabile leti
Stat tutus pereunte manu. quis fata putaret
Scorpion, aut vires maturæ mortis habere?
Ille minax nodis, & recto verbere sæuus,
Teste tulit cœlo victi decus Orionis.
Quis calcare tuas metuat Solpuga latebras?
Et tibi dant Stygiæ ius in sua fila sorores.
Sic nec clara dies, nec nox dabat atra quietem,
Suspecta est miseris in qua tellure iacebant.
Nam neque congesta struxêre cubilia frondes,
Nec culmis creuêre tori: sed corpora fatis
Expositi voluuntur humo, calidóque vapore

Alliciunt

Alliciunt gelidas nocturno frigore pestes:
Innocuósque diu rictus torpente veneno
Inter membra fouent: nec, quæ mensura viarum,
Quis ve modus nôrunt, cœlo duce: sæpe querentes,
Reddite Dii, clamant, miseris, quæ fugimus, arma:
Reddite Thessaliam. patimur cur segnia fata
In gladios iurata manus? pro Cæsare pugnant
Dipsades, & peragunt ciuilia bella Cerastæ.
Ire libet quâ Zona rubens, atque axis inustus
Solis equis: iuuat ætheriis adscribere causis
Quòd peream, cœloq; mori. nil Africa de te,
Nec de te Natura queror: tot monstra ferentem,
Gentibus ablatum dederas serpentibus orbem:
Impatiensq; solum Cereris, cultore negato
Damnasti, atq; homines voluisti deesse venenis.
In loca serpentum nos venimus: accipe pœnas,
Tu quisquis Superûm commercia nostra perosus,
Hinc torrente plaga, dubiis hinc Syrtibus orbem
Abrumpens, medio posuisti limite mortes.
Per secreta tui bellum ciuile recessus
Vadit; & arcani miles tibi conscius orbis
Claustra petit mundi. forsan maiora supersunt
Ingressis. coëunt ignes stridentibus vndis,
Et premitur natura poli. sed longius ista
Nulla iacet tellus, quàm fama cognita nobis
Tristia regna Iubæ. quæremus forsitan istas
Serpentum terras: habet hoc solatia cœlum:
Viuit adhuc aliquid. patria non arua requiro,
Europámque, alios soles, Asiamq; videntem.
Qua te parte poli, qua te tellure reliqui
Africa? Cyrenis etiam nunc bruma rigebat.
Exigua'ne via legem conuertimus anni?
Imus in aduersos axes: euoluimur orbe:

Terga damus ferienda Noto. nunc forsitan ipsa est
Sub pedibus iam Roma meis. solatia fati
Hæc petimus: veniant hostes, Cæsarq; sequatur
Quà fugimus. sic dura suos patientia questus
Exonerat: cogit tantos tolerare labores
Summa ducis virtus, qui nuda fusus arena
Excubat, atque omni Fortunam prouocat hora.
Omnibus vnus adest fatis: quocunque vocatur
Aduolat, atque ingens meritum, maiúsque salute
Contulit, in letum vires: puduitq; gementem
Illo teste mori. quod ius habuisset in ipsum
Vlla lues? casus alieno in pectore vincit,
Spectatórque docet magnos nil posse dolores.
Vix miseris serum tanto lassata periclo
Auxilium Fortuna dedit. gens vnica terras
Incolit à sæuo serpentum innoxia morsu
Marmaridæ Psylli: par lingua potentibus herbis:
Ipse cruor tutus, nullúmque admittere virus,
Vel cantu cessante, potest. natura locorum
Iussit vt immunes misti serpentibus essent.
Profuit in mediis sedem posuisse venenis.
Pax illis cum morte data est. fiducia tanta est
Sanguinis: in terram paruus cùm decidit infans,
Ne qua sit externa Veneris mistura timentes,
Letifica dubios explorant aspide partus.
Vtq; Iouis volucer, calido cùm protulit ouo
Implumes natos, solis conuertit in ortus:
Qui potuère pati radios, & lumine recto
Sustinuere diem cœli, seruantur in vsus,
Qui Phœbo cessère, iacent: sic pignora gentis
Psyllus habet, si quis tactos non horruit angues,
Si quis donatis lusit serpentibus infans.
Nec solùm gens illa suâ contenta salute,

Excubat

Excubat hospitibus, contráque nocentia monstra
Psyllus adest populis. qui tunc Romana secutus
Signa, simul iussit statui tentoria ductor,
Primùm quas valli spatium comprendit arenas
Expurgat cantu, verbísque fugantibus angues.
Vltima castrorum medicatus circuit ignis.
Hìc ebulum stridet, peregrinaq́ galbana sudant,
Et tamarix non læta comis, Eoáque costos,
Et panacea potens, & Thessala centaurea:
Peucedanumq́ sonat flammis, Erycinaq́ thapsos,
Et larices, fumóque grauem serpentibus urunt
Abrotanum, & longè nascentis cornua cerui.
Sic nox tuta viris. at si quis peste diurna
Fata trahit, tunc sunt magicæ miracula gentis,
Psyllorúmque ingens & rapti pugna ueneni.
Nam primùm tacta designat membra saliua,
Quæ cohibet virus, retinétque in uulnere pestem.
Plurima tum volvit spumanti carmina lingua
Murmurè continuo, nec dat suspiria cursus
Vulneris, aut minimum patiuntur fata tacere.
Sæpe quidem pestis nigris inserta medullis
Excantata fugit: sed si quod tardius audit
Virus, & elicitum, iussúmque exire repugnat,
Tunc superincumbens pallentia uulnera lambit,
Ore venena trahens, & siccat dentibus artus,
Extractámque tenens gelido de corpore mortem
Expuit: & cuius morsus superauerit anguis,
Iam promptum Psyllis vel gustu nosse veneni.
Hoc igitur leuior tandem Romana iuuentus
Auxilio, latè squalentibus errat in aruis.
Bis positis Phœbe flammis, bis luce recepta
Vidit arenivagum surgens fugiensq́ Catonem.
Iámque illis magis, atq́ magis durescere puluis

Cœpit, & in terram Libye spissata redire.
Iamque procul nemorum rara se tollere frondes:
Surgere congesto non culta mapalia culmo.
Quanta dedit miseris melioris gaudia terræ,
Cum primùm sæuos contrà videre leones!
Proxima Leptis erat, cuius statione quieta
Exegêre hyemem nimbis flammisque carentem.
Cæsar vt Emathia satiatus clade recessit,
Cætera curarum proiecit pondera, soli
Intentus genero: cuius vestigia frustrà
Terris sparsa legens, fama duce tendit in vndas,
Threïciasque legit fauces, & amore notatum
Æquor, & Eroas lacrymoso littore turres,
Quà pelago nomen Nepheleïas abstulit Helle.
Non Asiam breuioris aquæ disterminat vsquam
Fluctus ab Europa, quamuis Byzantion arcto
Pontus, & ostriferam dirimat Chalcedona cursu,
Euxinumque ferens paruo ruat ore Propontis.
Sigeásque petit famæ mirator arenas,
Et Simoëntis aquas, & Graio nobile busto
Rhœtion, & multum debentes vatibus vmbras.
Circuit exustæ nomen memorabile Troiæ,
Magnásque Phœbei quærit vestigia muri.
Iam siluæ steriles, & putres robore trunci
Assaraci pressêre domos, & templa deorum
Iam lassa radice tenent: ac tota teguntur
Pergama dumetis: etiam periêre ruinæ.
Aspicit Hesiones scopulos, siluasque latentes
Anchisæ thalamos, quo iudex sederit antro:
Vnde puer raptus cœlo: quo vertice Nais
Luserit Oenone: nullum est sine nomine saxum.
Inscius in sicco serpentem puluere riuum
Transierat, qui Xanthus erat: securus in alto

Gramine

Gramine ponebat gressus; Phryx incola manes
Hectoreos calcare vetat. discussa iacebant
Saxa, nec ullius faciem seruantia sacri;
Herceas, monstrator ait, non respicis aras?
O sacer, & magnus vatum labor, omnia fato
Eripis, & populis donas mortalibus æuum.
Inuidia sacræ Cæsar ne tangere famæ:
Nam, si quid Latiis fas est promittere Musis,
Quantum Smyrnæi durabunt vatis honores,
Venturi me, teq; legent: Pharsalia nostra
Viuet, & à nullo tenebris damnabitur æuo.
Vt ducis impleuit visus veneranda vetustas,
Erexit subitas congestu cespitis aras,
Votáque turicremos non irrita fudit in ignes.
Dii cinerum, Phrygias colitis quicunque ruinas,
Æneæq; mei, quos nunc Lauinia sedes
Seruat & Alba lares, & quorum lucet in aris
Ignis adhuc Phrygius, nulliq; aspecta virorum
Pallas, in abstruso pignus memorabile templo,
Gentis Iuleæ vestris clarissimus aris
Dat pia tura nepos, & vos in sede priori
Ritè vocat: date felices in cætera cursus:
Restituam populos: grata vice mœnia reddent
Ausonidæ Phrygibus, Romanaq; Pergama surgent.
Sic fatus, repetit classes, & tota secundis
Vela dedit Coris, auidúsque vrgente procella
Iliacas pensare moras, Asiamq; potentem
Præuehitur, pelagóque Rhodon spumante relinquit.
Septima nox Zephyro nunquam laxante rudentes
Ostendit Phariis Ægyptia littora flammis.
Sed priùs orta dies nocturnam lampada texit,
Quàm tutas intraret aquas. ibi plena tumultu
Littora, & incerto turbatas murmure voces

Accipit: ut dubiis veritus se credere regnis
Abstinuit tellure rates. sed dira satelles
Regis dona ferens, medium prouectus in æquor,
Colla gerit Magni, Phario uelamine tecta:
Ac prius infanda commendat crimina uoce.
Terrarum domitor, Romanæ maxime gentis,
Et, quod adhuc nescis, genero secure perempto;
3. obser. pag 652 *Rex tibi Pellæus terræ pelagique labores*
Donat, &, Emathiis quod solum defuit armis,
Exhibet: absenti bellum ciuile peractum est.
Thessalicas Magnus quærens reparare ruinas,
Ense iacet nostro: tanto te pignore Cæsar
Emimus: hoc tecum percussum est sanguine fœdus.
Accipe regna Phari nullo quæsita cruore:
Accipe Niliaci ius gurgitis: accipe quicquid
Pro Magni ceruice dares; dignúmque clientem
Castris crede tuis, cui tantum fata licere
In generum uoluere tuum. nec uile putaris
Hoc meritum, facili nobis quòd cæde peractum est.
Hospes auitus erat: depulso sceptra parenti
Reddiderat. quid plura feram? tu nomina tanto
Inuenies operi, uel famam consule mundi.
Si scelus est, plus te nobis debere fateris,
Quòd scelus hoc non ipse facis. sic fatus, opertum
Detexit, tenuitque caput. iam languida morte
Effigies habitum noti mutauerat oris.
Non primo Cæsar damnauit munera uisu,
Auertitque oculos: uultus, dum crederet, hæsit:
Vtque fidem uidit sceleris, tutúmque putauit
Iam bonus esse socer; lacrymas non sponte cadentes
Effudit, gemitúsque expressit pectore læto,
Non aliter manifesta putans abscondere mentis
Gaudia, quàm lacrymis. meritúmque immane tyranni
Destruit,

Destruit, & generi mauult lugere reuulsum,
Quàm debere caput. qui duro membra Senatus
Calcârat vultu, qui sicco lumine campos
Viderat Emathios, vni tibi Magne negare
Non audet gemitus. ô sors durissima fati!
Húnccine tu Cæsar scelerato Marte petisti,
Qui tibi flendus erat? non misti fœdera tangunt
Te generis? nec nata iubet mœrere, nepósque?
Credis apud populos Pompeii nomen amantes
Hoc castris prodesse tuis? fortasse tyranni
Tangeris inuidia, captiq; in viscera Magni
Hoc alii licuisse doles, quererísque perisse
Vindictam belli, raptúmque è iure superbi
Victoris generum. quisquis te flere coëgit
Impetus, à vera longè pietate recessit.
Scilicet hoc animo terras, atq; æquora lustras,
Necubi suppressus pereat gener. ô bene rapta
Arbitrio mors ista tuo! quàm magna remisit
Crimina Romano tristis Fortuna pudori,
Quòd te non passa est misereri, perfide, Magni
Viuentis! nec non his fallere vocibus audes,
Acquirisq; fidem simulati fronte doloris:
Aufer ab aspectu nostro funesta satelles
Regis dona tui: peius de Cæsare vestrum,
Quàm de Pompeio meruit scelus. vnica belli
Præmia ciuilis, victis donare salutem
Perdidimus. quòd si Phario germana tyranno
Non inuisa foret, potuissem reddere regi,
Quod meruit, fratríque tuum pro munere tali
Misissem Cleopatra caput. secreta quid arma
Mouit, & inseruit nostro sua tela labori?
Ergo in Thessalicis Pellæo fecimus aruis
Ius gladio? vestris quæsita licentia regnis?

Non tuleram Magnum mecum Romana regentē:
Te Ptolemaee feram? frustrà ciuilibus armis
Miscuimus gentes, si qua est hoc orbe potestas
Altera, quàm Cæsar: si tellus vlla duorum est.
Vertissem Latias à vestro littore proras:
Famæ cura vetat, ne non damnasse cruentam,
Sed videar timuisse Pharon. nec fallere vos me
Credite victorem: nobis quoque tale paratum
Littoris hospitium: ne sic mea colla gerantur,
Thessaliæ fortuna facit. maiore profectò,
Quàm metui poterat, discrimine gessimus arma:
Exilium, generiq́; minas, Romamq́; timebam:
Pœna fugæ Ptolemæus erat. sed parcimus annis,
Donamúsque nefas. sciat hac pro cæde tyrannus
Nil venia plus posse dari. vos condite busto
Tanti colla ducis: sed non, vt crimina tantùm
Vestra tegat tellus. iusto date tura sepulcro,
Et placate caput, cinerésque in littore fusos
Colligite, atque vnam sparsis date manibus vrnam.
Sentiat aduentum soceri, vocésque querentis
Audiat vmbra pias. dum nobis omnia præfert,
Dum vitam Phario mauult debere clienti,
Læta dies rapta est populis: concordia mundo
Nostra perit: caruêre Deis mea vota secundis,
Vt te complexus positis felicibus armis
Affectus abs te veteres, vitamq́; rogarem,
Magne, tuam: dignáque satis mercede laborum
Contentus par esse tibi. tunc pace fideli
Fecissem, vt victus posses ignoscere diuis,
Fecisses vt Roma mihi. nec talia fatus
Inuênit fletus comitem, nec turba querenti
Credidit: abscondunt gemitus, & pectora læta
Fronte tegunt, hilaresq́; nefas spectare cruentum
(O bona libertas) cùm Cæsar lugeat, audent. M. AN-

M. ANNÆI LVCANI CIVILIS BELLI SIVE PHARSALIÆ

LIBER DECIMVS.

Vt primùm terras Pompeii colla sequutus
Attigit, & diras calcauit Cæsar arenas:
Pugnauit fortuna ducis, fatumq́ nocentis
Ægypti, regnum Lagi Romana sub arma
Iret, an eriperet mundo Memphiticus ensis
Victoris, victiq́ caput. tua profuit vmbra
Magne, tui socerum rapuêre à sanguine manes,
Ne populus post te Nilum Romanus haberet.
Inde Paratoniam fertur securus in vrbem
Pignore tam sæui sceleris, sua signa sequutus.
Sed fremitu vulgi fasces, & iura querentis
Inferri Romana suis, discordia sensit
Pectora, & ancipites animos, Magnumq́ perisse
Non sibi. tum vultu semper celante timorem,
Intrepidus Superûm sedes, & templa vetusti
Numinis, antiquas Macetûm testantia vires,
Circuit: & nulla captus dulcedine rerum,
Non auro, cultuq́ deûm, non mœnibus vrbis,
Effossum tumulis cupide descendit in antrum.

Illic Pellæi proles vesana Philippi
Felix prædo iacet: terrarum vindice fato
Raptus: sacratis totum spargenda per orbem
Membra viri posuêre adytis: Fortuna pepercit
Manibus, & regni durauit ad vltima fatum.
Nam sibi libertas vnquam si redderet orbem,
Ludibrio seruatus erat, non vtile mundo
Editus exemplum, terras tot posse sub vno
Esse viro. Macetûm fines, latebrásque suorum
Deseruit, victásque patri despexit Athenas:
Pérque Asiæ populos fatis vrgentibus actus
Humana cum strage ruit, gladiúmque per omnes
Exegit gentes: ignotos miscuit amnes,
Persarum Euphraten, Indorum sanguine Gangen:
Terrarum fatale malum, fulménque, quod omnes
Percuteret pariter populos, & sidus iniquum
Gentibus. Oceano classes inferre parabat
Exteriore mari. non illi flamma, nec vndæ,
Nec sterilis Libye, nec Syrticus obstitit Ammon.
Isset in occasus, mundi deuexa secutus,
Ambissétque polos, Nilúmque à fonte bibisset:
Occurrit suprema dies, naturáque solum
Hunc potuit finem vesano ponere regi:
Qui secum inuidia, qua totum ceperat orbem,
Abstulit imperium; nullóque hærede relicto,
Totius fati lacerandas præbuit vrbes.
Sed cecidit Babylone sua, Parthóque verendus.
Prô pudor! Eoi propius timuere sarissas,
Quàm nunc pila timent populi. licet vsque sub Arctô
Regnemus, Zephyríque domos, terrásque premamus
Flagrantis post terga Noti: cedemus in ortus
Arsacidûm domino. non felix Parthia Crassis
Exigua secura fuit prouincia Pellæ.

Iam

Iam Pelusiaco veniens à gurgite Nili
Rex puer, imbellis populi sedauerat iras,
Obside quo pacis Pellæa tutus in aula
Cæsar erat: cùm se parua Cleopatra biremi,
Corrupto custode Phari laxare catenas,
Intulit Emathiis ignaro Cæsare tectis:
Dedecus Ægypti, Latio feralis Erinnys,
Romano non casta malo. quantum impulit Argos,
Iliacásque domos facie Spartana nocenti,
Hesperios auxit tantum Cleopatra furores.
Terruit illa suo, si fas, Capitolia sistro,
Et Romana petît imbelli signa Canopo,
Cæsare captiuo Pharios ductura triumphos:
Leucadióque fuit dubius sub gurgite casus,
An mundum ne nostra quidem matrona teneret.
Hoc animi nox illa dedit, quæ prima cubili
Miscuit incestam ducibus Ptolemaïda nostris.
Quis tibi vesani veniam non donet amoris,
Antoni? durum cùm Cæsaris hauserit ignis
Pectus, & in media rabie, medióque furore,
Et Pompeianis habitata manibus aula,
Sanguine Thessalicæ cladis perfusus adulter
Admisit Venerem curis, & miscuit armis
Illicitósque toros, & non ex coniuge partus?
Prô pudor! oblitus Magni, tibi Iulia fratres
Obscœna de matre dedit: partésque fugatas
Passus in extremis Libyes coalescere regnis,
Tempora Niliaco turpis dependit amori,
Dum donare Pharon, dum non sibi vincere mauult.
Quem forma confisa sua Cleopatra sine vllis
Tristis adit lacrymis, simulatum comta dolorem,
Quem decuit, veluti laceros dispersa capillos,
Et sic orsa loqui: Si qua est ô maxime Cæsar
Nobilitas,

Nobilitas, Pharii proles clarissima Lagi,
Exul in æternum sceptris depulsa paternis,
Si tua restituat veteri me dextera fato,
Complector regina pedes. tu gentibus æquum
Sidus ades nostris. non vrbes prima tenebo
Femina Niliacas: nullo discrimine sexus
Reginam scit ferre Pharos. lege summa peremti
Verba patris, qui iura mihi communia regni,
Et thalami cum fratre dedit. puer ipse sororem,
Sit modò liber, amet: sed habet sub iure Pothini
Affectus, ensesq́ suos. nil ipsa paterni
Iuris habere peto: culpa, tantóque pudore
Solue domum: remoue funesta satellitis arma,
Et regem regnare iube. quantos'ne tumores
Mente gerit famulus, Magni ceruice reuulsa!
Iam tibi (sed procul hoc auertant fata) minatur.
Sat fuit indignum, Cæsar, mundóque tibíque,
Pompeium facinus meritumq́ fuisse Pothini.
Nequicquam duras tentasset Cæsaris aures:
Just 32. 2. *Vultus adest precibus, faciésque incesta perorat.*
Exigit infandam corrupto iudice noctem.
Pax vbi parta duci, donisq́ ingentibus emta est,
Excepêre epulæ tantarum gaudia rerum:
Explicuitq́ suos magno Cleopatra tumultu
Nondum translatos Romana in secula luxus.
Ipse locus templi, quod vix corruptior ætas
Extruat, instar erat: laqueataq́ tecta ferebant
Diuitias, crassúmque trabes absconderat aurum.
Nec summis crustata domus, sectisq́ nitebat
Marmoribus: stabatq́ sibi non segnis Achates,
Purpureúsque lapis, totáque effusus in aula
Calcabatur Onyx: Hebenus Mareotica vastos
Non operit postes, sed stat pro robore vili

Auxilium,

Auxilium, non forma domus. ebur atria vestit,
Et suffixa manu foribus testudinis Indæ
Terga sedent, crebro maculas distincta Smaragdo.
Fulget gemma toris, & Iaspide fulua supellex:
Strata micant: Tyrio quorum pars maxima succo
Cocta diu, virus non vno duxit aheno;
Pars auro plumata nitet; pars ignea cocco,
Vt mos est Phariis miscendi licia telis.
Tum famulæ numerus turbæ, populusq; minister,
(Discolor hos sanguis, alios distinxerat ætas:)
Hæc Libycos, pars tam flauos gerit altera crines,
Vt nullas Cæsar Rheni se dicat in aruis
Tam rutilas vidisse comas. pars sanguinis vsti
Torta caput, refugósque gerens à fronte capillos.
Nec non infelix ferro mollita iuuentus,
Atque execta virum. stat contrà fortior ætas,
Vix vlla fuscante tamen lanugine malas.
Discubuêre toris reges, maiórque potestas Suet. Claud. 26.
Cæsar: & immodicè formam fucata nocentem,
Nec sceptris contenta suis, nec fratre marito,
Plena maris rubri spoliis, colloque, comísque
Diuitias Cleopatra gerit, cultuq; laborat.
Candida Sidonio perlucent pectora filo,
Quod Niloüs acus compressum pectine Serum Turneb. ad. Martial.
Soluit, & extenso laxauit stamina velo.
Dentibus hîc niueis, sectos Atlantide silua
Imposuêre orbes; quales ad Cæsaris ora
Nec capto venêre Iuba. prô cæcus, & amens
Ambitione furor, ciuilia bella gerenti
Diuitias aperire suas, incendere mentem
Hospitis armati. non sit licet ille nefando
Marte paratus opes mundi quæsisse ruina:
Pone duces priscos, & nomina pauperis æui

Fabricios,

Fabricios, Curiósque graues: hîc ille recumbat
Sordidus Hetruscis abductus Consul aratris,
Optabit patria talem duxisse triumphum.
Infudêre epulas auro, quod terra, quod aër,
Quod pelagus, Nilúsque dedit, quod luxus inani
Ambitione furens toto quæsiuit in orbe.
Non mandante fame, multas volucresque ferásque
Ægypti posuêre Deos: manibúsque ministrat
Niliacas crystallus aquas: gemmæque capaces
Excepêre merum, sed non Mareotidos vua,
Nobile sed paucis senium cui contulit annis
Indomitum Meroë cogens spumare Falernum.
Accipiunt sertas nardo florente coronas,
Et nunquam fugiente rosa: multúmque madenti
Infudêre comæ, quod nondum euanuit aura
Cinnamon, externa nec perdidit aëra terra:
Aduectúmque recens vicinæ messis Amomum.
Discit opes Cæsar spoliati perdere mundi,
Et gessisse pudet genero cum paupere bellum,
Et causas Martis Phariis cum gentibus optat.
Postquam epulis, Bacchóque modum lassata voluptas
Imposuit, longis Cæsar producere noctem
Inchoat alloquiis: summáque in sede iacentem
Linigerum placidis compellat Achorea dictis:
O sacris deuote senex, quódque arguit ætas
Non neglecte Deis, Pharia primordia gentis,
Terrarúmque situs, vulgíque edissere mores,
Et ritus, formasque Deûm: quodcunque vetustis
Insculptum est adytis profer, noscique volentes
Prode Deos. si Cecropium sua sacra Platonem
Maiores docuêre tui: quis dignior vnquam
Hoc fuit auditu, mundíque capacior hospes?
Fama quidem generi Pharias me duxit ad vrbes,

Sed

Sed tamen & vestri: media inter prœlia semper
Stellarum, cœliq; plagis, Superisq; vacaui,
Nec meus Eudoxi vincetur Fastibus annus.
Sed cùm tanta meo viuat sub pectore virtus,
Tantus amor veri, nihil est quod noscere malim
Quàm fluuii causas per secula tanta latentes,
Ignotumq; caput: spes sit mihi certa videndi
Niliacos fontes; bellum ciuile relinquam.
Finierat, contràque sacer sic orsus Achoreus:
Fas mihi magnorum Cæsar secreta parentum
Prodere, ad hoc æui populis ignota profanis.
Sit pietas aliis, miracula tanta silere:
Ast ego cœlicolis gratum reor, ire per omnes
Hoc opus; & sacras populis notescere leges.
Sideribus, quæ sola fugam moderantur Olympi,
Occurruntq; polo, diuersa potentia prima
Mundi lege data est. Sol tempora diuidit anni,
Mutat nocte diem, radiisque potentibus astra
Ire vetat, cursúsque vagos statione moratur.
Luna suis vicibus Tethyn, terrenáque miscet.
Frigida Saturno glacies, & zona niualis
Cessit. habet ventos, incertáque fulmina Mauors.
Sub Ioue temperies, & nunquam turbidus aër.
At fœcunda Venus cunctarum semina rerum
Possidet. immensæ Cyllenius arbiter vndæ est.
Hunc vbi pars cœli tenuit, quà mista Leonis
Sidera sunt Cancro, rapidos quà Sirius ignes
Exerit, & varii mutator circulus anni
Ægoceron, Cancrúmque tenet, cui subdita Nili
Ora latent: quæ cùm dominus percussit aquarum
Igne superiecto, tunc Nilus fonte soluto
Exit, vt Oceanus lunaribus incrementis
Iussus adest: auctúsque suos non antè coarctat,

Quàm nox æstiuas à Sole receperit horas.
Vana fides veterum, Nilo, quò crescat in arua,
Æthiopum prodesse niues. non Arctos in illis
Montibus, aut Boreas. testis tibi sole perusti
Ipse color populi, calidiq; vaporibus Austri.
Adde, quòd omne caput fluuii, quodcunque soluta
Præcipitat glacies, ingresso vere tumescit
Prima tabe niuis: Nilus neque suscitat vndas
Ante Canis radios, nec ripis alligat amnem
Ante parem nocti Libra sub iudice Phœbum.
Inde etiam leges aliarum nescit aquarum:
Nec tumet hybernus, cùm longè sole remoto
Officiis caret vnda suis: dare iussus iniquo
Temperiem cœlo, mediis æstatibus exit.
Sub torrente plaga, ne terras dissipet ignis,
Nilus adest mundo, contráque incensa Leonis
Ora tumet: Cancróque suam torrente Syenen,
Imploratus adest: nec campos liberat vndis,
Donec in autumnum declinet Phœbus, & vmbras
Extendat Meroë. quis causas reddere posset?
Sic iussit Natura parens decurrere Nilum:
Sic opus est mundo. Zephyros quoq; vana vetustas
His adscripsit aquis, quorum stata tempora flatus,
Continuique dies, & in aëre longa potestas:
Vel quòd ab occiduo depellunt nubila cœlo
Trans Noton, & fluuio cogunt incumbere nimbos:
Vel quòd aquas toties rumpentis littora Nili
Assiduè feriunt, coguntq; resistere flatus.
Ille mora cursus, aduersiq; obiice ponti
Æstuat in campos. sunt qui spiramina terris
Esse putent, magnósque caua compagis hiatus.
Commeat hàc penitus tacitis discursibus vnda
Frigore ab Arctôo medium reuocata sub axem,
Cum

Cum Phœbus pressit Meroën, tellusq; perusta
Illuc duxit aquas, trahitur Gangesq;, Padúsque,
Per tacitum mundi: tunc omnia flumina Nilus
Vno fonte vomens non vno gurgite perfert.
Rumor, ab Oceano, qui terras alligat omnes,
Exundante procul violentum erumpere Nilum,
Æquoreósque sales longo mitescere tractu.
Nec non Oceano pasci Phœbumq; polúmque
Credimus: hunc, calidi tetigit cùm brachia Cancri,
Sol rapit, atque vndæ plus, quàm quod digerat aër
Tollitur. hoc noctes referunt, Niloq; refundunt.
Ast ego, si tantam ius est mihi soluere litem,
Quasdam, Cæsar, aquas post mundi sera peracti
Secula, concussis terrarum erumpere venis,
Non id agente Deo, quasdam compage sub ipsa
Cum toto cœpisse reor, quas ille creator,
Atque opifex rerum certo sub iure coërcet.
Quæ tibi noscendi Nilum Romane cupido est,
Et Phariis, Persisq; fuit, Macetûmq; tyrannis:
Nullaq; non ætas voluit conferre futuris
Notitiam: sed vincit adhuc natura latendi.
Summus Alexander regum quos Memphis adorat,
Inuidit Nilo, misitq; per vltima terræ
Æthiopum, lectos: illos rubicunda perusti
Zona poli tenuit; Nilum vidêre calentem.
Venit ad occasum, mundíque extrema Sesostris,
Et Phariòs currus regum ceruicibus egit:
Ante tamen vestros amnes Rhodanumq;, Padumq;,
Quàm Nilum de fonte bibit. vesanus in ortus
Cambyses longi populos peruênit ad æui,
Defectúsque epulis, & pastus cæde suorum,
Ignoto te, Nile, redit. non fabula mendax
Ausa loqui de fonte tuo est, vbicunque videris,

Quæreris: & nulli contingit gloria genti,
Vt Nilo sit læta suo. tua flumina prodam,
Qua Deus vndarum celator, Nile, tuarum
Te mihi nosse dedit. medio consurgis ab axe,
Ausus in ardentem ripas attollere Cancrum:
In Borean is rectus aquis, mediúmque Booten:
Cursus in occasum flexu torquetur, & ortus,
Nunc Arabum populis, Libycis nunc æquus arenis:
Téque vident primi, quærunt tamen hi quoque, Seres,
Æthiopúmque feris alieno gurgite campos:
Et te terrarum nescit cui debeat orbis.
Arcanum natura caput non prodidit vlli,
Nec licuit populis paruum te, Nile, videre,
Amouitque sinus, & gentes maluit ortus
Mirari, quàm nosse tuos. consurgere in ipsis
Ius tibi solstitiis, aliena crescere bruma,
Atque hyemes adferre tuas: solíque vagari
Concessum per vtrosque polos. hîc quæritur ortus,
Illîc finis aquæ. latè tibi gurgite rupto
Ambitur nigris Meroë fecunda colonis,
Læta comis hebeni: quæ, quanuis arbore multa
Frondeat, æstatem nulla sibi mitigat vmbra:
Linea tam rectum mundi ferit illa Leonem.
Inde plagas Phœbi, damnum non passus aquarum,
Præueheris, steriles que diu metiris arenas,
Nunc omnes vnum vires collectus in amnem,
Nunc vagus, & spargens facilem tibi cedere ripam.
Rursus multifidas reuocat piger alueus vndas,
Quà dirimunt Arabum populis Ægyptia rura
Regni claustra Philæ. mox te deserta secantem,
Quà dirimunt nostrum rubro commercia Pontum,
Mollis lapsus agit. quis te tam lenè fluentem
Moturum tantas violenti gurgitis iras,

Nile,

Nile, putet? sed cùm lapsus abrupta viarum
Excepêre tuos, & præcipites cataractæ,
Ac nusquam vetitis vllas obsistere cautes
Indignaris aquis: spuma tunc astra lacessis:
Cuncta fremunt vndis: ac multo murmure montis
Spumeus inuictis canescit fluctibus amnis.
Hinc, Abaton quā nostra vocat venerāda vetustas,
Terra potens, primos sentit percussa tumultus,
Et scopuli, placuit fluuii quos dicere venas,
Quòd manifesta noui primū dant signa tumoris.
Hinc montes Natura vagis circundedit vndis,
Qui Libyæ te, Nile, negant: quos inter vt alta
In conualle iacens stat molibus vnda receptis.
Prima tibi campos permittit, apertáque Memphis
Rura, modúmque vetat crescendi ponere ripas.
Sic velut in tuta securi pace trahebant
Noctis iter mediæ: sed non vesana Pothini
Mens imbuta semel tam sacra cæde, vacabat
A scelerum motu. Magno nihil ille peremto
Iam putat esse nefas: habitant sub pectore manes,
Vltricésque Deæ dant in noua monstra furorem.
Dignatur viles isto quoque sanguine dextras,
Quo Fortuna parat victos perfundere Patres;
Pœnáque ciuilis belli, & vindicta Senatus
Penè data est famulo. procul hoc auertite fata
Crimen, vt hæc Bruto ceruix absente secetur.
In scelus it Pharium Romani pœna tyranni,
Exemplúmque perit. struit audax irrita fatis,
Nec parat occultæ cædem committere fraudi:
Inuictúmque ducem detecto Marte lacessit.
Tantum animi delicta dabant, vt colla ferire
Cæsaris, & socerum iungi tibi, Magne, iuberet:
Atque hæc dicta monet famulos perferre fideles

Ad Pompeianæ socium sibi cædis Achillam,
Quem puer imbellis cunctis præfecerat armis,
Et dederat ferrum, nullo sibi iure retento,
In cunctos, in seq; simul. Tu mollibus, inquit,
Nunc incumbe toris, & pingues exige somnos:
Inuasit Cleopatra domum. nec prodita tantùm est,
Sed donata Pharos. cessas accurrere solus
Ad dominæ thalamos? nubet soror impia fratri:
Nam Latio iam nupta duci est: intérque maritos
Discurrens Ægypton habet, Romámque meretur.
Expugnare senem potuit Cleopatra venenis.
Crede miser puero: quem nox si iunxerit vna,
Et semel amplexus incesto pectore passus
Hauserit obscœnum titulo pietatis amorem,
Méque, tuumq; caput, per singula forsitan illi
Oscula donabit. crucibus, flammísque luemus
Si fuerit formosa soror. nil vndique restat
Auxilii: rex hinc coniux, hinc Cæsar adulter:
Et sumus, ut fatear, tam sæua iudice sontes.
Quem non è nobis credet Cleopatra nocentem
A quo casta fuit? per, te, quod fecimus vnà,
Perdidimusq; nefas, perq; ictum sanguine Magni
Fœdus, ades: subito bellum molire tumultu:
Irrue: nocturnas rumpamus funere tedas,
Crudelémque toris dominam mactemus in ipsis
Cum quocunque viro. nec nos deterreat ausis
Hesperii Fortuna ducis. quæ sustulit illum,
Imposuitque orbi, communis gloria nobis:
Nos quoque sublimes Magnus facit. aspice littus
Spem nostri sceleris: pollutos consule fluctus
Quid liceat nobis: tumulúmque è puluere paruo
Aspice Pompeii non omnia membra tegentem.
Quem metuis, par huius erat. non sanguine clari:

Quid

Quid refert? nec opes populorũ, ac regna mouemus.
Ad scelus ingentis fati sumus. adtrahit illos
In nostras Fortuna manus. en altera venit
Victima nobilior. placemus cæde secunda
Hesperias gentes. iugulus mihi Cæsaris haustus
Hoc præstare potest, Pompeii cæde nocentes
Vt populus Romanus amet. quid nomina tanta
Horremus, virésque ducis, quibus ille relictis
Miles erit? nox hæc peraget ciuilia bella,
Inferiásque dabit populis, & mittet ad vmbras,
Quod debetur adhuc mundo, caput. ite feroces
Cæsaris in iugulum: præstet Lagæa iuuentus
Hoc regi, Romana sibi. tu parce morari:
Plenum epulis, madidumq́; mero, Veneriq́; paratũ
Inuenies: aude: Superi tot vota Catonum,
Brutorúmque tibi tribuent. Non lentus Achillas
Suadenti parêre nefas. haud clara mouendis,
Vt mos, signa dedit castris, nec prodidit arma
Vllius clangore tubæ: temerè omnia sæui
Instrumenta rapit belli. pars maxima turbæ
Plebis erat Latiæ: sed tanta obliuio mentes
Cepit, in externos corrupto milite mores,
Vt duce sub famulo, iussúque satellitis irent,
Quos erat indignum Phario parére tyranno.
Nulla fides, pietásque viris, qui castra sequuntur,
Venalésque manus: ibi fas, vbi maxima merces:
Ære merent paruo: iugulúmque in Cæsaris ire
Non sibi dant. prô fas! vbi non ciuilia bella
Inuenit imperii fatum miserabile nostri?
Thessaliæ subducta acies in littore Nili
More furit patrio. quid plus te, Magne, recepto
Ausa foret Lagæa domus? dat scilicet omnis
Dextera, quod debet Superis: nulliq́ue vacare

Fas est Romano. Latium sic scindere corpus
Diis placitum: non in generi, socerique fauorem
Discedunt populi. ciuilia bella satelles
Mouit, & in partem Romanam venit Achillas.
Et nisi fata manus à sanguine Cæsaris arcent,
Hæ vincent partes. aderat maturus vterque:
Et districta epulis ad cunctas aula patebat
Insidias: poterátque cruor per regia fundi
Pocula Cæsareus, mensæq; incumbere ceruix.
Sed metuunt belli trepidos in nocte tumultus,
Ne cædes confusa manu, permissáque fatis
Te, Ptolemae, trahat. tanta est fiducia ferri.
Non rapuère nefas: summi contemta facultas
Est operis: visum famulis reparabile damnum,
Illam mactandi dimittere Cæsaris horam.
Seruatur pœnas in aperta luce daturus.
Donata est nox vna duci, vixitq; Pothini
Munere Phœbeos Cæsar dilatus in ortus.
Lucifer à Casia prospexit rupe, diémque
Misit in Ægyptum primo quoq; sole calentem:
Cùm procul à muris acies non sparsa maniplis,
Nec vaga conspicitur, sed iustos qualis ad hostes
Recta fronte venit. passuri comminus arma,
Laturique ruunt. at Cæsar mœnibus vrbis
Diffisus, foribus clausæ se protegit aulæ,
Degeneres passus latebras. nec tota vacabat
Regia compresso: minima collegerat arma
Parte domus: tangunt animos iraq;, metúsque:
Et timet incursus, indignatúrque timere.
Sic fremit in paruis fera nobilis abdita claustris,
Et frangit rabidos præmorso carcere dentes.
Non secus in Siculis fureret tua flamma cauernis,
Obstrueret summam si quis tibi Mulciber Ætnã.

Audax

Audax Thessalici qui nuper rupe sub Æmi,
Hesperiæ cunctos proceres, aciémque Senatus,
Pompeiúmque ducem, causa sperare vetante,
Non timuit, fatumq́; sibi promisit iniquum,
Expauit seruile nefas, intráque penates
Obruitur telis; quem non violasset Alanus,
Non Scytha, non fixo qui ludit in hospite Maurus.
Hic, cui Romani spatium non sufficit orbis,
Paruáque regna putat Tyriis cum Gadibus Indos,
Ceu puer imbellis, ceu captis femina muris,
Quærit tuta domus: spem vitæ in limine clauso
Ponit, & incerto lustrat vagus atria cursu:
Non sine rege tamen; quem ducit in omnia secum,
Sumturus pœnas & grata piacula morti;
Missurúsque tuum, si non sint tela, nec ignes,
In famulos Ptolemae caput. sic barbara Colchis
Creditur vltorem metuens regníque, fugæq́;,
Ense suo, fratrísque simul ceruice parata
Expectasse patrem. cogunt tamen vltima rerum
Spem pacis tentare ducem: missúsque satelles
Regius, vt sæuos absentis voce tyranni
Corriperet famulos, quo bellum auctore mouerent.
Sed neque ius mundi valuit, neq; fœdera sancta
Gentibus: orator regis, pacisque sequester,
Æstimat in numero scelerum ponenda tuorum
Tot monstris Ægypte nocens. non Thessala tellus,
Vastáque regna Iubæ, non Pontus, & impia signa
Pharnacis, & gelido circumfluus orbis Ibêro
Tantũ ausus scelerum, non Syrtis barbara, quantũ
Delitiæ fecêre tuæ. premit vndique bellum,
Inq́; domum iam tela cadunt, quassantq́; penates.
Non aries vno moturus limina pulsu,
Fracturúsque domum; non vlla est machina belli:

Nec flammis mandatur opus: sed cæca iuuentus
Consilii, vastos ambit diuisa penates,
Et nusquam totis incursat viribus agmen.
Fata vetant, muríque vicem fortuna tuetur.
Necnon & ratibus tentatur regia, quà se
Protulit in medios audaci margine fluctus
Luxuriosa domus. sed adest defensor vbique
Cæsar, & hos aditus gladiis, hos ignibus arcet:
Obsessusq́ gerit (tanta est constantia mentis)
Expugnantis opus. piceo iubet vnguine tinctas
Lampadas immitti iunctis in bella carinis.
Nec piger ignis erat per stuppea vincula, pérque
Manantes cerâ tabulas: & tempore eodem
Transtráque nautarum summiq́ arsêre ceruchi.
Iam propè semusta mergũtur in æquore classes,
Iámque hostes, & tela natant. nec puppibus ignis
Incubuit solis: sed quæ vicína fuêre
Tecta mari longis rapuêre vaporibus ignem:
Et cladem fouêre Noti, percussaq́ flamma
Turbine, non alio motu per tecta cucurrit,
Quàm solet ætherio lampas decurrere sulco,
Materiáque carens, atque ardens aëre solo.
Illa lues clausa paulum reuocauit ab aula
Vrbis in auxilium populos. nec tempora cladis
Perdidit in somnos, sed cæca nocte carinis
Insiluit Cæsar, semper feliciter vsus
Præcipiti cursu bellorum, & tempore rapto
Tunc claustrũ pelagi cepit Pharon. insula quondam
In medio stetit illa mari, sub tempore vatis
Proteos: at nunc est Pellæis proxima muris.
Illa duci geminos bellorum præstitit vsus:
Abstulit excursus & fauces æquoris hosti;
Cæsaris auxiliis aditus & libera ponti
Ostia

Ostia permisit. nec pœnas inde Pothini
Distulit vlterius: sed non qua debuit ira,
Non cruce, non flammis, rabido non dente ferarũ:
Heu facinus, ceruix gladio male cæsa pependit:
Magni morte perit. necnon subrepta paratis
A famulo Ganymede dolis peruênit ad hostes
Cæsaris Arsinoë: quæ castra carentia rege
Vt proles Lagea tenet, famulúmque Tyranni
Terribilem iusto transegit Achillea ferro.
Altera, Magne, tuis iam victima mittitur vmbris.
Nec satis hoc Fortuna putat: procul absit, vt ista
Vindicta sit summa tuæ. non ipse tyrannus
Sufficit in pœnas, non omnis regia Lagi.
Dum patrii veniant in viscera Cæsaris enses,
Magnus inultus erit. sed non auctore furoris
Sublato cecidit rabies: nam rursus in arma
Auspiciis Ganymedis eunt: ac multa secundo
Prœlia Marte gerunt. potuit discrimine summo
Cæsaris vna dies in famam, & secula mitti.
Molis in exigua spatio stipantibus armis,
Dum parat in vacuas Martem transferre carinas
Dux Latius, tota subiti formidine belli
Cingitur: hinc densæ prætexunt littora classes,
Hinc tergo insultant pedites: via nulla salutis:
Non fuga, nõ virtus, vix spes quoq; mortis honestæ.
Non acie fusa, nec magna stragis aceruo
Vincendus tunc Cæsar erat, sed sanguine nullo.
Captus sorte loci pendet, dubius'ne timeret,
Optarétne mori; respexit in agmine denso
Scæuam perpetuæ meritum iam nomina famæ
Ad campos Epidamne tuos; vbi solus apertis
Obsedit muris calcantem mœnia Magnum.

PHARSALIÆ LVCANI FINIS.

PE-

PETRONII ARBITRI

Specimen BELLI CIVILIS.

Ecce, belli ciuilis ingens opus quisquis attigerit, nisi plenus literis, sub onere labetur. Non enim res gestæ versibus comprehendendæ sunt, quod longè meliùs historici faciunt, sed per ambages, deorúmque ministeria, & fabulosum sententiarum tormentum præcipitandus est liber spiritus; vt potiùs furentis animi vaticinatio appareat, quàm religiosæ orationis sub testibus fides. * tanquam si placet hic impetus, etsi nondum recepit vltimam manum.

ORBEM *iam totum victor Romanus habebat,*
Quà mare, quà terra, quà sidus currit vtrunque,
Nec satiatus erat. grauidis freta pulsa carinis
Iam peragrabantur: si quis sinus abditus vltra,
Si qua foret tellus quæ fuluum mitteret aurum,
Hostis erat: fatisque in tristia bella paratis
Quærebantur opes. non vulgo nota placebant
Gaudia:

Gaudia: non vsu plebeio trita voluptas:
Assyria concham laudabat miles in vnda.
Quæsitus tellure nitor certauerat ostro.
Hinc Numidæ crustas, illinc noua vellera Seres,
Atque Arabum populus sua despoliauerat arua.
Ecce aliæ clades, & læsæ vulnera pacis.
Quæritur in siluis Mauri fera: & vltimus Ammon
Afrorum excutitur. ne desit bellua dente
Ad mortes preciosa suas. premit aduena classes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem.
Heu pudet effari, perituráque prodere fata:
Persarum ritu male pubescentibus annis
Surripuere viros; exsectáque viscera ferro
In venerem fregere: atque vt fuga mobilis æui
Circumscripta mora properantes differat annos,
Quærit se natura, nec inuenit. omnibus ergo
Scorta placent, fractíque enerui corpore gressus,
Et laxi crines, & tot noua nomina vestis,
Quæq; virum quærunt. Ecce Afris eruta terris
Citrea mensa, greges seruorum, ostrúmque renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurum,
Quæ sensum turbant. hostile ac mobile lignum
Turba sepulta mero circumuenit: omniaq; orbis
Præmia, correptis miles vagus extruit armis.
Ingeniosa gula est. Siculo scarus æquore mersus
Ad mensam viuus perducitur, inde Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchylia cenas,
Vt renouent per damna famem. iam Phasidos vnda
Orbata est auibus: mutóque in littore tantùm
Solæ desertis adspirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor est, emptíque Quirites
Ad prædam strepitúmque lucri suffragia vertunt.

Venalis

Venalis populus, venalis curia Patrum:
Est fauor in precio, senibus quoque libera virtus
Exciderat, sparsisq; opibus conuersa potestas,
Ipsaq; maiestas auro corrupta iacebat.
Pellitur à populo victus Cato: tristior ille est
Qui vicit, fascésque pudet rapuisse Catoni.
Namque hoc dedecus est populi, morúmque ruina.
Non homo pulsus erat; sed in vno victa potestas
Romanúmque decus. quare tam perdita Roma
Ipsa sui merces erat, & sine vindice præda.
Præterea gemino deprensam gurgite prædam
Fœnoris illuuies, vsusq; exederat æris.
Nulla est certa domus, nullum sine pignore corpus:
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens curis latrantibus errat.
Arma placent miseris, detritáque commoda luxu
Vulneribus raparantur. inops audacia tuta est.
Hoc mersam cœno Romam, somnóque iacentem
Quæ poterant artes sana ratione mouere,
Ni furor, & bellum, ferróque excita libido?
Tres tulerat Fortuna duces; quos obruit omnes
Armorum strue diuersa feralis Enyo. (nus:
Crassum Parthus habet: Libyco iacet æquore Mag-
Iulius ingratam perfudit sanguine Romam.
Et, quasi non posset tot Tellus ferre sepulcra,
Diuisit cineres. hos gloria reddit honores.
Est locus exciso penitus demersus hiatu,
Parthenopen inter, magnaq; Dicarchidos arua,
Cocytia perfusus aqua. nam spiritus extra
Qui furit effusus funesto spargitur æstu.
Non hæc autumno tellus viret, aut alit herbas
Cespite lætus ager. non verno persona cantu
Mollia discordi strepitu virgulta loquuntur:

Sed

Sed chaos, & nigro squallentia pumice saxa
Gaudent ferali circumtumulata cupressu.
Has inter sedes Ditis pater extulit ora,
Bustorum flammis, & cana sparsa fauilla;
Ac tali volucrem Fortunam voce lacessit:
Rerum humanarum, diuinarumq́ potestas,
Fors, cui nulla placet nimium secura potestas,
Quæ noua semper amas, & mox possessa relinquis;
Ecquid Romano sentis te pondere victam?
Nec posse vlteriùs perituram extollere molem?
Ipsa suas vires odit Romana iuuentus,
Et quas struxit opes, malè sustinet. aspice latè
Luxuriam spoliorũ, & censum in damna furentem.
Ædificant auro, sedésque ad sidera mittunt:
Expelluntur aquæ saxis: mare nascitur aruis;
Et permutata rerum statione rebellant.
En etiam mea regna petunt. perfossa dehiscit
Molibus insanis tellus, iam montibus haustis
Antra gemunt: & dum varios lapis inuenit vsus,
Inferni manes cælum sperare iubentur.
Quare age, Fors, muta pacatum in prælia vultum,
Romanósque cie, ac nostris da funera regnis.
Iampridem nullo perfundimus ora cruore,
Nec mea Tisiphone sitientes perluit artus
Ex quo Sullanus bibit ensis, & horrida tellus
Extulit in lucem nutritas sanguine fruges.
Hæc vbi dicta dedit, dextræ coniungere dextram
Conatus, rupto tellurem soluit hiatu.
Tunc fortuna leui defudit pectore voces:
O Genitor, cui Cocyti penetralia parent,
Si modò vera mihi fas est impune profari,
Vota tibi cedent: nec enim minor ira rebellat
Pectore in hoc, leuiórque exurit flamma medullas.
Omnia,

Omnia, quæ tribui Romanis arcibus, odi;
Muneribúsque meis irascor: destruet istas
Idem, qui posuit, moles Deus. est mihi cordi
Quippe cremare viros, & sanguine pascere luxum.
Cerno equidem gemina iam stratos morte Philippos,
Thessaliæque rogos, & funera gentis Iberæ.
Iam fragor armorum trepidantes personat aures.
Et Libyæ cerno tua Nile gementia claustra,
Actiacósque sinus, & Apollinis arma timentes.
Pande age terrarum sitientia regna tuarum,
Atque animas arcesse nouas. Vix nauita Porthmeus
Sufficiet simulacra virûm traducere cimba,
Classe opus est. túque ingenti satiare ruina
Pallida Tisiphone, concisáque vulnera mande.
Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.
Vix dum finierat, quum fulgure rupta corusco
Intremuit nubes, elisósque abscidit ignes.
Subsedit pater vmbrarum, gremióque reducto
Telluris, pauitans fraternos palluit ictus.
Continuo clades hominum venturáque damna
Auspiciis patuere Deûm. nanque ore cruento
Deformis Titan vultus caligine texit.
Ciuiles acies iam tum spirare putares.
Parte alia plenos extinxit Cynthia vultus,
Et lucem sceleri subduxit. rupta tonabant
Verticibus lassis montis iuga, nec vaga passim
Flumina per notas ibant morientia ripas.
Armorum strepitu cælum furit, & tuba Martem
Sideribus transmissa ciet, iámque Ætna voratur
Ignibus insolitis, & in æthera fulmina mittit.
Ecce inter tumulos, atque ossa carentia bustis
Vmbrarum facies diro stridore minatur.
Fax stellis comitata nouis incendia ducit;

Sangui-

Sanguineóque recens descendit Iuppiter imbre.
Hæc ostenta breui soluit Deus. Exuit omnes
Quippe moras Cæsar, vindictaq; actus amore
Gallica proiecit, ciuilia sustulit arma.
Alpibus aëriis, vbi Graio nomine, pulsa
Descendunt rupes, & se patiuntur adiri,
Est locus Herculeis aris sacer. hunc niue dura
Claudit hiems, canóque ad sidera vertice tollit.
Cælum illinc cecidisse putes. non solis adulti
Mansuescit radiis, non verni temporis aura:
Sed glacie concreta rigens, hiemísque pruinis
Totum ferre potest humeris minitantibus orbem.
Hæc vbi calcauit Cæsar iuga milite læto,
Optauitque locum, summo de vertice montis
Hesperiæ campos latè prospexit, & ambas
Intentans cum voce manus ad sidera, dixit:
Iuppiter omnipotens, & tu Saturnia Tellus,
Armis læta meis, olímque onerata triumphis:
Testor ad has acies inuitum arcessere Martem,
Inuitas me ferre manus: sed vulnere cogor,
Pulsus ab vrbe mea, dum Rhenum sanguine vinco,
Dum Gallos iterum Capitolia nostra petentes
Alpibus excludo: vincendo, certior exul:
Sanguine Germano, sexagintáque triumphis,
Esse nocens cœpi. quanquam quos gloria terret,
Aut qui sunt, qui bella volunt? mercedibus empta,
Ac viles operæ; quorum est mea Roma nouerca:
Vt reor, haud impune, nec hanc sine vindice dextrâ
Vinciet ignauus. victores ite furentes,
Ite mei comites, & caussam dicite ferro.
Namque omnes vnum crimen vocat: omnibus vna
Impendet clades. reddenda est gratia vobis:
Non solus vici. quare, quia pœna tropheis

Imminet, & sordes meruit victoria nostra,
Iudice fortuna cadat alea. sumite bellum,
Et tentate manus. certe mea caussa peracta est.
Inter tot fortes armatus nescio vinci.
Hæc vbi personuit, de cælo Delphicus ales
Omina læta dedit, pepulitque meatibus auras.
Nec non horrendi nemoris de parte sinistra
Insolitæ voces flamma sonuere sequenti.
Ipse nitor Phœbi vulgato lætior orbe
Creuit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior ominibus mouit Mauortia signa
Cæsar; & insolito gressu prior occupat haustus.
Prima quidem glacies, & cana iuncta pruina
Non pugnauit humus, mitique horrore quieuit:
Sed postquam turmæ nimbos fregere ligatos,
Et pauidus quadrupes vndarum vincula rupit,
Incaluere niues, mox flumina montibus altis
Vndabant modò nata: sed hæc quoque iussa putares.
Stabant & vincta fluctus stupuere pruina:
Et paullo ante lues iam concidenda iacebat.
Tum verò malefida priùs vestigia lusit,
Decepitque pedes. passim turmæq; virique,
Armáque congesta strue deplorata iacebant.
Ecce etiam rigido concussæ flamine nubes
Exonerabantur, nec rupti turbine venti
Deerant, aut tumida confractum grandine cælum:
Ipsæ iam nubes ruptæ super arma cadebant,
Et concreta gelu Ponti velut vnda ruebat.
Victa erat ingenti Tellus niue, victáque cæli
Sidera, victa suis hærentia flumina ripis;
Nondum Cæsar erat: sed magnam nixus in hastam
Horrida securis frangebat gressibus arua.
Qualis Caucasea decurrens arduus arce

Amphi-

Amphitryoniades, aut toruo Iuppiter ore,
Quum se verticibus magni demisit Olympi,
Et periturorum disiecit tela Gigantum.
Dum Cæsar tumidas iratus deprimit arces:
Interea volucer motis conterrita pennis
Fama volat, summique petit iuga celsa Palati:
Atque hoc Romano attonito fert omnia signa:
Iam classes fluitare mari, totásque per Alpes
Feruere Germano perfusas sanguine turmas.
Arma, cruor, cædes, incendia, totáque bella
Ante oculos volitant. ergo pulsata tumultu
Pectora per dubias scinduntur territa caussas.
Huic fuga per terras, illi magis vnda probatur,
Et patria est Pontus iam tutior. est magis, arma
Qui tentata velit: fatísque iubentibus actus,
Quantum quisque timet, tantum fugit. ocyor ipse
Hos inter motus populus, miserabile visu,
Quo mens icta iubet, deserta ducitur vrbe.
Gaudet Roma fuga, debellatique Quirites
Rumoris sonitu mœrentia tecta relinquunt.
Ille manu trepida natos tenet: ille penates
Occultat gremio, deploratúmque relinquit
Limen, & absentem votis interficit hostem.
Sunt qui coniugibus mœrentia pectora iungant,
Grandæuósque patres, onerísque ignara iuuentus
Id, pro quo metuit, tantùm trahit. omnia secum
Hic vehit imprudens, prædámque in prælia ducit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auster,
Et pulsas euertit aquas, non arma ministris,
Non regimen prodest: ligat alter pondera pinus,
Alter tuta sinu tranquilláque littora quærit:
Hic dat vela fugæ, Fortunæq; omnia credit.
Quid tã parua queror? gemino cũ Consule Magnus,

Ille tremor Ponti, saui quoque terror Hydaspis,
Et piratarum scopulus: modò quem ter ouantem
Iuppiter horruerat; quem fracto in gurgite Pontus,
Et veneratus erat submissa Bosporus vnda,
Pro pudor! Imperii deserto nomine fugit,
Vt Fortuna leuis Magni quoque terga videret.
Ergo tanta lues Diuûm quoque numina vidit:
Consensitq; fuga cæli timor. ecce per orbem
Mitis turba Deûm, terras exosa furentes
Deserit; atque hominum damnatũ auertitur agmẽ.
Pax prima ante alias, niueos pulsata lacertos
Abscondit galea victum caput, atque relicto
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.
Huic comes it sincera Fides, & crine soluto
Iustitia, ac mœrens lacerâ Concordia pallâ.
At contra, sedes Erebi quà rupta dehiscit,
Emergit latè Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et Bellona minax, facibúsque armata Megæra:
Letúmque, Insidiæq;, & lurida Mortis imago.
Quas inter Furor, abruptis ceu liber habenis
Sanguineum latè tollit caput, oráque mille
Vulneribus confossa cruentâ casside velat.
Hæret detritus læua Mauortius vmbo,
Innumerabilibus telis grauis: atque flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.
Sentit terra Deos, mutatáque sidera pondus
Quæsiuere suum. nanque omnis Regia cæli
In partes diducta ruit: primúmque Dione
Cæsaris acta sui ducit. comes additur illi
Pallas, & ingentem quatiens Mauortius hastam;
Magnáque cum Phœbo soror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis similis Tirynthius actis.
Infremuere tubæ, ac scisso Discordia crine

Extulit ad superos Stygium caput. huius in ore
Concretus sanguis, contusaq; lumina flebant.
Stabant ærati scabra rubigine dentes;
Tabo lingua fluens, obsessa draconibus ora,
Atque intertorto laceratam pectore vestem
Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra.
Hæc vt Cocyti tenebras, & Tartara liquit,
Alta petit gradiens iuga nobilis Appennini,
Vnde omnes terras, atque omnia littora posset
Aspicere, ac toto fluitantes orbe cateruas:
Atque has erumpit furibundo pectore voces:
Sumite nunc gentes accensis mentibus arma;
Sumite, & in medias immittite lampadas vrbes.
Vincetur quicunque latet: non femina cesset,
Non puer, aut æuo iam desolata senectus.
Ipsa tremat Tellus, laceratáque tecta rebellent.
Tu legem Marcelle tene: tu concute plebem
Curio, tu fortem ne supprime Lentule Martem.
Quid porrò tu Diue tuis cunctaris in armis?
Non frangis portas? non muris oppida soluis,
Thesaurósque rapis: nescis tu Magne tueri
Romanas acies? Epidauria mœnia quære,
Thessalicósque sinus humano sanguine tingue.
Factum est in terris, quicquid Discordia iussit.

HVGONIS GROTII IN LVCANI PHARSALIAM Notæ:

Quibus loca aliquot insigniora explicantur; & recepta aut mutata lectionis ratio potissimum redditur.

IN LIB. I.

2 IVSQVE *datum sceleri*] Licentiam factam sceleribus. Vno enim belli ciuilis nomine infinitæ teguntur iniuriæ. Ita infra: *semel omnia victor iusserat.* Seneca: *Ex Senatus consultis plebisque scitis sæua exercentur, & publicè iubentur vetita priuatim.* Cyprianus: *Homicidium cùm admittunt singuli, crimen est: virtus vocatur, cùm publicè geritur.*

31 *Pœnus erit:*] Ita rectius quàm, *erat.*

44 *Roma debet*] Non, vt ante, *debes.* Est enim ad Neronem, non ad Romam apostrophe.

54 *polus qua mergitur*] Ita maluimus, quam *vergitur.* Nam & Germanicus in Arateis *pars mersa sub vndas Oceani,* de Polo Antarctico & ipse loquens. Et Auienus: *subit altera mersa sub vndas Pars Erebum.*

103 *Frangat*] Ita rectius quam *franget.*

140 *At quamuis*] Ita melius quam *Et.*

217 *auxerat vndas*] Non *hauserat.* Causas enim explicat, cur Rubico esset solito aquosior, longos imbres & niues Alpinas.

231 *vt ignes*] Ita pro *&* reposuimus, quo rectius cohæreret sententia, quæ turpiter hiabat. Primo diluculo

luculo

luculo captum Ariminum. cætera gesta orto iam die. Appianus: *Ἀρίμινόν τε αἱρεῖ περὶ ἕω.*

313 *nomina vana Catones.*] Ita rectius, quam *Catonis*, vt vulgati, aut *Catonum*.

341 *non me duce*] Hæc vera lectio præ vulgata *cum duce*. Accipiat miles præmia, vel alio Imperatore. Cui conuenit quod sequitur, *sub quolibet*.

397 *super ardua rupem*] Non *ripam*. Mons enim Vogesus, & in monte castra. Rupem pro monte dici vsitatissimum.

404 *limite*] Ita scribendum, non, *milite*. Promoto limite, est, prolatis Italiæ finibus; quæ olim angustior.

408 *Monœci.*] Forte, *morari*.

422 *claudit Tarbellicus æquor*] *ancon*, emendat Scaliger.

423 *Suessones*] Notus Galliæ populus. Vestigia vocis manuscripti præferunt, *Sexones*. Vulgo *Axones* male.

437 *Turonas*] Ita reposuimus ex Manuscripto quo vsus Canterus, in quo, *Turanos*. Eiusdem libri fide hunc versum illi *In nebulis*, præposuimus, aliquo nunc sensu, qui nullus aliàs.

439 *Andus*] Malim, *Andis*. Nam plurale est *Andes*.

440 *Genabos*] Eadem vrbs quæ Genabum aliis, vt facilè genera mutantur in peregrinis vocibus. Ita autem rescripsimus pro *Menabos*.

566 *crinémque rotantes Sanguinei*] Non *sanguineum crinem*, vt ante: sed illi sanguinolenti, *Quos circumtonuit gaudens Bellona cruentis*.

589 *nullo semine*] Dubito an *nullo semine* quasi sponte nata dicat: an rectius *misto semine*: ita enim meliùs cohæret *discors natura*. Δημόκριτος ἔφησε γίγνεσθαι τὰ τέρατα διὰ τὸ δύο γονὰς πίπτειν. Arist. de Gen. Anim. Lib. IV. cap. IV.

602 *festis*] Non *festus*. Sed, *Septemuir festis epulis*, curandis scilicet.

608 *Dátque locis nomen*] Ex cæli regionibus. Cicero: *Cæli fulgura regionibus ratis temperanto.*

695 *lasso*] Ita legendum, non *lapso*, aut *laxo*.

IN LIB. II.

10 *Se quoque lege tenens*] Ita Seneca de Deo ex Stoicorum sententia: *Semper paret, semel iussit.*

26 *vultusque in morte iacentes*] Ita manuscripti; non, *minaces*, quod huic loco minimè conuenit.

36 *Inuidiam factura*] Inuidiam alicui facit qui eius sæuitiam in odium adducit.

111 *In numerum pars magna cadit*] Augendo duntaxat numero; non quod in ipsis causa mortis inueniretur.

121 *Discessisse*] Ita reposuimus pro, *discerpsisse*. M. Bæbius sectus in partes. Ita Latini vsurpant vocem, discedere. Cicero Off. III, *Cùm terra discessisset.*

126 *Te quoque neglectum*] Sensum non elicio. Forte; *Te quoque in exemplum &c.* Violatæ autem dextræ, id est, datæ paulo ante fidei.

194 *ense recisos*] *receptos*, quod habent alii, *φορτικὸν* est, nec Latinum satis.

201 *Nunquam pœna fuit*) Sensus est: Tanta hominum cædes, morbis aut aliis malis *ἐπιδημικοῖς* interdum forte, at nunquam suppliciis imputata est.

203 *vix*) Puto *hi* substituendum: quia sequitur, *sed illos.*

214 *unus sanguinis*] Rescribendum puto *dum*. Stetit flumen obsessum cadaueribus, donec sanguinis riui viam fecere.

254 *Permiscenda fides*] De obæratis loquitur, qui priuatam fidei suæ ruinam permiscere publicæ cupiebant.

268 *Inconcussa*] Seneca: *Talis sapientis animus, qualis mundi status supra Lunam &c.* Epist. LIX.

292 *Complosas tenuisse manus*] Ita ms.

323 *Ne sibi se*] Ita legendum, non, *Nec*. Hæc quoque, inquit, iusta causa est cur Pompeio militem, vt vel hinc intelligat, causam agi non suam sed publicam; & si eadem quæ Cæsar cogitat, eundem me ipsi futurum qui nunc sum Cæsari.

338 *Dum sanguis inerat*] Producit syllabam posteriorem vocis, *sanguis*. Vt & alibi, *sanguis ibi fluxit Achæus.* & Valerius Flaccus: *iussa sanguis exuberet vlna.*

377 *Vni*

377 *Vni quippe vacat*] Aliis quos partium studia occupârunt, non vacat cogitare de communi malo humani generis, & hoc serio deplorare.

440 *quod non terat*] Gaudet hoc ipso quod vacuam non inuenit Italiam.

442 *non perdat iter*] Perit iter Cæsari in quo non vincit. Ita infra: *Sit hostes mihi deesse nocet, damnumque putatur Armorum, nisi qui vinci potuere rebellent.*

459 *cum cesserit*] Ita emendauimus; ante fuit, *concesserit.*

505 *turres*] Nam è turribus missilia librabantur.

519 *ciui*] Vera lectio ex ms. Romano homini maximum est supplicium, venia opus habere quod publica arma priuatis prætulerit. Antea fuit, *cui sit.*

728 *Desciuit*] Ita scribi conuenit, non, *Deseruit.* Nullus enim sequitur accusatiuus.

IN LIB. III.

23 *Innupsit*] Ita scribendum, non, *nupsit.* vide Festum voce, *Innubere.*

125 *Sparsas opes*] Aspersas Tribunitio sanguine.

150 *auertant semina belli*] Abeant in rem malam ista belli irritamenta. Ante *auertat* incongruè.

165 *vltima gaza*] Nouissima præda de regibus parta.

183 *veram Salamina*] Seneca Troadibus: *Nunquid Aiacis Salamina veram.* Manilius: *Vera Syracusis Salamis non merget Athenas.*

225 *Perseaque Tarsos*] Quia nomen habet à Persei talaribus ταρσοῖς.

249 *Oleftras,*] Ita MS. quidam. Gens est Indiæ Plin. lib. VI. c XX. Vulgo *Orestas.* ex quo si *Oretas* feceris, habebis aliam Indorum gentem Plinio eodem auctore lib. II. c. LXXV.

257 *non diuersis fontibus*] Boëtius Consol. Philos. *Tigris & Euphrates vno se fonte resoluunt.*

276 *Nunc hunc, nunc illum*] Nunc enim Asiæ, nunc Europæ largius indulget.

329 *quibus fas est:*] Id est, his qui putant sibi licere bellum gerere ciuile. sine quibus necessariò bellum ciuile interibit.

548 *carpere morsu,*] Ita substituimus pro *corpora*. Verbum enim desideratur.

432 *Implicitas terrore cohortes*] Non *torpore*. sed pauore Deûm ac religione. Virgilius: *Iam tum relligio pauidos terrebat agrestes.*

553 *pugnamque lacessere*] Ita rectius quam *capessere*, ob id quod sequitur.

564 *percussa capta cohæsit.*] Emendatio est Iohannis Rutgersii, cum legeretur ante *percussa & capta*. Naues inuectæ in Prætoriam Bruti cohæserunt, velut captæ, ipso ictus sui impetu. Ita Curtius lib. IIII. *In quarum alteram quinqueremis eadem concitata & ipsa rostro icta est & illam inuicem tenuit.*

573 *obducto concrescunt*] Antea erat *obducti concreto*. Sed ita, vt nos, ms.

605 (*Discreuit &c.*] Omnino parenthesi hîc opus, quam visum est addere.

689 *Mille modos inter leti,*] Inter tot mortium genera eam solam mortem timent quæ prima ipsis occurrit: puta mergi, aut vri.

IN LIB. IIII.

43 *Cadunt ense viam*] Cædendo peruiam faciunt.

82 *cælo defusum reddidit æquor.*] Ita emendauimus pro *diffusum*. Aquas è cælo lapsas cælo reddidit.

125 *noctes ventura luce rubebant:*] Longæ tenebræ aduentante luce paulatim fugabantur, ea ferme facie quæ est diei illucescentis primulùm.

138 *Succisum curuare nemus*] Materiam quærere ponti faciendo.

186 *Classica det bello.*] Ita emendandum, pro, *dent bellum*. Cæsar classicum canere iubeat: tu ne audi. Signa moueat: ne sequere. iam pax erit.

192 *Venturi discrimen*] Loquitur tanquam præsentia essent quæ narrat. Hactenus quæ facta sunt, excusari aliquo modo possunt. In posterum verò magnum imminet periculum. nam, nisi abstinetur à bello, omnes manifesto scelere contaminari necesse est. Pugnabunt in ciues iam non ignotos.

218 *nullo discrimine*] Ex illo Virgilii: *Tros Tyriusve mihi nullo discrimine agetur*. Hoc ne, inquit, orandus est Cæsar, vt vos sibi seruire patiatur, hac sola lege, ne durius vos Pompeianos habeat, quam Cæsarianos suos? Nam alioqui, vt Tacitus inquit, *recentissimus quisque seruorum & conseruis ludibrio est*.

230 *quod pro causa pugnabitis æqua.*] Ita rectè MS. Non ali a causa vos hostibus ignauiores estis, quàm quòd iustum bellum geritis. nam illos scelera obdurant.

231 *Sed veniam*] Ita emendauimus, pro *Et*. Est enim ἀνθυποφορά.

245 *Fecit nostra fides*:] Sic emendauimus, pro *monstra*. quod sane monstro erat simile. adeò nullus inde commodus elici poterat sensus. Hoc vult. Potuerat bellum ciuile Deorum & fati iniquioris videri culpa: præsertim si fortuita prælia ignotos ignotis implicuissent: nunc profectò nostra est, quia alter alterum nouimus, eiusq. rei certi & nobis conscii sumus. Nam quæ aut ignorantia aut impetu fiunt, eorum culpa facile fato assignatur; quæ destinato καὶ ἐκ προαιρέσεως aguntur, ea non ἀτυχήματα sunt, sed ἀδικήματα.

255 *Agnoscis superos*:] Deos tibi fauentes agnoscis; qui causam tuam non felicem tantum, sed & fauorabilem faciunt.

283 *miscenda copia mortis*,] Ita quidam MS. efficacius quam alii libri *miscendi Martis*. In Septimo similiter: *mortesque suorum Permiscere meis*.

350 *Consiliis inimica tuis.*] Tuis rebus, tuæ dignitati aduersantia.

352 *nil fata moramur.*] Videmus hoc agere Fortunam vt te Orbi imponat. nos ei moram iniicere nolumus.

397 *non deductos colonos.*] Antequam deducerentur; quod non contingebat nisi veteranis & victoribus.

399 *quod abest fauor*:] Ita rectius MS. quam *pauor*. Liberauit illos Fortuna ab vna maxima molestia, partium studio. Vtercunque vicerit, ferent facile, alteri parti ob sacramentum vetus, alteri ob recens beneficium beneuolentes.

447 *Impulit ad noctem*] Ita legendum: non *Impedit*, aut *Impetit*.

459 *Restituit rupes tectum mare,*] Ita emendauimus, pro *raptus*. Scopuli absorptos fluctus refundunt.

480 *admoto occurrere fato.*] Non ideo minor nostra laus erit, quod mortem nobis inferemus, quæ vitari iam aut diu differri, ob vim hostium, non potest. Quamdiu enim victurus sit, nemo scit.

487 *metus hinc absit:*] Ita rectius quidam libri, quam *omnis abest*. Hortantis enim est oratio.

489 *Vt cum*] Ita restituimus pro *Aut*.

523 *flexoque Vrsa temone pauerent:*] Quod signum erat præcipitantis noctis. Anacreon:

> Μεσονυκτίοις ποθ' ὥραις
> Στρέφεται ὅτ' ἄρκτος ἤδη
> Κατὰ χεῖρα τὴν Βοώτεω.

557 *minimumque in morte*] Ita ex MS. restituimus. Antea fuit *nimiúmque*. Sensus hic: Minima pars fortitudinis erat, mortem oppetere. In ipsa morte militariter pugnant; plus erat.

563 *incurrant*] Ita scribendum, non *incurrunt*.

656 *cognomina collibus*] Castra Corneliana.

693 *sceptri fructum retenti.*] Retinuisse regnum vel ob hoc gaudet, vt Curioni posset malefacere.

705 *Eripe consilium pugnæ:*] Id rectius quam *pugna*. Sequentia quoque aliter quam ante distinximus. Vult enim à vacuo milite expendi causarum iusta, ducum merita. Vbi in acie steterint, hæc cessare.

719 *metuens incautus ab hoste timeri.*] Improuisus hosti hactenus, hoc solum timebat, ne ab hoste timeretur, atque ita prælii negaretur occasio.

809 *Quam vindicta placet.*] Tacitus: *Nec vnquam atrocioribus Populi Rom. cladibus, magisve iustis indiciis approbatum est, non esse curæ Deis securitatem nostrã, esse vltionem.* Vide & Cic. III. de Nat. Deorum, vbi de Cinna sermo.

816 *Vrbi nocuerunt*] Id rectius quam *Orbi*, ob ea quæ præcedunt.

IN LIB. V.

49 *populosque merentes*] Benemeritos de Republica.

134 *barbarica cùm lampade Pytho Arsit,*] Quo tempore Delphi à Brenno incensi. Nam locus ipse Πυθὼ Græcis dicitur.

208 *pectore vatis*] Ita scribendum, non *fatis*. post *ille*, id est, Phœbus.

216 *Terribilis sed pallor*] Pallor est non territæ, sed terrentis.

226 *subsidere regnum*] ἐφιζάνειν. Vide Seruium ad illud in V. Æneidos: *subsedit Acestes*.

254 *strictos enses*] Enses qui stringuntur.

290 *Facinus quos inquinat, æquat.*] Imperatores Leo & Anthemius in Constitutione quæ est XXXI. Cod. Iustin. De Episc. & Cler. *Vt eos quos par facinus coinquinat & æquat, vtrosque similis pœna comitetur.*

314 *disce sine armis Posse pati:*] Seneca: *Immane regnum est posse sine regno pati.* Eodem plane modo dixit Seneca lib. II. Contr. II. *Potes sine viro pati*. Lucanus ipse Nono: *Et nescis sine rege pati*. Notabilis ἰδιωτισμός.

363 *disce ferire*] Disce in pœna, quod in prælio vsurpes, ferire & mortem contemnere.

369 *Ad scelus hoc*] Ad occidendos eos qui pacem optauerant.

479 *meditatus Leucada*] Meditatus bellum ciuile, quod postea ad Actium gessit.

572 *Cori verrent mare.*] Coniectura vera ducentibus MS. qui non *venient Cori in mare*, sed *Cori venient mare* præferunt. Virgilius:

Ni faciat, maria ac terras cælumque profundum
Quippe ferant rapidi secum, verrantque per auras.

I. Æneidos.

602 *vento cui concidit*] Succumbat. ita MS.

620 *Monstriferos sinus.*] Plenos belluis.

622 *regnóque accessit terra secundo.*] Terra accessio facta est eius sortis quæ Neptuno obuenerat.

639 *nautæ videre*] Si qui in mari tum erant.

648 *Non valet in fluctus:*] Mutauimus distinctionem, sensu aliter non constante. quo minus fluctus quis euertat nauem, obstant fluctus alii.

665 *Nesciat*] Non *Nesciet*. Optantis enim est.

668 *Priuatum mori.*] Meo iudicio priuatum me mori. quanquam enim sum & Dictator & Consul, nihil tamen ista mihi sunt, qui regiam potestatem speraui, nec vlla minore contentus esse possum: Hanc nondum adeptus, priuatus mihi videor. Ita in Secundo:

Non

Non priuata cupit, Romana quisquis in Vrbe
Pompeium transire parat.

Non priuata, id est, Regnum. Hîc *priuatum* est, nondum Regem.

720 *nudas Aquilonibus vndas.*] Est κατάχρησις. Nam proprie Austris patet Nymphæum.

727 *mentes aquas*] Bonas, pias, faciles.

752 *vereor ciuil. arm.*]Puderet me in hoc ciuili bello, quo omnes coniugibus ac liberis carere debent, lætum ob vxoris præsentiam conspici.

764 *sorte frequenti.*]Vulgari admodum sorte, hoc est, diuortio: cùm alioqui verè amantes mors sola separet. Speciem autem diuortii habet ista separatio. Ideo dicit *dimissa.* quæ vox diuortio conuenit.

813 *caruisse timebat*]Metuebat ne Pompeium non reciperet. Atqui recepit, sed victum: quod peius quam non recipere.

IN LIB. VI.

3 *Parque suum videre Dei,*] Metaphora à Gladiatoribus sumta. Spectatores & fautores, Dii: Arena, Pharsalia: Par gladiatorum, Cæsar & Pompeius. Sic alibi: *sed par quod semper habemus, Libertas, & Cæsar erunt.*

29 *Hinc*] Ita melius quam *Huc.* Est enim historiæ continuatio.

85 *cum plena ferant*] Malim *dum.* Moriuntur equi præ fame, dum pabulum ex Corcyra atque Acarnania exspectatur longo nauigationis spatio. Vide Cæsarem lib. III. Belli Ciuilis.

169 *An plus quam mortem*] An posset virtus iniquo loco & certamine amplius aliquid dare quam mortem: hoc est, an etiam victoriam dare posset.

262 *quanta dominum virtute parasti!*] Sallustius dixerat Historiar. I. *Victor exercitus, cui per tot labores & vulnera nihil præter tyrannum quæsitum est.*

277 *adest*] Adedit.

409 *Pythia*] Certamina, quorum præmium laurus.

432 *Mouerat,*] Ita rescripsi pro, *Nouerat.* Non enim vult Sexto cognitas artes magicas: sed implorasse illum τὴν νεκυομαντείαν, vt omnibus aliis diuinationibus certiorem.

436 *licentia monstri*] Nihil tam licenter fingitur quod non illæ superent. Simile illud Claudiani:

——sed quamuis variis miracula monstris
Ingeminent teneras vincturi carmine mentes,
Nil veris æquale dabunt.

455 *Pocula perficiunt*] Neque hoc præstant venena, sed sola carmina.

471 *turbante Noto*] In tempestate malaciam faciunt: in sereno, iratum mare.

484 *prospectumque dedit*] Terra in medio obstans vetat vno in loco videri supera cæli atque infera: quæ simul appareant, si illam è medio dimoueris.

505 *cantu deprensa*] Rectum hocè MS. Simile est: *Velut minuta magno Deprensa nauis in mari.*

538 *vbi seruantur saxo*] Quibus in locis corpora non cremantur, sed conduntur, vt apud Ægyptios & Iudæos. Vide Tacit. Hist. v. Sequentia saniem describunt conditis effluentem corporibus.

547 *Insertum manibus chalybem*] clauos ferreos quibus fixi qui in cruce pendebant. quod est ασσηλῶσαι in Euang. Ioh. c. xx. v. xxv.

550 *quacunque iacet nudum tellure cadauer,*] Ita emendauimus pro *quodcunque*. Vbicunque cadauer est, ibi ipsa ante vultures.

560 *quoties sæuis opus est*] Vbi opus est cruentis vmbris, ibi ipsa dat morti quos suscitet.

597 *Certos ferre metus.*] Paratus sum ferre quæuis mala, dum certa mihi priusque explorata sint.

637 *traiecto gutture.*] Cuius ipsa guttur vnco traiecerat.

691 *illisæ cautibus vndæ,*] Non *cantibus*. Sonum enim dicit illum inter alios, quem fluctus edunt impacti scopulis. Et proprie hic ponitur Planctus: vt, *plangunt littora fluctus.*

703 *fila sorores Tractura:*] Proba lectio: non *fractura.* Iterum neturæ fila, quæ semel absolueratis. quia reuocatura est cadauer ad vitam.

741 *contagia passam*] Contagia ciborum Infernalium.

744 *an ille Compellandus erit,*] Statius: *Scimus enim & quicquid dici noscique timetis.* & quæ sequuntur libro IIII. Thebaïdos: vbi similis νεκυομαντεία describitur.

ad

ad quem locum videndus Commentator vetus.

759 *Iam morientis erat.*] Ita legendum ex MS. Opposita sunt, nondum, &, iam.

787 *Syllam de te Fortuna querentem.*] Nunc primum post mortem, qui in vitâ Fortunam adeò obsequentem habuit, vt Felix ideo diceretur. Queritur autem Sulla ob prostratas partes patricias, quas ipse fouerat.

IN LIB. VII.

28 *Vnde pares somnos populi,*] Vtinam Populo Romano similis somnus contingeret, &, sicut tu illum, ita ille te vicissim, vel hoc saltem modo, aspiceret.

38 *Iniussiusque puer*] Scaligeri coniectura erat *Inuestisque.*

79 *Si duce te iusso*] Non iubente. Si tibi Senatus, non tu Senatui imperas. Posses, & *iusto* scribere, id est, legitimo.

164 *publica signa*] *Ἀναφορὰ* est. nam vox *signa* praecessit, eadem periodo, versu ante quarto. Dicit autē illa Signa fuisse Publica Populi Romani vsque ad pugnam Pharsalicam. Postea enim nulla in Cæsarem nisi priuata arma. Similis locus Taciti: *Postquam Bruto & Cassio caesis nulla iam publica arma.*

244 *& fati*] Ita reposuimus pro *fatis*, sensu manifesto.

249 *melior fiducia*] Dubius erat spei metusque. sed metu suppresso spem aperit, vt quæ vtilior incitandis militum animis. Dux secum metuere omnia debet; coram milite, nihil.

258 *emerito Marte*] Ita melius quam, *emeritos*. Hæc dies bello debellato colonos vos faciet.

282 *minimo sanguine*] Ita MS. non *nimio*. An externi vel minimum sanguinis impendere velint rei ad se non pertinenti?

301 *Quóne poli motu*] Duplex interrogatio, vt in Decimo, *quantósne tumores*.

325 *Ignoti iugulum tanquam scelus imputet hostis.*] Lectio ex MS. Sensus: Etiamsi quis propinquum nullum inuenerit quem occîdat, cædem ignoti cuiusuis tanto in beneficio accipiam quasi mea causa parricidium fecisset. Narrat Tacitus bello ciuili quod inter

Vitellium & Vespasianum fuit, militem occisi à se fratris præmium petiisse.

335 *locasses*] Nostra est emendatio. Antea, *locasset. Si locasses*, hoc est, si quis locasset. In cælum iusseris, ibit.

386 *metus hos regni, spes excitat illos.*] Ita distinximus. non enim quouis metu vult pugnasse Pompeianos, sed metu tyrannidis: at Cæsarianos contrà tyrannidem sperasse.

398 *destituit: crimen ciuile videmus, Tot vacuas vrbes.*] Vera hæc distinctio. Italiæ ædificia non ætas destituit, sed iacent culpa belli ciuilis. Vide proœmium Pharsaliæ.

433 *Libertas vltra Tigrim Rhenúmque recessit*] Quasi dicat vltra terminos Imperii Romani. Sed cùm infrà dicat Germanis & Scythis concessam libertatem, vereor ne, *Tanaim*, sit legendum, quem vltra Scythæ, vt trans Rhenum Germani. Vltra Tigrim certè Parthi regnabantur, non autem liberi erant. Itaque opponit Tacitus: *Acrior Arsacis regno Germanorum libertas.*

262 *Inde manum spectant &c.*] Multis è diuersis lectionibus hanc concinnauimus. Vbi propius hostem ventum est, aspiciũt quos petant vultus, quæ ipsis minentur manus, quæ denique facturi essent scelera.

504 *pondera vergens*] Ita MS. Hoc est, librans velut euentu dubio.

557 *stimulúsque furoris*] Æstrum Bellonæ.

579 *qua viscera legum*] Emendatio est nostra, eleganti, ni fallimur, metaphora. Ante, *regum.* Atqui Regibus nihil cum Senatu, de quo hîc sermo. Illi enim seorsim apud sua quisque auxilia.

584 *nomina legum*] Eadem rursus emendatio. Legum nomina, hoc est, liberæ reipub. vt infra, *legum tempora*, id est, anni Consulares.

607 *Successor Domiti*] Quia successurum se Cæsari in bellum Gallicum sperauerat.

693 *Thessalica pugna.*] Maior pars cladis Thessalicæ contigit absente iam Pompeio; ideoq. illi non magis imputari potest, quàm quæ post mortem ipsius acciderunt.

705 *Crede deis*] Perpetuus in te Deorum fauor fidem tibi faciat, è duobus malis id tibi eueniſſe quod erat

minus. Minus malum est bello ciuili vinci quàm vincere. Ni ita esset, victorem te fecissent Dii, quos tibi bene velle dubitare non debes.

735 *Marte subactis*] Defatigatis.

754 *impleruns*] Ita rectius quàm *impleuit*. Est enim in hoc versu expletus sensus.

757 *Vt rapiant*] Quamuis rapiant hæc omnia, non tamen putabunt præmia meritis respondere.

760 *castra rapit:*] Castra, non Romam.

780 *desisset, Agaue*] Ita rescripsimus, pro *descisset*. Non magis externati erant, aut Pentheus cùm Agaue fureret; aut ipsa Agaue cùm furere desiisset, & scelus suum agnosceret.

819 *cælo tegitur qui non habet vrnam*] Mæcenas dixerat: *Nec tumulum curo, sepelit Natura relictos*.

856 *Et stantes tumulos*] Tam integros adhuc tumulos, quàm vetustate collapsos.

IN LIB. VIII.

30 *prauertit tristia leto, Dedecori*] Fecimus cohærere cum sequenti commate. Sententia est: Felicitatem, ni adsit matura mors, ludibrio fermè homines exponere.

37 *Flumineis vix tuta vadis*] Nauis non bellica, ac ne oneraria quidem, sed fluuialis.

53 *quid perdis tempora luctus?*] Non debes lugendi tempora metu consumere. Times cùm iam sit quod lugeas: victus maritus scilicet.

65 *Non vltra gemitus*] Non ausæ sunt palam lamentari, aut ipsum Pompeium veritæ, aut ne Corneliæ dolorem accenderent.

128 *mundi nomine gaudens*] Non sui causa gaudet, sed generis humani nomine, quòd tam profligato sæculo fides aliqua superesset: ipse alioqui beneficio non vsurus.

158 *Stantis adhuc fati*] Cornelia stantis fati, vt infra, *æterni Martis Alanos*.

164 *iacentis*] Non, *iacentes*.

179 *descendet ab arb.*] Non, *descendit*. nam sequitur *feratur*. Quare & mox, *tendit*, in, *tendet*, mutauimus.

217 *mutare diem*] Aliud subire cælum.

228 *ab igne Iam propior*] Distinctionem mutauimus, vt sit sensus, Propior Orienti eram quàm Persæ ipsi.

249 *medio pelagi.*] Priori periodo hæc verba asscripsimus. Sunt enim opposita, medium pelagi, &, magni sinus. Compensare est compendi facere. Seneca Hippolyto: *Qua via longum compensat iter.*

310 *Extiosque ortus*] Parthos aliósque Orientis populos.

338 *Chaldaeos focos*] Ignem Deum Chaldæorum.

339 *causa obtenditur*] Cur Libertatis tutelam belli causam dicimus?

350 *clades Hesperias*] Clades acceptas Pharsalico prælio priùs Parthi vindicent, quàm nos cladem ad Carras?

385 *gens quacunque virorum.*] Parthos notat vt effeminatos, imbelles. Sic rex Epiri Alexander se in viros incidisse dicebat, Alexandrum Philippi Macedonis filium in feminas.

402 *non vllos*] Ita rescripsimus pro, *vllis*. Nullos horret concubitus interdictos legibus.

428 *Thessalia*] Non *Thessalia*. Deest *in* præpositio.

450 *ne iura fidemq.*] Ita maluimus quam *nec*. Sensus est; Regnandi ius veteribus haud tutò credi: meliores esse reges iuuenes.

462 *transfuso æstu*] Eo mari quod Cyprum & Ægyptum inter funditur.

493 *nisi dum facis*] Nostra est emendatio. Continuanda enim scelera docet, iuxta illud: *Per scelera semper sceleribus tutum est iter.*

510 *Thessaliæq; reus*] Damnatus à Diis clade Pharsalica.

523 *an sit violare necesse*]. Ostendo necesse esse, quia licet, quia possum. Neque enim possem te lædere, si Romanarũ rerum potireris. nunc quia non potiris, ob hoc ipsum necesse quoque est id faciam, ne videar tui tutelam suscipere. Simplicior tamen sensus esset vocibus transpositis: *Tene mihi dubitas cùm sit violare necesse, An liceat?* Seneca pater: *Necessitas, magnum humanæ imbecillitatis patrocinium, omnem legem frangit.*

550 *Cæsaris esse nefas*] Ab ipso Cæsare occidi.

627 *ne cede pudori*] Ne te pudeat quòd iussu pueri, decreto spadonum, manu desertoris occideris. Non

illis aſcribenda mors tua, ſed Cæſari.

676 *operæ ſecundæ*] Τῶν δευτερείων: partium ſecundarum. A fabulis ductum. Maior enim Achillæ dignitas, qui caput geſtauit, quàm Septimii, qui abſciſſum geſtare ipſe non potuit.

703 *vno ſæua die*] Recta lectio, vt patet ex oppoſitione. Opponitur enim dies vnus infelix tot annis felicibus.

741 *munere buſti*] Ita MS. non *funere*. Dolet enim Corneliam vltimum marito officium ſubiiciendi facem non præſtitiſſe.

795 *temeraria dextra*] Poëtæ eſt increpatio.

857 *Aduertet?*] Ita rectè MS.

861 *Hoc tumulo Fortuna iacens.*] Fortuna quodammodo cum ipſo Pompeio ſepulta, cui ſemper adfuerat.

IN LIB. IX.

27 *Nec ſeruire timens*] Quippe paratus mori. Τίς ἐστι δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν;

42 *tuum: (quis enim &c.*] Parentheſin neceſſariò addidimus.

44 *Libye*] Antè fuit, *Libyæ*. Non Italia ſola ſed & Africa teſtatur tutos portus Palinuro placuiſſe, & ab ipſo dictos,

185 *buceta*] Rectè; non, *buxeta*.

219 *Cùm Tarcho in motu linquendi*] In medio animorum motu ſignum ſeceſſioni dedit. Frigidiùs ante: *Cùm Tarchon motus*.

256 *pari voto*] Eodem voto quo Cæſariani: pro domino; non contra dominatum.

299 *de victis*] Antea vbique fuit, *deuictis*. *Catoni* autem habent & MS. Cato non aliam, inquit, pœnam ſumſit de hoſtibus, præter ipſum vincere. Contentus fuit ſola victoria. id illi ſupplicii ſatis viſum.

450 *Libye*] Ita reſcribendum pro, *Libyæ*.

451 *è turbine*] Ita maluimus quàm, *ſe*.

455 *non imbriferam*] ὑφ' ἕν. Nubem non-imbriferam; hoc eſt, areniferam.

499 *Immenſiq; dies &c.*] Verſus hîc aliquot omiſimus

mus ineptè ex loco inferiore repetitos: qui & in MS. deerant.

525 *extulit Ammon*] Malè libri, *abstulit*, aut, *attulit*. Sola Ammonitis arbores erigit.

565 *dignas adytis voces*] Seneca Controuers. lib. I. *Erratis nisi illam vocem non M. Catonis, sed oraculi creditis. Quid enim est oraculum? Nempe voluntas diuina hominis ore enunciata. Et quem tandem antistitem sanctiorem inuenire sibi diuinitas potuit, quàm Catonem?*

568 *sed longam differat atas*] Ita reposuimus, cùm alii, *longa an differat*, alii aliter haberent. Longam differt ætas, hoc est, producit; non tamen mutat. Hoc quærere ex Ammone nihil necesse est. Scitum est Stoicum, vt & cetera. Seneca: *Non est vita maior qua longior.* Et alia in hanc sententiam EPIST. LXXIII.

578 *Estne Dei sedes*] Ita rectè MS. non *Estque*. Vllàne alia Dei sedes est quàm Vniuersum & Mens Sapientis?

636 *Hoc habet infelix, &c*] Hoc vnum est Medusæ quod impune spectatur, crinis scilicet. Nam vultum nemo impune aspexerit.

655 *timente Olim*] Non est hîc ponendum comma: cohærent enim cum sequentibus. Quo tempore cælum Gigantes timuit, auxit ipsa montes, mutatis in saxa Gigantibus.

678 *lunati vulnere ferri*] Ita MS. Harpes descriptio, quæ falcata.

686 *scinderet vrbes*] Ita MS. hoc est, transuolaret.

761 *discere nulli*] Id melius putauimus quàm *dicere*. Noluit quenquã hoc scire, ne sitim nimium timerent.

782 *cadet*] Melius quàm, *cadit*: vt cohæreat cum, *sequetur*.

820 *virgas mentita Sabinas*] Scaligeri est emendatio, Antè, *Sabaas*, ineptè; cùm versu altero sequatur vox, *Sabai*. Nec verum est turis arbori taxum similem, vnde toxica, imo abieti potiùs aut piceæ. At virgæ Sabinæ essent eæ quas Sabinis auctoribus Romani magistratus vsurpauere. At has fermè ex betulla fuisse ait Plinius.

827 *Quam segnis*] Quam segnis sit sagitta, si Iaculo serpenti comparetur.

853 *atheris causis*] Eamus potiùs ad loca torridiora, vt cœlo non serpentibus mortem debeamus.

888 *casus alieno in pectore vincit*] Ipse in militum cordibus vincit malum, dum constantiam ipsis aspirat.

928 *dat suspiria cursus Vulneris, aut*] Non vt ante, *dant*, &, *haud*, ne dari negetur cursus; cùm sensus sit, celeritatem vulneris suspiria non permittere.

1063 *simulati doloris*] Persuades te seriò dolere, cùm id vultu dumtaxat simules.

IN LIB. X.

6 *tua profuit vmbra*] Pompeii honori hoc Dii dederunt, ne Populi Romani esset Ægyptus post ipsius mortem. quod futurum fuerat, nisi Cæsar Populo Romano imperium omne cum libertate eripuisset.

19 *antrum.*] Σῶμα dictum.

43 *inuidia*] Alexander sicut se viuo alium quàm se Orbi imperare passus non est; quò illud spectat, quod negauerat cælum duos soles pati posse: ita moriens quoque vni non reliquit imperium, velut inuidens alteri tantam magnitudinem.

52 *secura Pella*] Parthia quæ de Crassis triumphat, Macedonibus paruit, quorum oppidum Pella.

58 *Emathiis tectis*] Alexandrinis. quia Alexandria condita à Macedone. sic infra, *Pellæi muri.*

84 *Quem decuit*] Ita rectius. aliàs, *quam.*

214 *dominus aquarum*] Auienus: *Cessit Mercurio locus imbrifer.*

219 *quo crescat in arua*] MS. habent, *qua.* vulgati, *quod.* Veteres autem quos dicit, sunt Anaxagoras & Euripides.

230 *Officiis caret vnda suis*] Officium Nili est arua irrigare. hoc autem præstare non potest nisi à Sole excitetur. ideo hyeme se ripis tenet.

239 *Zephyros*] Etesias.

242 *Vel quod ab*] Democriti placitum.

244 *Vel quod aquas*] Thaletis.

250 *Frigore ab Arctoo*] Ita fermè tradebant Memphitici sacerdotes.

260 *Sol rapit*] Herodoti sententia.

328 *quos inter vt alta In conualle*] Nostra est mutatio. antea fuit, *&c.* in quibusdam, *in*, & versu sequente

pro,

pro, *In*, *It*, Alueus fluminis montes inter, conuallis obtinet speciem.

357 *nubet soror impia fratri*] Ita feci ex Mss. in quibus *nubit*. vulgati peiùs *nupsit*. Non est dubium quin Cleopatra nuptura sit Ptolemæo. Efficiet hoc Cæsar, cui illa iam vice vxoris est.

384 *ingentis fati sumus*] Ita MS. Magnum est fatum nostrum & potens ad scelera.

473 *Æstimat in numero*] Coniectura nostra est: *Res minima in numero*. Sensus mihi videtur: Legati cædes apud alias gentes maximum est scelus; sed inter Ægypti scelera minimum.

506 *Perdidit in somnos*] Ita rectè MS. In somnos perdere est impendere somno, ita vt rebus melioribus pereat.

VARIANTES LECTIONES CODICVM quibus vsi Theod. Pulmannus & Greg. Bersmanus.

LIB. I.

12	placuit	licuit
13	potuit terræ pelagique	terræ pot. pel.
		pot. pelagi terr.
14	hauserunt	fuderunt
19	iam S.	nunc S.
21	Tunc	Tum
26	tenentur	tenetur
28	multosque	multos
31	erit	erat
	discindere	descindere
35	deis	diis
37	ipsa	ista
44	debet	debes
48	flammigeros	flammiferos
	conscendere	transcendere
50	iuuet	iuuat
51	Cedetur	Credetur
	iurisque tui	iurique tuo
54	aduersi	auersi
	mergitur	vergitur
		vertitur
58	tene med.	tene in med.
60	Tunc	Tum
64	Accipiam	Excipiam
		Accipio
66	dandas vires	vires dandas
72	Nec se	Non se
76	nolet	nollet
81	lætis	lætisque
94	nec	ne
103	frangat	franget
107	actum est	actum
120	Permissum est	Permissum
121	acta	facta
130	longoque	longeque
137	veteres	veteris
134	hærens	hæret
139	suo est:	suo.
140	vmbram:	vmbras:
141	At	Et
		Sed
142	tollant	tollent,
146	vocasset,	tulisset,
152	fragore	pauore
154	præstinguens	perstringens
		præstringens
158	causæ suberāt	suberāt causæ
166	accersitur	arcessitur
		arcersitur
167	tunc	tum
	fines	funes
168	sulcata	calcata
177	Et cum	Hinc cum
178	precio fasces,	fasces precio,
181	tempore	tempora
183	Cæs. cursu	cursu Cæs.
192	Tunc	Tum
199	summique ô	summi qui
205	mouet	tulit
	sic cum sq.	sic in sq.
		sicut sq.
206	Æstiferæ	Pestiferæ
209	iubam, & vasto	iubas, vasto &
217	Tunc	Tum
	auxerat	hauserat
218	pluuialis	pluuiali
221	tum	tunc
224	Hesperiæ	Hesperies
225	hic pacem, temerataq. iura relinquo	hic pacem linquo, temerataque iura
227	iudice	vindice
231	noctis tenebris & torto	tenebris noctis it torto
231	vt ignes	& ignes
		& ignem
238	concinuit	concinnunt
239	populi	populis
	stratisque	stratis
240	Diripiunt	Diripuit
246	gelidos	gelidus
	alligat	occupat
247	tacito mutos	tacitos muto

sub

	sub pect.	tacito multos in pect.
449	alta	missa
254	ruentem	furentem
260	iacet	tacet
216	quies. Noctis	quies populis.
268	mota	fata
473	tuæ	tua
275	tunc	tum
277	Sed	At
	leges bello	bello leges
279	faciat	facie t
282	petuntur	tenentur
287	aut	haud
304	transcenderet	conscenderet
308	aduerso	auerso
312	partesque	partes
313	Catones	Catonum Catonis
315	satiabunt	sociabunt
319	Ac	Ad Et
324	lassum	lapsum
334	iam te,	tamen
335	discedere	descendere
341	me duce	cum duce
249	desunt.	deerunt.
350	neque / neque	nec / nec
351	Detrahimus	Distrahimus
355	diro	duro
357	gerens	ferens
259	Si licet	Scilicet
	rector	ductor
360	fas est	ius est
	voces	causas
363	hic	hæc
368	Libyæ	Libyes
371	vortice	vertice
372	posse/velle	velle/posse
381	Castra	Signa
384	disperget	disperdet
386	His cunctæ simul	Hisque simul cunctæ H. iunctæ s.
388	ad æth.	in æth.
390	robore	pondere
391	sonus, aut. r.	sonitus r.
397	æthera	æthere
397	Castraque quæ Vogesi	Castraque Vogesi
	rupem	ripam
298	cohibebant	cohibentia

	Lingenas	Lingones Ligones
403	Atax	Arax
404	limite	milite
405	Quaque sub	Quique sub Qua super
	nomine	numine
408	Monœci.	Menethi. Meneti.
410	Vendicat	Vindicat
414	æstuet	æstuat
418	moues	mones
419	late	lates
	Nemossi	Menetis Nemetis Nanetis *Turn.*
420	Aturi,	Satyri,
422	mouet	mouent
	amoto	admoto
423	Suessones	Saxones Sexones Sassones Sausonas Axones
424	Leucus	Leucas
426	rostrati	monstrati
427	Aruernique	Aluerniq.
	Latio	Latiis
430	te laxis	laxatis
436	Pictones immunes subigunt	Pictonus immunis subigit
437	Instabiles Turonas	Instabiles Tricoros *vel* Turonos
	coërcent.	coërcet. *alii autem hunc versum postponunt sequenti* In nebulis
438	nebulis	ripis
	Meduana	Medualle Meditana
439	Andus	Addus
440	Genabos	Menabos. *alii autē hunc versum omittunt.*
442	Ligur	Liger
	decora	decore
444	placatur	placatus
446	Taranis	Taranus Tharanis

		Tarami
		Tarani
448	dimittitis	demittitis
		extenditis
453	datum:	datum est:
458	despicit	despicis
		aspicit
461	animæque capaces	animique rapaces
462	ignauum	ignauum est
463	crinigeros	citrigeros, *Lips.*
	arcere	vrgere
464	petitis Romam,	Romã petitis,
474	turmas	turbas
475	illabitur	labitur
479	ferusque	feroxque
481	Hunc	Tunc
		Nunc
	Alpesque	Alpemq.
485	auctore	actore
486	nec	non
487	Percussum	Perculsum
490	Tum	Tunc
	& quæ	vel quæ
	metuenda	metuendo
491	vrgent	vrget
505	coniuxve	coniuxque
506	aut	haud
508	tunc	tum
515	externis	extremis
519	murmure	nomine
520	nox/non	non/nox
521	pauorum	malorum
522	tum	tunc
525	terras implerunt,	cœlum, terram implent,
529	mutantem	nutantem
531	denso	tento
534	de part.	è part.
536	decurrere	discurrere
540	medio Titan	Titan medio
542	gentesq.	gentemq.
552	Thebanos	Thebanosq.
	tum	tunc
555	Calpen, summumq. impl. Atlanta.	Calpe, summoq. impl. Atlante. *Iac. Bononiens.*
556	Indigetes	Indigenas
561	Tum	Tunc
565	tum	tunc
566	mouet	monet
567	Sanguinei	Sanguineum

569	Tum	Tunc
574	Stridentesq. comas	Stridentemq. comam
	Agauen	Agauem
579	auris	vmbris
580	& med.	in med.
584	fracto Marium	Marium fract
586	Atuns	Attons
		Arruns
	Lunæ	Lucæ
588	monit' volitatis aëre	motus errans aëra
590	Protulerat	Pertulerat
594	pomœria cingere	pomaria iungere
596	ritu sequitur	sequitur ritu
599	Tum	Tunc
600	Cybellen:	Cybelem:
602	festis	festus
604	Et tollens	Attollensq.
606	Circumeunt	Circueunt
	dispersos	diffusos
	fulminis i. Colligit	colligit i. Fulminis
608	nomen	numen
609	Electa cer.	Electa à cer.
		Erecta cer.
	fundere	effundere
613	victum/collum.	collum, vict
614	largo	laxo
615	nigrum	dirum
621	minaces	minantes
623	paruusq.	prauusq.
631	fas	ô
	monetis	mouetis
632	neque	nec
633	viscera	pectore
634	Dei	Dii
637	omina	omnia
642	cum lege	sine lege
643	sincera	omina
644	orbi	vrbi
645	matura	natura
646	an toll.	aut toll.
647	segetes	segetem
648	infusis	effusis
654	latuisset	iacuisset
656	toto	tori
657	suis	tuis
662	hebet	habet
		abest
663	cur	cum

664	feruntur: Enſ.	feruntur? Enſ.
669	& Sup.	ô Sup.
671	tantum iam	tu tantum
672	plebem	turbam
681	ô Phœbe	me ô Ph.
	quæ	quo
	manusq.	minasq. *Sabell.*
684	Qua ma.	Quo ma.
686	dubiā/ Syrtim.	dubiæ/Syrtis
	æquora	æquore
687	Arentemq.	Ardentemq.
689	atque aëriam Pyr.	æque aëriamq. Pyr.
690	Abripimur	Arripimur
691	peraguntur	panguntur
692	partes iterum	iterum partes
695	laſſo	lapſo
		laxo
	defecta	deſerta
	LIB. II.	
5	viſum	viſum eſt
9	Fixit	Finxit
12	fors	ſors
16	Vrbi	orbi
20	Tum	Tunc
21	Errauit	Errabit
24	famulorum	famularum
26	exanimes iacentes	exanimos minaces
27	dolor,/ metus	metus,/dolor. *Micyll.*
31	Affixere	Adfixere
	limine	limite
32	vocari	precari
37	genas	comas
40	Et	Nec
41	cum vic.	dum vic.
48	arma	armis
49	Achæmeniis	Achimeniis
	Medica	media
50	Maſſagetas	Maſſageten
55	hic vert.	hinc vert.
56	vacet/manus.	manus/vacet.
57	ignes	ignem
58	fulmina	flumina
	æther	aër
59	Sæue	Siue
	vtraſque	vtroſque
61	Vrbi	Orbi
62	moueri	mouere
64	at miſ.	& miſ.
71	laxæ	laſſæ

76	hoſti eſt conc.	hoſti conc.
81	Non/fas eſt	Fas/non eſt
82	multas	multos
83	mrotes	mortem
88	delatus	delapſus
93	deis	diis
	ibi	ſibi
94	redit	dedit
100	cucurrit?	recurrit?
102	reuocatū eſt p.	reuocatis p.
		reuocatum p.
106	nec	non
	primo in l.	primo l.
	limine	limite
109	ipſe	ille
110	viſum eſt l.	viſum l.
	lenti	lente
111	magna	multa
	perit	ruit
116	decorum	decorum eſt
117	nedum	necdum
118	funera	funere
119	vacet?	vacat?
121	Diſceſſiſſe	Decerpſiſſe
		Diſcerpiſſe
		Deceſſiſſe
130	Septimus hæc ſeq.	Sept. hic ſeq.
		Sept. exſequitur
133	homini	hominis
137	tralata	tranſlata
141	dumque,/iam	iam/dumque
	putrida	putria
142	Exceſſit	Excedit
144	ſoli poſſent	poſſent ſoli
		ſoli poſſunt
146	ruit	furit
150	cui ceruix	ceruix cui
156	Diſſiluit	Deſiliit
		Deſiluit
158	ſui	ſibi
159	Deſilit	Diſſilit
161	congeſta	coniecta
162	latet	iacet
170	vetitisq.	vetitis
172	recisum	reſectum
174	cui	cum
	triſtes	triſtis
180	Dirum	Durum
181	exectaq.	exſectaq.
188	pondere	corpore
194	reciſos	receptos

		Tarani
		Tarani
448	dimittitis	demittitis
		extenditis
453	datum:	datum est;
458	despicit	despicis
		aspicit
461	animæque capaces	animique rapaces
462	ignauum	ignauum est
463	crinigeros	cirrigeros, *Lips.*
	arcere	vrgere
464	petitisRomam,	Romã petitis,
474	turmas	turbas
475	illabitur	labitur
479	ferusque	feroxque
481	Hunc	Tunc
		Nunc
	Alpesque	Alpemq.
485	auctore	actore
486	nec	non
487	Percussum	Perculsum
490	Tum	Tunc
	& quæ	vel quæ
	metuenda	metuendo
491	vrgent	vrget
501	coniuxve	coniuxque
506	aut	haud
508	tunc	tum
515	externis	extremis
519	murmure	nomine
520	nox/non	non/nox
521	pauorum	malorum
522	tum	tunc
525	terras implerent,	cœlum, terram impleat,
529	mutantem	nutantem
532	denso	tenero
534	de part.	è part.
536	decerrere	defcrrere
540	medio Titan	Titan medio
542	gratesq.	gerensq.
552	Thebanos	Thebanosq.
	tum	tunc
555	Calpen, [illegible]	Calpe, [illegible]
	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]
558	Indigetes	Indigenas
563	Tum	Tunc
564	tum	tunc
566	[illegible]	[illegible]
567	Sanguinei	Sanguineum

569	Tum	Tunc
574	Stridentesq. comas	Stridentemq. comam
	Agauen	Agauem
579	auris	vmbris
580	& med.	in med.
584	fracto Marium	Marium fracti
586	Aruns	Arrons
		Arruns
	Lunæ	Lucæ
588	monit' volitãtis acre	motus errantis aëra
590	Protulerat	Pertulerat
594	pomœria cingere	pomaria iungere
596	ritu sequitur	sequitur ritu
599	Tum	Tunc
600	Cybellen:	Cybelem:
602	festis	festus
604	Et tollens	Attollensq.
606	Circumeunt	Circueunt
	dispersos	diffusos
	fulminis i. Colligit	colligit i. Fulminis
608	nomen	numen
609	Electa cer.	Electa à cer.
		Erecta cer.
	fundere	effundere
613	victum/collum.	collum, victi
614	largo	laxo
615	nigrum	dirum
621	minaces	minantes
623	paruumq.	prauumq.
631	fas	ò
	monentis	monentis
632	neque	nec
633	viscera	pectore
634	Dei	Dii
637	omnia	omnia
642	cum lege	sine lege
643	[illegible]	[illegible]
644	certi	vrbi
645	natura	natura
646	[illegible]	[illegible]
647	[illegible]	[illegible]
648	[illegible]	[illegible]
654	[illegible]	[illegible]
655	[illegible]	[illegible]
657	[illegible]	[illegible]
662	[illegible]	habet
		[illegible]
665	[illegible]	cum

[illegible] fo-

:runtur: Enſ.	feruntur? Enſ.
: Sup.	ô Sup.
ıntum iam	tu tantum
.ebem	turbam
Phœbe	me ô Ph.
uæ	quo
ıanusq.	minasq. *Sabell.*
ua ma.	Quo ma.
ıbiā/ Syrtim.	dubiæ/Syrtis
quora	æquore
rentemq.	Ardentemq.
:que aëriam	æque aëriamq.
yr.	Pyr.
bripimur	Arripimur
:ragūntur	panguntur
ıttes iterum	iterum partes
ſſo	lapſo
	laxo
efecta	deſerta
LIB. II.	
iſum	viſum eſt
xit	Finxit
ɔrs	ſors
rbi	orbi
um	Tunc
rrauit	Errabit
mulorum	famularum
tanimes	exanimos
.centes	minaces
ılor ,/ metus	metus, /dolor. *Micyll.*
ffixere	Adfixere
nine	limite
ɔcari	precari
nas	comas
:	Nec
ım vic	dum vic.
ma	armis
:hæmeniis	Achimeniis
edica	media
aſſagetas	Maſſageten
c vert.	hinc vert.
cet/manus.	manus/vacet.
nes	ignem
lmina	flumina
her	aër
:ue	Siue
raſque	vtroſque
:bi	Orbi
oueri	mouere
miſ.	& miſ.
xæ	laſſæ

76	hoſti eſt conc.	hoſti conc.
81	Non/fas eſt	Fas/non eſt
82	multas	multos
83	mrotes	mortem
88	delatus	delapſus
93	deis	diis
	ibi	ſibi
94	redit	dedit
100	cucurrit?	recurrit?
102	reuocatū eſt p.	reuocatis p.
		reuocatum p.
106	nec	non
	primo in l.	primo l.
	limine	limite
109	ipſe	ille
110	viſum eſt l.	viſum l.
	lenti	lente
111	magna	multa
	perit	ruit
116	decorum	decorum eſt.
117	nedum	necdum
118	funera	funere
119	vacet?	vacat?
121	Diſceſſiſſe	Decerpſiſſe
		Diſcerpiſſe
		Deceſſiſſe
130	Septimus hæc ſeq.	Sept. hic ſeq.
		Sept. exſequitur
133	homini	hominis
137	tralata	tranſlata
141	dumque/iam	iam/dumque
	putrida	putria
142	Exceſſit	Excedit
144	ſoli poſſent	poſſent ſoli
		ſoli poſſunt
146	ruit	furit
150	cui ceruix	ceruix cui
156	Diſſiluit	Deſiliit
		Deſiluit
158	ſui	ſibi
159	Deſilit	Diſſilit
161	congeſta	coniecta
162	latet	iacet
170	vetitisq.	vetitis
172	reciſum	reſectum
174	cui	cum
	triſtes	triſtis
180	Dirum	Durum
181	exectaq.	exſectaq.
188	pondere	corpore
194	reciſos	receptos

195	Vnius populum	Vnius & pop.
	mortis	noctis
196	Tunc	Tum
198	occumbere	succumbere
200	cæli terræq.	terræ cæliq.
207	tanti sedit	tantique sedet
208	miseri tot millia	misceri vulnera
209	piguit	timuit
211	in corpora	cadauera
212	& str.	pro str.
213	Interruptus aquas	Interrupit aquis
		aquæ
214	nam	iam
		dum *Gr.*
216	ad fl.	in fl.
218	redeuntq.	redduntq.
		redditq.
219	eluctatus	obluctatus
225	agitant	agitat
	multumq	multumq.
226	maiore	maiora
230	alio	alios
234	percussit	perculsit
237	cùm verteret	conuerteret
240	virum	virûm
	casusq. vrb.	casus vrb.
245	Dirige	Erige
	Dirige me, dub. certo tu	Dirige: me dub. tu certo
246	sequantur	sequentur
		sequuntur
247	erit	eris
249	placuit ducibus	ducibus placuit
253	ruinæ	ruina
257	corrupti	corruptis
258	longæ	longe
260	Ne tantum	Ne tamen
		Non tantum
261	nec pila	ne pila
263	ear.	erat.
264	nolet	nolit
		nollet
	ab isto	in isto
267	ages	agas
268	lapsu	motu
270	ventos	flatus
272	summa	magna
	læte	lætæ
276	ipse	ille
284	habe	habes

289	velit	valet
		volet
	spectare	spectasse
290	ipse	ille
292	Complosas	Compressas
293	signa	bella
294	Deductique	Diductique
295	hunc	hinc
296	Dacas	Sacas *Micyll.*
		Daas *al.*
299	tumulum	tumulos
	iubet	vocat
		iuuat
303	prosequar	persequar
306	liberet	liceret
308	pressere	vt press.
310	peruius	præuius
312	cæde	clade
313	pendere	perdere
314	sæua	læua
316	tuentem	tenentem
317	hic, iugulus	iugulus, hic
	laborum	malorum
319	quin pub.	quin? pub.
320	nec, si	nec non
323	Ne sibi	Nec sibi
324	mouit	monuit
326	Phœbo gelidas	gelidas Phœbe
330	Connubii	Coniugii
332	è sang	& sang.
		ex sang.
335	concussaque	contusaque
340	lassis	lapsis
		laxis
343	Connubii	Coniugii
344	nec dubium longo	Ne dub. long.
		Nec longo dub.
345	primas, tedas.	tedas, primas.
346	sociam	comitem
347	laborum	laboris
348	relinquat	relinquot
351	Sunt	Sint
356	accliuis	acclinis
359	Tralata vetuit	Translata vitat
		Translataq. vetat
362	haud	aut
365	Sic, vt	Sicut
	cultus	vultus
366	hoc est	hæc est
367	celatur	velatur

372	horrificam	horriferam
373	duroque	nulloque
377	studiisq. odiisq.	studiis odiisq.
380	Restitit	Obstitit
382	vitam	causam
384	magniq.	magnoq.
387	Venerisque	Veneris
394	Hæc pl.	Heic pl.
	mouentis	mouenti
397	nullo qua.	nulloq. à
399	propiusq.	propiusve
400	coërcent	coërcet
402	Dalmat.	Delmat. *Sabel.*
403	Fontibus h. v. immensos	Pontibus h.v. im.
		Pontibus immensos h. v
		Montibus *Grot.*
404	spargit	sparsit
406	Crustumiumq.	Crustiniumq.
		Crustinumq.
	Iunctus	iuncto
	Isapis	Iapis
		Iaspis
		Sapis
407	Sennaq.	Scenaq.
		Cenaq.
		Senaq.
408	soluit	voluit
409	fractasq. euoluit	fractas dissoluit
		fractas deuoluit
411	vmbrasse	vibrasse
416	Non minor	Nec min.
418	Non minor	Nec min.
425	radensq.	rodensq.
426	Culta	Tecta
427	procurrit	percurrit
429	deuexasq. excipit	deuexas aspicit
		deuexasq. aspicit
		deuexasq. accipit
433	antris.	vndis.
436	repelleret	impelleret
437	elisa	excisa
444	nec tam	non tum
445	populetur, & igni.	populentur, & igne.
447	fauore	furore
456	tellus pulsa	pulsa tellus

	tridentis	stridentis
458	nouo	Noto
459	cum cesserit	concesserit
461	ferebat.	gerebat.
		tenebat.
463	sui	suum
466	Auximon	Aximon
		Anximon
469	Esculea.	Asculea.
470	Deuertitque	Diuertitq.
472	nudatam commissæ	commissæ nudatam
473	Luceriæ	Luceriæ
		Nuceriæ
	fortissima	firmissima
474	His sedeat castris	His castris sedeat
475	subducta	seducta
479	pugnax Domiti	Domiti pugnax
481	campo	campis
491	nequicquam	nequiquam
492	Nam prior è campis	Namque prior camp.
495	fluuiis	fluuiisq.
407	vllo,	illo,
502	Trans ripam validi torserunt	Torserunt validi trans ripâ
505	pondera	mœnia
508	traxere	duxere
509	alta	ante
510	recta ferrum	ferrum erecta
513	spes	pars
514	retenta	recepta
515	ipse	esse
519	ciui	est ciui
		cui sit
521	ille	ipse
	graues	grauesq.
522	petes	petam
523	in med.	& med.
527	admixto	immisto
529	moturi	morituri
530	cohortes	cateruas
534	populatibus	populantibus
539	petat	petit
541	Nec mag.	Heu mag.
	parauit	parabat
542	in tecta	vi tecta *Ascen.*
544	miseranda	miranda
553	Crassus victor	victor Crassus
554	Spartacus	Sparticus
557	hæc iterum	hæc iterum

circa

	circa	circum
558	discet	dices
		dicet
		discas
		discant
		discet
		discent
560	ne vos	non vos
		nec vos
561	senior,	melior,
562	perducere liber,	perducere, liber
564	cupit,	cupis,
565	parat.	paras.
569	Gallia	Gallica
570	quod fug.	quos fug.
571	incerti stagnà prof.	incerti magna prof.
		incertaq. stagna prof.
577	exactum	exhaustum
579	Augustaque	Augustamque
585	Phasidos	Phasidis
587	nusquam	nunquam
588	timet,	timent,
591	Heniochi	Emolchi
593	mollisq. Sophene,	mollesq. Sophenæ.
		mollesq. Sofenæ.
		mollisq. Sophone.
595	Quod socero bellum,	Quid socero, bellum
597	Nec	Non
	matura	motura
599	mittere	ponere
604	Nec redit	Non redit
	repleta	recepta
608	Appula	Apula
609	Brundusii	Brundisii
	concedit	conscendit
		concessit
611	Creta profugos	profugos Creta
613	Hanc	Hinc
	arctum	arcum
614	æquora	æquore
615	claudit quæ	quæ claudit
		qua claudit
618	Exciperet	Acciperet
	lassasq.	laxasq.
		lapsasq.

624	Epidamnus	Epidaurus
624	Huc	Hæc
		Hinc
627	Sason.	Sanson.
631	sobole è	sobole ex
		subole è
636	Phariós	Parthos
	concute	excute
637	nec Ph.	ne Ph.
638	vtraque	in vtraque
641	Mæotica	Mæotida
642	Et quid	Sed quid
	nate	nota
643	seres	feres
645	At	Et
	Latios	Latio
646	arua	arma
647	Macetumq.	Macedumq.
650	pacis,	segnis,
653	primo tot	tot primo
654	delectis	depulsis
657	actum credens superesset	credens actum superaret
662	Obstruit	Obruit
666	Eryx	Athos *Sabel.*
670	Tunc placuit	Complacuit
671	immensis	immersis
673	Construxisse	Constituisse
675	super Hellesponti	Ponti super Helles
677	deferret	differret
678	multo	magno
681	curis animum	animum curis
682	spargatque per æq. bellum.	peragatq. p. æq. bel.
		bellumq. p. æq. spargat.
684	maris p. c. rates	rates p. c. maris
689	neu buc.	ne buc.
690	Neu tuba	Ne tuba
		Nec turba
	præmonitos	permonitos
	perducat	deducat
693	taciti	tacitas
696	pauidi classis	classis pauidi
697	pandentes	pendentes
	deducunt	diducunt
700	Quam	Qua
705	fato	fatis
706	cornua	litora
710	qua	quæ
	Chalcida	Colchida

711	paratas	paratæ
712	in littora	in littore
		ad littora
717	Rapta	Rupta
	subducta est m. Argo,	subductaq. m. Argo est,
722	fessi	flexi
726	toto	victor
728	Desciuit	Cessauit
		Deseruit
734	procul hoc vt in	procul hoc, & in
		procul hinc, & in
735	Abscondat	Abscondit
736	seruetur	seruatur
	LIB. III.	
2	tenuere	mouere
3	fluctus:	portus:
7	dubios	medios
9	tum	tunc
15	Eumenidas	Eumenides
	vestris	nostris
17	laxantur	lassantur
23	Innupsit	En nupsit
	tepido	trepido
36	vestro	nostro
31	nunquam tibi	tibi nunquam
32	generum	genero
33	Abscindis	Abscidis
35	trepidi	tepidi
	dilapsa	delapsa
36	Dei	Dii
	minentur	minantur
37	malorum	laborum
38	Et, quid	Ecquid
41	demerserat	dimiserat
		demiserat
45	malo	velo
50	ferant	ferunt
	neque	nec
52	tunc	tum
54	vanos	varios *Med.*
58	alunt	alant
61	& med.	aut med.
68	superat	superant
70	annum	amnem
71	victor	ductor
72	trahens	trahit
73	in vrb.	ad vrb.
75	præmittere	promittere
76	potuit belli	belli potuit

81	non const.	nec const.
	vsquam	vnquam
83	Tam	Iam
	non mal.	nec mal.
85	Pontinas	Pomptinas
95	admissus	admotus
101	omina festa,	omina fausta,
		omnia fausta
102	Non	Nec
105	educta	producta
113	posset obsistere	possint resistere
115	Saturnia	Saturni
118	Vsque adeo solus ferrum	Heu adeo ferrum solus
120	sed pars	& pars
124	nisi	sine
	sacro	nostro
125	violata	violenta
127	Sæua	Scæua *Scal.*
	nouerunt	vouerunt
		mouerunt
	prælia	funera *Ascens.*
128	neque	nec
133	Cæsar	ô Cæsar
	His	Is
	victor	ductor
137	honor	honos
139	non, si	si non
141	nondum foribus	foribus nondum
143	simulare	seruare
	tum	tunc
		cum
150	auertant	auertas
		auertet
		auertent
154	Tunc	Tum
155	tunc	tum
156	intactus	nec motus
		non tactus
160	regi	regni
167	Egeritur	Eruitur
169	totum Magni	Magni totum
171	vires dat	dat vires
174	Bœoti	Boëcii
175	Cadmeaque	Cadmeïa
177	Sicaniis	Sicanias
	tunc	tum
178	Trachinius	Trachinus
184	dilecta	delecta
	arma	armis
185	Gnossasque	Gnosisque

		Gnossosq.
		Cnossusq.
187	Oricon	Orithon
190	Colchis, &	Colchus &
191	Et Penei	Penei
192	vomer proscindit	proscindit vomer
193	primo	primum
194	littore	gurgite
197	tunc	tum
200	consuetus	assuetus
	Cone	Chone
202	alluit	abluit
203	Mysiaque	Mesiaque
	perfusa	profusa
204	Idalis	Æolis
207	erectis	& rectis
		è rectis *Bers.* *vel* ereptis
210	qua cul.	& qui cul.
215	Damascus,	Damascos,
219	Certior	Gratior
222	contexere	contingere
227	externæ	extremæ
228	iusta	iuxta
	iam non	non iam
232	impellit	impellere
234	vinci se fassus ab orbe est	se fassus ab æquore vinci est.
235	fontem	Pontum
		ponte *Bers.*
239	coloratis	coronatis
240	viniq.	viniq.
244	nunc cul.	non cul.
246	Coastræ	Choatræ
		Coatræ
249	Tunc	Tum
	Olostras.	Orestas
		Oretas
250	Carmanosq.	Carmannosq.
	deuexus	deflexus
		iam flexus
252	ibi	vbi
254	nisi	ni
	lapso	flexo
256	rapido tollit	tollit rapido
257	edit	edet
258	incertum,	incertum est,
259	aquis.	aquæ.
267	Bactros	Braccos
270	Heniochi	Emolchi

276	hunc, nunc illum	huc, nunc illuc,
277	torrens	terrens
	Mæotidos	Mæotidas
279	negat	negant
	admittere	exmittere *Beroald.*
280	Sithoniæ	Sidoniæ
		Essedones
284	Memmoniis	Mæoniis
286	Perses	Xerxes
287	classibus	cladibus
	vnum	imum
290	mistura	missura
293	Marmaricas	Marmaridas
294	patet	dedit
296	semel	simul
299	rapto	rapido
302	signataq.	sacrataq. *Mic.*
305	Pacifico	Pacifero
306	Cecropiæ	Cecropidæ
307	externis	extremis
309	Massiliam	Massaliam
309	Comprensa	Compressa
327	spargere	mittere
329	nobis hæc	hæc nobis
334	vt in	& in
335	quo ven.	qua ven.
336	cum tanta vocent	si tanta vocant
338	Nec mom.	Non mom.
339	à sed.	è sed.
340	tralatas	translatas
343	perfringere	præstringere
345	auersis	aduersis
346	effossam	euersam
348	carpere	corpora
		attingere
349	hic pop.	is pop.
350	gessit quod	quod gessit
351	rapti matrum	matrum rapti
356	cum turbato	conturbato
359	ad ax.	in ax.
361	munere	numine
362	robora	robore
362	Occurant	Occurrunt
366	rebellent.	rebellant.
368	Tunc mihi	Tunc &
	tantum	terra
371	discetis	dicetis
374	Conspicit,	Concipit,
376	paruum diffuso	paruo diffusum

378	rutilsq.	rutis
379	Consurgit	conscendit
381	Tunc	Tum
382	diuersos vasto	diuerso vastos
384	perduxit ad	produxit ad
		produxit in
385	Longum	Summum
	fontesq. &	fontes &
389	Æternumq.	Extremumque
	nec ipso	neq. ipso
393	virum	vnum
400	connexis	conuexis
404	sacris feralibus	diris altaribus
405	Omnis &	Omnisq.
	arbos	arbos
407	Illis	Illis
410	Fulgura	Fulmina
	præbentibus	pendentibus Bers.
		ferientibus al.
411	tum	tunc
417	timeant	metuant
418	cauernas	latebras
421	Roboraq. amplexos	Robora complexos
	circumfluxisse	circumfulsisse
		circumfusisse
422	cultu populi	populi cultu
423	deis	diis
426	immisso	immenso
		immerso Bers.
427	priori	priore
432	terrore	torpore
433	librare	vibrare
435	Effatur	Affatur
436	subuertere	submittere
438	pauore	timore
439	Superorum &	Superumq. &
443	Tum primum	Tum primo
445	gemuere	tremuere
449	Et	Nec
450	cæsum nemoris	cæsi nem
		cæsi est nem.
457	hæ nul.	& nul.
463	Graio ferro	ferro Graio
464	neque enim	nec enim
465	censo	censæ
466	quiescit	quieuit
469	ponderis	verberis
471	adiuta	adiuncta
475	armisq.	armis
477	missa	tela
478	Graiis	Græcia

479	Aut fac.	Haud fac.
484	incensa	accensa
485	defessa	defenso
487	procedit	processit
489	nunc	tunc
	vertere	vortere
491	Incussus	Incussu
		Pulsus
498	coruscas	coruscis
499	Nocturni	Nocturnis
505	spatiosa	tenebrosa
506	ingentia	rigentia
510	mari	visis
520	Classis	Puppis
521	matutinas	matutinas
523	posito	pulso
524	bello iacuit	iacuit bello
526	pubes	puppes
531	æquore	æquora
533	fronte	classe
542	tum	tunc
	vertunt	vertunt
545	puppim	puppem
547	proris	rostris
549	repugnat	repugnans
551	tractus	cursus
552	hæc	hoc
	repulit	rettulit
553	lacessere	capessere
564	percussæ capta	percussa & capta
566	recto	toto
571	aduersos	auersos
572	vndis	vnda
		vndam
		vndas
573	obductos concrescunt	obducti concreto
575	conferta	confesta Sulp.
577	Hauseruntq.	Auxeruntq.
581	quodcumque	quocunque
	pondere	milite
583	Romana satis vallatæ	Romana manus vall.
		vallata satis Rom.
584	dextrum læuumq.	læuum dextrumq.
586	Tagus	Lagus
	aplustre	amplustre
591	spargitq.	spargitq.
	vulnera	vulnere

T huc

592	huc	hac
	puppim	puppem
	Telonis	Gelonis
598	Pila	Tela
600	erumpere	irrumpere
	puppim	puppem
601	immissum	immensum
609	pectine	pectore
611	Iniectare	Inlictare
		Innectare
612	nixu	nisu
616	procurrit	procumbit
618	Iam clyp.	Et clyp.
	conditur	conditus
619	pectore	corpore
622	tum	tunc
623	lassos	lapsos
624	quicunq. manebat	quæcumq. manebant
625	membris	neruis
626	puppim	puppem
729	At	Sed
630	repleta	completa
	descedit	descendit
631	contorto	cum torto
	vertice	vertice
632	discedunt	descendunt
634	illa	ille
639	venis,	neruis,
642	dimissa	demissa
644	At tumid.	Et tumid.
647	Dum nim.	Cum nim.
648	Incumbit	Incubuit
	relinquit,	reliquit,
649	pondere	robore
654	fixere	feriere
		adfixere
656	obtritis	obstrictis
658	Deiectat	Deiectat
	permistus visceri	mistus per viscera
659	remis	remi
		remos
	recedunt,	reducunt
660	Disiectum	Deiectum
	perfosso	percusso
663	ad aux.	in aux.
664	prensarent	pensarent
		pressarent
	altius	arctius
666	turba	turma
668	A man.	Et man.

670	omni fusis	omnis fusis
		omni absfusis
		omni effusis
		Vers.
671	contorsit	commisit
672	hi	hic
	tortum	totum
	aplustre	amplustre
673	Auulsasq.	Euulsasq.
	rotant	rotat
	excusso	expulso
	remige	milite
676	teli	telis
677	Visceribus	Vulneribus
	traxere	cepere
	vulnera	viscera
678	Oppressere	Compressere
679	cum torserit	contorserit
683	ac facil.	ac facil.
685	flammas sup. vndas	flammam sup. vndæ
		superant vndas flammas
686	ferus	ferox
687	recipit	reperit
690	Qua	Quæ
692	ictu	iactu
693	Exercent	Exertant
694	sæuus	sæuum
697	Phoceus	Cepheus
700	Adductum,	Abductū *Sabel.*
	senserat	sensetit
701	cōpressum pen. deduxerat	cōprensum pen. diduxerat
702	in vndas	ad vndas
703	credit dum	dum credit
710	excussa	excussæ
712	expulsi,	excussis,
713	procumbunt	prorumpunt
		procurrunt
		disiliunt
715	membris sensit	sensit membris
719	ingentem	ingentis
720	defunctum	defectum
722	mittit.	misit.
725	pondere	pectore
726	diuersa victæ iam	iam victa diuersæ
728	cessuros	cessisset
730	non mil.	iam mil.
732	ad puppim,	ad puppem,
		in puppim,
		spirantesq.

	ſpirantesq.	ſpirantes
734	Diſtentis	Diſtenſis
	toto	tento
735	ſubit,	ſubiit,
	vaſtæ	late
737	& iam	etiam
	languentis	labentis
743	Deis	Diis
	ſenilem	ſenile
746	vulnera	viſcera
747	Semianimisq.	Semianimusq.
748	miſsi	merſi
749	Polluerat	Polluerit
750	Præcipiti ſaltu. letum	Præcipiti ſaltu: & letum
		Præceps: & letũ gaudens
751	Feſtinantem	Feſtinansq.
757	quantus	quanti

LIBRO IIII.

2	nocentem,	nocentum,
		tubentem
3	momenta	monumenta
		monimenta
11	leniq.	leuiq.
13	Ilerda	Hylerda
17	minore	minori
18	leuatt	locat:
20	prendente	petrdente
26	piguit	pudnit
28	tum	cum
		dum
		tunc
30	præſtant	perſtant
33	tutam caſtris	totam caſtris
		caſtris tutam
39	ſequentis	ſequenti
40	vacabat,	Vacauit,
41	& fixo	infixo
42	ſtirpesq.	ſtipesq.
44	equitemq.	equitesq.
	ſuccedere	ſubducere
45	prædùcere	producere
		procedere
50	Pigro	Primo
57	delapſæ	dilapſæ
59	tunc	tum
60	refulſit,	reluxit
64	ſeruit	ſenſit
66	fuſcator	fruſtrator
67	Impoletat	Inſuletat
68	nubes	nubes quid
72	iam	ſunt
75	terram.	terras.
76	preſſæ	ſparſæ
	largos	longos
77	fluunt:	ruunt:
78	exſtinguit	moriuntur
		exſtinguunt
	fulgura	fulmina
	nimbus.	nimbis.
79	Hinc	Hic
85	tum	tunc
	è font.	ex font.
86	vias:	viam:
	tam largus alueus omnis	tunc largis alueus amnis
87	campo	campis
90	Non pet.	Nec pet.
92	occultos/agros	occultis/agris.
100	ac tec,	& tec.
101	Detulit,	Depulit,
102	equos,	aquas, Camp.
103	ſenſit	ſtetit
104	ſubtexta	ſubiecta
106	ima	vna
108	non quicquam	nec quicquam
109	ignes.	æſtus.
110	parens	pares
112	Et tu	Vt tu
	impendas	infundas
119	emiſeris	immiſeris
116	Laxet iter	Laxent
119	effunde	infunde
		diſſolue
123	clarior aër	rarior aër
		clarior æther
132	puppim	puppem
	inducta	induta
133	ſuperenatat	ſupereminet
		ſuperemicat
137	traiecta	tranſfecta
139	timens	tenens
	ripis	riuis
141	At	At
142	ſeiſſo	ſicco
	riuis	riuis
145	diffiſus	diffuſus
148	Cæſar colles,	colles Cæſar.
151	ruens	furens
155	gelidosque à	gelidos à
158	caua	caua
160	poſito	petito
165	Nec	Ne

172	Deprensum	Depressum
175	Rupit	Rumpit
	transcendere	transcurrere,
177	propinquum:	propinqui:
179	Nec	Non
	agnouerat	agnosceret
		cognouerat
183	gemis?	times?
184	Nec	Non
185	ipse	esse
186	dat bello.	dent bellum.
187	ferat: cessa:	ferant: cessa:
		ferant, cessa
189	Nunc	Huc
196	& miles castris	In castris miles
		& castris miles
	permistus	permixtus
198	permisto	permixto
201	steterint	steterant
204	renouata	reuocata
207	ad pr.	in pr.
209	iunctosque	iunctos
229	at vobis	hac vob.
230	pugnabitis	pugnantibus
231	Sed	Et
232	Funera	Fœdera
242	abstinet	detinet
	ira	ora
244	in nocte	nocte
		in nube
245	nostra	monstra
246	pectora	corpora
251	Et scelerum &c.	*Hic versus in MS. tertio, deinceps loco sequitur.*
254	Cæsar, quamuis	quamuis, Cæsar,
255	neque	nec
	armis	armis
257	nec tantum est	tantum nec in
	gestum.	gestum est.
259	polluta	spoliata
270	hostes	hostem
272	tendere	currere
274	non vllo	iam nullo
	constet	constat
	sanguine	vulnere
275	iugulo	bello
276	multa	contempta
277	non	nec
278	incumbet	incumbens
279	hic feruor	ille furor
282	Substitit	Substituit
	nox	mox
283	miscendæ mortis,	miscendi Martis,
284	cadit	fugit
286	mobile	nobile
288	Abduxere,	Adduxere
	si consc.	sic consc.
289	manus.	manum.
	tum	dum
291	astrinxit	abstringit
		adstrinxit
		astringit
		adstringit
293	abstrusaque	obstrusaque
294	Nec	Non
298	ad ir.	& ir.
299	tectis	tecti
301	nec	neque
303	Tunc	Sic
305	possent siccos	siccos possent
		siccos possit
311	immota	immunda
	iacet,	manet,
	omnis in haustus	haustus in omnis
318	teneræ medullæ,	teneræ medullæ
322	Dictæis	Diræis *Bersal.*
327	angustat	gustabat
328	dura	longa
329	siti,	tamen,
333	axe,	axem,
334	Qua	Quam
335	depressus	depressus
338	Auctor	Actor
342	omnia	omina
345	rapiendo	capiendo
346	sola causa	causa sola
		magna causa
348	nec	non
351	moramur,	morantur.
357	dis	da
	fessis	victis,
	inermem,	inermes
359	felicibus	feliciter
362	ne tecum	tecum ne
363	facilis Cæsar,	Cæsar facilis,
364	vsum	vsus
366	decurrit	percurrit
369	discurrere	decurrere
372	sibi poscit	suscepit
375	terra,	turba.

Discite,	Dicite,
petat,	petit.
Innocuusque	Innocuisque
poritos	petitos
vnquam	nunquam
visis	vsu
deductos	diductos
oneris	hominis
remisit,	remissi
fauor:	pauor:
auctor,	actor,
ferit	ferit
excurrit	discurrit
	decurrit
Curetum	Curitum
extrema/ora,	extremis/oris,
proferit	protulit
attonso	atonso
aduersæ	aduerso
neque enim	nec enim
sed sit.	non sit.
Tunc	Tum
decliuibus	cedentibus
ndæ	otæ
rescat dum	dum crescat
laudat	Claudit
ut dum	At cum
	Ac dum
ttollat	attollit
resso/rostro	nostro/presso
mpulit	Impedit
	Impetit
nnectere	adnectere
axas	laxe
dducto	abducto *Sebel.*
upes	raptus
otticis	verticis
ircueunt	Circumeunt
c lit.	& lit.
rro	ferri
eprensa	depressa
tra	vmbra
icem dubiam,	dubiam lucem,
unc	Tum
auentem	timentem
ngusto in tép.	angusto temp.
erraueris	superaueris
	spumaueris
omentum	momenta
inc abest:	omnis abest:
	omnis abit:
t cum	Aut cum

	permistis	permixtis
	tela	bella
490	conserta	constrata
		conferta
493	Dei.	Dii.
494	summis	à summis
495	diuerso è lit.	diuerso lit.
		diuerso in lit.
496	quod	quid
498	ferro	bello
503	Abscindit	Abscidit
	laudi,	laudis,
505	timeatque	teneatque
509	quo	quod
510	veniam	vitam
515	Emittantque	Permittantque
518	Permissum est,	Permissum,
	fati,	leti,
		mortis,
519	Dei	Dii
520	sustulit	sustinuit
		extulit
523	flexoque	flexo
524	subissent,	subirent,
525	mergere	vergere
528	tum Th.	cum Th.
535	Promisso	Permisso
537	simul	manus
538	manus:	simul:
540	ipse	ille
542	Ecquis	En quis
		Et qui *Vers.*
544	nec	non
548	vnis	imis
548	Emicuit	Commicuit
553	missa	emissa
554	implerunt	complerunt
557	minimumque	nimiumque
562	iugulis pr. manum.	iugulo pr. manus.
		iugulos pr. manus.
	cum	sic
563	incurrant	occurrunt
		incurrunt
566	Non	Nec
568	despectam	despectant
576	Percipient	Percipiunt
579	ne quis.	nec quis.
580	vitæ	morti
582	tunc	tum
	aruis.	armis.

		oris.
586	Clupeam,	Clypeam,
		Clipeam,
		Clepheam,
588	Bagrada	Bacrada
595	Nec,	Non
	iusta	vasta
596	[illegible]	ferax:
597	non	nec
598	Hoc quoque tam	Hoc quan- quam
600	defecta vig. renouato	defeta vig. reuocato
604	Assuerunt,	Assuerant,
	resumit	resumsit
606	Libyes:	Libyæ:
609	Quanuis	Quanquam
613	perfodit,	perfundit.
616	infodit	infundit
618	grauibus frustra	frustra grauibus
620	nec	neque
627	arctat;	arctat
639	cum ferret	conferret
644	Egeritur	Erigitur
647	credêre	condêre
	terras;	terræ:
650	terras	terra
651	summittere	permittere
		promittere
652	medium	medio
660	primum tenuit	tenuit primum
669	Libycæ	Libyæ
671	regna,	regni,
674	At	Et
	iacet,	iacent,
675	Distinet	Destinat
		Destinet,
	exusta	exuta
677	Autololes	Autolopes
		Et Dolopes
		Andolopes
		Aut Dolopes
		Autolopes
678	tum con.	tunc con.
681	Mazax:	Mazax:
682	Massylia	Massalia
688	dabat	parat
692	regnum	regum
697	captus	raptus.
699	segni	cernit
700	Cernit	Segni
	munia	mœnia

703	campum miles	miles campum
705	Eripe	Erige
	pugna:	pugnæ:
	cum	dum
	voluntas	voluptas
706	prenso,	prenso &
716	belli	rebus
717	Sit rebus f. suis,	Sit f. suis belli,
719	incautus	incauto
726	Obliquatasque	Obliquumque
		Obliquusque
	vanas	varias
727	Effusæ	Effusi
733	late/ campis.	campis/ late.
	decurrere	discurrere
741	conspecti	conspexit
743	Effusam	Effusas
	aciem	acies
745	medios a. proiecit in agros,	mersos a. deiecit in hostes,
748	Obstupuit	Obstipuit
750	Quippe vbi	Quippe? ibi
		Quippe ibi
752	terens	tenens
	spargitque	sparsitque
754	armis:	arcus:
755	arentia	horrentia
762	neque	nec
	illis	vllis
		vlli
763	profertur	perfertur
	hostem,	hostem,
765	emisit	immisit
771	steterunt	steterant
	sed	&
776	& pon.	ac pon.
778	Ac, si	At si
781	Constrinxit	Constrixit
782	teruntur.	tenentur.
785	dabat:	dedit:
786	lapsum, & se.	lapsus, se.
797	sperare	superare
800	arce	arte
801	dabas	dabat
806	potentes.	petentes.
807	ciuesque	& ciues
816	secula,	fœdera,
821	nostri	nostri
823	series;	acies;

LIBRO

LIBRO V.

8	munia	numina
11	externis	extremis
16	excelſa	è celſa
19	tectis	caſtris
28	Veiosq.	Veios
39	Libyæ	Libyes
41	ſigna	magna
42	Deis	Diis
43	vobis	nobis
44	exhauſto	exacto
50	honos	honor
53	Maſſiliæq.	Maſſaliæq.
54	Sadalem,	Sadalam,
		Salidam,
	Cotyn,	Cotim,
58	Et tibi	En tibi
61	Permiſſum: ſæ.	Permiſſum eſt: ſæ.
64	Ereptum eſt, ſo.	Ereptum ſo.
69	multosq. ob.	multos ob.
71	ſemotus	ſubmotus
		ſumotus
76	Eminuit	Emicuit
77	Tu quoque v. ſ. deductus	Tu quanquam v. ſ. ductus
	Tu quoque v.	Tunc quoque v. vnam
79	premerent	premeret
82	Pæan	Phœbus
85	ibi	vbi
88	terram	terra
90	proferre	conferre
		præferre
91	Contactusque	Contactumque
92	iubet	canit
	ipſe	ille
94	quæ	quem
96	connexa	conexa
		conuexa
104	Vindicat	Vendicat
	illîc	vlli
107	ſedem totas	ſedem tutas
		ſedes notas
110	ſterilis	ſteriles
113	timuere	tenuere
114	negata	rogata
115	fruuntur	feruntur
121	Immotos	Immotas
		Non motas
124	Deis	Diis
128	Limine	Lumine

129	futuri	futura
130	quid ſp.	quæ ſp.
132	preſſitq. Deum:	preſſit dominũs
134	Pytho	Python
138	Carmine	Carmina
142	tum tor.	tunc tor.
150	Inſtinctam	Inuictam
		Inſtructam
	ment. fac.	fac. ment.
	furore	fauore
151	falſa	fata
154	horrore	errore
157	ſentit	ſenſit
159	antris,	antro
161	Tandem conterrita	Tandemq. exterrita
162	abducta	adducta
		obducta
167	irrupit	irrumpit
170	ferens,	gerens,
	Phœbeaque	Phœbeiaque
		Phœbeia
171	Erectis	Ereptis
174	ſolo	ſolum
175	Veteris, & ſtimulis,	Veteris: & ſtimulos
	& ſtim.	ac ſtim.
	flammas	flammaſque
176	Accipit	Accipis
178	premunt	prement
180	Nititur	Mittitur
186	Excerpſit	Excerpit
189	tam mag.	te mag.
190	tunc pr.	tum pr.
192	tunc	tum
196	vaſta	in vaſta
197	obſtruxit	extruxit
		obtruſit
		obſtrinxit
199	veri Pæan,	Pæan veri,
200	ſuprema	ſubprima
206	fororum,	furoris,
208	tunc	tum
	vatis	fatis
209	excluſaque	expulſaque
211	ille	illa
217	poſt ſt.	per ſt.
222	tum p.	tunc p.
223	Phœbi tripodas	tripodas Phœbi
233	Rhamnus,	Rannus,
235	curſum mutantibus	curſu nutantibus

237	Cæs. remeabat	remeabat Cæsar
240	nam	iam
247	maiora	peiora
248	venditat	vindicat
		vendicat
249	vllo	illo
250	è stab.	ex stab.
251	Despiceret,	Respiceret,
252	truncus mani-bus,	manibus trun-cus,
256	constringere	confringere
259	quippe ipsa	sed quippe
264	Quolibet	Quod libet
268	Rhodano,	Rhodanoque,
274	parum?	parum est?
278	duro liceat	liceat duro
279	galeam	glebam
293	sciat	sciet
294	speres,	fieres,
301	demittere	dimittere
307	infanda	nefanda
	Cæsar,	certe
310	heu Cæs.	ô Cæs.
311	tuis?	suis?
313	lassare	lassere
316	fultus	fulti
328	sequuntur	sequantur
		sequentur.
331	Auferat,	Auferet,
333	defecta	despecta
334	nostros	vestros
335	cursus	currus
338	Non magis decresceret	Num magis descenderet
		decreuerit
341	premit,	premet,
343	paucis viuit	viuit paucis
		paucis viuet
344	nostro sub	sub nostro
349	relinquit,	reliquit,
		relinquens,
		relinquet,
		relinquens,
350	Nec	Non
	tradit	tradet
	sua	mea
352	Deis,	Diis,
354	fessis	victis
		pressis
		lassis
358	Tradite n. v. ignaui	Tradita n. v. ignauis

359	auctoribus	actoribus
360	terræ:	terra:
361	Infidumque	Infandumque
362	stabunt	stabant
363	ferire,	redire,
364	sæua	dura
367	inuito	& manco
368	pauet,	timet,
369	vicit	vincit
370	præstitit enses.	præbuit ensem.
372	tam diro	iam diri
		tam diri
374	Brundusium	Brundisium
	Hanc	hinc
375	Hydrus,	Hydruns,
376	Taras,	Thoras,
		Tarax,
377	Salapina	Salpina
		Scalpina
	Sipus	Sippus
		Sipphus
379	Dalmatico	Delmatico *Sabel.*
385	tanto	nostro
388	voluit gladiis	gladiis voluit
397	primum	primo
398	careat tantum	tantum careat
399	fastos	fastis
402	flammifera	flammigera
406	Transcurrit:	Transierat:
407	Brundusii,	Brundisii,
409	visum est rap.	visum rap.
410	exisse	hæsisse
		exire
419	furens	ferens
	& Graia	Graiaque
420	è litt.	à litt.
423	perdimus	prodimus
434	ligata.	ligatæ.
439	nec per.	non per.
440	latente sonantē	sonante latētem
441	scindit	findit
447	Casibus	Classibus
448	Illinc	Illic
452	vires,	rabies,
456	diem	dies
459	fluctuque	cursuque
461	vidit iunctis consistere	iunctis vidit considere
462	Genusus	Genesus
	Apsus	Hapsus
463	Apso	Hapso

Genusum

465	Genusum	Genesum
466	neuter	neutrum
	lassat,	laxat,
474	infausti	infesti
475	propius	proprius
479	tum	tunc
481	malorum,	laborum,
483	rapti belli	belli rapti
484	num	non
498	videbat,	videbit,
	Deis,	Diis,
	at	ac
500	incautas	incertas
	tenebras,	latebras,
505	Parta	Parua
512	Transiluit,	Transiliit,
	tacite q.	tacite est q.
513	primisque in.	primis in.
		primusque in.
518	inuersa	inuerso
524	tepidæ	trepidæ
527	casas.	casam,
	tuta	tanta
531	tum	tunc
533	laxa iuuenis,	iuuenis laxa,
435	manibusque	manibusve
536	Ne	Nec
539	tum	tunc
545	Spectanteis	Spectanteisque
547	Aut	Haud
	medii	medio
550	nubem	nubes
552	qui pro.	quod pro.
559	potius pelagus,	pelagus potius,
560	fatur,	fatus,
566	flatusque	fluctusque
568	Tunc	Tum
	trepidæ	trepide
569	paret	parat.
	Zephyros ne in.	Zephyros in.
		Zephyrus ne in.
	Euros,	Eurus,
		Austros,
570	puppim dubius	dubius puppim
571	Nubibus,	Nubilus,
	& cælo	è cæli
572	Cori verrent mare.	venient Cori in mare.
		Cori venient mare.
		Cori veniunt mare.
		Cori ferient mare.
573	Hesperias	Hesperiam
574	Desperare	Desperasse
576	ne	nec
	sit	fit
580	causa hæc est iusta	iusta hæc est caussa
		causa est hæc iusta
		iusta est hæc causa
581	Vectorem	Victorem
583	perrumpe	prorumpe
586	nec lon.	non lon.
587	sæuo dabitur	dabitur sæuo
588	nec	ne
	manum:	manus:
589	tum	tunc
593	Quid	Quod
597	concita	congesta
600	erexerat	erexerit
602	concidat,	pareat,
603	vicit	vincit
604	abstrusas	obstrusas
605	perfert	profert
608	cessasse	cessare
609	iacuisse	latuisse
610	Crediderim:	Credideris:
615	Ah	Ha
		A
616	illa	ille
617	vllo	illo
618	ex orbe	en orbe
620	Monstriferos	Mortiferos
622	Adiuuit, regnoque	Adiuuat, & regno
625	Tunc	Tum
		Nunc
	astra,	astris,
628	pallore	squalore
629	accipit	excipit
630	currunt	current
631	dissilit	desilit
632	Tum	Tunc
	tremunt,	trement,
		fremunt, *Assens.*
633	Insonuit,	Intonuit,
	laborant.	laborat.
636	Deis.	Diis.
637	tanta	tantum
640	è sum.	à sum.

643	quæ parte	quæcunque
	celat	celet
	arenam	arenas
644	cumulos,	tumulos,
647	puppim	puppem
648	valet in fluctus: vic.	valet; influctus vic.
649	vento.	ponto.
650	Sasona	Sansona Soffona Salsona
651	pauent,	timent.
653	iam d.	tam d.
655	parua quem	paruaque in
660	sat	at iam
665	Nesciat	Nec sciet Nec sciat Nesciet
672	mirabile	miserabile
674	pertulit	protulit
678	non tam	tam non
680	gemituque	gemitusque
682	dure	dire
683	quæ nos	qui nos
684	Inuitis	Inuisis
693	prona	sæua parua
695	tantum quid	quid tantum
696	fatum belli	belli fatum summam belli
	fauor iste, laborque	labor iste, fauorque
699	Nec	Et
	esses?	esset?
702	patientibus	pereutibus *Sabel.*
703	Hesperii	Hesperiæ
704	parumque	putoque
713	Effingunt	Efficiunt
714	tensas	densas
716	Et turbata	Conturbata
717	violentior	velocior
	aër	Auster
723	duri	diri
	discrimina	discrimine
724	tutum	tutis
725	remotam	remota
729	quod	quo
733	moræ, & t.	moræ, t.
736	auersi	aduersi
739	Non nunc, vita mihi	Mihi non vita nunc-

742	iam totus	cùm totus
744	erit,	erat,
745	non	nec
	patiere	paterere
747	cadunt.	cadent.
749	Meque	Nosque
749	nam me iam	iam me iam
754	Eque tuo miserum quatient	Deque tuo miserum quatiunt quaterent miserum quatiunt miserû
757	Magni,	nostri,
758	premant,	prement,
759	infirma	firma
761	Tandẽ vt vox proferre querelas:	Tandem vix perferre loquelas:
764	forte	forte
	frequenti,	gementi,
766	tedæ:	tedæ?
767	Socerum.	Socerum?
769	non ne olim	nos ne olim non olim nos olim
	vno?	vno.
770	Fulminibus	Fluminibus
771	præstare	seruare
773	seruire	sæuire
774	dum mœsta	ad mœsta
777	Crudelis	Crudelem
778	sunt	sint
781	feret	ferat
	tam	iam
	timebo.	timebo?
782	belli,	bella,
786	poterit	possit
787	relinquent	relinquunt
789	Quolibet	Quo licet
791	Exiluit	Exiliit
793	tenere:	teneri:
795	Præcipitantq́.	Præcipitatque
802	portusque	portumque
	reliquit	relinquit
803	Hesperios	Hesperium
804	vadis	vadit
805	fugis.	fugit.
	quæ nox tibi	quæ nox sibi nox quæ sibi
806	tum	tunc
811	tacitas	tectas

vrente

	tacitus
vrente	vrgente
LIBRO	**VI.**
3 Dei, cap.	dehinc cap.
10 Testatus	Testatur
numquam Latiæ se deesse	Latiæ nunquam deesse
12 sed clauso	clauso sed
15 præcepit	præcedit
	præcessit
	præuenit
limite	littore
16 Taulantius	Taumanticus
17 Ephyreaque	Epimeaque
24 scopulisque vomentibus	scopulisq. mouentibus
	scopulis remouentibus
27 rapido	rapido
29 Hinc	Huc
34 saxa	signa
35 direptaque	directaque
39 turritaque summis	turrita supremis
40 recessu	recursu
42 vastaque	vastasque
45 illic	illinc
47 intermanet	interiacet
	intermeat
	interminet
49 Deis:	Diis:
51 En	Et
	At
54 clausit	claudit
tanti	quanti
55 adiungere Seston	aut iungere Sexton
57 Ephyren	Epirenem
58 flexus	flexum
65 mediæ	mediis
66 rapidum	rabidum
69 vasto sepeas	septas vasto
72 & ef.	vt ef.
73 Ac	Et
vendicat	vendicet
78 iniussaque	immissaque
	inuisaque
80 duces	ducis
abstrahit	abstulit
81 pabula	gramina
82 obtriuit	attriuit

	subtriuit
84 defessus	defensus
87 abrumpit	abrupit
	obrumpit
88 tum	dum
digerit	dirigit
89 fluidæ	fluide
90 Nesis	Nessus
91 nebulosis	à nebulosis
95 atra	arcta
100 cadentum	peremtum
101 Aucta	Acta
iacent	manent
102 nam	dum
vltra	extra
109 surgentibus	turgentibus
112 morsu	foliis
114 queunt	queant
115 demittere	dimittere
116 antehac	ante hac
	ante hoc
118 ruptis e. claustris	raptis è castris
123 impulso/vallo,	impulsi / valli,
	impulsu / valli,
126 Minuti	Numici
	Minici
	Minuci
	Mimiei
	Mimiti
	Munici
127 tegunt.	cadunt.
129 è camp.	in camp.
134 nimbusq. ferens	& nimbus agens
135 Tum	Tunc
immissæ	emissæ
136 Tum	Tunc
137 gemit	vomit
139 iura	rura
petebant.	patebant.
145 ibi	vbi
147 ad omne	in omne
152 O famuli, &c.	*Hic versus in quibusdam MSS. desideratur.*
153 vos	non
154 Non pudet, &	Vos pudet, &
	Non pudet, è
	Nō pudet, haud
155 iuuenes,	ô iuuenes,
160 confringite	constringite
161 incursu	impulsu
	retundite

	retundite	recondite
164	Vincimus	Vicimus
	vendicet	vindicet
166	succendunt	succedunt
168	deprensa	depressa,
172	totæque	tantæque
179	strident	stridunt
		stridentque
181	Admouere	Æquauere
184	Tunc	Tum
	compressus,	depressus,
		comprensus,
186	crasso	casso
189	premit	petit
200	Hunc	Aut
201	Summoueat	Promoueat
202	pectora	pectore
204	tot	in tot
208	Getulus densis	Sic Libycus densis
		Sic Libyæ fessis
212	facta	fixa
214	Gortynis	Cottinis
216	læuum	læui
217	rumpit,	rupit,
226	de sang.	è sang.
229	suppressum	suspensum
		supremum
	dolorem,	furorem,
230	ait,	iam
	ferrum:	bellum:
233	ponite	imponite
236	simulatis	simulantis
237	recto	rectum
	tenentem:	prementem:
		trementem:
244	putastis?	putatis?
245	vobis minor est,	minor est vobis,
246	effatus	est fatus
		affatur
248	hic	hoc
249	totæ fugerent	fugerent totæ
250	nam	non
251	dabat.	dedit.
252	defectum	defessum
256	nudum	nudo
261	non tu	nil tu
263	repulsus	reuulsus
264	Intra claustra	Inter castra
		Intra castra
265	Euris	Austris
270	laxat	lassat

273	totos	tutos
275	tum	tunc
282	ipsa	illa
286	tremente	fremente
287	Circeæ subducit	subducit Circeæ
291	emisit	immisit
	agmen,	arma,
292	obseptum	obsessum
294	Enceladum sp. Noto,	Encelado sp. Notum
	cum tota	sic tuta
		cum tuta
		cum mota
297	nube	nocte
299	mitti ciuilibus	dimitti ciuibus
301	tenuit	timuit
	ac	&
304	Cæsar	victor
305	pio.	suo.
309	Marmaricas	Marmoricas
		Marmaridas
	nudus pressisset	pressisset nudus
310	placasset	placaret
311	Catone.	Catonis.
313	Exire è mediis	Exire mediis
		Exire ex med.
		Exire & med.
314	aduerso	auerso
315	lacero	Latio
317	sui	suo
	diuertere	deuertere
	Magnum,	Magnum
318	Hortati pa.	Hortatu, pa.
		Hortantur, pa.
		Hortari, pa.
319	Ausoniam	Æmoniam
320	reddam patriæ,	patriæ reddam,
	videbit	iubebit
323	aciem	acies
328	Ah	Ha
		A
	nequid bello	bello ne quid
330	conuertit	conduxit
		contendit
331	Candauia	Gandauia
336	opponit	opposuit
337	rapidique	rapidique
337	aduersos	auersos
	Zephyros	Zephyrum
	Iapyga	Iapida
340	maturato	matutino

	præcidit	præcindit
		proſcidit
346	vndis	vnum
347	diſceſſit	diſcedit
352	Pteleosque, & Dorion	Teletisque, & Doridon
354	pharetris:	ſagittis:
359	rapuiſſet	rupiſſet
360	diſceſſit	diſcedit
365	Euenos	Pimetis
		Eimenos
		Euneus
		Euneos
367	Maliacas	Melliachas
		Malliachos
368	Amphryſos	Amphriſſus
370	ventos	vento
372	it	&
374	Aſopos	Eſopus
	Phœnixque	Penisque *Ald.*
	Melasque.	Melaxque.
376	Titareſus	Tythareſſus
381	patuerunt amnibus	patuere paludibus
382	Bœbicio	Bebricio
		Bebrycio
		Brebicio
		Bœbaico
383	preſſum	impreſſum
385	Et	Ac
386	ſemiferos	magniferos
387	Pelethroniis	Pelotroniis
	effudit	effundit
388	Monychè	ô Moniche
389	Oetæo	Ætnæo
		Eothoe
		Etheo
		Oetheo
390	Rhœce	Rhæte
	inuerteret	ſubuerteret
		euerteret,
393	Teque	Cumque
395	Martis.	belli.
398	Exiluit;	Exuerit;
	frœnosque	ferrumque
401	Terrenum	Tyrrhenum
402	Itonus	Ionos
		Ithonus
		Ionus
		Ionas
410	immiſit	admiſit
		dimiſit

	Aloeus,	Aleus,
		Alous,
412	incumbens	incurrens
415	horam	iram
416	palam. eſt. p.	palam. p.
424	venturisque	venturis
425	Deli,	Delii,
	Pythia	Phicia
		Cynthia
426	Nec	Non
42[illegible]	Ore	Ære
		Silua
431	Deteſtanda	Deteſtata
	Deis	Diis
432	Mouerat	Nouerat
436	licentia	ſcientia
440	ibi	vbi:
441	Deis	Diis
442	aduexerat	euexerat
447	vnquam	vſquam
448	Auocat	Aduocat:
449	Tunc	Tum
450	ſoluat	ſoluant
455	perficiunt,	proficiunt,
464	Axibus	Arcibus
465	nunc	tunc
467	iiſdem	hiſdem
470	rurſus	rurſum
471	turbante	ceſſante
	puppimque	puppemque
	ſummiſſo	ſummiſſo
478	Scythicæ,	Scythiæ,
480	Reppulit	Depulit
481	concuſſit	percuſſum
	axem	axes
482	vergens	vrgens
	niſi titubauit	niſi titubauit
		titubauit niſus
483	percuſſum	concuſſum
484	Proſpectumque	Perſpectumque
488	fouent	fouet
489	aruo	antro
492	labor	pauor
494	eſt,	[illegible]
499	illis	illic
[illegible]04	Insereretque	Inſereretque
505	tantos	magnos
	depreſſa	depreſſa
506	Donec, &c.	*Poſt hunc verſum in quib. ſequitur hic:* Addidit exceptaLunæ

		de nocte pruinas.
507	scelerum ritus	ritus scelerum
	hæc	&
	carmina	crimina
515	Non Sup. non vetat.	Nec Sup. nec vetant.
520	fulgura	fulmina
		flumina
524	litanteis	litantes
		latentes *Bersm.*
526	quæ	quoque
532	letum.	lectum.
533	ardentiaq́. ossa	ardentia ossa
534	illa	ipsa
541	Immersitque	Immergitque
543	laqueum,	laqueos,
	nocenteis.	nocentis
544	rupit:	rumpit:
548	tabi	tabis
550	quacunque	quodcunque
	nudum	nuda
558	sic ven.	si ven.
562	primæuo corp.	prim. è corp.
		prim. à corp.
		prim. ex corp.
565	fingens,	figens,
566	compressaque	compressasque
567	gutture	in gutture
568	infudit	infundit
573	suetique	assuetique
574	Effractos	Amfractos
	vagari	vagantes
		vagari
579	ne Mars	vt Mars
581	Pollutos	Polluto
582	Conspersos,	Compressos,
585	auertere	aduertere
		auellere
586	acquirere	admittere
587	quid	quod
589	prior	prius
591	deuertere	diuertere.
592	mihi noscere	cognoscere
596	percussa	perculsa,
	parata est	parata
599	exprime	eripe
601	Quos petat è nobis,	Quos spectat nobis,
		Quos p. à nob.
	tibi	mihi
602	dignum quod	dignũ est quod

604	vulgatæ	vulgato
607	Inuitos	Innatos
	conceditur	contenditur
610	abrumpimus	arumpimus
613	ictu	actu
615	sed si	at si
		& si
616	facilesque	faciles
617	Ad verum: tel.	Ac verum tel.
621	tepidique	trepidique
622	ne m.	nec m.
630	rigidi	gelidi
631	Inuenit & vocem defuncto	Inuenit defuncto vocem
632	pendent iam	pendentia
		pendent tunc
633	reuocasse	reuocare
636	Auerno	aceruo.
645	Phœbo nõ peruia t.	non peruia Phœbo t.
649	mæstũ mundi	mundi mæstum
650	metuunt:	metuant.
653	Aspiciat Stygias, an quod descenderit	Aspiciat, an quod Stygias descendit ad
655	operitur c. soluto,	aperitur c. remoto,
656	Et	Sed
	substringitur	distringitur
658	defixum	deflexum.
659	timores:	dolores:
667	tunc	tum
670	sinistro	sinistra
671	timori est,	timori,
672	diræ	duræ
673	cerui pasti medullæ:	pasti cerui medullæ:
674	puppim	puppem
675	echeneis	eschinus
		echinus.
679	Libyci	Libycæ
683	Et quibus os dirum.	Et quib. os durum
		Et dirum q. os
686	confundit	confudit
689	nocturna	nocitura
690	stridens	stridunt
691	cautibus	cantibus
699	Elysios,	Elysii,
700	nostræque	nostrique
	vltima	maxima
704	Tractura	Fracturæ

dedi,

709	dedi, & laui	dedi, laui
710	Si quis, qui vestris	Si quisquam nostris
717	noti modo	nostri modo
		modo nostri
718	merentur	geruntur
721	Exanimes	Exanimesque
723	& ruptas	irruptas.
724	Ah	Ha
	mortis munus	munus mortis
726	fatis	fati
727	immotum	innatum
729	rumpit.	rupit.
731	agitis	agitas
732	iam vos ego	ego vos iam
		at ego vos iam
733	Stygiasque	Stygiosque
734	custos,	cunctis
739	terrae / quae te	quae te / terrae
740	Ennaea	Ethnaea
743	ruptis	tutis.
		totis *Bers.*
746	concussa	excussa
	cernit	creuit
748	Indespecta	Inspectata
	vobis qui	qui vobis
752	gelido	tepido
753	subrepens	subrepsit
756	repulsum est,	repulsum,
757	Erectumque	Ereptumque
	simul	semel
	rictu	nictu *Bers.*
759	Iam	Sed
761	astricta	afflicta
767	cantata	cunctata
769	somnum	senium
771	tenet.	decet.
	discedit,	discedat,
772	duraeque	diraeque
778	Respexi,	Aspexi,
781	infernam	aeternam
	ruperunt	rapuerunt
	arma quietem.	secula pacem.
786	Lustrales	Instabiles
789	sobolem.	subolem.
	maior	& maior
779	Aeternis chalybum	Aeterni chalybis
		Aeternis chalybis
799	Poscit	Noscit
810	abluat	abluit
814	aruis;	armis;

815	Ille	Ipse
817	Libyamque	Libyen
818	Distribuit	Distribuet
819	nihil	nil
824	Tum	Tunc
825	venit	vadit
826	linquit	liquit
829	intra	inter

LIBRO VIII.

1	vocabat,	vacaret,
5	currumque	cursumque
7	Magno	Magni
9	visus.	est visus
13	fauentis,	fauentum,
14	aetate	aestate
16	quaecunque	quacunque
22	magni	Magni
	omina	omnia
28	somnos populi,	som. populis?
		populi somnos,
32	fructum	munus
42	ferent,	ferunt,
43	edere	odere
		egere
45	turba	turbae
47	pugnae. mis.	pugnae mis.
	maxima	vltima
50	admouet	admonet
		admoues
53	patiens soceri	soceri patiens
58	cum vobis	vobis cum
	vertere	perdere
59	Propositum,	Prop. est,
64	tremuit	timuit
68	te, Magne,	Fortuna
69	Fortuna	te, Magne,
73	Humani generis	Humano generi
73	lente,	lentum,
		tarde,
74	a trans.	te trans.
77	sua	tua
80	quocunque velint	quodcunque velim
82	quisquam	quisque
87	inquit, cunctis,	cunctis, inquit,
88	nil vl.	non vl.
91	tamen	quidem
93	subactum,	coactum,
94	violatae	Romanae
100	mortesque	mortemque

202	His	Iis
208	gladio	gladiis
209	malunt ;	malunt ?
214	Pugnatur.	Pugnetur.
220	inuis. hac clade	inuis. clade
		inuis. hac cæde
222	sors	fors
	feret	fert
229	ore	ore est
230	Mortis venturæ est, f.	Mortis venturæ, f.
		Et mors ventura est, f.
	fato.	letho.
237	finem,	fines,
	vllos	illos
239	nisi	ni
	cotibus	cautibus
241	Erigitur:	Exuitur:
243	aptat	arctat
		optat
245	rabidos	rapidos
247	Et rubuit	Erubuit
248	recoxit	retorsit;
249	ægida	ægide
250	Pallenæs	Pallanea
	fulmina	fulgura
252	Fortuna	natura
		ventura.
253	æther:	aër:
254	fulmina	fulgura
255	immensoque	immensasque
256	typhonas	Phitonas
		Siphonas
		Pythonas
257	ingesto	iniecto
	fulgure	fulmine
258	Excussit	Exclusit
259	ereptaque	erectaque
260	sulfure	fulgure
262	Vixque reuulsa &c.	*His versus cũ duobus sequentibus in quibusdã non reperiuntur.*
265	discussa	dispersa
272	nimióne	nimioque
274	mergi	mersus
276	Bœbeïda	Boëtida
278	galeisque	gladiisque
279	Defunctosq. patres, & cunctas san.	Defunctos volitare patres, & san.

180	volitare	vlulare
182	pectora	vulnera
183	tumultu	tumultus,
185	manebat	vocabat
186	trepidasse	trepidare
189	est sid.	in sid.
191	quid perdat, nescit in	nescit quid dat in
		q. perdat, ne
198	Aëra	Æthera
	obsistere	obsidere
199	Prospexitque lumen	Perspexitque numen
200	Solis	Solus
204	Spectari è co.	Spectari co.
207	nepotum	nepotes,
210	cum bella legentur,	dum bella guntur,
		dum b. gere
214	radiatus	radiantis
215	perfudit:	perfundit
216	Non tem.	Nec tem.
217	cornus	cornu
218	tum	tunc
	bello;	belli,
220	tradita	dedita
223	Libyco	Libyæ
226	sed pl.	& pl.
228	ferro.	regno.
229	illuc	Illic
232	Illic	Illuc
		Illinc
	cetras.	Celtas.
244	Casuram & fati sensit.	Casuram fati sensit
		Casuram & sensit
		Casuram fati sensit
		Casuram ser fati
248	sperare	superare
250	mundi,	regni,
252	fatum	fata
	accersite	arcessite
258	emerito	emeritos
	vos	nos
260	nocentem est.	nocentem.
261	flammisque	flammaque
262	gladiosq. euoluite culpa.	gladioque e culpas
		gladioque ex

	culpam.	gladiisque ex. culpas.
268	nihil	nil
279	delecta	dilecta
273	moto	toto
280	triumphi.	triumphum.
281	minimo	nimio
	quisquam	quisque
283	Hesperiis	his superis
286	quorum	quarum
289	fallar,	fallor,
294	natantes,	minanteis.
295	tela ruentes	bella furentes cæde furentes
300	populi	populus
	licebit.	libebit.
301	Quóne	Quóve
302	permittitis	promittitis
303	paratur.	parata est.
305	hoc positum	oppositum
309	Mors	Sors
310	victo r. hoste.	victum r. hoste.
313	in victos	inuictos & victos
315	credit	credunt
	vestra	nostra
317	Cùm tenuit,	Continuit,
318	Vos tamen hoc	Ast ego vos Vos autem hoc
	quisquam	quamuis
324	seu nullum	siue vllum seu nullo
	pignus,	pectus,
325	imputet	imperat
329	cuncta	plura
331	Sumta viris: celeres	Sumta Ceresque viris, Sumta viris: celeris Sumta, viri celeres Sumta virisque Ceres
	capiunt	rapiunt
333	nulla: permittunt	nulla, permittuntque
335	locasses,	locasset,
336	in pr.	ad pr.
340	timere	tenere
342	prouectus	præuectus peruectus
343	diem	dies

344	effundite	diffundite
345	ferri	belli
351	sancire	sentire
358	reducesque	reducésve
359	Deciosque	Deciósve
363	comprensum	compressum compressum est
	cæli	cycli
364	sumus,	simul
367	at pl.	& pl.
373	domini	dominium
374	populum	populus
379	Voluerer	Volueret
	nisi	ni
385	concurrunt	procurrunt concurrent
	motu	motu:
386	Irarum: metus hos regni, spes	Irarum metus hós, regni spes
390	Obruet,	Obruit,
393	tectæ	teste
394	Laurentinosq.	Laurentanosque
395	quod non	quo non
	nisi	ni
396	quæstusque	questus
	Senator.	Senatus.
397	carpsit	carpit
	rerum	regum
398	Putria destituit: cr.	Putrida destituit: cr. Putria: destituit cr.
400	nascimur	nascitur
401	Nec	Non
	nec	non
402	vincto	iuncto
406	tanto in tempore	tanto temp. tanto in corpore
407	posset	possit
414	tremores	timores
419	Ostendat	Ostendit
	quo	quæ
429	Daas	Dachas Dachos Dathas Dacas
431	semper sæuas	sæuas semper
434	Ac,	Ha
	negatur,	vagatur,
440	legum	longum
446	rapiantur	rapiuntur
448	fulmina, cædes	fulgura, clades

449	petet	petit
	petet	petit
450	minanteis ?	minanteis
451	Cassius	Casus ?
	feriet	feriat
452	Abstulit	Impulit
		Intulit
454	dabit	dedit
456	quantam	quantum
	terris / fas est.	fas est / terris.
461	diremti,	redemti,
462	Inde manum spectant, vultusque agnoscere quærunt, Quo sua pila cadant, aut qua sibi fata minentur,	*Hi duo versus varie leguntur. In quib.* Quo sua pila cadant, aut quæ sibi fata minetur, Inde manum spectant, tempus quo noscere possent. *In quib.* Quam s. p. c. aut quam s. f. minentur, *In quibusd.* Inde manus spectant, vultusque agnoscere quærunt Quo sua p. c. aut qua s. f. minentur, *In quib.* Inde manum sp. tempus quo noscere possunt, Quo s. p. c. aut quæ sibi fata minantur, *vel,* quæ sibi fata minentur, *Medium* Vnde manus pectant, vultusq. agnoscere possunt, Quo sua p. c. & qua s. f. minentur, *In quibusd.* Vnde manus spectent, vultusque agnoscere possent,

466	libuit	licuit
467	constrinxit:	constringit:
		contraxit:
	gelidusque	gelidus
468	Perculsaque	Percussa
		Commota
469	parata	paterna
471	sensum	sensus
	morti,	mortis,
		menti,
474	Cæsar tela	ductor bella
475	vlla	illa
476	conceptaque	concentaque
477	tendit,	condit,
478	irrumpit	irrupit
		& rumpit
482	gemitus	fremitus
483	Oetææque	Ossææque
	gemunt	fremunt
485	innumerum	in numerum
486	figere	affigere
487	omnia	omina
489	Sed	Et
490	odiis	studiis
491	ducit.	duxit.
493	Iunxerat	Duxerat
		Vinxerat
497	tenebat.	timebat.
498	catenas	catervas
499	tutoque	tutumque
500	arma	arva
503	Cæsare	sanguine
504	vergens,	vertens,
505	diduxit	deduxit
510	Illic / miscet	Illinc / miscent
512	saxa	tela
	solutæ	sagittæ
513	liquefactæ	liquescere
514	soluto	soluti
516	aër:	æther :
518	maculant chalybem	chalybem maculant
519	æther,	aër,
521	Tum	Tunc
524	Immittit	Emittit
		Emisit
		Immisit
	motis	motum
523	timendi	tenendi
532	secura est	secuta
535	potest.	valet.

537	fontes.	fortes.
538	offibus,	hoſtibus
540	Syrique.	Sereſque,
543	populus Romanus erit.	Romanus erit populus.
	ortus	orſus
546	perfuderat	profuderat
548	Non illic regum aux.	Illic non regum aux.
		Non heic aux. regum
549	rogatæ:	rogatæ:
554	bellis liceat	liceat bellis
555	Ah	Ha
		Ac
556	geſſiſti	geſſiſtis
		geſtiſti
557	furoris	furorum,
		malorum
		furorúue,
560	Inſpicit	Conſpicit
	manent,	manant, *hic autem verſus in quib. postponitur ſequenti*
562	preſſo	prenſo
565	bella	tela
568	veluti quatiens	quatiens veluti
570	ſtimulet	ſtimulat
	currus,	curſus,
571	ſcelerum, & cædes	ſcelerum, cædesque
		ſcelerum eſt, cædes
574	ſubicit	ſubigit
575	confundere	contundere
579	qui ſit,	quis ſit,
	legum:	regum:
584	legum:	regum:
585	contectus	contentus
588	ſpes ô	ô ſpes
589	tanti generis	generis tanti
592	iſtic	iſtinc
593	intentus	attentus
594	culmen,	columen,
	reguntur	premuntur
595	Egreſſus,	Ingreſſus;
598	commiſtà	non miſta *Sabel.*
599	eminuit	emicuit
602	Succubuit:	Succumbit:
604	ac ven.	& ven.
605	verſantem	voluentem

		ſoluentem
607	Succeſſor	Succenſor
613	te ſæuo	ſæuo te
614	grauis	duci
615	Cum moriar	Cum morior
		Dum moriar
616	preſſere	texere
		vertere
619	viſcera vulnus	vulnera ferrum
621	demiſſo	dimiſſam
	faucibus	in faucibus
622	ictu,	ictus,
623	cadunt:	cadant:
	qui pectora telis	quis pectora tela vel telo
		quis pectore tela *Mod*
624	Tranſmittant, aut	Tranſmittat, vel Tranſmutet, vel *Mod.*
	affixerit	defixerit
625	emiſſus	emiſſis
628	Abciſum	Abſciſſum
531	nulloſque	nullos
635	ſanguis ibi	ſanguis vbi
		ibi ſanguis
		ſanguis tibi
640	totum m. proſternimur æuū.	toto m.p.æuo.
		totum m. proſternitur. æuum.
641	Vincitur	Vincimus
	ſeruiet	ſeruiat
643	regnum	regno
	pauide	pauidi
	num	non
647	tranſiſſe	traxiſſe
648	tota vix	tanta vix
		vix tota
656	poſt ſe viuat	viuat poſt ſe
558	voluitque	vouitque
659	ait, S.	iam S.
664	Obruat?	Obruet?
		Obruit?
		Obruis?
666	fatus!	fatus:
671	Sed	At
	ſtrato miles	miles ſtrato
674	Nequicquam	Nequiquam
		Nec quicquam
675	quoque	modo
676	probatum	probatum eſt

		negatum
		negatum est
677	Tunc	Tum
680	non fl.	nec fl.
685	læto	lætos
690	Ac testare	Attestare
	perstet	præstet
		perstat
692	Phariòque à g.	Phariòque g.
		Pharioque in g.
		Phario quæ g.
693	maxima pugnæ.	magna ruinæ.
		maxima turbæ.
694	Pompeii	Pompeius
697	Ostendet	Ostendit
698	istud	illud
699	Prospectasse	Prospectare
		Perspectasse
704	sub Phario	& à Phario
	patiere	patiare
707	veta	vetes
708	adoret.	adiret.
715	læto:	lento:
	præmittunt	promittunt
716	se clad.	de clad
719	fata	bella
	redire	referre
720	aut vrb.	ac vrb.
721	præstate	præstare
722	cumulo	tumulo
726	vera Magne	Magne, vera
734	dum conf.	cum conf.
735	ac M.	aut M.
		haud M.
736	Hoc foret	Non foret
739	nec	neque
741	è gent.	ex gent.
742	præcedere	procedere
746	rapiantur	rapiuntur
		rapientur
	nec plura locutus	sic milite iusso
749	cæsos	cæcos
	duces	deos
751	volunt	ruunt
754	impleruni	impleuit
755	expulit	extulit
		expluit
		expuit
756	Quodque leg.	Quod leg.
757	putabunt,	putabant,
758	desponderit	disponderit

760	rapit. capit impia	petit. rapit omnia
		rapit: capit infima
761	somnos:	somnum:
	vacuumque	stratumque
764	somnique furentes:	somnoq. frementes: Canter.
765	pectore	pectora
768	putes	putem
		putat
		putant
769	infectumque	infestumque
770	superam	superum
771	meritis	miseris
774	figuras:	figuram:
775	cadauera	pericula
778	vidit	radit
780	fureret	fugeret
	aut cùm desisset	aut cũ descisset
		aut deseruisset
782	vltrix	victrix
784	Et qu.	Heu qu.
	pœnæ misero	misero pœnæ
785	infestaque	ingestaque
	Tartara	corpora
791	sidentes	fidentes
		depressos
	spectat	exspectat
792	numerat populos	populos numerat
793	iacentem	iacentes
795	Et lustrare oculis campos	Lustrare & campos oculis
		Sed lustrare camp.
801	hostes.	hostem.
805	generi	generis
808	videat	vt videat
810	An	Aut
	refert:	differt:
815	tuam	animam
	vocabit,	locabit,
816	eunt	erunt
		sunt
817	Non	Nec
	iacebis.	latebis.
818	Fortunæ	Fortuna
820	Tu	Tum
	gentes,	manes,
822	Has trahe	Has bibe
		Abstrahe

823	Pharsalica	Pharsalia
825	Non	Nec
828	vrsi	vrsæ
	obscæni	obscænæ
		obscæna
830	sentit.	sensit.
831	castra	bella
834	Istis	Itis
	nunquam	nusquam
	se tanto.	tanto se
837	arbor.	arbos.
840	lassis	laxis
844	Degustant	Degustantque
845	nimbique	nimbusque
847	Thessalica	Thessalia
		Thessaliæ
	quo tanto	quid tantum
851	surget	surgat
860	funem	puppem
861	arator	aratro,
864	permittere	committere
866	Ac	At
870	quid totum absoluitis	qui totum soluitis
871	vnda	ora
	Pachyni,	Pachinni,

LIBRO VIII.

5	Implicitasque	Implicitas
7	venit,	ferit,
		redit,
8	summo lapsus,	lapsus summo,
9	pretium	facinus
10	tantæ	tantum
11	quantum	quantam
14	castra	rura,
16	Occursu	Occursum
18	Auctor	Actor
19	cunctis	cunctisque
20	orbem	vrbes
21	longi pœnas	pœnas longi
24	sentit	sensit
27	Deiectum	Deuictum
	piget.	pudet.
30	Affuit,	Assuat,
	præuertit	præuertat
31	Dedecori est f.	Dedecori f,
32	parata?	suprema?
35	&.	ac
	fluctibus	flatibus
38	Cilicum dominus,	dominus Cilicum,
39	vector	rector
	corripuit	correxit
	alnum.	aluum.
41	iubes,	iubet,
	tum	tunc
		nunc
44	somnus:	somni:
46	currens	curris
47	fluctus,	fluctu,
	nutantia	mutantia
48	vides	videns
		videt
49	fato	facto
	audes.	audet.
53	luctus?	fletus?
54	times.	times?
55	Prosiluit,	Prosiliit,
57	Canitie,	Canitiem,
	vestes	crineis.
58	nox,	vox
59	animam	animum
61	decepta iacet.	depressa iacet.
		deiecta iacent.
63	propius famulæ	famulæ propius
64	fata	fatum
66	pectore	corpore
75	nec	neque
77	decertet,	discertet,
78	nunc	nam
81	adhuc	ab hac
86	correpta	correcta
90	duxit.	iunxit
103	atque	ac
107	flectuntur	plectuntur
108	confundit	confudit
109	Tunc	Tum
	pleno iam	iam pleno
114	renitens	renitent
116	tibi f. magis	magis f. tibi
120	noto	notum
	reparandū est l. fatum.	reparandum l. bellum.
121	templorum	celorum
124	Accipe &c.	*Hunc versum plerique libri non habent.*
131	non paruo	paruo non
133	vlla in littora puppim	vllo in littore puppim
		vllo in littore puppes:
136	Materiam.	Materiem.

140	Regésque	Regemque
141	præstas	præstes
	nam	nunc
143	meorum:	malorum!
148	solum:	locum!
	æthera	æthere
153	populus: quam-vix	vulgus: quam-uis:
155	Iam	Non
		Vix
	tanto	toto
	deuinxit	deuicit
159	ad ig.	in ig.
161	Pomp. in pect.	Pomp. pect.
164	iacentis.	iacentes.
		iacentem.
166	Proiecit	Deiecit
168	secandi	sequenti
171	ad hæc	ad hoc
177	Surget,	Surgit,
179	descendet	descendit
181	tendet	tendit
183	perge	pergo
184	tanget	tangit
	Syrtim.	Syrtes.
186	contra cui	cui contra
189	pelago cœloque	cœlo pelagoque
191	tunc	tum
192	at ille	& ille
194	puppim	puppem
195	Asiæ	Asine
		Sacine
		Syriæ
		Sasinæ
		Lasinæ
	asperat	asperet
197	aliterque	altumque
198	spectante	inspectante
199	non sic	nec sic
200	orbem,	axem,
202	Ostendit terras Titan	Ostendit Titan terras
203	Emathia	Hæmonia
204	primusque à l.	primus à l.
		primusque ab l.
205	procerum	comitum
		currit
212	Qua	Quo
214	securum à Cæs.	securum Cæs.
215	Nec.	Ne
217	mutare	motare
218	nobis	vobis

220	astricta	obstricta,
224	decurrete	discurrere
227	rapidus	trepidus
229	Iam	Nam
231	Solusque è	Solusq. ex
		Solus & è
232	nec	nunc
235	obstricta	astricta
240	raptos	ruptos
242	dominis	domini
244	scopulos,	populos,
246	Coo	Eoo
248	Tehmessidos	Themessidos
249	Compensat medio pelagi Pam.	Cópẽsat: medio pelago Pam.
251	Phaselis	Phasele
		Phalese
254	hinc	hic
255	Dipsanta	Dipsonta
		Dipsunta
		Dimpsanta
		Dipsana
256	hoc	hinc
		huc
259	Synedris	Sinedris
		Celendris
260	mittitque rates, Selinus,	mittit puppes, Silinis,
		Selinis,
		Salinis,
		Selirus,
		Silenis,
261	cœtu	cœtum
265	nouis	meis
266	aruis	armis
269	Libycæ ruinæ	Libyæ carinæ
270	plenis &	& plenis
271	pulsum leuiore	pressum liuore
274	tueri	iuuare
276	pendite regna	pandite signa
277	Libyen,	Libyam,
278	Quænam	Quem non
279	procères, ar.	vobis arc.
280	Expromam pondera	Exponam pondere
285	multusque in	multus in
290	ingenti	ingentem
291	seducunt	educunt
292	Et polus	Proh polus
293	nostro	nostrum

296	Nec.	Non
301	audentque	audent
	in	ad
302	pharetras.	sagittas.
304	saturantur	satiantur
306	sæuis	læuis
		ferri
309	tellure	ab tellure
315	nil	nihil
316	pie	pium
	reuoluens	resoluens
319	ortu!	orbe!
322	lætius	lectius
		leuius
324	geras,	geram,
	tantã c.gentem,	tantas c.gentes,
326	Concurrent	Concurrant
327	Crassum.	Crassos.
	sentit	sensit
332	secundum	secunda
333	Emathiam	Emathia
334	reliquit	relinquit
337	Aduersosque	Auersosque
338	focos,	deos,
339	causa	causæ
	obtenditur	ostenditur
	armis	armis?
342	auditum,	audito,
355	Perdit	Perdet
	nullos	nullosque
358	sequentem!	sequente?
361	aut	haud
362	genti est.	genti.
364	Martis	mortis
366	Labitur,	Ibitur,
368	Medica	Media
370	nulli superabilis hosti est.	nullo superabitur hoste
372	cóscendet mõtis iuga	conscendit iuga montis.
374	verticis	gurgitis
375	perfusus	profusus
376	Exiget	Exigit
378	Haud	Aut
	sequente	sequenti
382	vnquam	vsquam
384	Et, q.f.velint,	Vt q.f. valent,
385	virorum est,	virorum,
387	vacuæque, pharetræ.	vacuaque, pharetra.
390	venisse	misisse
391	toto	tanto

	vt	in
393	ac vilia	ciuilia
395	leuior,	melior,
	pœna est,	pœna,
		pœnæ est,
396	Nec	Non
397	num	non
	nobis	vobis
400	nefandi	nefandi.
401	nurus?	nurus
402	vllos	vllis
	horret	audet
404	lassat	laxat
	tota	vna
405	regum	fratrum
	matres.	matrum.
407	Oedipodionias	Oedipodionidas
		Oedipodionas
413	stimulata	stimulante
415	ceu	seu
	debita	dedita
420	quod	neque
421	quod vobis	si vobis
		si nobis
422	incurrere	concurrere
425	Susa	Susis
426	iacerent.	iaceret.
427	paci.	pacis
428	Thessalia	Thessaliæ
429	Vicit,	vincit
430	Cæsareis possim g. triumphis.	Cæsarei possunt g.triumphi.
431	Non	Num
	tibi, quã primũ	tibi, cum pr.
		primum tibi cũ.
	transibis Araxem,	transibis ad axem,
		transibit Araxẽ,
432	confixa	infixa
433	Ingeret.	Ingerat
	has vo.	ad vo.
434	nudæ	& nudæ
435	tum	tunc
437	duces,	ducis,
439	ista	istas
442	proiecta	protenta
443	aruaque	armaque
450	ne iura	nec iura
451	speraueris	superaueris
454	spes	sors
455	habet!	habes!
460	Hæc	Hic

462	transfuso	transverso
463	Casium	Casion
		gratum
465	tetigit,	tenuit,
468	vno	vna
471	carbasa	sidera
475	domus:	manus:
478	vana	vna
479	vixerat	vexerat
		duxerat
481	iactauit	iactauri
483	damnare	damnasse
485	laudata	laudanda
487	terra	terræ
489	pendere	prendere
491	inuisa	iniusta
493	dum fa.	cum fa.
494	volet	vult
498	neu te	neu nos
		nec te
500	piget,	pudet,
505	vmbris.	armis.
506	fugit ora	sed & arma
509	omnia	omina
		agmina
514	nostra	vestra
516	Pharsalica	Pharsalia
520	paraui	parati
		paratur
521	viscera	pectora
522	feruntur.	ferentur.
523	Téne	Túne
525	non cer.	num cer.
526	refugo f.m.Nilo?	refugi f. m. Nili?
532	quæ	quem
536	lætatur	lætatus
537	insueto,	insolito,
	iubere	licere
		libere
538	Permittunt	Permittant
	delectus	dilectus
539	excurrit	exultat
		occurrit
541	gladiisque carinam	cladisque carinam
		cladisq. ruinam
545	vllus ne in cl.	nullus ne in cl.
		vllus ne cl.
547	seruate	præstate
548	præstate	præbete
550	ruinam	ruina

551	haud	an
553	curru	vectus.
554	Inuectus,	In curru,
560	negarat	negante
561	Magnus, &	Magnus &
562	longa	longum
564	celsæ	celsa
567	vetet	vetat
	aduertere	appellere
		auertere
568	nisi	ni
575	cedit	cessit
		cecidit
	classemque	sociosque
579	metuit	timuit
	clades.	classes.
580	longeque	longoque
581	& in	sed in
582	sed	tum
	surda	dura
584	iterumne	iterumque
586	non	num
	puppim,	puppem,
587	latebrisque	latebrasque
588	à ter.	è ter.
590	Effudit,	Effundit,
591	Attonitoque	Attonitosque
592	classis	puppis
601	hæc	hoc
	vacasset,	vacaret,
602	tam	quod
	fugasset?	fugasset
604	ciuile	crudele
611	alnum	aluum
612	tum stringere	tunc stringere
		constringere
615	præbere	præstare
617	Posset,	Possit,
618	At	Sed
619	Perfodit,	Effodit,
	consensit	consentit
620	Despexitque	Respexitque
628	Auctoremque	Auctoremne
	quacunque	quocunque
629	manum	manus
630	nullique	nullaque
631	Deo,	Deo est.
	vita:	vitæ:
635	amant.	ament.
637	sæuum	sæuam
638	nefas,	necem,
640	auia	obuia

642 al

		inuia
642	alii	tanti
	quisquis	quidquid
644	prospiciens,	proficiens,
649	nullis	nullisque
	absterrita	exterrita
650	quod reg.	quem reg.
653	Vita digna fui?	Digna fui vita?
	munere	vulnere
655	aptare	aptare
		artare
660	sui.	sui?
	accersere	arcessere
663	sonent,	sonant,
		fouent *Sabel.*
	ferro,	ferrum, *Sabel.*
665	nihil	nil
667	ipso	illo
671	Colla quoque	Collaque in
673	non dum	nec dum
674	abscissa	abcisa
676	operæ / secūdæ,	operis / secundi,
677	Pompeii	Pompeio
678	ô sum.	proh sum.
679	verenda	verenda est
681	compressa	comprensa
682	Viuunt	viuit
686	Fortuna t. Romana	Romana t. Fortuna
688	sceleri superesse fidem.	sceleris superesse fidem.
		superesse fidem sceleri.
689	raptoque	tactoque
690	Adsiccata	Exsiccata
693	sororis,	sorori,
694	seruetur	seruatur
695	extructo	obstructo
	monte	in monte
702	illum	illo
703	vno	imo
704	immunes,	immunem
706	Deorum,	malorum,
712	Pharias victor	victor Pharias
714	ne	non
715	Cordus.	Codrus.
716	Idalio	Icario
	Cinyrææ	Cynæreæ
		Cyrenææ
		Cyrinæi
		Cyneræi
		Cinerei

		Cyrenææ
		Cyreni
		Cirene
	Cypri	Ponti
717	Infaustus	Infausti
720	ad lit.	in lit.
724	nunc	nam
727	effudit	infudit
734	cantu tristi	tristi cantu
	ignem	ignes
735	ambiat	ambigat
737	effundat	effundit
741	à munere	à funere
		in funere
742	à lit.	ab lit.
745	membris	flammis
746	Subducens,	Subducit.
747	Pompeio	Pompeii
748	violat	violet
	hospita	vltima
752	fatur:	fatus:
753	Peruolat	Præuolat
		Euolat
754	dimouit	semouit
760	Ductor,	Victor,
		Auctor,
761	nullo	nudo
763	auerte	aduerte
764	fas	ius
772	busti;	busto;
773	reddere mortis	mortis reddere
777	Magnus distillat	distillat Magnus
779	promissa	præmissa
		permissa
781	Quam	Quid
	crimine pœnā,	funere culpam,
784	I modo	Sis modo
786	rapit,	capit,
788	restinguit,	restringit
		restringuit
		restinxit
789	tum	tunc
	retectos	reuulsos
790	arenam:	arenas:
792	Inscripsit	Inscribit
799	est tumuli	tumuli est
802	Magno lapis?	est Mag. lapis?
		Magni est lapis?
		Magni lapis?
803	Arua	Rura
804	erremus	hæremus

[illegible]	[illegible]	[illegible]
816	[illegible]	iam
	[illegible]	[illegible]
817	[illegible]que	[illegible]que
81[illegible]	C[illegible]	C[illegible]
	[illegible] maior	[illegible]
		maior [illegible]
827	[illegible]	[illegible]
828	[illegible]	F[illegible]
	[illegible]	ara
829	& [illegible]	& [illegible]
831	[illegible]	Impressum
833	[illegible],	facto est,
834	[illegible],	[illegible],
835	[illegible]	receptimus
836	perisset	pia[illegible]
838	excipe	accipe
840	Inausa	Inausa *Sabel.*
842	Qui facis	Qui facis
	vitam?	vmbram?
844	reuulsos	reuulsos
846	cum poscere	compescere
847	Austris,	astris,
849	nimiis,	nimbis,
851	exustam	exaustam
852	imbrifera	vmbrifera
857	Aduertet?	Auertet?
		Auertat?
	iubebit,	iuuabit,
		libebit,
		licebit,
860	est pro numine	et pro nomine
861	Fortuna iacens.	Fortuna, iacens.
	augustius	angustius
862	ab æq.	in æq.
863	negarunt,	negarant,
		negarent,
864	fusco veneratur	fusco veneretur
		Tusco venerantur
	fulmen.	nomen.
		numen.
865	mansura	mensura
	sepulcri	sepulcris
		futuris
868	mortisque	mortique

LIBRO IX.

5	axibus	apsibus *Sabel.*
6	Quodque patet	Quoque iacet
8	vitæ	vita
9	æternos	internos *Sabel.*
11	vero	[illegible]
12	[illegible],	[illegible],
15	E[illegible]	E[illegible]
20	mundi domi- num fecerat	dominum mundi fecerat
		dominum fe. mundi
21	esse	esse
25	Excepit, pop.	Excipit, & pop.
27	Nec	Non
28	Nec	Nil
29	ipse	Ille
	sua	sui
34	fugientia	fulgentia
35	victas	iunctas
36	Maiam,	Maiamque, *[illegible]*
39	præcludere	percludere
40	rapinas	ruinas
42	neque enim	nec enim
43	Ausonio	Ausoniæ
44	Testatur	Testaris
	Libye	Libyæ
	magistro.	marito.
45	Cum	Tum
47	præceps	precibus
49	illæ	illi
52	repulsus	recisus
		reuulsus
54	iusti	vsti
56	gelidos	gelidosque
57	laceros	lacerosque
59	cunctis	variis
	infundere	effundere
60	tepida	trepida
64	Obtulit	Abstulit
67	nunquam	nusquam
69	aut vlla	anne vlla
70	toto pectore	toto in pectore
		tanto pect.
71	non imis	quia nominis
73	Nunc tamen hic	Num tamē hinc
		Hunc tamē hinc
		Non tamē hinc
75	resedit,	recedit,
79	terens	temens
83	Pelusia	Pelusinaque *His autem versus in quib. præponitur 78 in al.*

85 nam-

		79 *in al.* 81.
85	namque hæc	nam hæc
	reliquit	relinquit
87	fatalis	fatali
90	Cæsaribus	Cæsareis
96	animos.	meos.
97	faciet	faciat
104	vulnera	funera
105	contusa	concussa
109	obducit.	obduxit,
111	complexa	compressa
112	luctum.	luctus.
		fletum.
114	exurgens	insurgens
117	ratem	rates
118	moderatior	moderantior
121	Aspexit	Vt vidit
122	medias	& medias
130	rura	regna
131	Hospitii	Hospitiis
		Officiis
134	credens	credes
136	vulnera	funera
	nostri	patris
137	vrbes	vrbem
138	sublimia	deformia
141	Phariæne	Pharine
		Phariæque
142	Distulerint,	Distulerat,
144	crimina	carmina
147	Effudit,	Effundit,
		Diffudit,
148	è sic.	ex sic.
150	nunquam	nusquam
154	Mareotide	Meotide
155	euulsus	auulsus
157	sepulcra;	sepulcri:
158	Euoluam	Inuoluam
159	lino	Nilo
161	Deis	Diis
163	tenebis	tenebit
164	gen. pop.	pop. gen.
165	in vndas.	ad vndas.
169	nulli	nullo
176	gesserat	fecerat
185	buceta	buxeta
186	vmbram,	vmbras,
191	(inquit)	(dixit)
	multo	multum
192	non vlla	nulla
196	Quæque	Quodque
202	clarum,	carum,

206	Nunc &	Et nunc
208	victo,	leto,
210	potuisses	potuisset
213	Da	Pac
219	Cum	Tum
	Tarch. in motu	Tarchon motus
		Tarcho dimotus
222	pacate	placate
223	Vadis in	Tendis in
		Tendis ad
		Vadis ad
224	Iam pel.	In pel.
	tum	tunc
226	regentem	Catonem.
227	Pompeii	Pompeius
229	prætulit	protulit
232	erit finis,	finis erit,
	nec	non
241	honor:	honos:
	quem clades	clades quem
243	te, fata	tua fata
	neque	nec
245	sparsit	spargit
249	Quo	Quod
252	Insiluit	Insilit
253	Actum &c.	*Hic versus cum sequenti in quibusd. non leguntur.*
259	Quod	Quid
	moriensque	morerisque
	quod	quid
261	vacante,	vaganti,
		vagante,
		vacantem,
262	rege	lege
263	vestro potuit	potuit vestro
		potuit nostro
266	è dom.	ex dom.
269	vlla	nulla
	putet	putat
276	libet?	iuuat?
277	Magni coniux,	coniux Magni,
279	feret	ferat
280	sciat	sciet
281	se mea	me sua
282	cæde	clade
283	Ignauum	Ignaui
285	effetas	effectas
288	tum si	at Phrygii
	increpat	vt crepat
		increpet

290 Flo.

805	nullas Nili	Nili nullas
806	tam	iam
	ſacro	claro
807	monimentaque	momentaque
815	Contentum	Contemtum
	patriæ multos	& multos patriæ
		multos patriæ
817	vllis	illis
818	Faſtorum	Fatorum
	alta	arta
819	& exſtructos	& ſtructos
821	Depreſſum	Impreſſum
823	fato,	fato eſt,
828	retentus,	retento,
831	accepimus	recepimus
836	petiſti:	piaſti:
838	excipe	accipe
840	Inuiſa	Inuerſa *Sabel.*
841	Quis ſacris	Qui ſacris
	vrnam?	vmbram?
844	reuulſos	remiſſos
846	cum poſcere	compeſcere
847	Auſtris,	aſtris,
844	nimiis,	nimbis,
851	exuſtam	exauſtam
852	imbrifera	vmbrifera
857	Aduertet?	Auertet?
		Auertat?
	iubebit,	iuuabit,
		libebit,
		licebit,
860	eſt pro numine	es pro nomine
861	Fortuna iacens.	Fortuna, iacens.
	auguſtius	anguſtius
862	ab æq.	in æq.
863	negarunt,	negarant,
		negarent,
864	fuſco veneratur	fuſco veneretur
		Tuſco venerantur
	fulmen.	nomen.
		numen.
865	manſura	menſura
	ſepulcri,	ſepulcris
		futuris
868	mortisque	mortique

LIBRO IX.

5	axibus	apſibus *Sabel.*
6	Quodque patet	Quoque iacet
8	vitæ	vita
9	æternos	internos *Sabel.*
11	vero	puro
12	miratur,	miratus,
15	Emathiæ	Emathios
20	mundi dominum facerent	dominum mundi facerent
		dominum fac. mundi
21	iſſet	eſſet
25	Excepit, pop.	Excipit, & pop.
27	Nec	Non
28	Nec	Nil
29	Ipſe	Ille
	ſua:	ſui:
34	fugientia	fulgentia
35	victas	iunctas
36	Malean,	Maleamque, *hic autem verſu cum ſequenti non eſt in quib.*
39	præcludere	percludere
40	rapinas	ruinas
42	neque enim	nec enim
43	Auſonio	Auſoniæ
44	Teſtatur	Teſtaris
	Libye	Libyæ
	magiſtro.	marito.
45	Cum	Tum
47	præceps	precibus
49	illæ	illi
52	repulſus	recisus
		reuulſus
54	iuſti	vſti
56	gelidos	gelidosque
57	laceros	lacerosque
59	cunctis	variis
	infundere	effundere
60	tepida	trepida
64	Obtulit	Abſtulit
67	nunquam	nuſquam
69	aut vlla	anne vlla
70	toto pectore	toto in pectore
		tanto pect.
71	non imis	quia nominis
73	Nunc tamen hic	Num tamẽ hinc
		Hunc tamẽ hinc
		Non tamẽ hinc
75	reſedit,	recedit,
79	terens	temens
83	Peluſia	Peluſinaque *His autem verſus in quib. præponitur 78 in al.*

85 nam-

		79 in al. 81.
85	namque hæc	nam hæc
	reliquit	relinquit
87	fatalis	fatali
90	Cæsaribus	Cæsareis
96	animos.	meos.
97	faciet	faciat
104	vulnera	funera
105	contusa	concussa
109	obducit	obduxit
111	complexa	compressa
112	luctum.	luctus.
		fletum.
114	exurgens	insurgens
117	ratem	rates
118	moderatior	moderantior
121	Aspexit	Vt vidit
122	medias	& medias
130	rura	regna
131	Hospitii	Hospitiis
		Officiis
134	credens	credes
136	vulnera	funera
	nostri	patris
137	vrbes	vrbem
138	sublimia	deformia
141	Phariæne	Pharisne
		Phariæque
142	Distulerint,	Distulerat,
144	crimina	carmina
147	Effudit,	Effundit,
		Diffudit,
148	è sic.	ex sic.
150	nunquam	nusquam
154	Mareotide	Meotide
155	euulsus	auulsus
157	sepulcra;	sepulcri:
158	Euoluam	Inuoluam
159	lino	Nilo
161	Deis	Diis
163	tenebis	tenebit
164	gen. pop.	pop. gen.
165	in vndas.	ad vndas.
169	nulli	nullo
176	gesserat	fecerat
185	buccea	buxeta
186	vmbram,	vmbras,
191	(inquit)	(dixit)
	multo	multum
192	non vlla	nulla
196	Quæque	Quodque
202	clarum,	carum,

206	Nunc &	Et nunc
208	victo,	leto,
210	potuisses	potuisset
213	Da	Pac
219	Cum	Tum
	Tarch. in motu	Tarchon motus
		Tarchodimotus
222	pacate	placate
223	Vadis in	Tendis in
		Tendis ad
		Vadis ad
224	Iam pel.	In pel.
	tum	tunc
226	regentem	Catonem.
227	Pompeii	Pompeius
229	prætulit	protulit
232	erit finis,	finis erit,
	nec	non
241	honor:	honos:
	quem clades	clades quem
243	te, fata	tua fata
	neque	nec
245	sparsit	spargit
249	Quo	Quod
252	Insiluit	Insilit
253	Actum &c.	*Hic versus cum sequenti in quibusd. non leguntur.*
259	Quod	Quid
	moriensque	morerisque
	quod	quid
261	vacante,	vaganti,
		vagante,
		vacantem,
262	rege	lege
263	vestro potuit	potuit vestro
		potuit nostro
266	è dom.	ex dom.
269	vlla	nulla
	putet	putat
276	libet?	iuuat?
277	Magni coniux,	coniux Magni,
279	feret	ferat
280	sciat	sciet
281	se mea	me sua
282	cæde	clade
283	Ignauum	Ignaui
285	effetas	effectas
288	tum si	at Phrygii
	increpat	vt crepat
		increpet

290 Flo-

290	Florigeri	Floriferi
	sparsi	sacri
293	Inculcata	Incunctata
295	seriéque	seriemque
	laborum.	malorum.
296	lassatur	luxatur
299	Pœnaque	Pœna est
	de victis sola est,	deuictis sola est,
		deuictis solum
	Catoni.	Catonem.
300	Libyci	Libycis
301	sed iter	sed tunc
	negabat	vetabat
302	sperat	superat
303	primam	primum
304	pelagi terræque	terræ pelagique
311	plenior	planior
316	radios	radiis
319	propulit	protulit
323	illato	inlato
		inalto
324	Tum	Tunc
	quarum	quorum
	malo	velo
328	suffixit	suffigit
331	mari.	mari est.
332	cæsis	celsis
	prementem:	frementem:
333	ventis liber	liber ventis
337	vna	ima
338	impactum breuibus	impactis breuibus
		impactum breuius
		impactum est breuius
	sæuit	sæpe
340	vincit	vicit
341	aruis	vndis
342	iam	nam
345	secuta est,	secuta,
348	pontus	portus
349	murmura	litora
350	patrio quæ	patrio quod
		patrioque è
356	venis:	ripis:
358	spoliatis	spoliatus
359	famam qui	qui famam
361	graues	grauis
	fuluo	flauo
	germine	gramine
367	Rettulit	Detulit
	tyranno.	Eristheo.
370	Sed	Sub
371	Catonis	Catoni
373	terra	terram
375	imber	imbris
	ignes:	æstus:
377	temperet	temperat
379	castra	signa
	secutis	secuti
386	Libyen veniat,	Libyam veni
		veniant Liby
387	positum	oppositum
389	perducere	producere
390	Hi	Ii
	sint	sunt
391	quæ	qui
392	putant	putent
395	primusque	primósque
405	potest	potes
	turbam	turba
		turma
	malorum,	laborum,
406	deceat	doceat
	calentes	pauentes
408	Irreducemque	In reducem
409	sacrum paruo	paruo sacrum
411	rerum Libye	Libye rerum
412	at si	aut si
413	Pars	Par
	nec	neque
414	primis	quamuis
	à Gad.	ab Gad.
415	flexu	flexo
416	Oceano	Oceani
417	abit	adit
		abis
419	discedit	distendit
420	Libycæ	Libyæ
		Libyes
423	rura	iura
426	Et	Sed
		Sic
	Maurusia	Maurisia
428	citri	cedri
	vmbra.	vmbris.
432	proiecta	porrecta
445	illic	illi
446	tellure	sentire
447	nam lit.	nam in lit.
448	excipit	accipit
449	nocet.	nocens.

ori

	ostum	illum
450	Libye,	Libyæ,
	scopulisque	scopulusque
	repulsum	reuulsum
451	è turb.	se turb.
455	At non imbriferam	Et non vmbriferam
	cum torto	contorto
456	In flexum	Inflexus
	plurima	maxima vltima
458	errantia	certantia
463	violentior	violentius
469	quia	quod
471	quia	quod
474	externa	extrema
475	delapsaque	dilapsaque
477	demissa	dimissa
482	metuensque	timuitque
	rapi, constrinxit	mori, cōstringit rapi, perstringit
484	nixu	nisu
491	Effuditque	Effunditque
	miranda	miseranda
495	nouere	mouere
	vias	viam
	tota.	nota
499	Incensusq. dies,	Exarsitque dies, *ac deinceps addunt sequentia*: iam mundi spissior ignis, Iam plaga, quam nullā Superi mortalibus vltra A medio fecere die, calcatur, & humor in Notō omnis abit, manāt &c.
501	quam vix è pul.	qua visa pul. quam vix in pul.
502	Corripiens, patulum galeæ confudit	Sustulit, & galeæ cōuexum infudit Sust. & gal. conuersum infudit
504	tenens	ferens

505	me ne,	ne me,
506	putasti?	putastis?
508	pœna tu	tu pœna es pœna es tu
	ista,	ista es,
513	aut	vt
	vibrans,	librans, vibrat,
516	donaria	altaria
519	est, nul.	& nul.
520	morumque	moremque
524	tepida Berenicida	trepida proremptida tepida Ptolemaida Bers.
525	extulit	abstulit attulit
526	putria	putrida
528	Sic	Hic Hoc
530	compellitur	complectitur
531	hūc esse locum,	hoc esse solum,
536	Carcinos	Carcinus
537	nec	non
539	in Arcton.	ad Arctos.
540	Te	Et
541	semper	summo
542	maris,	mari, tibi,
544	miserat Eos,	misit Eous,
549	hortator	hortatu orator
556	directa	discreta
562	duræ	& duræ
	saltem	semper
564	quem	quas
565	è pect.	de pect.
568	sed longam differat	sed longa? an differat nec longa? an diff. sed longa an auferat seu longa? an diff.
569	bono?	bonis?
571	& nunquam	vt nunquam & nusquam
572	inseret	inferet
574	facimus non nec	agimus nisi non
576	nec legit	ne elegit

578 Est

578	Est ne	Estque
	nisi	vbi
580	quocunque	quodcunque
583	pauido	timido
	cadendum	cauendum
584	profatur:	profatus:
587	gerens,	gerit,
		regit,
		tenens,
590	Carpentóve	Carpentóque
592	larices	lariceis
594	&	sed
595	vllo	illo
597	Libyæq.	Libyesq.
604	Tunc	Hunc
		Nunc *Mod.*
	Deum.	Deum es.
605	nullam Superi	Superi nullam
613	Ne	Non
614	admisto	emisso
		admixto
615	sat. dente	sat. in dente
617	Libyæ	Libyes
618	vndam.	vndas.
619	exundet	exudet
623	causa.	fama.
625	calentem,	cadentem,
632	Femineæ qui soluti,	Femineo cui solutæ,
634	subrectæ	surrectæ
636	cunctis impune Medusa:	cunctisque impune resoluit,
637	Quod	Queis
638	recto se lum. vidit,	se recto lum. vidit,
		vidit se lum. recto,
639	dubitantia	morientia
646	Cetosque	Cetoque
		cetósque
		Cetusque
647	cœlo pelagoque	pelago cœloque
648	obducere	abducere
652	visus patiens	visum est patiẽs
654	Illa	Ipsa
656	Phlegræo	Phlegræos
657	Erexit	Verterat in
658	è med.	in med.
664	fuso	cæso
668	Gorgonis	Gorgones
	auerso	aduerso
	volatu:	meatu:
673	Defenduntque	Defenditque
	protenti	protentis
675	trepidum Pallas	Pallas trepidum
		Pallas. trepidum
	tremente	trementem
677	Lata	Iacta
678	lunati	hamati
679	spirasse	spirare
682	aduersi	auersi
684	sic rapta	rapta sic
	fugit.	subit.
685	pensabat	prensabat
686	Æthera	Aëra
	scinderet	ascenderet
		finderet
689	respiceret?	conspiceret?
694	vagi	fuit
695	effugit	efficit
	vmbram.	vmbra.
696	nulli	nullo
701	leuauit.	notauit.
702	crassi g. veneni	crasso g. veneno
704	Ipsa	Illa
706	pudor?	modus?
707	mercem.	merces.
708	At non	Et non
709	Squamiferos	Squamigeros
711	tractique	tectique
713	pingitur	tinguitur
		ringitur
716	Ammodytes	Hammodites
717	Scytale	phitalis
719	surgens	vergens
	Amphisbæna:	Amphisibæna:
		Amphisiena?
721	Pareas:	Phareas:
		Parias:
		Pharias:
729	Pestiferos	Letiferos
733	Nec vobis &c.	*Hi versus in quib. non extat.*
736	videns	videt
739	sensus dentis	dentis sensus
743	Ebibit	Et bibit
	circum	circa
744	torrere	torquere
747	non mœsti	mœsti non
748	quin	ne
749	totisque	totísque
757	non &	non sibi
759	tumentes	timentes
761	Cato: discere	Cato; dicere

764 fixo

	discedere
ixo	flexo
renis.	arenæ.
upta	rapta
udum est	nudum
	est nudum
orpore vulnus.	vulnere pectus.
iquitur,	Linquitur,
listillant	destillant
Dissiluit	Dissoluit
oto de	de toto
extura	iunctura
obstrusum	obstrusum
luunt.	fluit.
adet,	cadit,
ubit	subiit
Marsi	Marci
orridus	perfidus
ollente	pollente
	torrente
nersus:	morsus:
uctum.	actum.
xundat	exultat
antos	tanto
	tantum
Curnauere	Curauere
am non	nec iam
	non iam
otis se ef.	totis ef.
iis	iis
lolore	cruore
liro	duro
abinas	Sabæas
terilis se	steriles è
	sterili se
mmisit (Iaculũ vocat Africa) serpens:	emisit (Iac. v. A.) serp.
	immisit iaculũ, volat Africa s.
ransfactaque	traiectaque
	transfacti
empora	corpora
ibi	vbi
Murri	Muri
	Murris
	Mauri
	Maura
ela	membra
lemittit	dimisit
	dimittit
miserabile	mirabile

833	tutus	viuus
	putaret	putauit
834	vires	virus
835	recto	torto
837	Solpuga	Salpiga
		Scalpiga
		Salpyga
		Salpuga
		Solipugia
		Solipagna
		Salpiuga *Volater.*
840	Suspecta	Quis picta
843	Expositi	Exposita
		Expositis
847	Quis ve	Quisque
848	arma:	arua:
854	nil	nihil
855	Natura	Fortuna
	queror:	querar:
858	venenis.	veneno.
861	orbem	oram
867	ista	istinc
868	iacet	iacens
	quam	quæ
		&
870	hoc	hæc
	cœlum:	cœli:
		letum:
872	videntem.	calentem.
874	nunc	tunc
876	euoluimur orbe:	euoluimus orbem:
877	ipsa est	ipsa
878	fati	fatis
882	nuda	nudus
884	fatis:	miseris:
	vocatur	vocatus
888	al. in pectore	al. pectore
896	misti	mixtis
		mixti
899	terram	terras
900	externæ	extremæ
903	in ortus:	ad ortus:
908	donatis	donatus
909	contenta	contemta
913	Primum	Primo
	quas	quam
914	Expurgat	Expugnat
917	costos,	costus,
919	sonat	sonans
	thapsos,	thapsus,

805	nullas Nili	Nili nullas
806	tam	iam
	ſacro	claro
807	monimentaque	momentaque
815	Contentum	Contemtum
	patriæ multos	& multos patriæ
		multos patriæ
817	vllis	illis
818	Faſtorum	Fatorum
	alta	arta
819	& exſtructos	& ſtructos
821	Depreſſum	Impreſſum
823	fato,	fato eſt,
828	retentus,	retento,
831	accepimus	recepimus
836	petiſti:	piaſti:
838	excipe	accipe
840	Inuiſa	Inuerſa *Sabel.*
841	Quis ſacris	Qui ſacris
	vrnam?	vmbram?
844	reuulſos	remiſſos
846	cum poſcere	compeſcere
847	Auſtris,	aſtris,
844	nimiis,	nimbis,
851	exuſtam	exauſtam
852	imbrifera	vmbrifera
857	Aduertet?	Auertet?
		Auertat?
	iubebit,	iuuabit,
		libebit,
		licebit,
860	eſt pro numine	es pro nomine
861	Fortuna iacens.	Fortuna, iacens.
	auguſtius	anguſtius
862	ab æq.	in æq.
863	negarunt,	negarant,
		negarent,
864	fuſco venerātur	fuſco venerētur
		Tuſco veneran-tur
	fulmen.	nomen.
		numen.
865	manſura	menſura
	ſepulcri,	ſepulcris
		futuris
868	mortisque	mortique

LIBRO IX.

5	axibus	apſibus *Sabel.*
6	Quodque patet	Quoque iacet
8	vitæ	vita
9	æternos	internos *Sabel.*
11	vero	puro
12	miratur,	miratus,
15	Emathiæ	Emathios
20	mundi dominum facerent	dominum mūdi facerent
		dominum fac. mundi
21	iſſet	eſſet
25	Excepit, pop.	Excipit, & pop.
27	Nec	Non
28	Nec	Nil
29	Ipſe	Ille
	ſua:	ſui:
34	fugientia	fulgentia
35	victas	iunctas
36	Malean,	Maleamque, *his autem verſus cum ſequenti ni eſt in quib.*
39	præcludere	percludere.
40	rapinas	ruinas
42	neque enim	nec enim
43	Auſonio	Auſoniæ
44	Teſtatur	Teſtaris
	Libye	Libyæ
	magiſtro.	marito.
45	Cum	Tum
47	præceps	precibus
49	illæ	illi
52	repulſus	reciſus.
		reuulſus
54	iuſti	vſti
56	gelidos	gelidosque
57	laceros	lacerosque
59	cunctis	variis
	infundere	effundere
60	tepida	trepida
64	Obtulit	Abſtulit
67	nunquam	nuſquam
69	aut vlla	anne vlla
70	toto pectore	toto in pectore
		tanto pect.
71	non imis	quia nominis
73	Nunc tamen hic	Num tamē hinc
		Hunc tamē hinc
		Non tamē hinc
75	reſedit,	recedit,
79	terens	temens
83	Peluſia	Peluſinaque *His autem verſus in quib. præponitur 78 in al.*

85 nam-

	79 in al. 81.
namque hæc	nam hæc
eliquit	relinquit
atalis	fatali
Cæsaribus	Cæsareis
nimos.	meos.
aciet	faciat
ulnera	funera
ontusa	concussa
bducit	obduxit
omplexa	compressa
uctum.	luctus.
	fletum.
surgens	insurgens
atem	rates
noderatibr	moderantibr
spexit	Vt vidit
nedias	& medias
ra	regna
Iospitii	Hospitiis
	Officiis
redens	credes
ulnera	funera
ostri	patris
bes	vrbem
ublimia	deformia
Phariæne	Pharinè
	Phariæque
istulerint,	Distulerat,
imina	carmina
fudit,	Effundit,
	Diffudit,
sic.	ex sic.
unquam	nusquam
areotide	Meotide
ulsus	auulsus
pulcra;	sepulcri:
oluam	Inuoluam
no	Nilo
eis	Diis
nebis	tenebit
n. pop.	pop.gen.
vndas.	ad vndas.
lli	nullo
fferat	fecerat
iceta	buxeta
nbram,	vmbras,
nquit)	(dixit)
ulto	multum
on vlla	nulla
uæque	Quodque
arum,	carum,

206	Nunc &	Et nunc
208	victo,	leto,
210	potuisses	potuisset
213	Da	Pac
219	Cum	Tum
	Tarch. in motu	Tarchon motus
		Tarchodimotus
222	pacate	placate
223	Vadis in	Tendis in
		Tendis ad
		Vadis ad
224	Iam pel.	In pel.
	tum	tunc
226	regentem	Catonem.
227	Pompeii	Pompeius
229	prætulit	protulit
232	erit finis,	finis erit,
	nec	non
241	honor:	honos:
	quem clades	clades quem
243	te, fata	tua fata
	neque	nec
245	sparsit	spargit
249	Quo	Quod
252	Insiluit	Insilit
253	Actum &c.	*Hic versus cum sequenti in quibusd. non leguntur.*
259	Quod	Quid
	moriensque	morerisque
	quod	quid
261	vacante,	vaganti,
		vagante,
		vacantem,
262	rege	lege
263	vestro potuit	potuit vestro
		potuit nostro
266	è dom.	ex dom.
269	vlla	nulla
	putet	putat
276	libet?	iuuat?
277	Magni coniux,	coniux Magni,
279	feret	ferat
280	sciat	sciet
281	se mea	me sua
282	cæde	clade
283	Ignauum	Ignaui
285	effetas	effectas
288	tum si	at Phrygii
	increpat	vt crepat
		increpet

290	Florigeri	Floriferi
	sparsi	sacri
293	Inculcata	Incunctata
295	seriéque laborum.	seriemque malorum.
296	lassatur	luxatur
299	Pœnaque de victis sola est,	Pœna est deuictis sola est, deuictis solum
	Catoni.	Catonem.
300	Libyci	Libycis
301	sed iter	sed tunc
	negabat	vetabat
302	sperat	superat
303	primam	primum
304	pelagi terræque	terræ pelagique
311	plenior	planior
316	radios	radiis
319	propulit	protulit
323	illato	inlato inalto
324	Tum	Tunc
	quarum	quorum
	malo	velo
328	suffixit	suffigit
331	mari	mari est.
332	cæsis	celsis
	prementem:	frementem:
333	ventis liber	liber ventis
337	vna	ima
338	impactum breuibus	impactis breuibus impactum breuius impactum est breuius
	sæuit	sæpe
340	vincit	vicit
341	aruis	vndis
342	iam	nam
345	secuta est,	secuta,
348	pontus	portus
349	murmura	litora
350	patrio quæ	patrio quod patrioque è
356	venis:	ripis:
358	spoliatis	spoliatus
359	famam qui	qui famam
361	graues	grauis
	fuluo	flauo
	germine	gramine
367	Retulit	Detulit
	tyranno.	Eristheo.
370	Sed	Sub
371	Catonis	Catoni
373	terra	terram
375	imber	imbris
	ignes:	æstus:
377	temperet	temperat
379	castra	signa
	secutis	secuti
386	Libyen veniat,	Libyam veniat, veniant Libyen.
387	positum	oppositum
389	perducere	producere
390	Hi	Ii
	sint	sunt
391	quæ	qui
392	putant	putent
395	primusque	primosque
405	potest	potes
	turbam	turba turma
	malorum,	laborum,
406	deceat	doceat
	calentes	pauentes
408	Irreducemque	In reducemque
409	sacrum paruo	paruo sacrum
411	rerum Libye	Libye rerum
412	at si	aut si
413	Pars	Par
	nec	neque
414	primis	quamuis
	à Gad.	ab Gad.
415	flexu	flexo
416	Oceano	Oceani
417	abit	adit abis
419	discedit	distendit
420	Libycæ	Libyæ Libyes
423	rura	iura
426	Et	Sed Sic
	Maurusia	Maurisia
428	citri	cedri
	vmbra.	vmbris.
432	proiecta	porrecta
445	illic	illi
446	tellure	sentire
447	nam lit.	nam in lit.
448	excipit	accipit
449	nocet.	nocens.

omnium

ostum	illum
Libye,	Libyæ,
scopulisque	scopulusque
repulsum	reuulsum
è turb.	se turb.
At non imbriferam	Et non vmbriferam
cum torto	contorto
In flexum	Inflexus
plurima	maxima vltima
errantia	certantia
violentior	violentius
quia	quod
quia	quod
externa	extrema
delapsaque	dilapsaque
demissa	dimissa
metuensque	timuitque
rapi, constrinxit	mori, cõstringit rapi, perstringit
nixu	nisu
Effuditque	Effunditque
miranda	miseranda
nouere	mouere
vias	viam
tota	nota
Incensusq. dies,	Exarsitque dies, *ac deinceps addunt sequentia*: iam mundi spissior ignis, Iam plaga, quam nullã Superi mortalibus vltra A medio fecere die, calcatur, & humor in Notõ omnis abit, manãt &c.
quam vix è pul.	qua visa pul. quam vix in pul.
Corripiens, paruulum galeæ confudit	Sustulit, & galeæ cõuersum infudit Sust. & gal. conuersum infudit
tenens	ferens

505	me ne,	ne me,
506	putasti?	putastis?
508	pœna tu	tu pœna es pœna es tu
	ista,	ista es,
513	aut	vt
	vibrans,	librans, vibrat,
516	donaria	altaria
519	est, nul.	& nul.
520	morumque	moremque
524	tepida Berenicida	trepida proremptida tepida Ptolemaida Bers.
525	extulit	abstulit attulit
526	putria	putrida
528	Sic	Hic Hoc
530	compellitur	complectitur
531	hũc esse locum,	hoc esse solum,
536	Carcinos	Carcinus
537	nec	non
539	in Arcton.	ad Arctos.
540	Te	Et
541	semper	summo
542	maris,	mari, tibi,
544	miserat Eos,	misit Eous,
549	hortator	hortatu orator
556	directa	discreta
562	duræ	& duræ
	saltem	semper
564	quem	quas
565	è pect.	de pect.
568	sed longam differat	sed longa? an differat nec longa? an diff. sed longa an auferat seu longa? an diff.
569	bono?	bonis?
571	& nunquam	vt nunquam & nusquam
572	inseret	inferet
574	facimus non nec	agimus nisi non
576	nec legit	ne elegit

578 Est

578	Est ne	Estque
	nisi	vbi
580	quocunque	quodcunque
583	pauido	timido
	cadendum	cauendum
584	profatur:	profatus:
587	gerens,	gerit,
		regit,
		tenent,
590	Carpentóve,	Carpentóque
592	larices	laricis
594	&	sed
595	vllo	illo
597	Libyæq.	Libyesq.
604	Tunc	Hunc
		Nunc *Med.*
	Deum.	Deum es.
605	nullam Superi	Superi nullam
613	Ne	Non
614	adinisto	emisso
		admixto
615	fat. dente	fat. in dente
617	Libyæ	Libyes
618	vndam.	vndas.
619	exundet	exudet
623	causa.	fama.
625	calentem,	cadentem,
632	Femineæ qui soluti,	Femineo cui solutæ,
634	subrectæ	surrectæ
636	cunctis impune Medusa:	cunctisque impune resoluit,
637	Quod	Queis
638	recto se lum. vidit,	se recto lum. vidit,
		vidit se lum. recto,
639	dubitantia	morientia
646	Cetosque	Cetoque
		certósque
		Cetusque
647	cœlo pelagoque	pelago cœloque
648	obducere	abducere
652	visus patiens	visum est patiẽs
654	Illa	Ipsa
656	Phlegræo	Phlegræos
657	Erexit	Vetterat in
658	è med.	in med.
664	fuso	cæso
668	Gorgonis	Gorgones
	auerso	aduerso
	volatu:	meatu:

673	Defenduntque	Defenditque
	protenti	protentis
675	trepidum Pallas	Pallas trepidum
		Pallas. trepidum
	tremente	trementem
677	Lata	Iacta
678	lunati	hamati
679	spirasse	spirare
682	aduersi	auersi
684	sic rapta	rapta sic
	fugit.	subit.
685	pensabat	prensabat
686	Æthera	Aëra
	scinderet	ascenderet
		finderet
689	respiceret?	conspiceret?
694	vagi	fuit
695	effugit	efficit
	vmbram.	vmbra.
696	nulli	nullo
701	leuauit.	notauit.
702	crassi g. veneni	crasso g. veneno
704	Ipsa	Illa
706	pudor?	modus?
707	mercem.	merces.
708	At non	Et non
709	Squamiferos	Squamigeros
711	tractique	tectique
713	pingitur	tinguitur
		ringitur
716	Ammodytes	Hammodites
717	Scytale	phitalis
719	surgens	vergens
	Amphisbæna:	Amphisibænai
		Amphisiena?
721	Pareas:	Phareas:
		Parias:
		Pharias:
729	Pestiferos	Letiferos
733	Nec vobis &c.	*Hi versus in quib. non extat.*
736	videns	videt
739	sensus dentis	dentis sensus
743	Ebibit	Et bibit
	circum	circa
744	torrere	torquere
747	non mœsti	mœsti non
748	quin	ne
749	totisque	totísque
757	non &	non sibi
759	tumentes	timentes
761	Cato: discere	Cato; dicere

764 fixo

	discedere
fixo	flexo
arenis.	arenæ.
rupta	rapta
nudum est	nudum
	est nudum
corpore vulnus.	vulnere pectus.
Liquitur,	Linquitur,
distillant	destillant
Dissiluit	Dissoluit
toto de	de toto
textura \	iunctura
abstrusum	obstrusum
fluunt.	fluit.
cadet,	cadit,
subit	subiit
Marsi	Marci
torridus	perfidus
tollente	pollente
	torrente
mersus:	morsus:
auctum.	actum.
exundat	exultat
tantos	tanto
	tantum
Curmauere	Curauere
iam non	nec iam
	non iam
totis se ef.	totis ef.
his	iis
dolore	cruore
diro	duro
Sabinas	Sabæas
sterilis se	steriles è
	sterili se
immisit (Iaculũ vocat Africa) serpens:	emisit (Iac. v. A.) serp.
	immisit iaculũ, volat Africa s.
transfactaque	traiectaque
	transfacti
tempora	corpora
ibi	vbi
Murri	Muri
	Murris
	Mauri
	Maura
tela	membra
demittit	dimisit
	dimittit
miserabile	mirabile

	leti	fati
833	tutus	viuus
	putaret	putauit
834	vires	virus
835	recto	torto
837	Solpuga	Salpiga
		Scalpiga
		Salpyga
		Salpuga
		Solipugia
		Solipagna
		Salpiuga *Volater.*
840	Suspecta	Quis picta
843	Expositi	Exposita
		Expositis
847	Quis ve	Quisque
848	arma:	arua:
854	nil	nihil
855	Natura	Fortuna
	queror:	querar:
858	venenis.	veneno.
861	orbem	oram
867	ista	istinc
868	iacet	iacens
	quam	quæ
		&
870	hoc	hæc
	cœlum:	cœli:
		letum:
872	videntem.	calentem.
874	nunc	tunc
876	euoluimur orbe:	euoluimus orbem:
877	ipsa est	ipsa
878	fati	fatis
882	nuda	nudus
884	fatis:	miseris:
	vocatur	vocatus
888	al. in pectore	al. pectore
896	misti	mixtis
		mixti
899	terram	terras
900	externæ	extremæ
903	in ortus:	ad ortus:
908	donatis	donatus
909	contenta	contemta
913	Primum	Primo
	quas	quam
914	Expurgat	Expugnat
917	costos,	costus,
919	sonat	sonans
	chapsos,	chaplus,

		tapsos,
		taxos,
		taxus,
927	tum	tunc
928	nec dat	nec dant
		nedent
929	aut	haud
	minimum	nimium
931	fugit,	perit,
	audit	exit
		audet
933	Tunc	Tum
934	& siccat	exsiccat
935	Extractamque	Extinctamque
936	superauerit	superauerat
937	veneni.	venenum.
938	leuior tandem	melior tandem
		tandem leuior
942	illis	illic
		illi
943	terram	terras
	redire.	reuerti.
944	nemorum raræ	raræ nemorum
	tollere	attollere
945	culta	visa
948	quieta	quietam
950	clade	sede
		cæde
953	legens	premens
	in vnd.	ad vnd.
955	Eroas	heroas
956	pelago	pelagi
	abstulit	attulit
958	arcto	arctat
963	Rhœtion,	Rhœteum,
964	exustæ	exhaustæ
	memorabile	venerabile
967	Assaraci	Assarici
968	lassa	laxa
		lapsa
969	etiam	& iam
970	scopulos siluasque	siluas scopulosque
	latentes	patentes
971	iudex sederit antro:	vindex sedit in antro:
		iudex sedit in antro:
975	Xanthus	siccus
979	Herceas	Hectoreas
980	fato	leto
982	sacræ Cæsar	Cæsar sacræ
	ne	non
		nec
985	me teque	te meque
986	damnabitur	damnabimur
987	vetustas,	potestas,
988	congestu	congesti
989	turicremos	turiferos
993	Phrygius,	Phrygiis,
	virorum	tuorum
994	abstruso	obstruso
995	clarissimus	carissimus
996	vos priori	non priore
998	Restituam &c.	*Ante hunc versum in quib. lib. extat:* Cōstitui sparsas acies, re-plebo ruinas:
1003	Präeuehitur,	Prouehitur,
	relinquit.	reliquit.
1004	laxante	lassante
1007	ibi	vbi
1008	incerto turbatas	incertas turbato
1009	Accipit:	Perspicit;
	regnis	muris
1015	Et, quod	Et quid
1016	terræ pelagique	belli pelagique
	labores	laborem
1017	armis,	aruis,
1019	Magnus quærens	quærens Magnus
1021	tecum	totum
	percussum est sang.	est percussum sang.
		percussum sang.
1022	Accipe	Suscipe
	cruore:	labore:
1025	crede	redde
1026	voluere	valuere
1027	facili nobis quod	nobis facili quod
		facili quod nobis
1028	depulso	depulsoque
		pulsoque *Bers.*
1030	famam	famæ
1040	putans	potest
1041	quam la.	quid la.
1042	generi mauult	mauult generi
	reuulsum,	remissum,

1044 Cal-

1044	Calcarat	Calcauit
1047	Hunccine	Hunc ô
1052	Tangeris	Angeris
1053	alii	aliis
1058	bene	bone
1061	te non passa	non te passa
	perfide	perfida
1062	audes,	audet,
1063	Acquirisque	Adquiritque
	simulari	simulato
1064	funesta	funeste
1069	Non	Hæc
1073	fecimus armis	mouimus armis
1077	hoc	toto
1078	vlla	vna
	duorum est.	duorum.
1081	vos me	vos met
		posse
1082	paratum	paratum est
1083	hospitium	hospitium est
1085	metui	credi
	poterat,	poterant,
1089	condire	credire
1091	iusto	victo
	tura	membra
		busta
1093	vnam/vrnā.	vrnam / vnam.
1098	Deis	Diis
1100	Affectus abs te	Effectus à te
		Affectus à te
1105	fletus	in fletus
	comitem,	comitum,
	querenti	loquenti

LIBRO X.

2	calcauit Cæsar	Cæsar calcauit
8	Ne	Nec
	haberet.	habebit.
		amaret.
		habebat.
9	fertur securus	securus fertur
	in vrb.	ad vrb.
14	tum	tunc
	timorem,	pauores,
15	vetusti	venusti
21	iacet: terrarum	iacet terrarum,
22	totum	tantum
25	sibi / si	si / sibi
	vnquam	nunquam
28	fines,	vires,
34	quod.	per
35	pariter populos,	populos pariter,
38	obstitit	obfuit
46	Parthoque	Parthisque
48	nunc	non
	Arcton	Arcto
50	cedamus	cedemus
	in	ad
53	Iam Pelusiaco	Iamq. Pelusina
58	Intulit	Impulit
59	Latio	Latii
61	Iliacásque	Iliadumque
63	illa	ipsa
69	Ptolemaïda	Ptolemeïda
71	ignis	ignes
74	Thessalicæ	Thessaliæ
75	Admisit Venerem curis,	Ad Venerem misit curas,
76	partus?	natos?
81	non sibi	ne sibi
84	Quem	Quam
85	est ô	est mî ô
87	æternum	externum
	depulsa	expulsa
	paternis,	parentis,
88	Si	Ni
	restituat	restituit
89	Complector	Complectar
	tu gentibus	tangentibus
90	prima	sola
94	thalami	thalamos
	ipse	ille
95	Sit	Si
	amet:	amat:
96	nil	nihil
97	habere	inire
99	quantos ne	tantósne
		quantos ve
	tumores	timores
104	Nequicquam	Nec quicquam
106	iudice	Cæsare
107	parta	pacta
	empta est;	empta;
112	Extruat,	Extruet,
114	Nec	Non
118	vili	Nili
120	Et suffixa	Et suffecta
		Et suffulta
		At suffecta
121	crebro	crebra
123	micant, Tyrio	micant Tyrio,
	succo	fuco
		lentum *In quib. autem ante hunc*

452	promisit	permisit
454	Obruitur	Obstruitur
456	spatium non	non solum
458	ceu	vel
462	morti,	mortis, matri,
463	tela	arma
466	suo,	suum,
468	tentare	tentasse
471	neque	nec
473	Res minima	Æstimat Æstimet
	ponenda	hæc ponenda
479	Inque d.	Iamq. d.
482	Nec fl.	Non fl.
483	diuisa	diuersa
485	vicem	ducem
490	cõstantia mentis	fiducia menti
491	tinctas	tactas
492	immitti	immittit
	bella	vela
495	summique	summæque
496	prope	quoque
	æquore	æquora
497	Iamque	Hinc
498	Incubuit	Incumbit
	quæ	qua
499	longis	crebris
	ignem:	ignes:
500	Et clad.	Vt clad.
501	tecta	terga
502	ætherio	aërio
503	solò	toto
504	clausa paulum	paulum clausa
505	auxilium populos.	auxilio populum.
506	in somnos	in somnis
507	feliciter	felicibus
509	Tunc	Hinc Cum Nunc
513	excursus	& cursus incursus
514	Cæsaris a. aditus &	Cæsar & a. vt vidit Cæs.a. aditus ac
515	permisit . nec pœnas inde	non fatum meriti pœnasque non mortẽ meriti pœnasque nunc fatũ meriti pœnasque
516	non qua	qua non
517	rabido	auido
		rapuit
	ferarum:	leonis:
518	ceruix gladio	gladio ceruix
532	summo	nullo multo
534	Molis	Solus
	exiguæ	exiguo exilio
536	subiti	subito
537	prætexunt	protexunt
539	vix	non
540	nec	non
	aceruo	aceruis
543	Optaret ne respexit in agmine	Optaret ve respexerat agmine respexit sanguine
544	Epidamne	Epidaure Epidaune

	rupto	rapto
305	mitigat	vindicat
307	Inde pl.	In pl.
308	Præueheris,	Proueheris,
310	tibi	ſibi
312	populis	populos
313	Phil.r.	Phyſ.r.
314	Pontum,	Ponto,
316	tantas	totas
319	Ac	At
321	fremunt	tremunt
	ac multo	ac multo in
		à nullo
322	inuictis	inuitis
	caneſcit	albeſcit
323	Abàton	Abàtos
324	ſentit	ſenſit
	percuſſa	perculſa
326	Quod	Qui
328	neganti	negent:
	vt alta	& alta
		in alta
329	In con.	It con.
	ſtat molibus	iam molibus
		iam mollibus
		ſtat montibus
	receptis.	quietis.
330	apertáque	opertaque
	Memphis	Nymphis
331	vetat	timet
332	tuta	tanta
	ſecuri p. trahebant	ſecurus p. trahebat
334	tam ſacra:	ſacra iam
		ſacra tam
		ſacrata
335	A ſc.	Ah ſc.
	nihil	nil
337	Deæ	vmbræ
	furorem.	furores.
338	viles	Pharias
339	parat	paret
340	belli, & vin.	belli, vin.
347	ferire	feriret
349	perferre	præferre
352	retento,	retentum,
		retecto,
		relicto, *Berſ.*
355	prodità	perdita
357	dominæ thalamos?	thalamos dominæ?
	nubet	nupſit

		nubit
360	ſenem	ducem
368	vt fat.	& fat.
369	è nob.	ex nob.
	credet	credit
370	per, te, quod	per te, & quod
380	è pul.	à pul.
381	tegentem.	tegente.
383	opes	opus
	ac reg.	& reg.
384	ingentis fati	ingentes facti
387	hauſtus	ictus
388	præſtare	ſpectare
395	tu par.	iam par.
397	Superi	Superos
398	lentus	ſegnis
399	parêre	præbere
400	Vt mos	Et mox
	nec	non
402	rapit	parat
403	mentes	mentis
408	ibi fas	vbi fas
	vbi maxima	ibi maxima
		vbi proxima
409	Ære	Æra
417	placitum:	placitum eſt:
	generi ſoceriq́.	ſoceri generiq́.
418	bella	iura
419	Romanam	Romani
420	Et niſi	Et ni
422	diſtricta	deſtricta
		diſtincta.
426	confuſa	infuſa
	permiſſaque	permiſtaque
427	ferri.	belli.
428	contemta	contenta
429	famulis	populis
430	Illam.	Aptam
433	dilatus	prolatus
		deductus
435	calentem:	calente:
437	Nec	Non
	iuſtos	iunctos
439	Laturique	Iacturique
	at	ſed
440	Diffiſus	Diffuſis
446	rabidos	rapidos
447	Non	Nec
448	Mulciber	Mulcifer
449	qui nuper	nuper qui
451	ſperare vetante,	ſuperare vetantem.

452	promisit	permisit
454	Obruitur	Obstruitur
456	spatium non	non solum
458	ceu	vel
462	morti,	mortis, matri,
463	tela	arma
466	suo,	suum,
468	tentare	tentasse
471	neque	nec
473	Res minima	Æstimat Æstimet
	ponenda	hæc ponenda
479	Inque d.	Iamq. d.
482	Nec fl.	Non fl.
483	diuisa	diuersa
485	vicem	ducem
490	cóstantia mentis	fiducia menti
491	tinctas	tactas
492	immitti	immittit
	bella	vela
495	summique	summæque
496	prope	quoque
	æquore	æquora
497	Iamque	Hinc
498	Incubuit	Incumbit
	quæ	qua
499	longis	crebris
	ignem:	ignes:
500	Et clad.	Vt clad.
501	tecta	terga
502	ætherio	aërio
503	solò	toto
504	clausa paulum	paulum clausa
505	auxilium populos.	auxilio populum.
506	in somnos	in somnis

507	feliciter	felicibus
509	Tunc	Hinc Cum Nunc
513	excursus	& cursus incursus
514	Cæsaris a. aditus &	Cæsar & a. vt vidit Cæs.a. aditus ac
515	permisit. nec pœnas inde	non fatum meriti pœnasque non mortẽ meriti pœnasque nunc fatũ meriti pœnasque
516	non qua	qua non
517	rabido	auido rapuit
	ferarum:	leonis:
518	ceruix gladio	gladio ceruix
532	summo	nullo multo
534	Molis	Solus
	exiguæ	exiguo exilio
536	subiti	subito
537	prætexunt	protexunt
539	vix	non
540	nec	non
	aceruo	aceruis
543	Optaret ne respexit in agmine	Optaret ve respexerat agmine respexit sanguine
544	Epidamne	Epidaure Epidaune

INDEX IN LVCANVM.

Abatos insula Nili inaccessibilis ad primum catarrhacten 10,323
abcisum caput 7,628
abducere, id est, auertere 6,451
abducunt ossa cutem 4,268
abeo. extremo vrbis amatæ plenus abit visu 1,508 abire in medium 4,491 abit in vultus pestis 6,96 abire in feras discerptum. i. discerpi à feris 7,842 abit Orbis maior in Asiam 9,417 abeunt montes in nubes 2,626
abluere tabo 6,669
abnegare. i. denegare 3,263
abrotanus, herba nota, quâ serpentes fugantur 9,921
abruptum. i. separatum 9,308
abrupta viarum 10,317
abscondere nefas 2,735
abscondit fretum classes 3,47
absoluere. i. culpâ soluere, liberare 7,870 absoluere ciuile bellum. i. probare, non improbare 2,250
absterrere ardore. i. ab ardore 5,129
abstinere naues terrâ 9,1010
absum. abest menti fauor 4,399
Absyrtos, insula maris Adriatici sub Illyrico 3,190
Abydus opidum ad fauces Hellesponti in Asia 2,674. 6,55
accersere fata manu 4,484
accipere. acceptum prono milite bellum 1,392 accipere lætè 2,273 accipiunt bella nocentem 2,259 accipere in campum totas habenas 2,500 accipiam mortem intrepidus 5,658 accipere, contrarium iussioni 7,92 accipere pœnas 8,97 accipere exemplum. i. sequi, imitari 9,179
Achæmeniæ Susæ, quasi Persicæ, ab Achæmenide tribu è quâ reges Persarum, 2,49 Achæmenii campi, Persici, Persis 8,224
achates, gemma versicoloribus venulis distincta 10,115
Achelous Thessaliæ fluuius 6,363
Acheron fluuius Infernalis, eiusque portitor Charon 3,16
Achillas, præfectus militiæ Ægyptiæ, designatus occidendo Pompeio 8,538 eum occîdit, 618 caput eius ad Ptolemæum defert, 675 solicitatur à Pothino in cædem Cæsaris 10,350 copias côtra Cæsarem raptim ducit 398 & seqq. cædem Cæsaris differt in diem sequentem, & cur 425 missos ad se Cæsaris & Ptolemæi nomine legatos occîdit 471 ab Arsinoë interfici iussus 525
Achilles æquoreus, à matre Thetide deâ marinâ 6,350
Achoreus sacerdos Ægyptius, fautor Pompeii apud Ptolemæum 8,475 eum Cæsar percontatur de astrologiâ, antiquitatibus Ægypti, & præcipuè de ortu & cursu Nili 10,173 & seqq. ille de quæsitis ad longum respondet 194, & seqq.
acies cognatæ 1,4 ardentes, repercussione Solis 2,482 dubiæ 4,389 effusæ 4,743 impulsæ 5,757 rectâ fronte venientes 10,438
aciem inferre 3,498 proiicere in agros 4,745 effundere in hostem 6,292 campis tollere 6,633
aconitum, herba venenosa, quam Cerberi spumâ aspersam fabulantur 4,323
Actius Varus, vide Varus
actus. i. res gestæ 5,659. 8,807 in actus subrepsit 2,390

actus belli 9, 294
actu rapido 9, 31 violento 9, 472
actum nihil cùm quid agendum superest 2, 657
acus Niloris 10, 142
ad hoc æui 10, 195
adamas, lapis durissimus, ignis & ferri contemtor 6, 801
addere animis ignes 7, 559
adducere funem anchoræ 3, 700
adedere latus montis, de fluctibus 6, 267
ademtus rebus .i. mortuus 9, 205
adesse. i. auxilio venire 9, 911
adest in prælia totus Cæsar 5, 742
adferre nefas in castra. i. nefariũ venire in militiam 2, 98
adhæret gladius dextræ 4, 248
adire ex æquo aliquem. i. vt parem 8, 232
aditus patet ad verum 6, 616 aditum habere famæ 8, 74
adiuuit ferrum suo pondere, ex ictu in telum procumbens 3, 725
admittere gaudia 2, 373
admittere. i. immiscere 10, 75
admissum æquor, aut admissus fluuius 1, 421
admonitæ tument gustato sanguine fauces 4, 241
admouere horas morti 7, 50
admotum, i. instans, propinquum 4, 480
admotus Superis, de tauro mactando 7, 165
adorare. i. supplicem esse, se dedere: formula 6, 243
Adria opidum à quo Adria, Adriacæ vndæ, Adriacum mare. i. Mare Adriaticum, quod & Superum 2, 407, 615, 625. 4, 404. 5, 614
aduersis rebus non deserendus is cui adhæsimus prosperis 8, 534
aduersus ictus Solis 7, 214
aduertere terræ .i. appellere 8, 567
aduertere .i. ad se trahere, inuitare 8, 857
aduentu hospitis .i. nuncio de aduentu hospitis 8, 472
adytum, adyta, templorum, sepulcrorum, locorumque sacrorum recondita loca & secretiora 5, 85. 9, 153. 10, 23, 180 adyti penetrale 5, 146 adyris dignæ voces 9, 565
Æas Thessaliæ fluuius 6, 361
Ægæ opidũ maritimum Ciliciæ 3, 227
Ægæum mare, Ægææ vndæ; mare quod Asiam à Græciâ dirimit 1, 103. 5, 613 pro quocunque mari 7, 665
æger moræ 7, 240 omnibus venturis 6, 424
Ægis Palladia .i. scutum vel lorica Palladis in qua caput Medusæ 7, 569
Ægoceros .i. Capricornus, signum cæleste 9, 537. 10, 213
Ægyptus Africæ, seu, vt alii, Asiæ regio nota 2, 587. 7, 710. 8, 501, 546, 802. 9, 164. 10, 4, 59, 359, 474 eius situs, munimenta & commoda 8, 444 regio plana 8, 417 ob inundationẽ Nili nullis pluuiis indiget 8, 829 eius infima ad ostium Pelusiacum 8, 464
Ægyptia litora 9, 1005 rura 10, 312 vada 8, 540
Ægyptia fides 8, 624
Ægyptii Astrologiæ periti 1, 640 magiæ 6, 449 eorum dii etiam feræ & aues quædam 10, 159 imò & obscæna nonnulla 8, 478 eorum structuræ & luxus 10, 111 & seqq.
Æmus, mons Thraciæ sed Lucano ferè semper pro monte Thessaliæ 1, 680. 3, 197. 5, 3. 6, 576. 7, 174, 480. 10, 449 hinc Æmonia, Æmonia terra, tellus, pro Thessalia 3, 192. 6, 442. 7, 858 Æmonia silua 8, 2 Æmonius, pro Thessalico 6, 394. 7, 825 Æmonides, pro, magæ Thessalicæ; &, Æmoniæ artes: quia multæ in Thessaliâ magæ aut veneficæ 6, 480, 486 vide etiam Hæmus.
Æneas auctor gentis Iuliæ 9, 991.
Æolidæ Thessaliæ populi 6, 384
Æolius tridens 2, 457 Æolii saxi carcer .i. antrum regis ventorum Æoli 5, 609 Æolia rabies .i. venti vel flatus impetuosi 9, 454
æquantes mœnia turres, videlicet externæ ab obsiden-

obsidentibus exstructæ 5,456
æquare aliquem visu 1, 641
æquata membris vulnera 2,177
æquatum ad pondera 4, 58
æquo Marte 3, 585 ex æquo adire 8, 232
æquinoctialis circulus vel linea 5,24,25
æquinoctium autumnale 8, 467. 10, 218, 227
æquinoctium vernũ 4, 56
æquor notatum amore .i. Leandri & Herus, Hellespontus 4, 56
æquorei metus, à ventis 9,447
aër ater, spatium quod inter terram & ætherem 4,74. 9,5
aër imminens 7,516 iners sedens 6,649 motus cadauere 7, 830 piger,non motus,conclusus 6,107
aër,pro odore 10,167
aër violentior,ventus 5, 77
aër sagittæ stridens 9, 827
aër stridulus elisus lituis 7,475
aër, vltimâ productâ 1, 90
aëra pennis ducere 9, 730
æris conflandi inuentor Ithonus 6,405
æstas altior 6,335 æstas canduit 1,214
æstatem vmbrâ sibi mitigare .i. calores vmbrâ vitare 10,305
æstus maris, & eius causæ quæsitæ 1, 410 & seqq. sidere lunari increscit 6,479
æstus maris reiectus carminibus magicis 6, 480
æstus bimaris 8,566
æstus agens se decliuibus vndis .i. refluxus 4, 427
æstu commeans mare 5, 445
ætas edax 7,397 impensa labori 2, 509,568 firma 2, 631 puerilis innocua 8,450
ætas vincimur 7,641
æterni Martis, is qui induruit & assueuit bellis 8, 223
æther ad austrum deuexus respectu nostri aut Romæ 3, 250
æther constrictus 4,51
æther currens 7,424
æther imus 9, 8
æther perustus,Zona torrida 9, 433
Æthiopes & Æthiopia regio Africæ supra Ægyptum 8, 830. 9, 651. 10,293
Æthiopes capillos habent sursum inflexos & contortos 10, 131 cultores Iouis Ammonis 9, 517 nigri ob continuos calores 10, 221
Æthiopia sub nullo Signo Zodiaci posita, nisi quòd Taurus protenso pede eam spectet 3,253
Ætna Siciliæ mons perpetuo igne flagrans 1, 44. 5, 99. 6,295. 10,448 ignes non rectâ sursum, sed in latus versus Italiam eiaculata, in malũ omen 1,545
æuum. æui leges 2, 82 ad hoc æui 10,195 æuum annosum 9, 359 perpetuum 7, 131
æui breue dedecus 2, 117 æui longi fama 9,548 æui senium 4, 812
æuo languidus 1,504
æuum longius ingentes animos destruit 8,27
æuum totum mundi .i. æternitas, perpetuum 7, 640
æuum veniens in Orbem .i. futurum 7, 390
æuum agere 8, 243 dare .i. æternitatem 9, 980
aëtites lapis sonans, quia concauus & alium inclusum habere videtur in nido aquilæ reperitur 6,676
affectus ensesque suos sub iure Pothini habet 10, 95
affinis,confinis, 3,270
affixit Lycidam vncus 3,636
afflictæ res 4, 796
affundi,submitti supplicem 7,71
Afranius & Petreius pari iure duces Pompeiani in Hispaniâ 4, 4 eorum castra super montem vicinum Ilerdæ 4,17 eius se dedentis pro exercitu ad Cæsarem oratio 4, 338 & seqq. vide etiam Petreius.
Africa tertia pars Orbis: eius situs & descriptio 9, 411 & seqq. 9, 854, 874 vide etiam Libya
Africa plena incommodis & malis 9,405 sitiens, id est, sicca & calidissima 1,368 irrigatur & fecundatur

Boreâ nubes in meridiem cogente 3,67 elephantum ferax 6, 208 cur ferax animalium venenatorum 9, 619 & seqq. in eâ maximæ eclipses Lunæ 9, 693

Africa prouincia sub regimine Attii Vari 4, 666

Afri mapalia in quibus habitant circumferre soliti 4,684

Africanum bellum Cæsaris cum Scipione 7, 691

Agamemnon, fraterni vltor amoris 3,286 eius classis mille nauium 3, 287

Agaue Pentheum filium, aprum putans, dilacerauit: postea ad mentem rediens caput rogis imposuit, dolens quòd non plus posset filii sepelire 1, 574. 6,359. 7, 780

agere æuum 8,244. flagellis 6, 730 gemitus 7,482 intentum paci 3,53 Martem, bellum gerere 4,2 otia 2,295 agere se 7, 524 tempora 7, 441 terraq. marique 1,307

agere in flexum 9,456

agere diem, de sole aut natura 7,201

agere sinus, de aqua 5, 620

agit mecum rebus secundis fortuna 1,310

agit omnia præceps fatum 6,98

agit se flumen 4, 588

agi stimulis mortis 4, 517 studiis partis 4, 348

acta res Neroni .i. in cōmodum Neronis 1,45

actum nihil cùm quid agendum superest 2, 657

agger gemens ad ictus 6, 137

aggeris struendi ex terrâ virgultisque, & latera trabibus compingendi ratio 3,396

agger subitus 1, 517

agitare fata sua 8, 138

agitare mentes serie laborum, item actu belli 9,294, 295

agitare pharetras 3,185

agitat discordia manes 6,780

agitat mens 6,415

agitant grauiora metus 2,225

agmina longâ serie hærentia 1,492

agmina rapere 3, 299. 4,717

agmina seruilia 2, 93

agnoscere Superos .i. deorum fauorem 4,255

agri depasti igne refouentur 9,183

agri emeritis dati 1,344

agri pressi, vallis inter montes 6, 343

alæ, copiæ militares 1, 440

Alani Scytharum populi 8,223. 10,454

Alba Latii vrbs in monte Albano, ab Iulo siue Ascanio condita, vnde Iliaca dicta 1, 198. 5, 400. 9, 992 ad eam quotannis consules ibāt ad peragendas ferias Latinas, ex instituto Numæ 3,82

Albani lares 7, 394

Albis Germaniæ fluuius 2,52

Alcides, Hercules 1,577. 4, 611. 6, 391. 9, 366

alea fati 6,7

Alexander Magnus, felix prædo 10,21. in Babylone mortuus 10, 46 Alexandriæ sepultus 8, 694. 9, 154 10, 19 misit in Æthiopiam qui indagarent fontes Nili, frustra 10, 272 ad Gangem magno vinci se fassus ab Orbe est 3, 234 eius exemplum periculosum mundo: inuehitur porrò in eum Lucanus per digressionem 10, 25 & seqq.

Alexandriæ sepulcra regum erant magnarum molium 8, 695

Alexandrinæ Regiæ descriptio 10, 111 & seqq.

aliena toris tempora 2, 351

alii, & diuersi, opposita 6, 782, 783

alimentum. satis est fluuiusque Cereśque iis qui bella gerunt 4, 381

Allia fluuius non longè ab Vrbe, ad quem cæsi Romani à Gallis, vnde dies illius cladis inter nefastos habitus 7, 409

alligare terras, circuire, continere: de Oceanō 10,255

alligare ripis amnem, intra ripas coërcere 10, 226

alligat corpor artus & animum 4,290

allocutio militaris ex aggere aut suggestu è cespitibus structo 5, 316

alloquium, colloquium 10,174

Almo, fluuiolus nō longe

gè Roma 1,600
alnus, aquoso solo læta arbor, & nauibus fabricandis vsitata veteribus 3, 442 alnus, pro naui 2, 427 & passim. pro trabe aut sublica pontis 2,486. 4, 422
Aloeus Thessalus, cuius filii Otus & Ephialtes gigantes montes alium alii imponentes cœlum subuertere voluerunt 6,410
Alpheus Elidis fluuius, per subterraneos meatus creditus in Siciliam venire, & Arethusæ misceri 3,177
Alpis, Alpes, montes Italiam à Galliis & Germania disterminantes 1, 183, 302, 304, 481, 688. 2, 429, 535, 630. 3, 299 Alpium tremor 1, 553 Alpes (.i. niues Alpium) resolutæ 1,219
alta mens 6, 228 alta nocte 6,570
altè inserere, animo aut menti 9,572
altum, mare 8,36
altum, intimum 8,690
altus cruor 1,319
Amanus, mons Ciliciæ 3,244
amare in vicem 1,61
Amasis Ægypti rex, quo regnante xx millia vrbium in Ægypto fuisse perhibentur. 9,155
ambire, circuire 10,40 ambire pectore, circumplecti 8,67
ambitionis furor cæcus & inanis 10, 147, 156
ambitiosa fames 4, 376
Ambracia ora, Ambracius sinus ad Ambraciam opidum in Epiro 5,652
amburbale sacrificium 1,593
amentare habenâ iaculum 6,221
amicos miseros nemo facilè eligit 8,535
ammodytes, serpentis genus arenis concolor 9, 716
Ammônis Iouis templû in regione Cyrenaicâ, locis arenosis, vnde Syrticus Ammon 10, 38 eius situs & ritus 9,511 & seqq. pro Cyrenaicâ regione 3, 292. 4, 673
amnes sursum acti arte magicâ 6, 473
amnis per se mari non cognitus, qui in maius flumen incidit 6, 371
amnis violenti vorticis 8,374
amoliri onus humeris 5, 335
amomum, frutex Assyriæ, cuius uva in vsu vnguentorum 10, 168
amores belli ciuilis 2, 325
amor, coïtus. amori quoque iusto restitit robur 2,379
amores populi 3, 54
amor. stimulis maioribus ardens rupit amor leges 4,157
amor sacer Orbis, concordia 4,191
amoris coniugalis potentia 5,727
amor artibus magicis conciliatus 6, 451, 460
amor fluxit in præcordia 6, 460
amphisbæna, serpens vtrinque caput habens, vt distingui nequeat eius pars anterior 9,719
Amphissa, Phocidis vrbs 3, 172
Amphitryoniades, Hercules 9,644
Amphrysos fluuius Thessaliæ, ad cuius ripas armenta Admeti regis Apollo pauit 6, 368
amplexus. iunctosque amplexibus artus Separat ense 4, 209 in amplexus tendere effusas palmas 4,176
ampliare Orbem 3,276
Amyclas nauta à Cæsare adigitur tentare transfretationem in Italiam, etsi dissuadens; sed frustra 5, 519 & seqq.
Anauros, Thessaliæ fluuius, nullas auras aut nebulas exhalans 6, 370.
anceps vario fauore 2, 448 successibus 4, 390 futuris casibus 9, 582 ancipites casus 4, 771 ancipites animi 9, 46
Anchisæ thalami, silua in quâ Anchises cum Venere coiuit 9, 971
ancilia Numæ è cœlo delata aut delapsa 9, 478 ea gestantes per Vrbem Salii, qui è Patribus eligebantur 1, 603. 9, 479 ea vento fortasse aliunde delata 9,480
Ancon, Ancona, Piceni vrbs & portus 2, 402
ancoram adducere 3, 700
Andi, Andes, Galliæ ad Ligerim populus 1, 438
anfractus opacus 4, 160

maris 5,416
angere animum curis 2, 681
angustare 4,327.5,232
angustũ tempus 4,477
anhelare rabiem Typhonis, de monte sulphureum vaporem emittente 6,92
anima. cum morte lentâ luctans 3,578 diuisa, corpore duplici vulnere transacto 3,591 potens 8,762
animæ discursus diuersa in membra meantis 3,640 animæ (vitæ) dulcedine capi 9,393 animæ singultus 8, 683
animam seruare sub vndis 3,697 trahere 3, 578 colligere in artus 3,623 egerere 3,718 morti credere 3,751 arctare, & claudere 4, 370. 8,59 producere 4,796 expellere 7, 622 continere 8,616
animæ omnium hominum eôdem abeunt 7,815 vel beatorum colliguntur in orbes æternos 9,9 animarum immortalitas credita Druydibus 1, 454 animæ capaces mortis 1,461
animus. fert 1,67 alligatus 4,290 ingens in extrema fata 7,679 est 9,389
animi tumultus 7,779
animum angere curis 2, 681 confirmare 4, 249
animi faciles morti 4, 506 degeneres versant peiora 6,417 truces sua pectora pulsant 7, 128 ancipites 9,46
animis sensus nihil est à morte relictum 3,39
animis ignes addere 7, 559
animis fatisque suis dignum 8,347
animos dare 2,570 magnos gestare 4,285 robore complere 5, 412 ingentes præstare 8,266 memores habere 9,96 incendere virtute 9,407 mollis turba hos animos! 8, 544
animalium figuris sensus mentis expressi ante inuentas literas 3, 223
animalia morsu aut veneno noxia magis viua & mortua vsui 6, 486
Anio Latii fluuius in Tiberim labens 1,582
annales Latii, Romani 3, 309
Annibal 1,31,305. 4, 790. 8,286 iussit Paulũ Æmilium cos. sepeliri 7,799
annonæ cura habenda in primis ei qui fauorem plebis quærit 3,55
annus, messes annuæ 9, 437
annus magnus 3,70
annus exhaustus 5,44
anni leges, tẽpora 9,875
annum fleuêre agricolæ 3,452
anni cuncta mouentes 6, 21
anni per coss. distincti 4,379
anni à consule nomen habentes, pro tempore libertatis 7,441
anni vergentes, &c, in senium vergentes 1, 129.2,105 anni robusti 8,282
anni extremi cardinis 7, 381 fracti 8,476
annos perdere 4,482
annos debentia fata 6, 530
annis omnibus, vnquam 7,388
annosum æuum 9,359
Antæus Terræ filius, tyrannus in Africâ Tingitanâ, hospitum capita postibus affigens 2, 164 gigas magnæ proceritatis 4,593 viribus defectus contactu terræ reficiebatur 4,598,604 eius domicilium, cibus, exercitium 4,601 & seqq. eius cum Hercule lucta 4,612 & seqq. sursum eleuatus comprimitur 4,645 & seqq.
Antæi regna, locus in Tingitanâ; nisi sit ipsum opidum Tingi ab Antæo conditum 4,590,655
ante dare pœnas scelerum faciendorum 2, 75
antennæ suffigere vela 9,328
Antipodes 9,878
antiquus imagine, maiorum imaginibus nobilis 7,357
Antonii oratoris (qui calamitates futuras prædixerat) caput in mensam epulantis Marii illatum 2,122
C. Antonius M. frater obsessus classe Pompeii in in orâ Illyrici, fame premitur 4,408
M. Antonius (qui pôst Triumuir) Vrbe cũm Q. Cassio pulsus, ad Cæsarem se confert 1, 266 cum parte copiarũ Brundusii relictus, à

Cæsare sæpe euocatus 5, 478 Brundusio soluit 5,703 Nymphæum appellit 5, 720 Cleopatræ amore incensus 10,70
Anubis Ægyptiorũ deus canino capite pictus 8,832
anxius.venturis 7,20 ad euentum 8,592
Anxuris arces, Tarracina Campaniæ opidum 3, 84
aperire,ostentare 10, 148
apertus orbis gentibus, deductis præsidiis 1, 465
apes dispersæ ad aluearia reuocantur tinnitu æris 9,285
apex in summo Flaminis pileo,virga lanata 1, 604
Apidanos fluuius Thessaliæ 6,373
Apis, deus Ægyptiorum (qui & Osiris)maritus Isidis(quæ & Luna)repræsentabatur boue: qui certos annos cùm vixisset,in puteum demergebatur; aliusque in eius locum substituebatur 8,479. 9, 160
aplustre ornamentũ nauis;aut,vt putant quidam, temo claui 3, 586,672
Apollo 1,64 Pythona draconem matri suæ Latonæ puerperæ à Iunone custodem appositum sagittis conficit 5,79 armenta regis Admeti pauit ad amnem Amphryson 6, 368 vide etiam Phœbus. Titan. Pæan.
Aponus fluuius in agro Patauino, à quo balnea Aponi 7,193
Apenninus mons altissimus 2,396 eius situs, flumina, &c. 2,399 & seqq. olim ad Pelorum vsque Siciliæ se protendens 2,436. 3, 63
Appia via transit per paludes Pontinas 3,85
Appius euentum belli ciuilis exploraturus consulit oraculũ Delphicum 5, 68 quod respondet: Nihil ad te hoc Romane bellum: Eubœæ cellam obtinebis 5,194 ille hoc malè intelligit, moriturus in Cœla Eubœa 5,224 & seqq.
Appulia, Appula regna, regio Italiæ ad mare Superum fertilis 2, 608.5,403.9,183
Apsus Macedoniæ fluuius 5,462
aptare frænorum habenas 7,143
aptus terris, &, nauibus 8,122
aqua faciliùs putrefit quàm aër 6,93
aquæ, pro fluminibus 10,228
aquæ inertes, stagnantes 6,107
aquæ tutæ, portus 9, 1007
aquarum dominus, Mercurius planeta 10, 214
aquarum subterraneaorum fontes & scaturigines 4,299 & seqq.
aquas trahere 7,822 ducere 10,252 aquæ ieiunia 4,332
Aquarius, Signum cœle- 1,653. 9,537
aquilæ pullos suos nouiter exclusos, si visu radios solis pati possint, retinent;sin minùs,nido exturbant 9,902 in aquilarum nido lapis repertus (aëtites)in vsus magicos 6, 676
aquila signum primarium legionis Romanæ 1,7,244. 3,330 aquilæ,pro ipsis legionibus 1,339,477.5, 238. 6,139
Aquilo, ventus Septentrionalis(vnde & Scythicus) 2,51. 4,457, 584. 5, 417,603, 720 Aquilones venti sicci 4,50 Aquilo Europæ serenitatẽ,Africæ pluuias conciliat 9, 423
Aquilo extremus,pro regionibus Septentrionalibus 2,51
Arabia, Arabes, regio & populi Asiæ inter Sinum Persicum & Mare Rubrum 2,590. 4, 64. 7,514. 10,291, 312
Arabum beatæ gentes, Arabiæ Felicis incolæ, cultores Iouis Ammonis 9,517
Arabum quidam, quorum regio intra Tropicum Cancri & Æquinoctialem, auxilio venientes Pompeio, vt amphiscii mirati cis Tropicũ vmbras nunquam sinistras ire 3, 247
Arabes sub regibus 7, 442
Arabum portus 8,854
Arabum volucer serpens 6,677
aræ è cespite 9,988 aræ sacrorum feralium 3, 404

404 aris dignus, dignus qui pro deo colatur 9,601
Arar, &, Araris, Galliæ fl. Lugduni in Rhodanū illabens 1,434.6,476 per se lenis,præceps actus arte magicâ 6,476
aratro cessās solū 3,451
aratro à vaccâ & tauro tracto designatus locus condendæ vrbis 7,430
Araxes Armeniæ fluuius 1,19.7,188.8,431
arboris medulla 4,318
arbores, malus & antennæ nauis 9,332
arbustū palmarū 3,216
arca plebeii funeris, lectus vel sandapila vilis 8,376
Arcadia Peloponnesi regio 3,178
Arcas, pro Mercurio 9,661
arcanum ferale 6,440
arcana curarum 8,279
arcana Ditis 6,514
arcana dare,aperire 9,554
arctare animam 4,370
arctarunt naues mare, præ multitudine 9,35
Arcticus polus 1,53
Arctophylax,Bootes 8,180
Arctos, Vrsa sidus ad Polum Septentrionalem; gemina, maior & minor 1,458.2,586.4,70. 8,175. 9,539 10,48,220 hinc Arctos, Arctoum frigus, Arctoæ gentes, terræ, partes,pruinæ; Arctoi fines, Arctoa arua,Arctous orbis; pro, Septentrione & regionibus ac gentibus Septentrionalibus 1,302,482,534. 3,74. 5,268,343. 6,661. 8,363. 9,422 10,250
Arctos populis Australibus mergi aliquando videtur 3,251
Arctoum bellum, Gallicum 3,89
Arctoum latus Imperii, expositū gentibus Septentrionalibus 8,424
arctus. in arctum se cogere 2,613
arcus cælestis 4,80
arcus exstructi spoliis hostilibus, triumphales 8,819
arcum soluere 7,515
ardea altiùs euolans tempestatis nota 5,554
ardua fides, in rebus arduis 8,282
area belli 6,60 area stabilis naualibus bellis 3,513
arenæ munera, amphitheatri 4,708
areniuagus 9,941
argenti conflandi ratio in Thessaliâ reperta 6,404
Argo prima nauis 3,193 puppe inter Symplegades elisâ euasit 2,715
Argolicus tyrannus, Euristheus 9,367
Argos opidum Achaiæ 7,452 olim etiam in Thessaliâ vrbs 6,356 pro totâ Græciâ 10,60
argumentum, indicium 8,869
Argus oculatus à Mercurio occisus 9,664
Argus quidam à Tyrrheno cæco in pugnâ Massiliensi telo cæsus 3,723 eius pater senex eo viso iugulum sibi confodit, & in mare insilit 3,726
Aricia CLX stadia distans ab vrbe Româ; cui vicinum nemus Dianæ Scythicæ(cuius simulacrum eò delatum)sacrum 3,86.6,74
Aries, Signum cæleste, quod cùm ingreditur Sol,incipit Ver:dicitur autem respicere sidera, quia pingitur reclinato capite 4,57.9,534
aries, machina bellica, impellendis muris ex trabe capite ferreo munitâ 1,384.3,490. 6,35,200. 8,377
Arii Scythiæ populi Lucano 3,281
Arimaspi, Scythiæ vnocula gens, auro comas circumligans, vt quæ aurum ex arenis colligat 3,281.7,756.
Ariminū Flaminiæ opidum, claustrum Italiæ, à Cæsare occupatum 1,231,253
Arisbe Troadis vrbs 3,204
arma. in arma furens 2,439 arma retentare 2,514 dare 3,315 inuenit arma furor 3,671 arma feralia 2,260,374 arma non priuata 2,533 in arma ducere 9,227 arma sua tradere partibus 5,350
arma sequi 7,372 miscere,confligere 8,421 pati & ferre comminùs 10,438
arma è cælo delapsa prodigii loco aliquando habita, cùm vento aliunde

aliunde fortasse delata sint 9,475
arma. nullum furor egit in arma 2,254
arma relicta à militibus missionem obtinentibus 4,382. 5,326
armorum curæ 3,53. 5,504 quies 2,651
armorum damnum est, nisi rebellent qui vinci potuêre 3,366
armis prodesse 3,317
armis nullis accedere, neutras partes sequi 8,531
armis vti 4,578
armato omnia dat qui iusta negat 1,348
armatura leuis 7,508
armamenta nauium 9,329
ars pelagi, naualis 3,560
artis opem vicere metus 5,645 artis erat caput ense rotare 8,673
Arsacides, &, Arsacidæ, reges Parthorum & Parthi, ab Arsaco orti 1,108. 8,218,233, 307,409. 10,51
Arsinoë Ptolemæi soror iunior elabitur ad hostes Cæsaris, & præficitur rebus Ægyptiis 10,521 Achillam occidi iubet 523 Ganymedem copiis præficit 531
artus omnis 6,754
artus alligari 4,290 adstricti 8,67
Armenia, Armenii, Asiæ regio & gens 2,594, 639. 3,245. 7,281, 542
Armenii arcus 8,221
Armenium iugum, Parthicum 9,237
Aruerni, Aquitaniæ populi, à Troianis oriundi 1,427
arundo, sagitta 6,214. 9, 827
ab Arundine dulces succi, saccarum 3,237
Aruns Etruscus, aruspex 1,585 eius sacrificium 1,608 & seqq.
aruspicina 6,427
aruspicû monita de futuro bello ciuili, & aruspicinæ ritus 1, 584 & seqq.
aruum artonsum 4,413 arua manus poscentia 1,29
arx iuris 7,593
Asia tertia pars Orbis 2, 674. 6,817. 9,872 10,30 ab Europâ separata freto Hellespôti 9,957 item Tanai flumine 3,274 par magnitudine Europæ & Africæ simul 9, 417 diuitiis potens 3, 162. 9,1002.
Asopos Thessaliæ fluuius 6,374
asper, acutus 6,186
asperare (acuere) ferrum vinclis, ad vincula facienda 6,801 asperare vndas, de freto 8, 195
aspis, serpens cuius collum veneno tumescit, quo icti torpore & somno extinguuntur 9, 610,701 in Africâ & Ægypto potissimùm reperiuntur aspides 9, 704 delusæ vmbrâ caudæ ichneumonis, deuorantur 4,725 Romam venales adportatæ 9,707
Assaracus, Æneæ proauus 9,967
assertor 4,214
assuescere fatis, assuetum facere 5,776
assuetæ vocari 2,33
Assyria, Assyrii, regio & populi Asiæ celebres 6,52 auro abundant 4,298 peritissimi Astrologiæ 6,429
Assyriæ dies noctesque 8,292
Assyrii casus, Assyria clades, Assyria fata, pro clade Romanis à Parthis illatâ 8,92,234, 416 Assyria pax, cum Parthis 8,427
astra. fixa polis 9,12 impellere, inducere noctem 7,451 percussa à die 8, 778 quati visa 5,564
Astræa, Virgo, Signum cæleste 9,535
astromantæ 6,429 consulti de bello ciuili 1, 639
Astures, Hispaniæ citerioris populi 4,8
asylum 1,97
Atax, Galliæ Narbonensis fluuius è Pyrenæis ortus 1,403
Athamanes, Epiri, vel, vt alii, Ætoliæ populi 3, 188
Athenæ, vrbs Græciæ celeberrima, parum populosa têporibus Cæsaris, tamen auxilia mittit Pompeio 3, 181 quo nomine gratiæ iis actæ 5,52 à Philippo rege olim subiugatæ 10,29
Athenienses monitu oraculi Delphici placato Minoë rege à sterilitate terræ liberati 5, 110
Athos Macedoniæ mons 2,677
Atlas (qui è gente Titanum erat) conspecto capite Medusæ mutatus

tus in montem 9, 655 qui ad Occidentem Africæ 1,555.4, 672
Atlantis silua, Mauritania 10,144
Atlantis cadens, sidus Vergiliarum occidens. Vergiliæ Atlantides à patre Atlante 5,4
atra lacertos plăctu 2,37
Attalicæ vestes 2,357
attendere 8,623
attonitus metus 8,591 attoniti tumultus animi 7,779 attonita mens 5,476 attonitæ tacuere domus 2,22
attonsum aruum 4,413 6,84
Aturus Tarbellorum in Aquitaniâ fluuius 1, 420
auctor, deus 9,575
auctor, narrator, nuncius 8,18
auctus, augmentum, incrementum 9,797 10,217
audax spondere casus secundos 7, 246
audere. ingentia 6,796 conuicia 9,187 nil fortiter ausa 5,322 audendi fidem facere 1,467
audendo magnus tegitur timor 4,702
audire, obedire, sequi 9, 931 hinc, audientes naues manum magistri 3,594
auditus, auditio, auscultatio 10,183
auditus, famâ notus cuipiam 8,342,361
Auernus lacus in Campaniâ profundissimus 2,668 Diti sacer hinc etiam dictus lacus Infernalis & Stygius, item pro ipso Inferno 6,636
auferre. abstulit campos eques 4,262 pro perficere 7,505 auferre omen 4,664
Aufidus Appuliæ fluuius 2,407
augeri vetitus, qui augeri nequit 8,82
augures 1,601. 6,428
auia nemorum 1,569
auidus pensare moras 9, 1001 auidum confundere 6,696 auidum solum 2,71
auis feta 6,676
aues nonnullæ ab Ægyptiis pro diis habitæ 10,158
aulâ exeat qui volet esse pius 8,494 aulæ insignia 8,239 aulæ veteri non tutò creditur 8,450
Aulis, Bœotiæ portus, ex quo flante Noto egredi difficile 5,236
Aulus quidam Pompeianus à Scæuâ occiditur 6,228
Aulus quidam Etruscus, signifer in exercitu Catonis, à dipsade ictus, miserè siti extinctus 9,737 & seqq.
auræ diuinæ particula in nobis 9,573
aura nocturna, nebula 2, 423
auræ populares 1,132
auræ frondem præbentes 3,410
auræ serpentis 4,726
auræ infectæ halitu magarum 6,522
aures ferire vlulatibus 2,33 aures surdas conuertere 6,443
auroræ periphrases 1, 231,261. 2,326, 719. 3,521. 4,734. 6,828. 7,45. 8,202, 778. 10,434
aurum. solus amor auri mortem non timet 3, 119 non deest prolato ieiunus venditor auro 4,97
auri conflandi ratio in Thessalia primùm reperta 6,404
auro impressum, intertextum 9,176
auro positi, àureis loculis conditi 9,10
aurum, semen belli 3, 150
aurum absconderat trabes, trabes erant deauratæ 10,113
aurum Deorum, donaria aurea 8,121
Ausonia, &, Ausonia ora, &, arua, pro Italia, 1, 216. 5,378,497. 6, 319. 7,436. 8,845
Ausonium æquor 9,43
Ausonidæ, Romani 9, 999
auspices 6,428 adhibiti in nuptiis 2,371
auspiciis patriæ, ductuque Senatus 9,22
Auster, ventus Meridionalis 1,54,234,498. 2,454. 3,1,68,523. 5,379,721. 6,27. 9, 334,339,479 10, 222 pro ipso Meridie 3,250 in Austrum deuexus æther 3,250
Austri ferales, pestilentes 8,847
Auster in Africâ terris patentibus magis nocuus quàm mari 9, 449
Austri regna, regiones Meridionales 9,320 item sub Austro proiecta regna 8,442 Auster mollis, terræ Australes tepidæ 7,833
Australe cælum, pars cæli versus

versus Meridiem 8,182
Autumnus. in Autumnum Sol declinans 10,235
Autololes, Mauritaniæ populi 4,677
auxilia vnde Pompeio missa 3,169 & seqq.
auxiliares exterorum copiæ infidæ partibus bello ciuili 7,526
auxiliare numen 6,524
auxilium non forma domus 10,119
auxilium omne iacet, nullum auxilium superest 8,334
Auximon Piceni oppidum à Cæsare occupatum 2,466
axis geminus mundi, &, axes mundi 6,464. 7,422 axis inocciduus 8,175
axis medius, linea æquinoctialis 2,586. 3,69 10,287
axis iunctus equis Solis, Zona torrida 9,852
axis Cancri, Tropicus Cancri 4,333
axis mundi Hesperius, Occidens, Hispania 3,359
axes aduersi, vltra Meridiem 9,876
axes stellati, asseres cuspidibus præfixi 3,455

B

BABYLON, Assyriæ primaria vrbs, primò Chaldæis, inde Persis, tandem Parthis subdita 1,10. 6,449 8,225,300,426 Babylonia mœnia, muri Babylonis lateritii à Semiramide exstructi, miraculum mundi 6,50 Babylone mortuus Alexander 10,46
Bacchæ, feminæ in furorem actæ, sacerdotes Bacchi 5,74
Bacchus, deus 1,65 pro vitibus 9,433 pro potu & vino 1,609 4,379. 10,172
Bactra, Medorum regio ad Oxum amnem; pro Parthis 8,299,423
Bactros Scytharum in Asiaticorū flumen 3,267
Bæbius discerptus 2,119
Bætis, fluuius Hispaniæ ad Occidentem vltimus 2,589
Bagrada flumen Africæ 4,588
Baleares insulæ sub Hispaniâ, fundâ bellicosæ 3,710 hinc Balearis funda, &, Balearis tortor habenæ 1,229 3,710
balista, machina eiaculandis maioribus telis, item lapidibus & facibus, hinc ballistæ turbo 2,687. 3,465 6,200
balteus, cingulum nouæ nuptæ geminis insigne 2,362
barba genis increscens 2,376
barbaries, barbaræ nationes 8,812
barbaricæ alæ 1,476
barbarici ritus 1,450
barbara ritu sacra 3,403
barbarus nullus tanti facit Romanorum dissidia, vt vel minimum sanguinis in alterutras partes impendere velit 7,282
barbari (Mithridates, Iugurtha, Iuba) hostibus sequentibus fontes & flumina veneno infecere 4,319
barbarorum portentosa & incestuosa Venus 8,397 & seqq.
Bardi, Gallorum poëtæ 1,449
basiliscus, serpens sibilo solo necans, & herbas aëremq. inficiens, diademate quasi rex insignitus 9,724,828 & seqq.
Basilus suppetias C. Antonio it 4,416
Bataui, Belgicæ populi in insula Rheni, tubis in bello vsi 1,431
Belgæ, Galliæ Transalpinæ tertiam partem incolentes populi 1,426
Bellona, dea belli, quatiens flagellum sanguineum 7,568 eius sacerdotes cutem sibi secabant 1,565
bellum. pro acie 7,523
bellum iudex 1,227
bellum in littora tractum 2,712 bellum (in egestate) multis vtile 1,182
bellum suspensum 4,531 non multâ cæde nocens 4,2 sine hoste, ciuile 1,682 hic constitit, hæsit 7,547 nullo sanguine constans 4,274
belli actus 9,294 area 6,60 casus & euentus ancipites 3,753. 5,67 belli contagia 3,369 fatum 5,696 fortuna 4,402. 6,593 ius 9,195 sedes 2,393 voces .i. sonus & clamores prœliantium 7,175 belli vsus 4,364

4,364. 10,512 belli formidine totâ, omnibus copiis 10,536 vulnera. 5,1 6,205
bello dare classica 4, 186
bellum committere 7, 472 trahere 7,57, 296 transmittere 6, 582 in regna vocare 8, 530 in bellum quemque suæ causæ rapiunt 2,251
bello obstante (visui) .i. aciebus, turbâ militum 7,651
bella bellis conserta 2, 442
bella feralia 6,397 prospera 4,388 bella nullos habitura triũphos, ciuilia, quia de ciuibus triumphare, nefas 1,12
bella mihi geram 5,357
bellorum cæca nubes, aut, nox 4,244,488 prospera, aut, aduersa 7,684 fabula 4,200
bello nauali ensis plurimum valet 3,570
bellum contra Sex. Pompeium 1,43 Mutinense 1,41 Alexandrinum 7,692 Africum Cæsaris 1,39. 6, 306,309,311. 7, 691 contra Pompeii filios in Hispaniâ 1, 40.6,306,692 Perusinum 1,41 Actiacum 1,41.5,479
belli ciuilis Cæsaris cum Pompeio causæ apertæ 1,67 & seqq. eius altiores causæ 1,258 & seqq.
belli ciuilis calamitates longâ digressione sub personâ senis exemplis Syllæ & Marii recensitæ 2,67, vsque ad 232 alia in calamitates è bello ciuili ortas digressio 7,387 & seqq.
bella ciuilia causa vastitatis Italiæ 1,24.7, 387
bellorum ciuilium auctores, iniuriâ (siue, ironicè, beneficio) Deorum inter Deos accensiti 7,455
bello ciuili dux ipse suorum militum socius 5,290 bello ciuili victor spolia diis dicare aut triumphare iure non potest 6, 260 ciuile auertire bellum 2,53
bella ciuilia summum nefas 2,286 non bene committuntur copiis exterorum auxiliorum 7,526
belua Libycæ terræ, elephas 6,207
Bessi, Getis vicini populi 5,441
bibere auro murrhaque, aureis murrhinisque vasis 4,380
biblus, iunci species in Ægypto 3,222
bidental 1,606.8,864
bimaris æstus 8,566
bipennis, securis vtrinque acuta 3,433
Bistones Thraciæ populi, & Bistonius, Thracius 7,569,826
Bistoniæ aues, grues 3, 200
Bistonius turbo, aquilo 4,767
Bistonius tyrannus, Diomedes rex Thraciæ 2, 163
Bituriges Galliæ populi 1,423
Bœbeïs palus in Thessaliâ, Ossææ ab Ossâ monte 7,176
Bœbicii Thessaliæ populi 6,382
Bœotia, Græciæ regio in quâ Thebæ 3,174
bonus vir cogi nequit 9, 569 semper beatus 571
bonus in cõmune 2,390
bonus, vel, melior hortando vulgo 7,249
Bootes sidus, Arctophylax 2,722. 10,289 mergi ex parte videtur populis Meridionalibus 3,252
Boreas, ventus Septentrionalis, Coro oppositus 1,389. 2,646. 3, 69,523. 4,61. 5, 217,379,543,601, 606,721. 6,341, 390. 7,364. 8,135 9,37,418,480,695 10,221,289 purus insurgens cælo 5,705
Bosporos duplex: Thracius, in quem influit Euxinus Pontus 8, 178. 9,958 Cimmerius, in quem Mæotis palus 3,277. 5,436
braccæ laxæ 1,431
brachia iactare profundo, nare 3,651 brachiorum planctus in funere 2,24
brachia, agger protensus, vt castrorum, &c. 3, 387. 4,266
breue dedecus æui, breuis vita ignominiosa 2,117
breuia, loca in mari vadosa 9,338
Briareus, vnus gigantum qui Ioui bellum intulere 4,596
Britanni, notissimæ insulæ populi 2,572 victi à Cæsare 3,78
Bromius, Bacchus 5,73 8,801

8,801
bruma 1,17.5,4
Brundusii, opidi Calabriæ in extremitate Italiæ, origo & descriptio 2,609 & seqq. 5, 374,407,589
Brutus (Iunius) primus consul, auctor libertatis 7,440 eius anima fingitur lætari ob Brutum suæ gentis, futurum percussorem Cæsaris 6,791 eum mortuum matronæ Rom. per annum integrum luxêre 7,39
Brutus (Decimus) classi Cæsarianæ ad Massiliam præfectus 3,514 & seqq. primus victoriam navalem auspiciis Cæsaris obtinuit 3,762
Brutus (Marcus) percussor Cæsaris 8,610.9,17. 10,342 in consternatione publicâ magnanimus 2,234 Catonem (vt cui dux Cato solus erit) consulit quid sibi in bello ciuili agendum sit 2, 236 & seqq. excitatur ab eo ad partes Pompeii 2,325 auspex secundi coniugii Marciæ cùm Catone 2, 371 ad eum in prælio Pharsalico satagentem digressio 7,586 & seqq.
Bruti vltores, vindices libertatis 5,207
Brutorum vota 10,397
bubo mali augurii 5, 396.6,689
buccina diuidit horas, in vigiliis castrorum 2, 689
bucera, pascua boum 9, 185
busti robora, pyra, rogus feralis 2,157
Byzantion, vrbs Thraciæ ad Bosporum, quæ pôst Constantinopolis 9,958

C

CADAVER. tabe soluatur an rogo, non refert 7,809 cadauer patritiū 7,598 victurum 6,640 cadauera fugêre letum 6,531 cadauera peragũt partem cædis 2,205 turbâ compressa stantia 4,787
cadauerum condiendorum ars apud Ægyptios 8,688
cadauerum combustorum cineres, ossa, vestesque &c. in vsus suos applicant magi 6,533
cadauera à magis in varios vsus dilaniantur 6,538 ex luporum faucibus ab iis erepta 6,550
cadere. sub Euro 1,141 in transtra 3,543 in haustus 4,311 in cibos pecudum 6,111
cadere, pro, mori 9, 583 cadit nemus in classem 1,306 cadit ira 4,284 cadens æuo robur 3,729 cadunt vulnera 3,568 à manibus cecidêre suis 3, 668
Cadmus Bœotiæ incola 3,175
Cadmi semen, dentes serpentis, quibus proiectis viri armati prognati sunt 4,549
cæca manus 3,722 cæca mens futuri fati 2,14
cæci casus 6,598 cæcus Mars, bellum dubium 7,111
cædere viam ense 4,43
cædes. peragere cædes 3, 3,580 in cædes immitis 8,600 cædes potiùs quàm pugna. hinc iugulis, hinc ferro bella geruntur 7, 533 in cæde natare 7, 294
cædium varia genera 7, 618 & seqq.
cælum signiferum, Zodiacus 7,363.8,172
cælum, pro aëre 6,89, 93,516 nocens, pestiferum 7,798 induit se vulture, plenum fuit vulturibus 7, 834 in noctem pronum 4,28 cæli clementia gentes emollit 8,366 cæli flammæ, fulgur 5,405 cæli nox 5,627 cælum volubile 6,447 cælo mori, ob aëris constitutionem, vt feruentem, &c. 9,854
cælum mergens sidera, Occidens 4,54
cæli plagæ 10,186 cardo extremus 4,73
cælo defusum reddidit æquor arcus cælestis 4,82
cælo duce 9,847 cælo tegitur qui non habet vrnam 7,819 cælo tonante, cùm adhuc Iupiter regnet 8,551
cærula (aquas maris) verrere 3,542
Cæsar ab Iülo & Troianis ortum trahens 3, 213 qualis, & cum Pompeio collatus 1, 143, & seqq. vetitus triumphare de Gallis 7,256 annum antè confu-

confusum ad eam quâ hodie adhuc obseruatur, formam redegit 10, 187 bellum humani generis 7, 73 ei hostes deesse nocet, vt ventus & ignis pereunt si nihil habeant quod obstet 3, 365 timeri mauult quàm amari 3, 82 dum plura vincit triumphi veram materiam amittit 3, 79 eius causa scelus dicta Lucano 1, 2, 667 notatur ambitionis, crudelitatis & impietatis in patriam 7, 551 & seqq. præceps, impatiens quietis 2, 650 eius fortuna 9, 244 semper vsus feliciter præcipiti cursu bellorum 10, 508 quare ipse stans, id est, moram trahere coactus, pro victoriâ reputatum Pompeianis 2, 490 ex Cleopatrâ prolem suscepit 10, 77 in animâ eius pendens populorum salus 5, 685 à Cassio & Bruto aliisque quibusdam Senatoribus occisus 7, 451, 596, 781 in numerum Deorum relatus à Romanis, templaque & aræ ipsi dicatæ 8, 835, 861 vt stella fulgere visus, quæ ipsius anima credita 7, 458 sedes ei in Inferno à Lucano adficta 6, 800

Cæsar æmulus Pompeii 1, 123 priorem ferre non potest 125 Rubiconem transit 220 Ariminum occupat 231 eius oratio milites suos ad bellum ciuile exhortantis 299 & seqq. in quâ Pompeio exprobrat vsurpatam potentiam & alia facinora 314 & seqq. auxilia vndique, & quænam, euocat Romam petens 1, 395 & seqq. firmatus exercitu per Italiam spargitur 466

Cæsar gaudet sibi viam facere occupandæ Italiæ 2, 439 & seqq. occupat Hetruriam 462 Vmbriam 463 Auximon 466 Esculum 469 Luceriam 473 Corfiniũ obsidet 478 & seqq. quod ei cum Domitio deditur 507 Domitiũ incolumem dimittit 511 Brundusinum portum occludere conatur obsidendo Pompeio 660 & seqq. admittitur post abitum Pompeii à Brundusinis 704

Cæsar post Pompeii Brũdusio discessum res suas variè ordinat 3, 47 & seqq. mittit Curionem in Siciliam 59 Valerium in Sardiniam 64 Romam venit, eiusque ad adspectum Romæ verba 91 conuocat Senatum 103 ærarium spoliare parans à Metello tr. pl. impeditur 115 & seqq. eius ad Metellum verba 134 & seqq. rapit omnem pecuniam publicam 3, 153 & seqq. Româ discedit in Hispaniam 298 in itinere à Massiliensibus non admittitur 301, 373 eorum bellum deprecantium ad eum oratio 307 eius responsio 358 Massiliã obsidet 375 lucum ad Massiliam abscindi iubet 426 trepidantibus militibus ipse præit 433 moræ impatiens, relicto ad oppugnationem Massiliæ Trebonio, in Hispaniam pergit 453 eius ad Massiliam naues ex rudibus arboribus confectæ 512 eæque graues & statariæ pugnæ aptæ 556 eius classis in prælium progredientis series 529 pugna naualis 538 & seqq. victoria 762

Cæsar in Hispaniâ bellum gerit non quidem cruentum, sed magni momenti 4, 1 castra locat in colle vicino Pompeianis 17 iubet collem occupari 32 in eum præoccupatum ab Afranianis frustrà suos nitentes læuâ circũdatos equitibus recipit 44 eius castra ob inundationem Cingæ & Sicoris & crebras pluuias, periclitantur 88 decrescẽte inundatione iubet cymbas conficere, Sicorim in riuos deriuari, & pontẽ instrui 130 & seqq. cognito Petreium & Afraniũ Ilerdâ recessisse, raptim traiecto Sicori, eos insequitur 148 & præuenit 168 eius milites cum Pompeianis conueniunt, & iussu Petreii scelerate multi interfi-

interficiuntur 275 & seqq. Pompeianos Ilerdam redire volentes equitatu suo præuertit, & in siccis collibus obsidet 262 deditis ignoscit, & missionem concedit 363
Cæsar ex Hispaniâ redux milites suos tumultuantes inuenit 5, 237 qui missionem ab eo importunè flagitant 261 & seqq. ille eos intrepidè adit 301 & alloquitur 319 & seqq. pacatos, auctoribus seditionis securi percussis, Brundusium mittit 374 naues vndiq. eò conuenire iubet 375 ipse ad habenda comitia Romam tendit 381 Dictator & Consul creatur 383 comitia habet 392 Brundusium proficiscitur 403 Brundusio solutâ classe primò maris tranquillitate detinetur 431 & seqq. pòst venti fortioris impulsu in Epirum appellit 455 castra Pompeio vicina ad Apsum fluuium locat 461 Antonium cum reliquis copiis Brundusii relictũ minis precibúsque euocat 476 eius querelæ in tardantem Antonium 481 tacitè post primam vigiliam noctis è castris exit 498 nautam excitat, & petit vt in Italiam ipsum vehat 519 illo multum dissuadente 539 sed tamẽ parente 557 tempestate autem coortâ reuerti iterum suadente 568 Cæsar contrà nititur 577 tandẽ reiectus in terram 572 in castra sua redit, & querelis suorum excipitur 679 & seqq.
Cæsar Pompeium ad pugnam elicere studet 6, 4, cùm hoc frustrà, conatur Dyrrhachium occupare 11 cum & hoc frustrà, Pompeium magnis operibus circumuallat 29 & seqq. quam ipsius frumenti inopiâ summopere laborans 106 animaduerso Pompeium perrupisse, castra eius adoritur: & intromissus & obseptus, cum clade & periculo recedit 278 in Macedoniam, aut potius Thessaliam, tendit 314
Cæsar profecturus frumentatum, vbi videt Pompeium in aciem descendisse, lætus milites suos ad strenuè dimicandum hortatur 7, 235 & seqq. prælium in campis Pharsalicis committit 385 & seqq. cohortes transuersim immittit in equitatum & leuẽ armaturam Pompeii, vnde consequuta victoria 521 & seqq. in eum per digressionem inuehitur Lucanus 7, 551 & seqq. Domitio morienti insultat 606 milites suos ad castra Pompeii occupanda hortatur, & ducit 728 & seqq. spectris nocturnis agitatur, vt placet Lucano 777 cæsos acie Pharsalicâ hostes cremari non iubet 798 & seqq.
Cæsar post victoriam Pharsalicam, omnibus aliis omissis, primum habet Pompeium insequi 9, 950 in itinere visitat ruinas Troiæ 961 & seqq. aras diis Troianis (vt ab iis genus trahens) exstruit, & prosperos bellorum euentus orat 987 & seqq. septimo die ex quo à litore Troiano soluit, in Ægyptum appellit 1004 oblato ipsi, missu regis Ptolemæi, capite Pompeii, illacrymat: & castigato verbis ministro regio, caput honorificè cremari iubet, &c. 1035 & seqq.
Cæsar amore Cleopatræ delinitus 10, 71 & seqq. eã Ptolemæo reconciliat 106 cũ Ptolemæo & Cleopatrâ epulatur cum summo luxu & magnificentiâ 136 & seqq. Achorea Ægyptiũ percontatur de astrorũ cursu, antiquitatibus Ææegyptiis, & præcipuè de ortu & cursu Nili 173 & seqq. aduentante cum copiis Achillâ, in regiæ Alexandrinæ parte se munit 440 obsessus regem Ptolemæũ nullibi à se dimittit 461 Pothino caput rescindi iubet 515
Cæsar comparatus leoni 1, 205 fundæ Baleari aut sagittæ Parthicæ 1, 229 equo in certamine Olympico 1, 293

293 Xerxi. 2, 672 Bellonæ & Marti 7, 568 Oresti & Pentheo 7,777 feræ in caueâ conclusæ, aut igni in cauitate Ætnæ suppresso 10, 445 Medeæ 10,464 milites eius timentes cõparati habitantibus sub Aetna 6, 294

Cæsar & Libertas par velut gladiatorium 7,696

Cæsareæ domus series 4, 823

Cæsaris pubes, Cæsariani 3, 526

Cæsar, pro Augusto 10, 65

Caïcus fluuius ex Mysiâ in Troadem fluens 3, 203

Calaber portus, Brundusium 5, 589

Caledonia silua Britanniæ 6, 68

Calpe, mons Hispaniæ ad Fretum Gaditanum 1, 555 pro ipsâ Hispaniâ 4,71

Calydon, Aetoliæ oppidum, cuius rex Meleager 6, 366

Cambyses Persarum rex, profectus ad quærendos ortus Nili, fame adactus comitũ suorum aliquot in aliorum alimentum occidere, re infectâ rediit 10, 280

Camillus ab exilio reuocatus Gallos vrbe pepulit, vocatus Romæ secundus conditor; & pro exemplari virtutis nominatus 1, 168. 2, 544. 5, 28. 6, 786. 7, 358.

Campana mœnia, Capua vrbs 2, 392

campus effusus 6, 270 campi patentes oculo vix prendente modum 4, 20 campum explicare 3, 376 campo pellere 4, 713

campus conflictûs. medio posuit Deus omnia campo 7, 348

Campus Martius, & simpliciter Campus, in quo comitia habebantur, & sæpe pro ipsis comitiis 1, 580. 5, 392. 8, 685 hinc Campus venalis, & certamina campi 1, 180 item campi clausi prœlia: nisi hoc loco respectum sit ad deditiriorum aliquot millia à Sylla in Campo Martio crudeliter occisa 7, 306

Cancer, Signum cæleste, quod ingresso Sole, fit solstitium æstiuum, & longissimus dies 4, 527. 8, 851. 9, 536. 10, 211, 213, 234, 238 Cancri axis, Tropicus 4, 333 Cancri brachia, Chelæ, seu Libra 10, 259

Candauia mons & regio Macedoniâ seu Thessaliam ab Illyrico disterminans 6, 331

canescere, de fluctibus aquæ 10, 322 hinc canum mare 8, 722

cani, capilli cani, pro ipsa etiam sæpe senectute 7, 372

canis. canis odorisequi periphrasis 4, 442 canes flebile latrantes 1, 548 canes semidei, Anubis 8, 832

canis rabidus hydrophobiâ laborat, & qui ab eo morsus 6, 671 canum rabidorum spuma vsui Magis 6, 671

Canis, Canicula, Sirius 10, 226

canes Stygiæ, Furiæ 6, 733

Cannæ, in Appuliâ locus clade Romanorũ celebris; aliquando pro ipsâ clade 2, 46. 7, 408, 800

Canopos stella Meridionalis, quæ cis Ægyptum non conspicitur 8, 181

Canopus, oppidum Ægypti, à quo ostium Nili Canopicum, quod & Heraclecticum 8, 543 pro ipsâ Ægypto 10, 64

Cantabri, Hispaniæ populi ad Oceanum sub Pyrenæis, vsi breuibus armis 6, 259

cantata vmbra, excita magicis carminibus 6, 767

cantus Hæmonius, magicus 6, 693

capax mundi, intelligendi arcana mundi, siue res Physicas 10, 183

capaces mortis animæ 1, 461

capere dolorem 5, 760 cepit tot pœnas vnum caput 2, 187

capere, id est, concipere, animo 1, 185

capi dulcedine animæ 9, 393

capilli refugi à fronte, in supera reflexi, vt Æthiopum 10, 132

Capitolia 9, 79. 10, 63

Capitolia scandere curru, &, curru inuehi, triumphare 8, 553. 9, 599

Capitolium à Gallis incensum 5, 27

Cappa-

Cappadoces Aſiæ Minoris populi 2,592.3,244.7,541 auxiliares Pompeii 7,225
Capricornus, Signum cæleſte 9,537
captiuum trahi 8,416
Capua, Campaniæ vrbs primaria, à Capy Troiano exſtructa 2,392
capulus, pro enſe toto 7,767
caput. obliquare caput 4,726 caput ſe ferre recuſat 6,97 in caput effundi 7,529 caput enſe rotare 8,673 capitis reuulſi iactura 8,711
caput fatale 7,359
caput fibrarum 1,627
caput fluminis 6,379.10,191,223,295
carbaſa, vela 2,697.3,596.5,421.9,799
carbaſa, veſtes lineæ quibus vſi Indi 2,239
Carbo III cos. à Pompeio in Sicilia cæſus 2,548
carcer Ditis, Infernus 6,797
carcer, corpus humanum 6,722
carcer, locus è quo emittitur in curſum equi, aut currus 1,294
carcheſia, ſummæ partes veli 5,418
Carcinos, Cancer, Signum cæleſte 9,536
cardo Eous, Oriens 5,71 extremus cæli 4,73 medius, Meridies 4,673 occiduus, &, Heſperius, Occidens 4,672.5,71
cardine ſubſedit tellus 1,552
cardinis extremi anni, ſenectus 7,381
carina, ima pars nauis 3,650.4,418 pro naui ipsâ paſſim.
Carmani, populus vltra Parthos verſus Meridiem 3,250
carmina magica, eaque Stygia, impia, imperioſa 6,444,452,497,507,694,766
carpentum 9,590
carpere ſumma agmina 4,156 iter, &, viam 6,573.9,408 medullas, de veneno aut calore 9,741
Carræ Meſopotamiæ vrbs, ad quam cæſus Craſſus 1,105
Carthago, vrbs Africæ notiſſima, ſui exitii ſolatium habet calamitatem Marii 2,91 eius ruinæ 4,585
Carthaginis proles, Iuba 8,284 vmbræ 4,788
Caryſtos Eubœæ opidum non longè ab Euripo 5,232
caſæ, non ſunt præda ciuilibus armis 5,526
Caſius, mons ad Orientem Ægypti, prope Peluſiacum 8,465,470. 8,539.10,454
caſſis plebeia 7,586.
Q. Caſſius tr. pl. cum M. Antonio Vrbe pulſus ad Cæſarem ſe confert 1,266
Caſſius percuſſor Cæſaris 7,451
Caſpia clauſtra, Portæ Caſpiæ, fauces montium Caſpiorum inter Medos & Parthos 8,222
Caſtalius fons in Parnaſſo monte Muſis ſacer 5,125
caſtella 6,40
caſtigare dolores immodicos 8,71
caſtra Romana ſemper vallo munita, etiamdû iter facerent, ſingulis noctibus 1,516 hinc caſtris decimis, id eſt, decem diebus itineris militaris 5,374 item, caſtris decem, id eſt, annis decem; quia quotannis in caſtris hybernabant 1,374
caſtra obducere 4,31 leuare colle 4,18
caſtris denſis incedere 1,478 caſtris indulgere 4,664 caſtris collem inſidere 6,17
caſtra. nulla fides pietaſque viris qui caſtra ſequuntur 10,407
caſus. caſus cæci 6,598 caſu cæco rapiuntur ſæcula 7,446 caſu pendemus ab vno 5,779 caſu monſtrante 5,713 caſus omnia rapit 7,487 in caſus extremos omnia mittere 7,239 caſus nulli ancipites ſteterunt 4,771 in caſum cuncta ferre 6,7
caſus an ſit in rebus 2,13
caſus alieno in pectore vincere, conſtantiam alteri inſpirare 9,888
catalogus regum & populorum qui auxilia miſêre Pompeio 3,171 & ſeqq.
Cataractæ Nili 10,318
catenæ innexæ mari 4,450
Catilina coniurationis caput 2,541.6,793 à Cicerone cos. capite plexus 7,64
Cato Cenſorius, qui & Maior, Cyprum debellauit 3,164 ſemper cenſuerat delendam

Carthaginemq; isque fictus mærere futuram mortem Catonis Minoris 6,789
Cato Minor, qui & Vticensis, causam Senatus probauit, etsi infeliciter 1,128 eius constantia, & prudentia instante bello ciuili 2,239 eum consulit Brutus, vt quem sibi solum ducem eligat 2,247 eumque se non immixturum bello ciuili putat, vt gratum Cæsari futurum si Catoni bellum ciuile placeat 2,276 atque adeò Catonem censet nec Cæsaris nec Pompeii hostem esse debere, sed cuiuscunque ex his duobus victoris 2,283 Catonis responsum ad Brutum super bello ciuili 2,286 & seqq.
Cato vnicus libertatis assertor 2,316 ex quo bellum ciuile cepit, nec capillos nec barbam deposuit 2,374 studiis & odiis carens 2,377 soli ei vacat lugere genus humanum 2,378
Cato Marciam vxorem resumit, sed sine vllis ceremoniis 2,350 & seqq. etiam sine Venere 2,379
Catonis mores & secta 2,380 & seqq. in bello ciuili securo sibi esse ducit nefas 2,297 se, vt parens funus filii prosequitur, ad extremum vsque Romæ & Libertati adhæsurum affirmat 2,297 solus à Pompeio dignus iudicatus qui præesset post se partibus 9,97
Cato Pompeium, quamuis odisset, sequutus tamen erat vt causam Senatus protegentem 9,19 post mortem eius totum se dedit partibus refouendis, & patriæ causæ tutandæ 24 Corcyram adit, & inde cum classe & reliquiis exercitus in Africam tendit 32 eius iter 36 & seqq. oram Africæ prætérlegenti obuiæ fiunt naues in quibus Pompeii vxor & filii 45 & seqq. eius laudatio funebris & encomium de Pompeio 190 & seqq. eius copiæ, præcipuè classiarii Cilices, secedere parant 217 & seqq. eorum ad Catonem verba 227 & seqq. Catonis ad eos verba 256 quibus illi moti ad officium rediêre 284 Cato exercitum ad Iubam Mauritaniæ regem ducere instituit, & Cyrenas occupat 296 cum Pompeii filiis classe Syrtes traiicere conatus tempestate afflictatur 319 & seqq. in Tritonida paludé reiicitur 347 relicto igitur Pompeio iuniore cum copiárum parte in cultioribus Africæ, ipse cum reliquo exercitu ad Iubam regem per deserta contendit 371 eius iter ingressuri ad milites verba 381 & seqq. eius exercitus in regione Nasamonum ventis arenas impellentibus valdè vexatur 444 & seqq. idem solutis in calorem ventis vehementi siti corripitur 498 & seqq. Cato porrectam à milite aquam reiicit, vt exercitum exemplo animaret 503 peruenit ad templú Iouis Ammonis 511 & seqq. eum Labienus hortatur consulere de rebus futuris oraculum Iouis Ammonis 550 eius id facere nolentis ad Labienum responsio 566 & seqq. in itinere semper pedes præcessit, & omnia æqualiter cum omnibus perpessus est 587 primus è fonte serpentibus obsito bibit 612 eius exercitus querimoniæ de infesto ob serpentes & sitim itinere per deserta Africæ 848 & seqq. eius castra curâ & cantu Psyllorum, item igne ex herbis medicato à serpentibus purgantur, milites que icti sanantur, &c. 911 & seqq. atque ita per deserta Africæ per duos mēses vagatus est 941
Catone carens vita 6,311
Catones vana nomina 1,313
Catonum vota 10,397
Catulus collegam Lepidum profligauit 2,547 ei Marius Caii frater inferias missus 2,174
Caudinæ Furcæ, saltus abruptus in Appuliâ, vbi Romani à Samnitibus

tibus sub iugum missi 2,138
cauæ sedes oculorum 2, 184
cauernæ mugientes motu terræ 3,418
cauernæ nauis 9,110
cauernas egerere 6,294
causæ rerum an ab æterno 2,9.6,611
causa partium 9,230 causam armis obtendere 8,339. causa Senatus 4,213.6,245 causa æqua 4,230 melior 4,259.7,349 causa sperare vetans, iniqua 10,451 causas, non fata sequi 3,303
cautus ab incursu belli 4,409
Cayci Germaniæ ad Rhenum populi comam promissam valentes 1,463
Cecrops rex à quo Athenienses & Græci omnes Cecropes 10,181 hinc Cecropiæ puppes, Atticæ 2,612
Cecropia, Minerua, quia Athenarum patrona 3,306
cedere, feliciter succedere 5,502
cedit in immensum cassus labor 2,663
celatus nullum diem 5,200
Celenus, ciuitas Phrygiæ, vbi Marsyas cantu tibiarum (quarum inuentrix Pallas) certare cum Apolline ausus, excoriatus fuit 3,206
celeusma, vide, nauticus clamor
Celtiberi à Gallis oriundi, Hispaniæ Citerioris populi 4,10
cenchris, serpens milii instar maculis distinctus, qui non in spiras sinuosus, sed recto limite prorepit 9,712
cenotaphia 9,179,180
census omnis pop. Rom. raptus à Cæsare 3,156
censu toto emere, non prodigum tamen esse 4,95
Centauri, semiferi, ex nube quam Ixion pro Iunone compresserat, orti 3,198.6,386
centaurion, herba à Chirone Thessalo inuenta 9,918
ceperit inde nefas 2,538
cepto desistere 3,144
Cephissos flumen Bœotiæ Delphos præterfluens 3,175
ceræ, pro fauis seu alueolis 9,285
cerastæ, serpentes quibus cornicula eminēt, tergo flexuoso procedentes 6,679.9,716.9,851
Ceraunia, montes Epiri 2,626.5,652 mota, visa moueri nautis 5,457
Cerberus, canis triceps, Inferni ianitor 6,665,702 cantu Orpheo lenitus 9,643
Ceres, dea 4,412 Proserpinam filiam ad superos reuocare noluit, quia iam mâlum Punicum gustauerat 6,742 pro frumento, segete aut pane 3,347.4,96,381.9,857
cerni horridum 3,347
certamen mouere, certaminis causa esse 3,121
certatum in nefas 1,4,5
certauêre patres de corpore trunco 3,761
certus discedit 6,771 certus loci, certus quo loco quid sit 8,120 certior præbere stabilem carinam 3,557 certi somni 4,395 certa mens malorum 3,37
ceruchi, cornua antennarum; item cauea in summitate mâli 8,177
ceruus longæuus; aut, in Africâ non nascens 9,921 eius cornua adusta contra serpentes, ibid.
cerui serpente pasti medulla vsui Magis 6,673
ceruix iacens 4,754 ceruicem rescindere 9,214 ceruice solutâ stare 9,603 ceruice vehi 9,589
cessare Marte 4,24
cessans solum aratro 3,451
Cethegi exerti, &, nudi 2,544.6,794
Cetos mater Medusæ 9,646
cetræ, scuta lunata Hispanorum 7,232
Chalcedon opidum in Asiâ è regione Byzantii, ostreorum ferax 9,959
Chalcis opidum Eubœæ ad Euripum 2,710.5,227
Chaldæum regnum, Babyloniæ regio 8,226
Chaldæi insignes magi 6,449
Chaldæi foci, Ignis pro Deo ab iis cultus 8,338
chalybs insertus manibus, claui crucifixorum 6,547
chalybs, spicula telorum 7,518

7,518 chalybum nodi, catenæ 6,797
Chaones Epiri gens, & Chaonius mons, in quo quercus oracula reddentes 3,180
chaos 1,74.5,634.6, 696.9,101
Charybdis mare vorticosum in freto Siculo 1,547.4,461
Charon portitor flagrantis vndæ, Infernalis 3, 16.6,704
Chelæ Scorpii, Libra 1, 659.2,692
chelydri, serpentes qui anhelitu suo arenas quas sinuoso tractu sulcant, fumantes reddunt 9,711
chersydros, serpentis genus amphibium 9, 711
Chios insula maris Aegæi sub Asiâ 8,195
Chiron Centaurus in cælum relatus, Sagittarii Signum 6,393. 9, 536
cibi pecudum, herbæ 6, 111 cibi quæsiti terrâ marique 4,375
Cicero eloquentissimus Romanorum 7,62 tædio longi belli affectus 65. eius ad Pompeium oratio ad prælium exhortatoria 68 & seqq.
ciere nomen 4,177
Cilicia, Cilices, Cilicum solum, terra, littora; regio & populi Asiæ Minoris 2,594.7, 222,542. 8,257, 264,456 piraticæ addicti, & à Pompeio victi atque in loca mediterranea missi 1, 122,336. 2,636. 4, 449. 8,811. 9,222
fraudes mari innectere callidi 4,449
Cilices auxiliares (iustâ, iam non piratæ, naui) Pompeio 3,228 cognitâ Pompeii morte, secedere volentes à Catone ad officium reducuntur; eoque comparati apibus ad alueolos reuocatis tinnitu æris 9,284 & seqq.
Cimbri, Germaniæ populi, qui Italiam inuadentes à Mario victi sunt 1,254.2,85
Cimber ad occidendum Marium missus, visâ in carcere luce, & maiestate Marii territus, ferrum abiicit 2,76 & seqq.
cineres mortuorum, vt sacros, mouere nefas 8,841
Cinga fluuius in confinibus Hispaniæ & Galliæ Narbonensis 1, 432 in Iberum influens 4,21
cingere terrâ Syrtim, circuire itinere terrestri 9,373
Cinna, socius Marii; pro exẽplari hominis crudelis & perduellis repræsentatus 2,546.4, 822
cinnamum, cinnamomum, aroma nobile 10,167
Cinyræa Cyprus, à rege Cinyrâ 8,716
Circius, Septemtrionalis ventus 1,408
Circæa procella 6,287
circuire. secum fugientem circuit hastam: de vrsâ iaculo fixâ 6, 223
circulus alti solstitii 9, 532
circulus mutator anni 10,212
circulus oræ finitor, horizon 4,496
circumfluum mari 4, 407
circumfluxisse dracones robora amplexos 3, 421
Cirrha Phocidis vrbs, nauale Delphorum; aliquando pro ipsis Delphis; aliquando pro oraculo Delphico: hinc Cirrhæa antra, secreta, & Cirrhæi vates 1,64. 3,172. 5,95, 115,137. 6,408
citiùs, eo citiùs 7,420
citrus arbor proferens poma citrea: item alia siluestri cupresso similis, in Mauritaniâ, è qua tabulæ citrinæ 9, 428,430. 10,144
ciuis seruati præmium, corona querna 1,359
ciuis meus, conciuis 1, 373
ciuem modicum componere, agere 7,267
ciuile bellum, vide, bellum.
ciuile crimen 7,398 nefas 7,432 ciuilis Erinnys, furor belli ciuilis 4,187
clamor nauticus, vide, nauticus clamor.
clamorem suũ non ferre, de timidis 7,274
classicum, &, classica 1, 238,373. 2,597. 6, 166 classica iubere 2, 528 dare bello 4, 186 concipere cornu, 7,476 classica cùm mundum quatient 5, 751
classis stans in vndis 3, 519 in classem cadit

ornne nemus 1,306
classem propellit ventus incumbens 3,1
classis primò ordine procedens, pòst vento dissipata, comparata volatui gruum 5,711
claudere animam 4, 370 claudere indagine 6,42
clausa fides miseris 9, 246
clausis, aut obsessis, inutiles equi 4,269
claustra maris 2,684
mundi 9,865
clauum sequi, de naui 9, 345 clauo flectenti cedere 3,555
clementia cæli 8,366
Cleone, oppidulum in Argolicâ regione iuxta Nemeam siluam, in quâ versabatur leo ab Hercule occisus 4, 612
Cleopatra eiecta Aegypto à fratre Polemæo 8, 500 cui inuisa 9, 1071 Alexandriam venit 10,56 multorum malorum causa, vt Helena 10,59 ausa adspirare ad Imperium Romanum 10,63 supplex Cæsarem adit 10,82 & seqq. eius cultus luxuriosus 10, 137 eam fratri reconciliat Cæsar cùm priùs eum eâ consuesset 10, 357 regina Aegypti à Cæsare constituta 8, 693
clientes emti 1,314
Clupea, opidum liberum in Promontório Mercurii in Africâ 4,586
clypei nudâ crate fluentes 1,241 clypeum abiecisse militi ignominiosum 6,203
Cnæus Pompeius fratrem Sex. percontatur de patre 9,123 intelligens occisum, valde indignatur 9,145 & seqq. à Catone compescitur 9,166
coactâ nocte 7,395
coalescere, de copiis fugatis vires resumentibus 10,79
Coaltræ, Asiæ populus, quorum regio altis siluis plena 3,246
coccus, vel, coccum, granum tinctorium ignei coloris 10,125
coërcere, terminare 4,20
cogere. i. coaceruare, coadunare 1,73.3,104. 7,743 cogere se in arctum 2,613
cognatæ acies 1,4 cognatum funus 6,564
cognita per multos annos 4,592
coïre, certare 1,129 concordare, conuenire 8,495
Colchis, Colchinû, opidum Illyrici 3,190
Colchi populi ad Pontum Euxinum, à vellere aureo noti 2,591 vnde Colchorum rura ditissima 3,271
Colchis, Medea 6,442. 10,464
colla. i. capita 2,160.9, 1012 colla rapere 4, 251
colligere animam 3,623 iras, &, totam iram 1, 207.2,93 vestigia 4, 443
Collina porta Romana 2,135
collis, solum leni tumulo excrescens 4,11
colles sicci 4,263
Colophon, Ioniæ vrbs celebris 8,246
coloni, milites emeriti & veterani in colonias deducti, item, missi ad locum aliquem incolendum 1,346. 4, 397.7,258
color imperii, species 9, 207
color lucis 6,828
coluber, &, colubra, serpens in vmbrosis nemorum 6,489,664. 9,634
colubriferum collû Medusæ 9,677
Columnæ Hesperiæ, Herculis, quia ad Occidentem 9,654
columnæ igneæ in aëre 7,155
comæ Germanorum rutilæ 10,130
Comata, sub. Gallia: Transalpina potissimùm, & Transpadana Cisalpinæ 1,443
comes in fluctus 8,589
cometes, timendum sidus, signum mutationis regnórum 1,528
comitiorum habendorum ritus 5,392
commercia linguæ 6, 701.8,548 pacti 6, 493
commeans æstu mare 5, 445
comminus eminus 4, 774
committere bellum 7, 472 dominos commisit asylum 1,97
committere, coniungere 3,382
committere fatis 3,517
commodare alicui aliquid in alium 1,83
communia vestro populo, cum vestro pop. 3, 307 in commune bonus 2,390
compages laterû 3,397

comparatio Cæsaris cum leone icto 1,205 fundâ Baleari 229 sagittâ Parthicâ 230 equo in certamine Olympico 293 Xerxe 2,672 Bellonâ aut Marte 7,568 Oreste & Pentheo 777 ferâ in caueâ conclusâ, aut igne in Ætnâ suppresso 10,445 Medeâ 464

Comparatio Pompeii cũ quercu annosâ 1,136 tygride 328 tauro victo 2,601 habitantibus in Mediterraneis Siciliæ aut Britanniæ 6,65 marinis fluctibus 265 Pado inundante 272

Comparatio silentii Vrbis attonitæ cum agris & mari tempore brumæ 1,259 clamoris militaris cum fragore siluarum vehementi vento quassatarum 388 populi ex Vrbe fugientis cum nautâ in tempestate è naui in mare desiliente 498 Pythonissæ cum Bacchis 674

Comparatio populi attoniti cum primo funere 2,21 Marii lacerati cum corpore pondere collis aut iactato mari 187 Catonis Libertati ad extremum adhærenti cum patre filiorum funus prosequente 297 populi dubiæ fidei cum mari turbido 454 classis Pompeii Brundusio duabus postremis nauibus tantùm amissis euadente cum Argo naue inter Symplegadas 715

Comparatio militũ post inducias ad bellum redeuntium cum feris mansuefactis iterum ad rabiem conuersis 4,237 militum præ desperatione primò concitatiorum, pòst tepescentium, cum saucio qui feruente primùm adhuc sanguine animosus, tepescente torpidus efficitur 285 Octauii lentè Cæsarianis insidiantis cum venatore canes continentis dum fera clausa sit 437 Opiterginorum se mutuò interficientium cũ armaris ortis è dentibus serpentiũ à Cadmo & Iasone occisorum 549 Iubæ regis cũ ichneumone 724

Comparatio ducum aut principum cum mari, & militum cum fluminibus in id influentibus 5,336 maris tranquilli cũ Mæotide & Bosporo glacie adstrictis 436 tempestatis magnæ cum diluuio Deucalionæo 620 classis primò ordine procedentis, deinde dissipatæ, cum gruibus migrantibus 711

Comparatio Scæuæ prosilientis cum pardo 6,181 eiusdem telis confixi cum elephante 6,207 eiusdem cum vrsâ 6,220 Torquati Cæsari cedentis cum nautâ vela subducente 6,287 exercitus Pompeiani in prælium Pharsalicum se præparantis cum Deorum præparatione in bellum giganteum 7,145 nautæ nauem obliquantis cum aurigâ 8,199

Comparatio rogorum in Africâ à reliquiis Pompeiani exercitus exstructorum cum incendiis agrorum à rusticis factis 9,182 Cilicum oratione Catonis à secessione reuocatorum, cum apibus ad aluearium reuocatis tinnitu æris 9,284 à sepe icti & tabe diffluentis cum niue aut cerâ liquefactis 9,782 intumescentis ex percussione presteris cum aquâ bulliente aut velis inflatis 9,798 iaculi serpentis cum glande fundæ aut sagittâ 9,826 Psyllorum infantes suos morsu aspidis explorantium, cũ aquilis pullos suos ad radios Solis explorantibus 9,902 Cleopatræ cum Helenâ 10,59

compensare longius iter breuiore viâ 8,249

compertum est 2,322

complosas manus tenere 2,292

componere, committere 3,196 componere mentes ad virtutem aut labores 9,380 componere modicum ciuem, agere, constituere 7,267 componere vela 3,596

compositus in mortem 9,116

compressus, occlusus 10,442

comra

comta simulatum dolorem 10,83
conamen mobile neruorum 4,287
concha pretiosa, in quâ vniones & margaritæ 6,678 concha ventosa, quâ pro tubâ vtitur Triton Deus marinus 9,349
concinere classica 1,238
concipere classica cornu 7,476
concipere vota salutis 1,506
concitus equus 7,677
conclamata corpora 2,23
concordia salus rerum, &c. 4,189
concubitus excepti legibus 8,402
concurrere .i. certare, confligere 8,326
concurrunt prælia 1,40 concurrent sidera sideribus 1,75
concussa pectus verberibus 2,335
condere fatum rebus humanis 7,132 condere terræ 1,607 conditum in alicuius curâ 9,86
Cone insula Sarmatarum ad ostium Danubii 3,200
conferre .i. commiscere, committere 1,102. 4,803 conferre quæ vincere possent, ad victoriam obtinendam 7,356 conferre morti 6,231
conficere. confecerat hostes pauor 6,131 conficit omnia terror 7,734
confine duorum locorum 6,649
confirmare animos 4,250
conflatum ferrum 2,95
confodere iugulum 3,744
confragum 6,126
congeries ætatum 5,178
congestum pondus 3,649
congestus, us 9,487
conglobatio exercitus in periculo 4,777
coniugii onus 5,725
coniux pars optima 5,757
connubii precium & merces, liberi 2,330
conscientiæ tormentum, maxima pœna 7,471,784
conscium. conscia gens nascenti Nilo 1,20 conscius mundi futuri 5,90 conscia rati voti, concipiens animo certam spem 7,34 conscius voti nefandi 7,182
consentire ad ictum, patienter ictum recipere 8,619
conserta bella bellis 2,442
consertum telis 7,520
consilii vox prima, qui primus dicit sententiam 8,480
consita cultu regio 9,690
consors studiis 4,178
conspiratio Crassi, Pompeii & Cæsaris 1,4,85. 3,266
constare. cōstatura quantis cladibus fides 2,17 constans membris vigor 3,715 constitit eadem vbique fortuna 4,402 constitit hîc bellum, hæsit 7,547 nullò constet mihi sanguine bellum 4,274
consulere famæ 8,624 in medium 5,46
Consulibus à Senatu bellum demandatur contra Cæsarem 1,489
Consul Etruscis abductus aratris, Attilius Serranus vel Cincinnatus, ex agro ad Dictaturam vel Consulatum euocati 10,153
Consules noui Kalendis Ianuariis 5,5 ab iis & eorum nominibus anni denominati & in Fastis distincti post eiectos Reges 2,645. 5,390,399. 7,441 hinc, ignoto consule.i. tempore ob antiquitatem ignoto 4,379
Consulum sedes sacræ 3,105 iis prælati fasces; (hinc & fasces, pro ipsis consulibus) 10,11
consul menstruus 5,399
Consules, gentibus subactis, colonias deducentes, succincti aratro locum designabant 7,430
Consularis potestas inanis reddita 5,397
consumere locū 7,461
consurgens pars vrbis celsam in arcem 3,379
contendere membra 3,624 contenta tela 7,563 contentæ fune naues 2,621
continere, compescere 4,435 continere animam 8,616
contingi fœdum 3,348
continuare colles 4,159
contorquere 3,671 de vento 9,472 contortus vortex 3,631. 4,460

contra

contra videre 9,947
contraria voluens ventis æstus 9,333 contrarium ire 1,77
contus 6,174
conuellunt verbera puppes 3,528
conueniat, pro, conueniret 2,173
conuersæ hastæ verber 7,577
conuertere aures surdas 6,444 conuertere fugâ bellum 4,163
conuexa Olympi 7,478 conuexa Superûm 5, 5,632 conuexa Tonantis 9,4
conuicia festa in nuptiis 2,369
conuoluens gentes mare, de diluuio 5,623
copia rara 3,693
Cora opidum Latii non longè à Velitris 7, 392
Corcyra insula sub Epiro ad confine Maris Ionii & Adriatici 2,623. 8,37.9,32
Cordus Quæstor truncum Pompeii cadauer inuentum rogo comburit, & sepelit 8,712 & seqq.
Corfinium, Pelignorum vrbs primaria 4,697 à Cæsare obsidetur 2, 478 & seqq. à præsidiariis deditum 2, 507
C. Cornelius augur Patauii fertur dixisse die prælii Pharsalici se videre certantes Cæsarem & Pompeium 7, 192
Cornelia Castra, locus in quo Scipio Africanus castra posuit non longè à Carthagine 4, 656
Cornelia L. Scipionis Metelli filia, primò P. Crassi, Crassi Diuitis filii, deinde Pompeii vxor 2,349. 3,21. 8, 89, 810, 815. 9,66, 277 eam Pompeius durante bello Lesbi seponere decernit 5, 722 ipsique consilium suum aperit 5, 739 cui illa responder 5,761 in Lesbum proficiscitur 5,799 ibi solicita est de marito 8, 41 conspecto Pompeio ex acie Pharsalicâ fugâ elapso exanimatur 8,58 à Pompeio ob immodicum dolorem corripitur 8,71 eius ad Pompeium responsio 8,88 cum Pompeio profecta Lesbo in Ægyptum, in naui expectare à Pompeio iussa quid ipso futurum sit 8,579 eius planctus conspectâ cæde Pompeii 8,637 & seqq. eius querimoniæ eò quòd Pompeium sepelire non possit 9,55 & seqq. mandata mariti Sexto priuigno aperit 9,84 exuuias Pompeii comburit 9, 175
cornix sese perfundens significat futurâ pluuiam 5,555
cornipes, equus 4,762. 8,3
cornu coactum, circulus plenus 1,537
cornua aciei 7,365, 524 antennarum 8, 193 classis 3,529 portus 2,706 velorum 5,427
cornua flexa, terræ aut rupis portum efficientis 2,615
cornua (aciei) diducere, extendere. 7,506 explorare, de tauro 2, 603
cornibus tortis, vt arietes 9,514
corona aciei 6,289 corona, pro multitudine populi 2,120
corona è nardo & rosis 10,164
corona querna, præmium ob seruatum ciuem 1,359
corona turrita, nouæ nuptæ 2,358
corpus carcer animarum 6,722 corpus summum, facies, seu partes exteriores 8,68
corpora debent sibi sui finem 7,811
corpora illustrium virorum in funere delata humeris nobilium 8, 752
corpora sepeliantur, an non, parum refert 7, 809
corpora sustentare epulis 4,307 corpora viua elidunt trunci 2,206
corpora proiecta negatis tumulis, inhumata 6,626
correpere in cymbam 8, 39 in medium agmen 4,777
corripere mœnia 2,100
corripientes faces tecta 1,494
corruptus in externos mores 10,404
corruptus laxare catenas 10,57
Coruini, nobilis familia Romana 7,584
Corus, &, Cori, ventus ab Occasu solstitiali: aliquando etiam pro quouis

quouis vento 1,406. 2,617. 4,67. 5,572, 599,606. 7,125. 9, 799,1001
Corycos in Ciliciâ oppidum, mons & specus 3,226 Coryciæ classes, piratarum Cilicum 8,26 in monte Coryceo prouenit optimum crocum 9,809
Cos insula Samo vicina 8,246
costus, frutex in Arabiâ & Indiâ, cuius radix contra venena vtilis 9,917
cotibus exarsit mucro 7, 139
Cotta, Cæsaris legatus à Neruiis cæsus 1,429
Cottæ tr.pl. verba ad Metellum collegam qui Cæsarem ærariũ spoliare vetabat 3,143
Cotys Thracum rex à Senatu laudatus 5,54
couinus, currus rostratus Belgarum & Britannorum 1,426
Crœsus rex transito flumine Haly à Cyro captus 3,272
Crassi pater & filius Marianis temporibus à Fimbriâ quodam occisi, vt vult Lucanus 2,124
Crassus, cognomento Diues, Spartacum profligauit 2,554 mora belli ciuilis 1,100 ad bellũ Parthicum profectus nihil moratus diras Atteii tr.pl. 3, 126 à Parthis cum Pub. filio cæsus 1, 105. 8,302. 10,51 ipse filiusque insepulti 1,11. 8,394. 9,65
Crassus (Pub.) Diuitis filius maritus prior Corneliæ, quæ pòst Pompeio nupta 8, 91,415 cum patre cæsus & insepultus: vide Crassus Diues
Crassorum clades cur nõ vindicata à Romanis 7,431 vindicta potiùs procurãda quàm bellum ciuile gerendum 8,418 & seqq.
Crastinus euocatus in exercitu Cæsaris primus telum in hostem misit prœlio Pharsalico 7,471
crates perpetua, clypeorum connexorum in testudine series 3, 485
credere, confidere 1,135 credere animam morti 3,751. causam Diis 7,77 deis 7,705 fatis 1,227 siluam cani 4, 441 solo 4,647,653 vocem dolori, aut, dolorem voci 1,258 vna nox muris credita 1,520
crescere .i. excrescere, superare 5,25 crescere, de eo quod in altum exstruitur 9,842 creuit in aduersis virtus 3,614
Creta, insula nota Maris Mediterranei, cuius rex Minos, vnde Minoïa 2,611. 3,163. 9,38 à centum ciuitatibus dicta Hecatompolis: Ioui dilecta, quem in eâ nutritum & sepultum fabulantur 2,184. 8, 872
Cretæ, canes Cretenses 4, 441
crimen. habere crimen 8,118 nec crimen erit nec gloria 7,112
crimen ciuile 7,398
crimen Deorum 2, 288. 5,59. 8,800. 9, 144 crimen glebarum, instrumenta luxuriæ 9,425
crinis timendi sideris 1, 528
crines Libyci, nigri: flaui vel rutili Germanorum 10,129
crocum optimum prouenit in Ciliciâ 9, 809 croci pressura 9, 809
croceum medicamentũ tingendis crinibus Indorũ. 2,239
cruci affixa corpora carpunt magæ 6,545
cruor altus 1,319 cruor stat in templis 2,103
crustæ marmoreæ, &, crustata domus marmoribus 10,114, 115
Crustumium Flaminiæ fluuius 2,406
crystallina vasa 10,160
cubile ad somnos 4, 603 cubili miscere 10,68
cubilia è frondibus 9, 841
culmen humanum, Dictatura 7,594
culmi aduecti, frumentum peregrinum, aduectitium 6,85 culmi in segetem surgentes 6,109
culpâ suâ viuere, de eo qui fugâ euasit 6,204
culta, agri culti; &, cultu confita regio 2,426. 3,210. 9,690
cultus furialis 6,654. cultus mæsti lugubria 2,365
Cumana vates, Sibylla Cumana 1,564 libros Romana fata cõtinentes

tinctes dedit regi Tarquinio 5,183 eius carmen hoc, Romane miles Ægyptum caue: Lucanus ad Pompeiū refert 8,824
cuneus, quicquid è lato in acutū desinit. hinc militum acies cuneata, & cunei militum 6,184.7,497
cunei ordines graduum in theatro, & pro multitudine populi in iis sedente 7,12
cupere nō priuata 2,564
cupidus imponere 2,170
cuppæ sustentandis ratibus 4,420
cupressus, arbor Plutoni sacra, cuius ramus collocabatur ante domum funestam nobilium 3,442
cura famæ 9,1080 cura in somnis 2,239 cura laboris 7,209 in curâ conditum 9,86 cura maxima fuit non perdere letum 3,705 cura fuit implere, &c. 7,142
curæ armorum 3,52.5,504 curæ mordaces 2,681 in curas venire 2,347 curarum mæstus 8,165 curarum arcana 8,279 pondera 9,951
curâre. dignum quod quærere curés 6,602 curata sunt, curæ sunt 7,455
Curetes populi insulas inhabitantes Cretæas dictas in orâ Illyrici; Corcyram, vt quidam 5,405
Curia pro ipso Senatu, & pro Senatoribus 1,267,487.3,108 Curia hospes 5,11
Curio Cæsari in bellum stimulos addit 1,269 & seqq. venali linguâ 1,269 vox populi 1,270 in Siciliam à Cæsare missus 3,59 ex Siciliâ in Africam traiicit 4,583 in loco Castrorum Cornelianorum castra ponit 4,661 territus aduentante Iubâ rege (quem in tribunatu suo spoliare regno tentauerat 4,689) quòd non confideret militibus suis; vt non veteranis Cæsaris, sed Corfinii dedititiis; antequam omnes dilaberentur prælio decertare statuit, & primò Varum pellit 4,694 & seqq. exercitum contra Sabburam ducit, ignarus præsentis Iubæ 4,730 equitatu Iubæ circūdatus 4,746 & seqq. fugere nolens, fortiter pugnans occumbit 4,797.5,40 insepultus 4,810 eius elogium, virtutes & vitia 4,811 & seqq.
Curius Dentatus, qui de variis populis triumphauit, pauper nihilominùs & auro incorruptus: hinc Curiorum ligones; Curii & Fabricii nomina pauperis æui; pro exemplo frugalitatis 1,169.6,787.7,358.10,152
currere magno gradu 2,100 currere, de æthere 7,424 currere clarum, de fulgure 5,630 currere per prospera fata 7,420
currum retorquere 7,3 currus triumphales celsi, &, lauriferi: hinc & currus pro ipso triumpho; item, currus regere, ducere, &c. pro triumphare 1,316.3,77.5,332. 8,810, 814.9,79
cursus fati, &, cursum dare fatis 6,423.7,544
cursus rapere 5,403
cursum frangere longo gyro 3,555
curuare littora, de mari 8,178
curuari .i. extendi, ambire 3,107
Curules, pro Ædilibus Curulibus 3,107
cuspes, &, cuspes æquorea, tridens Neptuni 5,621.6,396
custodia mentis .i. obstinatio, constantia: vel, vt alii, intrò custodita cogitatio 8,635
custos vndæ Illyricæ, præfectus oræ marinæ Illyricæ 4,433
cutem abducentia ossa 4,288
Cyaneæ cautes, insulæ vel scopuli Bospori Thraciæ, Symplegades 2,716
Cybeles simulacrū quotannis à Gallis, sacerdotibus ipsius, in Almone lauabatur 1,600
Cyclopes ministri Vulcani dicti 7,150
Cydones, Cretæ populi auxiliares Pompeii in acie Pharsalicâ 7,229
Cyllene, mons Arcadiæ, in quo Mercurius natus, & à quo Cyllenius dicitur 1,662.9,662.10,209
cymbæ vimineæ corio contectæ

contextæ 4,131 ex papyro in Ægypto 4, 136
Cyniphiæ pestes, Libycæ aut Africanæ, à Cyniphe regionis flumine serpentes 9,787
Cynosura, Vrsa minor, ad quam cursum dirigebant Sidonii 3,219. 8,180. 9,540
Cynthia, luna 1,218. 2, 577. 4,60. 8,721
Cyprus insula maris Ionii, cui imperauit aliquando Cinyras rex, à quo & Cinyræa dicta 8,456,716. 9,117
Cyrenæ, ciuitas & regio Africæ 9,874 à Catone occupatæ 9,297
Cyri arua, Persarum regio 8,226 Cyri ingentes copiæ 3,285
Cythera, orum, insula Peloponnesi, sub Malea promontorio 9,37

D

DAAE, errantes, siue nomades, populi Scythici 7,429
Daci, (&, Dacæ primâ correptâ) Thraciæ contermini populi: sæpe pro populo fero & barbaro; vt, hinc Dacus premat, inde Getes: Dacæ Getæque: Dacis Getes admistus 2,54,296. 3,95. 8, 424
Dalmatici fluctus, Mare Adriaticũ versus Dalmatiam 2,402
Damascus Syriæ vrbs 3, 215
damna mundi 9,440
damnũ armorum .i. detrimentum quod arma patiuntur 3,364
damni solatia rependere 8,469
damnare, pro, contemnere, detestari, improbare, execrari, reiicere, diffidere 4,270. 5, 247, 311, 471. 6, 413. 7,242. 8,25, 127, 328. 9, 858, 1035 hinc damnatus, nefastus 7,409 damnata arma, infelicia, improbata 4, 338, 360 damnata lux 4,534
damnare, pro, obligare, adstringere, addicere rei malæ, tristi aut infelici: vt, loco 1,249, 749 busto 2,733 fato 3,22 sacris Infernalibus 6,641 morti 8, 483, 570. 9, 87 hinc, damnare noctibus .i. tenebris obscurare 7,452 damnatus lumina somno 9,363 damnari tenebris, aboleri 9,986
damnare, pessundare 8, 332
damnare nimiæ pietatis 6,508 sceleris 8,406
damnare fortunam suã, animum despondere 7, 649
Danaë à Ioue in imbrem aureum conuerso stuprata, mater Persei 9, 659
Danubius fluuius celeberrimus, qui & Ister, multos fluuios in se recipit 2,419 multis ostiis se in Euxinum exonerat 2,420. 3, 202
Dardani, Epiri populi 3, 187
Dardanius colonus, Capys, conditor Capuæ 2,392
dare. Ius sceleri 1,2 vires in carmina 1,66 stimulos 1,120 libertatem odiis 2,145 animos 2,570 lacrymas ciuilibus armis 3, 313 secretum 3,314 arma 3,315 classica bello 4,186 euentum fraudibus 4,730 terga aut pectora bello 4,468 cursum fatis 7,544
dare. dare præcipitem 8, 93 dare multa in vulgus 1,132 bella priuatæ iræ 4,688 pessum 5,616 dedimus Romam eò cladis 7, 406 dare gentibus iras 2,47 do ferre 4, 806 do cognoscere 6, 813 datum nosse, &, nescire deos 1,452 dedit scire 6,776
dare, pro, permittere 7, 126
dare arcana, declarare 9, 554
dare ventis, committere 8,190
dare in medium, cingere 7,366
dare nauem in littus, appellere 8,134
dare vni cuncta, facere in gratiam, commodum, aut iussu vnius 2,146
debitum fatis 8,415
deceptis manibus vacuũ complexa cubile 5, 809
Decii, pater & filius, pro salute reip. caput fatale vouentes, in confertissimos hostes irruentes morte suâ Rom. victoriam pepererunt 2, 308. 6,785. 7, 359
decliuia montis 2,421

decoque-

decoquere,absumere 9,776
decorum alicui 1,164
decuit fulgens tutela carinas 3,511
decurrere effuso passu 4,271
decus pelagi, victoria naualis 3,762
dedecus breue æui 2,117
dediscere ducem 1,131
deducti coloni 4,397
deducere carbasa 2,697
deesse. se deesse deis, at non sibi numina credit 5,499 deesse ruinæ 6,10 deesse, non interesse 8,360
defectus .i. solutus,defatigatus 2,559. 4,635. 5,333. 6,252. 9,401 defectus epulis 10,281 defecta furore 1,695 defecta membra 4,600 ilia 4,757 defecta robore membra 3,625
defectus Solis 7,4
defendere .i. arcere,prohibere,tegere 9,306,322,673
defendere templum ab auro 9,521 defendere aquas suas, de flumine quod non mutatis aquis alium in se recipit,aut ipsum in alium influit 6,376
defendit se à mari terra 9,306
deficere, lassitudine defatigari 9,401 vide defectus.
defixus lumina 6,658
deflagrare 4,280
deflectere iter 3,337
deformis pallore 8,56
deformis dolor,turpis 8,81
degener toga 1,365 metus 3,149 rogus 9,4
degeneres animi 6,417 latebræ 10,441
degere vitam inermem 4,358
Deiotarus Gallogræciæ à Senatu laudatus 5,55 à Pompeio ad Parthos auxilia rogatum mittitur 8,209 & seqq.
delectus sceleri, sub. faciendo 8,538
Delos insula in quâ nati Apollo & Diana,& in quâ oraculum Apollinis 6,425
Delphici oraculi Apollinis origo & descriptio 5,70 & seqq. cur cesset responsa edere 5,111,131 templum Delphicum à Brenno & à Persis combustum 5,134
delphinus incertus quò tendat, tempestatem futuram denotat 5,552
demissus pelago 8,159
demissus vultus 2,361
Demogorgon,Inferorum omnium infimus & maximè horrendus: qui situ & terrore se habet ad alios Inferos, sicut se illi ad nos. hic Medusæ faciem, seu Gorgona,adspicere, & Styga deierare sine vllo periculo potest 6,745 & seqq.
densantur nubes in imbres 4,76
dens insomnis, dentes insomnis draconis à Iasone occisi 4,552
dentes imprimere, mordere 9,806
dentes niuei,ebur 10,144
dentes euricoli, rastrorum aut aratri,quibus terra scinditur 7,859
dependere,impendere 8,101 dependere amori tempus 10,80
depositum Fortunæ 2,71 depositum pignus 8,191
deprecor seruari 9,213
deprensus cantu magico 6,505
deprensa virtus 4,469. 6,168
deprensum est 9,531, 826
deprensum est ciuile nefas 4,172
derogare famam æuo 9,359
desæuire in artus 6,540
desæuiens ira 5,303
descendere in euentus belli ancipites 5,67
deses natura 9,436
desidere in vndas 3,630
desidiosus 9,288
desistere cepto 3,144
desolatum 4,701
desperare diem 1,545 viam 5,574
despicere mare de monte 5,639
despicit Arctos populos 1,458
despumare in herbas, de Lunâ 6,506
destituere 6,734. 7,398 destituit vulnera sanguis 3,746 destituit spiritus fauces 5,333 destituere ducem 5,244 destituunt pietas fidesque 5,298
destituunt verba paratam mentem 5,731
destruere meritum 9,1041
desuetæ siluis feræ 4,237
detecto Marte, bello aperto 10,346
detrahere dominos Vrbi seruire paratæ 1,351

detrahere in cladem 3, 22
detrudere 6,174
Deucalionis temporibus maximum diluuium 1,653
deuertere acies 2,470 deuertere cursu 6, 591
deuexus terrarum margo 9,497 deuexa mundi 10,39
deuia terrarum 4,161 mundi 8,209
deuoluere mœnibus agmina 2,491
deuotus 4,272,533, 695.8,91 deuotus sacro fœdere 8,112 deuotus sacris, sacerdos 10,176 deuotæ in prælia dextræ 3, 311
Deus est quodcunque vides, quocunq. moueris 9,580 nascentibus semel dixit quantum scire licet 9,575 se eâdem lege tenet quâ cuncta coërcet 2, 10
Deus incertus Iudæorum 2,593
Dei sedes vniuersum & virtus, siue animus sapientis 9,578 nil facimus non sponte Dei 9,574
Deum sequi 9,557 mẽte gerere 9,564 deum facere, referre in numerum Deorum 9, 604 Deo plenus 9, 554
Dei, seu, Dii inferni 1, 634 Dii visa secundent 1,635. Dei terribiles scelerum 2,80. 7,168 Dei cæli Erebique 2,306 Dii melius! 2,537.3,93 Dii secundi veniam meruere 4,123 Dei magici 6,577 Dii ad primam statim vocem magorum quidlibet concedunt, ne plures audiant 6,528 cur & an magos metuant quæsitum 6,492 Dei Lethæi, Infernales, à Lethe flumine 6,685 Dei Romani, Heroës 6,807 Dei nulli humana curant 7,445, 454 Dii transire dicti auersi, aut hosti fauentes 7,647 Dii nasci nec oriri possunt 8,458 Dii hospitales 9,131 cinerum 9, 990 Dii penates Troianorum 9,993 Dei secundi 9,1098 Dei Ægyptii feræ nonnullæ & aues 10,159 Dei nosci volentes 10,180
Deorum sortis ignarum mortale genus 3,319
Deorum inuidia 4,243. 9,66 crimen 5,59.8, 8,55, 800. 9, 144 obsequium, fauor 5, 294 visus 5,698 mors dilata Deûm, immortalitas 6,698 doli 7, 86 monstra, prodigia 7,172 aurum, dona iis oblata & ornamenta aurea 8,121 multum est in gente Deorum 8,308 Deorum respectus 8,451 pudor 8,597,605 culmina, &, sedes i. templa 9,819.10, 15
Deis ignoscere 2,93.9, 1103 donare quòd superest vitæ, sibi ipsi inferre mortem 3, 243 se decisse Deis, at non sibi numina 5, 499 Deis vim facere, de magis 6,441 Deis irasci 8,665 Deis quid obiicere, exprobrare 9,188 Diis omnes hæremus 9, 573
Deos spargere, simulacra Deorum 3,100 Deos non nosse quos timemus, auget terrorem 3,416 Deos quis enim læsos impunè putaret? 3,448 Deos agnoscere 4,255 Deos lassare 5,695 exornare armis, trophæum iis erigere 6,256 cogere, de magis 6,446 in Deos conuicia 7, 725.9,187 in Deos tanquam humana nõ curantes, inuehitur per digressionem Lucanus 7,445 & seqq. esse locis Superos testatur silua, &c. 9, 522
Deæ vltrices 10,337
dextra inuita 1,378 violata 2,126 dextræ omnia sperantes 5, 355
Diana Scythica, cui homines immolabantur 1,446 Dianæ Scythicæ regna, lucus vel nemus prope Ariciam, quia sacerdos eius Rex Nemorensis vocabatur 3,86 ab Oreste ex Tauricâ Ariciâ translata; vnde Mycenæa, quia Orestes Mycenæus 5,74
Dictatura, culmen humanum 7,594
Dicte, Cretæ mons: vnde Dictæa saxa, &, littora; item Dictæi coloni, Dictæa manus; Cretensia, Cretenses 2, 610

610. 4,322. 6,214. 9,38
diducere cornua aciei, extendere 7,506
diductum robur 3,584
dies medius 1,16 diem extremum præcipitare 2,106 dies perdere 3, 394 diem admittere, 3,444 diem vnum donauere patriæ 4,28 dies in medium surgens 4,155 dies nube læsus 5,456 dies festinata fatis 5,560 dies ista ierit non paruo sanguine 6,158 dies summa, &, suprema, mors 9,208. 10, 41
dies arte magicâ prolongari 6,462
diei obscuræ periphrasis 7,1
dies quo clades insignis illata Romanis, in Fastis inter atros notatus, & à clade cognominatus 7,409,410
dies longior, diuturnitas temporis 7,845
diem totû mutare, aliud cæli clima subire 8, 217
dies stat librata cardine summo, sol meridianus perpendicularis est 9,529
dies, pro Sole aut luce, passim. hinc dies cæli 9,905 dies nimius, Sol vehementior 9, 432 diem agere, item, explicare, de Sole aut naturâ 7,201,202 item, diem medium ducere 6,571
dies quo prælium commissum, aliquo modo pro ipso prælio, ferè vt Francis iournee. 7,92, 427
differre semper nocuit paratis 1,281
differre, diripere 9,142 pro producere 9,568
difficilis tueri, qui non facilè tuetur aut conseruat 1,511
difficilia virtuti dulcia 9,403
diffuso vertice 3,376
diffusum vinum, conditum 4,379
dignus donandi vitâ 4, 347
digerere .i. dissoluere, consumere 6,88
dilatâ manu 8,708
diluuii Deucalionæi descriptio 5,622
dimadere 6,479
dimittere laudibus in longum æuum 1,448
dimitti marito, repudiari 5,765
Diomedes Thrax equos suos corporibus hospitum alebat 2,163
Dipsas Ciliciæ fluuius ex Tauro monte ortus 8, 255
dipsas, serpens, cuius morsus mortalem sitim incutit 9,610, 718, 738 & seqq. 851
Dirce fons in Bœotiâ 3, 175
Diræa cohors, armati ex dentibus serpẽtis prognati, qui inter se certantes pariter occubuerunt 4,550
dirigere 6,475 dirigere Libyam, in Libyam 8, 170
dirimere Arabiâ Ægyptum 10,312 castris, à castris 4,33
Dis, Pluto, Deus Inferorum 1,455,577. 6, 433,797 Ditis arcana 6,514
discedere .i. separari, findi 6,347,382 hinc, discedere inter manus carpentum 2,121 discedunt æquora 3,632 discessit medium pectus ad ictus 3,655 discessit palus in multos amnes 6,360 discedere in fauorem generi socerique, in partes distrahi 10,418
discolor, colore ab alio differens 8,293,722
discordia turbat minimas rerum 2,272
discordia agitat manes 6,780
discrimen. in discrimen mittere 2,599 magnum secula nostra venturi discrimen habent 4,192 discrimen mundi gladio permittere 7,108 discrimine nullo habere 4,218
discriminare vestes picto auro 2,357
discursus aquarum 10, 249
discussa vittas 5,170
discutere salo 2,685
dispendia siluæ 8,2
dissuasor iusti gladius 4, 248
dissolui alis Cæsareis 1, 440
dissonus 7,272
disterminare 1,216
distinere 4,675
distribuere tumulòs triũphis 6,818
districtus epulis 10,422
distringere ramos 4,317
diuersa feror 1,683
diuersi, oppositum, alii 3,327. 6,782,783
diuersum pelago, contrarium 3,681
diuidere. diuidit horas buccina 2,689 diuisere

fere Deos 2,35 diuisum sanguine mare 2,22
diuitias numerare 6,407
diuitiis violatum 9,520
diuitias ostentare armato, amentiæ est 10,146 tueri difficile 7,749
diuortia gemini Ponti 2,404,580
docilis vicisse 1,326
doctus quietem ferre 9,294 seruire 5,382
Dodona silua Ioui sacra in Epiro, in quâ oracula reddebantur 6,427
Dodones silua, quercus 3,441
dolendi nobilitas 8,329
dolet heu semperque dolebit 6,303
doli Deorum 7,86 doli à Ganymede 10,520 dolis infectum 4,736
Dolopes Thessaliæ populi 6,384
dolor. dolori vox credita, pro, voci creditus dolor 1,258 dolor sine voce 2,21 dolor necdum, sed iam metus 2,27 dolor summis malis seruatus 2,41 doloris vox 5,494 dolorem capere 5,759 dolorem mente suppressum tegere 6,228 dolor verendus, saluâ maiestate 7,680 dolorem effundere in lacrymas aut gemitus 9,146
dominus. dominos detrahimus Vrbi seruire paratæ 1,351 ad dominum ire 4,217 dominis mentiri 5,386 dominum quantâ virtute parasti! 6,262 dominus rerum 6,595 dominus non dux 9,241
Domitius Ænobarbus successor Cæsari in Galliâ designatus 7,607 pugnax 2,479. 7,219,600 Corfinii à Cæsare obsessus 2,478 & seqq. à suis militibus Cæsari deditus 2,507 Cæsaris ad eum verba 2,512 à Cæsare veniâ donatâ dimittitur 2,516. 7,604 à Pompeio præfectus dextro cornu in acie Pharsalicâ 7,220 occisus 7,600 sæpius à Cæsare victus 7,601 Cæsaris ad illum, & illius morientis ad Cæsarem verba 7,606
domus polluta 2,252
domus tuta 10,459
donare .i. condonare, ignoscere, remittere 2,477. 7,450,784. 9,144, 1017, 1088
donare. donauere diem vnum patriæ 4,28 donare spatium iaculis 4,764 donare ratibus flexus Maleæ 6,58 donare veniam 10,70
donaria 9,516
Dorion, Thessaliæ ciuitas, in quâ Musæ Thamyram cantorem visu & cantu priuarunt 6,353
dorsum montis 2,428
dracones, serpentes alati, quorum formam dii sæpe crediti assumsisse; alibi innoxii; in Africâ perniciosi, & id viribus potiùs quàm veneno; adeò vt tauros & elephantes circumuoluti nexu nodi præstringant 9,728 arboribus circumuoluti 3,421 eorum oculi Magis vsui 6,675
Druidæ, magi & sacerdotes Gallorum: eorum sacra, mores, & dogmata 1,450 & seqq.
Drusi, popularia nomina; quia Liuius Drusus tr.pl. leges Gracchanas asserere conatus fuit 6,795
Dryopes, Epiri populi 3,179
dubius. dubium. dubii montes 3,7 dubiique fugæ pugnæque tenentur 4,156 dubiæ acies 4,389 dubia lux 4,473 dubius miles ducibus suis 4,698 dubius Mars 4,770 dubiæ mentes 5,256 in dubio stare 7,247 dubius fati 7,611 in dubiis, rebus dubiis 8,241 dubium manet 9,19 in dubio terræ pelagique relictum 9,504
dubitanda Luna 4,60
ducere. ducere .i. producere, protrahere 1,670 ducunt naues varios tractus 3,551 ducere tempora 5,6 senectam manibus .i. manuum labore vitam senilem sustentare 5,535 ducere opus 6,39 ducere artem in nouos ritus 6,509 ducere medium diem, de Sole 6,571 ducere colorem 6,828 ducere in mœnia, populum vagum vrbibus assuefacere 7,429 ducere in arma 9,227 ducere triumphum 9,598. 10,154 ducere

aëra pennis, volare 9, 729 ducere.i.attrahere, imbibere 10,124, 252
dumeta confraga 6,126
durare viuere 4,519 durare viscera cœno 6,94 durata mens malis 5,798
durus vultus 2,373
dux. dux Bruto Cato solus erit 2,247 dux senior 2,561 dux iussus 7,79 ducem dediscere 1,131
ducum in funeribus totus exercitus circuibat bis terve rogum armis demissis vel tractis 8, 735 non ducis sed militis enses stricti sunt 5,254 ducis manus, milites 5,311
Dyrrachium, Epiri ciuitas, antè Epidamnus dicta 6,14 eius situs 6,19 & seqq.

E

E' mœnibus pendêre 7,369
eat sic 2,304
ebulus, sambuco similis subfrutex, cuius fumo serpentes fugantur 9, 916
ebur, dens elephantinus 10,119
echeneïs, pisciculus qui naui adhærens, eius cursum remoratur, vnde dictus remora 6, 675
Echinades insulæ ante Ætoliam 6,364
eclipsis Lunæ 1,539 vnde 6,503
eclipses Lunæ in Africa maximæ 9,693
edere. gemitus edêre dolorem .i. suppressere, concoxere 7,43 edax ætas 7,397
edoctus motus fulminis 1,587
Edonis, Baccha, à parte Thraciæ 1,675
efferre arbores, de terrâ 9,525
efferæ ceræ, exhausti faui 9,285
effingere varias figuras 5, 713
effundere. in planum muros 1,383 acies in hostem 6,292 totas vires 7,344 effundi in caput 7,529 effundere dolorem in lacrymas aut gemitus 9,146 effusa terra, patens 4,19 effusæ in amplexus manus 4, 176 effuso passu decurrere 4,271 effusa acies 4,743 effusus campus 6,270 effusa arua 8,370 effusa solutas comas in vultus 9,172
egerere querelas 2,63 animam 3,718 cauernas 6,294
egestas aliquando causa scelerum 1,173 quosdam ad bellum adigit 2,253
elementorum concordes moræ 5,635
elephantum ferax Africa 6,208
Eleus sonipes, equus in certamine Olympico, quod in Elide Peloponnesi 1,294
elicere Epirum, in Epirum 5,9
elisus aër lituis 7,476
eluctatus Tyberis in mare 2,219
Elysii, &, Elysiæ sedes, campi, vel locus in aëre, habitaculum piarum animarum 3,12. 6,600,699,782
Emathia propriè Macedoniæ regio; sed Lucano sumitur pro Thessaliâ; qui & Thessaliam sæpe cum Macedoniâ confundit, & contrà. hinc illi etiam Emathia, pro prælio ipso, quod in campis Pharsalicis Thessaliæ accidit; item Emathia clades, procella, ruina, Emathiæ clades, Emathium ferrum, Emathia arma 7, 683. 8,34,203, 211,360. 9,33, 245,950,1017 pro Thessaliâ autem Emathia, Emathis tellus, &, terra; Emathiæ terræ, &, oræ, Emathium littus 6,315,332,580, 820. 7,794,798, 860. 8,188 pro acie Pharsalicâ Emathia acies 1,687. 8,531 pro campis Pharsalicis Emathis Pharsalos, Emathii campi, &, agri, Emathiæ campi, Emathia arua 1,1.6, 350,620. 7,186, 191,846. 8,43, 266. 9,15,1045 item Emathiæ dies, pro die prælii Pharsalici 7,427 porrò etiam longiùs Emathia tecta, pro Alexandria, quia à Macedonibus condita 10,58 item Emathia arua, pro campis Philippicis 4, 256
emere aliquem magno pignore, obligare sibi beneficio 9,1021
emtum velle 7,282
emere toto censu parum panis,

panis, cogente fame, non est prodigum esse 4,95
emereri, mereri 5,688 hinc emeritum donum 1,357
emeritum .i. ad finem vergens aut perductū, confectum, consummatum, lassum, aut quod cursum suū perfecit: vt, emeriti milites 1,344 emeritæ naues 3,520 emerita mors 3,622 emeritum ius 5,7 emerito Marte, bello debellato 7,258
emetiri iter 9,735
emensus scopulos Cypri 8,461
eminus comminus 4,774
emollit gentes clementia cæli 8,366
Enceladus gigas qui fingitur sub Ætnâ sepultus eructare flammas 6,294
Enchelix, Illyrici populus, apud quos Cadmus in serpentem versus 3,189
Enipeus fluuius Thessaliæ non longè à Pharsalo 6,373.7,116, 224
Enna opidum Siciliæ, vnde Proserpina Ennæa 6,740
ensis latè vagatur 2,101
ensem exigere 8,656
ense caput rotare 8,673
ense potissima prælii naualis peraguntur 3,570
enses nō ducis sed militum stricti, id est, sunt militū enses qui stringuntur, non ducis 5,254
ensis seu gladius, vera arma viri fortis 8,385
eò, relatiuum ad, quò, omissum 7,420 eò cladis 7,406
Eos, Oriens 9,544 Eous cardo, aut, æther; &, Eoum cælum, plaga Orientalis 2,720. 4, 66.5,71 hinc, Eoum, de terris, aut partibus Orientalibus, aut quacunque re ad Orientales regiones pertinente: vt, Eoa tellus, &, terra 6,52.7,423, 442.8,231 Eoa litora Libyæ 3,295 Eoi recessus 3,229 Eous orbis, &, tractus 8, 289,365 Eoæ gentes 4,352 Eoa sceptra 8, 208 Eoi reges & populi 7,56 Eoa fides 8,213,311 Eous furor, Eoæ sagittæ, &, pharetræ, Eoi, pro Parthis 2,55.3,93,186. 10,47 Eoæ fortis vulnus, damnū à Parthis illatum 8,417 Eoa ara 6,680 Eoæ gazæ 7,742 gemmæ 9, 516 merces 8,854 Eoi odores, aromata Arabica & Indica 8, 731
Eous, primâ correptâ 7, 56,423
ephebus 3,518.6,563
Ephesus, Ioniæ vrbs celeberrima 8,244
Ephyre, Corinthus, Isthmus Corinthi 6,57
Ephyrea mœnia, Apollonia opidū Epiri, quòd sit colonia Corinthiorum: sed, confunditur à Lucano pro Dyrrhachio 6,17
Epidamnus, Epiri vrbs eadem quæ & Dyrrhachium 2,624.10, 545
Epirus, Græciæ regio Illyrico vicina ad mare Ionium 2,646.5,9, 496
epulæ. epulas dare, pascere 9,802 epulas habere leones 4,602 epulæ positæ non mandante fame 10,158
Equites Romani, ordo secundus 7,582
equites oppositi flumini, quo facilior fiat transitus peditibus 1,221
equi primi in Thessaliâ orti percussâ à Neptuno petrâ 6,396 in Thessaliâ etiam domiti primùm à Lapithis 6,399
equi inutile auxilium clausis aut obsessis 4, 269
equi incursus 4,763
equi moras rumpere 4,762
equi generosi motus à contrario indicati 4, 750 & seqq. lassi signa 4,754 & seqq.
Erebus, fluuius Infernalis, plerunque pro ipso Inferno 1,455.2, 306. 6,513,635, 731,738
ergastula soluta 2,95
Erichtho magarū Thessalicarum maxima, nouæ sectæ magicæ inuentrix 6,508 & seqq. arte suâ satagit impedire ne bellum è Thessaliâ diuertatur 6,579 & seqq. eam Sex. Pompeius consulit de euentu belli ciuilis 6,589 & seqq. cui illa promittit responsum ore defuncti 6, 605 & seqq. quare inter

inter cadauera eligit recentius ad necyomantiam 6,629 in antrû descendit, quod describitur 6,640 & seqq. eius cadauer vaticinari coactum & cogentis habitus, ritus & verba, &c. 6,654 & seqq.
Eridanus, Padus, celebris Italiæ fluuius 2,409
erigere. erigit Italiam Appenninus 2,397 erigi saxo, cote acui 7, 140 erigere mentem 8,75 erigere in fasces 8,270
Erinnys, Furia 1,572, 687. 6,747. 8,90
Erinnys ciuilis, furor belli ciuilis 4,187
Erinnys feralis Latio, incitamentum in furores & cædes 10,59
Eroæ turres, Sestus, ab Ero puella ad quam ex Abydo adnatabat Leander 9,955
errantes domus Scytharum aut Numidarum 1,253
errore implicitæ viæ 8,5
erroribus nostris addunt crimen Dii, cùm quæ alioqui fieri volunt, ita ordinant vt videantur culpâ hominum fieri 7,59
erumpere remige in aduersos ventos 9,149
Eryx, mons Siciliæ 2, 666
Esculea arx, Asculum, Piceni oppidum 2,469
esse. esse superstes 5,589 esse sub ictu fortunæ 5,730 est iratorum Deorum 7,354 esse propiorem ab igne 8, 229 esse bonus socer 9,1038
&, item, quæ, continuatio negatiuæ, pro, & non, nec 2,40, 235, 355, 356, 357, 358, 373. 4,761. 5,542. 6,307, 310. 7,594. 8,628. 9,577, 1036 10,115
Etesiæ, venti Occidentales, statis temporibus flantes, præcipuè contra Ægyptum 10,239
Etrusci Aruspicinæ periti 1,584
eualere, posse 1,505. 4, 84
euanescere, de aromatibus quorum vigor perit 10,166
Eubœa insula Euripo à Bœotia separata 2, 710 Euboicum latus, Cœla Eubœa 5,196
Euboicus recessus, Cumanus; quia Cumæ ab Eubœis conditæ 5, 183
Eudoxus Gnidius Ephemerides scripsit (fastus appellat Lucanus) & annum ad Ægyptiorum rationem reformauit 10,187
euentum dare fraudibus 4,730
Euenus fluuius Thessaliæ, in cuius traiectu Nessus ab Hercule occisus est 6,366
Euganei colles prope Patauium 7,192
Eumenis, &, Eumenides, Furiæ 1,576. 2,15. 6, 664, 695. 7,169. 9, 642
Eumenidum vultus videre, furere 7,778
Euphrates, Persidis fluuius, seu Babyloniæ, Tigri permixtus; limes Parthos à Romano imperio disterminans. hinc, ripa Euphratis vetita transiri Parthis quia se eum non transituros promiserant: is autē instar Nili agros inundatione annui fecundat: vsurpat verò Lucanus interdum pro Parthis ipsis 2,633. 3, 256, 260. 8, 214, 236, 290, 438. 10, 33
Euphrate, vltimâ productâ 8,358
Euripus, fretum inter Eubœam & Bœotiam 2,710. 5,235
Europa tertia pars Orbis, Tanai & freto Hellesponti diuisa ab Asia 2,674. 3, 275. 6, 817. 9, 413, 872, 918
Eurus, ventus Orientalis, & interdum pro plagâ Orientali 1,219. 2, 457, 675. 3, 232, 549. 4, 61. 5,569, 608. 6,265. 9,113, 118,420 in Euro quicquid regnorum, regna Orientalia 8, 812
Euxinus Pontus 9,960
exactum, peractum 7, 490 exactus orbis Lunæ 2,577
examina apum 9,285
examinare librâ 8,467
exanimis vultus 6,658
exarmatus, armis destitutus, vt qui omnes sagittas eiaculatus est 8, 387
exarsit mucro cotibus 7, 140
excantare 6,686. 9,931
excantata mens 6,458
exceptus sceleri locus 3, 333
excessit medicina modum 2,142

excipere maritum 2,339
excipere, illicò subsequi 10,108
excire stratis 1,239
exciri in pugnam ad tumultus, ob aut per tumultus 6,11
excitare in amores 2,325
excrementa manus, vnguium resegmina 6,543
excrescens leni tumulo solum, collis 4,11
excubare alicui, pro aliquo curam gerere 9,910
excutere turbine 2,244 excutere remos 3,539 excutere ordine 5,710 excutere venturos mores, exquirere 9,559
exemplum. exempla longè petere 1,94 exempla magno timori 2,67 exemplum mei 2,514 exemplum magnum & memorabile 4,496 exemplo carens, nulli æuo cognitus 9,169 exemplum accipere, imitari 9,180
exemplar honesti 9,553
exercere fortunam suam per pericula 5,302 exercere manus 3,692
exercitus aduerso Sole resplendet, ob arma lucentia 7,214
exertus Cethegus 2,544
exhaurire. exhausta partu 2,340 exhauriens Italiam aquis Padus 2,410 exhaustus super multo sudore 4,303 exhaurire virum 4,622
exigere. ferrum per viscera 2,149 exigere, ad finem agere 8,376 exigere ensem aut gladium 8,656. 10,30 exigere. i. perficere, immittere 8,703 exigere somnos 10,354
exiguæ, paucæ 3,182
exilis glebis 3,204
exilium pari 1,279
eximius seruare 3,697
exire. per ferrum exit 1,212 exibit multos in annos furor 1,668 exitur in prælia maiore damno 2,225 exire in iram 3,112 exire super ardua 6,139 exire è mediis fatis 6,313 exiens vox per cæli recessus 6,445 exire in rectum, contra, ex opposito 7,337 exire, de vulnere 7,620 exiens in Austrum, de parte regionis Meridionali 8,461
exitus hic stabit armis 2,224
exonerare questus 9,881
exordia rebus nouis 8,265
expellere animam 7,622
expensâ Superorum & Cæsaris irâ 3,434
expers discriminis 5,194 maris 5,412
explere vnam mortem 6,213
explicare. de campis, pro, extendere in planitiem 3,377. 4,19. 6,477. 7,417 pro, sternere vel prosternere, vt hominem, explicare virum per membra 4,629 serpentem 5,81 explicare orbes, de serpentibus 6,488 explicare diem, emittere, de Naturâ aut Sole 7,203 explicare suos luxus, in ostentationem 10,109
explorare. taurus explorat cornua in truncis 2,603 exploratus miles 4,697 explorare vires hostis 4,731 explorare in hac ceruice fidem tyranni 8,582
exponere damnatum caput in cunctas pœnas 2,307
exprimere verum 6,599
exsectus virum, virilia 10,134
exsoluere metus suos 5,259
extendere serpentẽ, prosternere 7,148
extrahit insomnes fabula noctes 4,200
extremum pœnarum 2,519 extrema votorum 8,143
extrema mundi, Mauritania 4,669 extremæ terrarum oræ, Hispania 4,1 extremus visus Vrbis 1,508 extremum diem præcipitare 2,105
exul ingens 2,730
exusta mundi 9,382
exuuiæ serpentum 9,718

F.

FABRICIVS incorruptibilis 3,160 Fabricii & Curii nomina pauperis æui 10,152
fabula bellorum, confabulatiunculæ militares de rebus à se gestis, &c. 4,200
fabula, narratio historica vulgaris 8,606

facere.vsum scelerum 2,97 vim 6,652 cruentè 8,315 partes 9,97, 228
faces,vide,fax.
facies. in faciem cæli redire 2,723 facies diri leti 3,653 pugnæ 4,164 in faciem ducum ponere scelera 4,253 facies turbæ 5,20 facies non stans 5,214 facies informis, oculo excusso 6,225 facies Erebi,Infernalis 6,738 morientis 6,759 populi fauentis 7,13 loci 7,788 facies nocens 10,61 facies incesta perorat 10,105
facilis.facile. facilis,dare 1,510 capi 2,656 præbere 3,683 cedere 6,20.10,310 facilis erat terror vertere mẽtes 2,460 faciles linguæ ad murmura 1,561 facilis ad iuga 2,314 faciles morti animi 4,506 ex facili 4,46 facilis terra,arenosa 9,469
facinus quos inquinat æquat 5,290
facultas opum 4,817
Falernum,pro quouis vino. propriè autem quod in Falerno Campaniæ agro prouenit optimum 10,163
fallere.falli.aliquem fallere, facere quod non animaduertat 6,64, 68 hinc, fallere,de aquâ admodũ leniter profluente 5,464 dicere non fallar 7,289
fama.petitor famæ 1,131 fama animos populi inuadit 1,470 belli nuncia 1,471 famâ Cæsaris victum agmen 2,600 fama magno ore locuta 4,574 famam suam obscurare,secretò progrediendo 4,718 fama sua viros claros tuetur 4,812 fama vetus 5,52 fama feriat terras remotas 5,775 famæ nomen 6,257; 604 famâ suâ venire in secula 7,208 famæ pondus, magna gloria 8,22 famâ & nomine se tueri 8,276 famâ mittere in secula 8,608 famæ consulere 8,624 famâ aliquem accipere 8,782 famâ nominis 9,91 fama longi æui 9,548 fama mortis 9,754 famâ duce 9,953 famæ mirator 9,961 fama mundi 9,1030 famæ cura 9,1080 fama vestri 10,185 in famam & secula mittere 10,533 famæ vires dat quisque pauendo 1,485 fama magna paratur veris bonis 9,594
famosa vetustas 4,654
famosa regna 7,277
fames. seruire iussa 1,319 ferro fugienda 2,253 ambitiosa 4,376 insana 7,413 famem vincere 2,384 fame non mandante epulæ positæ 10,158
fames vrbes asserit 3,57
fames prima semper magnorum malorum comes 4,93
fames expugnat tuta 4,410
famulæ dextræ 4,207
famula turba 10,127
famulari 6,368
fas.si fas 10,63 fas est, pro licet,passim.
fasque nefasque 5,313
fas ibi vbi maxima merces 10,408
fasces prælati Consulibus & magistratibus Rom. 2,19. 10,11 hinc fasces Latii, & simpliciter fasces, pro,Consulatu; item fasces ferre, &,repetiti 2,130.3,82.5,663.7,428 fasces precio emti 1,178
fasti, magistratuum gestorum nomina 8,818
fasti Rom. distincti per Consules 2,645 hinc fastis redditus, iterum Consul 8,270
fastiditus 7,845
fastigia campi 4,296
fastus Eudoxi, in quartâ declinatione, pro, fasti; nisi hic iactantiam & vanas promissiones Eudoxi notare voluerit 10,187
fateri vires,debiles 8,527
fatigare cursus suos, de fluminibus 6,45
fatum, ordo seriesq. causarum ab æterno prædestinata,à Lucano,vt Stoicæ sectæ, creberrimè vsurpata vox, modò propriâ significatione, modò pro quolibet euentu, nunc felici,nunc aduerso: sæpissime pro morte, aut interitu. fatum varium, varia genera mortis 3,634 fatum peius 1,524 fatum cupiens Romam perdere 2,87 fatum si consulat Vrbi 3,334 fatum belli in pedites incubuit

incubuit 4,769 fatum belli 5,696. fatum vindex 10,21 fatum totum Alexandri 10,45 fatum iniquum, felicitas iniusta & immerita 10,452
fati momenta 4,3 pereuntia tempora 5, 490 alea 6,7 cursus 6,423 suprema 7, 460 pondus 7,686 fati stantis .i. qui prosperis fatis vtitur 8, 158 fati iniuria 8, 763.9,143 fati ingentis esse ad scelus 10,384
tu fatum ne quære tuum cognoscere 6,812
fatum accersere ferro. item, manu 4,484.7, 252 fatum rebus humanis condere 7,131 cum fato conuersa fides 2,705 fato teste 7,259
fata ferunt .i. abripiunt aut fauent 1,393 fata viuacia senectæ 4,65 nascentia infantis 2, 107 homini aduersa, prospera, parant 2, 133 sinunt 2,701 fata hæserunt diu quà viscera feruent, luctata cum membris morientis 3,645 fata inclinant 3,752 fata, euentus 4,49 fata annos debentia 6,530 trahentia Orbem 7, 46 venientia 7,212 transmissa 7,213 vltima 7,380 secunda 8,32 Pharsalica 8, 516 fata prospera fluxere 8,625 fata segnia, mors ignaua 9, 849
fatorum cursum impellere 5,41 fatorum ius 6,824 leges 8,568
fatis manum iniicere 3, 242 committere 3, 517 fatis propinqui leti traditus 4,738 fatis meis me relinquite 5,325 fatis vim facere 6,652 fatis hæret, prædestinatum est 7,35 fatis Cæsaris & Pompeii omne cælum vacat 7,206 fatis omnia permittere 7, 333 fatis præcipitare 7,353 dare cursum 7,544 fatis probatum, statutum 7,676
fata morari, &, fata sua morari 2,581.7,295 fata ferre .i. pati, habere 2,726.3,308 fata tenere 3,392 Cæsar per tot sua fata sequendus 4,392 fata sua peragere 4,361. 6,820 fata demittere in præceps 5,301 fata sua Deo præbere 5, 536 fata læta ferre, læta nunciare 5,781 fata mouere 6,605 fata sua ac publica præcipitare 7,51 in fata redire; iterum fortunam tentare 7, 719 ferre animum ingentem in fata 7, 679 fata sua agitare 8,138 fata quærere 8,215 ô summi fata pudoris! 8,678 in fata inquirere 9,559 fata trahere 9,923
fatis Cæsaris omnia euntia 4,143 è fatis mediis exire 6,313
fata .i. oracula, fatorum prædictiones 9,545
fatum celat fauorem dij incertus rei euentus est 8,359
fatorum an lex immota 2,11
fata quò trahunt, virtus secura sequetur 2,287
fatum futurum an prædicatur in oraculis à Diis, an Diis iubentibus quod prædictum est fiat fatum 5,93
fata vniuersalia mundi aut totius reipublicæ mutari nullâ arte possunt 6,611
fatale caput 7,359 fatalis hora 9,87
fauces solutæ 3,738
fauces abrasæ 6,115
fauces montium 4,161
fauor. momenta fauoris 3,55 fauore vario anceps 2,447 fauor dubius 3,265 sollicitus 4,399
fax. faces. belli faces, M. Antonius, Q. Cassius tr.pl. & Curio 1,262 faces tecta corripientes 1,494 faces cælo volantes, aut in aëre 1,527.7,155 faces legitimæ, nuptiarum 2,356 faces arsuras in tecta parare 2,542 fax summa rogi 5, 764
fecundum nulli bono 9, 696
Felix, epitheton Syllæ 2, 221
felix. felices errore suo 1,459 non felix Parthia Crassis 10,51
felices coluntur, miseri fugiuntur 8,487
felicitas virorum magnorum sæpe longiore vitâ destruitur 8,27
femineum vulgus 7,39
feminæ summa laus, fidelitas in maritum, præsertim aduersâ fortunâ 8,75
feminæ in Ægypto non semel

semel regnum obtinuere 10,91
femorum musculus 9,771
fera nobilis,leo 10,445
feræ nonnullæ pro Diis ab Ægyptiis cultæ 10,158
ferarum latebræ 2,153 lustra 3,408 magister 4,242
feralis. ferale. sacra feralia 1,616.3,404.6,432 arma 2,260,374 bella 6,397 ferale arcanum 6,440 caput 6,511 feralis torus 6,536 feralis vmbra 6,623 ferales laquei 6,638 feralia nomina 7,408 arua 7,788 feralis pompa 8,733 ferales Austri, pestilentia 8,847 feralis amictus 9,109
Feriæ Latinæ, vide Latinæ.
ferire moriente manu 4,560
feriri die aut Sole 6,744
ferox in bella 4,225
ferre, &, ferri. fert animus 1,67 nec se Roma ferens 1,72 ferre manum 1,147 fata ferunt 1,393. ferri Syrtim,&,Libyen 1,685 ferre solatium, habere 2,91.8,314 piacula 2,304 dubiam fidem fortuna ferebat 2,461 ferre .i.abripere,auferre 2,487.7,391 ferre fata 2,726.3,308 ferre, repellere 3,552 ferre partem 4,361 spectacula læta 4,784 ferre posse 4,796 ferre pœnas,sumere 4,806.9,104 ferre mentem transverso torrente 4,818 ferre moras,pati 5,477 ferre fasces, magistratum gerere 5,663 ferre mala mente firmâ 5,798 ferre cuncta in casum 6,7 fessumq. caput se ferre recusat 6,97 vulnera ferre .i. recipere, pati 6,133.7,638 ferentes nauem sinus 6,471 ferre tura,sacrificare 7,42 ferre in præceps 7,414 ferre regna,regnari 7,444 ferre tela 7,563 ferre animum ingentem in fata 7,679 ferre voces 8,330 ferre quietem,quiescere 9,294 ferre reginam, sub feminæ imperio regnari 10,92 ferre arma,inferre 10,439
fertilis in mortes 9,620
ferrum. ferrum conflatum, catenæ aut compedes 2,95 ferrum à pectore reuocatum 2,102 ferro inuadere 2,315 ferrum pectore percussum 4,561 ferri ius 5,312 ferri primo motu, primo impetu pugnæ 7,278 ferri opus extremum, vltimus labor 7,345 ferrum volans.i.iacula,missilia 7,489 ferro vrgeri 7,582 ferrum inuadere,vel, ponere 9,198 dare ferrum,ius gladii aut potestatem armorũ 10,352
feruere. feruent iam castra tumultu 4,250
ferus in arma 4,147
Fescennini lusus 2,369
festa mensa 2,123 festa omina 3,101 festa conuicia, versus Fescennini 2,369
festinans patris anima letum præcedere nati 3,751 festinata dies fatis 5,660
fetus sinister 6,670
feta auis 6,676
fibræ litantes 6,524
ficta libertas 9,206
fidelem viro aduersâ fortunâ presso mansisse, sæpe obest 8,485
fidens ferro, armatum ferro 8,303 fidens armorum 9,371
fides.fides concussa 1,182 fides audendi,fiducia 1,467 fides fati 1,524 fides superûm constatura 2,17 fides sola virtutis,Cato 2,243 fides(obæratorum)permiscenda ruinæ mundi 2,254 fides cum terrore pugnans 2,454 fidem dubiam fortuna fert 2,461 fides.i.fiducia, comprobatio 2,628.5,152.7,726 fides conuersa cum fato 2,705 fides renouata 4,204 fides diuina,oraculum 5,83 fides vmbrarum 6,433 fidem habere,fidere 7,139 præstare 8,141 fides Ægyptia 8,624 vult sceleri superesse fidem 8,688 fidem quærere sceleris, indicia certæ veritatis 9,140 fides vera libertatis,veritas libertatis, ipsa vera libertas 9,204 fides,persuasio, 10,219
fides ardua (in rebus arduis) exigit annos robustos 8,282
fides nulla eligit miseros amicos 8,535

fides

fides nulla pietasque viris qui castra sequuntur 10,407
fiducia. fiducia nostri cursus 3,358 mortis 4,538 fati 7,75 veneni 8,388 rerum 8,504
fiducia præferenda duci militari in exhortatione militum 7,249
figere terram, infigi terræ 3,457
Figulus (P. Nigidius) Mathematicarum scientiarũ, Astrologiæ præcipuè, peritissimus 1,639
figuræ non vulgatæ 3,415
figuras varias effingere 5,713
fili torti vertigo ad conciliandos animos 6,460
Fimbria quidam percussor Crassorum 2,124
fingere Superos 5,159
finis. finem tenere 2,381 finis adest rerum 3,328 finem non sensura potestas 5,45
finitor circulus oræ, horizon 9,496
fixa tentoria Lemano 1,396
flagellant monstra Infera, infestant 7,783
flagellis agere 6,730
flagrant in omnia 3,390
Flamen 1,604
flammea, velamenta nouæ nuptæ 2,361
flammæ. flammisque pepercit 2,129 flammarum tractus corusci 2,271 flammæ, pro luce & splendore Solis, Lunæ, & astrorum 2,721. 9,940 flammæ, rubor aut calor 4,61 flammæ cæli, fulgur 5,405 flammæ, amor 6,453 flammæ funereæ, &, flammæ iustæ, rogus funebris 6,525.9, 235 flammæ æthereæ, sidera 9,494 flammis (in) sonare 9,919
flebilis damnis 7,691
fletu rorans 7,163
flexu omnia inuoluens 1,637 in flexum agere 9,456
flos genæ 6,562
florigeri laboris studiũ, de apibus 9,290
fluctus recti 5,417 omnisque in fluctibus vnda est 5,644 fluctus in nubibus accipit imbrem, hyperbole 5,629 fluctus decimus 5,672 fluctus alti, medio mari 9,330
fluere. fluens tabe 2,166 fluere mari, in mare 6,362 fluere de sideribus 8,172
fluida pestis 6,89
flumen se agit 4,588 flumen fractum 1,222
flumina ex Appennino in mare Superum influentia 2,405 & seqq. in mare Inferum influentia 2,421 & seqq.
fluuiorum inundatio 4,86
fluuius, pro aquâ, simpliciter 4,381
fluuium superare lacertis, nando traiicere 4,150
fluxa velamenta 8,367
fluxus & refluxus maris periphrasis 1,410 eius causæ 1,412 & seqq.
Foci Vestales 1,199
focus gramineus 4,199
fœdum contingi 3,348 situ 6,515
fœdus. fœdera. regni 1,4,86 mundi 1,80 rerum 2,2 tori, coniugium 2,342 tori, coitus 2,378 fœderibus tentare 4,508 vincere 4,532 fœdera tedæ, coniugium 8,399 fœdera misti generis, affinitas 9,1048
fontes infecti à barbaris ad necandum hostes insequentes 4,319
fontes pro fluuiis 2,419 hinc, fontibus solui, fluminibus diuidi, de agro aut regione 9,421
fori nauium 3,630
formam fucata nocentem 10,137
formidine belli totâ, omnibus copiis 10,536
formido, vocabulum venatorum 4,437
fors incerta 2,12
fortis tam est vitare mala, quàm ea constanter pati si ingruant 7,105
fortis virtute coactâ 4,798
fortuna. fortunæ inuidia 1,84 fortuna magna loci secundi impatiens 1,124 fortuna lacessens 1,256 iusti prætextum inuenit causæ Cæsarianæ 1,265 secundis mecum rebus agens 1,309. fortuna ducum pendet 2,41 fortunæ depositum 2,71 fortuna rediens 2,94 dubiamque fidem fortuna ferebat 2,461 teque nihil fortuna

tuna pudet? 2,568
fortuna desciscens 2, 728 fortuna pepercit 3,96 fortunam tentare mari 3,510 fortuna plena redit 4,121 neque enim tibi maior fortuna fuit 4,256 fortuna labans 4,390 fortuna belli non eadem vbique constitit 4,402 fortuna leti 4, 737 fortunæ pudor Ptolemæus 5,59 fortunam suam per pericula exercere 5,302 fortuna minor 5,506 sola placet fortuna comes 5,510 fortúnæ labor 5,697 fortunæ ictus 5,729 fortuna belli 6,593 fortuna mearum rerum miles 7,250 fortuna hæsit, retardata est 7,547 fortunâ esse maiorem, vel fortunam habere minorem se 7,686 dum fortuna calet 7, 734 fortuna, pro opulentiâ 7,743 fortunæ vulnus 8,72 fortuna dabit portum 8,192 fortuna Romana 8, 686 fortuna, felicitas 9,202 fortuna Cæsaris 9,244 fortuna viæ 9,551 fortunam prouocare 9,883 fortuna Thessaliæ 9,1084 fortunâ Cæsaris pugnauit & fatum Ægypti 10,3 murique vicem fortuna tuetur 10,485

Fortuna an rerum sit domina 2,12

fortuna nulla sufficit præcipiti viro 3,50

Fortuna dedit dignas Pompeio exequias tot populos auxiliares 3, 292

Fortuna malè de Cæsare meretur cùm post vota venit 5,582

Fortuna plus potest magiâ in constellationibus publicis 6,615

Fortunæ libera est mors 7,818

Fortuna Virtute minor 9,569 multos seruat Fortuna nocentes 3, 448

Fortuna Prænestina 2, 193

forum timens 1,319

fossa vel agger ægrè tuetur diuitias à cupiditate hostium 7,749

fossa prærupta 4,264 fossas pandere 6,39

fossores agrorum Romanorum serui vincti ex ergastulis 7,402

fouere complexu corpora 4,245

frænis legum resolutus 2,145 frænos vexantia ora 4,751 frænorum habenas aptare 7, 143 frænis conuersis 7,531

frangere. fractum flumen 1,222 frangere guttur 2,154 frangere vado (flumine) æquor 2, 401. frangens Sol aquis radios 3,522 frangere mare .i. componere, placare 5,705 frangere solum 6,384 aurum flammis 6, 405 amnem nando 8,374

fratres diuersi, contrarii 3,327

fratres gemini, fecundæ gloria matris 3,603 tibi fratres obscenâ de matre dedit 10,78

fratrum geminorũ Massiliensium inter se similitudo 3,603 alterum eorum fingit Lucanus abscissâ vtraque manu nihilominùs corpore reliquo Romanæ naui eò vsque incubuisse, donec tam ipsius quàm aliorum in eâ cadauerum pondere suppressa mergeretur 3,609 & seqq. frater superstes fratrem amissum parentibus lugentibus offert 3,608

fraudibus dare euentũ 4, 730 fraus cassa 5,130

fremere secum incerta 1, 353

fretum, pro mari, passim.

frigus sterile 4,108

frondens campus 6,83

frons. fronte aduersâ conspersus 7,321 frons prima aciei 7, 521 frons senatus, reuerentia 9,207 frons mortis, vulneris os, foramen 9,740

frumentum Romam aduectum è Siciliâ & Sardiniâ 3,67

frustratum pondus ferri 3,581

fucata formam 10,137

fuga. fuga furtiua 2,688 fugâ trepidans 3,159 fugam tenere, impedire 3,706 fugâ tenere naualia 3,755 fugâ rapere 4,70 fugâ conuertere 4,163 fugam intendere 4,262 fugæ furta 4,417 fugæ tuta 6,150 fugæ vestigia turbare 8,4 fugæ libertas 8,371 fugam alterius moderari, impetum fugientis temperare 10,199

fuga ignauum scelus est 9,283

fugare procul Thessaliâ 8,602
fugaces ad bella 2,558.
fugere. Vrbe relictâ in bellum fugitur 1,504 fugiens Sol per ortus, auersus 1,543 non te fugiunt, me cuncta sequuntur 2,575 fugere, de terrâ aut littore fugere visis prætereuntibus 9,38 fugiens occurrit hostibus, qui in insidias incidit, aut quem hostis præuenit 6,298 fugere, abscedere 9,768 fugit Europa Libyen apud Gades, separatur à Libyâ 9,415 fugere, de occidente Lunâ 9,941 fugere, celeriter agi 9,824 fugere, de flore emarcescente 10,165
fuit, cum emphasi. Pompeiusque fuit, id est, ille qui, vnus hominum qui 8,705
fulcire ruinam 8,528
fulgura captare, de magis 6,520
fulgura crebra Pompeio euenerunt tendenti in Thessaliam 7,154
fulminis descriptio 1,151 in inferiore aëris regione 2,269 fulmen tacitum 1,533 fulmina frangunt nubes 7,154 fulmina vibrare 9,513
fulmen vbi ciciderat, terrâ vel cespite, instituto Etruscorum, condebatur, idque Bidental dictum, & religiosum erat 1,607. 8,864
fultus super titubantia 5,251
faluum germen, aurum 9,361
fumare sudore 4,754
fumus vanescens 9,77 spatiosa volumina fumi 3,505
funda Balearis 1,229
funiculo asseruatus ignis 5,524
funus. funus primum 2,21 funus longum producere 2,298 funus cognatum 6,564 funeris magni heres 6,595 funus inhumatum 7,820
funus militare 6,102
funus plebeium 8,736
funeris pompa 8,531
funera pudoris 4,232
funerales ritus in exequiis virorum illustrium 8,729 & seqq.
funerales planctus 2,24
funereæ flammæ 6,625
funerea lana 2,367
funereæ mensæ macarum 6,557
funesta sacra 7,167
funestus ignis, funeralis 9,178
Furcæ Caudinæ 2,138
furens in arma 2,139 furens iustâ pietate 9,147
Furiarum crines, qui angues sunt, furorem infligunt 9,642
furialis 3,11 furialia arma 1,199 furialis cultus 6,654
furor. trahit ipse furoris impetus 2,109 furor Eous incubuit in Latium 3,94 inuenit arma furor 3,671 furorem dare in scelera 10,337
furto pauido 2,168
furta fugæ 4,416
furto raptum iter 6,121
furtim agmina rapere 4,717
furtiua fuga 2,688
furtiuus ignis 9,142
fuscator 4,66
fuscans malas lanugo 10,135
fusus Oceanus, diffusus 4,134
futuri odium 8,165

G

GABII ciuitas Latii viâ Prænestinâ 7,392
Gabinus cinctus, vel, ritus 1,596
Gabiniani milites, qui Ptolemæum Auleten in regnum restituerant, in Ægypto multi remanserant, in consuetudinem vitæ Alexandrinæ venerant, militabantque Ptolemæo 10,403
Gades, insula extremæ Hispaniæ, à quâ fretum Gaditanum seu Herculeum, in eâ ciuitas colonia Tyriorum 3,279. 4,672. 7,187. 9,414. 10,457
cum Gadibus Indi, omnes terræ ab Oriente ad Occidentem 10,457
Gætúli, Tingitanæ prouinciæ incolæ in Africâ 4,678. 6,208
Galatæ, populus Asiæ iuxta Paphlagoniam 7,540
galbanum, gummi ex Assyriâ aduectum, cuius nidore serpentes fugantur 9,916
galeam ferire dicti milites in pugnâ morientes 5,279
Gallia, regio nobilissima, à Cæsare victa 2,568, 3,77. 5,264. 7,286

Gallia Comata, ad distinctionem Togatæ 1,443
Galli auxiliares Pompeii acie Pharsalicâ in hostem solitum prodiere, Cæsarem 7,231
Gallica rabies, copiæ Gallicæ Cæsaris 2.535
Gallica damna, Cotta & Sabinus Cæsaris legati circumuenti 2,475
Galli, &, Gallica rura, pro, Cisalpinâ Galliâ 1,248.2,429
Galli, sacerdotes Cybeles sanguinolenti 1,567,600
Ganges flumen Indiæ vastissimum 2,496. 8,227. 10,33,252 solus aduersus Soli Orienti 3,230
Gangetica tellus, India, à fl. 4,64
Ganymedes eunuchus 10,520 præficitur copiis Ægyptiis contra contra Cæsarem 10,531
Ganymedes, pincerna Iouis, raptus in cælum 9,972
Garamantes Africæ populi, Nasamones Lucano, vicini Gætulis, versus Tropicum 4,334,679. 9,480,512
Garamantides vndæ, mare Africum 9,369
Garganus, mons, promontorium, & flumen Appuliæ 5,380. 9,184
gaudet non ferre 1,403
gaudia admittere 2,373
gaudia melioris terræ 9,946
Gaurus Campaniæ mons 2,667
Gaza Syriæ opidum 3,216
gaza, thesaurus 3,166. 7,742
Gebennæ, Aruernorum montes 1,435
gelare, obrigere 9,681
Geloni, Scythiæ populi celeritate insignes 3,283
gelu pigrum 4,50 gelu, pro quouis frigore 4,653
gemere rauca 5,218 gemens ad ictum agger 6,137
geminata vox cauernis, resonans 7,481
geminatum, iteratum 9,173
Gemini, Signum cæleste. cùm in eo Sol est, breues sunt noctes 4,526.9,536
gemini Martis incursu, terrâ marique 6,269
gemitus instar immensæ vocis 7,572
gemitus luporum 6,688
gemitus agere 7,482 exprimere pectore læto 9,1039
gemmæ in regionibus Orientalibus nascuntur 9,516
gemmea pocula 10,160
Genabos, Genabum, Galliæ in Carnutibus ad Ligerim oppidum 1,440
genæ flos 6,562
gener, passim, pro Pompeio.
generis misti fœdera, affinitas 9,1049
genitus nocere 6,485
gens quæque perit peculiaribus suis deliciis 1,167
gens virorum, fortis, robusta 8,385
gentes habere sui iuris 7,55
Genusus Epiri fl. 5,462
gerit omnia victi, sed ducis 4,342
gerere opus 10,490
Germanorum populi liberi 7,435 eorum cæsaries flaua potissimùm aut rutila 10,130
gestare magnos animos 4,285
Getes, Getæ, Sarmatici populi ad ostia Danubii: sæpe pro quouis populo barbaro & effero nominati 2,54, 296.3,95
Getici nerui, arcuum 8,221
Getuli, vide, Gætuli.
Gigantes bellum illaturi Diis, montes alium super alium ponentes vt in cælum conscenderent, à Ioue fulmine deturbati 1,36.7,145,449 quidam ad conspectû capitis Medusæ, quod in ægide ferebat Pallas, in mótes mutati & saxa 9,657 terrigenæ 3,316 serpente stantes, habentes pedes serpentinos 9,656
Gigantum nomina qui apud Inferos plectuntur 6,662
gladiatoria munera 4,709
gladius. gladii triste minantes 1,320 coacti 3,323 gladius dissuasor iusti 4,248 gladios exsoluere culpâ, victoriâ obtinere, quæ facit vt arma, etsi iniusta, iusta fuisse videantur 7,260 gladius stans frigidus 7,502

502 gladium exigere 10,31
gladii soluti vi fulminis 7,513
glandes fundâ emissæ, liquefactæ spatio aëris 7,513
glarea 4,302
glebæ vbere 3,68 glebarum crimen, terrâ nata instrumenta luxuriæ 9,425 glebis exilis, sterilis 3,204
globus densatur, militaris 4,780 globi nubium 4,74
glomerari in orbes 5,715 glomeratus 6,296.7,530
gloria magna, pondus famæ 8,22
gloria. nec crimen erit nec gloria 7,112 gloria leti 4,479 gloria leti mei donata pelago 5,655
Gnidos insula maris Carpathii 8,247
Gnossos, ciuitas Cretæ, sagittariis insignis 3,185
Gorgones, tres sorores, Phorcynos filiæ, quarũ vna Medusa: hinc, Gorgon, facies aut caput Medusæ 6,746. 9,647
Gortyna, ciuitas Cretæ sagittariis insignis: hinc, Gortynis arundo, sagitta Cretica 3,186.6,214.
Gracchi agrarias leges inuehere conati, à Senatu oppressi 1,267 faces plebis 6,796
Gradiuus, Mars 1,660
gradus. gradu magno currere 2,100 gradum addere 4,760 gradus ponere 9,595
Græcia, regio notissima 3,170
Græca leuitas 3,302
Graii, Græci 2,647 hinc Graium æquor, mare Græciæ 8,272 non Graiâ leuitate 3,302 Graia mœnia, Dyrrhachium & Apollonia 5,419 Graia Vrbs, Graii, Graium ferrum, Graia iuuentus, &c. pro Massiliâ (quia colonia Phocæensium) & Massiliensibus, passim libro tertio.
gratis, impunè, inultè 4,275
grauari dominos 7,284 iniusta regnorum 5,258
gressus rapere 3,116
grues hieme aduentante ex Thraciâ (vnde Bistoniæ) in Ægyptum ordine transuolantes trianguli aut V literæ similitudinẽ efficiunt 5,711 & seqq. 7,832
gurgite septeno, septem ostiis, de Nilo 8,445
guttur frangere 2,154
gutturnium crystallinũ 10,160
Gyareus telo affigitur naui 3,600
gymnasia Græcorum 7,270
gyrus. imperfectus 4,79 gyro longo cursum frangere 3,554 gyros constringere 4,781

H

Habena iaculum amentare 6,220
habenas totas accipere 2,500
habenæ Balearis funda 3,710
habere. vultum pacis 3,72 discrimen 4,192 nullo discrimine 4,218 obstrictum 6,494 iuris sui gentes 7,55 crimen 8,118
habilis lacessere, tentare, &c. 3,553
habitare Gebennas 1,435 Veios 5,28 cauernas 5,87
habitus oris 9,1034
hæc propter 1,584
Hæmoniæ terræ, Thessalia ab Hæmo vel Æmo monte 6,442 hinc Hæmoniæ artes, Hæmonius cantus, & Hæmonides. i. Magicæ artes, magicus cantus, & magæ; quia multæ & celebres in Thessaliâ 6,437,480,486, 590,694,765 vide etiam, Æmonia.
hæmorrhois, serpens, à quo icti sanguine toto effluente moriuntur 9,709,806 & seqq.
hærere. hærentia longâ serie agmina 1,492 hærere limine abeundo 1,508 hærens bellum 3,453 pigrè hærere 5,435 hærere fatis, prædestinatum esse 7,35 hærens fortuna, retardata 7,547 hærere, immorari 9,82 hæremus omnes Diis 9,573
hæres magni funeris 6,595
Halys Lydiæ fluuius, quo transito Crœsus à Cyro captus fuit 3,272
Harpe, gladius falcatus, quo Mercurius Argi, quem Iuno Ius in iuuencam mutatæ custodem addiderat, caput abscidit; cuiusque vsum Perseo concessit 9,662,676

hastæ rectæ, &, obliquæ 4,774
hastæ conuersæ verbere 7,577
haud vnum 3,466 vide, non vnus
haurire amorem 10, 363
haurire pectus, de igne amoris 10,71
haustus obscæni 4,312
hebenus, arbor in Indiâ & Æthiopiâ (in Meroë insulâ Nili) cuius lignum nigri coloris ponderosissimum, quo in ornamentum supellex lignea, item postes & alia ædium ornamenta incrustantur 10,117,304
Hecates pars vltima, Proserpina: nam est triplex; in cælo Luna; in terris Diana; in Inferis Proserpina 6, 700,737
Hectoris sepulcrum 9, 976
Helena causa ruinæ Troianæ 10,61
Helice, Vrsa maior 2, 237
Helle filia Nepheles & Athamantis, cũ Phryxo fratre, nouercæ insidias fugiens, ariete quo vehebatur delapsa, Hellesponto nomen dedit 4,57.9, 956
Hellespontus, fretum inter Sestum & Abydum 2,675.9,956
Helles portitor, Aries, Signum cæleste 4,57
Heniochi, Colchorum populi, orti à Castoris & Pollucis aurigis, qui Lacedæmonii 2,591. 3,270
herba iners, infrugifera 5,404
herbæ dubiæ, item, letum minantes .i. letiferæ, venenosæ 6,112
Herceæ aræ, Iouis Hercei ara, ad quam occisus Priamus 9,979
Hercules monstrorũ domitor cum Antæo luctatus, eumque eleuatum necat 4,610 & seqq. cælum tulit 4, 639 Ossam ab Olympo separauit 6,348 hospitio exceptus à Pholo Centauro 6, 391 ab Euristheo Argiuorum rege missus, dracone custode interfecto, aurea mâla sustulit ex hortis Hesperidum 9,366 Hydram perimit 4,635. 9,644 sagittas suas donat Philoctetæ 6, 355 ei sepulcrum est totus mons Oeta 8, 800
Herculis Monœci portus in Liguriâ 1,405
Herculeæ metæ, Calpe & Abyla montes, inter quos Fretum Gaditanum, siue Herculeum 3,278,279
Herculeæ fauces, in confinibus Thessaliæ & Macedoniæ, Thermopylæ dictæ à thermis Herculi sacris 8,1
Hermus Lydiæ fluuius aurifer 3,210
Hesiones scopuli è regione Troiæ, in quibus Hesionem Laomedõtis filiam mõstro marino expositam Hercules liberauit 9,970
Hesperus, Hesperius cardo .i. Occidens 5,71 hinc Hesperiæ gentes, Occidentales 4,352.
7,741 He[...] tem sunt dua[...] Hispania, 8 mùm in Lu[...] speri[...] pro Ita[...] 224, 404. 410, 433,4[...] 614, 734. 266. 6,322 285,768
Hesperiæ proce[...] 450
Hesperius furor sanguis 7,7[...] 8,826 dux
Hesperii agri 1[...] 534 duces portus 5,80. 10,62
Hesperiæ gente[...] 5,329. 6,5[...] 387 res 7,2[...] tes 7,403 cla[...] 351
Hesperium littu[...] fatum 5,12[...] 2,57.8,760
Hesperia, pro Hi[...] 555
Hesperius mun[...] Occidens, His[...] 359
Hesperii amnes, Hispaniæ
Hesperius. (Hi[...] vel, Occident[...] tis
Hesperiæ colum[...] culis, quia [...] dentem
Hesperiæ clades, & Hispanicæ
Hesperides, fili[...] tis: eorum hor[...] gili dracone tus in Cyren[...] gione, non lon[...] mine Lethes eius aurea [...] Hercules, oc[...] cone 9,357
Hesus (Mars) G[...]

Deus, cui humanis hostiis litabatur 1,445
Hetruria (Italiæ regio nota, Hetrusca gens 2,462) fugato Scribonio Libone à Cæsare occupata 2,462
heu demens! 5,228
heu pudor! 2,708
hexeris 3,536
hiantes vndæ 5,641
Hieroglyphicæ notæ ante inuentas literas 3,223.10,180
hippomanes 6,455
hirta toga 2,385
Hispania, regio nota 6,306.10,476
Hispani extremi Orbis 7,541
Hispania à Cæsare subacta 5,265
Hispania olim quibusdam locis auri ferax 7,755
Hispanæ acies, copiæ quæ in Hispania 3,454
historiæ genus cum maiores natu anteacta posteris narrant, & quasi per manus tradunt 4,592
historias legentes affectibus ad res actas mouentur, tanquam si adhuc agenda sint quæ legunt 7,210
hoc animi 10,68
hoc oneris 4,398
Homerus Smyrnæus 9,984
homines ignari sortis Deorum 3,319
hominum summi 7,205,585
honestum. honestum rigidum 2,389 honesti exemplar 9,563
honesti respectus damnosus regibus 8,490.
honestum, quoties magno sibi constat, lætius 9,404
honestum omne est vtile 9,571
honores mortis 8,773
honos mortis, laudatio funebris 9,217
hora. hora vna gentes trahit 7,346 hora fatalis 9,87
horas diuidit buccina 2,689
horizon 9,496
horridum cerni 3,347
horrifica cæsaries 2,372
horrisoni flatus 2,455
horrere. horrere contagia 3,322 horrens feris altaribus 1,445 non horruit Alcides Megæram 1,577
hortari in prælia 7,370
hortamen 7,736
hospitii Superi, Dii hospitales 9,131
hostes sollicitare 4,665
hostilis pars in extis 1,622
humanum culmen, Dictatura 7,594
humanum paucis viuit genus 5,343
hyæna, animal, de quo mira narrantur: cuius vsus in magicis 6,672
hybernum serenum 4,55 sidus 5,408
Hybla, Siciliæ mons vbi florum & apum maxima copia 9,291
Hydaspes fluuius in Indum influens; Nysæus dictus, quia Nysam vrbem à Baccho conditam præterlabitur 3,236.8,227
Hydrus, Hydruntum, oppidum Calabriæ ad discrimen maris Ionii & Adriatici 5,375
Hydra Lernæa ab Hercule victa, secundus eius labor 4,635.9,644
hydri, serpentes 9,673
hyems. hyems, frigus 2,385 hyemem agere 1,302
hyemis glacialis periphrasis 4,50
Hyperborei, populi vltra Aquilonem 5,23
Hyrcania, regio ad mare Caspium, siluestris 3,268 hinc Hyrcanum nemus 3,268 Hyrcanæ syluæ 8,343

I

IACERE. iacet omne auxilium, nihil auxilii superest 8,333 pariterque iacentes 2,92 quo iaceat iam scire loco, quo iacere debeat 4,394 iacentes campi 4,52 iacens regio 2,416 mare 3,524 iacere, pro, mortuum, prostratum esse, aliquoties.
iactare brachia, &, lacertos .i. nare 3,651, 662
iactatus maris, iactatio 8,761
iactura capitis 8,711
iactus præcipites per inania 9,107
iaculari se præcipiti pondere 2,155
iaculum. tentare 6,79 amentare habena, loro vel amento ligare ad eiaculandum longius 6,221 iaculis spatium donare 4,764
iaculum, ignis longior in aëre instar iaculi apparens; acontiæ stellæ 1,532
iaculus, serpens qui se ex

alto velut missile vibrat in Arabiâ & Africâ 6,677. 9,720 comparatus sagittæ aut glandi fundæ 9,826
Iader, Dalmatiæ fluuius 4,405
ianitor Inferni, Cerberus canis triceps 6,702
Ianuarii Calendæ 5,5
Ianus, Deus bifrons; cuius templi limina aut fores occludebantur tempore pacis vniuersalis 1,62 ducens tempora, quia nouus annus à Calendis Ianuarii computabatur 5,6
Iapyx, ventus Occidentalis 6,339
Iaspis gemma, quæ diuersis coloribus reperitur 10,122
Iber. Ibêrus. i. Hispanus, à flumine Ibero 2,54, 549, 629. 3,336. 5, 237. 6,258. 7,541, 755
Iberia. Iberus Orbis. i. Hispania 5,343. 7, 232
Ibêrus, Hispaniæ fluuius è Cantabris ortus, in Mare Mediterraneum influens, à quo Hispania & Hispani, Iberia & Iberi 4,23, 335. 7, 15. 10,476
Icariæ scopuli, Icaria insula in mari Icario 8, 244
ichneumonis astus in capiendis aspidibus 4, 724
ictus. gratus 4,547 sub ictu fortunæ stare, aut esse 5,729, 730 ad ictum consentire, patienter ictum recipere 8,619. ictus ingerere 8,645
Idalium littus Cypri ab Idalio oppido & nemore 8,716
Idalis terra, Troadis regio 3,204
Idume, Syriæ regio, fertilis palmis 3,216
ieiuna plebes nescit timere 3,58
ieiunia aquæ 4,332
ieiunum fibris humanis 6,708
ignarus sortis 3,319
ignaua mors 4,165
ignauæ manus 1,514
ignis. ignibus rapere 3, 99 ignis supremus, &, funestus, rogus 6, 358. 9,178 ignes terreni, obscuri 6,502
ignibus sonans 6,662
ignibus permittere vrbes 7,413
ignis medicatus 9,915
ignes turicremi, sacrificiorum 9,989
ignis perit nullis obstantibus, deficiente alimento 3,364
ignis Vestalis 9,993
ignis asseruatus funiculo 5,524
ignis præbet agris elementa 9,184
ignes medii cæli 6,337
ignes, de Sole & sideribus 1,50, 658. 8, 170, 228. 9, 866. 10,215
ignes, calores vehementes Solis aut Sirii 8, 848. 9,375
ignis Libycus, Linea Æquinoctialis 9,538
ignis, amor 10,71
ignes addere animis. i. ardorem, alacritatem 7, 559
ignea virtus 9,7
ignifer orbis Solis 3,41
ignorare, non videre 6, 542
ignoratæ frondes, de regione arenosa 9,525
ignoscere Deis 2,93
ignosci 2,521
ignoto Nilo redire, non cognitis aut inuentis fontibus Nili 10,282
ignotum cælo sereno, quod nunquam prodit in lucem serenam 6,516
ignotus pauor omnibus Cæsaris armis, nunquam visi pauere Cæsariani 6,151
illatrare manibus, & magâ 6,729
Ilerda opidum Hispaniæ citerioris, nô procul à Sicori flumine 4,13 à Petreio deserta 4,144
ilex, glandifera arbor 3, 440
Iliacæ manus, Ilii incolæ 3,211
Iliaci muri, seu Troiani, à Diis extructi 6,48
Iliacæ domus, pro Troiâ 10,61
illabi lacrymis coniugis, immori 5,281
Illyricæ rupis descriptio 4,455
Illyrica vnda, Mare sub Illyrico 4,433
Illyris, sub. vrbs, pro Epidamno 2,624
imago. Solis 6,503 somnii 7,8 pietatis 7, 320 terroris 7,773
imagine antiquus, nobilis maiorum imaginibus 7,357
imbriferum 9,455
immaculatus sanguine 2,736
immemor pugnæ 7,525
immensum. in immensum cedit 2,663
immergere manus oculis 6,541

immine-

immin̄ere, insidiari 8, 285
immitis in cædes 8,600
immittere manus in hostem 7,509 immittere naues citatas Cypro 8,457
immodicus legibus 6, 796
immortuus 3,615
immunis. moribus corrupti æui 2,257 immunem præstare 6, 764. immune sidus maris, non occidens 9,542 immunis .i. illæsus, indemnis 9, 896
impactum, vide, impingere.
impar multo maioribus nosse modum,&c. 9, 190
impatiens. loci secundi 1,124 hominum terra, inhabitabilis 7, 866 impatiens deesse 8,578 hærere 9,371 impatiens Cereris solum 9,857
impellere. impulsum, primo ictu euersum, stratum 3,389 impulsæ naues remis 3, 527 impellere ad noctem, de vespere 4, 447 impellere cursum fatorum 5,41 impellere .i. repellere, propellere 5,108 impulsum bellum .i. ferè confectum, peractum 5,330 impulsæ acies 5,757 impellere, de machinis bellicis 6, 36 impellere vallum 6,123 impellere astra, inducere noctem 7,452 impellit terga suorum 7,576 impellere in arma 7, 718 impulit ire 7, 747 impellere, de fortunâ 8,707 impellere, diruere 10,60
impendere. vitam patriæ 2,382 impensa ætas labori 2,569 impendere aëra nymbis 4, 112 vota inventos 5, 491 lacrymas mortibus 7,618
impendêre. impendentia mari caua saxa 4,455
Imperatorum cognomina speciosa, quasi saluâ Libertate publicâ, inuenta à Cæsare 5, 386
imperii (Senatûs, Senatorum) cruor 7,579
imperii color, species 9, 207
impiger ad letum 4, 798
impingere. impactæ fores pectore 5,209 quòd te nostris Fortuna impegit arenis 5,697 impingere lignû, impellere 6,137 impingere in arma 6,406 impactum breuibus mare 9,338
implere. penates 2,331 parentem, prægnantem facere 8,409 implere se lumine vero, de animâ in sedes beatorum relatâ 9,11 implere visus 9,987
implicitus terrore 3, 432 implicitæ errore viæ 8,5
impressum auro, intertextum 9,176
improba spes veri, curiosi scire futura 5,130
impunè ferre 1,289
imputare iugulum, mortem 7,325
Inachus flumen Thessaliæ 6,363
Inachia arua, Argiuorum regio (ab Inacho rege) in quâ Lerna, & in eâ Hydra, quam peremit Hercules 4,634
inanis. inane. intra inania 2,316 inani diffusus spatio 3,363 inania templi 5,171 inane Inferni 6,731 inania cæli 9,473
Inarime, siue Ænaria, insula in orâ Campaniæ, sulphureis exhalationibus plena 5,101
incassum ire 2,265
incautus ab hoste timeri metuens, volens aduentum suum hosti incognitum esse; nolens præter opinionem ab hoste timeri 4,719
incedere densis castris 1, 478
incendere mentem, item, animos virtute 9, 407. 10,148
incendia siluæ non ardentis 3,420
incertum stridere 6,623
incertum pectus 8,166
inclinant fata 3,752
inconcussa tenens vestigia 2,248
incondita corpora, insepulta 6,101
incrementa Lunaria 10, 216
increscere genis 2,376
incumbere. incubuit furor 3,94 incumbens ventus 3,409. 5,718 incumbens fatum belli 4,770
incursu pectoris tela cõfringere 6,161
indagine claudere 6,42
indespectus, summæ profunditatis, quò visus pertendere nequit 6, 748
India. Indum littus. In-

di. regio & populi extremi ad Orientem 8,343. 10,33. 10,457
India saccari ferax 3,237 zonæ Indorum gemmis distinctæ 2,259 crines tingentes Indi 3,238 carbasa, siue carbasinas vestes gerentes 3,239 sibi ipsi rogum struunt, & mortem præoccupant 3,240 nigri 4,678 a Romanis nunquam subacti 7,428 cultores Iouis Ammonis 9,518
indigus mentis 8,446
indiga seruitii plebes 9,254
indigenæ populi 2,432
Indigetes Dii 1,556
indignatus præbere 8,614
indignata agitare 1,78
indignatur timere 10,444
indignum est .i. iniquũ, inhonestum est 7,74
indignus thalamis meis, dignus melioribus thalamis 8,95
indixitque nefas 2,4
indocilis priuata loqui 5,539
indoles Latia 5,27
inducere.pro,spargere 1,610 inducere togam supra membra 2,386
inducta cymba iuuenco cæso 4,132
induere se .i. repleri, cooperiri 7,835
indulgere. castris 4,664 moræ 5,733 regno 7,54
Indus, flumen regioni nomen dans 3,235
inermem vitam degere 4,357
iners. cælum, aër non motus 6,89 inertes aquæ, stagnantes 6,107 inerti herbæ arua tradere, inculta sinere 5,404
inexpletus 2,176
infantes vtero matrum a magis exsecti 6,558
infectum dolis 4,736
inferiæ 4,789 inferias vmbris pendere, & dare 2,175. 10,392
Inferni Dei 1,634
Infernum nefas 7,170
Inferi an vlli sint, dubitatum 9,102
Inferorũ leges 6,635 ianitor, Cerberus 6,702
Inferum mare, ad dextrum latus Italiæ, Tyrrhenum 2,400
inferre futura animis 1,471 inferre se tectis 10,58
informis facies 6,225
informia regna 2,7
infremere murmur 1,210
infula, velamenti genus, seu religaculum comæ 5,144
infula discurrens in postes, id est, appensa postibus, in nuptiis 2,355
ingens exul 2,730
ingentis fati fumus ad scelus 10,384
ingerere. ingeret omnis se belli fortuna tibi 2,263 ingesta cineres mariti 2,336 ingerit Emathiam cælo nocenti, pro, ingerit cælum nocens (aërem pestiferum) Emathiæ 7,798 ingerere voces 8,433 ictus 8,649
ingignere 6,439
ingressa, passiuè, quæ ingressi sumus 9,866
inhibere remis naues 3,659
iniussus 7,38 iniussa tela, emissa sine iussu imperatoris 6,78
iniuria fati 8,763. 9,143
iniusta regnorum 5,258
innocuus vitæ 9,8
innoxius a morsu serpentum, passiuè 9,892
in numerum, augendo numero 2,111
innumerum examen, innumera apum multitudo 7,161 innumerum missile, innumera tela 7,485
innubere. innupsit tepido Cornelia busto 3,23
inocciduus axis 8,175
inops teli 3,676 vndæ 4,264, 292 inops iuris potestas 5,398 in dubiis tutum est inopem simulare tyranno 8,241
inquirere in fata 9,559
inscriptionis sepulcralis feminæ obiugatæ formula 2,343
inserere. ferrea manus inserit vncos 3,635 inserere manus, inferre 8,552 inserere altè, animo aut menti 9,572
insidere castris collem 6,17
insignia aulæ 8,239
insopitus, peruigil 9,357
inspuere 6,683
instare fauori Deorum 1,148
instaurare prælia 3,615
instincta mens sacro furore 5,150
instruere nauem militibus & armis 8,542
insueta quies vni, id est, soli cubare 5,807

insuetus honor 8,537
intendere fugam 4,262
intentus. agere intentum paci 3,53 intentus iugulo Cæsaris 7,593 . soli genero 9,952
intentus ventus 9,473
intentum .i. imminens, immissum 8,568
intermanere 6,47
intumescens tellus, montosa 2,398
inuadere. pro, arripere 1, 242. 9,198 inuadere ferro 2,315 inuasit Libye securi fata Catonis, Cato securus fatalem sibi Libyen ingressus est 9,410
inuehi Capitolia curru, triumphare 8,554
inuenit vulnus in vndis, irrisum alibi telum 3,582
inuidere, dedignari 2, 551
inuidere igne rogi miseris, pro, ignem 7,798
inuidia. aris inuidiam factura parens 2,36 inuidiâ meâ 7,269 inuidiâ tangi 9,982, 1052 inuidia Deorum 4,244 inuidiâ Deorum 9,66
inuidiosus 9,505
inuigilare, de spectro aut imagine rei vigilantis memoriæ, aut in somniis obuersante 7, 766
inuita dextra 1,378
inultum, impunitum 5, 260
in vndis Rheni, ad ripas Rheni, in regionibus ad Rhenum sitis 4, 696
inuoluere. Orbem tenebris 1,542 artus 6, 588 populos vnâ ruinâ 7,89
inumbrare 4,456
Iolcos Thessaliæ vrbs, ex quâ primùm soluit Argo, aut Pagasis 3, 193
Ionium mare. Ioniæ vndæ. Ionii fluctus, & simpliciter Ioniû. mare quod ab Ægypto vsq. ad mare Adriaticum & Siculum se extendit 1,103. 2,624. 3,3. 5,614. 6,27, 362
ira. iram colligere 1, 207. 2,93 iram Superûm quærere in extis 1,617 iræ patuere Deûm 2,1 irarum stimulos mouere 2,324 iras premere 2,521 iras militum tentare 2,529 in iram exire 3,112 ira nobilis 3, 614 præceps 4,267 cadens 4,284 desæuiens 5,303 irarum motus 7,386 iræ violenti gurgitis 10,316 iræque metusque animos tangunt 10,443
irasci Deis 8,665
iratus bellis 7,65
ire, ire contrarium 1,77 hoc ibitur ordine belli 2,224 ire incassum 2,263 ire ad mortem 2,282 sic eat 2,304 ire omnia fatis Cæsaris 4,144 ire ad dominos, in seruitutem 4, 217 in nefas 4,243 non paruo sanguine Magni ista dies ierit 6,158 ire, pro, fluere 7,176 ire ferro in pectora cognata 7,323 it timor in omnes 7, 544 ire in aliquem 7, 578. in enses 7,670 in thalamos, nubere 8,88 ire per ista si potes 8,459 ire in tutum 9,234 ire sub arma, subiugari 10,5 it per omnes, quod vulgatur 10,197 in scelus it Pharium pœna, quod alioqui pœna est, fit scelus, si ab Ægyptiis perpetretur 10,343 ire in iugulum Cæsaris 10,393, 409
irreducem viam carpere 9,408
irrita tela 3,580, 722
irrita fatis 10,344
irruere cladibus 7,60
irrumpens fama animos 1,470
Isapis Flaminiæ fluuius 2,406
Isara fluuius ad Cemenû montem, in Rhodanum influens 1, 399
Isaurus Piceni fluuius 2, 406
Isis, quæ & Io, Inachi filia, à Ioue in Ægyptum auecta 6,363 Ægyptiorum Dea, eadem quæ Luna: eius sepulcrum apud Memphim 9,158 recepta in templa Romanorum 8,831 eius templum vetustissimum Alexandriæ 10,15
Ister, Danubius, fluuius in Euxinum influens 2,50, 418. 3,202. 5, 437
Isthmos, propriè angustior pars Peloponnesi, in quo Corinthus 1, 101
Istri, Illyrici populi ab Istro fluuio quem accolunt 4,529
Italia, regio nobilis 2, 701, 397, 435, 659 olim contigua Siciliæ 2,435

2,435 à quâ diuulsa maris vi aut inundatione 5,60
Italiæ vastitas imputanda bellis ciuilibus 1,24.7,392
Italia in potestatem redacta à Cæsare 5,266
Iter. perdere 2,442 deflectere 3,337 rapere 4,152 furto raptum 6,122 carpere 6,573 quærere per arma 7,498 iter pensare, compendium itineris facere 9,685 iter emeriri 9,735
Itonus Thessaliæ rex inuentor auri argentique conflandi, & monetæ percutiendæ 6,402
Ituræi, Cœlesyriæ populi, auxiliares Pompeio 7,230,514
Iuba rex Mauritaniæ 6,309. 9,213,300,869. 10,475 auxilium fert Actio Varo 4,670 priuatim Curioni infensus, & cur 4,687 Curionem famâ exiguarum copiarũ decipiens, ichneumoni comparatus 4,724 Africæ rex dictus à Senatu 5,56 suspectus Pompeio, & cur 8,243,443 à Cæsare profligatus 10,146
Iubere. iussa Vrbs rapi 1,483 semel omnia iusserat 2,148 iubere classica 2,528 iussus dux 7,79
Iudæa, regio notissima 2,593
Iudæorum Deus incertus 2,593
Iuga curuantur mali 2,695
Iugulus, cædes 7,325 iugulum confodere 3,743 iugulo quæsitum 7,434 iugulis bella gerere, cædi 7,533 iugulatorũ recens fluens sanguis in vsu Magis 6,554
Iugurtha à Mario triumphatus 2,90.9,600
Iulêa gens à Troianis orta 9,995 Iuleæ gentis penates 1,197
Iulia Cæsaris filia, Pompeii vxor 8,104.10,77 filium abortiit 9,1049 eius mors 1,113 eius imago furialis appâret in somnis Pompeio 3,10 eius verba 3,12
Iülus Phrygius, Ascanius 3,213
Iungere toris mariti 2,329 in seriem 7,493
Iuno Moneta 1,380
Iuno iniqua Herculi furorem immisit 1,576.4,637
Iuppiter 1,35 quid verè, & vbi 9,580 Deus cæli motor 6,464 an regnet 7,447 eius pars magna terris inserta regendis 5,95 aëris dominus 4,112 æther 9,4 propriè fulmina gestans 7,150 tonans 6,467 eius tela, fulmina 7,197 Iuppiter pluuia 8,447.9,436
Iuppiter in pluuiam auream conuersus, stupratâ Danaë, genuit Persea 9,659 eius volucer, aquila 9,902
Iuppiter, Planeta mitis 1,661 eius officium 10,207
Iuppiter Capitolinus. ei serta laurea ferre, & sacrificare ob victoriam moris erat 7,42
Iuppiter Latius, vel, Latialis, qui Albæ colebatur: ei noui Consules quotannis sacrificabant Feriis Latinis 1,198.5,400.8,219
Iuppiter Casius, templum Iouis in monte Casio Ægypti 8,858
Iuppiter corniger, Ammon 9,545 vide, Ammon.
Iurare per numina Cæsarum, vt Deorum, soliti Romani 7,459
Iurata manus in gladios 9,850
Ius. ius datum sceleri 1,2 ius est, licet 1,276 iura inania 2,316 ius totius mundi 2,321 populus quĕ sua iura tuentur, populus liber 3,151 ius sibi facere in iugulos 4,821 ius ferri 5,312 fatorũ 6,824, iuris sui habere gentes 7,55 iuris arx 7,594 ius animi habere 8,636 iuris sui esse 8,660 ius belli 9,195 in iura aliena venire 9,212 ius legum, libertas 9,560 ius Catonis, imperium 9,747 ius habere in quempiam.i.vim, potestatem 9,887 ius, potestas 9,1054 ius mundi, gentium 10,471
Iustitium ferale, luctus publicus 2,18 iustitio clausa fora 5,32 iustitium templi.i.feriæ, intermissio à vaticinio 5,116
Iustum. iusto quoque robur amori restitit 2,379 iusta prælia 2,540 iusta nauis, non piratica 3,228 iusti

reuerentia 9,192
iustum esse, multis obfuit 8,484
iuuare .i. delectare, prodesse 9,200
iuuat 4,253. 5,712, 812. 6,495. 7,655, 698, 794. 8, 356, 576. 9,853
iuuencus, pro corio bubulo 4,132
iuuenis natans (prælio Massiliensi) inter duo rostra collisus scinditur. 3,652
iuuentus, fuimus nati in tempora Punica 2,45
Ixion, Centaurorum pater 6,386

K

KALENDAE Ianuarii 5,5

L

LABI supernè 6,376 in vulnera 7,604
Labienus Cæsari militans, fortis erat & felix: Pompeio, contrà 5,346 hortatur Catonem explorare oraculum Iouis Ammonis de euentu belli ciuilis 9,550
labor. mundi 1,417 ætas impensa labori 2,569 cedit in immensum cassus labor 2,663 labor fortunæ 5,696 labor .i. cura, solicitudo 6,492 labores Solis aut Lunæ, pro eclipsi 6,505. 7,4 labor non humilis 6,602 laboris cura 7,209 labor Romanus 7, 312 laboris florigeri studium, de apibus 9, 289 agitare mentem serie laborum 9,295
labor (opus manu factum) humanus vi vel æuo facilè labefactatur 6,20
laborare. iustos Fortuna laborat esse ducis motus 1,264 laborare ne 3,62 laborare, pati laborem 5,633 laborare .i. velle, niti, conari 7,665 laborare in regna, stabiliendo regno 9,258 laborare .i. grauari onere, pondere premi 9,365. 10, 140
lacerti. lacertis paribus 3,525 lacertos iactare, natare 3,662 excutere 4,386 tendere 7, 469
lacessere. se dolor ipse lacessit 2,42 mare lacessitum 3,193 lacessere pugnam 3,553
Lacinia templa, promontorium Lacinium in Calabriâ, in quo templum Iunonis 2,434
lacrymæ. in lacrymas cunctorū lumina soluit, omnibus lacrymas exciuit 8,107 lacrymis perfrui 9,112 lacrymarum vena oculos refugit, lacrymæ non suppetebant 9, 746
Lælii primipili promtitudo in bellum ciuile, & oratio ad Cæsarem 1,360 & seqq.
lætus tumultus 3,102 nulli læta marito 8, 89 lætæ voces 7,11 res 8,534 lætè accipere 2,273
lætificare 3,49
læuo volatu vulturis 7, 437
Lagus Ptolemæi, qui Alexandro mortuo Ægyptū occupauit, posterisque suis reliquit, pater. vnde, Lagus, pro quocunque Ptolemæo 10,86
Lagea stirps, item, domus, Ptolemæi reges 8,692. 10,414 Lagea proles, Arsinoë 10, 522 Lagi regio, arua, rura, regnum, pro Ægypto 5,62. 8,443, 802. 10,4 Lagi regia, Alexandria 10,527 Lagea iuuentus, Ægyptii 10,394 Lagæus Nilus 1,684
lamenta sonantia 7,706
lampas .i. ignis, incendium 5,134
lampades, ignes siue faculæ in aëre latiores 1,532. 10,503
lana funerea 2,367
lances, vasa sacrificiis apta extis imponendis 6,710
languentes stellæ 2,723
languentia spatio lumina 4,169
languidus æuo 1,504
languida tela 7,562
languor maris 5,449
lanugo malas fuscans 10,135
Lapithæ, Thessaliæ populi, equorum domitores 6,399
lapis purpureus, pro Sardo vel Porphyrite 10, 116
lapsus grauis sub nimio pondere 1,71 lapsum minari 6,136
laqueata tecta 10,112
Lares .i. Dii domestici, Penates 1,506 sed passim pro domu ipsa: etiam pro patriâ.
Lares (simulacra Deorum Penatium (sudā-

runt 1,557
largus aquæ 9,608
Larissa, ciuitas Thessaliæ 6,355.7,712 Pompeio profugo omne auxilium offert 7,713
larix, arbor resinifera 9,920
lassa radix, vetus & defecta 9,968
lassare Deos 5,695
lassatum æquor fluctibus 5,703
late mihi, pro, me: nisi, mihi, sit, pro quantum ad me 1,419
latebræ ferarum 2,153 scelerum 4,193
latere in æquore 1,654
latex, humor 4,293
Latiale caput, Roma, aut Iouis Latialis templū, quod Albæ; aut etiam ipse Iuppiter Capitolinus 1,535
Latinæ Feriæ, sacra Iouis Latialis, quæ ex instituto Numæ quotannis Consules cum Senatoribus Albæ celebrabant 1,550.5,401.7,395
Latinum nomen 7,391
Latium Italiæ nobilis regio, in quâ Roma: vnde Latium, Latius Orbis, pro Italiâ aut Româ 1,253.2,196, 432, 447. 8, 235, 345. 10,59 Latius, Latia & Latium, pro, Romano, Romanâ: vt, Latius dux 9,546. 10,358,536 Latia turba 7,656,844. 10,403 Latia arma 8,501 Latii fasti 2,645 Latii fasces, Consules Romani 3,82 Latiæ acies 4,8 naues 9,1079 Latiæ Musæ, poëma Latinum 9,983
Latium corpus, concordia Romana 10,416
Latia vitis, Centurionis insigne in manu vitis 6,146
Latiæ volucres, Aquilæ legionum 6,129
latrantes flebile canes 1,548
latus belli, aciei 7,523
laterum textura, in corpore humano 9,777
laudis materia 8,75
laudibus in longum æuum dimittere 1,448
Lauinium vrbs x ab Vrbe lapide 9,991
Laurentum, oppidum Latii, regia Latini 7,394
laurifera iuuenta, triumphalis 8,25
laurus Thessalica in Pythiis 6,409
laurea, pro victoriâ 1,122
lauro coronati Capitoliū ascendebant triūphantes, laurumque in gremio Iouis deponebant 1,287
laxæ vestes 8,367
laxare. laxantur Tartara in pœnas 3,17 laxare iter fluuiis 4,116 sinus veli 5,427. spes suas 5,533 laxare, laxius facere 6,72 laxata classis 3,548
Leandri & Erûs amores 9,954
lectum, electum 7,142
lectus viduus 5,806
lectorum strata purpurea & plumata 10,123, 125
Ledæa sidera, Gemini: Castor & Pollux, Ledæ filii 4,526
legati iure gentium sacri & inuiolabiles 10,471
legere vestigia 8,210
legentium historias affectus inclinant in partes 7,210
legio, quam Pompeius Cæsari post cladem Cottæ in Galliam miserat, & Cæsar ob metum Parthorum remiserat, Luceriæ præsidio relicta 2,473
lex. leges. leges & plebiscita coactæ 1,176. medias leges perrūpere 1,322 lege tenere 2,10 leges æui 2,82 Inferorum 6,635 legum fræni 2,145 leges silentes 1,277. 5,31 legum libera 6,301 leges sancire sanguine 7,351 leges, pro libertate & tempore Consulum 7,579, 584. 9, 267, 385,560 legū viscera, Senatus 7,579 leges fatorum 8,568 lex loci, forma 9,307 leges supernæ 9,557 lex mundi 10,201 lex, pro more, consuetudine 10,228
leges, quæ à Consulibus ferebantur, vt plebiscita à tribunis 1,176
leges bello coactæ silent 1,277
leges in pace timendæ 2,252
leges à Cæsare tolli malint, quàm à Metello seruari 3,140
Leleges Thessaliæ populi 6,383
Lemanus, lacus per quem transit Rhodanus 1,396
Lentulus Spinter Asculum

lum deserit 2, 469 eius copiæ ad Cæsarem deficiunt 2,470
Lentulus socius coniurationis Catilinariæ 2,543
Lentulus Consul initio belli Ciuilis. eius oratio ad Senatores in Epiro 5, 16 præfectus sinistro cornu in acie Pharsalicâ à Pompeio 7, 217 eius Pompeio auxilia à Parthis petere dissuadentis verba 8,328 & seqq.
lentus parêre 10, 397
lenti visum est 2,110
Leo, Signum cæleste 1, 655. 9, 537. 10, 210, 234, 306 Leonis solstitiale caput 6, 337
leones iniectis in oculos vestibus capti 4, 686
leones blandi Magis 6, 487
Lepidus Consul conatus rescindere acta Syllæ, à Pompeio & Catulo in Alpibus victus 2, 547. 8,808
Lepidorum familia nobilis Romæ 7, 583
Leptis minor, Libyphœnicum Africæ vrbs, solo fertili 9, 524, 948
Lernææ sagittæ Herculis, quia sanguine Hydræ Lernææ tinctæ 6, 392
Lesbos, insula maris Ægei sub Troade, in quâ Mitylene vrbs, in quam bello Pharsalico secesserat Cornelia Pompeii vxor 5,725, 744. 8,40, 108, 123, 131, 135, 139, 144, 204, 587, 640
Lethe. Lethæa ripa. flumen Inferorum, obliuionem inducens, vel obliuio ipsa 3, 28. 5, 221. 6,769
Lethe, Africæ fluuius, ob similitudinem nominis cum Lethe Infernali etiã creditus obliuionem părere 9,355
letum in vulnera sparsum 3,591
letificũ, mortale 9,901
leuare. leuat spes mentes trepidas 1, 523 leuare Orbem populis 2,275 leuare terras monstris. 4, 610 leuare se terrâ 6,756
Leuca Appuliæ opidum 5,376
Leucas. Leucadius vertex. promontorium Epirí, vbi Actium, & sub quo Leucadius sinus, seu, gurges, sinus maris Ambracii, in quo prælium nauale inter Augustum & Antonium 1,43. 5,479, 638. 7, 872. 8, 38. 10, 66
Leuci, Belgicæ populi, boni iaculatores 1, 424
leuior auxilio, releuatus liberior 9,938
leuis armatura, sagittarii & funditores &c. 7, 508
leuitas Græca 3,302
Leuus quidam in exercitu Catonis ab aspide ictus somno perit 9, 815 & seqq.
libamina 4,198
liber. liberum. legum liber 6,301 liberum nasci, aut, mori 7, 375, 376 liberum fortunæ, à fortunâ 7, 818 liber culpâ 8, 647 liber meatu, de vento cui nulla sunt obstacula 9, 453
libertas, pro licentiâ. libertas data odiis 2, 145 libertas fugæ 8, 371 scelerum 8, 491 loquendi 9,558
Libertas publica. vtitur armis 4, 578 partes pro Libertate 9, 29 Libertate saluâ potens 9, 193 Libertas ficta 9, 206 Libertas sibi Orbem reddens, pro, Libertas Orbi reddita 10,25
Libertatem ad extremum prosequi constituit Cato 2, 303
Libertas populi seruientis libertate perit 3, 145
Libertatis vmbra velle quod imperatur 3, 146
Libertas numquam bene pro pace datur 4,227
Libertatis minor cura Diis quàm vindictæ 4,808
ob Libertatem amissam querelæ 7, 432
Libertatis assertor Senatus 7,580
Libertas & Cæsar tanquam par gladiatorum inter se certantium 7,696
Libertatis spes, rerum vltima 8,453
Libertas vera exstincta à Syllâ & Mario; sed etiam species eius à Cæsare 9,206
libet 9, 852
libidinis portenta 8, 414
Libo (Scribonius) fugatus à Cæsare ex Heturiâ 2,462
librâ examinare 8,467
Libra, Signum cæleste, quod ingresso Sole fit æqui-

æquinoctium autumnale 4,58. 8,467. 9,534. 10,227
Liburni. Libyrna terra. Illyrici populi, vnde naues Liburnicæ 4,530. 8,38
liburnæ, biremes 3,534
Libya. Libye. Libycus Orbis. Libyssa, & Libyca terra. Libycæ oræ. sedes. Libyca arua. Africa tertia pars Orbis 1,206. 2,164. 3,70, 294. 4,582, 611. 6,788,817. 7,223,711. 9,44,119, 386,411,547,666, 690,753,943, 10,38,79
Libycum, pro, Africum: vt, Libyca antra, 4,594 Libycæ fraudes 4,736 aues 4,809. ruinæ 8,269 Libycum æquor 8,862. Libyci crines 10,129
Libyes Mars, bellum Punicum 1,255
Libycus triumphus Marii, de Iugurthâ 2,69
Libycæ iræ, Marii in Africâ exulis 2,93
Libycæ clades, Africanæ, belli Cæsaris cum Scipione 6,62
Libycæ terræ bellua, elephas 6,207
Libys, pro quouis venatore 6,221
Libyca lampas, rogus ab Annibale accēsus Paulo Æmilio 7,800
Libyes polus .i. Meridionalis, Australis 9,377
Libycus ignis, Linea Æquinoctialis 9,538
Libyæ extrema 9,598 mortes, venena 9,707 pestes, serpentes 9,805
Libye, pro regno Iubæ, 8 277
Libycæ arenæ, Ægypti 2,417
licia diuersorum colorum telis immiscere, inuentum Alexandrinorum 10,126
licet, etiamsi 6,715
licuit mihi, potui 4,638
ligatus torpore 5,434
Ligeris Galliæ fluuius Celtas ab Aquitanis seiungens 1,439
Ligures, Galliæ Cisalpinæ populi, olim comâ insignes 1,443
Lilybæum Siciliæ promontorium Africam respiciens 4,583
limes vitalia secans, diaphragma 1,623
limes Solis iniqui, Zona torrida 7,867
limes angustus portûs mittens naues in æquor 2,709
limite non flexo, recto cursu 3,218
limina ædium coronata in nuptiis 2,354
limina ædium calcare nefas nouæ nuptæ 2,359
limine hærere abeuntem 1,507
Lingones, Galliæ populi, pictis armis insignes 1,398
lingua. soluit fama in præconia linguas 1,472 lingua exsecta palpitat 2,181 lingua, agger arctus in mare productus 2,614 lingua squamosa, præ siti 4,325 lingua proiecta equi lassi 4,755 lingua tacita, quæ loquitur tacitè, murmurat 6,701 linguæ commercia 6,701. 8,348 linguæ vibratæ serpentum 9,631 linguæ magicæ, notæ Hieroglyphicæ 3,224
linum, & lineæ vestes in vsu & honore apud Ægyptios 9,159 hinc, liniger, de sacerdote Ægyptio 10,175
lintea suffigere antennæ, vela colligare 9,328
liquebat misero, existimabat miser 6,433
Liris, fluuius ex agro Vestino prope Minturnas in mare Tyrrhenum influens 2,424
lis. secundùm Emathiam lis tanta datur 8,333
Lissum Epiri opidū maritimum 5,719
litare. sacrum 1,632 fibræ litantes 6,524 litare, sacrificio peracto Deos placare 7,171
littus. dubium 1,409 littora crescunt, relabente mari 4,429 littora resonātia asperam tempestatem præsagiunt 5,551 littus malignum, difficile appulsu 8,565 littora rumpere, de flumine 10,244
litui 1,237 lituis elisus aër 7,476
lixa 9,593
locus. stare loco 1,144 locum mutare 2,137 locus exceptus sceleri 3,333 loci maiestas 3,430 locum promittit ipse locus 4,36 locus rerum 4,126 locorum fortuna 4,661 loco redire 5,37 loci sedes 6,23 pax 6,282 facies 7,788 lex, forma 9,307 fors 10,542 locum consumere 7,461 loco secundo 8,288

loci

locis vbi fulmen conciderat & côditum erat peculiaria nomina data 1,608
longè. ne longè nimium sit proxima tellus 5, 576 longè mittere. i. abiicere, proiicere 7, 628 longè nascens. i. quod in longinquis regionibus nascitur: seu, vt quidam interpretantur, longæuum, viuax 9,921
longior dies, temporis diuturnitas 7,846
longinquæ messes, frumentum aduectitium 3,66
longinqua vulnera cadunt, eminus immissis telis. 3,568
loqui cum Ioue, oraculum Iouis consulere 9,558
lorica, armatura ex connexis annulis seu catenulis; hinc loricati, grauis armaturæ milites 7,498
Lucani fiducia de immortalitate suæ Pharsaliæ 7,209.9,985
Luceria Vmbriæ oppidum occupatum à Cæsare 2,473
Lucifer, stella Veneris, statione nouissimus exit 1,232. 2,725. 10, 434
lucri pallida tabes 4,96
luctantium varii nexus, arctationes & compressiones 4,624
luctari ignis luctatus viridi robore 3,503 luctans anima cum morte lentâ 3,578
luctificus 7,2
lucus ad Massiliam descriptus 3, 399 & seqq. excisus à Cæsare 3,433 & seqq.
ludere, eludere 4,725
ludibrium maris, corpus agitatum fluctibus 8, 710
lues, pro quauis pernicie aut calamitate, vt ab incendio &c. 1,645. 3,681. 10,504
lugubria mæsti cultus 2, 365
lumen. lumina pro oculis 1,154. 3,713,740. & sæpe.
lumina noctis, sidera 4, 282
Luna, primum Etruriæ aut Liguriæ oppidum cum portu 1,586. 2, 427
Luna. bigas agitans 1,78 pluuialis 1,218 Lunæ sidus secundum 1, 413 Luna coacto cornu plena 1,537 Lunæ dimidiatæ periphrasis 3, 42 Luna dubitanda, principio nouilunii 4, 60 Lunæ labores, eclipsis 6, 505 Lunare virus, quod Luna magicis artibus coacta despumat in herbas aut cadauera 6, 669 Luna mæsta, obscurior 8, 721
Lunæ Planetæ officium 10, 204 eius eclipsis, & vnde 1, 539. 6, 503 maximæ eius eclipses videntur in Africâ 9, 693 obscurata carminibus magicis ac si eclipsin pateretur 6,500
Luna an causam det æstui maris 1,410. 6, 479. 10,216
Luna cœlo deducta arte magicâ in herbas despumat 6,505
Luna obtuso cornu surgens; item cùm caligo orbem eius obscurat; tum rubicunda; item luridum pallens; & aliquando sub nubes abiens; ventorum & tempestatum notæ 5, 546 & seqq.
Lunares horæ 1,404
Lunaria incrementa, æstus maris 10,216
lunatâ fronte recedere 3, 3,533
lunatum ferrum, harpes falcata 9,678
lustra ferarum 3,408
lustrare, expiare 8,101
lustrare sanguine humano 3,405
lustrales animæ, quæ quasi victimæ ab hostili vi Romam expiârunt 6,786
lustrum, & Vrbis lustratio 1,593
lustrum, quinquennium 1,283
lustrum Lunare, v mensium 8,479
lustrare terras atq. æquora, errare 5,347
luteum, ruffum dilutius ad rubrum vergens 2, 361
lux. mæsta 1, 235 rubens 2,721 luce longè relictâ, longè à luce 4, 297 lux extrema, diei 4, 447 dubia 4, 473 lucis color 6, 828
lux, pro die. luce nouâ 4,32. 8,469. 7,427
lux, splendor 4, 80
lux extrema, dies mortis 7,185
lucis (vitæ) extremæ momentum 4,484
lux metuenda, fulmen 5, 630
luxuries rerum prodiga 4,374

luxus Ægyptii explicati 10,111 & seqq.
Lyæus, Bacchus 1,675
Lycidas in prælio nauali ad Massiliam vnco fixus, retentantibus crura ipsius sociis ne attraheretur, auulsus sciaditur 3,636
Lycurgus Thraciæ rex, qui sibi crura incidit 1,575
Lygdamus Tyrrheno oculos glande excutit 3,710
lymphari præcipiti gradu 1,496
lymphatus, furiosus; à lymphâ aut aquâ, quâ terrentur morsi à cane rabido 7,186
lynx, animal acutissimi visus, cuius viscera pollent ad artes magicas 6,672

M.

MACEDONES, Græciæ populi noti; à Lucano interdū cum Thessalis confunduntur: in genitiuo plurali Macetum, vel, Macedum 2,647. 5,2.10, 16,28,269
Macedon, Alexander Magnus 8,694
Macra Liguriæ fluuius innauigabilis 2,426
Macrobii populi Æthiopum 10,280
Mæander Phrygiæ fluuius sinuosissimus 3,208 arte magicâ recto cursu actus 6,475
Mænala, Arcadiæ montes 3,177
Mæotis, palus in quam Tanais influit, & quæ se per angustias Bospori Cimmerii in Euxinum exonerat: ea adeò gelu adstringitur, vt equos & plaustra sustineat 2,641. 3, 277. 5,440. 8,318
mærere mortem 6,790
mæstus curarum 8,165
magiæ descriptio, ritus; eius arcana; potentia; cur illi Dii ipsi & an pareant; magorum, magarumque in Thessaliâ potissimùm frequentia; eorum mensæ seu epulæ; herbæ item magicæ; animalia &c. omnia ad tædium vsque descripta 6,430 vsque ad finem libri.
magicæ linguæ, notæ hieroglyphicæ 3,224
magi apud Chaldæos & Persas Parthósve insignes & venerandi 6, 449. 8, 220 & apud Ægyptios 6,449
magister nauis 1,501. 5,645. 9, 44 classis 2, 696 ferarum 4, 242
magna in se ruunt 1,81
Magnetes, Thessaliæ populi, optimi equites 6, 385
Magnus, pro Pompeio passim.
Magnus pro Cnæo Pompeii filio 9,121,145
magnus annus, fertilis 3, 70
magno parare 1,34
maiestas. loci 3, 430 maiestas non fracta malis 4,341 maiestate saluâ 7, 378, 681 maiestas nominis Hesperii, Pompeius 8, 760
maior in arma ruit 3, 37
mala vel duri lacrymas moturæ Catonis 9, 50 malorum turba 9, 405
malacia maris 3,523 summæ malaciæ siue tranquillitatis maris descriptio 5, 432 & seqq.
malæ lanugine fuscatæ 10, 135
Malea Laconiæ promontorium, quam Dorida vocat, quia Dores Laconiam incoluere 6, 58. 9,36
Maliacæ aquæ, Maliacus sinus sub Macedonia 6,367
maligna vndæ vena, impura aut tenuis 9, 500
Mallos oppidum Ciliciæ 3,227
mâlus nauis. mali veliferi pondera 1,500 mali iuga curuantur 2, 695
manare cerâ 10,494
mandare decreta 1,489 mandare ad vmbras 6, 569
manere. mansurus in secula 8,74
manes, id est, Dii Inferi: item anima separata à corpore defuncti; aliquando pro cadauere, aut cineribus, aut sepulcro 2, 173. 3, 13. 4,790. 5,636. 6, 666, 807. 7,458. 8, 796, 844. 9, 151, 976
manicæ, manus ferreæ, seu harpagones nauibus hostilibus arripiendis 3, 565 vide manus ferrea
manipli, cōtubernia militum; trigesima pars legionis; sed vsurpatum pro numero quouis

uis militum 1,296. 4,317.7,327 maniplis sparsa acies, confusa 10,436
manus. manus nulla vacet 2,56 manus torpens 2,78 cæca 3,722 certa 6,190 manum ferre 1,147 iniicere fatis 3, 242 manu moriente ferire 4, 560 manu dilatâ 8, 708 manus ignauæ 1, 514 fæuæ 2,96 manus miscentur 3,569 manus incertæ 3,692 togatæ, Romani 7, 549 venales 10,408 manus in bella promittere 1, 388 complexas tenere 2,292 exercere 3, 692 præbere 5,558 oculis immergere 6,541 in hostem immittere 7, 509 ingerere 8,552 manibus prensare 3,664 à manibus cecidere suis 3, 668 manibus senectam ducere, sustentare manuum labore 5, 535 manibus deceptis vacuum complexa cubile 5,809
manus, copiæ 4,137
manus excrementa, vnguium resegmina 6, 543
manus ferrea, vnci ferrei, seu manicæ attrahendis nauibus 2, 712. 3,635
manus ducis, milites 5, 311
mapalia, Afrorum domus culmis contectæ, quæ plaustris interdum circumuehebant 2,89.4,684.9,945
Marcellus loquax, hostis Cæsaris, collega Lentuli 1,313
marcentes tenebræ 6, 646
Marcia, Marcii Philippi filia, cùm Catoni priori marito tres liberos peperisset; ab eo concessa Hortensio, cui etiam peperit: illo mortuo, ad Catonem redit, & recipitur 2, 326 & seqq.
mare. muratur gurgite Nili 1,684 clausum inuersâ naui 3,652 iacens seruatum bello 5, 524 refluum 4, 428 rauca gemit, post ventum vehementiorem 5,218 molle 8, 98 frangitur, vadis aut littore 9,308, 323 mare non mare cùm torpet quiete 5,453 maris pax 4, 437 claustra 2, 684 languor 5,449
mare exterius, Oceanus mundum ambiens 10, 37
Mare Rubrum, quod & Sinus Arabicus 6,678. 10,314 Maris Rubri spolia, gemmæ & margaritæ 10,139
maris malacia 1,259. 3, 523. 5,432 comparata Bosporo aut Mæotidi glacie adstrictis 5, 436
mare intra se murmurans, signum futurorum ventorum 5,565
Mareotis, palus Ægypti, aliquando pro ipsa Ægypto 9, 154. 10, 117 Mareotis vua 10, 161
Maricæ regna, Minturnensium ager, & in eo lucus Deæ Maricæ sacer 2,424
maritus. maritos excipere 2,339 nulli læta marito 8,89 mariti toris iungere 2,329 marito dimitti, repudiari 5,765
C. Marius de Iugurthâ triumphauit subactâ Africâ, & de Cimbris ac Teutonis 2,69,90 Libertatis diminutor 4,822. 9,204 exul & profugus, in paludibus Minturnensibus delitescens; & in carcere Minturnis, vt Fortunæ depositum, quamuis destinatus morti, percussorē maiestate terret, & à Minturnensibus dimittitur 2,70 & seqq. in Africam eiectus 2,88 in ruinis Carthaginis latet, tanquam solatio eorum quos vicerat, & rursus sui animaduertentis ruinas tam potentis reip. 2,90,91 copias colligit 2,93 Romam redit, & septimum Consulatum obtinet 2,99,130. 8,269 crudelia facinora exercet 2,99 & seqq. signum hoc dederat suis, vt quibus salutantibus osculandam manum non porrigeret, eos occiderent 2,113,126 obit 2, 130 eius sepulcrum ad ripam Anienis 1, 582 eius vmbra agricolis apparens initiò belli ciuilis Pompeiani 1,583
M. Marius, Caii frater, ad sepulcrum Catuli laceratus, & post singulorum membrorum carnificinam, tandem oculis sui corporis lanienæ

nienæ spectatoribus effossis occisus 2, 175 & seqq.
Marii, tanquam exemplar perduellis & crudelis nominati 2, 277, 546. 6, 794
Marianorum cædes apud Sacriportum 2, 134 apud portam Collinam 2, 135
Marianorum temporum adumbratio 2, 68 vsque ad 134
Marmaridæ, Marmaricæ cateruæ, Africæ populi in Libyâ Mareotide 3, 293. 4, 680. 9, 893 Marmaricæ arenæ, & Marmaricum, pro Africâ & Afris 6, 309
marmora secta, laminæ marmoreæ quibus muri incrustabantur 10, 115
Mars, pro bello, acie, prælio, passim. hinc, Mars secundus 4, 388. 6, 4 Mars cæcus, bella incerta 7, 111 Marte detecto, aperto bello 10, 346 Mars dexter, cornu aciei dextrum 7, 220
Mars, pro trophæo 6, 256
Martis Planetæ officium 10, 206 damnosus 1, 660, 663
Marsi, Marsus ager, populi Italiæ 2, 430. 9, 790
Marsya Phrygiæ amnis 3, 207
massa metalli 6, 403. 7, 753
Massagetæ, populus Scythicus ad Danubium 2, 50 vicini & hostes Sarmatis, lac equinum cum sanguine mixtum potantes in alimentum 3, 283
Massilia, Phocensium patria, profugorum colonia in Galliâ Narbonensi (alieno in littore) socia Romanorum, vrbs libera 3, 307, 340. 4, 257. 5, 53 Massilienses neutri vt esse possint bello ciuili, petunt à Cæsare 3, 307 & seqq. quod negat Cæsar, eosque obsidet (Massiliam, inquit, delere vacat) 3, 356 & seqq. lucus vicinus vrbi à Cæsare, etsi trepidantibus militibus, abscindi iussus 3, 426 ipso præeunte 3, 433 Massiliensibus lætitibus, vindictamque diuinam sperantibus 3, 446 ad eorum muros subuertendos Cæsariani omnibus modis laborãt 3, 474 illi eruptione munimenta omnia & machinas Rom. incendunt 3, 498 post cõmittunt omnes spes suas certamini nauali 3, 516 vt habiles naues regique faciles habentes, & ipsi periti rei naualis 3, 553 Massiliensium pugna naualis cum Cæsarianis 3, 538 & seqq. victi 3, 752 eorum consternatio 3, 756
Massyli, Numidarum gens in Africâ, quæ equos solâ virgulâ regit 4, 682
matrem prægnantem facere qui fas putat, nihil nefas putabit 8, 409
materna vis 2, 338
materia laudis 8, 75 veniæ 8, 137
Matinus, mons Apuliæ 9, 185
matrona ventriloqua 1, 675
maturum .i. properum, citum, festinum, paratum 1, 645. 2, 597. 7, 668. 10, 421
matutini radii Solis 3, 521
Mauors, Mars 7, 569
Mauri, Africæ ad Occidẽtem populi 3, 294. 9, 300 pro quouis populo barbaro aut crudeli 10, 455
Mauri nigri vt Indi 4, 679
Mauri dubiæ fidei, & solerti fallaciaque ingenio 8, 283
Mauri hospites suos collocantes instar scopi in exercitium sagittandi 10, 455
Maurus, Iuba rex Mauritaniæ 8, 283
Maurusia robora, arbores Mauritaniæ 9, 426
Mausolea, sepulcra quorumcumque principum: alioqui propriè Mausoli Cariæ regis 8, 697
Mazax, Africæ populus sagittandi peritus 4, 681
meatu liber, de vento cui nulla sunt obstacula 9, 453
Medea Colchorum regis filia, hominibus ex dentibus draconis ortis iram immisit magicis artibus vt inter se confligerent 4, 556 in Thessaliâ herbas magicas needum sibi cognitas repperit 6, 442 fugiens cum Iasone,

vt patrem infe-
m remoraretur,
um fratrem in
dissectum per
parsit loca 10,

iæ populi Persis
anis vicini, sub
) Parthorum;
rthis Lucano
iti 2, 49. 4,
, 514. 8, 216,
26, 368, 386
regnari 7,

en croceū tin-
crinibus Indo-
2, 239
modum exces-
2, 142
Orbem tenere
io 1, 88 abire
ium 4, 491
tenere 4, 652
ium dare 7,

cis, linea æqui-
is 10, 287
es cæli, &, me-
s .i. meridies
. 9, 606
, Andium in
Celticâ fluuius

arboris 4, 318
carpere 9, 741
fabula 9, 624

uria 1, 577. 6,

essaliæ fluuius

Oenei filius,
nis rex 6, 365
Magnesiæ in
iâ ciuitas, in
tus Philoctetes,
s ab Hercule
, ob incensam
yram in quâ se
es combussit 6,

melius 3, 111 in melius mutare 6, 60 melior hortando vulgo 7, 249 melior cessisse loco quàm pellere, fugæ aptior quàm pugnæ 8, 381 melior suadere 8, 482
membrana, pellis 6, 679
membra. æquata membris vulnera 2, 177 membra contendere 3, 624 defecta robore 3, 625. 4, 600 omnia neruis membra relicta labant 8, 60
Memnonia regna, Orientales populi, à Memnone Auroræ filio 3, 284
Memphis prima vrbs planæ Ægypti, in quâ puteus est in quo notantur incremēta Nili; hinc Nilometrium dicta 8, 477 passim pro Ægypto; & Memphiticus, Memphitis pro Ægyptio, Ægyptiâ 1, 640. 3, 222. 4, 136. 6, 449. 8, 542. 10, 5, 272, 330
mens. occurrere menti 1, 480 mens certa malorum 3, 37 sit mens ista quidem cunctis 3, 324 mentes tepescunt 4, 284 menti abest fauor 4, 399 mentes ad summa paratæ 4, 536 mens varia 4, 704 mentem ferre transuerso torrente 4, 818 mens sacro furore instincta 5, 150 mentes dubiæ 5, 256 mentes æquæ, id est, bonæ, piæ, faciles 5, 727 mentem paratam verba destituunt 5, 731 mens durata malis 5, 798 pugnæ mente propinquus 6, 1 mens, præsaga 6, 415. 7, 187. 9, 120 conscia 7, 784 mens fugæ .i. voluntas, consilium fugiēdi 9, 226 mentis tumultus 7, 183 pondera 8, 280 custodia .i. confirmatio, constantia; vel, vt alii, tacita & quasi intrò custodita cogitatio 8, 635 mentem erigere 8, 75 incendere 10, 148 mente Deum gerere 9, 564 mentes componere ad virtutem aut labores 9, 380
mens hominum malorum præsaga 7, 187. 9, 120
mensa. mensa festa 2, 123 mensæ militares in castris duro cespite institutæ 4, 197 mensæ lautæ gloria 4, 376 mensis humanis incognita 6, 116 mensæ rotundæ citreæ 10, 145
mensura timoris 3, 100 secandi æquoris 6, 168
mentiri .i. falsò repræsentare, falsam speciem referre, adulari 9, 820 mentita vela victum Thesea 2, 612 populum biformem 3, 198 mentiri dominis 5, 386
merces aut pœna 7, 303
mercis mutator, mercator 8, 854
Mercurius citharæ inuentor & palæstræ, natus in monte Arcadiæ Cyllene 9, 661 Argi caput abscidit 9, 663 harpen vsui dedit Perseo 9, 676

Mercurius Planeta 1, 662 eius officium 10, 209 cùm peruenit ad vltimum gradû Cancri, & est vicinus Caniculæ, fit inundatio Nili 10, 210, 214
mergere æquore pinus, remigare 3, 531 mergere formidinem 7, 248 mersum ferrum in robora 3, 435
mergi si maria aut stagna fugiant, tempestatem denunciat 5, 553
Meridies 1, 16 æther ad Meridiem deuexus 3, 247 Meridiei periphrasis 3, 423
meritum destruere 9, 1041
Meroë, insula Nili maxima in Æthiopiâ sub Tropico Cancri, ab vxore vel sorore Cambysis ibi mortuâ cognominata 4, 333. 10, 237, 250 hebeni ferax 10, 303 vini etiam generosissimi, quod quamuis paucorum annorum, potentissimum tamen 10, 162 Meroën premit Sol cùm obtinet quartamdecimam partem Leonis 10, 251
messes longinquæ, item, peregrinæ .i. frumentum aduectitium 3, 66. 6, 105
meta, columna fastigiata, circa quam currus quàm proximè agebantur 8, 200
metallum, vena lapidû, silicum, auri &c. aut quæuis durities 4, 221, 304. 6, 34
metallum auriferû, item, rutilum 3, 209. 9, 364
metalla in Africâ non gigni, opinio veterum 9, 424
metalla, pro vasis, armis, & instrumentis ex auro argentóve conflatis 7, 740
metator, castrorum 1, 382
Metaurus, Vmbriæ fluuius 2, 405
Metelli familia nobilis Rom. pro exemplari virtutis 2, 545. 7, 583
Metellus Creticus 3, 163
Metelli proles, Cornelia 8, 410
Metellus trib. pl. Cæsari pecunias ex ærario sumere volenti obsistit 3, 115 eiûs ad Cæsarem verba 3, 123 & seqq. Cæsaris responsio, qui eum irâ suâ indignum dicit 3, 134 & seqq.
metiri littora instabili gressu 5, 556 metiri terras oculis 6, 32 mensus homini quid fata pararent 2, 133 metiri se simul & Romam 8, 346 metiri sua regna, vires suas 8, 527
metuere. metuens domini 7, 373 metuens incautus ab hoste timeri 4, 719
metus. vrget metus 1, 460 agitant grauiora metus 2, 225 metus emti, cùm vulgus alitur à potentibus 3, 57 metu stratus 3, 390 metus suos exsoluere 5, 259 metus ferre, metuere 7, 138 metum premere 7, 341 metus attonitus 8, 591 metu tecto 9, 389 metus æquoris, ventorum 9, 447
metus legum quosdam ad bellum adigit 1, 252
Meuania Vmbriæ oppidum in agro armentorum feraci 1, 473
micare, de telis 7, 320
mihi, id est, quantum ad me 1, 419
miles subitus 1, 312 perrumpens medias acies 1, 322 senior 2, 561 dubius ducibus suis 4, 698
militum assensus Cæsari in bellum ciuile 1, 386 & seqq.
miles senex, exemplum, non miles 3, 710
milites ab induciis ad bellum redeûtes comparati belluis à cicuratione ad feritatem relapsis 4, 237
militum primus in desperatione impetus pòst paulatim deferuescens, comparatur saucio recenti vulnere animosiori; sed membris frigentibus torpente 4, 285
milites, manus ducis; item, fortuna rerum ducis 5, 311. 7, 250
militum ensis est qui stringitur, non ducis 5, 254
militum opera quam ducibus locant à Cæsare comparata fluminibus in mare defluêtibus 5, 336
milites missionem obtinentes arma tradebant imperatori 4, 382. 5, 326
milites Cæsaris tumultuantur, & missionem flagitant; quos reprimit

mit Cæsar, & castigat 5, 242 & seqq.
miles non magno hortamine in prædam ducendus est 7, 736
Milo reus occisi Clodii 2, 480 in iudicio ipsius forum obsessum à tironibus Pompeii 1, 323. 2, 480
minæ tumuere 2, 573
minari. gladii triste minantes 1, 320 turres minantes 4, 432 minari lapsum, de muris 6, 136 hosti seque ipse minatur 6, 173
minax arcu soluto 7, 515 minaces incassum 4, 280
Minerua Troiana, Palladium 1, 598
Mineruæ ramus, oleæ 3, 306
minimas rerum discordia turbat 2, 272
minimum terræ 5, 467
minister populus, frequentia famulorum 10, 127
Minoïa Creta, à rege Minoë 3, 163
Minoïa tecta Brundusii, quia habitatum à Cretensibus 5, 406
Minturnæ, oppidum Latii 2, 424
Minutî castella ad Dyrrhachium à Minutio (vt aiunt) qui iis pro Cæsare præerat 6, 126
Mi..yæ Thessaliæ populi, remiges Iasonis 6, 385
miracula varii fati 3, 634
miracula præbere 4, 425
mirator, imitator 9, 807
miratrix sui vetustas 4, 655
miscere. miscere, inter se committere 1, 271 miscere gentes 3, 194. vulnera 3, 354 manus 3, 569 mortem 4, 283 arma 6, 80. 8, 421 miscere nexibus alas, de apibus conglobatim volantibus 9, 286 miscere cubili 10, 69
miseris tantùm irasci numina possunt 3, 449
miseros iuuat omnia secum trahere 7, 654
miseri fugiuntur, felices coluntur 8, 487
miseros nemo facilè in amicos sibi eligit 8, 535
mitescere, dulcescere, de aquis marinis 10, 257
Mithridates, Ponti rex, à Pompeio in desperationem rerũ adactus, veneno se sustulit 1, 336. 2, 581 à Sullâ non victus 2, 582
mittere. Orbem sub leges 1, 22 missum regnum in turbam 1, 86 mittere post terga sagittam 1, 230 in discrimen 2, 599 angustus limes portûs mittens naues in æquora 2, 709 omnia in extremos casus mittere 7, 239 mittere longè, .i. abiicere, proiicere 7, 628 mittere in famam & secula 10, 533
Mitylene vrbs Lesbi insulæ 5, 786 Mitylenæi operam suã Pompeio addicunt post prælium Pharsalicum 8, 109 & seqq.
moderatior ventus 9, 118
modesta vota 5, 532
modò, paulo antè 6, 621, 713, 717. 8, 330
modus. perdidit pugna modum; forma pugnæ mutata est in cædem 7, 532 medicina modum excessit 2, 142 modum (finem) imponere 10, 172 modus venti 5, 709 modi mortis 3, 689 vix oculo prendente modum, de spatio loci immenso 4, 20
modus, pro mensurâ, quantitate, moderatione, distãtiâ 1, 562. 2, 131. 6, 76. 8, 492, 799. 9, 191, 766, 794, 804
mœnia corripere 2, 100 pendêre è mœnibus 7, 369
mœnia, pro vrbe 2, 653 hinc ducere in mœnia, vrbibus assuefacere, aut, populum vagum in vrbes redigere 7, 429
mola, far tostum sale aspersum. molas inducere (inspergere hostiæ capitibus) obliquo cultro 1, 610
moliri ima mœnia 3, 489
molle æquor 8, 98 mollis sulco terra 9, 627 mollia arua Nilo 8, 526
mollitus ferro, castratus 10, 133
Molossus canis, à regione Epiri 4, 440
momenta fauoris 3, 55 fati 4, 3 rerũ 3, 338. 4, 819. 7, 118
monarchia Mundi vniuersalis detestanda 10, 27
Moneta Iuno 1, 380
monetæ inuentor Ithonus Thessalus 6, 404
monile, ornamentum colli

colli 2,363
Monœci Herculis portus 1,405
monstra Deûm, prodigia 7,172
monstro potenti, miraculo vel facinore mōstroso 6, 635 monstrum fictum 6,437
monstra, scelera 4,252.. 10,337,474
monstriferum, mirabile 5, 620
monstrosi fetus, &c, partus 1,562 combusti in Vrbis lustratione 1, 589
monstrare. vix poterunt monstrare ruinæ 7, 393 monstrat tolerare labores 9,588
montis decliuia 2,421
montes dubii, cùm paulatim visum montium recedendo amittimus 3,7
montes complanati arte magicâ 6,477
Monychus Centaurus 6, 388
mora. belli 1,100 moræ pudoris 1, 263 morâ vinci 3, 392 nec mora 4,445 moras ferre, pati 5, 477 moræ indulgere 5,733
morbi medii inter vitam & mortem 6, 99
morbi fluentes 7, 412
mordaces curæ 2,681
mores cedunt rebus secundis 1, 161
morum priorum numen, in cuius templo pauca donaria aut ornamenta preciosa 9,520
mori jam posse satis est, de infantibus tyrannorum iussu occisis 2, 109 morientiū oculi clausi à sanguine proximis 3, 740. 5, 280
mori velle nullus cogi potest 4,485 videntibus testibus. fortiter mori gloriosum est 4, 492 mori esse felix, seu rem felicem, solis morituris agnoscere permittitur 4, 517
mori scire, sors prima viris; sed proxima, cogi 9, 211 pauido fortique cadendum est 9, 583 mori somno ex ictu aspidis 9, 818
moribundus, moriens 6, 86
mors. quantoque gradu mors sæua cucurrit! 2, 100 mors emerita 3,622 mors vnā timori est quâ cepêre mori 3,689 mors inuita 6, 531 mors dilata Deûm 6, 698 mors longa, longè distans 9,102 obuia 9, 208 mors veneni, veneno illata 9,758
mors omnis hominum in vsu est Magis 6, 561
mors ipsa nihil 3, 40 media longæ vitæ 1, 458 viris non metuenda 8, 396 libera enim Fortunæ 7, 818 miserum non facit 8, 632 sed præmium potiùs quàm pœna 5, 117 vt quæ sola præstare potest carere malis 5, 230 præmatura autem sæpe præuertit tristes casus 8, 29 quomodocunque sit, vltima pœna est, Lucano 8, 395
mortis capaces animæ 1, 461 mortis tenebræ 3,714 via 4,267 stimulis agi futuræ mortis 4,517 mor[...] nia 4, 518 fid[...] 538 fortuna exemplum mo[...] nestæ 6, 235 oracula, necyo[...] 6,772 mortis [...] ræ pallor 7,13[...] tis sensus post [...] 7, 471 mortis 8,665 honore[...] tis, funus 8, 7[...] nos mortis, l[...] funebris 9,21[...] tum mortis [...] mortis fama mortis multu[...] 767
mortis metus, ti[...] maximus
mortis voluntar[...] vltroneæ laus, tùm cùm nihil[...] moriendū est 3 4,480
morti obluctari 3[...] morti admotæ [...] rere 4, 480 m[...] ciles animi 4 morti admoue[...] ras
morti pereuntis [...] dirus mos nefa[...] uitiæ
mortem suam vi[...] pere 2, 156 a[...] tem ire 2, 58[...] tem perdere mortem rapere quærere 4, 47[...] re 4,570 mor[...] trepidus accip[...] 658 ad mo[...] gnis 6, 244 [...] tem cōpositus in mortem vir[...] stantia ad mor[...] lerandam
mortem sibi con[...] gloriosum Luc[...] tatum 2,156. 4,480

cum morte lentâ luctans anima 3,578
à morte nihil sensus relictum animis 3,39
morte, vel iniquâ, semel defunctus hoc munus habet, non ampliùs se moriturum 6,724
mortes 2, 83, 156. 7, 618, 848. 9, 736 mortes cadunt, tela mortifera 7, 517 mortes Libycæ, venena 9, 707 mortes, mortiferi serpentes 9, 862 mortes suorum cum hostium miscere, vel, permiscere, vt in desperatione 4,283. 7,100
mortium armis illatarum varia genera 7, 618 & seqq.
mortale genus ignarum sortis Deorum 3,319
mortalia habent casum 2,13
mortui carminibus magicis resuscitati 6, 531
mortuorum animæ in antiquum corpus redire nolunt 6,721
Moschi, populi Scythici, è quibus oritur Phasis, Sarmatis vicini 3, 270
motus. motus mutus 2, 182 pauidus 2, 235 motus primi auroræ 4,734 motus, seditio 9,219,225
mouere. stimulos irarum 2,324 summa 2, 394 totas vires 2,626 certamen 3, 121 fata 6,605
mucro hebes frangit non vulnerat hostem 6, 187 ensis primo tantùm mucrone cruentus 7,561
mugientes cauernæ motu terræ 3,418
Mulciber, Vulcanus 1, 545. 10, 448
multus. multũ. multus sua vulnera affixit. i. multi affixerunt s. v. 3,707 quicquid multis peccatur, inultum est 5, 260 multum spatium 7, 423 multus Annibal est in pectore, Annibal sæpe obuersatur animo 8, 285 multum posse 1, 175
multifidum 3,202
Munda, Bæticæ vrbs, ad quam prælio victi à Cæsare Pompeii filii: pro quo conflictu Munda nominatur 1, 40. 6, 306. 7,692
mundus. labor mundi, studium physicum 1, 417 mundi extrema, item, vltima, pro Hispaniâ, aut extremâ parte eius 3, 454. 4, 147 item pro Mauritaniâ 4, 669 mundi pars ima 4, 106 mundus mistus 4, 190 mundum coërcens vnda, Oceanus 5, 619 mundi iura petere, ex loco conclusо exire 6, 139 mundus latens, Inferi 6, 649 mundi discrimen 7, 108 mundus super nimios Soles & Austrum iacens, pars mundi Meridionalis 8, 164 mundi deuia 8,209 mundi vulgari commercia, populi nobis cogniti 8, 312 mundi tepor, plaga cæli tepida 8, 365 mundi damna 9, 440 claustra 9, 865 mundi fama 9,1030 mundi capax, ad intelligenda mundi mysteria siue res physicas 10, 183 mundi lex 10, 201 mundi tacitum, occultum mundi 10,252
mundi cursus impeditus arte magicâ 6,463
mundi arbiter, item, rector, Pluto 6,697, 742
mundi interitus communis 7,814
mundus incendio periturus 9,316
mundus vniuersus & virtus, siue animus sapientis, sedes & domicilium Dei 9,578
mundi monarchia vniuersalis detestãda 10, 27
munimen rapti cespitis 1,517
munus. quemque suum munus trahit 7,330
munera arenæ, amphitheatri 4,709
murmur infremuit 1, 209
murmur infandum magorum 6,448
murrha 4,380
murrhina vasa 4,380
Murrus basilisci à se transfixi veneno ad manum per telum assurgente, brachium sibi amputat 9,828 & seqq.
murus solo admotus crescente cumulo, terrâ extrinsecus aggestâ, aut aggere ad altitudinem muri 6,180
murus Phœbeus, Troiæ, ab Apolline & Neptuno conditus 9,965
muri, pro vrbe 8,250
muros obsidione claudere 3,342

muralia pondera saxi 6, 199
musculus femorum 9, 771
mutare. locum 2,137 mutare vrbes totas 5, 107 mutare in melius 6,60 mutare terram 6,271. 8,148 mutari sanguine fontes 7,537 mutare Threïcias hyemes Nilo, de gruibus 7, 832 mutare totum diem, aliud cæli clima subire 8,217
Mutina, Galliæ Togatæ vrbs, pro clade quam Antonius ad eam passus 1,41. 7,872
mutua lumina, oculi 4, 170
mutus. questus mutos voluere 1,247 mutus motus 2,182
Mycenæ, Argiæ in Peloponneso oppidum 1, 544. 5,74
Mysia, Asiæ ad Hellespontum regio 3,203

N

NABATAEI, Arabiæ populi, inde Nabatæi flatus, Orientales venti 4,63
Nais, nympha 9,972
Nar., Sabinorum fluuius in Tyberim illabens 1,475
nardus, frutex cuius foliũ ad vnguenta odorifera commendatur 10,164
naris spiramina 2,183
Nasamónes, Africæ populi, solo arenoso, vicini Syrtibus; eaque occasione naufragiis eiecta rapiunt 4,679. 9,439 & seqq. 9,458
nasci. infantis nascentia fata 2,107 nasci in regnum, in seruitutem sub rege 7,643 nascens longè, de ceruo in Africâ non nascente; nisi, nascens longè, longæuum, viuacem, vt quibusdam placet, significet 9,921
Nasidii Marsi à prestere percussi, & in tumorem immanem excrescentis, mors 9,789 & seqq. comparatus bullienti aquæ aut velis inflatis 9,798
natale erepto .i. extincto semine, natiuitatis primordio deleto 7,391
natare .i. submergi, perfundi, inundari, humectari: vt, natare in cæde 7,294 sanguine, de terrâ, loco vbi cædes facta 7,728 reges (regum sepulcra) natabunt 9,156 penitusque natabat 9,312 membra natant sanie 9,770
nando amnem frangere 8,374
natura deses 9,436
natura paucis contenta 4,378 omnia placido sinu receptura est 7, 810
natrix, serpentis aquatici genus 9,720
naualia Phœbea, portus Atheniensis 3,182
naualia fugâ tenere 3, 755
nauali plurima bello ensis agit 3,570
naufraga virtus 3,690
naufraga arma 4,87
naufragium. naufragium sibi quisque facit 1, 503 naufragii spes 5, 455 naufragio venire 5,494
naufragium, pro quauis clade aut calamitate 8,313
nauis. naues stantes fune contentæ 2,621 astætensis rudentibus 2, 683 plenæ vento, ibid. nauis turrigera, prætoria 3,514. 4, 226 naues emeritæ 3, 520 naues ex collisione rostrorum in puppim redeuntes tanquã circumrotatæ 3,545 naues audientes manum regentis 3,594 naues inhibere remis 3,659 naues captæ vehunt victores suos 3,755 vimen texitur in nauem 4,132 nauis regimen dare ventis 7,126 nauem dare in littus 8,133 dare in læuum 8,194 naues citatas Cypro immittere 8,457 naues è littore præcipitare 9, 148
nauis prima apud Thessalos inuenta, Argo 6, 400 noui generis mortis causa 3,197. 6,400
naues contrario vento impulsæ arte magicâ 6,471
nauis regimine destituta, ignauum onus 7,126
nauis pugna Massiliensi pondere turbæ in vnũ latus incumbentis tota inuertitur 3,647
nauta nauem in alterutram partem à recto cursu obuertens comparatus aurigæ currum obliquanti 8, 199
nautæ portu soluturi tubâ præmoniti 2,690

nebulæ discussæ arte magicâ 6,486
nec mora 4,445
nec numina desunt 1, 349
nec fortuna diu vertens .i. & fortuna non diu vertens 7,504
nec, ne quidem 8,497
necesse est posse (item, velle) sequi iussa 1, 372 cupias quodcunque necesse est 4,487
necyomantia 6,620, 772 eius mos & ritus &c. 6,654 & seqq.
nefas. scire nefas .i. non facile est iudicatu 1, 127 attulerat in castra nefas, scelestus iam antè, venerat in castra 2,98 nefas belli, militare 2,507 abscondat Fortuna nefas 2,735 omne futurum creuit amore nefas 4, 205 Infernum nefas 7,170 nefas ciuile 7, 432
negare. negatum stare diu 1,70 spectandum tibi bellum ciuile negatum est 4,804 negaui iam mihi 5,744 negatis tumulis proiecta corpora, inhumata 6,626 stimulis negantem agens equum 8,3
neglectus dextræ 2,126
Nemea silua Arcadiæ, in quâ leo ab Hercule occisus, qui ab eâ Nemeæus 1,655
Nemesis (Ramnusia) superborum castigatrix Dea 5,233
nemorum auia 1,569
nemorum motus vltronei, ventorum futurorum signum 5,551
Nemossus Aruernorum caput 1,419
nepos, descendens de stirpe 9,996 nepotum populi, posteri 7, 207. 8,871
Neptunus imperium maris nactus sorte secundâ respectu Iouis 4, 110,113. 5,622
Neptunia cuspis, tridens, siue fuscina 7,147
Nereus Deus marinus, pro ipso mari 2,713. 6,349
Neroni Imperatori adulatum 1,33 & seqq.
Neruii, Belgicæ populi, qui Cottam & Sabinum Cæsaris legatos ceciderant 1, 429
nerui. robur mobile neruorum 4,286 relicta neruis membra labant 8,59
nerui letales, arcus 8, 296
nescire 4,496. 7,411 Deos nescire 1,453 nescit timere 3,119 nescit latrare, de cane .i. scit non latrare, compescere latratum nouit 4,443
nescius remitti 1,17 stare 1,144 nescius artis simulatæ 4,744 nescire ora frænorum 4, 683
Nessus Centaurus Deianiram, quam trans flumen Euenum ferebat, stuprare volens, ab Hercule occisus 6, 366,391
Nesis, Campaniæ insula sulphureis exhalationibus fœta 6,90
nexibus miscere alas, conglobatim volare, de apibus 9,286
Nilus, Ægypti flumen celeberrimum: sæpe etiam pro ipsâ Ægypto 1,684. 2,633. 3, 199. 5,712. 6,307, 810. 7,832. 8,499, 526,542,641. 9,81, 156,705,752. 10,8, 53,156,413 Niliaca arena, pro Ægypto 5, 475. 8,805 item Nilotica rura 9,130 Niliacum littus 9,135 Nili littora 9,413 Niliacum, Ægyptium 10,80 Niliacus tyrannus, Ptolemæus rex 8,281 Niliaca serpens, aspis 9,816 Niliaca vrbs 10,91 Niliaci ius gurgitis, imperium Ægypti 9, 1023 Nili regia 9, 266 sceptra 8,559 Nilotis acus 10,142
Nili ortus siue fontes incogniti 1,20. 10,40, 190,192 sub Cancro esse existimantur 10, 214 eius ortum ignorant populi Arctici, exitum Antarctici 10, 301 in Æthiopiâ aut paulo supra eam oritur 8,830 cursus eius quatenus cognitus est 10,285 & seqq. inundat plana Ægypti 2,417. 9,163 omnia tenet, id est, inundat 4,135 quando inundare incipiat 10,210 & seqq. in causas inundationis Nili inquisitum; variorum opiniones adductæ, & quædam refutatæ 10, 219, & seqq. eius incrementa obseruata in puteo Memphitico 8, 477 Nili inundatio desinit æquinoctio autumnali 10,218

Nilus diuiduus septem ostiis se in mare exonerat 8,445,465. 10,244,254 Nili os Pelusiacum 8,825
Nilus Lagaeus, à Lago patre Ptolemaei 1,684
Nilus, fiducia Ægyptiorum 8,447
Nili inundatio impedita arte magicâ 6,474
nimbus telorum 6,134
nimiumque parumque 5,741
Ninos Assyriae vrbs 3, 215
Niphates Armeniae flumen 3,245
nisu titubauit in medium orbem terra 6, 482
niti. in rupes 4,38 in terras 4,650 in lucem 5,180
niues sine Sole mediâ hyeme solutae arte magicâ 6,478
nobilitas dolendi 8,329
nocens caelum 7,798
terra 7,869
nocentes manes 3,13
nocentes multos seruat Fortuna 3,448
nodi chalybum, catenae 6,797
nodi nocentes, laquei quibus strāgulati nocentes 6,543
nomen. sub nomine sacratus 1,405 nomen famae 6,604,257 in nomen alterius venire, de flumine alteri flumini illabente 6, 375 nomina popularia, Drusi 6,795 nomina magna 7,210 nomen extremum tanti generis 7,589 nominis vmbra 8, 449 nomina pauperis aeui, Fabricii & Curii 10,151 nomen edere 4,177 nomen Latinum 7,391 nominis famâ 9,92 nomina feralia 7,408
non fandus 2,176 non priuata arma 2,533 non priuata cupit 2, 564 non ea fata ferens 2,726 non sic .i. non tam bene, tam doctè 8,199 non casta 10,60 non ex coniuge partus 10,76
non-imbrifera 9,455
non, nec, haud, semel, vnus, vnum, id est, saepe, multi, multa 1, 478. 2,420. 3,466. 4,545. 8,232,479. 10, 244
nosse minimum terrae, de flumine non longè à mari orto 5,467
nostrum. non fert è nostro praemia miles 3, 130
notare terras ex astris 8, 168
notare voce 9,221
Notus, Auster, ventus Meridionalis 2,460, 683. 4,71. 5,542, 571, 609, 714. 6, 294,471. 7,364. 9, 326, 419,480,539, 695,877. 10, 243 Noti, pro quibuslibet ventis 10,500 Noti post terga flagrantis terrae, quae sunt à parte Antarcticâ Lineae Æquinoctialis 10,50
nouissimum, vltimum 1,232.8,90
nox. ignota sidera viderunt obscurae noctes 1,526 noctem ducere 1,543 nocte soporâ 2, 236 nox, pro caligine ex deliquio animi 3, 735.8,58 in noctem pronum caelum 4,28 nox subtexta polo 4, 104 noctes venturi luce rubebant 4,125 fabula extrahit noctes 4,208 nox bellorum 4,244 substituit nox merso sua lumina Phoebo 4,282 ad noctem impellit lux extrema tenebras 4,447 nox parua 4,476 nox caeli 5,627 nocte alta 6,570 nox media 6, 571 nox pro tenebris 6,647 noctis rex, Pluto 6,741 nocte coactâ 7,595 nox scelerum 7,571 nox pendens super campos 7,520 nox habet Thessaliam, omnes cogitationes totâ nocte sunt de Thessaliâ 8, 45
noctis incipientis periphrasis 5,424
nocte apud nos mediâ, sub terrâ apud Antipodes est medius dies 6,571
nocturni 3,499
nubes. telorum nubes 2, 262 nubes excedit Olympus 2,271 nubes campo cōsurgens, puluis excitatus ab aduentante equitatu 2, 481 in nubes abiere Ceraunia 6,626 quicquid defenderat Indos, nubes ardores Solis temperantes aut impedientes 4,67 nubes densas Sol in vellera sparserat 4,124 nubes pulueris 4,768 pestis contagia tracta in obscuram nubem, crassâ exhalatio pestifera 6,90 caeci timoris nubes 6,297 nubes

bes subducunt sidera 6,519 nubes non-imbrifera .i. arenifera Austro eleuata in Africâ 9,455
nubes mediâ regione aëris 7,479
nubes rutilantes in mare cum Sole descendẽtes serenitatem diei futuræ significant 5,541
nubes attractæ in alimentum Solis 7,5
nubes fractæ eliso fulmine & tonitru 6,692. 7,154
nubila mæstam lucem tenentia 1,235
nudare latus imperii 8,425 nudatus miles telis 3,170 nudatum præsidiis 2,462,472
nudus. nudi rami, sine foliis 1,141 nuda regna, deserta 2,90 nudæ Aquilonibus vndæ, portus in quem nullæ naues appellunt flante Aquilone 5,720 nudum latus non hærente marito 5,807 nudus pectore, carens pectore 6,256 nudum, vacuum 6,6,519 nudum, de oculis apertis 8,683 nudus, inhumatus 9,157
nullus. nullus semel ore receptus sanguis patitur, &c. .i. sanguis semel ore receptus non patitur, &c. 1,333 nullis obstantibus 3,364 nullo voto 4,401 nullo tristis damno, lætus vel securus vt indemnis 5,753
Numa, rex secundus Romanorum, quibus auctor sacrorum ceremoniarumque, vnde sacrificus 9,478 institutor Feriarum Latinarum 7,396
numeratus miles effusis telis, à Xerxe 3,285
in Numerum, augendo numero 2,111
Numidæ Africæ populi vicini Mauris 4,677, auxiliares Pópeii acie Pharsalicâ 7,229
numen. numina. nec numina desunt 1,349 tantùm miseris irasci numina possunt 3,449 numine sinistro 4,194 aduerso 7,219 numen auxiliare 6,574 numen mortum priorum, in cuius templo nihil ad fastum 9,520 ora numinis, oracula 9,551
nunc ades 4,189
nunquam, non 4,695
nuptiales ritus 2,354 & seqq.
nurus, feminæ, præcipuè de nuptis. 1,165. 5,307. 8,401
nutare. nutans ruina 4,393 nutant quassæ turres 6,136 nutantia vela 8,48
Nymphæ, Deæ siluarum Dryades aut Hamadryades 3,403
Nymphæum, Epiri portus vltra Lyssum 5,720
Nysa, Nysëia iuga, Indiæ mons & vrbs in quâ sepultus Bacchus 1,65. 8,801

O

O populus, pro, ô popule 2,116
obducere. oculos obducentes tenebræ 3,735 obducere castra 4,31 obducere caput 9,109 mundo obducere terram 9,648
obex 10,246
obire, circumire 7,565
obire vulnera belli 6,205
oblimare 6,364
obliquare caput 4,726 obliquẽt flumina fontes 4,117 obliquare vela 5,428
obliquus. obliquum. opposita recto, transuersum. obliquus amnis 1,221 obliquus pecten remorum 3,609 obliquus sanguis, descensus lateralis, generis linea transuersa 8,286 obliquo cultro 1,610 obliqua flamma 1,154 obliquæ faces 1,528 naues 3,562. 4,422 hastæ 4,774 cohortes 7,522 obliquum sidus 1,55 latus nauis 3,628 transtrum 8,671 obliquum ire, vel, meare 9,533
obluctari morti 3,662
obscœni haustus 4,312
obscurare famam suam 4,718
obscurum, obscurè 5,631
obses pacis 10,55
obsidione muros claudere 3,343
obstare à 1,59
obstrictum habere 6,494
obtendere causam armis 8,339
obuia mors, non quæsita aut spontanea 9,208
Occasus, pars mundi Occidentalis 2,588
Occidens 1,15 occidentis Solis periphrasis 8,159

Occiduus Orbis, Hispania 4,63
occulere à strepitu 5,727 velut occultum pereat scelus 4,252
occurrere menti 1,480
occupare, prehendere 8,670
Oceanus, mare magnum quod Orbem circumlabi creditum 1,370, 411,416. 3,76. 9,416. 10,36 Oceanus fusus, diffusus 4,134 Atlanteus 5,598 mūdum coërcens 5,619 Persicus, vel, Arabicus 8,294 calens demisso Sole, occidente 9,625
Oceani æstus 10,216
Oceani Occidentalis inundatio 1,554
Oceanus Britānicus difficilis nauigari ob æstuaria 2,571
Oceanus, pro Mari Mediterraneo 4,22
Octauius, Pompeianæ classis sub Illyrico præfectus, tres rates Cæsarianorum conatus inhibere, tertiam tantùm inhibet 4,433 & seqq. iis lentè insidiatus venatori cōparatur canes suos cōpescenti dū fera clausa sit 4,437
oculi. in morte iacentes 2,26 oculorum sedes 3,712 vincula 3,713 oculos obducere 3,735 vix oculo prendente modum 4,20 oculi spatio languentes 4,169 terras metiri oculis 6,32 orbis oculorū 6,216 oculis manus immergere 6,541 oculi clausi ingesto fulgure 7,157 oculis subducere 7,673 nulla loci facies reuocat feralibus aruis hærentes oculos 7,789 cunctorum oculos in lacrymas soluit 8,106 oculis victoris iniqui seruari 9,139 oculi tenebræ, somnus 9,674
oculos morientiū claudere, pietatis, & proximi sanguine aut affinitate officium 3,740. 5,280
odiis data libertas 2,145
odisse vix vacat, præ magno pauore 3,103
odium futuri 8,165
odores Eoi, aromata ex regionibus Orientalibus, vt Arabiā, Indiā 8,731
Oedipus, qui Thebis imperauit, matrem vxorem inscius habuit 8,407
Oeneus pater Deianiræ, quam in coniugem Achelous petens ab Hercule victus in flumen mutatus est 6,363
Oenomaus Achaiæ tyrannus 2,165
Oenone nympha, Paridis coniux, ab ipso derelicta 9,973
Oeta, Oete, Oetææ rupes, mons Thessaliæ in quo se Hercules combussit; hinc dictus sepulcrum Herculis 3,178. 6,389. 7,449, 483,807. 8,800
offerre, oblatum vulnus 4,764
Ogygius Bocchus 1,675
oleæ ramus prælatus, signum pacis 2,366
Olostræ, Indorum gens 3,249
olim, semper 5,779
olim-potentes 2,230
Olympus Thessaliæ ad Septentrionem mons 6,341. 7,173 supra nubes solitus eminere, infra easdem actus arte magicā 6,477 propter altitudinem eius tanquam cælo æquatam, Olympus passim & ferè semper pro ipso cælo ponitur; inde Olympi rector, Iuppiter 5,620
Olympiaca palæstra 4,614
omen. & collibus (antè felicibus) abstulit omē 4,664 omina festa 3,101
omina clades præcedentia hominibus curas augent 2,4 & seqq.
omnis. omnia. semel omnia victor iusserat 2,148 acciperet felix ne nō semel omnia Cæsar 3,296 post omnia, vltimū 2,589 non omnis cecidi 8,266 omni horâ, omnibus horis, continuè 9,883, in omnia flagrans 3,390 omne vulnus, omnia vulnera 8,728 in omnia, vbique 10,461
omnia dat armato qui iusta negat 1,349
onager, tormentum bellicum dirigendis lapidibus 3,469
onus amoliri humeris 5,355
onus coniugii 5,725
onus ignauum, nauis destituta arte regiminis 7,126
onyx, vel onychites, genus marmoris 10,117
opacat taxus nōn peruia,

vmbro-

rosum, obscurum 6,645
,anfractus 4,159
æ tenebræ, opaca
um 8,372
n,tectum 5,187.
4
pars rerum vilissi-
ertamen mouistis
o
rum,&c. femina
, 3,150
netuenda facultas
7
, marmoris genus
lis instar serpen-
distinctum,quod
œotiâ effoditur
4
erum 10,267
um, Venetorum
Opitergini Cæsa-
litantes in rate
erâ (quæ catenis
tri suspensis ad-
t) à Pompeianis
i, ne in manus
es incidant, mu-
ctibus se in vi-
ccidunt 4,462
q.comparari fra-
ortis ex denti-
rpentum à Cad-
: Iasone occiso-
4,549 & seqq.
ium eruptioni
5
arcere 1,464
excusso lacerto
flexis frænis 1,
primus bello 7,
stabit patriæ ta-
uxisse triumphū
4
it aggere multo
opus ducere 6,
opus subitum &
6,54 opus en-
sis vsus & offi-
5,188 opus fer-
mum, vltimus

labor armorum 7,
345 opus virtutis 9,
381 opus gerere 10,
491
ora,vide,os oris.
oraculorum causa inda-
gata 5,86 & seqq. ea
adire superuacuum 9,
576
oracula mortis, necyo-
mantia 6,772
oraculum Iouis Ammo-
nis 9,511 Delphicum
Apollinis 5,70
orbatus parens morte na-
torum 2,298
Orbis terrarum. Orbem
victum post terga re-
linquere 1,369 Orbis
Eous 1,252 Orbis
ignotus 3,247,310
Orbis Occiduus, pars
Occidentalis, vt Hi-
spania 4,63 Orbis
Scythici frigoris, pars
Septentrionalis 6,325
Orbis Romanus 8,
212,441. 10,456
Orbis summa 9,124
Orbis gelidus, partes
orbis frigidiores 9,
704 Orbis arcanus,
partes mundi inhabi-
tatæ 9,864
orbis. saxorum orbes,sa-
xa rotunda, quæ tor-
mentis emittuntur 2,
451 orbis exactus Lu-
næ,mensis 2,577 in
orbem spissari 4,777
in orbes glomerari 5,
715
Orbis ignifer Solis 3,41
orbis Signorum 9,532
orbis & orbes oculorum
2,184.6,216,542
orbita,vestigium rotæ 5,
441 orbita Solis 9,691
Orcus,Pluto; Inferi 6,
715
ordo remigis quater sur-
gens,quadriremis 3,

530 ordine gemino
crescentes naues, bire-
mes 3,534
ordine excutere 5,710
ordo æternus, prædesti-
natio 8,569
Ordo(dignitatis,vt Sena-
torius &c.)mutatione
loci non amittit ius
suum 5,29
Ordo secundus, Equites
Rom. 7,582
Orestes (Pelopis prone-
pos) ob occisam ma-
trem furiis agitatus,ad
aram Dianæ Scythicæ
in bonam mentem re-
diit 7,778
Oricon, Epiri vrbs, Dar-
dania à Dardanis po-
pulis 3,187
Oriens;& Oriente primo
coactæ gentes,pro po-
pulis Orientalibus 1,
15,252.7,360 vide
etiam,Ortus.
Orientales populi sub re-
gibus semper fuere 7,
442 molles & imbel-
les 8,365
Orion à scorpio ictus in
cælum relatus,inter si-
dera censetur 9,836
ensifer 1,665
ornus, arbor quibusdam
siluestris fraxinus di-
cta,montes amans 3,
440.6,390
Orontes Syriæ fluuius 3,
214. 6,51
Orphêus cantus 9,643
Ortus, pro Oriente & re-
gionibus ac populis
Orientalibus 2,642.
8,310,319. 9,419.
10,50
Ortus brumalis 6,334
os,oris.ora torantia 2,
123 ora dissona 3,
290 ora super 4,310
ore magno loqui 4,
574 ora terens equus
4,752

4,752 ora soluere, & resoluere.i.loqui 5, 140.7,609 os pulsatum in murmura 8, 682 ora numinis, oracula pronunciata à Deo 9,551 oris habitus 9,1034 ad ora Cæsaris venire, in conspectum 10,146 os Nili, fons 10,214
Os, ossis. ossa abducentia cutem 4,287 ad ossa peruenire, dissolui, de cadauere 7,841
ossa combusti cadaueris abluendi mos 8,787
osculum. oscula trementia figere dextræ 2, 114 singultibus oscula rumpunt 4,180
Osiris Ægyptiorum Deus, Sol creditur: sed cùm vt mortuum lugeant Ægyptii, atque adeò lineis vestibus tectus in Æthiopiâ sepultus credatur, non verè potest esse Deus 8,833. 9,159
Ossa Macedoniæ mons, vel Thessaliæ ad Ortum brumalem 1, 389. 6,334,412
ostendere terga 2,572
ostia soluere, de fluuio 3,231
Othrys mons Thessaliæ ad Meridiem, Lapitharum sedes 6,338
otia agere 2,295 terere 2,488
otia dant semper mentem variam 4,704
Ouilia Romæ, Villa publica in Campo Martio, in quâ aliquot millia dedititiorũ iussu Sullæ cæsa 2,197
ouo calido natos proferre, excludere, de auibus 9,902

P

PABVLVM, alimentum 7,5
Pachynus, promontorium Siciliæ, ad quod victus ab Augusto Sex. Pompeius 7,871
pacti commercia 6,493
Pactolus Lydiæ fluuius aurifer 3,210
Padus, Italiæ fluuius maximus, qui & Eridanus 2,408.4,134.6, 272.9,751.10,252, 278 comparatus Nilo 2,416 Danubio 2, 418
Pæan, Apollo; præsertim quoties mentio oraculi Delphici, aut occisi Pythonis 1,678.5, 80, 139, 167, 221. 7,148
pædor 2,73
Pagasæum littus, Pagasæus Sinus, à Pagasa Thessaliæ vrbe, ex quâ primùm soluerunt Argonautæ 6,400 hinc Pagasæa ratis, Argo nauis 2,715
Palæstinæ arenæ, Palæstina aut Palæste, locus in Epiro, ad quem cũ classe appulit Cæsar 5,460
palæstræ studium, luctæ aut cursus 7,271 palæstra Olympiaca 4, 614 eâ certaturi palæstritæ oleo corpus perungebant: hinc palæstra liquida 4,613.9, 661
palàm est 7,279
palatum rescissum siti 4, 328
Palinuri promontorium in Lucaniâ Italiæ regione, à Palinuro gu-
bernatore nat
9,42 etiam
eodem pron
in Africâ cog
tum, ad quo
Cato
Palladium 1
994
Pallas, Minerua
cerebro Ioui
primam terra
cam tetigit,
proximiorem
Africæ palud
nide vultus f
culata, se ipsi
lude Tritonid
uit 9,350
ægida (quæ h
ladia 7,569)
quâ caput Me
ue Gorgoneun
Perseo fratri
filium & a
dat ad ampu
caput Medusæ
. & seqq.
pallas nulli aspe
rum, Palladiu
mulacrũ Palla
ianæ in temp
asseruatum vt
imperii
Pallene, oppid
longè à camp
græis; vnde
Pallenæa, quil
piter prostraui
tes in camp
græis
pallida regna Di
456
pallor terribilis
Stygius
palma nocendi
palmarum arbus
216
palmæ, pro mani
sim.
palpitat lingua e
181
palus vna cond

mina cuncta, inundatio 4,99
Pamphylia, Asiæ Minoris, Ciliciæ vicina regio 8,249
panacea herba, ipso nomine omnium morborum remediū promittens 9,918
pandere carbasa 2,697 fossas 6,39
Panes ruricolæ, dii agrestes 3,402
Pangeus, & Pangea, orum, mons Thraciæ 1,679. 7,482
Pannonia, ad Danubium regio 3,95 vrsarum ferax 6,220
Paphos, vrbs Cypri, in cuius viciniâ Venus nata creditur è spumâ maris 8,458
papirus, frutex in Ægypti palustribus nascens, ex quo charta conficiebatur 4,136
par, pares aquæ Phœbo, de Pado, qui incendio Phaëthonteo solus inexhaustus mansit 2,415 par Phœbus aquis, cùm Sol nubes & pluuias discutit 4,124 paribus lacertis 3,525
par, duo inter se concurrentes & certantes, propriè de gladiatoribus, ad alia applicatum: vt, parque suum videre Dei, de Cæsare & Pompeio 6,3 par nouum concurrens, vir & bellum; Scæua & omnes copiæ Pompeii 6,191 par quod semper habemus, Libertas & Cæsar 7,696
Parætonium, portus & oppidum Ægypti non longè ab Alexandriâ, vnde ipsam Alexandriam vocat Lucanus Parætoniam vrbē 10,9 Parætoniæ Syrtes, ob viciniam 3,295
parare. terras 1,13 regna 1,34 parare magno 1,34 parant fata homini prospera, aut, aduersa 2,133 parare arsuras in tecta faces 2,541 parari ad portenta 5,284
paratus, us, paruus 4,374
paratus, ti. paratus seruire 1,351 excipere 3,344 paratus Veneri 10,396 paratus quæsisse opes 10,150
paratior putrefieri, &c. 6,93. 8,99
Parcæ stamina hominum morientium abrumpentes, quæ inde tristia 3,19. 6,703, 777
parcere. flammis 2,129 parcere peremptis morti, dirus mos nefandæ sæuitiæ 2,180 parcere Romano pudori 2,518 parcere, morari 10,395
pardus, fera velocissima, mas pantheræ 6,183
pareas, serpens duos pedes prope caudam habens, quibus solis innititur 9,721
parens rerum 2,7 mundi 4,110
parentes filiorum suorum mortuorum rogum face accendebant 6,535
Paridis antrum, in quo cum Oenone vixit 9,971
pariter, pariter iacentes 2,92 pariter vincendum, semel & simul 3,297
Parnassus, Phocidis mons biceps, Baccho & Apollini sacer 3,173. 5,72 pari spatio distans ab Oriente ad Occidentem, ceu vmbilicus Orbis 5,71 in diluuio Deucalioneo solus vno iugo eminuit 5,75
Parrhasium, Arcadiæ oppidum, à quo Parrhasiæ pennæ, talaria Mercurii, qui Arcas fuit 9,660 Parrhasis Helice, ab eodem oppido 2,237
pars, portio. partem ferre 4,360 pars optima coniugis coniux 5,757 pars sui 7,558 ex parte magna defunctus 3,720
pars, factio, & partes, vt Cæsaris & Pompeii 7,118. 10,419, 421 & in plurali numero passim sæpius. partes togatæ 1,312 partis studiis agi 4,348 in partibus fit scelus, homines earundem partium se mutuò conficientes 4,548 partes facere 9,97, 228
partes nullæ in bello iustæ sunt, si aduersum iudicem habeant 7,263
partes, pro copiis, turbâ militari 2,395, 596. 5,477
Parthi, populi Asiæ trans Euphraten, qui olim Persæ; & eorum regio Parthia 3,265. 7,431. 8,235, 277, 350 eorum erat Babylon 10,46 eorum imperii limes contra Romanos Euphrates 8,354 à Macedoni-

bus subacti, sed Romanis indomabiles 7, 431. 10,47 & seqq. quorum æmuli 8, 307 eosque non timent, experti vires suas cæso cum omnibus copiis Crasso 2, 552. 8,301. 9,267. 10,51 equitatu autem pollent, ideoque in campestribus insuperabiles 8,295, 368 sagittandi etiam peritiâ insignes 8, 220,295 sagittas veneno illinunt 8,304, 388 post tergum fugiendo sagittantes 1, 230 vnde refugi dicti 6,50 inepti verò ad pugnam statariam 8, 375 amici erant Pompeio, quare eorum auxilia implorare post cladem Pharsalicam decreuerat, dissuadente Lentulo 8, 218 & seqq. cùm toto bello ciuili antè neutros se gessissent 3, 265
Parthorum pedes: quia pedes supplicibus deosculandos dabant: aut quia fugiendo pugnabant 8,335
partus. partu plena coniux 1,377 partu exhausta 2,340 partus dubii 9,901
paruum. paruum sanguinis, pro parum 2,128 parua nox 4,476 paruâ tellure, paruo interuallo 7,461
passu effuso decurrere 4, 271
Pataüii, vrbis agri Veneti, periphrasis 7,192
patere. quicquid patet Libye 3,294
pati. exilium 1,279 regna, regnari 2,315 pacem 2,559 pati hominem, de feris mansuefactis 4,239 pati posse sine armis 5,314 pati littora, de mari 5,624 pati virus, infici 6,94 pati bella, & gerere, opposita: illud de iis, qui cedunt & ægrè se defendunt, ac cæduntur 7, 502 pati faciem mariti 8,70 pati Martem 8,383 tenebras 9, 110 nescis sine rege pati, non potes esse liber 9,262
patiens. patiens plaustri palus, quæ ita congelata est, vt possit ferre plaustra 2,641 patiens pacis, quietis 2, 650 patiens cingi 3, 377 cernere 8,637 patiens socari 7,53 ætheris 9,8 patiens visus, Medusæ 9,652 patiens vectoris cymba 4,133
patientia. gaudet patientia duris 9,403 tam lenta tuas tenuit patientia vires 1,361 patientia belli 9,293
Patres, Senatores 1,488. 3,104,109. 10,339
patria & Pompeius vterque certus 7,32
patritium cadauer 7, 598
Paullus Æmilius cos. prælio Cannensi occisus, ab Annibale rogo honoratus 7,799
Paulus quidam in exercitu Catonis à iaculo serpente ictus illicò moritur 9,822 & seqq.
pauor ignotus omnibus Cæsaris armis, nunquam visum Cæsarianos pauere 6,151
pauor nimius visui obiicit falsas imagines rerum 7,172
pauidus motus 2,235
pauidus maris 8,811
paupertas fœcunda virorum, sub. fortium 1, 166
paupertate pii 5,273
pauperis vitæ tuta facultas 5,527. 8,243
pax Syllana 2,171
pax. pacem pati. 2,559 pax, pro quiete 2,650 pax exhausta 3,132 pax maris 4,437 pacem habuere tenebræ, cessatum est nocte à prælio 4,473 pacem tenere 2,273. 3,523 pacem à gladio quærere 6,242 pax loci 6, 282 pacem præstare 8,256 pax cum morte 9,898 obses pacis 10,55
peccatû. quicquid multis peccatur, inultum est 5,260
pecten remorum 3,609
pectus. excipiant recto fugientes pectore ferrum 4,166 pectora complexu fouere 4, 245 frangitur collisum pectore pectus 4, 783 pectora plena, vteri prægnantium 6, 708 pectus incertum 8,166 vanum 8,285 plenum veri 9,189
pecudes. distentas pecudes siccare, lactere 4, 514 pecudes locutæ 1,561 pecudum cibi, herbæ 6,111
peierare vndas Stygias 6, 749
pelagus. iniquum 2,88

pelagi

pelagi ars, nautica 3, 560 pelago diuersa lues, ignis 3,681 pelagi decus, victoria naualis 3,762 pelago cæloq. relinquere Hesperiam, Italiam in cursu nauigationis vitare 8,189
Pelethronium, oppidum Thessaliæ, vbi primùm domandorum equorum vsus inuentus est: hinc fabulâ ibi Centauros habitasse 6,386
Pelion, Thessaliæ ad Ortum mons 6,335, 411.7,481
Pella, vrbs Macedoniæ, patria Alexandri Magni 10,52 hinc Pellæus ductor, Alexander Magnus 3,233
Pellæus Philippus, pater Alexand. M. 10,20
Pellææ sarissæ 8, 298
Zeugma Pellæum, ab Alexandro conditum 8,237
Pellæum, Ægyptium aut Alexandrinum, quia reges Ægypti Ptolemæi oriundi à Macedonibus: vt, Pellæum diadema 5,60 Pellæus puer, &c, rex 8, 607.9,1016 Pellæi muri, Pellææ arces, Alexandria 9,153. 10,511 Pellæa domus, Pellæa aula, regia Alexandrina 8,475. 10,55 Pellæus gladius 9,1073
pellere campo 4,713 pulsus armentis 2, 601
Pelopis regna, Peloponnesus 6,57
Pelorus, Siciliæ promontorium Italiæ vicinius 2,438 ab Appennino vi maris diuulsus 3, 63
Pelorus latrans, Scylla & Charybdis, vicinæ Peloro 6,66
Pelusium, Ægypti vrbs, ad vltimum seu septimum grande Nili ostium, quod inde Pelusiacum os, &, Pelusiacus gurges 8, 466, 825.10, 53 hinc Pelusium & Pelusiacum, pro Ægyptio 8,543. 9,83
Penates Dii tutelares patriæ, aut domûs, Lares. passim pro patriâ aut domu.
Penates Phrygii gentis Iiileæ 1, 197
pendêre. è mœnibus 7, 369 pendêre, incertum esse, dubitare 2, 41. 9, 19. 10,542
pendens æquor 5,602
pendens in animâ Cæsaris salus populorum 5,685
péndere. inferias vmbris 2,176 péndere, expendere 8, 276
penetrale Vestæ 2, 127 Delphicum 5,70 magorum 6, 450
penetrare in Tartara 6, 694
Peneus, Thessaliæ fluuius, in quem multi alii influunt 3,191. 6,372,377.8,33
peninsula. exiguo debet quod non est insula colli 6,25
penitùs, i. profundissimè, in imo, intrinsecus 2, 668.3,701. 4,297. 5, 604. 6, 211. 9, 312,426,490, 796. 10, 249 penitus fugiente metallo 4,223
penna. pennæ. volucrum 7,835 penna natans, volans 5,554
pennæ venatoriæ, quibus feræ terrentur, quà colore, quà odore 4, 438
pensare 5, 38 pensare moras Iliacas, quæ in Ilio factæ erant 9, 1002
Pentheus, Bacchi contemtor, à matre furore Bacchico impulsâ discerptus 6,357. 7, 780
peragere cædes 3, 580
peragere fata 6,820
percussa mens dubiis 6, 596
perdere, amittere. perdant velle mori 4, 280
perdere, de eo quod frustra facimus, aut inutiliter cõsumimus, vel negligimus 3, 706.8, 53.9, 569. 10, 371
perdere iter 2, 442 dies 3, 394 annos 4, 483 vndas 5,425 ictus 6, 197 perdere in somnos tempora 10, 506
perferre, ad finem perducere 8,700
perfrui lacrymis 9,112
Pergama, arces Troianæ 9, 969 Pergama Romana, à Romanis restituenda 9,999
peremtus, pro, morbo absumtus 10, 92
pericula prætentare 9, 397
in Periculo publico, nulli fas est esse securo 2, 289
periculo tantùm extremo permissum est temerarium esse 5,692
perire, interire. iam damno

no peritura meo 4, 277 pereant lacrymæ, pereantque querelæ 7,555
perire, de eo quod frustra factum aut neglectum est 9, 561, 1053 velut occultum pereat scelus 4, 252 pereuntia tempora fati 5, 490 perierunt tempora vitæ 9, 233
permiscere duas domos (familias) è sanguine matris 2, 332
permittere. mari se permittere 5, 695 permittere sibi cunctas terras, ex angustiis erumpere 6, 119 permittere gladio discrimen mundi 7, 108 permittere omnia fatis 7, 333 permittere ignibus vrbes 7, 413 permittere vitæ 7, 731 non vltra gemitus tacitos incessere fata permisere sibi 8, 65 permittere vulnera ventis, sagittis temerè in aëra emissis 8, 384 permittere libera ostia maris 10, 515
perpetuum, connexum, continuum 3, 485. 7,443
perrumpere medias leges 1, 322
Persephone, Proserpina regina Inferorum 6, 700
Perses rex, qui cum Romanis bella gessit, 3, 158
Persæ tyranni, reges Persarum 10, 269
Persæ, qui pòst Parthi 10, 33
Persis, regio Persarum 8, 229
Perseus, Iouis & Danaës filius: eius Medusæ caput abscindentis fabula 9, 659 & seqq.
Persëa Tarsos, à talaribus Persei cognominata 3, 225
perstare 3, 620
peruium. non peruia taxus, densis ramis & foliis 6, 645
perurere .i. arctare, stringere 6, 193
Perusium, Tusciæ vrbs, in quâ L. Antonius ab Augusto obsessus, extremâ fame coactus tandē se dedidit: hinc Perusina fames 1, 41
pes, funis nauticus quo tenditur velum, dexter vel sinister 5, 428. 8, 185
pes humanus. pedum tumultus 4, 753
pessum sidentia corpora 3, 674 pessum dare 5, 616
pestis, pro quocunque malo, vt siti, veneno 1, 649. 4, 370, 728. 9, 614, 619, 630, 744
pestifer tractu 7, 412
pestilentia cessans Romanis accersito ex monitu oraculi Delphici Æsculapio 5, 111
Petra, locus editus prope Dyrrhachium 6, 16, 70
Petreius & Afranius pari iure duces in Hispaniâ contra Cæsarem 4, 5 tesseram alternatim dabant 4, 7 cognito milites suos cum Cæsarianis conuenisse, in suos inuehitur, & deprehensos in castris Cæsarianos iubet occîdi 4, 205 & seqq. vide pòrrò narrationem totius belli contra Cæsarem, & deditionem toto libro quarto à principio vsque ad versum 402
Peuce insula & ostium Danubii 3, 202
peucedanum, herba caule fœniculo similis, contra serpentes vtilis 9, 919
Phæacum littus, Phæacia insula, siue Corcyra, prope Epirum 5, 420
Phaëthontis lapsus fabula 1, 49. 2, 410
phalanx 7, 592
phalarica, telum quod tormento excutiebatur 6, 198
pharetras agitare 3, 185
Pharnaces, Mithridatis filius, Ponti rex, à Cæsare victus 2, 637. 10, 476
Pharos, Pharus, insula & turris quæ claudit portum Alexandrinum, claustrum Ægypti maritimum 10, 57, 509 Phariæ flammæ, quæ in Pharo extruebantur, dirigendo nocturno cursui nauium 9, 1005 Pharus autem, Phari regna, Pharia gens, pro Ægypto, & Ægyptiis 8, 184, 277, 443, 499, 514, 564. 9, 1022, 1081. 10, 81, 92, 171, 177 Pharius, Pharium, pro Ægyptio 4, 725. 9, 1096. 10, 65, 86, 126, 343
Pharii reges 2, 636
Phariæ arenæ 2, 733. 8, 712 Pharia vnda, Nilus 3, 260 Pharium æquor 4, 257 verutum 8, 681 velamen, lineum 9, 1012 littus 9, 74 scelus, cædes

Pompeii 9, 207 gurges Pharius 7, 692 Pharius tyrannus, rex Ægypti 6, 308: 7, 704. 8, 555, 574. 9, 134, 1068. 10, 269, 406 ensis 8, 546 satelles 8, 675 Pharia nauis 8, 596, 611 fides 8, 624 fauilla 9, 1 Phariæ canes 9, 141 vrbes 10, 184

Pharsalos Thessaliæ ciuitas 6, 350 ad eam sub Æmo monte campi Pharsalici 6, 576 in quibus conflictus ille maximus inter Cæsarem & Pompeium: vnde Pharsalia nomen huius poëmatis, quod immortale futurum confidit auctor 7, 209. 9, 985

Pharsalia, Pharsalica rura, regio vicina opido 1, 38. 7, 175, 823 sed passim vsurpatum pro clade Pharsalicâ: vt etiam Pharsalica damna, item fata 6, 313. 7, 61, 204, 535, 632, 745, 781, 787. 8, 14, 516. 9, 232

Pharsalicus annus, quo conflictus factus fuit in campis Pharsalicis 5, 391

Pharsalia totum Orbem Cæsari vincendum dedit 3, 297

Pharsalici prælii descriptio 7, 385 & seqq. eo prælio pugnantium ingens fragor 7, 477 & seqq. magna in eo Senatorum Equitumque cædes 7, 581 variæ mortes & impiæ cædes 7, 617 & seqq. post illud prælium nulla publica arma contra Cæsarem 7, 697 cladis illius occasione digressum in calamitates ortas ex bello ciuili 7, 387 & seqq.

Phaselis, Pamphyliæ oppidum 8, 251

phaselus, nauiculæ genus 5, 518

Phasis flumen Colchorum è Moschis ortum: inde Phasidos campi, &, vndæ, pro regione Colchorum 2, 585, 715. 3, 271. 4, 552

Phemonoë Phœbas siue Pythia iubetur rogatu Appii ingredi antrum Oraculi Delphici 5, 126 conatur dissuadere Appio curiositatem noscendi futura 5, 129 à sacerdote in templum impellitur 5, 145 verita ingredi adytum templi Apollinis, subsistit in ingressu, ac furorem simulans fingit responsa 5, 148 fraude detectâ minis Appii cõpellitur ingredi antrum ipsum Apollinis, & non ipsa loqui, sed quæ Phœbus suggereret: quod facit 5, 158 & seqq.

Philæ, vrbs inter Ægyptios & Æthiopes 10, 313

Philippi, vrbs Macedoniæ, ad quam campi Philippici, clade Cassii & Bruti celebres: sed vt Lucanus Macedoniam cum Thessaliâ passim confundit, ita Philippos in Thessaliâ ponit quasi fatali bellis ciuilibus 1, 680, 694. 6, 582. 7, 591, 872. 9, 271

Philippus Macedo, Alexandri Magni pater 10, 20

Philippus rex à Romanis victus 3, 158

Phlegethon fluuius Inferorum flagrãtibus vndis 6, 704

Phlegra oppidum Macedoniæ, è cuius campis gigantes bellum Diis intulere 4, 597. 7, 145. 9, 656

Phoceus, eximius vrinator, in pugnâ Massiliensi submersus 3, 696

Phocis Achaiæ regio 3, 172 libertate donata in gratiam Massiliensium 5, 53 quæ à Phocensibus condita, post patriam à Xerxe combustam 3, 340 vnde Phocais iuuentus, pro Massiliensibus 3, 301 Phocaicum, pro Massiliensi 3, 561, 583

Phocaica laurus, Parnassia: quia Parnassus in Phocide 5, 144

Phœbas, virgo fatidica Apollini sacra 5, 128 quo habitu immissa antro Delphico 5, 142 eius Deo plenæ gestus & constitutio 5, 142, 149 & seqq. 165, 208 & seqq. vbi receperit Apollinem, moritur 5, 116

Phœbus, Apollo, & pro Sole, passim. hinc Phœbei ortus 6, 330. 9, 667 Phœbea serta, laurus, quæ Apollini sacra 5, 170 Phœbea palatia, Palatium mõs Romæ, in quo ædes Apollinis 3, 103

Phœbe, Luna 1, 77, 538. 6, 501. 8, 479. 9, 440
Phœnices, Syriæ populi, inuentores literarum 3, 220
Phœnix Thessaliæ fluuius 6, 374
Phœnix auis vnica se ipsam accensis in arâ Solis sarmentis comburens; ex cuius ossibus noua oritur phœnix. huius rogi cineres vsui Magis 6, 680
Pholoë, Arcadiæ mons, in quo Pholus Centaurus sepultus, item Lapitharum oppidum 3, 198. 6, 388. 7, 449, 827
Pholus Centaurus, qui Herculi hospiti optimum vinum propinauit 6, 391
Phorcus, Medusæ pater, Deus marinus, secundus à Neptuno 9, 626, 646
Phryges, Troados in Asiâ populi, à quibus orti Romani 9, 976, 999
Phrygiæ ruinæ, Troianæ 9, 990 Phrygius magister, Palinurus 9, 44 Phrygius ignis, Vestalis, quem Æneas in Latium transtulit 9, 993
Phycus, oppidum cum promontorio Cyrenaicæ regionis, quod diripiendum militibus dedit Cato 9, 40
Phylace, Thessaliæ regio, regnum Protesilai, qui primus in littus Troianum appulit bello Troiano 6, 351
piacula ferre 2, 305 piacula busto 2, 176 morti 10, 462 piacula dira 4, 790
Pictones Aquitaniæ populi 1, 436
picto auro vestes discriminatæ 2, 357
pietas. pietas peritura 2, 63 ignota 6, 495 pietatis imago 7, 320 perculsa pietas 7, 468 pietas, religio 10, 196
piger. non piger, de igne cito 10, 493
pigrè hærere 5, 435
pignora sacra, fœdera 8, 481
pignus. pignora pro consanguineis, necessariis &c. vt coniuge, matre, fratre &c. 7, 324, 347, 662. 8, 111, 130, 405, 499
pilum. pila. telum militare, adeò proprium Romanorum, vt aliquando pro ipsis Romanis vsurpetur 1, 7. 4, 41. 7, 519. 8, 300, 598. 10, 48
pila liquata fulmine 7, 159
Pindus Thessaliæ ad Occidentem mons; etiam in Thraciâ locatus à Lucano 1, 674. 6, 339. 7, 174, 481, 806
pingi aluum 9, 713
pinnæ, fastigia seu eminentiæ castrorum aut murorum 3, 386, 4, 432
pinus arbor nota. pinus minantes 7, 450 pro face pineâ 1, 573 pro naui 1, 573. 3, 553. 6, 400 pro malo nauis 2, 695 pro remis 3, 531
piratica laurea, victoria Pompeii de piratis 1, 122
Pisa Elidis Peloponnesi vrbs ad Alpheum amnem, cuius rex Oenomaus procos filiæ suæ occidebat 2, 165. 3, 175
Pisæ vrbs Tusciæ ad Arnum fluuium 2, 401
Pisces, Signum cæleste 9, 535
Pitane, ciuitas Mysiæ 3, 205
placere. nimium placet ipse .i. nimis ipsi placebit, nimis lætabitur 2, 276
plaga torrens, &, ardens, item torrida .i. Zona torrida, vltra quam putabantur nullæ versus Meridiem regiones, & sub ipsâ inhabitabiles 5, 24. 6, 326. 9, 604, 861. 10, 232
plagæ cæli 10, 186
Planetæ contrarium mũdo cursum agunt 10, 199 eorum potentiæ & officia descripta 10, 201 & seqq.
plangere, tundere, percutere, in luctu vt plurimum 9, 173 planctus aquarum, fluctus 6, 691
planum. in planum effundere muros 1, 383
Plato à sacerdotibus Ægyptiis multa didicit 10, 181
plaudere 6, 798. 7, 12 plausus theatri 1, 133
Plaustrum, Vrsa maior 8, 170. 9, 541
plaustrum Scythicum 2, 641
plebes. pro plebs 7, 760 nescit plebes ieiuna timere 3, 58 indiga seruitii plebes 7, 760

plebs castrorum, gregarii milites 6,144
plebeius amictus 2,18 plebeium funus 8,736
plebiscita, Tribunorum, vt leges, Consulum 1,176
Pleias, Pleiades, stellæ quæ & Vergiliæ 2,722.5,4. earum ortu vel occasu plerunque pluit 8,852
plenus. plenum. plenus visu extremo 1,509 plena Lyæo, furore Bacchico 1,675 plenæ vento naues 2,683 plena Fortuna 4,122 plenus sinus, sinus gerens plenos 8,752 plenum pectus veri 9,189
plumatum, & plumarium opus, intertextum auro aut liciis coloratis, polymitum 10,125
plutei, tabulata quibus tegebatur vinea militaris 3,488
Pluto, Deus Inferorum, dictus rector, item, arbiter mundi 6,697,742
pluuiæ procuratæ & nubila arte magicâ 6,466
pocula gemmea 10,160
pocula pro potu 9,819 & passim.
pœna. pœnas antè dabat scelerum, sub. pòst faciendorum 2,75 pœnarum extremum 2,519 in pœnas laxantur Tartara 3,17 dat pœnas maioris aquæ, Sicoris deriuatus metu inundationis 4,143 pœnas ferre .i. sumere 4,806.9,103 pœna sedet in nostrâ ceruice 7,645 pœnam donare 7,784 pœnæ fauoris, compensatio fauoris 8,21 pœnas accipere 8,97 pœna de victis 9,299
pœna à Syllâ de dedititiis sumta tantam stragem edidit, quantam aliàs fames, pestis, aut iustum prælium 2,198
Pœni, Africæ populi, propriè de Carthaginiensibus. Pœni manes 1,39.4,790 cineres 2,91 Pœnus Mars, exercitus Pœnorum 3,350 Pœnorum vmbræ 6,310
Pœnus humator Consulis, Annibal qui Paullo Æmilio cos. honorificentissimè rogum exstruxit 7,799
Poëtis non adimenda licentia mentiendi 9,359
Poëtæ immortalitatem iis conciliant quos celebrant 9,980
pollens excantare 6,685
Polus Arcticus 1,53 polus præceps 6,501
Polus Antarcticus, calidus 1,54 alter 8,292 aduersus 8,337
Polus Signifer 3,254
Polorum cursus impediti carminibus magicis 6,465
pompa funeris, siue feralis 6,531 in eâ præferebantur tituli & insignia rerum à defuncto gestarum 8,733
pompa triumphalis 3,77
Pompeius Magnus vsurpator nimiæ potentiæ 1,314 & seqq. adfectator regni 2,321 parem ferre nequit 1,126 adhuc iuuenis & priuatus à Syllâ missus contra proscriptos, iis debellatis triumphauit 7,14. 8,25, 810 intra bimestre spatium piratas Cilicas mari cedere, & in mediterraneis sedes petere coëgit 1,122. 2,578,726. 8,26 Mithridatem debellatum ad mortem adegit, aliosque Orientis populos multos subegit 2,576,580. 8,26, 222 & seqq. 553 tres triumphos duxit, singulos de diuersis populis trium partium Orbis; Libycum, Hispanicum, & Mithridaticum 6,818.7,685. 8,553,814.9,178, 600 theatrum Romæ exstruxit 1,133.7,9 auctoritate suâ Ptolemæum Auleten in regnum Ægypti restituit, iure hospitalitatis cum patre eius vsus 8,560,573,595. 9,132, 1028 Parthorum amicus, vltionem cædis Crassi Senatui dissuasit 8,218 & seqq. 233 gentes plerasque deuicit imbelles & ignauas 7,279 continuè felix, semel & simul miser factus est 8,707 eius vmbra Sexto filio in Siciliâ appariturа prædicitur 6,814
Pompeius quomodo à Cæsare auersus 1,121 & seqq. eius descriptio & cum Cæsare collatio 1,129 & seqq. fugit Româ; atque

què eo excusandi alii fugientes qui Pompeio fugiente pauent 1, 522
Pompeius Româ profugus Capuam in sedem belli eligit 2, 392 præsidia per Appenninum distribuit ad impediendum transitum Cæsaris 2, 395 prælio parans cum Cæsare certare, militum animos oratione explorat, in quâ facta sua extollēs, Cæsaris acerbè eleuat 2, 531 vsque ad 596 sed vbi animaduertit pauorem militum, fugit Brundusium 2, 598 inde filium mittit conquisitum vndique auxilia 2, 631 Consules in Epirum præmittit 2, 645 Brundusii autem à Cæsare obsessus, & anxius ob opera eius, tandem classe euadit 2, 680 & seqq. saltem optans posse perdere Italiam 2, 699 duabus tantùm nauibus amissis, & à Cæsarianis in littus attractis 2, 711
Pompeius quamdiu potest Italiam respectat abiens 3, 4 Iulia ei in somnis apparet minax 3, 9 ille non terretur 36 Dyrrhachium appellit 43 copias colligit, & quales 169 maiores Cyri, Xerxis aut Agamemnonis 284 dignas videlicet funeri suo exequias 3, 292
Pompeii exercitus Hispanicus ducibus Petreio & Afranio contra Cæsarem ad Ilerdam bellum gerit, & siti ad deditionem compellitur, à principio libri quarti vsque ad versum 402
Pompeius in Epiro dux belli à Coss. & Senatu dictus 5, 46 (quamuis priuatus 2, 278) castra vicina locat Cæsari ad flumen Apsum, nunquam Cæsari propiùs conspectus post Cæsaris in Gallias discessum 5, 473 Corneliam vxorem ob belli discrimina in Lesbum secedere iubet 5, 722 & seqq.
Pompeius Dyrrhachium præseruat à Cæsare 6, 15 à Cæsare ignarus obsidetur 6, 29 & seqq. animaduertens se circumuallari, etiam ipse spargit copias, laxandis operibus Cæsaris 6, 69 quamuis valde spatioso loco castra metaret, tamen quia obsessus, eius copiæ inopiâ pabuli, & pestilentiâ laborant 6, 81 castella Cæsaris perrumpere statuit, & conatur 6, 81 & seqq. cùm Minutî castella frustra tentasset, alia mari vicina occupat, & perrumpit 6, 263 Cæsarianos aliquot multitudine circumfundens cædit, victoriâ vti nesciens 6, 291 & seqq. Cæsarem recedentem insequi mauult, quàm in Italiam illo absente tendere 6, 316
Pompeius nocte prælium Pharsalicum præcedente somniat se Romæ esse 7, 7 & seqq. de illo bellum trahente querelæ Senatus & exercitus 7, 45 & seqq. ille importunitate omnium coactus pugnare, contra animi sui sententiam id esse protestatur 7, 87 & seqq. tandem licentiam confligendi permittit 7, 124 acies in prælium disponit 7, 217 & seqq. eius auxilia 7, 225 & seqq. attonitus prodeuntibus contra se Cæsarianis, tamen animandis suis verba facit 7, 337 equitatus eius & leuis armatura Cæsarianis circumfunditur; sed à cohortibus Cæsaris retrò collocatis deturbatur 7, 506 & seqq. videns Pompeius res suas perditas, fugit 7, 647 & seqq. Larissam contendit 7, 712
Pompeius per deserta Thessaliæ fugiens ad omnia pauet 8, 1 & seqq. cùm sub eius imperio adhuc classes integræ ad Corcyram & in sinu Leucadio essent, item Liburnicæ & Cilicum naues, tamen in ostio Penei fl. coactus se fidere cymbæ fluuiatili, in Lesbum ad vxorem vehitur 8, 35 & seqq. quam extremo dolore adfectã reperiens, obiurgat 8, 71 laudatis ob fidem Mitylenæis, cum vxore è Lesbo soluit 8, 127 & seqq. nauigans rectorem nauis consulit de directione

ctione nauium ad astrorum cursum : cui ille de singulis respondet 8, 167 & seqq. iubet quocumque nauem dirigere ; dum Thessaliam & Italiam vitet 8, 186 fugienti palantes se adiunxerant filius, Senatores multi & Reges quidam 8, 203 & seqq. regem Deiotarum ad Parthos auxilia imploraturum mittit 8, 209 & seqq. nauigatio eius relictâ Lesbo 8, 244 & seqq. in orâ Ciliciæ cum quibusdam Senatoribus consultat quò abeundum sit reparandis viribus, & ipse de Parthis proponit 8, 262 & seqq. quod consilium cùm alii improbasset, Lentuli sententiam de adeundâ Ægypto sequitur 8, 454 ad ostium itaque Pelusiacum Ægypti appellens, comperto regem Ptolemæum puerũ in monte Casio esse, eò nauigat 8, 465 & seqq. inuitantibus Ægyptiis, solus in biremem eorum descendit, iussis in naui remanere vxore & filio 8, 575 ab Achilla occiditur 8, 618 caput eius à Septimio abscinditur 8, 668 ab Achilla defertur ad Ptolemæum 8, 675. 9, 138 cerebro exemto, cõpletur balsamo & conditur vt integrum seruetur 8, 688 truncum corpus à Cordo quæstore in littore Ægyptio comburitur & sepelitur 8, 712 & seqq. digressio in eius sepulcrum 8, 795

Pompeii spiritus ad sedes beatorum circa Lunarem circulum euolat 6, 805. 9, 1 trunci sui deformis ridens ludibria 1, 685. 9, 14 eius morte intellectâ luctus Corneliæ, filiorumque eius, & copiarum quas Cato in Africam aduexerat 9, 167 mandata eius à Corneliâ filiis patefacta 9, 85 laudatus insigni encomio à Catone 9, 189 caput eius defertur ad Cæsarem ab Ægyptiis: quod ille aspiciens, illacrymatur; & honorificè cremari iubet 9, 1035

Pompeius comparatus cum annosâ quercu 1, 136 tigridi Hyrcanæ 1, 328 tauro victo, qui reparatis viribus alacrior ad pugnam redit 2, 601 eius classis Brundusio incolumis excedens, duabus tantùm postremis nauibus amissis, comparata cum Argo naui inter Symplegadas puppe elisâ elapsâ 2, 715 Pompeius ignarus à Cæsare circumdatus comparatus ei qui in mediterraneis Siciliæ aut Britanniæ securus est fluctuum ad littora sonantium 6, 65 parte quâ primùm erumpere tentauerat repulsus, comparatus marinis fluctibus continuè scopulum tundentibus 6, 265 per Cæsaris munitiones erumpens Pado inundanti 6, 272 eius exercitus se ad prælium in Pharsaliâ præparantis studium collatum cum Diis se armantibus in gigantes 7, 145

Pompeiorum tumuli tribus partibus Orbis: patris in Africâ, Cnæi F. in Hispaniâ Europæ, Sexti F. in Asiâ 6, 817 Pompeii felices mari 9, 93

Pompeius Cnæus, & Sextus. vide Cnæus, & Sextus.

Pondus. pondera. põdera veliferi mali 1, 500 pondera rerum 3, 337 pondus congestum 3, 649 pondera muralia saxi 6, 199 pondus famæ .i. gloria, splendor nominis 8, 21 põdera mentis 8, 280 pondera curarum 9, 951

ponè sequi 1, 483

ponere. vultus minaces 4, 238 ponere in faciẽ ducum 4, 253 ponere, deponere 6, 659 ponere se mente Catonis, illabi menti, de spiritu 9, 18 ponere gradus 9, 395 vide etiam, positus.

pons arcu amplexus flumen 4, 15

Pontifices 1, 595

Pontinæ paludes prope Circeios & Tarracinam 3, 85

Pontus, Asiæ regio, regnum Mithridatis & Pharnacis 1, 336. 10, 475 hinc Pontica signa, victoria Pontica Pompeii de Mithridate 8, 26 Pontici auxiliares

liares Pompeio à Pharnace missi 7,226
Pontus Euxinus, mare mediterraneũ ad Scythiam, supra Byzantiũ: in quem Mæotis palus illabitur 2,580,639. 3,278.9,960
populea corona, populi arbores 2,411
populus. populi à sanguine Iliaco 1,428 populi quos despicit Arctos, Septentrionales 1,458 populi indigenæ 2,432 populi amores 3,54 tot in hac animâ populorum vita salusque pendet 5,685 populi nepotum, posteri 7,207. 8,871 populus minister, frequentia famulorum 10,127
populus ipse sui fauoris sector 1,179 populus consternatus comparatus nautæ nauem in tempestate deserenti 1,498 populus dubiæ fidei comparatus mari variis ventis agitato 2,454 populi seruientis egestas non ipsi sed domino grauis 3,152 populus liber non solet deflere mortem potentis & suspecti affectatæ dominationis viri 9,170
populare nomen 7,694 populares auræ 1,132 popularia nomina 6,795
pori corporis 9,811
Porta Collina Romæ 2,135
portas soluere 2,704
portenta, libidinis 8,414
portitor, lator 4,57 portitor, fluminis 6,704
portus cornua 2,706
portum Fortuna dabit 8,192
poscentia arua manus 1,29
posse multum 1,175 vide, potens
possidet Auster flatibus mare 2,454
post omnia, vltimus 2,589
postibus appensæ in nuptiis infulæ 2,355
positus. positum. siue nihil positum est, fato decretum 2,12 posito Borea 3,523 positus, depositus 4,270 positus procul 5,755 positi auro, aureis loculis conditi 9,10 positum in nullo voto 9,387
potens .i. princeps, rerum dominus 9,170 potens saluâ Libertate 9,193 potens veri 5,199 leti 6,485 regum 8,554
potestas omnis impatiens consortis 1,92 potestas summa & virtus non coëunt 8,494
potestas sanguinis 2,76 potestas inops iuris 5,398 potestas sumta, item, dimissa 9,200 potestas maior 10,136
Pothinus eunuchus magnæ apud Ptolemæum regem puerum auctoritatis 10,95 Ptolemæo suadet Pompeium occidere 8,484 & seqq. machinatur cædem Cæsaris 10,333 & seqq. hortatur per internũcios Achillam ad societatem belli contra Cæsarem 10,350 & seqq. Pothinus & Achillas cædem Cæsaris, quem inter epulas facilè occidere potuissent, differunt in crastinum, ne in confusione nocturnâ Ptolemæo periculum crearetur 10,425 Pothinus capite plectitur à Cæsare 10,515
præbere. cruorem 1,9 vires 1,217 frondem 3,410 miracula 4,425 Deo sua fata 5,536 manus 5,558
præceps. præcipiti pondere se iaculari 2,155 præceps in omnia 2,656 præceps ira 4,268 demittere fata in præceps 5,301 præceps mare 6,24 in præceps ferre 7,414 præceps, in fugam 7,526 præcipitem dare 8,93
præcipiti viro nulla fortuna sufficit 3,50
præcepta subeunt animos 4,524
præcidere lucem 6,340
præcipere iter 6,15
præcipitare. diem extremum 2,106 præcipitare castris 4,209 præcipitare in casus, pericula 5,694 præcipitare suos luctus 5,795 sua ac publica fata 7,51 præcipitare fatis, morte 7,353 præcipitare naues è littore 9,148
præda. in prædam ducenti milites nõ multis verbis opus est 7,737
prædestinatio diuina 5,92.8,568
præducere munitum la-

tus 4,45
prælabi, præterfluere 6, 76
prælium. cócurrant prælia Mundû 1,40 in prælia venire 2,274 prælia iusta 2,540 prælia instaurare 3, 615
præmia. militum præmia exactâ militiâ 1,341 in præmia fratrum ceciderunt fratres 2,151
Præneste, oppidum Latii, in quo Fanum Fortunæ, quæ inde Prænestina dicta. huius oppidi ciues omnes ad internecionem à Syllâ occisi 2,193,194
præpes, altè volans, de auibus, item de Perseo 9,662,688
præponderare 6,603
prærupta fossa 4,264
præsaga mens 6,410. 7, 187. 9,120
præsagia belli capere 7, 331 præsagia sceleris 8,571 præsagia curas exagitant 8,43
præstare. i. exhibere, dare, sistere, suppeditare, effectû reddere 3,297. 5,42. 7,454,675. 8, 323, 548, 704. 9, 236, 240, 247, 405 vincendû pariter (Cæsari) Pharsalia præstitit Orbē 3,297 præstare nomē terris 4,23 præstare spem suam Deis 5,42 caput ruinæ aut fulminibus 5,771 præstare immunem 6, 764 vmbras 6,830 præstare bella iubenti 7,563 præstare fidem 7,721. 8,141 pacem 8,256 ingentes animos 8,266
præstare se, exhibere, gerere 7,682
præstare quid cuipiam 4,213. 5,393. 6, 234. 7,682
præstare, beneficium cóferre 8,657. 10,388, 394
præstare, ante alios stare 4,30
præstinguere lumina flāmâ, oculos ingesto fulgure claudere 1, 154. 7,157
præsumtum robur ad dubios casus 6,418
prætentare pericula 9, 397
præteritiq. memor, metuensq. futuri 2,233
prætexere, circumire, abscondere 10,537
Prætoris potestas proxima Consulari 3,107
Prætoria nauis 3,535
præuenire 4,168
preces submissæ 8,594
precio rapti fasces 1,178
premere. iras premere 2, 521 premere vestigia 2,652 puteus in móre excauatus premitur ad fastigia campi 4,296 pressum rostrû 4,442 premere, opprimere 5, 132 premere se 5, 341 premere metum 7,341
prendente vix oculo modum 4,20
prensare manibus 3,664
prester, serpentis genus à quo percussi valdè intumescunt, & corpulentiâ intereunt 9, 722,791 & seqq.
priuata senectus 1,324 arma non priuata 2, 533 non priuata cupere 2,564
prô fata! 2,98 prô Superûm pudor! 8,597
prô pudor! 10,47,77
prô fas! 10,410
probare. probatum fatis, statutum 7,676 probare se morientem 8, 621,626
procella. procellæ inuitæ 5,684 procella Circea 6,287 procella, clades 8,203
procerum motus cuncta sequuntur 5,342
procul positus 5,755 procul Thessaliâ 8, 602
prodere, manifestare, edere 8,15. 10,181, 195
prodesse vel armis vel votis 3,318
prodiga rerum luxuries 4,373
prodigia portēdentia calamitatem belli ciuilis 1,522 & seqq. cladis Pharsalicæ nuncia 7,151 & seqq.
prodigiorum quorundā incertitudo notata 9, 475
producere animā 4,796
proferre se populis 5,90 proferre natos calido ouo, excludere: de auibus 9,902
profundum, pro mari, passim. geminum profundum, maria Isthmum vtrinque elidentia 2,437 incerti stagna profundi, æstuaria 2,571 profundum medium 3,2 profundi ora, ostia maris 2, 677,680
progenies, maximus vsus siue finis Veneris 2, 388
prohibere rapinâ 3,121 fraternâ imagine Lunam: de terrâ, in eclipsi 6,503
proiicere. vitam 4,516

aciē 4,745 æstus animi 8,166 proiecta regna sub Austro 8, 442
promtus. promtum ad vulnera pectus 5,320 promtus pati 7,106 promtissimum in ferrum 7,245
promittere manus in bella 1,388 promittere sibi 2,321
promotus sanguine multo 6,146
pronuba 8,90
pronus. pronum. mens prona in ferrū 1,461 prona fax, inuersa 1, 573 prono mari 4, 430 temeraria prono expertus cessisse Deo 5,501 pronus ad omne nefas 6,147 pronum est, facile est 6, 606, 619
prope. prope me 7,298 propior ab igne 8, 229 propè Libertas, sub. est 9.265
Propontis, mare inter Bosporum & Hellespontum 9,960
propinquus mente pugnæ 6,1
prora, anterior pars nauis 3,547 sæpe, vt & puppis, pro totâ naui.
prosecta, exta, quòd Diis profecentur 6,709
prosequi inanem vmbram 2,303
Proserpina, Cereris f. Platonis vxor 6,700
proferere 4,411
profilit fiducia 7,249
prospectare 7,699
prospectus cæli 6,484
prospera rerum 7,107, 684
prospicere sibi rogum 9, 235
protectus ab irâ Superûm, id est, irâ Superûm in genus humanum ipsi (Mario) fauente, tanquam hominum futuro pernicies 2,86
Proteus, Ægypti rex, qui & vates 10,511
prouentus nouorum scelerum 2,61
prouidentia diuina 5, 92. 8,568
prouincia, regio subacta 10,52
prouinciâ ante tempus exire, nefas 1,192
prouocare fortunam 9, 883
pruinæ, ros gelidus 4,53
Psylli Marmaricæ regionis in Africâ populi, quorū corporibus ingenita vis contra serpentes; adeò vt etiam ictos cantu aut suctu sanare possint: liberosque suos morsu aspidum probent; in hoc comparati aquilis pullos suos ad radios Solis probantibus; quin etiam gustu veneni dignoscere possunt cuius serpentis ictus fuerit. Hi ad hospites iuuandos promti, castra Catonis expurgant, ictos sanant 9,894 vsque ad 937
Pteleos, Thessaliæ ciuitas 6,352
Ptolemæi reges Ægypti post Alexandrum cōtinuâ serie 8,696
Ptolemæus Auletes in regnum Ægypti restitutus iussu Senatus, auctoritate Pompeii 8, 560, 573, 595. 9, 132, 1028 filius eius puer à Senatu rex nūcupatus (etsi non legitimus rex 8,558) 5, 60. 8,281, 448, 518, 536, 558. Pompeii suo iussu occisi caput iubet balsamo conditum adseruari 3,688 ex Casio monte Alexandriā venit ad Cæsarem 10,53 à quo cum Cleopatrâ sorore reconciliatur, & eum Cæsare epulatur 10, 107 & seqq. à Cæsare obsesso Alexandriæ nullibi dimittitur 10, 461 & seqq.
Ptolemæi munus, occisus Pompeius 9,268, 278
Ptolemaïs, Cleopatra 10, 69
pudet heu! 5,690 teque nihil Fortuna pudet! 2,568
pudor timidus 2,360
pudor .i. probrum, dedecus, infamia 2,518. 7,380. 9,706. 10, 47, 77, 97 solusque pudor non vincere bello 1,145 moræ pudoris 1,263 pudor timidus 2,360 parcere Romano potuit fortuna pudori 2,518 pudoris funera 4,231 fortunæ pudor Ptolemæus 5,59 pudor vester 7,380 pudor timendi 7,525 pudoris vulnus 8,349 prò Superûm pudor! 8,597, 605 ô summi fata pudoris! 8,678 magna remisit crimina Romano fortuna pudori 10,1060
pudoris & metus venia est, nil posse negari 3, 148
pugna non stare 4,753
pugna. lacessere pugnam 3,553 pugnæ facies 4,164

4,164 pugnæ securus 4,534 pugnæ iam mente propinquus 6, 1 tantùm de funere pugna est 8,611
pulmo angustans aëris meatus in siti 4,327
pulsarunt admotæ Auximon alæ 2,466
pulsus grauis 4,757
puluis excitatus impulsu equorum aëra obtenebrans 4,767 puluis sanguine compressus 4,795 puluis altus 6, 246
Punica bella 3,157 semper dolis infecta 4, 736 Punica tempora 2,45
puppis posterior pars nauis, ad quam clauus 2,717. 3,545 passim autem pro naui ipsâ.
purpura, incocta vestibus aut stratis 10, 124 prætexta vesti magistratuum 2,19 hinc purpura pro magistratibus ipsis aut principibus 7,228
putans abscondere, se absconsurum 9,1040
putris .i. madidus, vdus, humectus; vt putria terræ 9,434,526
pyramides Ægypriorum regum sepulcra & monumenta 8,697. 9, 155
Pyrene mons Hispanias à Galliâ separans 1,689 Pyrenææ niues solutæ 4,83
Pyrrhus Epiri rex 1,30. 3,159
Pytho, Delphi, vrbs Phocidos 5,134 Pythia antra, locus oraculi 6, 425
Python, serpens in Thessaliâ natus, ab Apolline confixus 6,408.7. 148
Pythia, certamina in memoriã occisi ab Apolline serpentis Pythonis 6,409
Pythonissa mulier fatidica, cõmparata Bacchis furentibus 1,674

Q

QVADRIREMIS 3,530
quærere. fatum ne quære tuum cognoscere 6, 812 quærere fata 8, 215 quærere, optare 9,870
quantós ne` i. quantós nam (vt infrà quós ne) duplici interrogatione 10,99
quantum est quòd fata tenentur! 3,392
quantum valet, totã vtere Lesbo 8,123
quassabile 6,22
quatitur formidine somnus 8,44
que, item, &, pro, nec, vide &
quemque suæ rapiunt scelerata in prælia causæ 2,251
querelæ. querelæ in numina 2,44 querelas egerere 2,63 querelæ non ingratæ 5,681
querelæ Romanorum instante bello ciuili 2, 36 & seqq.
quercus annosa, pondere fixa suo, è quã suspensa spolia hostilia 1,136
quercus, corona querna, quæ & ciuica, data scilicet ob ciuem seruatum 1,359
quercus altrix primis frugibus; quia glande victitarũ ante inuentum vsum frumenti 6,426
questus mutos voluere 1,247 questus exonerare 9,880
quid, aliquid, passim.
quicquid patet Libye 3, 294 quicquid hominum sumus 7,363
quies. armorum 2,650 quies vesana, somni terribiles 7,764 quietem ferre, quiescere 9, 294 quies æterna, mors 9,671
Quindecimviri asseruantes libros Sibyllinos 1,599
Quirini (Romuli) raptĩ (in cælum elati) secreta 1,197
Quirites, ciues Romani 1,276. 5,358
Quiritium habitus toga 2,386
quisquis immisse, tu quisquis es immissus 8,642
quóne .i. quonam (vt suprà quantósne) 7,301
quoque, quinetiam 7,36

R

RABIES ardens 5, 359 rabies populi, Cæsar 7,557
radiari ab ictu Solis 7, 214
ramos distringere 4,317
rapere. mortes suas victori rapuere, præripuere 2,157 rapere ignibus 3,99 rapere gressus 3,116 rapere fugâ 4,70 iter 4,151 collum 4,251 letum 4,345. 9,825 agmina 4,717 cursus 5, 403 bellum 5,409 rapi spe vanâ 5,227 cæco casu 7,446 rapimur

pimur quò cuncta feruntur 8,522 rapere .i. celeriter, festinè corripere 3,299. 8, 240. 10,402 rapere, eripere 9,1097. 10,7 rapere, raptim facere 6,54. 10,428 raptus cespes 1,517 rapti precio fasces 1,178 rapto agmine 3,299. 4, 35 raptum furto iter 6,121 rapido actu 9, 31 raptis à Cæsare cunctis, celeriter occupatis 3,391 tempore rapto 10,508
rarus habitator 1,27 rara copia 3,693
ratis, &, rates, pro nauibus, passim.
ratium turrigerarum insolita textura 4,420 & seqq.
rauca gemere 5,218
recedere, trunco ceruix abscissa recessit 8,674
recepta ceruix 2,604
receptare 7,810
recessu magno 6,40 non longos à me patiere recessus 5,745 recessus ætherei, penetralia cæli 6,445 recessûs secreta 9,863
recídere membra, caput 2,112, 141, 172, 194. 9,214
recipiens blanda fortuna 4,712
Rector Olympi, Rector Superûm, Iuppiter 5, 626
rectum, erectum 9,324 rectus, erecto corpore 8,821 in rectum exire, contrà, ex opposito 7,337
rectum vtili distat vt cælum terrâ 8,488
recursus, reditus 8,767
ex Recussu longo emissa tela 3,477
reddere se patriæ 6,320
redire. sonus redeuntis in æthera siluæ 1,391 redeuntque cadauera campo 2,218 sidera redeunt in faciem puri cæli 2,723 in puppim rediere rates, ex violento concussu 3, 545 redire in fata, rursum tentare fortunam 7,719 iam pelago pirata redis 9,224
refici cæde 6,240 refluum mare 4,428
refossa tellus 4,292
refouere 8,67. 9,25
refugi Parthi 6,50 refusus in gremium 8, 105
regere. currus regere, triũphare 1,316 nusquã rexêre sagittas, direxere nullo scopo 7,515 regens, equum, sessor 7,529
reges silentum, Inferorum 3,29
reges capti in triumphũ ducti 8,342
regum potestas nulla, si iustè omnia agere velint 8,489
Regiæ Alexandrinæ descriptio 10,111 & seqq.
regnare cælo 3,320
regnum. regna. nuda regna, deserta 2,90 regna pati, &, ferre .i. sub regibus viuere 2,315. 7,444 regnorum iniusta 5,258 regnum secundum, mare, quod Neptuno forte obtigit 5,622 regni inertis possessor, Pluto Inferorum rex 6,799 regna, pro, reges 8, 313 regna quæ in Boreâ, regiones Septentrionales 8,815
regni sociis nulla fides 1,92
regnorum sors mitissima sub nouo rege 8,453
regna tyrannica libertate scelerum conseruantur 8,491
relegare bellum 6,324
reliquit in dubio terræ pelagique 9,304
remittere. ferrum 2,77 pœnam & vsum belli 4,364 onus 4,398 crimen & dedecus 6, 248 lacrymas luctusque remitte 7,707 magna remisit crimina 9,1059
remigium ratium in spatio intra trabes vacuo relicto 4,424
remige in aduersos ventos erumpere 9,149
remi. excutere remos 3, 539 remis pulsare pectus 3,543 seque tenent remis, naues 3, 566 remorum pecten 3,609 remos iactare 5,431 remorum auxilio 8,561
remora pisciculus, echeneis 6,675
remoto, excepto 7,585 remota Lesbo, Cornelia 5,725
Remus à Romulo cæsus 1,95
rependere solatia damni 8,468
repetere, sub. ictum, vocabulum gladiatoriũ 4,566
repetiti fasces 2,130
repleta ad summos foros 3,630
repudiari, sors frequens & plebeia 5,764
res. res acta Neroni 1,45 Fortuna secundis mecum rebus agit 1,309

minimas

minimas rerum discordia turbat 2,272 rerum. vilissima pars certamē mouistis opes 3,120 rerum finis 3, 3,328 momenta 3, 337.7,118 discrimina 4,104 locus 4, 126 salus 4,190 rerum prodiga luxuries 4,373 res afflictæ 4, 796 rerum secreta 5, 10 summa 5,26 vices 6,461 dominus 6, 595 prospera vel aduersa 7,107,684 vertigo 8,16 rebusq. nouis exordia quæram 8, 265 rerum fiducia 8, 504 res lætæ,vel,aduersæ 8,534 rebus ademtus,mortuus 9, 205 res Romanæ 9, 253 rerum pars tertia, Orbis terrarum 9,411 rerum opifex 10,267 rerum vltima 8,454. 10,467
rerum vltima,spes Libertatis 8,454
res aduersæ eo magis premūt & vrgent,quò is qui eas patitur, clarior antè & felicior extitit 8,22
rescissum .i. vlceratum, exasperatum 4,328
resistere,subsistere 5,147
resolutus frænis 2,145
resonæ valles 7,480
respectus Deûm 8,451 honesti 8,490
respicere,aspicere 6,778
restagnant flumina alto vallo 4,89
resultant saxa, pro, vox resultat à saxis 7,481
retegere,nudare 9,768, 830
retentare arma 2,514
retentant socii crura 3,637
retorquere currum 7,3
retrò ferre 7,426
retundere ferrum iugulis 6,161
reuellere templa, ærarium 3,115 caput,&, ceruicem 8,711. 10, 100
reuerentia iusti 9,192
reuocatum à pectore ferrum 2,102
rex noctis,Pluto 6,741 vide etiam,reges.
Rhamnus, pagus Atticæ, vbi culta Nemesis,quæ inde Rhamnusia 5, 233
Rhasipolis, rex partis Thraciæ, laudatus à Senatu 5,55
Rhemi, Belgicæ populi, boni iaculatores 1, 424
Rhenus,flumen Gallias à Germaniâ separās.sæpe etiam positus pro populis Rheni accolis, aut pro regionibus illi vicinis 1,371,464, 481.2,52,310,570. 3,76.4,116,696.5, 268. 7,433. 8,424. 10,130
Rhiphæi montes Scythiæ è quibus oritur Tanais 3,273 Rhiphææ niues 4,118 Rhiphææ manus,Scythæ accolæ aut incolæ illorum montium 2,640
Rhodanus Galliæ fluuius in Mare Mediterraneū influens 1,433.3, 515. 4,117. 5,268. 6,145. 9,751. 10, 278 rapidissimus alioqui, arte magicâ tardatus 6,475
Rhodope, Rhodopeïa saxa,mons Thraciæ 7, 450
Rhodos, Rhodus, insula celebris in mari Carpathio,Apollini sacra, & in quâ eius siue Solis Colossus mirabilis 8,248 donis exornata à Senatu 5,50
Rhœcus Centaurus, qui arbores totas vulsas in Lapithas proiecit 6, 390
Rhœtion, vel Rhœteum promontoriū, in quo sepulcrum Aiacis Telamonii 9,963 Rhœteïa littora 6,351
rhombus instrumentum magicum ex liciis tortis ad conciliandum amorem 6,460
rictus, pro apertione oculorum 6,757
rigidum honestū 2,389
riguit toto distentis corpore palmis 3,734 rigens sanguis 4,291
ripas vt habuit Sicoris, cessante inundatione 4,130 ripis alligare amnem, continere intra ripas 10,226
ritus scelerum,magici 6, 507
robur, robora, locus in carcere, quò præcipitabantur malefactores 2,125
robur,robora; pro quibusvis arboribus aut quouis ligno, passim. hinc robora busti, pyra,rogus 2,157
robur,exercitus 7,545
robur, fortitudo animi, constantia 2,379.6, 418,7,669.8,72
rogus feralis,quo mortui comburebantur. rogi fax summa 5,764
rogus in bello communis multis cæsis 5, 282
rogo facem subiiciendi

munus erat vxoris, filiorum, aut proximorum 8,740. 9,55
rogi illustrium ex magnâ strue lignorum 8,756 iisque tus & aromata iniecta 8,729
rogi exstructi in Africâ à copiis Catonis, in honorem cæsorum prælio Pharsalico, comparari cum incendiis, quæ excitantur à rusticis (in Appuliâ præsertim) ad fouendos agros 9,182
Roma caput mundi 2, 1,136,655 Deûm sedes 3,91 quid satis est, si Roma parum? 5, 274 capax generis humani 1,512 nec se Roma ferens 1,72 Roma Cæsare pauperior, spoliato ærario 3,168
Romæ Vrbis imago Cæsari turrigero capite apparens 1,186
Roma recto itinere à mari siue Ostiâ distat XIV. M. P. 6,76
Romæ Italiæque exhaustæ ingenuis & verorum suorum ciuium sobole, causa bellum ciuile 1,24. 7,387 & seqq.
Romanorum consternatio ad rumorem aduentantis Cæsaris è Galliis 1,469 & seqq. cognitis præsagiis belli ciuilis 2,16 querelæ 2,36 & seqq. pauor ingrediente Cæsare 3, 98 & seqq.
Romani populi bustum Thessalia 7,862
Romanus populus post bella ciuilia, nil nisi barbari & fæx mundi 7,405,543
Romani, etiam remotissimis à Thessaliâ locis viuentes, tempore prælii Pharsalici, quamuis causâ ignorantes, contristati 7,187
Romanum esse, dignitas per se eximia. Phario satis esse tyrâno quod poterat, Romanus erat 8,556
Romanum est pati vel quæ tristissima 9,392
Romanû nomen & imperium tumulus siue sepulcrum Pompeii 8, 798
Romanus Orbis 8,212, 442. 10,456 pudor 9,1059 Romani Dei, heroës 6,807 Romana tellus 2,735 Fortuna 8,686 Romanæ res 9,253 Romana, orum .i. res Romanæ, imperium 8,341. 9, 124,1075 Romana secula 10,110
Romulus fratrem Remum occîdit 1,95 asylo inter duos lucos condito, quò tuti confugerent cuiuscumq. conditionis homines, Vrbem incolis repleuit 7,438
rorantia ora 2,123 rorans fletu 7,163
rores, guttæ 7,837. 9, 698
rosa nunquam fugiens, semper florens 10, 165
Rostra, in Foro Romano suggesta è quibus conciones habebantur ad populum 2,702. 4, 799. 8,685 hinc, Rostra tenere, concionando quiduis obtinere à populo 1,275 pro iis mos laudare viros nobiles defunctos 9,216 iis affixa capita proscriptorum 7,305
rostra nauium ære munita 3,544,561,657
rostro presso, de cane venatico odorisequo 4, 442
rotare, rotari 5,172 se rotat in vulnus 6,222 nondum artis erat caput ense rotare 8,673 quæ funda rotat 9, 826
Rubicon Flaminiæ fluuius, limes Galliæ & Italiæ 1,185,213 & seqq. 2,498. 7,254
rubiginis morsus 1,243
Rubrum æquor, item, profundum, Mare Erythræum, Sinus Arabicus 8,853
rudentes 2,698
ruere, irruere 10,31
ruina. ruinæ. ruina quatiens 1,494 nutans 4, 393. 7,244 ruina Romana, clades 4, 791 ruinâ properante summa cadunt 5,747 ruinis latis exire 6, 122 totæq. viro dant tela ruinæ 6,172. ruinam sibi aqua parat quæ adest radices mōtis 6,267 ruinæ veteris signa frigida 6, 281 ruinâ vnâ populos inuoluere 7,89 ruinæ monstrant 7, 393 ruinam fulcire 8,528
rumor sinister 8,52
rumpere. pueri nascentia rumpere fata 2,107 rumpere moras equi 4,762 rumpere littora, de ostio fluminis 10,244

Rupis Illyricæ descriptio 4,455
rupes abscissa à vetustate adiutâ impulsu ventorum 3,471
rupes, pro monte, passim.
Rutheni. Galliæ Narbonensi vicini populi 1, 401.
Rutuba, Liguriæ fluuius 2,422
Rutupina littora, Rutupiæ insula Britanniæ 6,67

S.

Sabbvra præfectus copiarum regis Iubæ, ab eo præmissus eliciendo Curioni 4, 722
Sabæi Arabiæ populi 9, 821
Sabelli Italiæ populi à Sabinis orti 2,430
Sabellus quidam in exercitu Catonis à sepe in crure ictus miserè consumtus perit 9, 763 comparatus niui aut ceræ liquefactæ 9, 782
Sabini, populi Italiæ.. eorum mos versus procaces in nuptiis cantare, qui à Fescenninis Sabinorū populis Fescēnini vocati 2,368
Sabinæ, quæ à Romanis raptæ, mediæ generos soceris iunxêre 1,118
Sabinæ virgæ, quas Sabinis auctoribus magistratus Romani vsurparunt; quæ ex betullâ arbore 9,820
saccari potores Indi 3, 237
sacer morbus, execrabilis, pestis vel ignis sacer 6,96
sacerdos summus, pontifex maximus 8,850
sacerdotes minores 1, 596
sacra feralia 1,616. 3, 404. 6,432 sacra ritu barbara 3,403 sacra funesta 7,167 sacris deuotus, sacerdos 10, 176
sacramenta iurata sceleri 4,228
sacratus sub nomine 1, 405
sacrificium amburbale 1,593
sacrificii quo non litabatur notæ 1,609 & seqq.
sacrificandi ritus 1,608
sacrificus Numa 9,478
Sacriportus, locus circa Præneste 2,134
Sadales, filius Cotyos regis laudatus à Senatu 5,54
sæuus esse qui vult, continuare debet 8,493 qui autem sæuus esse timet, omnia timere debet 8,495
sæuum sole aut frigore 9,376
Sagittarius, Signum cæleste, in quo breuissima nox 4,528. 9,536
Saguntum, vrbs Hispaniæ, fide ergà Romanos insignis 3,358
Salamis, insula in confinio Achaiæ, Vera dicta, respectu alterius vrbis cognominis in Cypro 3,183
Salaminiacum mare, ad Salaminam, vbi Persæ profligati ab Atheniēsibus, qui se monitu Oraculi Delphici crediderāt muris ligneis, id est, nauibus 5,109
Salapina palus in Appulia prope Salapiam 5, 377
Salernum Picentium oppidum 2,425
sales (nec soliti lusere sales) ioci in nuptiis 2, 368
sales æquorei 10,257
salix, arbor nota, foliis pallidis; vnde cana dicta 4,131
Salonæ, colonia Romanorum in Illyrico 4, 404
salpyga, formicæ venenatæ genus 9,837
salus rerum & misti cōcordia mundi 4,191
salus populorum pendens in animâ Cæsaris 5,685 salutis sponsor 9,392
Salus rerum, Syllæ epitheton 2,221
salutatio militaris longinqua. nutu motoque salutant ense suos 4, 173
Samnis, Samnites, Italiæ populus. Samnites prætextu partium Marianarum Romam occupare tentantes cæsi 2,136 Samnites deditii à Syllâ ad aliquot millia iussi interfici, ità præ multitudine inter se collisi, vt pars cæsorum reliquos strage opprimeret; ac vt vix percussoribus feriendum esset 2,201 & seqq.
Samus, Ioniæ insula 8, 246
sancire leges sanguine 7, 351
sanguis. semel gustatus sanguis fauces non patitur mansuescere 1, 333 sanguinis parcium 2,128 exiguum 2,140

2,146 sanguis, vltimâ productâ 2,338. 7, 635 sanguis emicuit vulnere 3,639 sanguis destituit vulnera 3,746 sanguis rigens 4,291 sanguine exhaustus 5,333 sanguis calore solutus, frigore adstrictus 6,750 sanguinis vmbræ, consanguineorũ vmbræ; aut, vt alii, occisorum 7,179 sanguis discolor, color corporis humani diuersus 10, 128 sanguinis vsti, nigri 10,131

Santoni, Santones, Aquitaniæ populi 1,422

sapiens supra Fortunam est 9,570

sapientis animus, siue virtus, & vniuersum, sedes Dei 9,578

Sardinia, Sardoæ oræ, insula Maris Mediterranei, frugum fertilis 3, 64

sarissæ, hastæ oblongæ Macedonum propria arma, vt pila Romanorum 8,298. 10,47

Sarmatæ, Sarmatici campi, Scythica gens vicina Moschis 1,430. 3, 94,270. 7,430. 8, 369

Sarnus Campaniæ fluuius, nebulosos vapores exhalans 2,424

Sason Calabriæ insula inter Epirum & Brundusium 2,627. 5,650

satis est iam posse mori, de infantibus iussu tyranni occisis 2,109

saturari .i. repleri, illini 4,682. 8,304

Saturni Planetæ officiũ 10,205 Saturnus in summo cælo in Aquario collocatus inundationes denotat 1, 651

Saturnia tẽpla, vbi ærarium publicũ 3,115

Saxifica Medusa 9,670 quia omnes qui caput Medusæ aspexissent, in saxa mutabantur 9,637 & seqq.

saxorum orbes, rotunda saxa emittenda tormentis 2,451

saxo erigi, cote acui 7, 140

Scæuæ centurionis Cæsariani incredibilis virtus, & admirabilis fortitudo 6,141 & seqq. adeò vt Pompeium obsedisse ipse dicatur 10,544 eius saltus comparatus cũ saltu pardi 6,181 telis toto corpore (sed sine vulnere letali) confixus, comparatus elephanto iaculis summâ tantùm cute vndique confixo 6,207 oculum sinistrum ictum cum telo euellit 6, 214 comparatus vrsæ, telum quo læsa est, morsu appetenti 6, 220 deditionem simulans Aulum quendam subeuntem occidit 6,228 superueniente auxilio eximitur bello 6,246

Scæuola Põtifex ad aram Vestæ cæsus temporibus Marianis 2,126

scaphæ è vimine contextæ, & coriis obductæ 4,131

sceleratis responsa non dabat Oraculum Delphicum 5,103,139

scelus. scelera. prouentus nouorum scelerum 2, 61 scelerum Dei 2, 80. 7,168 scelerum vsum facere 2,97 qui nolet scelus esse tuum 2,265 scelerum contagia 3,322 scelerum latebræ 4,193 ne velut occultũ pereat scelus 4,252 scelerum ritus, magia 6,507 scelerum nox 7,571

scelus, Lucano pro caussa aut rebus Cæsaris 1,2, 667. 4,228. 5,314

sceptra, pro regibus 8, 595. 9,90

sceptris assuetos (regnari) nil pudet 8,452

scindere vrbes, transvolare 9,68 scissus gurges 4,142

scintillã pascere in ignes 5,525

Scipio Africanus, bello in Africã tralato, Carthaginienses coëgit ex Italiã reuocare Annibalem 4,657

Scipio Æmilianus (vel Africanus) deplorare fingitur in campis Elysiis periturum in Africã (quam ipse debellauerat) Scipionem qui à Cæsare victus 6,788

Scipio, Pompeii socer (qui posteà Imperator bello Africo contra Cæsarem) Luceriã aduentante Cæsare deserit 2,472 præfectus mediæ aciei prælio Pharsalico 7,223 in Africâ cæsus 6,311

scire per fulmina 3,320

scire mori 9,211

scopuli vomentes æquor 6,24

scopulosus 9,468

scorpius, caudâ internodiis distinctâ pungens letaliter 9,834

Scorpius,

Scorpius, Signum cæleste seu duo Signa; nam Chelæ eius Libram efficiunt 1,659. 6, 394. 9,533
scruposa saxa 5,675
scrutari gladio viscera 8, 557
Scyllæa antra; Scylla, saxum in Freto Siculo 2,433 Scyllææ vndæ, pro mari Siculo 6, 421
Scytale, serpens quæ prima exuuias ponit, etiam hyeme; cùm aliæ non nisi vere 9,717
Scythia duplex, Europæa & Asiatica 1,366. 8, 178 plaustris domos deferentes, Nomades, quasi errantes, vocati 2,641. 3,267 sagittas veneno illinunt 3, 266 liberi sunt 7, 435
Scythicæ vndæ, pro Ponto Euxino 2,420 pro Danubio 5,436
Scythicus Pontus, Euxinus 2,580 Scythici frigoris Orbis 6,325 Scythicæ niues 6,478 Scythici recessus 8, 216
Scythica ara, Dianæ in Chersoneso Tauricâ 7,777
Scytha pro quouis crudeli barbaro 10,455
Scythæ, Scythicæ oræ, Scythicæ sagittæ, Scythicum iugum; pro Parthis, quia à Scythis orti 2,553. 8,353, 432. 9,238,827
secreta. Quirini 1,197 siluarum 2,602 secretum dare 3,314 rerum 5,10 omnia cursus æterni secreta tenens 5,89 secreta recessus 9,863
secta marmora 10,114
sector sui fauoris populus 1,178
secula rapiuntur cæco cursu 7,446 secula prima, homines primi seculi 8,837
secundare 1,635
secundus à rege 4,721 mihi 5,662 secundo loco 8,288 secundæ operæ, partium secundarum, famulans famulanti 8,676
secundus, prosper. secundus Mars 6,4. 9,596 secundi Dii 4,122. 7, 7,349
secundùm Emathiam lis tanta datur 8,332
secures venêre in nemus 9,429
secures cum fascibus à lictoribus prælatæ Consulibus; hinc secures pacificæ, & aliquando pro ipso magistratu 5, 12,388. 7,64
securus. vulneris 1,212 securi somni 1,518 securus sui 2,241 securus Orbis post terga relicti 4,353 securus pugnæ 4,534 secura vocis meæ, quæ vocem meam non curat audire 6,730 securus veniæ 8,784 securum, de quo securi sumus 10,52
sedere. alta sedent ciuilis vulnera dextræ 1,32 sedens extremo littore 2,659 sedere, de valle; vt surgere, de tumulo; sedent conuallibus arua 3,380 sedere, de mari 5,643 alieni pœna timoris in nostrâ ceruice sedet 7, 645 sedere .i. firmum iacere aut stare, hærere 8,726,840. 9,337 Pompeius sedit in pectore Bruti, spiritus eius Bruto illapsus 9, 17
sedes. oculorum 2,184. 3,712 belli 2,393 remigum, transtra 3, 673 loci 6,23 sedes laxa, Inferorum 6, 702
seditio imbelles animos deregit 5,323
seductus ab æquore 5, 77
segetum raptus, frumentatio 7,236
segnis ad fata 6,244 segnis tendere 8,297 non segnis sibi stans 10,115
Selinus Ciliciæ fluuius 8, 260
Sellæ, &, Selli, Epiri populi, apud quos Dodona 3,180
semel, absolutè, prorsus, omnino, semel & simul, semel tantùm. semel omnia victor iusserat 2,147 ne non semel omnia Cæsar acciperet 3,296 ad manes ventura semel, non nisi semel 6,716 sanguine fuso semel totos consume triumphos 7,234 non semel, vide, non.
semideorum habitaculum in regione aëris proximâ orbi Lunæ 9,5
semidei canes, Anubis 8, 832
semina belli 1,159
semina à Magis calcata perusta 6,521
semiuir 8,552. 9,152
semustus 9,3
Senatus Consulibus in magno

[illegible]

[illegible] illini [illegible]

[illegible] in [illegible] in Aqua [illegible]

[illegible]m cæleste [illegible] gna ; nam Libram es- [illegible] 1,659. 6, [illegible] 5,675

[illegible] o viscera 8,

; Scylla, fa- [illegible] reto Siculo [illegible] llæ vnde, Siculo 6,

[illegible] ens quæ pri- [illegible] as ponit, et- [illegible] ne ; cùm aliæ [illegible] ere 9,7[illegible]

[illegible] lex, Europæa [illegible] ca 1,366. 8, [illegible] Austris dom[illegible] es, Nomad[illegible] antes, v[illegible] 3,[illegible]6[illegible]

[illegible]

cessus 9,863

secta marmora 10,[illegible]14

sector sui fauoris populus 1,[illegible]8

secula rapiuntur cæco cursu [illegible],446

secula prima, homines prim[illegible] eculi 8,8[illegible]

secundare 1, 63[illegible]

secundus à rege 4,[illegible] mihi [illegible],66[illegible] [illegible]

[illegible]

iacere aut stare, [illegible] re [illegible] 317

Pompe[illegible]

[illegible]

secta [illegible]

[illegible]

magno periculo reip. mandat, Viderent ne quid respub. detrimenti capiat 1,489 Senatus cogendi ius Consulibus 3,104 Senatus Romanus, manet Senatus etsi extra Romam 5,22 Senatus legum libertatisque & imperii vis 7,578 & assertor 7,580
Senatûs causa 4,213 Senatûs membra, Senatorum 9,1043 Senatûs acies 10,450
senectus priuata 1,324 viuacia fata senectæ 2,65
senes in amorem arte magicâ acti 6,454
senium æui 4,812 senio placidus 8,476 senium vini 10,162
Senna flumen Italiæ in mare Adriaticum influens 2,407
Senones, Galliæ populi, qui Brenno duce Romam occupauerant 1,254
sensus nihil est à morte relictum 3,39 sensus cesserunt pectore 5,760
seponere tutum onus 5,724
seps, parua serpens, sed cuius ictus totam membrorum compagem tabe dissoluit 9,723,776 & seqq.
Septemuiri epulis festis 1,602
Septa, loca tabulatis clausa in Campo Martio habendis comitiis. Septorumque nefas, vocat aliquot dedititiorum millia iussu Syllæ in Campo Martio occisa 7,306
Septentrio 1,17,252
Septentrionales populi fortes & bellicosi 8,363 audaces fiduciâ nouæ vitæ 1,458
Septimius, olim Pompeii miles, in Ægypto satelles regius factus, Pompeium biremem Ægyptiam ingressum salutat 8,597 eiusque caput abscindit 8,668
sepulcra mortuorũ violare magnum scelus 8,841
sepulcralis inscriptionis feminæ côiugatæ formula 2,343
sepulcri damna 8,750
sepultus ture 9,10
Sequani Belgicæ populi, optimi equites 1,425
sequester pacis 10,472
sequi. ponè sequi 1,483 nimiumque sequuta est quà morbi duxere manus 2,142 sequi arma 7,372 sequi solem, de cerâ liquefactâ 9,782
serenus vultu 4,363
serenum. fallax 1,530 hibernum 4,55 serenâ, serenitates 9,423
Seres, extremæ Asiæ, siue Indiæ, populi, lanificio siluarum nobiles 1,19. 10,142,292
serica vestis pellucida acu facta 10,141
series. serie longâ hærentia agmina 1,492 in seriem iungere 7,493 series laborum 9,295
serpentis auræ 4,726
serpentes volucres in Arabiâ, quorum vsus in magiâ 6,677
serpentes primùm orti è corpore Medusæ 9,629
serpentum varia generâ quæ in Africâ, enumerata & descripta 9,700 & seqq.
serpere, de riuo 9,974
Sertorius exul Hispanias contra pop. Rom. in bella suscitauit 7,14 à Pompeio, post reuocatum Metellum consulem, repressus 2,549. 8,809
sertum vipereum 6,656
sertum, contextum 10,164
seruare, conseruare, asseruare. differte dolorem & summis seruate malis 2,40 seruati anni bellis ciuilibus 2,66 seruator honesti 2,389 seruat multos Fortuna nocentes 3,448 oculis victoris iniqui seruari, conspiciendum 9,140
seruare, pro obseruare, præsertim cum de cælo aut aëriis agitur, vocabulum aruspicum 1,601. 4,427. 5,395. 8,169,187 taciti seruator Olympi 8,171
seruilia agmina 2,94
seruire non timens, qui mori paratus est 9,28
seruitutem effugere necesibi illatâ, virtus Lucano 4,577
setus 1,46
seruum pecus 6,152
Sesostris Ægypti rex gloriosus, cuius currum quatuor reges trahebant, peragratis plerisque partibus Orbis, Nili fontes videre non potuit 10,275
Sestos Thraciæ vrbs ad fauces Hellesponti 2,674

674. 6,55. 9,955
Sextus Pompeius, Magni F. iners 6,420 Erichtho magam Thessalam cõsulit de euentu belli ciuilis 6,570 & seqq. responsum quod ei dat cadauer ab Erichtho suscitatum 6,777 à Corneliâ nouercâ incitatur ad vindictam patris 9,85 fratri Cnæo narrat cædem patris 9,126 in Siciliâ piraticam potiùs exercuit quàm bellum gesserit 6,420
si, tunc 3,367 si verò, quid si? 6,662
sibi quid facere, in suum propriè vsum aut cõmodum. sibi nefas facere 2,147 sibi vincere 2,323. 4,793 sibi segnis stans 10,115
sibilare, propriè anguium 6,690 sibila fundere 9,631
Sibylla Cumana 1,564
Sibyllæa carmina 5,138
sic eat, formula 2,304. 5,297 sic facias 4,110
Sicania, &, Sicaniæ vrbes, Sicilia 3,59. 6,66 Sicaniæ aquæ, Arethusa 3,177 Sicanium sepulcrum, Carbonis qui in Siciliâ iussu Pompeii cæsus 2,548
siccare distentas pecudes, lactere 4,314
sicci colles 4,263 siccũ, terra 5,553
Sicilia insulâ Maris Mediterranei, olim contigua Italiæ, sed inundatione aut violentiâ maris diuulsa 2,435. 3,60 fertilis frugum, & horreum Romanorum dicta 3,65,67
Sicula arua 6,814 Siculæ cauernæ, montis Ætnæ 10,447 Siculus apex, cacumen Ætnæ 5,100 Siculæ incudes, officina Vulcani in insulis Vulcaniis, quæ inter Siciliam & Italiam 7,146
Siculum fretum violentum 3,62
Sicoris Hispaniæ Tarraconensis fluuius, ad Ilerdam ponte stratus 4,14,130,335 in sulcos seu riuos spargitur 4,141
Sidon, vrbs Phœniciæ maritima, conchylio & purpurâ celebris 3,217
Sidonii nauigandi periti, ad Cynosuram cursum dirigere soliti 3,218
Sidonium filum 10,141
sidere. in tabem sidens 7,791 sidentia pessum corpora 3,674
sidus. sidera. obliquum sidus 1,55 secundum 1,413 reges sub alio sidere 2,294 sidus hibernum 5,408 sidera cadentia 5,562 subducunt sidera nubes 6,519 sidera preferunt radiis vnam mortem 6,608 sidus immune maris, non occidens 9,542 sidus iniquum, pestilens 10,35 sidus æquum, numen propitium 10,90
sidera alimentum trahere credita ex humore terreno aut aquis 7,5. 10,258
siderum cursus inconcussus 2,268
siderum influxus in homines particulares, cedere coguntur magiæ 6,607
sidera cælo deducta carminibus magicis 6,500
Sigeæ arenæ, littus Troianum, à Sigeo promontorio 9,961
signa militaria. signa iacẽtia sub aduerso Marte 1,308 signa nullas ducentia cohortes, deserta à militibus 2,471 signa meliora, meliorum partium 2,531 signa damnata, partis aduersæ 4,217 signa minãtia pugnam 6,7 signa submittere 6,243 signa dare mouendis castris 10,400
signa publica, auctoritate publicâ sumta arma 2,319 vsque ad Thessaliam Romana & publica signa, quòd post cladem Pharsalicam nulla Lucano videantur fuisse arma publica, sed priuatâ omnia auctoritate sumta 7,164
signa Pompeiana examinibus apum obsita & obscurata ante præliũ Pharsalicum 7,161
signa multa Romanis ademerunt Parthi profligato Crasso 8,358
signa, statuæ. vtque solet totis se effundere signis Corycii pressura croci 9,808
Signorum cælestiũ enumeratio 9,533 & seqq. Signorum Orbis 9,532 Signorum fuga, reuolutio firmamenti 9,543
Signiferum cælum, Zodiacus

diacus 7,363.8,172
signifera nauis, Prætoria 3,558
silentes, mortui 3,29 silentum cœtus, mortuorum 6,513
silentium iubere manu 1,298 silentia tenentia cœtum 5,15 silentia regni Infernalis 6,729
silentium in agris, ob brumam 1,259
silentium populi attoniti comparatum primo funeri 2,21
Siler Lucaniæ fluuius 2,426
silicum metalla 4,304
silua. secreta siluarum 2,602 siluis cæsis innectere vincula, ligna cæsa colligare 2,670 silua, lignum 4,604 silua telorum 6,205
siluæ non ardentis incendia 3,420
Siluani, nemorum Dii, 3,403
Simois Troados flumen 9,962
simul, simul ac 9,912
simulacra mæsta Deorum 3,412
simulare togam 3,143 simulata ars 4,744 simulare Deum 5,148
singultus. singultibus oscula rumpunt 4,180 singultus animæ. 8,683
sinister. sinistrum. mos sacrorum sinister 1,450 sinistræ volucres 1,601 vmbræ 3,248 sinistro numine 4,194 sinister, mali augurii 5,396 sinister rumor 8,52
sinus vela curuata. sinum tradere vento 5,579 sinus curuare, de velis inflatis 9,800
sinus agere, de aqua 5,620
sinu placido exspectare 6,803
Sipus, Sipuns & Sipuntum, Appuliæ ciuitas 5,377
Sirius stella, Canicula 10,211
Sistrum, crepitaculum æneum quo Ægyptii in sacrificiis vsi 8,832. 10,63
Sithoniæ gentes in confinibus Ponti Euxini 3,280
sitis & sitientium descriptio 4,292 & seqq.
sitientes, auxilium fecere famem 4,308
situs pallens 6,647 situ fœdum 6,515
siue, seu, causale 7,19,21,23
Smaragdus, gemma coloris viridis 10,121
Smyrnæus vates, Homerus 9,984
socer, vbique de Cæsare, quia socer fuerat Pompeii 1,602
Sodales Titii 1,602
Sol. Solis ignes 1,232 Sol fugiens per ortus 1,543 Sol vrgens 2,719 Solis ignifer orbis 3,41 Soles, radii solares 3,401 Sole conspecto 4,53 Sole relicto Luna dubitanda refulsit, post interlunium 4,59 Sol primus 4,66 Solis imagine vibrans aqua 5,446 Sol infirmo lumine passus spectantes oculos 5,545 Solis imago 6,503 Solis defectus 7,4 Sole feriri aut luce 7,44 Solis iniqui limes, Zona torrida 7,866 Sol orbem exerens 8,160 Soles nimii, Zona torrida 8,164 Solis surgentis ignis, Oriens 8,228 Sol languens, Occidens 8,471 Solis orbita 9,691 Solem sequi, de cera liquefacta 9,782 Sol in autumnum declinans 10,235
Sol, pro die 8,376.10,227
Sol & sidera alimentum ex aquis attrahere creduntur 1,415.7,5. 9,313. 10,258 Sol obscuratus medio die 1,540 Sol in Leone calorum causa 1,655 ex Virgine transit in Libram 2,692 Solis Occidentis periphrasis 3,40.8,159
Sole oriente aut occidente si radii partim in Austrum, partim in Aquilonem sparguntur, pluuias ventosque portendit 5,542 si côcauus occidat, tempestates 5,544
Sol ex Oceano oriri creditus 7,1 & occidens eodem mergi 9,625
Solis officium 10,201 Sol cum est in Libra fit æquinoctium autumnale 10,227
Solstitii circulus 9,532
solatia fati ferre 2,91 solatia secum referre 6,802 solatia ferre, habere 8,314
solertia, fraudulentia 8,283
solidare 8,691
solito magis 4,122
sollicitare. hostes 4,665 Deos 5,69 tripodas 5,123

5, 123 sollicitare .i. cruciare, anxium reddere 6,806
soluere. soluere, laxare 1,106 soluit fama in præconia linguas 1, 472 soluit se in amnem tellus 2,408 solui statione 4, 463 solutus amnis, abrupto ponte 2, 492 solutus, defectus 2, 559 soluere portas 2, 704 ostia 3, 231 ora 5, 140 soluit tabes corpora 6, 88 soluere arcum 7, 515 solutum per terga, de comis feminarum 9,632
solum. auidum 2, 71 soli cessantis aratro 3, 451 solum colle tumens 4, 11 solum frãgere, arare 6,384
σῶμα, conditorium Alexandri, & regum Ægyptiorum Alexandriæ 10, 19
somnus. somnium. securi somni 1, 518 certi 4, 395 somnii imago vana 7,8 somnus populi, somnus quo populi imago occurrit 7, 28 somni furentes, terribiles 7, 764 quæritur formidine somnus 8, 44 somno damnatus lumina 9, 363 somno mori, ex ictu aspidis 9, 818 somnos pingues exigere, securos 10,354
somnorum turbulentorum & spectris territorum descriptiones 7,764 & seqq.
sonare. sonans ignibus, &, flammis 6, 662. 9, 919 prohibe lamenta sonare 7, 706
sonipes, equus 4, 225, 450
Sophene, Asiæ regio 2, 593
soporifer somnus 3,8
sors. sorte cæcâ 5, 66 sors vltima rerum 5,692 sorte frequenti 5,764 sors secura 5,772 sors obscura 6,770 sors secura quæsita manu 7, 309 sors prima, item proxima 9, 211 sors loci 10,542
sortilegi 9,581
spargere. spargitur per omnem Italiam Cæsar 1, 468 sparsere Deos lacrymis 2, 30 spargi per viscera 2,119 spargere Deos, statuas & templa Deorum diruere 3, 100 sparsæ partes, præsidia dispersa 2, 395 sanguine sparsum, aspersum 3, 125 sparsæ nubes in vellera, è densissimis rariores factæ 4, 125 sparsum flumẽ in sulcos 4, 142 spargere mari naues 4, 226 sparsæ Æmo niues 5,3 spargere caput aquis 5, 555 spargere potiùs quàm subuertere 8, 273 spargere, diripere 9,41 spargere per vulgus 9, 159 spargere, proiicere 9,748
Spartacus à Crasso profligatus 2,554
Spartana pro Helenâ 10, 61
Spartani canes 4,441
spatium. languentia spatio lumina 4, 169 spatio sufficere 4, 676 spatium multum 7, 423 spatium, de grandi corpore 9, 732
spatiosa volumina fumi 3, 505 (254
species viua virtutis 6,
spectandum exponere 4, 25
speculator eques 8, 472
speculæ. è speculis igne signum dare 6, 279
sperare. liceat sperare timenti 2, 15 sperare iugulos patrum 7, 182 sperat sibi cedere, cessurum 9,302
Sperchios Thessaliæ fluuius 6, 367
spes. leuans mentes trepidas 1, 523 spem suam præstare Diis 5, 42 spes trahens 5,131 spe vanâ rapi 5, 227 spe trahere 5,285 spes suas laxare 5,533 spéque metumque ferre robustè 6, 419 spe trepidare 7,297 spes numquam implenda, insatiabilis 7, 688
spiramen 6, 90 spiramina naris 2,183
spiramina sub terrâ 10, 247
spirare veneno 9, 679
spiritus, ventus 9,472
spissari in orbem 4,777
spissari in terram, cùm desinentibus locis arenosis regio fit glebosior 9, 943
spoliare morsu nemus, folia arborum edere 6,112
sponsor salutis 9,392
sponte ducũ 1, 99 sponte Deũm 1,234. 5, 136 sponte tuâ 4, 184 nil facimus non sponte Dei 9, 574
spuma canis rabidi vsui Magis est 6,671
spumare cæde 7,699
squalens tergũ elephantis 6, 209 squalentia arua Africæ præ æstu 1,206
squamosa lingua 4, 325

stabilis. nusquam lu-ctando stabilis manet 9, 470
stagna incerti profundi 2, 571
stagnans penitus 2,668 stagnans Padus 4,134
stare. stat magni nominis vmbra 1,135 stare loco 1,144 stat cruor in tẽplis 2,103 stabit hic exitus armis 2,224 stantes contentæ fune carinæ 2,621 statura res immenso labore 3,381 stans in vndis classis 3,519 stare sub ictu fortunæ 5,729 stare irâ 6,155 stare sub vno ictu 6, 613 stare, constare 7, 93 stare in dubio 7, 247 stare, à partibus stare 7, 360 stans frigidus gladius 7,502 stantis fati vixit Cornelia quasi coniuge victo, vixit stante fortunâ non aliter quàm aduersâ 8, 158 stare ceruice solutâ, liberum esse 9, 603 stabatq. sibi non segnis Achates, fulciebat vel sustinebat trabes 10,115
stata tempora 10, 240
stationem peragere 1,45 statione solutæ naues 4, 463
stationes planetarum 10, 203
stella. stellæ minores in medium venêre diem 1,536 stellæ redeuntes in faciem puri cæli 2, 723 stellati axes, asseres cuspidibus præfixi 3, 455 stetit æquore bellum 3,566 stellæ errantes 7,425 stellæ vagæ, Planetæ 9, 12
stillare 7, 837 stillare sanie 9,783
stimulare se 1,208
stimulus. stimulos dare 1, 120 stimulos in prælia addere 1, 263 stimulos irarum mouere 2, 324 stimulis maioribus ardẽs amor 4,174 stimulus furoris, œstrum Bellonæ 7, 557 stimulis negantem agens equum 8,3 stimuli virtutis 8, 329
stipare, pro, stipari 10, 534 stipatum 7,492
Stœchados arua, Stœchades insulæ circa ostiũ Rhodani 3,516
strangulatorum laqueos ore suo rumpunt magæ 6,544
strata lectorum purpurea 10,123 plumata 125
stricti enses sunt militis, qui stringuntur enses, sunt militum 5,254
stridere incertum 6,623
strix nocturna auis 6, 689
structura operum surgens 6, 64
Strymon Thraciæ fluuius, vnde grues hyeme transeunt in Ægyptum, quæ inde Strymoniæ 3,199. 5,711
studium. studiisq. odiisque carere 2,377 studiis partis agi 4, 348 studium belli 7,695 studium laboris florigeri, de apibus 9,289
stuppea vincula 10,493
Styx, palus Inferorum, per quam ipsi Dii iurabant, hanc solam peierare veriti 6, 378, 698, 749. 7,785 passim pro Inferis ipsis, & Stygium pro Infernali. Stygius aër, sulphurei vapores 6, 91 pallor 6,517 lacus 6, 662 Stygiæ tenebræ 3, 13 paludes 6, 378 domus 6,514 vmbræ 6,569, 653. 7,612. 9,818 canes, Furiæ 6, 733 sorores, Parcæ 9, 838 Stygia formido 7, 770 nox, mors 7, 817 Stygium nefas 6, 695 carmen 6, 766 regnum 7, 169
subducere. sidera subducunt nubes 6,519 subducere tempus fatis 5,733 Cæsaris oculis subducere mortem, Pompeii 7,673 subducere vela procellæ 6,287
subigere rura 1,436
subactus Marte, pro, bello fessus, defatigatus vincendo 7, 735
subitus miles, tiro, subitò collectus 1, 312 sit subitũ (improuisum) quodcunq. parat Deus 2,13 subitum opus 6, 53 subitus ad mœnia venit 6, 128 subitum agmen 7,524
submittere signa 6,243
submissæ preces 8, 594
submouere hyemem tecto 2,385 submouet amnis mare 8,445
subrepere in actus 2,391
subsidere. subsedit cardine tellus 1,552 in præceps subsedit humus, de specu profunditatis maximæ 6,643 subsidere, mergi 3, 695 subsidere, dolo inuadere, insidiari, ἐφεδρεύειν 5, 226
substituit nox sua lumina Phœbo 4,282

subtexta nox polo 4,104 ferro subtexitur æther, multitudine telorum aër obscuratur 7,519
succedere vallo 7,733
successus vrgere suos 1,148 successibus anceps 4,390
succi dulces ab arundine, saccarum 2,237
sudore fumant armi 4,754
Suessones Galliæ Belgicæ populi longis armis vsi 1,423
suetus armis 1,326
Sueui Germaniæ populi 2,51
sufficere. sufficiens fato 2,88 spatio 4,676 sufficiens complere 5,154 sufficit in regnū 6,53 sufficit ille fauor ad fatum belli 5,696 Cæsar nostris non sufficit armis, quia copiæ Cæsaris minores Pompeianis 7,368 nō ipse tyrānus sufficit in pœnas 10,528 suffecit in vocē spiritus 7,608
sulcus. nauium sulci 2,703 spargitur in sulcos Sicoris 4,141 sulcos trahere 5,562 sulcus sterilis, sterilitas agrorum 8,846 sulco mollis terra 9,627
sulfur æthereum, fulmen 7,160
summus. summum. mouere summa 2,394 summus, vltimus 2,714. 5,484 summa mundi tenere 5,694. summa valli 6,175 summi hominū 7,205, 585 summa dies, mors 9,208 summis, exteriore parte 10,114 summâ in sede iacere, à summo accubare; nisi hîc sit, in infimo 10,174
summa. voti 3,497 rerum nos summa sequetur 5,26 summa scelerum, caput 6,304 summa pauoris 8,51 stat summa caputque Orbis? 9,123 summa vindictæ 10,526
summis negatum diustare 1,70 summa dare dii faciles, tueri difficiles 1,510 summa cadunt properāte ruinâ 5,747 summa pacem tenent, minimæ rerū turbantur 2,273
super multo sudore exhaustus 4,303
superenatare 4,133
supereuolare 3,299
Superi scelerum, Dii scelerum 7,168
supernæ leges 9,556
supernè labi 6,376
superstes esse posse 5,588
Superum Mare, Adriaticum; ad sinistrum latus Italiæ 2,400
suppara, feminarum ornamentum in humeris 2,364
suppara, summæ partes velorum 5,429
suppressus dolor 6,228
suprema ruentis imperii 5,200 suprema fati 7,460
surdæ aures gentibus, quæ nolunt audire gentes 6,443
surgere, de re quacunque quæ attollitur; vt contrà; iacere, sidere. surgit opus aggere multo 2,679 surgens tellus in altum 3,375 surgens, operum structura 6,64 surgentes culmi in segetē 6,109 Romana Pergama surgēt 9,999
Susa, &c. Susæ; Mediæ vrbs, regia vetus Persarum 2,49. 8,425
suspecta est in quâ tellure iacebant, suspecta est tellus in quâ iacebant 9,840
suspendere molē 3,397
suspenso bello 4,531
suspiria dare. 4,328 suspiria leuāt vatē 5,218
sustentare epulis corpora 4,307
sustinere .i. posse, pati rem alioqui indecentem aut difficilem, permittere. sustinuit dignos credere 7,657 non sustinet 5,793, 796 sustinui nostris vos tātūm deesse triūphis 8,230 aperire sustinuit venas 9,760 sustinere rectis oculis solē 9,905 sustinere, sistere, impedire 7,750
sustulit, erexit 10,376
Synedri, Ciliciæ insula, vt videtur, vel portus ad ostium Selinuntis fluuii (quidam hoc loco per synedros intelligunt consessum Senatorium) 8,259
Syene, Ægypti vrbs sub Tropico Cancri 2,587. 8,851. 10,234
Sylla, cædium Marianarum vltor nimis crudelis, immisericors, & nemini parcēs 2,118, 139. 4,822. 6,303 scelerum magister 1,326 libertatis diminutor 9,204 Prænestinum populum delet 2,194 aliquot millia deditit iorum in Villâ publicâ interfici iubet 2,196. 7,306 cædem eorum immani securitate spectans 2,207

2,207 bellum Mithridaticum conficere nequiuerat 2,582 Dictaturâ se vltrò abdicauit 1,335 victoria eius constitit in extirpâdis hostibus 2,228 Salus rerum, &, Felix cognominatus 2,221 sepultus in Câpo Martio 2, 222 Fortunâ vsus toto vitæ cursu secundâ, de eâ conqueri fingitur in Campis Elysiis ob partes suas à Cæsare opprimendas 6,787
Sylla (Faustus) dissimilis patri territus solo nomine Cæsaris 2,465
Syllanorum temporum adumbratio 2,134 vsque ad 222
Syllana pax 2,171
Syllanæ cædis cadauera in Tyberim proiecta 2,210
Syllani manes 1,581
Syllanus dux, Pompeius 7,307
Symplegades, eædem quæ & Cyaneæ insulæ 2,718
Syria, Syri, Asiæ regio & populi celebres 3,214. 7,540. 8,169, 181
Syrtis. Syrtes. loca vadosa Maris Mediterranei, contigua Africæ versus Orientalia eius, vt regionem Cyrenaicam & Ægyptum; (vnde Parætonias vocat 3, 295) adeò incertæ profunditatis, vt ambiguam appellet (9, 710) quia dubium terra sit an mare 1, 367, 499. 3, 295. 4, 673. 5, 485. 8, 184, 444, 540. 9, 301, 312, 553, 598, 756, 861. 10, 477 earum descriptio 9,303
Syrticum, arenosum 10, 38

T.

Tabes. pallida tabes lucri 4, 96 tabem trahere 6, 539 tabes medullæ, item, niuis .i. solutio, liquefactio 6, 539. 10, 225
tabo fluens 2, 166
tacitum, sed fas 6, 430 tacitum mundi, occulta mundi 10, 252
Tænaros. Tænarus. Laconiæ mons, oppidum, & promontorium, vbi fingitur esse descensus ad Inferos; hinc Tænariæ fauces 6, 648 9, 36
Tages, Etruscus, aruspicinæ inuentor 1, 637
Tagus Hispaniæ fluuius aurifer 7, 755
Tagus quidam contra Massilienses è naui pugnans, tergo simul & pectore telis concurrentibus transfigitur 3, 586
tamarix, frutex acutis foliis instar myricæ, efficax contra ictus serpentum 9, 917
Tanais, Scythiæ fluuius è môtibus Rhiphæis ortus Europam ab Asiâ separat, & in Mæotin paludē influit 3, 273. 8, 319. 9, 414, 751
tangi inuidiâ 9, 1052
tangunt animos iræq. metusque 10, 443
tanto vulnere, tā multis vulneribus 7, 834 tātum animi 10, 347
Taranis (Iuppiter) Gallorum Deus, cui homines sacrificabantur 1, 446
Taras. Tarentum. vrbs Calabriæ 5, 376
Tarbelli. Tarbellicus Ancon. in Aquitaniâ populi & sinus 1, 421
Tarcho, dux Cilicum, signum dat classi à Catone secedendi, quem obiurgat Cato 9, 219
Tarpeia rupes, &, sedes. Tarpeiæ arces .i. Capitolium 1, 196. 3, 154. 5, 27, 306. 7, 758
Tarpeii Dei, Iuppiter, Iuno & alii Dii Capitolini 8, 863
Tarsos, Ciliciæ vrbs à Perseo condita, & à talaribus eius cognominata 3, 225
Tartarus flumen Inferorum, & Tartara, Tartareum antrum, pro Inferis 3, 17. 6, 694, 712, 782. 7, 785. 9, 101 Tartarei reges, Pluto & Proserpina 6, 649
Taulantii, in Liburniâ populi; aut, vt Lucanus & alii, Epiri 9, 16
Tauromínium Siciliæ ciuitas, cui vicina Charybdis 4, 461
Taurus, Ciliciæ mons; & eius accolæ Tauri 2, 594. 3, 225. 8, 255
Taurus Signum cæleste 3, 255. 9, 533
taurus mactandus ab arâ fugiens, inter prodigia 7, 165
taxus, arbor non absimilis abieti, baccas letalis veneni ferens 3, 419. 6, 645
Taygeti iuuentus, Lacedæmonii, (à Taygeto monte Laconū) donis ornati à senatu 5, 51
tecta laqueata 10, 112
teda, arbor resinifera, lignum aptissimum igni concipiendo, ex quo faces

faces fiebant sulphure & pice illitæ 3, 504, 682 quòd autem faces adhibebantur in nuptiis, tedæ, & tedæ fœdera, ponitur pro cōiugio aut coniūctione affinitatis 1, 112. 2, 345. 5, 766. 8, 399. 10, 373
tegere. dolorem tegere altâ mente suppressum 6, 228 tecto stetit æquore bellum 3, 566
tellus cardine subsedit 1, 552
Telmessidos sinus, Cariæ, ab oppido Telmesso 8, 248
Telo, magister nauis Massiliensis, gubernandi peritissimus, & futuræ aëris cōstitutionis præcognitor sollers, occiditur 3, 592 & seqq.
telum. tela. nubes telorum 2, 262 telum relictâ morte fugit; superest telo post vulnera cursus: de telo emisso ballistâ 3, 468 tela irrita 3, 580, 722. 4, 776. 6, 134. 7, 320 ferre tela languida, item, contenta 7, 562 tela illita dolis, veneno 8, 382
temerandum ferrū 1, 147
temeritas non nisi extremo periculo admittenda 5, 692
Tempe, Thessaliæ locus nemorosus amœnissimus, per quem fluit Peneus fl. 6, 345. 8, 1
temperies vitalis 9, 435
tempestatis futuræ præsagia 5, 540 & seqq. tempestatis quâ vexatus Cæsar longa & hyperbolica descriptio 5, 597 & seqq. cōparata ea diluuio Deucalionæo 5, 620 & seqq.
tempestates à magis excitatæ, itē sedatæ 6, 469
templum. cæli templa 1, 155 cultus templorū 8, 121 templum tacens, oracula non proferens, aut proferre desinens 9, 573
tempus. tempora aliena toris 2, 350 tempus vacuum amori 3, 27 tempus angustum 4, 477 tempus in segnes moras exiens 5, 410 pereuntia tempora fati 5, 490 tempus subducere fatis 5, 733 tempora legum agere, libertatis 7, 440 tempus dependere amori 10, 80 tempora stata 10, 240 tempora perdere, occasionem 10, 505
tendere. manus in amplexus 4, 176 tendere, extendere 6, 72 tendere sagittā 6, 215 tendere, castra locare, tentoria figere 7, 328 tendere lacertos 7, 469 tendere, implere 7, 477
tenebræ. mortis tenebræ 3, 714 obduxere oculos tenebræ 3, 735 tenebræ primæ 4, 447 tenebras trahere 4, 768 marcentes tenebræ 6, 646 tenebris relinquere 7, 552 tenebras pati 9, 110 tenebræ oculi, somnus 9, 674
tenere. Orbem in medio tenere, de coniuratis in monarchiam 1, 88 tenere rura 1, 420 tenere inconcussa vestigiā 2, 248 pacem 2, 273. 3, 523 finem 2, 381 complosas manus 2, 292 tenetur tota terra meis triumphis 2, 584 seque tenent remis, de nauibus inter se certantibus 3, 566 tenere fugā naualia 3, 753 tenere, supprimere, compescere 4, 172. 8, 271 tenere medium 4, 652 summa mundi 5, 694 tenere portum, appellere in portum 8, 463 tenere se aliquo loco 8, 470 tenere animos ancipites, facere dubios 9, 46 tenet Eurus pelagus 9, 118
tenere. i. continere, sistere, impedire, retardare, morari, inhibere 4, 73, 156, 273, 289, 440. 5, 136. 6, 202, 301, 829. 7, 296, 474. 9, 52 lenta tuas tenuit patientia vires 1, 361 quantum est quòd fata tenentur! 3, 392. Aquilo pluuias in nube tenebat 4, 51 tot fata tenentur 5, 205
tenor veli 5, 709
tentare. iras militum, explorare animos militum in pugnam 2, 529 fortunam 3, 510 tentare fœderibus, hostes ad deditionem conditionibus allicere 4, 507 tentâre iaculum 6, 79
tepescunt mentes 4, 284
tepor mundi, plagā tepidà cæli 8, 365
terere otia 2, 488
tergum. fugere neglecto tergo 3, 467 terga ostendere 2, 572 tergum maris 5, 565. 9, 341,

341 tergum squalens elephantis 6,209. terga suorũ impellit Cæsar, in pugnam 7,576
terra. altũ intumescens, montosa 2,398. 8, 371 motu terræ mugire cauernas 3,418 terrarũ extremæ oræ, Hispania 4,1 terra effusa explicans patentes campos 4,19. 4,671 recipit sua terra colonos 4,397 terrã mutare 6,271. 8,148 terræ nocentes 7,869 terrarum tractus 8, 336 terrã carere, insepultum iacere 8,795 terra tecta mouens, terræ motus 8,848 terra igne fota 9,184 terra se à mari defendit 9,306 in terram decidere, de infante in lucem prodeunte 9, 899
Terræ Orbis in Oceano suspensus libratur 8, 798
terra omnia capit quæ omnia genuit 7,818
Terra circumuoluta arte magicâ 6,481
terræ motus 7,414. 8, 848
terrenum, obscurum 6, 502
terribiles ratibus cautes 6,26
terror conficit omnia 7, 734
tesqua 6,41
tesseræ dandæ periphrasis 4,7
testari, pro, protestari 3, 122
testari Deos 7,690
testudo Indica miræ magnitudinis, cuius testæ putaminibus fores coopertæ, & gemmis intextis distinctæ 10, 121
testudo militaris, cùm coniectis & connexis supra dorsum clypeis, muros hostiles subeunt milites 3,474
Tethys, vxor Oceani: hinc pro mari, præsertim Oceano 1,414, 554. 2,588. 3,233. 4,73. 5,623. 6,67, 479. 10,204
Tetrarchæ (regni quartam partem occupantes, vt interpretantur) auxiliares Pompeii 7, 227
Teutates (Mercurius) Gallorum Deus, cui humanis hostiis litabatur 1,445
Teutones. Teutoni. Germaniæ populi à Mario victi 1,256 longis armis vsi 6,259
texitur vimen in nauem 4,132
textura laterum, in corpore humano 9,777
thapsos, (in Erice Siciliæ monte frequens) ferula, vel ferulæ semen, omnia venenata abdicans 9,919
theatri plausus 1,133
Theatrum Pompeianum 1,133. 7,9
Thebæ Ægyptiæ, centum portarum famâ vrbs nobilis, vbi nunquam pluit, vel ortu vel occasu Pleiadum 8,852
Thebæ Echioniæ propriè in Bœotiâ (quæ & Oedipodioniæ à rege Oedipo 8,407) sed cum Phthioticis Thessaliæ confusæ 6,356
Thebani fratres, Eteocles & Polynices, qui se mutuis ictibus confecerunt 4,551 adeò inter se diffidentes, vt etiam rogi eorũ flammis disiunctis discessisse dicantur 1,551
Themis, Delphici oraculi præses ante Apollinem 5,81
Theodorus, præceptor Ptolemæi, Cæsari nomine regis sui obuius offert Pompeii caput linteo obuolutum 9, 1010 eius ad Cæsarem verba 9,1014 & seqq.
Therimus prætor ex oppido Vmbriæ Tignio profugit 2,463
Thesei è Cretâ reducis fabula 2,612
Thesproti, Epiri populi 3,179
Thessalia, Thessalica ora, Thessala tellus, Thessalica arua, & c, terra, Græciæ regio Macedoniæ vicina, in quâ Pharsalici campi prælio inter Cæsarem & Pompeium noti: eius topographia accurata 6, 333 & seqq. Lucanus autem eam passim cũ Macedonia, dum Philippicum prælium in eâ locat, confundit: imò interdum etiam cum Thraciâ. mentio Thessaliæ 5,651. 7, 164, 302, 454, 473, 650, 847. 8,45, 441, 602. 9, 849, 1073. 10,474
Thessaliæ, in Thessaliâ 8, 108 Thessaliâ, in Thessaliâ 7,592 item 8,428 nisi hîc sit pro clade Pharsalicâ.
Thessalicus Orbis, clima Thessaliæ 7,6
Thessalia destinata duabus

bus ingentibus cladibus (vt Lucano placet) primò in Pharsalicis 7,847 secūdò in Philippicis campis 7,853 hinc eam vocat bustū populi Romani 7,862
Thessalia, pro pugnâ Pharsalicâ 10,412 Thessalicum pro eo quod illam pugnam attinet. Thessalicæ clades 6,62. 9,23. 10,74 ruinæ 7,439. 8,331. 9,1019 cædes 7,448 Thessalicus dies, quo inter Cæsarem & Pompeium certatū est 7,202 Thessalica pugna 7,693, 765 flamma 7,808 Thessalicæ volucres, quæ corpora cæsorum eo prælio vorârunt 8,507 Thessaliæ reus Pompeius, quòd eam amiserit prælio Pharsalico 8,510 Thessalici cineres 8,530 Thessalica mala 8,585 Thessalici manes, cæsorum in prælio 9,180 Thessaliæ fortuna, victoria Cæsaris 9,1084
Thessalia plena magarū, herbarum item ferax & lapidū in vsus magicos 6,435 & seqq. adeò vt Thessala, &, Thessalis, simpliciter ponatur pro magâ 6,451, 565, 605, 614, 699, 762
Thessalicæ sagittæ, pro Sagittario, Signo cælesti, quod creditur esse Chiron centaurus, qui Thessalus 4,528
thorus, vide, torus.
Thracia ad Pontum Euxinum regio 2,162
Threïciæ hyemes, quia regio Septentrionalis Romanis 7,833
Threïciæ fauces, angustiæ Hellesponti 9,954
Thyestæ, cui epulandos natos frater Atreus apposuit, cœna: ad quod scelus Sol obscuratus est, siue retrò cessit 1,544. 7,451
thymus, herba nota, cuius flores apibus grati 9,288
Tigrânes Armeniæ rex, à Pompeio in regnum restitutus 2,637
tigris, animal velocitatis horribilis 5,405 magas verentur 6,487
Tigris Armeniorum & Medorum fluuius rapidissimus 3,256. 6,51. 7,433. 8,214, 370, 438 Euphrati mixtus 3,257 sub terrâ magno spatio means, tandem quasi renascitur 3,261
Timauus, Patauii fluuius, Antenoreus, quia Antenor Patauii conditor 7,194
timere. nō ausus timuisse palàm 1,258 liceat sperare timenti 2,15 quæ potuit fecisse timet 4,182 vsqueadeóne times quem tu facis ipse timendum? 4,185 timere timente n. ignauum est 6,666 timendi pudor 7,525 (1,486
timidi quæ finxere timēt
timidus pudor 2,360
timor. esse timori 3,82, 100. timoris cæci nubes 6,297 timor it in omnes 7,544 timor compulsus, vt duceret, &c. pro, timore suppresso ducere, &c. 8,718
timor. maximus timorum, metus mortis 1,460 audendo magnus tegitur timor 4,702 timor ipse multos in pericula præcipitat 7,105 letumque iuuat præferre timori 8,576 in timore mens est præsaga 9,120 Et timet incursus, indignatúrq. timere 10,444
Tiphoëus gigas fulmine à Ioue ictus, & monte conditus 5,101
tyronibus bello assuefactis, pars magna ipsius belli peracta videtur 7,101 (6,730
Tisiphone, vna Furiarum
Titan, Sol, passim.
Titaresus Thessaliæ fluuius, è Stygiâ palude oriri creditus; in Peneum autem incidens, nō mutatis aquis, quasi cum illo aut super illum mari illabitur 6,376
Titii Sodales 1,602
titubare nisu 6,482
tituli, rerum præclarè gestarū encomia & velut insignia; maiorū item virtute aut stemmate clarorum nomina & imagines 2,555. 8,73, 413, 817
titulo pietatis, prætextu 10,363
Tityos, vnus ex gigantibus, qui cælo bellum intulere 4,596
toga, habitus Quiritium, seu Romanorum pacis, vt sagū, belli tempore: hinc aliquando toga, pro pace ipsâ 2,386. 9,176 togæ vsus 1,130 toga degener

1,365

1,365 hirta 2,386 togam simulare 3,143 toga pura 7,17 plebeia 7,267 ciuilis 8, 814 toga curr is ornans, item, togæ pictæ, pro triũphalibus, palmatis videlicet auroque intertextis 7,18. 9,176
togatus, &c, togatæ manus .i. Romani 7,549. 9, 238 (633
tollere campis acies 6,
Tonans, Iuppiter 3,320. 5,96
tonitru mediâ regione aëris 7,479 mali augurii in comitiis 5, 395
tonitru procuratum arte magicâ 6,467
tonsæ, remi 3,527,539. 5,448
tori taurorum 2,605
tormentum lóginqua ad tela paratum 3,480 tormenta componere mittendis telis 3,717
torpor. alligat artus frigidus torpor 4,290 torpore ligatus 5,434 torpor quietis, somni 5,734 torpor cõstringens pectora 7,466
Torquatus, Pompeii legatus, aduentante Cæsare recedens, comparatus nautæ præuisâ tempestate vela subducenti 6,287
Torquata nominâ, Torquati, nobilis familia Romana 7,584
torquere vela, obliquare 8,194
torrens. torrente transuerso ferre mentem 4, 818 torrens Ætna 6, 295 torrens, præceps, festinus 7,505 torrẽs, de flumine 9,156 torrens Romanus, sanguinis Romani torrẽs aut fluxus 7,637
torrentes fixi arte magicâ 6,473
torta caput sanguinis visti, refugósque gerens à fronte capillos.i.habens capillos intortos & flexuosos, atq. sursũ inuersos, eosq. coloris nigri, vel, quia vapore Solis capilli inflectuntur 10,132
torus. iungere toris mariti 2,329 torus genialis gradibus eburnis ascendi solitus 2,356 torus vestes discriminat auro, id est, tectus est stragulis seu vestibus Attalicis auro intertextis, vt in nuptiis 2,357 tori fœdera, coniugium 2,342 coitus 2,379 torus feralis, in quo cadauer comburendũm collocabatur 6,536 torus in castris ex cespite 7, 761 tori è culmis 9, 842 tori gemmis ornati 10,122
totus. totum. totus adest in prælia Cæsar 5,742 quem nec Cæsare toto auferret Fortuna locũ 6,140 totâ, quantum valet, vtere Lesbo 8, 123 totâ in pugnâ Solem æstiuum exigere, totum diem æstiuum exigere in pugnâ 8, 375 totum, vniuersitas rerum 10,266
toxicum, venenũ promtissimum, ex taxo, vt volunt, arborẽ 9,821
trabes deauratæ 10,113
trabes in aëre quas docos vocant 7,156
Trachin, Thessaliæ ciuitas 3,178. 6,353
tractus. corusci tractus flammarũ 2,271 tractus varios ducunt naues 3,551 tractu longo 5,565 tractu exiguo 7,241 tractu pestifer 7,412 tractus terrarum 8,336
tradere. tradidit in letum artus 3,644 tradere venum 4,206 traditus à Fortunâ fatis mortis 4,738
traditiones rerum gestarum historicæ 4,592
trahere. trahere imperiũ, prorogare potestatem alicui 1,275 trahit ipse furoris impetus 2, 109 trahere omnia cæco cursu 2,567 trahens in bella penates 2,729 trahere momẽta fauoris 3,56 trahere vbera 3,352 trahere animã 3,578 ilia 4,757 tenebras 4,768 trahere spe 5,285 trahere sulcos 5,562 trahere ventura 5,732 trahere tabem 6,539 trahere vnco 6,638 trahere bellum 7,57, 296 quemque suum munus trahit 7,330 trahit vna hora gentes 7,346 trahere omnia secum 7,654 trahere aquas 7,822 trahi captiuum 8,416 trahere, attrahere, adducere 9,671 trahere fata 9, 923 trahere iter mediæ noctis 10,335
traiectiones verborũ mirabiles, vide, transpositiones.
transcurrere 3,539 à transcurrente subacti 7,74
transferre. dubios in te transfer-

transferre Quirites, ad partes tuas inflectere 1, 276 transferre Ausoniam, in Ausoniam aut Italiam 8,845
transfuga vilis 5,346
transfuso æstu maris verti 8,462
transigi terga, & pectora 3,587
transire. ficti quas nulla licentia monstri transierat 6,457 transire cælū, de lanceā 7,288
transmittere bella 6,582
transpositiones verborū crebræ apud Lucanū. Aliquot mirabiliū exempla: Hoc, quem ciuiles hauserunt, sanguine, dextræ. 1,14 — magnæq. per auia voces Auditæ nemorum — 1,569 — in Punica nati Tempora Cannarū fuimus Trebiæq. iuuentus. 2,45 — quot apud Sacri cecidere cadauera portum 2,134 — nec, si Fortuna fauebit, Hunc quoque totius sibi Ius promittere mundi Nō bene compertū est.— 2,322 Miratusq. suæ, sic fatur, mœnia Romæ: 3,90 — pressus non cedat turribus agger. 3,398 Sūma fuit Graiis, starent vt mœnia, voti. 3,497 — hostilem defectis robore membris, Insiluit, solo nociturus pōdere, puppim. 3,625 — dum præbeat ictus Sanguis; & hostilem cùm torserit, exeat, hastam. 3, 679 Momentumque fuit mutatus Curio rerum 4,819 — satis est populis fluuiusque Ceresq. Heu miseri qui bella gerunt. — 4, 381 Fertur ad æquoreas, ac se prosternit, arenas. 5,800 Extractus Stygio populus pugnasset Auerno. 6, 636 Ignoti iugulum tanquam scelus imputet hostis. 7,325 Nullaq. tantorū discat me vate malorum, Quàm multum bellis liceat ciuilibus, ætas. 7,553 — attonitos animi sensere tumultus, Cùm fureret, Pentheus; aut cùm desisset, Agaue. 7, 780 Vidit ab Hyrcanis, Indoque à littore, siluis. 8,343 — solus plebe paratā Priuatus seruire sibi. — 9,194 — hortator scrutandi voce Deorum Euentus Labienus erat. — 9, 550 Et plaga, quam nullam Superi mortalibus vltra A medio fecere die, calcatur. 9, 605 Hoc habet infelix cūctis impune Medusa Quod spectare licet. — 9,636 — miscuit amnes Persarum Euphraten, Indorum sanguine Gangen. 10, 32 per te quod fecimus vnà. 10,370 — lentus Suadēti parere nefas. 10,399
transtra, sedilia remigū. in transtra cadere 3, 543
transuersum ferre 4,818
Trebia (ad Placentiā fluuius) pro clade Romanorū ad Trebiam 2,46
tremores laturi in præceps, terræmotus 7, 414
trepidare. degeneres trepidant animi 6,417 trepidare, palpitare 6, 752 trepidare spe 7, 297
Treuiri, Galliæ ad Mosellam populi 1,441
tribuere vitam 4,358
Tribuni plebis M. Antonius & Q. Cassius Vrbe pulsi ad Cæsarem se conferunt 1,266
Tribunorum pl. potestas sacrosancta 3,125 eorum diræ Crassum in bella Parthica secutæ 3,127
Tribunitium ius victum (1,267
Tribunitia arx 4,800
tributum Asiæ 3,162
trident æquoreus, Neptuni videlicet imperium maris 4,111
Trieterica, sacra Bacchi, quæ tertio quoq. anno celebrabantur Delphis 5,74
tripodes, mensæ in templo Apollinis Delphici, quibus superpositæ Phœbades vaticinabātur 5,81,121 tripodes custodes fatorum 5,198 tripodes Deli 6,425
triremes 3,529
tristis. i. perniciosus, feralis 6,640
tristis sine lacrymis 10, (83
Triton tubicen maris 9, 348
Triton Africæ Propriæ fluuius, & iuxta eum palus Tritonis 9,347
Tritonia, Pallas 9,682 vnde sic dicta 9,354
triumphare de victis ciuibus illicitum. bella nullos habitura triumphos 1,12. 6,261
triumphari 2,90
triumphalis pompa repræsentabat acta triūphantis,

phantis, gentes domitas, &c. 3,75
triumphi, gentes triumphatæ 2,644
triumphis vlulare, de militibus triumphum comitantibus cum festâ & licentiosâ acclamatione 6,261
triumphi remeare dicti, cùm duces triumphātes in Vrbem remeant 7,256 (10,154
triumphū ducere 9,598.
triumphi Teutonici Marii 2,69 Libyci eiusdem, de Iugurthâ 2,69
æquorei Pompeii, de Cilicibus 6,422
triumuiratus Crassi, Pōpeii & Cæsaris 1,4.3, 266. 9,266
Troiæ fabula 3,212
Troia vrbs, nomen memorabile 9,964
trophæi erectio, & descriptio 1,13.6. 6,256
trophæis meis tota terra tenetur 2,584
truncus ceruice 8,436
tubæ, ære recurno 1,432
tubarum vsus in prælio nauali 3,542
tubâ præmoniti nautæ soluturi portu 2,690
tubicines adhibiti in funeribus virorum illustrium 9,734
tueri se famâ & nomine 8,275
Tullius, Cicero 7,63
Tullus quidam in exercitu Catonis, ex morsu hæmorrhoidis, sanguine vndiq. effluēte moritur 9,806 & seqq.
tumere. de montibus 8,371 tumuere minæ 2,573 tumentes ripæ, Nili inūdantis 8,826
tumidus, superbus 5,233
tumores, superbia, elatio animi 10,99
tumultus. lætus tumultus 3,102 tumultu feruent castra 4,250 tumultus pedum 4,753 tumultus mentis 7,183 tumultus attoniti animi 7,779
tumultus aliquantisper impeditur, dum nemo audet esse primus 5,256
turba. regnum in turbam missum 1,86 turba scelerum 4,251 malorum 9,405 turba famula 10,127
turbare vultus 7,322
turbine excutere 2,244
turbine torquetur puluis 4,767
turicremi ignes 9,989
Turones, Galliæ ad Ligerim populi, instabiles 1,437
turres ex trabibus tabellatisq. compactæ, rotis mechanicis ad oppugnationem murorum promotæ, aut per aggeres dispositæ 2,505. 3,398, 456 turres minantes 4,432
turrigeræ naues 3,514. 4,226
tus. tura. tus & aromata iniecta rogo funerali, & sepulcro 6,526. 8,729 hinc, ture sepultus 9,10 tura ferre, sacrificare 7,42 hinc, pia tura 9,996
Tusci vates, aruspices 1,584
Tuscus cespes, terra disciplinâ Etruscorum iniecta prolapso fulmini: bidental 8,864
tutela nauis, ligneum simulacrum pictū Dei, aut rei à quibus nauis nomen accipiebat 3,511. 5,584
tutum. tuta fugæ 6,150 domûs 10,459 in tutum ire 9,234
Tybris. Tyberinus amnis. fluuius Romam præterfluens, Etruriam à Latio separans, in mare Inferum influens 1,381, 475. 2,210, 421. 6,76, 810 eius cursus cadaueribus Syllanæ cædis iniectis interruptus 2,211 adiutus vi sanguinis è campis adfluentis exundat, & tandem in mare eluctatur 2,214 & seqq.
Typhon, vnus è gigantibus, qui Ioui bellum intulêre; & qui terrâ oppressi anhelare sulphureos vapores crediti 6,92
typhones, fulmen non ignitum 7,156
tyrannus. in dubiis tutum est inopem simulare tyranno 8,241
tyrannidem adfectantis viri mortem à populo libero defleri ratum est 9,170
Tyros, Phœniciæ vrbs maritima diues 3,217
Tyrii moniti oraculo Apollinis coloniam mittere ad Columnas Herculis, Gades condiderunt 5,108
Tyrius succus, purpura 10,123
Tyrrhenum mare, quod & Inferum, ad dextrū latus Italiæ 2,219, 401. 5,614
Tyrrheni sanguinis, Etrusci 9,737
Tyrrhenus gurges, Tyberis 2,210
Tyrrhenus, miles Cæsarianus,

rianus, amissis pugnâ Massiliensi nauali oculis, nihilominus emisso telo Argum occidit 3,709 & seqq.

V.

VACARE, videtur propriè significare, vacuum esse aut se præbere. hinc varius verbi vsus; vt sæpissimè pro, tempus operamq́. alicui rei impendere, & quasi se totum addicere, cetera videlicet otiosum & vacuum ab omni aliâ re: item pro, carere, abesse ab aliquo negotio, immunem esse alicuius rei, otiosum esse; semper cum respectu propriæ significationis, seu vacuitatis: frequenter autem, vacat, impersonaliter, id est, licet, otiû est. vt: pars ætheris illa tota vacet 1,59 nulla vacet tibi Roma manus 2,56 vni vacat lugere 2,377 pars mundi mihi nulla vacat 2,583 vix odisse vacat 3,103 Massiliam delere vacat 3,360 vacat imbribus Arctos 4,70 curis vacare 5,126 quot tela vacabunt 5,327 morti vestræque saluti Fata vacent 5,342 vacant vbi littora saxis 5,675 veritus læuâ vacasse 6,203 vacet à ferro 7,389 nullosque hominum lugere vacamus 7,631 tempora læta respexisse vacat 7,688 nô vlli plus regia vacabit 8,412 ne qua vacarent arma 8,425 quòd bello hæc dextra vacasset 8,601 iuga tota vacant Bromio Nysëia 8,801 Cæsaribus regnare nô vacet 9,90 quærisq. iugum ceruice vacante 9,261 Libye Sideribus Phœboque vacat 9,691 cælique plagis Superisque vacaui 10,186 mens nô vacabat à motu scelerum 10,334 nullique vacare fas est Romano 10,415 nec tota vacabat Regia compresso 10,441
vacuum tempus amori 3,27 vacuus virtute 9,506
vado frangere æquor, de flumine in mare fluête 2,401 vada facere, de ventis aquas repellentibus 5,604 vadis fractum mare 9,308
vadosæ aquæ 8,698
vagari. ensis latè vagatur 2,101 vagantes manes Pompeii 8,796
valent torquere 1,364
valles resonæ 7,480
vallatus omni bello 6,185
vallum castrense 1,516 vallo succedere 7,733
vanescentes montes 3,7
vanescens fumus 9,77
Vangiones, Belgicæ populi, braccati 1,431
vana nomina 1,313 vanum pectus 8,285
vaporat saxa Tiphoëus 5,100 (305
vapores sicci, æstus 4,
variatus colorem 4,80
Varus flumen, in Mare Inferum influens, terminus inter Galliam & Italiam, post Italiæ adcensitam Galliam Cisalpinam 1,404
Varus (Actius) Auximo profugit aduentantibus Cæsarianis 2,466 Africam prouinciam obtinet 4,666 auxilia Iubæ implorat supplex 4,668. 8,287 campo pulsus à Curione 4,713
varus pertica inflexa, retibus venatorum sustinendis 4,439
vaticinari 7,22
vates malorum 7,553
vbera trahere 3,352
vbere glebæ 3,68
Vectones, populi Hispaniæ citerioris 4,9
vectoris patiens cymba 4,133 (5,534
vehere Hesperiâ, in Hesp.
Veii Hetruriæ opidum 5,28. 7,392
vel .i. etiam, quin, quinetiam 6,284, 300, 603. 9,391
vel sic 7,29
velamenta fluxa 8,367
velle quod iubetur, vmbra libertatis 3,147
velle. emtum minimo vult sanguine quisquam Barbarus Hesperiis Magnum præponere rebus? 7,282
in Vellera nubes sparsæ 4,124
Velum. vela. obliquare vela 5,428. 8,196 vela malo reddita, defectu venti in malum relapsa 5,471 veli tenor 5,709 vela subducere procellæ 6,287 vela torquere, obliquare 8,194 vela iusto modo pendentia cornibus æquis 8,193 velum pugnax, ventis reluctans 8,464 vela languent, vento destituta 8,471 vela vento

to negare, demittere 8, 560
vela nauium in altum venti violentiâ abrepta: aut si arctiùs alligata, ita tensa vt ferè vltra proram curuari videantur 9,324
velut, ac si 1,496 velut, vt si 4,252
vena vndæ maligna, impura aut tenuis 9,500 vena lacrymarum 9, 746
venabula 6, 183
vendicare sibi 3, 686. 6, 73 vendico gestare 8, 675
venditare enses 5, 248
venditor ieiunus 4, 97
venefica 6,581
Veneti populi Italiæ in paludibus Padi fluminis 4, 134
venenum. venenum humanum, afflatus magorum 6, 491 venena verborum, magicorum 6, 501 veneno spirare 9, 679 venenum, pro humore aromatico aut medicamētoso 8, 691 venenum sitiens, quod sitim infert, dipsadis 9,750 venena, id est, delinimenta amoris 10,360
venia. veniam securo pectore poscit 4,343 veniam donare 10, 70
venire. Hesperios audax veniam metator in agros 1,382 stellæ in medium venêre diem 1,536 venire in prœlia 2, 274 in curas 2, 347 ignaue, venire Te Cæsar non ire iubet 5, 487 venire in nomen alterius, de flumine in aliud influente 6,375 venire in iura aliena 9,212 venire ad ora Cæsaris, in cōspectum 10,146
venter quà iam non medius descendit in ilia 3,724
ventura trahere 5,732
ventus. incūbens 1,390. 3,2,409 ferens, vel, destituens 1,412,413 venti loquaces 5,83 in ventos vota impendere 5,491 venti modus 5,709 ventis dare regimen nauis 7, 126. 8,190 ventis permittere vulnera, tela incertùm vbi casura temerè emittere 8, 384 ventus moderatior 9,118 venti in imis partibus aëris prope terram 2, 270
ventus, nisi quid obstet, inani spatio vires amittit 3,362
ventus quærens erumpere inanes terræ sinus concutit 3,460
venti hyeme constantiores & certiores quàm vere 5,413
venum tradere 4,206
Venus iusta 5,728 Veneris externæ mistura, adulterium cum exteris 9,900 Venus, libido 10,75
Veneris vsus maximus & finis, progenies 2,387
Veneris Planetæ sidus salubre 1,661 eius officium 10,208
ver. eius inconstantia 5, 415
verber. verbera. torto Balearis verbere fundæ 1,229 verbera crebra conuellunt puppes 3, 528 verberibus senis acta nauis, hexeris 3, 536 verbere conuersæ hastæ 7,577 geminato verbere plangunt 9,173
verbum. verba. verba rupta 5,153 verba destituunt mentem paratam 5,731 verba cogentia, magorum 6, 446 verborum (magicorum) venena 6,501 verbis notare 9,221 verba summa, testamentum 10,92
verborum miræ traiectiones, vide, transpositiones. (46
verendus, timendus 10, 46
vergere. in seniū 1,129 vergentes anni 2,105 vergere pondera rerū, librare 7,504 mentisque meæ quò pondera vergant 8,280
Vergiliarum occasus fine Decembris 5,4
verrere mare 3,542. 5, 572
versant animi degeneres peiora 6,417
vertice diffuso 3,376
vertigo rerum 8,16
verum exprimere 6,599
verūtum, telum instar veru 8,681
vesanus 7,496
vesperæ periphrasis 4, 447
vesper maturatus 4,340
Vesper, pro Hispaniâ 7, 17
Vesta Dea. Vestæ penetrale 2,127
Vestalis ignis. Vestales foci. ignis perpetuus Troiâ allatus ab Æneâ, & à Vestalibus virginibus custoditus 1,199. 2,127. 9,993
Vestalis ignis Feriis Latinis bifurcatâ flammâ surgens 1,551

Vestales virgines 1,598
Vestalis Maxima vittata 1,597 ei soli licitum videre Palladium 1, 598
vestigia tenere inconcussa 2,248 vestigia premere 2,652 vestigia colligere 4,442 vestigia fugæ turbare 8,4 vestigia legere 8,210
Vestini populi Marsis contermini 2,425
vestire agros ossibus 7, 538 ebur atria vestit 10,119
vestis picto auro discriminata 2,357 vestes laxæ 8,367
vestes mortuorum cum iis combustæ 6, 536. 9,175 & seqq.
vetare. vetitum bellum, negatum, impeditum 4,281 sternique vetabere terrâ 4,647 vetitus remeare 7,256 moueri 7,316 arma sequi 7,371 augeri, qui augeri nequit 8, 82
vetustas famosa æui veteris custos, mirartixq. sui 4,654 vetustati fides non deroganda est 9,359
vetus fama 5,52
via. viam ruinâ facere 1, 150 via diuidens paludes 3,85 viam ense cædere 4,43 via mortis 4,267 viam cæde parare 6,124 viæ implicitæ error 8,5 viam irreducem carpere 9, 408 viæ fortuna 9, 551 viarum abrupta 10,317
vibrare tela 4,386. 6, 198. 7,82,289 vibrans aqua imagine Solis 5,446 vibrare fulmina 9,513 vibrare linguam, de serpentibus 9,631
vices. in vicem amare 1, 61 fertq. refertq. vices 2,13 vice fungitur vndæ 3,260 vices æquæ imperii 4,6 vices maris, fluxus & refluxus 5,445 vices rerum 6,461 in vicem vultus apertos mirantur 7,177 muriq. vicem Fortuna tuetur 10, 485 (518
vicinia fati, mortis 4,
victoris in magnâ clade nomen fit inuisum, victi autem miserandû: huius calamitas vocatur, illius nefas 7,120
victor pependit .i. dubiû fuit cui cesserit victoria 4,47
victoria plana 7,737 quæ vincere possent contulimus, omnia ad victoriã necessaria 7, 355
victoriâ partâ populus Romanus in lætitiæ signum sacrificabat, & laurea serta Ioui Capitolino deferebat 7,42
videre contrà 9,947 visum est lenti 2,110
viduus lectus 5,806
vigiles castrorum 7,25
vigilû tentoria 5,510
vigiliæ nocturnæ singulæ trium horarum, & singulis vigiliis noui vigiles 5,507
vigor constans membris 3,715
vile, exiguum, paruum 1, 174 vilis sibi, sui suæque vitæ contemtor 4, 276 vilis suis, cõtemtus, neglectus 8,744
villosû colubris 6,664
vimen. texitur in nauem
vimen 4,132
vincere. decimo iã vincitis anno 1,300 vincere sibi, non in vsum alterius 2,323.4,793 quòd vincas, quòd nõ nisi victi nos dedamus tibi 4,356 vincere fœderibus, conditionibus deditionis 4, 531 vincere apud Superos votis 7,113
vincitur haud gratis iugulo qui prouocat hostem 4,275
victus existimatur habuisse causam iniustã 7,260
victis parcere, maximum præmium belli ciuilis 9,1067
vincula oculorû 3,713 vincula ferri immissi, manicæ aut manus ferreæ 3,574 vincula stuppea 10,493
vindictæ maior cura Diis quàm libertatis 4,809
vinea (machina militaris) subrepens muris 2, 506 eius descriptio 3, 487 & seqq.
vinum diffusum ignoto cõsule .i. vetustatis supra memoriam, commendatur enim à vetustate siue senio 4, 379. 10,162 (161
vinum Mareoticum 10,
vinum ex insulâ Meroë potentissimû 10,162
violare diem, de fumo 9, 462 violatum diuitiis 9,520
vipera custos vnionum in Mari Rubro, vsui Magis 6,678
viperei nodi 6,490 viperea serta 6,656
Vir. paupertas fœcunda virorum 1,166 virorum gens .i. gentes masculæ,

fculæ, fortes, non vt Afiaticæ 8,385 virum exfectus, caſtratus 10, 134 (næ.
virgæ Sabinæ, vide, Sabi-
Virgo, Signum cæleſte 2, 691. 9,535
virtus. deprenſa 4,469 naufraga 3,690 fortis virtute coactâ 4,798 virtus pro vultus feritate ſeu toruitate, fortitudine 6,229 virtutis viua ſpecies 6,254 virtus moueri vetita in loco arcto 7,316 virtus ignea 9,7 virtutis opus 9,381 virtute animos incendere 9,407 virtus dura 9, 562
virtus æmula dat ſtimulos 1,120
virtus ſtare loco neſcia 1,144
virtus, quò fata trahunt, ſecura ſequetur 2,287
virtus obruta perit 4, 491
virtus non ardua, ſeruitutem effugere manu ſibi illatâ 4,577
virtus ingratum iudicem nacta perit 5,291
virtus, ſeu fortitudo militaris, crimen eſt in armis ciuilibus 6,147
virtus & ſumma poteſtas non coëunt 8,494
virtuti dulcia difficilia 9,403 (9,570
virtus Fortunâ ſuperior
virtus ſemper æqualis 9, 571
virtus & vniuerſum ſedes Dei 9,578
virtus non conſideranda ab euentu aut ſucceſſu 9,595
virus pati, infici 6,94
virus, pro quouis humore inficiente 10,124
vis. vires. vis menſura iuris 1,175 viribus vtẽdum quas fecimus 1, 175 vis materna, prolifica 2,338 vires totas mouere 2,625 vis pelagi 3,62 vires æquæ 4,665 vim facere 6, 652 vires totas effundere 7,344 vires in mortem, conſtantia ad tolerandam mortem 9,886
viſcera. per viſcera ſpargi 2,119 viſcera feruent 3,644 viſcera legum, Senatus 7,579 viſcera patriæ 7,722 viſcera gladio ſcrutari 8,557
viſu. extremo Vrbis amatæ plenus abit viſu 1, 508 littora nunquam ad viſus reditura ſuos 3,6 viſus impleuit veneranda vetuſtas 9, 987
vita. modus vitæ 2,131 vitam impendere patriæ 2,382 vita (magnâ) dimiſſa viâ 3,641 vitam inermem degere 4,357 vitã tribuere 4,358 vitã corrũpere 4,508 vitam proiicere 4,516 vitæ vſus 5, 276 vita carens Catone 6,311 vitæ paruæ gloria 6,806 vitæ permittere 7,731 vita ſuperſtes imperio 8,28
vitæ perituræ parcere, ignauum 1,462
vita paruo contenta 4, 377
vita breuis non eſt ei, cui tempus ſuppetit conſciſcendi ſibi mortem 4,478
vitã vnius hominis prolongare aut abbreuiare, inuitis fatis, pronum eſt Magis 6,607
vita eſt nihil 9,568
vitalia, partes corporis vitales 1,623. 3,644. 6,194,197. 7,620. 9,745
vitalis temperies 9,435
vitiari in nullas opes; de Africâ, quæ nulla metalla profert 9,424
vitis ſignum Centurionum. Latiã longo gerit ordine vitem 6,146
vitta, religaculum comæ anterioris 5,142
vittatus, infulis ornatus 1,597
viui ante diem fatalem necati carminibus magicis 6,529
vix tanti fuerat 2,62 vix fata ſinunt 2,701
vlnis, manibus 3,664
vlta noſtros toros, quæ vltionem ſumſiſti de noſtro cõiugio 8,103
vltima belli, extrema aciei 7,507
vltima mortis 8,665 regni 10,24 rerum 10, 467
vlulare triſtia 1,567
vlulare lætis triũphis, de acclamatione & cantu militũ comitãtium triumphũ 6,261
vmbra decreſcens 4,154
vmbrâ æſtatem (ardores Solis) ſibi mitigare 10,305
vmbra, imago inanis rei: ſtat magni nominis vmbra, de Pompeio ſene 1,135 & inanem proſequar vmbram 2, 303 quis nominis vmbram horreat? 8,449
vmbras nuſquam flectens Syene, cùm Solem verticalem habet in Solſtitio æſtiuo; quia ſita ſub Tropico Cancri 2, 587

vmbra

vmbra Solis in Meridiem iacitur (siue sinistra it 3, 284) populis trans Æquinoctialem sitis, vt nobis in Septentrionem 9,539
vmbra, &, vmbræ, pro animâ hominis corpore solutâ 6, 512, 784. 7, 479. 9,641
vmbræ errantes, insepultorum 1,11 vmbræ ferales 6,623 piæ 6,792 ciuiles, manes eorum qui bello ciuili perierunt vmbræ multum debentes vatibus, Achillis & aliorum heroū 9,963 (2,411
vmbrare ripas arboribus
Vmbri, Vmbria, Italiæ populi & regio 2, 430,463
vncus. morsus vnci conuellere 3, 699 vnco trahere 6,638
vndare, de flāmâ 5,100
vnguen piceum 10,491
vnica, vna vel singularis 3, 652
Vniuersum & Virtus siue animus viri sapientis, sedes seu domicilium Dei 9,578
vnus, pro, solus: atque insueta quies vni, de vxore absente marito 5,807 non vnus, pro, multi, vide, non vnus.
Vogesus, mons Galliæ è quo Mosa oritur 1,397
volantes cælo faces 1, 527
volare sibi, de apibus extra examē vagè dispersis 9,287 (7,437
volatu læuo vulturis
volubile cælum 6,447
volucres Latiæ, Aquilæ legionum 6,129
volucres diræ, nocturnæ 1,558
voluere questus sub pectore 1, 247
volui, de nauibus 8,272
volumina sinuosa fumi 3, 505
voluntas ad malum cogi nequit 9,570 (2,391
voluptas sibi nata turpis
vomentes æquor scopuli 6,24 (244
vomere, de fonte 10,
vortex. cōtorto vortice inuoluēs pōtū 3,631 vorticibus contorsit aquas 4,101 cōtorti vorticis vnda 4, 460 vorticis violenti amnis 8,374
votum. vota. concipere vota salutis 1,506 votis vocari aures assuetæ 2,32 votis prodesse 3,318 voti summa 3, 497 voto nullo 4, 401 votis maiora modestis 5, 532 vota in ventos impendere 5, 491 post vota veniens Fortuna 5,583 votis vincere apud Superos 7,113 vota peritura 7,211 votorum extrema 8,143 votum, desideriū 8,646 in voto nullo positum 9,387
vox. voces. vox dolori credita, dolor creditus voci 1, 258 vox (patronus) populi 1, 270 vocem mansuram signare figuris, scribere 3,221 voces moturæ prælia 4, 211 voces ingerere 8, 433 vox doloris 5, 494 voce plenâ 6,622 voces lætæ 7, 11 voces belli, clamores & tumultus præliantium 7, 175 voces relatæ, resonantes 7,484 voces ferre 8, 330 voces cōmissæ, mādata 9,100
vox magica, compositio seu mixtura omnium sonorum, sibilorum, cantuum, vlulatuum &c. hominum, ferarū, auium, aquarum, siluarum &c. 6,686
Vrbe relictâ in bellum fugitur 1,503
Vrbs capax generis humani 1,512
vrere, de frigore 4,52 vri armis 4,578
vrgere. successus vrgere suos 1,148 portus vrgens pelagus 1, 406 vrget metus 1,460 vrgere populum 1,491 vrgere, de siluâ propendente inclinatâ 6, 644 vrgeri ferro 7, 581 vrgere naues, de vento 9, 37
vrinatoris eximii periphrasis 3,697
vrna mortualis vel feralis, in quâ cineres & ossa defunctorum asseruabantur 1,568.6, 735. 8,770. 9,68, 1093 cælo tegitur qui non habet vrnam 7, 819 (ta 5,394
in Vrnâ suffragia asserua-
Vrna, Aquarius, Signum cæleste 9,537
vrsa Pannonis 6,220
Vrsæ, maior & minor, stellæ; maior Plaustrū, minor Cynosura. 4, 523. 5,23. 8, 177. 9,540
vstor cadaueris 8,738
vsura vorax 1, 181
vsus. facere vsum sceleris 2, 97 vsus Veneris 2, 387 donare vsum sanguinis Romani 2,477 vsum militis habet 3, 720 vsus belli 4,364. 10,512 vitæ 5,276 Deūm 5, 698 in vsu est

est Magis 6,561
vt .i. quantumuis, etsi, si 7,389,757
Vticæ clades, bella Africana, ab Vticâ vrbe Africæ, in quâ Cato se ipsum occidit 6,306
vtile distat recto vt cælû terrâ 8,488 (2,634
vulgata Roma, cognita
vulgus femineum 7,39
per vulgus spargere 9, 159
vulnus. vulnera. alta sedent ciuilis vulnera dextræ 1, 32 æquata membris vulnera, quot membra tot vulnera 2, 177 vulnera sacra 3, 314 vulnera miscere 3, 354 vulnera lõginqua cadunt, telisè longinquo missis infliguntur 3,568 sua vulnera puppi affixit, corpus suum vulneratum 3,707 vulnus oblatû 4, 764 vulnera belli 5,1. 6, 205 vulnera ferre, recipere 6,133 vulnera multa vnam mortem non explentia 6, 213 vulnera totum cruorem fusura 7,566 labi in vulnera 7,603 vulnus fortunæ 8,72 pudoris 8, 350 vulnus sine corpore 9, 769 totû est pro vulnere corpus, de eo qui ab hæmorrhoïde serpente ictus cruorem toto vndique corpore emittit 9,814
vulnerum variæ species 7,618 & seqq.
Vulteius, tribunus Opiterginorum qui in Illyrico mari obsessi ab Octauio, suos ad mortem magnanimè sibi consciscendam adhortatur 4, 465 & seqq. exemplo ipse præit 4, 540 (9,185
Vultur Appuliæ mons
Vulturnus Campaniæ fluuius 2,423
vulturum duodecim auspicio Roma à Romulo condita 7, 437
vultus demissus 2, 361 durus 2, 373 agmina habentia vultum pacis 3, 72 siccis vultus in nubibus hærent 4, 331 vultu serenus 4, 363 vultu dextraque 5,319 in vultu Cæsaris, in cõspectu 6,159 vultum perdiderat rabies 6, 224 vultu exanimis 6, 658 vultus turbare 7, 322 vultus adest precibus 10,105
vultus pro toto capite: ab ignotâ vultus ceruice recisos 2, 112

X.

XANTHVS, riuulus Troados 9, 975
Xerxes Persarum rex nauibus æquor constrauit 2, 672 Athon montem à continente abscidit 2,677 copias suas recensebat, militesque numerabat, telo à singulis militibus emisso 3, 285

Y.

Y littera efficta & repræsentata volatu gruum 5,716

Z.

ZEPHYRVS, ventus Occidentalis 1,407. 2,675. 3,549. 4,72, 405. 6,339. 9,418, 689, 1004 Zephyrósne an Euros 5, 569 Zephyri domus, regna Occidentalia 10, 49 Zephyri, pro Etesiis 10, 239
Zeugma, oppidum ad Euphraten, terminus Romanorum & Parthorum, Pellæum dictum, quia conditum ab Alexandro Magno 8,237
Zodiacus 8, 172
Zonæ Indorum gemmis distinctæ 2,239
Zona Torrida. calens 4, 675 perusta 9, 314 rubens 9, 852 rubicunda poli perusti 10, 275
Zona Niualis, sub quâ hyems & tenebræ perpetuæ creditæ 4,106 credita frigore temperare Zonam Torridam 4, 109

FINIS.